8634

శ్రీరస్తు

తరిగొండ వేంకమాంబ ప్రణీతంబైన

శ్రీ వేంకటాచల మహాత్మ్యము

ఋటూరు వాసుదేవయ్య గారిచే
పరిశోధితము

చెన్నపురి

వావిళ్ల రామశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే
ప్రకటితము

1914

Rs 0-14-0

ర స్తు

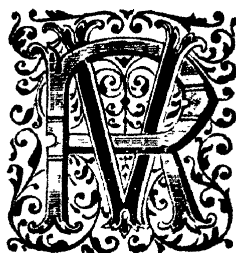
తఱిగొండ వేంకమాంబప్రణీతమైన

వేంకటాచలమాహాత్మ్యము.

ఆలూరు. వాసుదేవయ్యగారిచే

పరిశోధితము

చెన్నపురి:

వావిళ్ల - రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము.

 1914. [Rs. 0-14-0.

PRINTED BY
V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS,
AT THE AUDI SARASWATY NILAYA PRESS,
69, Malia Perumall Street, MADRAS.—1914

శ్రీరస్తు.

శ్రీ వేంకటేశాయనమః.

శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యము

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్లో. శ్రీకాంతాత్మసరోజచండకిరణం శీతాంశుబింబాననమ్
శ్రీకంఠాబ్జజసన్నుతాంఘ్రికమలం చిన్మాత్రమప్రాకృతమ్,
లోకాతీతమనేకగోపయువతీలోలం పరం సర్వగమ్
స్వాకారం తటికుండశేషకుధరాధ్యక్షం భజేహం సదా.

ఉ. క్షీరసముద్రమందు సువిశేషమతిన్ జనియించి కూర్మితో
వారిజనాభుదివ్యతరవక్షమునందు వసించి పూర్ణశృం
గారవిలాసలీలల సుఖస్థితి నొప్పుచు భక్తకోటికిన్
గౌరవ మొప్పఁగా నెపుడు గల్మల నిచ్చుసిరి న్భజించెదన్
శ్రీవిఘ్నేశుని క్షేత్రపాలకు నజున్ శ్రీశంకరున్ దుర్గనున్
దేవేంద్రాదుల నాశ్రయింపుదును జిత్తే సత్తగా నాత్మలో
భావింపన్ గుఱిఁ జూపినట్టిగురు సుబ్రహ్మణ్యపాదాబ్జముల్
సేవింతుం బరవస్తుతత్త్వము మదిం జింతింతు నశ్రాంతమున్.

శా. అక్షీణాక్షరపంక్తిరీతి మును మధ్యాహ్నంబునన్ నాకుఁ బ్ర
త్యక్షం బై గురు నాదిపూరుషుని బ్రత్యక్షంబు గావించి చి
త్సాక్షిబ్రహ్మమటంచుఁ జూపుచుఁ దదర్థంబుం గృపం జెప్పినన్
రక్షింపం బటిఁ బూను భారతిని గీర్వాణిన్ సదా కొంచెదన్.

చ. అలఘునభంబునుండి విమలాక్షరపంక్తులరీతి వచ్చి నే
నలసత నొందియున్నతఱి నాననమందు వసించి జ్ఞానముం

గలుగఁగఁజేసి మానసవికారములం దొలఁగించి జిహ్వాపై
నిలిచి నటించు శారదను నిత్యము సన్నుతిఁ జేయుచుండెదన్. 5

శా. పంకేజాసనుఁ డాలకింప నొగి సత్ప్రావీణ్యముం దెల్పుచున్
శంకాతంకములేక తాళగతులన్ సద్వీణ వాయించి యే
కాంతన్ హాస్యము సేయ నొప్పు ముఖమం దాహ్లాదముం జూపుది
వ్యోంకారాకృతి యైనభారతిని నాయుల్లంబునం గొల్చెదన్ 6

సీ. విప్రమాతృకలకు వెలిపట్టు తెల్లక, ల్వలు గంధమౌక్తికంబుల నొసంగి
రాజమాతృకలకు రహిని గావులుపృగ, మగసుమశోణాగ్రమణు లొసంగి
వైశ్యమాతృకలకుఁ బచ్చపట్టులు చంద్ర, మరకతంబులు బొండుమల్లె లొసఁగి
శూద్రమాతృకల కచ్చుగ నల్లవల్వలు, నగరుమొల్లలు నయంబార నొసఁగి
తే. యానవాల్నెయి తేనెయు *నాసవమును, బొసఁగనర్పించి కృతులొసెప్పుదురుకవులు
నేర నొక్కటి దలికుండన్నహారికృపను, భక్తిమ్రొక్కెద మాతృకాశక్తులకును.

క. అలకాశినుండి వెలువడి, వలనుగ మాకొఱకు నందవరపురమునఁ దా
నెలకొని కులదేవతయై, యలరుచు మమ్మేలు చౌడమాంబను గొలుతున్. 8

శా. శ్రీ విజ్ఞానము మోసపోవుతఱిఁ దా నేవచ్చి సత్ప్రేమమై
ధావళ్యాకృతిఁ జూపి మించినయవిద్యాచ్ఛేదముంజేసి మ
ద్భావంబు న్వసియించి యిచ్చు నొగి శబ్దశ్రేణి నమ్మిక్ హాయ
గ్రీవున్ సత్కరుణాపయోధిని సదా కీర్తింతు సద్భక్తితోన్. 9

శా. అంతర్యంబున నుంచి సంతత మనంతాఖ్యుం బ్రశంసించెదన్
స్వాంతంబు న్వనతాసుతుం బ్రవిమలస్వాంతుం దలంతు న్సదా
సంతోషం బలరంగ భక్తి తగ విష్వక్సేను సేవించెదన్
శాంతు ల్దీరఁగఁ బూర్వదేశికుల సంభావింతు నిష్టాప్తికై. 10

శా. ఖాటిన్ దుష్టనిశాటులం దునిమి సద్ధర్మంబు రక్షించి శా
త్ర్యాటోపం బుపశాంతిచేసి ఫణిపర్యంకంబునన్ నిద్రితుం
డై యెక్కుప్పుఁగఁ బవ్వళించియును సర్వాధారుఁ డౌఁ గావునం
గోటుష్ఠుం డితఁ డంచు నెన్నను మదిన్ గోవిందరాజాహ్వయున్. 11

మ. అలఘుత్వంబున రావణాద్యఖిలదైత్యాళి న్విదారించి స
ల్లలితన్ సీతను గూడి యాత్మపుర మల్లాసంబుతోఁ జేరి యు
జ్జ్వలపట్టంబున కర్హుఁడై నిలచి విశ్వస్వామియై యొప్పుటం
గొలుతున్ సంతత మిష్టదైవ మనుచుం గోదండదీక్షాగురున్. 12

* ఆసవము=కల్లు.

శా. శృంగారాకృతితోడ వచ్చి పదముల్ శృంగారసారంబుతో
వం గూఢంబుగఁ జెప్పు నీ వనఁగ నట్లేఁ జెప్పతే నన్ననన్
ముంగోపంబునఁ జూచి లేచి యట నే మ్రొక్కంగ మన్నించి త
చ్ఛృంగారోక్తులు తాను పల్కకొనునా శ్రీకృష్ణు సేవించెదన్. 13

ఉ. కోరిన శ్రీనివాసునకుఁ గొంకక నైజనివాస మిచ్చి యా
వీరుఁ డొసంగినంత పదివే లని తృప్తిగ నారగించుచుం
గ్రూరతలేక యోగివలె గుప్తతనుండు వరాహదేవునిన్
సారపరాత్మతత్వ మని సన్నుతి సేయుచు నుందు భృత్యనై. 14

మ. తిరమై శ్రీయలమేలుమంగయురమం దేనిల్చి దీపింపఁగాఁ
బరమైశ్వర్యధురంధరుం డగుచు నాపాలం గృపన్ నిల్చి యుం
దరదివ్యాకృతి నప్పటప్పటికి మోదం బొప్పఁగాఁ జూపి మ
ద్వరమందై తగు వేంకటాచలపతి న్వర్ణింతు నశ్రాంతమున్. 15

ఉ. శ్రీరమణీహృదీశ్వరుని చిన్మయమూర్తిని విశ్వతోముఖున్
క్షీరసముద్రశాయిని వశీకృతమాయుని దివ్యకాయునిన్
సారతరార్థము న్దెలిపి సత్కృపతో ననునేలు దేవునిం
గూరిమిమై భజింతుఁ దలికుండనృసింహుని దూరితాంహునిన్. 16

క. అలనూర్యాదినవగ్రహ, ములను బ్రజాపతుల యోగిముఖ్యులఁ ద్రిమతం
బుల నుద్ధరించుధన్యులఁ, దలఁతున్ మోక్షాభిలాషఁ దద్దయు వేడ్కన్. 17

కవిస్తుతి.

సీ. ఆదికవీశ్వరుం డైనవాల్మీకికి, వ్యాసమహానికిఁ గాళిదాసకవికి
వరయుంగ వరలబ్ధ మన్నమాచార్యున, కాంధ్రభాషాకవిశ్రేష్ఠు లగుచుఁ
దనరునన్నయకు దిక్కనసోమయాజికిఁ, బోతరాజునకును నీతులెంచిన
కవులకుఁ బండితాగ్రణులకుఁ బౌరాణి, కులకు భక్తిని మ్రొక్కి కొనుచు నేను
తే. వేంకటాచలమాహాత్మ్యవిభవములను, బద్యరీతిని రచియించి భక్తి మెఱయ
శ్రీనివాసునిపాదరాజీవములకుఁ, బొసఁగ నర్పింతు మోక్షంబుఁ బొందుకొఱకు. 18

సీ. పండితాగ్రణులార ప్రజలార యిప్పుడు నా, బాలభావ కవనాయుపదేశ వినుడు
తల్లిదండ్రులు చిన్నపిల్లలపల్కుల, కానంద మొందెదువట్లు యింపు
మీరు నాతప్పొప్పు లేరీతిగానైన, గెలిపేయక చిత్తగింపవలయు
నాంధ్రగీర్వాణమహాకృతు లుండఁగా, నిప్పు డీకృతి వినఁజాల యనక.
తే. భక్తులు మెక్కి యావలఁ బచ్చడియును, వంజాకొనివిధంబున నాత్రవంత
మాలకింతురటంచుఁ జేరాపచేత, నేను రచియింతు దీని మన్నించి గనుడు. 19

శా. సారేతిం దగ విన్నవింతును గృప న్నాతంద్రులారా వినుం
డారాజీవదళాక్షుసత్కరుణ నాయందుండు నైన న్మదీ
సారార్థంబుల నేర్పతించికొని భాస్వద్భక్తియోగక్రమ
శ్రీరమ్యంబుగ నాంధ్రరీతిని బ్రకాశింపం గృతిం జేసెదన్. 20

సీ. నాచిన్ననాటనో నామాలునైననా, చార్యులచెంత నేఁ జదువలేదు,
పరఁగుఛందస్సులోఁ బదిపద్యములనైన, నిక్కంబుగా నేను నేరలేదు
లలితకావ్యనాటకాలంకారశాస్త్రము, ల్వీనులనైనను వినఁగలేదు
పూర్వేతిహాసవిస్ఫురితాంధ్రసత్కృతు, ల్శోధించి వరుసఁగఁ జూడలేదు

తే. చేరి తఱిగొండపురినారసింహదేవుఁ, డానతిచ్చినరీతిగ నేనిమిత్త
మాత్రమునఁబల్కుదును స్వసామర్థ్యమిప్పు, డరయనించుకయేని నాయందులేదు.

సీ. దారునిర్మితవీణ నారూఢిఁ బల్కించు, గాయకపుర్షుని కరణిగాను
పురుషోత్తముఁడు దయాపూర్ణుఁడై నాజిహ్వ,యందుఁ దా వసియించి యరుదుగాను
బలికించుఁ గావున భాగవతపురాణ, మమర నేద్విపదకావ్యంబుగాను
ద్వాదశస్కంధము ల్తగఁ జెప్పి హరికి స, మర్పించి శ్రీవేంకటాద్రిమహిమ

తే. మఱనిపై రమ్యపద్యకావ్యం బొనర్చి, శ్రీనివాసునికే సమర్పింపనుంటి
నీఁగ తోయధిఁ దాఁటఁబోయినవిధమున, నాస్వతంత్రత కిల బుధు ల్నవ్విపోర.

తే. నవ్వినను సమ్మతంబని నన్ను బ్రోచు, చున్నశ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డున్నతముగ
నిరవుకొని యున్న వేంకటగిరిపురంబు, నిపుడు వర్ణింతు నించుక యెట్టులనిన. 23

శ్రీవేంకటాచలపురవర్ణనము.

సీ. ఘనగోపురములు ప్రాకారమంటపములు, తేరులు సత్పుణ్య తీర్థములును
కమలాప్తకిరణసంకలితంబులై ప్రకా, శించుచుండెడుహేమశిఖరములును
పావనపరివారదేవాలయంబులు, మహిమ నొప్పువిరక్తమతవరములు
రంగత్తురంగమాతంగతురంగము, ల్గోమరారుబహుసాధుగోగణములు

తే. ముద్దుగాఁ బల్కుశుకపికములును నీలకంఠములును మరాళసంఘములు మఱియు
ఫలవనంబులు తులసికాదళసుమములు, క్రిక్కిఱిసి యుండువేంకటగిరిని యెపుడు.

సీ. వేదశాస్త్రపురాణవిద్యాప్రసంగవి, వేకభాస్వరు లైనవిప్రవరులు
మహనీయసత్యధర్మపరాక్రమములచే, భుజబలోన్నతు లగుభూమిపతులు
రమణీయకృషియు గోరక్ష వాణిజ్యము, వరసంపదలు గల్గువైశ్యజనులు
బ్రాహ్మణసేవాప్రభావజ్ఞులై సదా, సులుగాను మెలఁగెడుశూద్రజనులు

తే. తేరువీధులు నమితశృంగారవనము, లమర మందిరములు పంకజాకరములు
గల్గి మెలఁగఁగ మర్త్యలోకంబునందుఁ, గీర్తిచే నొప్పువేంకటగిరిపురంబు. 25

సీ. ఘనభూవరాహదేవునకుఁ దూర్పున శ్రీని, వాసున కీశాన్యభాగమందు
స్ఫటికసుకాంతిసోపానమధ్యమునందు, మరకతచ్ఛాయల మలకలొప్పఁ
బూర్ణమౌ శ్రీస్వామిపుష్కరిణీజనాఘ, ముల హరింపఁగ మహాముఖ్యులయిన
తీర్థవాసులు సర్వదేశాగతులకు స, త్సంకల్పములు చెప్పి సకలదాన
తే. ధర్మశాస్త్రవివేకవితానములును, జెప్పి విత్తము నపు డుపార్జించి హరికి
నర్పణము సేయ నాతీర్థ మాచరించి, యనిమిషులమాడ్కి వర్తింతు రాఢ్యు లగుచు.
క. ఆపుష్కరిణికిఁ బడమర, భూపతి యగుకిటికిదూర్పున వేదికపై
వ్యాపకజపతపములచే, దీపింతురు గొంద ఱచట ద్విజు లతిభక్తిన్. 27
సీ. మాళవ నేపాళ మళయాళ బంగాళ, చోళ కొంకణ సింధు శూరసేన
సౌవీర కుంతల శక కళింగ కిరాత, కోసల కేకయ కుకుర సాళ్వ
ద్రవిడ పుళింద విదర్భ మహారాష్ట్ర, బర్బరా భీరాంధ్ర పాండ్య మగధ
కాంభోజ కొంకణ కాశ్మీరముఖ్యదే, శస్థులు వేంకటాచలము చేరి
తే. పుష్కరిణిలో మునింగి శ్రీ భూవరాహ, దేవు నీక్షించి వేంకటదేవుఁ గాంచి
సకలవస్తువు లర్పించి సంతసించి, యాడుచుం బాడుచుందు రనయమందు. 28
క. జలరుహకుసుమఫలపరిమళ, ములు మృగమదసౌరభంబు మెంగి ధూపస్వా
దులు పునుఁగు తైలగంధము, లలరుచు వాసించు వేంకటాఖ్యపురమునన్. 29
ఉ. అప్పురియందు దివ్యతరహాటకకుంభవిరాజమానమై
యొప్పువిమానమధ్యమున నుత్తమపూరుషుఁడై మహాత్ముఁడై
యొప్పులకుప్పయై ధర మహోన్నతుఁడై వెలుగొందుచుండు మా
యప్పఁడు వేంకటేశ్వరుఁ డహర్నిశముం గమలాసమేతుఁడై. 30
తే. అమ్మహాత్మునిచరితంబు లామునులు, సంస్కృతంబున జెప్ప రాసరణి న్నహరి
తెలియఁజేసినయంత నేఁ దెనుఁగుగాను, బద్యకావ్యంబు రచియింతు భక్తిమెఱయ.

ష ష్ఠ్యం త ము లు.

క. హేమాక్షాంతకునకు సం, గ్రామభయంకరుని కఖిలకారణునకు శ్రీ
భూమివరాహస్వామికిఁ, గామితఫలదాయకునకుఁ గరుణానిధికిన్. 32
క. అక్షీణశౌర్యధైర్యా, ధ్యక్షహిరణ్యాక్షరాక్షసాధిపవక్షో
విక్షోభకనఖరశిఖా, దక్షున కతిశోభవిభవగాత్రునకున్. 33
క. హారహరహీరదరశర, పారదనారదవిభావిభవగాత్రునకుం
గూరిమిమైఁ బ్రహ్లాదుని, పారకృపం బ్రోచినట్టిశాంతాత్మునకున్. 34
క. చండతరశౌర్యగౌరవ, ఖండీభరదరికి భక్తకలుషజలరుహ
ఖండనకరికి శ్రీతతీ, కుండన్నృకేసరికి నాకుగుతికిన్ హరికిన్. 35

శా. నారీతిం దగ విన్నవింతును గృప న్నాతండ్రులారా వినుం
డారాజీవదళాక్షుసత్కరుణ నాయందుండు నైన న్మదిన్
సారార్థంబుల నేర్పతెంచికొని భాస్వద్భక్తియోగక్రమ
శ్రీరమ్యంబుగ నాంధ్రరీతిని బ్రకాశింపం గృతిం జేసెదన్. 20

సీ. నాచిన్ననాటనో నామాలునైననా, చార్యులచెంత నేఁ జనువలేదు,
పరఁగుఛందస్సులోఁ బదిపద్యములనైన, నిక్కంబుగా నేను నేరలేదు
లలితకావ్యనాటకాలంకారశాస్త్రము, లెవ్వనులనైనను వినఁగలేదు
పూర్వేతిహాసవిస్ఫురితాంధ్రసత్కృతు, లోధించి వరుసఁగఁ జూడలేదు

తే. చేరి తఱికుండపురినారసింహదేవుఁ, డానతిచ్చినరీతిగ నేనిమిత్త
మాత్రమునఁబల్కుచును స్వసామర్థ్యమిప్పు, డరయనించుకయేని నాయందులేదు.

సీ. దారునిర్మితవీణ నారూఢిఁ బల్కించు, గాయకపుర్షుని కరణిగాను
పురుషోత్తముఁడు దయాపూర్ణుఁడై నాజిహ్వ, యందుఁ దా వసియించి యరుదుగాను
బలికించుఁ గావున భాగవతపురాణ, మమర నేద్విపదకావ్యంబుగాను
ద్వాదశస్కంధము ల్తగఁ జెప్పి హరికి స, మర్పించి శ్రీవేంకటాద్రిమహిమ

తే. మతనిపై రమ్యపద్యకావ్యం బొనర్చి, శ్రీనివాసునికే సమర్పింపనుంటి
నీఁగ తోయధిఁ దాఁటఁబోయినవిధమున, నాస్వతంత్రత కిల బుధు ల్నవ్విపోర.

తే. నవ్వినను సమ్మతంబని నన్ను బ్రోచు, చున్నశ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డున్నతముగ
నిరవుకొని యున్న వేంకటగిరిపురంబు, నిపుడు వర్ణింతు నించుక యెట్టులనిన. 23

శ్రీవేంకటాచలపురవర్ణనము.

సీ. ఘనగోపురములు ప్రాకారమంటపములు, తేరులు సత్పుణ్య తీర్థములును
కమలాప్తకిరణసంకలితంబులై ప్రకా, శించుచుండెడు హేమశిఖరములును
పావనపరివారదేవాలయంబులు, మహిమ నొప్పువిరక్తమతవరములు
రంగత్తురంగమాతంగతురంగము, ల్గామరారుబహుసాధుగోగణములు

తే. ముద్దుగాఁ బల్కుశుకపికములును నీల, కంఠములును మరాళసంఘములు మఱియు
ఫలవనంబులు తులసికాదళిసుమములు, క్రిక్కిఱిసి యుండు వేంకటగిరిని యెపుడు.

సీ. వేదశాస్త్రపురాణవిద్యాప్రసంగవి, వేకభాస్వరు లైనవిప్రవరులు
మహనీయసత్యధర్మపరాక్రమములచే, భుజబలోన్నతు లగుభూమిపతులు
రమణీయకృషియు గోరక్ష వాణిజ్యము, వరసంపదలు గల్గువైశ్యజనులు
బ్రాహ్మణసేవాప్రభావజ్ఞులై సుదా, సులుగాను మెలఁగెడుశూద్రజనులు

తే. తేరువీధులు నమితశృంగారవనము, లమర మందిరములు పంకజాకరములు
గల్గి మెలఁగఁగ మర్త్యలోకంబునందుఁ, గీర్తిచే నొప్పు వేంకటగిరిపురంబు. 25

సీ. ఘనభూవరాహదేవునకుఁ దూర్పున శ్రీని, వాసున కీశాన్యభాగమందు
స్ఫటికసుకాంతిసోపానమధ్యమునందు, మరకతచ్ఛాయల మలకలొప్పఁ
బూర్ణమౌ శ్రీస్వామిపుష్కరిణిజనాఘు, ముల హరింపఁగ మహాముఖ్యులయిన
తీర్థవాసులు సర్వదేశాగతులను స, త్సంకల్పములు చెప్పి సకలదాన
తే. ధర్మశాస్త్రవివేకవితానములును, జెప్పి విత్తము నపు డుపార్జించి హరికి
నర్పణము సేయ నాతీర్థ మాదరించి, యనిమిషులమాడ్కి నర్తింతు రాఢ్యులగుచు.
క. ఆపుష్కరిణికిఁ బడమర, భూపతి యగుకిటికిదూరుపున వేదికపై
వ్యాపకజపతపములచే, దీపింతురు గొంద ఱచట ద్విజు లతిభక్తిన్. 27
సీ. మాళవ నేపాళ మళయాళ బంగాళ, గౌళ కొంకణ సింధు శూరసేన
సౌవీర కుంతల శక కళింగ కరాత, కోసల కేకయ కుకుర సాళ్వ
ద్రవిడ పుళింద విదర్భ మహారాష్ట్ర, బర్బరా భీరాంధ్ర పాండ్య మగధ
కాంభోజ కొంకణ కాశ్మీరముఖ్యదే, శస్థులు వేంకటాచలము చేరి
తే. పుష్కరిణిలో మునింగి శ్రీ భూవరాహ, దేవు సేవించి వేంకటదేవుఁ గాంచి
సకలవస్తువు లర్పించి సంతసించి, యాడుచుం బాడుచుండుదు రనయమందు. 28
క. జలరుహకుసుమఫలపరిమళ, ములు మృగమదసౌరభంబు మొగి ధూపస్వా
దులుఁ బునుఁగు తైలగంధము, లలరుచు వాసించు వేంకటాఖ్యపురమునన్. 29
ఉ. ఆప్పురియందు దివ్యతరహాటకసంధిపిరాజమానమై
యొప్పువిమానమధ్యమున నుత్తమపూరుషుఁడై మహాత్ముఁడై
యొప్పులకుప్పయై ధర మహోన్నతుఁడై వెలుగొందుచుండుమా
యప్పఁడు వేంకటేశ్వరుఁ డహర్నిశముం గమలాసమేతుఁడై. 30
తే. అమ్మహాత్మునిచరితంబు లాదిమునులు, సంస్కృతంబున జెప్పి రాసరణి నృహరి
తెలియఁజేసినయంత నేఁ దెనుఁగుగాను, బద్యకావ్యంబు రచియింతు భక్తిమెఱయ.

షష్ఠ్యంతములు.

క. హేమాక్షాంతకునకు సం, గ్రామభయంకరుని కఖిలగౌరవునకు శ్రీ
భూమివరాహస్వామికిఁ, గామితఫలదాయకునకుఁ గరుణానిధికిన్. 32
క. అక్షీణశౌర్యధైర్యా, ధ్యక్షహిరణ్యాక్షరాక్షసాధిపవక్షో
విక్షేపకనఖరశిఖా, దక్షున కశేషోపవిభవతామ్రాక్షునకున్. 33
క. హారహరహీరదరశర, పారదనారదవిభావిధవిగాత్రునకుం
గూరిమిమైఁ బ్రహ్లాదుని, సారకృపఁ బ్రోచినట్టి శాంతాత్మునకున్. 34
క. చండతరశౌర్యగౌరవ, ఖండీకృతదరికి భక్తకలుషజలరుహ
ఖండనతరకరికి శ్రీతల్లీ, కుండలసుకేసరికి నానుగుణికేశ హరికిన్. 35

సృష్టిం జేయుమని యాజ్ఞాపించి వీడ్కొని తలంగి సన్నిహితుండై మ్రొక్కుచున్న
పక్షీంద్రుం జూచి యిట్లనియె. 49

క. ధారుణి నీటను మునిఁగిన, కారణమున దాని నెత్తుకార్యంబున కీ
ఘోరాకారము దాల్చితి, నారూపము చూచి లక్ష్మి నగచె ఖగేంద్రా. 50

క. నారూపం బీభూమికి, గౌరవముగఁ దోఁచి నన్నుఁ గామించెను నే
నీరమణిని మోహించితి, నారామామణికి నొప్పు నని విహగేంద్రా. 51

క. ఈకఠినశరీరము మఱి, యీకరణిం బెఱుఁగుపటలు నీవికృతాత్మీల్
ప్రాకటదంష్ట్రాయుగ మీ, భీకరతను జూచి లక్ష్మి బెగడు ఖగేంద్రా. 52

క. ఆవైకుంఠపురంబున, కేవిధమున వత్తు లక్ష్మి యొకసక్కముగా
నీవెవ్వఁ డంచు నడిగిన, శ్రీవిష్ణుం డనఁగ నాకు సిగ్గగు గరుడా. 53

క. కావున నచటికి నేరా, నేవిధమున నైన ధాత్రి నెడఁబాయక యిం
దే వసియించెద నన విని, యావిహగేంద్రుండు మ్రొక్కి హరి కిట్లనియెన్. 54

శా. దేవా ధారుణి నుద్ధరించుటకుఁ బోత్రిత్వంబుచే మించి ర
క్షోవీరుం బరిమార్చి యబ్బురముగా క్షోణీతలం బెత్తుటం
బ్రావీణ్యం బొగి నాదిదేవత మహాభక్తిం బ్రశంసించునం
దే శంచేయుఁడు వేడ్కమీఱ హరి యో దేవోత్తమా మ్రొక్కెదన్. 55

క. మీ కనపాయినియై తగి, యాకమలాదేవివక్షమందుండును మీ
సూకరరూపము చూపిన, నాకాంతకు వెఱపుఁదోఁచదయ్య మహాత్మా. 56

తే. మీరు సర్వజ్ఞమూర్తులు మీకుఁ దెలియ, కున్నదే నాకుఁ దోఁచ కీవిన్నపంబు
చేసినా నింక దేవరచిత్తమునకు, సమ్మతం బైన నది లోకసమ్మతంబ. 57

వ. అని పక్షీంద్రుం డుపతరభక్తిం బ్రణామంబులుం జేసినం జూచి హరి కరుణించి
యిట్లనియె. 58

సీ. అనఘ ఖగేంద్ర నే నచటికి రానిప్డు, ధరణిపై వసియించి దానవులను
బరిమార్చి సుజనులఁ బాలింతు నీక నీవు, పొల్పగు వైకుంఠపురముచేరి
వనధికన్యకకు నీవార్త లొప్పఁగఁ జెప్పి, క్రీడాచలముగొని * గలివి మెఱయ
రమ్ము పొమ్మన ఖగరాజచ్యుతునినాజ్ఞఁ, గొని వేడ్క నరిగె వైకుంఠమునకు

తే. నపుడు కిటి యగువిష్ణు వియ్యవనిఁ దిరిగి, తాను వసియింపఁ దగినట్టితావుఁ గనుచు
వచ్చుచునువిల్వకొందును వనజనేత్రుఁ, డొక్కయెడఁజూచియిదియపర్వోత్తమంబు.

వ. అని మనంబున నిర్ణయించె, నయ్యది గౌతమీనదికి దక్షిణంబుగ నఱువది యోజ
నంబుల దూరంబును, దూర్పు లవణార్ణవంబునకుఁ బశ్చిమంబుగా నైదుయోజన

---

* గలివి-సంతోషము.

బలుసు దక్షిణంబుగ సువర్ణముఖరికి నుత్తరంబుగ నుండునంత నిలిచి గరుడాగమ
నంబున కనుయగనుంగొనుచు నుండె నంత. 60

సీ. గరుడుండు వైకుంఠపురిఁ జేరి శ్రీరమా, దేవికి మ్రొక్కి ప్రార్థించి పలికె
నో తల్లి హరి వరాహోగ్రరూపము దాల్చి, హైరణ్యనేత్రుని హతునిజేసి
యల రసాతలమునం దెలమిఁ గ్రుంకి ధరిత్రి, దంష్ట్రాగ్రమున యథాస్థానమునకుఁ
దెచ్చి చక్కఁగ నుంచి యచ్చట నిల్వ సంకల్పించినాఁ డాప్రకార మటకుఁ
తే. దెమ్మటంచును జెప్పె నీదివ్యసౌఖ్య, దమగు క్రీడాచలంబును దనరవారి
యాజ్ఞ వచ్చితి ననవు పయ్యబ్ధికన్య, విస్మయంబున గరుడుండు వినఁగ ననియె. 61

గరుత్మంతుఁడు శేషాద్రికిఁ గ్రీడాచలంబు దెచ్చుట.

చ. హరి కిటిరూపధారణము నద్భుత మొప్పఁగ నేను జూచెదన్
సగరునఁ బోడి తెమ్మనిన సాగిలి మ్రొక్కి ఖగేంద్రుఁ డిట్లనెం
గరుణను రమ్మటంచుఁ బదకంజములం బడి సన్నుతించినన్
హరి ఖగవీడ్ రా ననియె నాపయి వచ్చితి శ్రీహరిప్రియా. 62

ఆ. సూకరోగ్రమూర్తి మీరుఁ జూపిన మీరు, వెలుగు గ్రమ్మఁ బక్కి విష్ణు వంచు
విహగనాయకుండు విన్నవించిన నవ్వి, లక్ష్మి యిట్టు లనియె లలిత మెసఁగ. 63

ఆ. నేను దనకు నెపుడు నిత్యానపాయిని, నగుచు నురమునందు వెలఁగి యద్భుతముగఁ
క్రొత్తమాట లన్న క్రోడవిగ్రహమాయ, వింత దోఁచె మదికి విహగనాథ. 64

క. తా నేరూపము దాల్చిన, నే నారూపము ధరించి నిశ్చలమతినై
పూని యురంబున నుండుదు, నానవవడి క్రొత్త యీదినమున ఖగేంద్రా. 65

క. తా నిచటికి రాకుండిన, నే నచ్చటికైన వచ్చి నిజముగఁ గిటినై
యానందించు మహాత్ముని, మానితవక్షమున నుండు మహి విహగేంద్రా. 66

సీ. పాఠీనమై తాను బ్రళయాబ్ధిపై నున్న, నప్పుడు తనవక్షమందు నుంటిఁ
గూర్మరూపము దాల్చికొని యబ్ధిలో మునిం, గినయప్డు తనయెద దనరుచుంటి
వంగుష్ఠమాత్రుఁడై యాకుపై శయనించి, నప్పుడు నేఁ దనయెద నుంటి
చంద్రచంద్రికల కెచ్చట వేఱుగేముండు, నట్టుల నేఁ దనయెద నుంటి
తే. నిప్పు డెడఁబాసి యుండునె యొప్పకొంచు, నిచటిపరివారములతోడ నచటి కేను
వచ్చి యాక్రోడవిగ్రహువక్షమందు, నిలిచి యుండెద ఖగరాజ తెలఁగ కపుడు.

క. వేఁడు కలర భూదేవికిఁ, గ్రోడాకారంబు జూపి కులికెడు హరికిం
గ్రీడాచల మొప్పివచ్చెఁ, గూడుకలయ గాదె యటకుఁ గొనిపొమ్మింకన్. 68

సీ. అనిపల్కి పరివారమును దాను నిజకళ, లొనర వైకుంఠమునందుండి యొక్క
కళతోడ క్రీడాఖగంబుపై కెక్కి రం, దటంతోడ సిరి యానదప్ప కపుడు

గరుడుఁ డాక్రీడాద్రి శిరమున నిడికొని, ధాత్రికి దిగి వచ్చుతఱిని వివిధ
పుష్పలతాదులు పొల్పుగ నుయ్యేల, వలె నూఁగ భృంగంబు లోలసి తిరుగ
తే. కనకగిరిమీఁద నీలాద్రి గ్రాలుచుండు, కరణి హేమాంగుఁ డనఁదగు నురగవైరి
శిరమునం గ్రీడనగమును జెలఁగుచుండ, గగనదిగ్భాగములు దివ్యకళల నెసఁగె.

సీ. చందన జంబీర చంపక వకుళాది, పాదపంబులతోడఁ బ్రబలుదాని
కనకరత్నాదులకాంతులచే మించి, కనిపించు నమితశృంగములదాని
కలకంఠశుకనీలకంఠమరాళాది, విహగకూజితముల వెలయుదాని
కమలనీలోత్పలప్రముఖపుష్పోజ్జ్వల, రమణీయపద్మాకరములదాని
తే. లలితవిస్తారసిద్ధస్థలములదాని, నమితముక్తికి నాటపట్టైనదాని
సిరిని నీళను ధరియించి చెలఁగుదాని, గాంచి యాశ్వేతకిటి నవ్వి మించి మదిని. 70

క. అచ్చెరువుగ నాచెంతకు, వచ్చెను సిరి వచ్చె నీళ వచ్చెను గిరియున్
వచ్చెను బరివారము నాకిచ్చట సంసార మింక హెచ్చె నటంచున్. 71

వ. అని తలంచుచుండు సమయంబున విహగేంద్రుండు వచ్చె నంత నా వరాహరూపుఁడు చూపిన దివ్యస్థలంబున నాక్రీడాచలంబును డించి దండప్రణామంబు లాచరించ నాఖగరాజునకు సంతసించి యప్పర్వతం బెక్కి యందుఁగల పుష్కరిణికి బశ్చిమతటంబున నిలిచి యున్న సమయంబున బ్రహ్మరుద్రేంద్రామరదిక్పాలక మునులును గంధర్వాదిసిద్ధులును విచ్చేసి శ్వేతవరాహస్వామిని వీక్షించి సకలనిగమార్థసంప్రశ్నల బహుప్రకారంబుల నానందబాష్పాంచితధారాకలితనేత్రులై సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి జయజయశబ్దంబులు మిన్నుముట్టం జేసి ముకుళితకరకమలములు గలవా రగుచు నిట్లు నుతించిరి. 72

దండకము. శ్రీమన్మహాశ్వేత సత్పోత్రిదరూపాయ నిర్లేపబోధప్రదీపా ప్రతాపోజ్జ్వలా శ్రీపభూపా హిరణ్యాక్ష కాఠిన్యదేహాద్రి దంభోళిధారా సురాధార ధాత్రీతలోద్ధార ధర్మాద్రిధీరా జగత్పూర్ణచిత్సారభూతా భవాంభోధిపోతా సుమోక్షప్రదాతా గుణాతీత వేదార్థనిర్ణీతపూతాత్మధాతా మహాపంచభూతప్రపంచాకరా శ్రీకరా సుప్రసన్నాత్ముఁడవై మమ్ము రక్షించు మీశా రమాధీశ నీసత్ప్రభావంబు లెన్నన్ సహస్రాననుండైనఁ దానోపునే మాకు శక్యంబె నీయుగ్రదంష్ట్రాకరాళాస్యమున్ నీపటుల్ వేడిమూర్పుల్ మహాభీకరాకారమున్ జూడ మాకేయసాధ్యంబుగాఁ దోఁచె లోకంబున న్మానవవ్రాతము ల్బాచి ధీతిల్లరే దేవ మమ్ముద్ధరింపన్ సదాసౌమ్యరూపంబు నుం దాల్చి శ్రీభూమినీళాసమేతుండవై తండ్రి తిర్యఙ్మనుష్యాఖ్యజీవాళులన్ బ్రోచుచున్ సర్వనిత్యోత్సవంబు ల్మహాభక్తబృందంబు లర్పింపఁగా దివ్యలీలాప్రభావంబులం జూపుచు న్మరు క్రీడాచలంబందు నెంచేవియుండుం

శ్రీపూర్ణకామా గుణస్తోమ సేవోత్తమా దేవతాసార్వభౌమా వరాహావతారా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 73

మ. అని వారల్ బహుప్రకారముల వేదాంతోక్తులం బ్రస్తుతిం
చిన మోదించి వరాహదేవుఁడు దయాసింధుండు బ్రహ్మాదులన్
గని రుద్రాబ్జజముఖ్యులార వికృతాకారంబు నేఁ దాల్చి దై
త్యుని ఖండించితి భూమి నెత్తితి సుమహాతోయంబులం గాంచితిన్. 74

క. మీమీ సుస్థానములం, గామోదము మీరఁ జేరి యుండుఁడు పూర్వం
బేమాడ్కి మెలఁగుచుందురు, ఆ మేరలు దప్పకుండుఁ డనుకూలాత్ములై. 75

శా. భూమ్యంతర్లవనంబు దప్పక సదా పూర్వస్థితిన్ నిల్చి నే
సౌమ్యత్వంబున సాగరాత్మజను వక్షస్థానమం దుంచితిన్
దివ్యాకారము నొంది భూజనములన్ రక్షించి యుల్లాసినై
గామ్యార్థంబులు నిచ్చి నాదు భక్తులను నేఁ గాపాడెదన్. 76

ఆ. అనుచు వారి కిట్లు ఆనతిచ్చి వరాహ, దేవుఁ డప్పుడు సౌమ్యదేహుఁ డగుచు
వరకృపారసంబు వారిపైఁ జిలికించి, శాంతచిత్తుఁడై ప్రశస్తముగను. 77

సీ. క్రీడాచలంబున శ్రీస్వామి పుష్కరిణికిఁ బశ్చిమంబునఁ బ్రకటితమగు
భవ్యపుష్కరిణికి వాయవ్యదిశ సమీపంబునఁ జిత్రమాణిక్యంబు లెసఁగ
దివ్యనీలస్తంభ నవ్యహాటకమణి, కనకతోరణముఖమంటపములు
ఘనసరోజప్రభా భాసమాన సుతల్ప, గోపుర ప్రాకార గోష్ఠములను

తే. కలిగి యప్రాకృతాదిత్యకాంతికలిత, మహితవైమానికానూనవిమానమ్మగు
మెఱయు శ్రీభూమినీళాసమేతుఁ డగుచు, శ్వేతకిటియయ్యె జగములు వినుతిసేయ.

వ. అట్లు పరమవైభవంబున నుండు వరాహస్వామిని బ్రహ్మరుద్రాదులు చూచి గని యానందసముద్రమగ్నులై యనిమిషదృష్టులై వీక్షించుచున్న సమయంబున వరాహదేవుండు విమానంబుతో నంతర్ధానంబు నొందె నప్పుడు బ్రహ్మాదులు జయజయశబ్దంబులుచేసి వరాహస్వామి యారోహించు దైవదిక్కునకు మ్రొక్కులిడుచుఁ దత్ప్రభావంబులం బొగడుచుం దమనివాసంబులకుం జని రంత శ్రీభూనీళాదేవులును బరివారంబులును హరికి సంప్రణామంబు లాచరించినం జూచి సంతసించి హరి సిరితో నిట్లనియె. 79

క. సిరి నీవు నన్నుఁ గన్గొని, వెఱచెద వని దమ్మునుటను వెలిపించితి నీ
వరయఁగ నీళను దోడ్కొని, పరివారములోడ రాఁగ బహుమానంబు లయ్యెన్. 80

వ. అనిన విని సిరి నగుచు హరి కిట్లనియె. 81

తే. స్వామి నినుఁ జూచి నిముస మోర్వంగ జాల, ననిరయుండుగ వ గావునఁ జనిన దానఁ
దప్పు సైరించి మన్నించ వలెను ప్రభువు, నాగుచు సేఁ బ్రాగ హరి సిరి కనియె నిట్లు.

క. భూమిస్థలి వెదకఁగ నా, కీమహితస్థలము దొరికె నిచ్చట నిలువన్
నామది కిష్టం బయ్యెను, గోమలి మన కిప్పు డిది వికుంఠంబ గదా. 83

సీ. ఈఫలద్రుమములు నీప్రసూనలతాళు, లీపుణ్యతీర్థము లీప్రవిపు నందు
మున్యాశ్రమంబుల మోక్షస్థలంబుల, ధన్యంబు లయినభూధరచయములఁ
జూడఁజూడఁగ నాకు వేడుక పుట్టెను, గాన నిల్చితి నిందుఁ గమలనయన
భూలోకవాసుల బ్రోవంగవలయును, వరము లొసంగి సత్కరుణ మెఱసి

తే. నాకు నిష్టంబు గలరీతి నీకు నిష్ట, మైన నిల్తును లేకున్న నరయ నిందు
నుండ నని పల్క నిందిర యుల్ల మలర, దరహసితవక్త్రయై యనె హరికి నిట్లు. 84

తే. మీరు సర్వజ్ఞులరు ప్రియంబార నేను, మీరు నిల్చినయెడ నాకు మేటి మీకుఁ
జింతరేటికి దేవ మీచిత్త మింక, ననిన లచ్చిని యురమునం దలరఁ జేర్చె. 85

చ. అపుడు వరాహవిగ్రహుఁ డనంతకళాపరిపూర్ణుఁడై మహా
నిపుణత మీఱఁగా సిరిని నీళను దగ్గఱ నాదరించుచున్
విపులపరాక్రమక్రమవివేకవిచక్షణు లైనపార్శ్వముల్
కపటము లేక గొల్వఁగ నఖండసుఖస్థితి నొప్ప నయ్యెడన్. 86

తే. అనిన తాపసు లిట్లని రయ్యసూత, స్వామి పుష్కరిణీప్రభావంబు మాకుఁ
దెలుపవే యన విని నవ్వి తెలిపె నంచుఁ, బలికె నీరీతి మునిపుంగవులను గాంచి.

సీ. మునులార వైకుంఠమున నుండు క్రీడావనంబులై స్వామి పుష్కరిణి యుండి
పరఁగ నప్రాకృతపరిమళోదకమై మహాపూర్ణమై యుండు నచట సిరిని
భూనీళలనుగూడి పురుషోత్తముఁడు జలక్రీడ లాడుచు నుండు వేడు కలరఁ
గ్రీడాచలముతోడ నీడకు దిగి వచ్చి, విరజాసమానమై ధరణి వెలసి

తే. హరికి సంతోషమగుచు గంగాదినదుల, కన్నిటకు మాతృదేవత యగుచు జనుల
పాపముల హరియింపుచుఁ దాపమడఁచి, యిష్టకామ్యార్థములను దా నిచ్చుచుండు.

వ. ఇట్టిస్వామి పుష్కరిణీతీర్థదర్శన పానంబులచేత శూద్రజనంబులం బావనులం జేయుఁ గావున విశేషించి స్నానసంధ్యాది నిత్యనైమిత్తిక సకలకర్మకలాపంబు లాచరించు బ్రాహ్మణులపుణ్యం బెంతయని చెప్పనగు నిగిడియుం గాక పుష్కరిణీస్నానంబును బరమంబగు నేకాదశీవ్రతంబును సద్గురుపాదసేవనంబును గల్గుట దుర్లభంబు మఱియు సకలస్థావర జంగమంబులందు మనుజజన్మంబును బుష్కరిణీస్నానంబును, వేంకటాద్రియందు జీవించుచుండుటయు నత్యంతమోక్షదాయకంబు, గావున వేంకటాచలమాహాత్మ్యంబును బుష్కరిణీప్రభావంబును వచింప నాచతుర్ముఖుని కైన నశక్యంబు తత్ప్రభావంబులు సంక్షేపంబుగఁ జెప్పితి నింక నొక్కయితిహాసంబు చెప్పెద నాలకింపుఁ డని మునులకు సూతుం డిట్లనియె. 89

సీ. మును తారకాసురుం డనువాని సేనాని, యడిమి చంపిన బ్రహ్మహత్యవలనఁ
బీడితుఁడై నిజపితృవాక్య మంగీకరించి గ్రక్కున నిర్గమించి మొనసి
యావేంకటాద్రికి నభిముఖుఁ డై వచ్చు, నప్పు డాతని బ్రహ్మహత్య గాంచి
యాకుమారస్వామి యందుండ కతిదూర, మరిగె భయంపడి యంత గుహుఁడు
తే. వేంకటాద్రికి వచ్చి తా వేడ్క స్వామి, పుష్కరిణియందుఁ గ్రుంకి తెప్పున వరాహ
దేవునీక్షించి భక్తిఁ బ్రార్థించి మ్రొక్కి, యపుడు కృతకృత్యుఁ డయ్యె షడాననుండు.

ఉ. కావున వేంకటాచలము ఘంబుల కెల్ల భయంకరంబు నై,
పావనమై సువర్ణమణిభాస్వరమై ధరణీసురాలికిన్
జీవనమై తపోజనవశీకరమై యజరుద్రశక్రసం
సేవితమై సుధర్ములకు శ్రీకరమై నుతిపాత్రమై దగున్. 91

క. హరికల్యాణగుణమ్ముల, వర వేంకటగిరిని వెలయు వారిక సత్యా
కరమై యవి వచియించిన, పరమార్థం బొక టె మాకుఁ బండితులారా. 92

క. ఘనమై ప్రాకృతజనముల, కనులకుఁ బాషాణములుగఁ గన్పట్టును స
జ్జనములకుం గనకోపల, మనుబోలె వెలుంగు నిత్యమును మునులారా. 93

వ. ఆ వేంకటాచలంబునందుండి వరాహస్వామి జనులకు దృశ్యాదృశ్యుం డగుచు వర్తిం
చు నప్పర్వతంబు ధరాతలంబున కెట్లు వచ్చె ననిన శౌనకుండు సూతుం జూచి యి
ట్లనియె. 94

ఆ. ఆవరాహదేవుఁ డాపర్వతాగ్రాన, నుండ నేమి సేయుచుండె నెవరి
కేమి యొసఁగె వినుట కిష్టంబు గల్గె మా, కావిధంబు దెల్పుమయ్య సూత. 95

క. అనవిని సూతుం డిట్లను, ననఘుండు వరాహదేవుఁ డాగిరి మీఁదన్
ఘనుఁడై నెమ్మి వసించుచుఁ, దనకాంతామణులతోడఁ దగుఁ బెలుతోన్. 96

సీ. వనపుష్పలతలచేతను బ్రకాశించుచు, నిరవయి తగుపాదరంధ్రయందు
నీలకాంతులచేత నెఱి నొప్పుచుండెడు, సదమలసానుదేశంబులందుఁ
బరిమళపుష్పములఁ బై వ్రాలుచుండెడుఁ, జల్లని తగుపర్ణశాలలందుఁ
గనకమందిరములకైవడి నిరవము, రమణీయగిరిగహ్వరములయందు
తే. మెప్పుగా వ్రాలుపుష్పాదికప్పలందు, నెన్న శక్యము గాని యెత్తైన శిలలందుఁ
గాంతలను గూడి చక్రి యేకాంతమునను, గ్రీడసల్పుచు నుండును వేడ్క కలర. 97

చ. పరఁగ నధర్మవాదు లగువారిఁ దృణంబుగ నిగ్రహించుచున్
వరుసగ ధర్మచిత్తులను వారక బ్రోవుచు నుండు నెప్పు డా
హరి కిది నైజసద్గుణము లై తనరారును గాన సెప్పుదున్
ధర నవతారము లెత్తుచు బాల్పుచు నుండు కృపాసముద్రుఁడై. 98

సీ. మాటిమాటికిని బ్రహ్మకు రాత్రి యైనప్పు, డతఁడు నిద్రింపఁగా నఖిలగురుఁడు
తా నందు మేల్కాని తనకుక్షిలో విశ్వ,మును దాఁచికొనియుండి వనజభవుఁడు
నిద్ర మేల్కాంచఁగానె నిఖిలకారణకార్య, యుక్తసృష్టిని వాని కొప్పగించు
రమణమై మీనవరాహాదిరూపంబు, లటువంటికాలంబు లందుఁ దాల్చు
తే. దుష్టనిగ్రహ మొనరించి శిష్టజనుల, రక్షణము సేయు నొక్కవరాహకల్ప
మందుఁ జక్రికి మ్రొక్కి పద్మాసనుండు, వినయ ముప్పొంగ నిట్లని విన్నవించె. 99
ఉ. శ్వేతవరాహరూప ననుఁ జేకొని విన్నప మాలకించి యీ
భూతలమందు శేషగిరి పూజితమై తగు నందు మీరు వి
ఖ్యాతిగ నిల్చితేని మిము గాంచి తరింతురు మర్త్యులంద ఱో
తాత యటంచుఁ బల్కఁగ విధాతను జూచి ప్రసన్నచిత్తుఁడై. 100
ఆ. చక్రి యిట్టులనియె జలజసంభవ నీవు, కోరినట్ల యేను క్రోడరూప
ధరుఁడనగుచు శేషధాత్రీధరమునందు, నిలిచియుందు ననియె నెమ్మిమీఱ. 101
తే. అనిన విని మ్రొక్కి సనియెఁ బద్మాసనుండు, శ్వేతకిటితన్నిమిత్తంబుచేత శేష
శిఖరియందు నివాసంబు చేసి జనుల, రక్షణముసేయుచుండు నిరంతరంబు. 102
ఆ. అవికుంఠమున సదాదిత్యమండల, మందు సర్గమందు హరివసించు
నంతకంటె ముఖ్యమని వేంకటాద్రిపైఁ, జక్రధరుఁడు నిల్చె సంతసముగ. 103
సీ. అనినఁ దాపసు లిట్టు లనిరి శేషాద్రి క్రీ, డాద్రి వేంకటగిరి యనఁగ మూఁడు
నామధేయంబు లేమేమికారణమునఁ, గల్గెను వినిపింపు గరుణ ననఁగ
విని సూతుఁ డిట్లనె మునులార మూఁడభి, ధానంబులే కావు పూని చెప్ప
ధరణి నొక్కొకనిమిత్తమున నొక్కొకపేరు, చెలఁగుచుండును శేషశిఖరి కెపుడు
తే. గాన నాయాయివృత్తాంతగౌరవములఁ, జూచి భావించి నామదిఁ దోఁచినంత
వఱకుఁ జెప్పెద మీరలు వసుసవినుఁడు,ప్రీతి మెఱయంగ ననుచును సూతుఁడనియె.
క. చింతించినయర్థము లిపు, డెంతయు లేదనక జనుల కిచ్చుచునుండున్
సంతోషంబున గిరిపైఁ, జింతామణి యనఁగఁ బేరు చెలఁగెను జగతిన్. 105
క. జ్ఞానం బించుక గల్గిన, మానవు లయ్యద్రి నుండ మహితజ్ఞానం
బానాట వృద్ధిచెందును, దానన్ జ్ఞానాద్రియంచు ధరపే రొప్పెన్. 106
క. అర్థముఖము లగుగోర్కులు, సార్థకములుచేసి జనుల సంరక్షింపం
దీర్థాదు లుండ నయ్యది, తీర్థాచల మనఁగఁ బేరు దీపితమయ్యెన్. 107
క. నిష్కామ తపోధనులకుఁ, బుష్కలముగ స్నానపానపూజ లొనర్పం
బుష్కరిణులు గల్గుటచేఁ, బుష్కరశైలం బనంగఁ బొలుపొందు ధరన్. 108
క. మును వృషభాసురుఁ డనియెడి, యనిమిషవైరుండు దానియం దుండి తపం
బొనరించిన కారణమునఁ, దనరారె వృషాద్రి యనఁగ ధరణీస్థలిలోన్. 10

క. అనిమిషులు సముద్రంబునఁ, గనునప్పుడు స్వర్ణమయము గా నగ్గిరి యు
ర్విని వెలయు దానికిం దగెఁ, గనకాచల మనఁగ వాని ఘనులార యొగిన్. 110

క. నారాయణుఁ డనుమునిపుం, డారూఢిగఁ దప మొనర్చి హరి మెప్పించెన్
ధారుణిఁ దత్కారణమున, నారాయణ శైలమనఁగ నామం బలరెన్. 111

క. ఆవైకుంఠపురంబునఁ, బావన మై యుండు దాని పక్షీంద్రుఁడు తేఁ
గా వచ్చినకారణమున, శ్రీవైకుంఠాద్రి యనఁగఁ జెలువారె మహిన్. 112

క. నరసింహుం డాదైత్యుని, నురుకోపముతోడఁ జంపి యొగిఁ బ్రహ్లాదుం
గరుణం జూచినకతమున, నరసింహగిరీంద్ర మనఁగ నామం బలరెన్. 113

తే. అంజనాదేవి తపము మున్నచటఁ జేసి, వడసె హనుమంతుఁ డను మేటికొడుకు నెమ్మి
నపుడు దేవత లెల్ల సహాయు లగుచు, నామ మిడి రర్థి నం దంజనాద్రి యనఁగ.

క. మునుపు వరాహసమూహము, లనిశము వర్తింప నందు హరి క్రోడంబై
యనువుగ నిల్చినకతమున, మునులార వరాహశైల ముర్విం దనరెన్. 115

క. మును నీలుం డను పేరుం, దనరినవానరుఁడు తపము దగఁ జేసెను దా
నినిబట్టి నీలగిరి యని, తనరారెను పేరు జగతిఁ దాపసులారా. 116

క. శ్రీకి నివాసంబై భూ, లోకంబున ననఘ భక్తలోకంబులకుం
బ్రాకటముగ హరి గన్పడ, శ్రీకరముగ నామ మొలసె శ్రీగిరి యనఁగన్. 117

క. శ్రీసతి హరివైభవ ముల్లాసంబుగఁ జూప నెంచి లలి నుండుటచే
భాసిలె శ్రీసతి గిరియని, శ్రీసన్మునివర్యులార క్షితిమహిమాగన్. 118

క. వేడుకమైఁ గమలాలయ, తోడం జెలియలఁ గూడి తుష్టి యొసంగం
గ్రీడించుటచే దానికిఁ, గ్రీడాచల మనఁగ నొప్పెఁ బృథ్వీస్థలిలోన్. 119

క. సరగున శ్రీవైకుంఠము, ధరణీస్థలి నిడఁగఁ దెచ్చి దైత్యారికిఁ దాఁ
బరమానంద మొనర్పఁగ, గరుడాచల మనఁగ నట్టికతమున నలరెన్. 120

క. శేషాకృతితోఁ జక్రి వి, శేషత్వము నొంది సర్వశేషిని దనపై
భూషణముగ నిడికొనుటను, శేషాచల మనఁగ భూప్రసిద్ధం బయ్యెన్. 121

ఆ. అరయఁగా వకార మమృతబీజము కట, ములును సంపదర్థముల నెసంగు
నట్టిమూడుగూడి యమృతసంపద లిచ్చు, నందుచేత వేంకటాద్రి యయ్యె. 122

వ. ఇవ్విధంబున నప్పర్వతంబునకుఁ గల్పభేదంబులవలన ననేకనామంబులు గలుగుచుండు నప్పర్వతమాహాత్మ్యం బింత యని వచింప నమరగురుచతురాననగుహవాసవాదులకుఁ దరంబు గాదు గావున. 123

తే. వినుఁడు మునులార శ్రీహరి వేడ్క నందు, దేవితోఁ గూడి యుత్తరదిశ వనంబు
నందు విహరించుచుండఁగ నతివిచిత్రముగ మునీంద్రులు గొందఱు మొనసి యచట

సీ. మాటిమాటికిని బ్రహ్మకు రాత్రి యైనప్పు, డతఁడు నిద్రింపఁగా నఖిలగురుఁడు
తా నందు మేల్కాని తనకుక్షిలో విశ్వ,మును దాఁచికొనియుండి వనజభవుఁడు
నిద్ర మేల్కాఁగానె నిఖిలకారణకార్య, యుక్తసృష్టిని వాని కొప్పగించు
రమణమై మీనవరాహాదిరూపంబు, లటువంటికాలంబు లందుఁ దాల్చు
తే. దుష్టనిగ్రహ మొనరించి శిష్టజనుల, రక్షణము సేయు నొక్కవరాహకల్ప
మంగఁ జక్రికి మ్రొక్కి పద్మాసనుండు, వినయ మొప్పంగ నిట్లని విన్నవించె. 99
ఉ. శ్వేతవరాహరూప ననుఁ జేకొని విన్నప మాలకించి యీ
భూతలమందు శేషగిరి పూజితమై తగు నందు మీరు వి
ఖ్యాతిగ నిల్చితేని మిము గాంచి తరింతురు మర్త్యులందఱో
తాత యటంచుఁ బల్కఁగ విధాతను జూచి ప్రసన్నచిత్తుఁడై. 100
ఆ. చక్రి యిట్టులనియె జలజసంభవ నీవు, కోరినట్ల యేను క్రోడరూప
ధరుఁడనగుచు శేషధాత్రీధరమునందు, నిలిచియుందు ననియె నెమ్మిమీఱ. 101
తే. అనిన విని మ్రొక్కి సనియెఁ బద్మాసనుండు, శ్వేతకిటితన్నిమిత్తంబుచేత శేష
శిఖరియందు నివాసంబు చేసి జనుల, రక్షణము సేయుచుండు నిరంతరంబు. 102
ఆ. అవికుంఠమున సదాదిత్యమండల, మందు స్వర్గమందు హరివసించు
నంతకంటె ముఖ్యమని వేంకటాద్రిపైఁ, జక్రధరుఁడు నిల్చె సంతసముగ. 103
సీ. అనినఁ దాపసు లిట్లు లనిరి శేషాద్రిక్రీ, డాద్రి వేంకటగిరి యనఁగ మూఁడు
నామధేయంబు లేమేమికారణమునఁ, గల్గెను వినిపింపు గరుణ ననఁగ
విని సూతుఁ డిట్లనె మునులార మూఁడిటి, ధానంబులే కావు పూని చెప్ప
ధరణి నొక్కొక్కనిమిత్తమున నొక్కొక్కపేరు, చెలఁగుచుండును శేషశిఖరి కెపుడు
తే. గాన నాయాయివృత్తాంతగౌరవములఁ, జూచి భావించి నామదిఁ దోఁచినంత
వఱకుఁ జెప్పెద మీరలు విను సవినుఁడు, ప్రీతి మెఱయంగ ననుచును సూతుఁడనియె.
క. చింతించినయర్థము లిపు, డెంతయు లేదనక జనుల కిచ్చుచునుండున్
సంతోషంబున గిరిపైఁ, జింతామణి యనఁగఁ బేరు చెలఁగెను జగతిన్. 105
క. జ్ఞానం బింపుగ గల్గిన, మానవు లయ్యద్రి నుండ మహితజ్ఞానం
బానాట వృద్ధిఁ జెందును, దానన్ జ్ఞానాద్రియంచు ధరపైఁ దొప్పెన్. 106
క. అర్థముఖము లగుకోర్కులు, సార్థకములుచేసి జనుల సంరక్షింపం
దీర్థాదు లుండ నయ్యది, తీర్థాచల మనఁగఁ బేరు దీపితమయ్యెన్. 107
క. నిష్కామ తపోధనులకుఁ, బుష్కలముగ స్నానపానపూజ లొనర్పం
బుష్కరిణులు గల్గుటచేఁ, బుష్కరిశైలం బనంగఁ బొలుపొందు ధరన్. 108
క. మును వృషభాసురుఁ డనియెడి, యనిమిషవైరుండు దానియం దుండి తపం
బొనరించిన కారణమునఁ, దనరారె వృషాద్రి యనఁగ ధరణీస్థలిలోన్. 109

క. అనిమిషులు సముద్రంబునఁ, గనునప్పుడు స్వర్ణమయము గా నగ్గిరి యు
ర్విని వెలయు దానికిం దగెఁ, గనకాచల మనఁగ వాని ఘనులార యొగిన్. 110

క. నారాయణుఁ డను[illegible]ం, డారూఢిగఁ దప మొనర్చి హరి మెప్పించెన్
ధారుణిఁ దత్కారణమున, నారాయణ శైలమనఁగ నామం బలరెన్. 111

క. ఆవైకుంఠపురంబునఁ, బావన మై యుండు దాని పక్షీంద్రుఁడు తేఁ
గా వచ్చినకారణమున, శ్రీవైకుంఠాద్రి యనఁగఁ జెలువారె మహిన్. 112

క. నరసింహుం డాదైత్యుని, నురుకోపముతోడఁ జంపి యొగిఁ బ్రహ్లాదుం
గరుణం జూచినకతమున, నరసింహగిరీంద్ర మనఁగ నామం బలరెన్. 113

తే. అంజనాదేవితపము మున్న చటఁ జేసి, వాసె హనుమంతుఁ డను మేటికొడుకు నెమ్మి
నపుడు దేవతలెల్ల సహాయు లగుట, నామ మిడి రుర్వియం దంజనాద్రి యనఁగ.

క. మునుపు వరాహసమూహము, లనిశము వర్తింప నందు హరి క్రోడంబై
యనువుగ నిల్చినకతమున, మునులార వరాహశైల ముర్విం దనరెన్. 115

క. మును నీలుం డనుపేరుం, దనరినవానరుఁడు తపము దగఁ జేసిను దా
నినిబట్టి నీలగిరి యని, తనరారెను బేరు జగతిఁ దాపసులారా. 116

క. శ్రీకి నివాసంబై భూ, లోకంబున ననఘ భక్తలోకంబులకుం
బ్రాకటముగ హరి గన్పడ, శ్రీకరముగ నామ మొలిచె శ్రీగిరి యనఁగన్. 117

క. శ్రీసతి హరివైభవ ముల్లాసంబుగఁ జూచి నెంచి లలి నుండుటచే
భాసిలె శ్రీసతి గిరియని, శ్రీసన్మునివర్యులార క్షితిమహీమారన్. 118

క. వేడుకమైఁ గమలాలయ, తోడం జేడియలఁ గూడి తుష్టి యొసంగం
గ్రీడించుటచే దానికిఁ, గ్రీడాచల మనఁగ నొప్పెఁ బృథ్వీస్థలిలోన్. 119

క. సరగున శ్రీవైకుంఠము, ధరణీస్థలి నిడఁగఁ దెచ్చి దైత్యారికిఁ దాఁ
బరమానంద మొనర్పఁగ, గరుడాచల మనఁగ నట్టికతమున నలరెన్. 120

క. శేషాకృతితోఁ జక్రి వి, శేషత్వము నొంది సర్వశేషిని దనపై
భూషణముగ నిడికొనుటను, శేషాచల మనఁగ భూప్రసిద్ధం బయ్యెన్. 121

ఆ. అరయఁగా వకార మమృతబీజము కట, ములును సంపదర్థముల నొసంగు
నట్టిమూడుగూడి యమృతసంపద లిచ్చు, నందుచేత వేంకటాద్రి యయ్యె. 122

వ. ఇవ్విధంబున నప్పర్వతంబునకుఁ గల్పభేదంబులవలన ననేక నామంబులు గలుగు
చుండు నప్పర్వతమాహాత్మ్యం బింత యని వచింప నమరగురుచతురాననగుహ
వాసవాదులకుఁ దరంబు గాదు గావున. 123

తే. వినుఁడు మునులార శ్రీహరి వేడ్క నందు, దేవితోఁ గూడి యుత్తరదిశ వనంబు
నందు విహరించుచుండఁగ నతివిచిత్రముగ మునీంద్రులు గొందఱు మొనసి యచట,

సీ. భార్యామణులతోడఁ బరమముదంబున, నయ్యద్రివసతియు నరసి యెలమిఁ
కందమూలఫలాదికంబుల బహుపుష్ప, ములు తీర్థములు చూచి నిలచి సరవి
నాకుటిండ్లను గట్టి యందుండి ప్రీతిమై, నమలమంత్రాసుల నధ్వరంబుఁ
జేయుచుండఁగఁ జూచి సిరిని విలోకించి, హరి యిట్టు లనియె నోయబ్ధికన్య
తే. జనులు గనరానియమ్మహాస్థలికి వచ్చి, యజ్ఞమును జేయువానీంద్రు లలరువిధము
చూడు మిచ్చట నని దయఁ జూపి మఱల,నిట్టు లనియెను సంతోష మినుమడింప.

హరి విటవేషధారి యగుట.

సీ. సతి చూడు మవి యజ్ఞశాల సదశ్యాల, లవిగాక యిటుచూడు మగ్నిశాల
సరవి హవిర్భాగశాలపత్నీశాల, యజమానశాల నీ వదిగో చూడు
మది మహానసగృహం బది యజ్ఞపాత్రము, ల్పశుస్థ్లయూపస్తంభపంక్తు లవియ
వారె ఋత్విక్కులు వీర లధ్వర్యులు, సోమయాజితఁ డది సోమిదమ్మ
తే. చక్కఁగాఁ జూడుమిమ్మహాశ్రౌతకర్మ, చయము లెల్లను నాయంద జననమొందెఁ
గాన సవనస్వరూపుఁడ నైననాకుఁ, బ్రీతిగా యజ్ఞములు బుధు ల్సేయుచుంద్రు.
ఆ. వీరికర్మనిష్ఠ వేడుకగాఁ జూడ, వలయు నిపుడు యజ్ఞవాటమునకుఁ
బోయి వారు సేయుపుణ్యవపాయాగ, సరణిఁ జూచుటొప్పు చంద్రవదన. 127
ఉ. కావున వేశ్యచందమును గైకొను మీవు హొయ ల్చెలంగఁగా
నే విటకాని కైవడిని నిక్కుచు సొక్కుచు వచ్చి యచ్చటం
బావకకుండమందు వపభక్తిని బ్రాహ్మణు లుంచినప్పుడే
నావప నారగించెద బుధావళి మెచ్చఁగ నీవు చూడఁగన్. 128
సీ. అనవిని సిరి మందహాసాస్యయై కామ, రూపిణియై కుల్కుచూపు లెసఁగఁ
బరఁగఁ జందురుకావిపావడపైఁ జల్వ, జిలుగుబంగరుపూలచీర మెఱయ
ముత్యము ల్మకురము ల్మొద్దుముద్దుగఁ గూర్ప, రంగుమించినపట్టురవికె వెలుఁగఁ
గుచభారమున వడంకుచు నుండుమధ్యంబు, నొగి మేఖలాబంధ మొప్పుచుండఁ
తే. గనుఱఁ గాటుకగంధలేపనము మేన, నుదుటఁ గస్తూరితిలకంబు కుదురనీల
కుటిలకుంతలములు ముద్దుగొలుపఁ బైడి, బొమ్మవలె నొప్పె లక్ష్మిసంపూర్ణకళల.
సీ. బటువుముత్యములపాపటబొట్టు రాకడి, జడబిళ్లలును గుచ్చు లడరి వెలుఁగ
బంగరుకడియము ల్పచ్చలచేకట్లు, రత్నాలవంకీ ల్కరముల వెలయ
మగఱాలకమ్మలు పగడాలపేరులు, చెవులగళంబునఁ జెన్నుమీఱ
వ్రేళ్లనుంగరములు వివిధకాంతులమీఱ, మీఁజేతగొలుసులు మెఱయుచుండ
తే. నాసికాగ్రంబున జిగి నత్తువెలుఁగ, జిఱుతగజ్జెల మొలనూలు చిందుద్రొక్క
ఘల్లుఘల్లని పదహంసకములు మొఱయ, శ్రీవనిత విశ్వమోహినిదేవి యయ్యె. 130

క. క్రొక్కాఱుమెఱుపు లన్నియు, నొక్కెడ గుమిఁగూడి నిల్చి యున్నవిధముగాఁ
గ్రిక్కిఱిసి యన్నుతంబుగ, మిక్కుటమై యుండె లచ్చి మేనిమెఱుంగుల్. 181

క. కరమునఁ గమలము చేకొని, సురుచిర మగుతళుకుబెళుకుఁ జూపులతో నా
హరినొగిఁ జూడఁగ నాహరి, సిరిమోముం జూచి నగుచుఁ జెలఁగుచు నంతన్.

సీ. ఆకామినీమణి కనురూపముగఁ జక్రి, చక్కని మనుజవేషంబు దాల్చె
నది యెట్టు లన్న నీలాంబుదవర్ణుండు, నాజానుబాహుఁ డాహ్లాదముఖుఁడు
నీలకుంతలయుక్తబాలేందుఫాలుండు, కంబుకంఠుండు మంగళకరుండు
నీరజాక్షుండు గంభీరవక్షుఁడు సింహ, మధ్యుండు మన్మథమన్మథుండు
తే. లలితసౌందర్యవిలసితోల్లాసకలిత, మందహసితాననుండు నిర్మలప్రవర్త
నములుగలవాఁడుశృంగారనయప్రియోక్తు, లాడువాఁడుగ విటుఁడయ్యె హరిగనంగ.

సీ. కనకపుష్పముల నొప్పిన గుసుంబాపాగ, రాణింపఁ గల్కితురాయి మెఱయ
బొండుమల్లియపూలదండలు భుజముపై, నొఱపుగ మెఱయుచు నూగియాడఁ
జల్వచేసిన పైడిసరిగంచు దోవతి, చుంగు లొప్పుచు మేనిసొగసు చూపఁ
బరిమళగంధలేపనవక్షమున నాణి, ముత్యాలహారము లుచ్చటింప
తే. నవ్యమౌక్తికస్వర్ణరత్నాంచిత మగు, కర్ణభూషణములు దివ్యకాంతు లెసఁగ
పరమకౌశేయమధ్యము బాగుమీఱ, ముద్దుటుంగరములు వ్రేళ్ల మురియుచుండ. 184

సీ. విలసితభ్రూలతావిక్షేపణంబు లా, యనిమిషపతి ధనస్సును జయింప
నుదుటి గంధపుఁజుక్క కదసి నీలాభ్రము, నొఱయు పూర్ణశశాంకు నెఱి హసింప
దంతాళికాంతి వింతగ వజ్రములపంక్తి, దీధితులను మించి ధిక్కరింపఁ
గర్పూరతాంబూలకలితాధరబింబ, ఫలరక్తిమం జూచి పరిహసింప
తే. మఱియు నాసాగ్రమున నొప్పు మౌక్తికమున, కిరుకెలంకుల కాంతుల నెనసి సొగసుఁ
దనరఁగా మీసఁగట్టు నందంబు చూపఁ, జెక్కుటద్దములొఱపు రంజిల్లుచుండ.

సీ. మేఘంబుపై వెల్గు మెఱుపుఁదీఁగలువలెఁ, దగిన బంగరుజన్నిదములు మెఱయ
నుంగరంబులకాంతు లొప్పెడు కుడిచేత, నొకలీలగాఁ గత్తియొఱపు నెగడ
శరణాగతత్రాణబిరుదంబు లనఁదగు, నందియ ల్పాదంబులందు మొఱయ
వామహస్తంబున వరరత్నమయచాప, మొగిఁ దళుకొత్తంగ నుల్లమలర
తే. విటునివలె హరి సొగసుగ వేసమెసఁగఁ, దాల్చి విటకత్తెవలెనుండు తరుణిఁగూడి
పాదుకల మెట్టికొంచు నాప్రథిత యజ్ఞ, వాటిఁ జేరంగఁ జూచుచు వచ్చుచుండె.

సీ. ఆచక్రి నీక్షించి యాగాధ్యులపు డితఁ, డెవ్వఁడో యని గని యిట్టు లనిరి
వనితామణిం గూడి వచ్చుచుండెడివాఁడు, మహిమ నొప్పు వసంతమాధవుండొ
నలుఁడొ జయంతుఁడొ నలకూబరుండొ సు, రేంద్రుఁడొ చంద్రుఁడొ యీశ్వరుఁడొ
యీమహాటవి కిప్పు డేలవిచ్చేసిరో, వీరిదేహసుకాంతు లారయంగ

తే. దిక్కు లెల్లను వ్యాపించెఁ దెలియఁ జూడ, విప్రుఁ డగుటకు యజ్ఞోపవీతచిహ్న
మమరియున్నది క్షత్రియుం డగుట కెడమ, చేతవి ల్లున్న దటుగాక చెల్వుచూడ.
వ. ఇటు నిశ్శైవడి వేశ్యాంగనామణితోడం గూడి యున్నవాఁ డనుకొనుచుండు సమయంబున. 138
ఆ. వేడ్క మీఱఁగాను విప్రులు చూడంగ, వచ్చి చక్రి యజ్ఞవాటిలోనఁ
జేరి ద్విజుల నడుమ సిరితోడఁ గూర్చుండి, విడెము సేయుచుండె వేడబమున. 139
క. అప్పుడు వారల నొడలం, దొప్పెడు కస్తూరిగంధ మర్వీసురులం
గప్పుకొనంగ నొగి న్వా, రప్పద్మదళాక్షుఁ జూచి యని రీరీతిన్. 140
సీ. ఓమహారాజ నీయూ రేది పే రేమి, యెవరు నీతలిదండ్రు లిచటి కేల
వచ్చితి విప్ర దీక్షనమున సవనము, శ్సేయుచుండెదము నీచిత్తమునను
మామీఁద దయ యుంచి మామఖములకు సహాయుఁడ వై యుండి యసుర వేఘ
చోరబాధయు మృగస్తోమంబుచే వేధ, దప్పించు మావంటితాపసులకు
తే. వసుమతీశ్వరు లెప్డు కావలియు నగుదు, ధర్మపద్ధతి దప్ప కధ్వరము లిచట
నీవు సేయించు మాచేత నిర్మలాత్మ, యనినఁ జిఱునవ్వు నవ్వి యిట్లనియెఁ జూచి.
సీ. రాజును గాను ధరామరుండను గాను, కడకు వైశ్యుఁడను శూద్రుఁడను గాను
తల్లితండ్రులు లేరు ధరణి నాకొక్కని, వాసంబు లేదు సర్వస్థలముల
సర్వస్వరూపుఁడై చరియించుచుండుదు, నగుణుండ నామవర్ణాశ్రమములు
లేవని పల్కఁగా నావిప్రు లిట్లని, రయ్య మీవాక్కుల కర్థ మిపుడు
తే. మాకుఁ దోఁపదు నీచెంత మచ్చికలర, నిపుడు కూర్చున్న లలితాంగి యెవతె యనిన
మందహాసితాస్యుఁ డగుచు నమ్మాధవుండు, పల్కె నిట్లని వారితోఁ బ్రౌఢిమెఱయ.
ఆ. నాకు నేన కాని నాకెవ్వరును లేరు, చూడ నొంటివాఁడఁ జూచి నన్ను
వనమునందుఁ బుట్టి వచ్చె మోహినివలెఁ, బట్టె నిది ప్రియంబు వఱల మునులు. 143
క. మచ్చికతో నిరువురు కడు, ముచ్చటగాఁ గలసియుండి మును లగుమీ రిం
దచ్చుగ నుండుటఁ గనుఁగొని, వచ్చితి మిటు మిమ్ముఁ జూడ వరమునులారా. 144
సీ. ఇచ్చోట మీ రంద ఱేమేమొ చేసి సంగీతము ల్పాడెదు రీతు లేమి
యౌదుంబరపుశాఖ లమరంగఁ జేఁబట్టి, వేఱ్వేర విప్రులఁ బిల్చుటేమి
యీయగ్నికుండ మేమి యీదారుపాత్రలే, మీపశుహింస యే మిన్ని మీరు
మాకుఁ జెప్ప డటన్న నాకర్మనిష్ఠు లి, ట్లనిరి వపాయాగ మాచరింప
తే. సమయ మిది గాన వేదోక్తశాస్త్రవిహిత, మగువపాయాగ మొనరించి యవల మీరు
మమ్ము నడిగినదెల్ల సమ్మదము లీలఁ, జెప్పెదము వీను లాలింప నిప్పు డుండు. 145
తే. అనుచు వచియించి యాగాధ్యు లందు హరిని, నాత్మ నెంచుచు నావపాయాగ మెలమిఁ
జేయు ఘనుఁ డా నశంఖచక్రాయుధములు, దాల్చి యందఱు చూడంగ దనుజహరుఁడు.

వ. సముల్లాసంబుగ నవ్వపను గ్రహించి తనచిహ్నము లెతింగించి. 147

చ. హరి పరమాత్ముఁ డచ్యుతుఁ డనంతుఁడు నిర్జరులెల్లఁ జూడఁగాఁ
గరముల నంది యావపను గ్రక్కున మెక్కఁగ సంయమీశ్వరుల్
వరుసఁగ నందుఁ జిత్తరువు వ్రాసినబొమ్మలరీతి భక్తిచేఁ
బరవశులై రమేశుఁ డగుపద్మదళాక్షుని జూచు చుండఁగన్. 148

వ. నారాయణుండు శ్రీవత్సలాంఛనాంచిత విశాలవక్షుండును సదమలరత్నాభరణ భూషితుండును, కౌశేయపరిధానుండును సహస్రమార్తాండప్రభాభాసితుండును వపాపరిమళమిళితాధరుండును గరుణాకటాక్షవీక్షితుండును నగు హరి మునీంద్రులం జూచి మీసేయుజన్నంబున నత్యంతతృప్తి నొందితి నని పల్కి మోహినీ రూపిణి యగునిందిరాదేవిం గూడి తిరోధానంబునొందె. ననంతర మమ్మునిపుంగవులు పరమానందవిస్మితాంతరంగులై హరివేదనంబునకుఁ గొండొకవడవు హరిం బ్రార్థించి కృతార్థుల మైతి మనుచు జన్నంబు పరిపూర్తిచేసి యవభృథస్నానం బొనర్చి రని సూతుండు వెండియు మునుల కిట్లనియె. 149

మ. మును జాబాలిమునీంద్రుఁ డీకథను సమ్మోదంబుతో నాకుఁ జె
ప్పెను నే నట్లుగ మీకుఁ జెప్పితిని సంప్రీతిన్ రమేశుండు చే
సిన దింకొక్కటి చెప్పెదం గథ మహాచిత్రంబుగా మీరు ము
న్వినినట్లే యని శౌనకాదులు విన న్వేడ్కం దగం దత్కథన్. 150

వ. వినిపింపఁ దొడంగె, నంత శ్రీహరి తద్గిరి కుత్తరభాగ మందార వట వకుళ చందన పిచుమంద జంబు జంబీరాద్యనేకతరుబృందశోభితారణ్యాంతరంబున విహరించు చుండుసమయంబున నొక్కదినంబున. 151

కుమారధారమహిమ.

సీ. దేశాంతరాగతద్విజుఁడు వృద్ధవయస్కుఁ, డత్యంతబలహీనుఁ డతనిసుతుఁడు
కౌండిన్యుఁ డనువానిఁ గానక యందందుఁ, దడవుచు వచ్చి దా దారి దప్పి
ఘనవేంకటాద్రిమార్గంబునం జని మహారణ్యంబునం గుమారా యటంచు
పిలుచుచు నేడ్చు చాకలి దప్పి మించుటం, జేసి నేలం బడి చెవులు మూసి
తే. కొనియు నప్పుడు గూడ నోకొడుక యెందుఁ
బోతివి యటంచుఁ బలువిధంబులుగ దుఃఖ
పడుచుఁ జేరొక్కనుచుండఁగ భవ్యమూర్తి
యిందిరేశుండు చని దయాహృదయుఁ డగుచు. 152

తే. వృద్ధవిప్రుఁడ యిమ్ముగ్రవిపినభూమి, కేల వచ్చితి జగమున నింకఁ గొన్ని
దినము లుండెదవో లేక దేహ మిచట, విడిచెదో చెప్పు మెద్దాని నడిఁయు వలదు.

క. అనవిని విప్రుం డిట్లనె, ననఘ శరీరంబుమీఁద నాసక్తియు లే
దనిమిషుల ఋణము దీర్పక, చను టెట్లనుసందియంబు జనియించె ననెన్. 154

క. ఆవార్తలు విని మాధవుఁ, డావిప్రునికరము పట్టి యచ్చట గల యా
పావనతీర్థమునందునఁ, గావించెను స్నాన మపుడు కరుణాత్ముండై. 155

వ. అట్లు స్నానం బొనరించుటంజేసి యావృద్ధవిప్రుండు పదియారేండ్ల బాలకుమారుండై, షోడశకళాపరిపూర్ణుండై ప్రోల నిలిచియుండు శ్రీహరిం జూచి వందనంబు లాచరించుటంజేసి యద్దేవుండు సహస్రాక్షుండును, సహస్రపాదుండును, సహస్రశీర్షుండును, సహస్రబాహుండును నై, నిజస్వరూపం బక్కుమారవిప్రునకుం జూపుటంజేసి గగనంబుననుండి దేవేంద్రాదులు దేవముముక్షులు మొరయించిరి శీర్షంబునఁ బుష్పవృష్టి గురియించిరి పలువిధంబుల నుతించి రప్పు డవ్విశ్వరూపుం డగుచక్రి యవ్విప్రుం జూచి యో భూసురకుమారా! యిజ్జగంబున ఘనధాన్యసమృద్ధితో నిఁక దేవఋణంబు దీర్చుటకు నాశ్రమంబునకుం జని యాగంబు సేయు మని యానతిచ్చి యతనికుమారుం డగుకౌండిన్యునియున్కి నెఱింగించి యంతర్ధానంబు నొందె నంత నవ్విప్రపుంగవుం డత్యంతానందసుధాంబుధి నోలలాడుచు హరిం గొనియాడుచుఁ దనయొద్దకుం జనియెఁ. దత్కారణంబున నందుండు ధారాతీర్థంబునకుఁ గుమారధారాతీర్థం బనంబరగె. మఱియు నాకుమార ధారాతీర్థంబునఁ ద్రికాలస్నానం బాచరించినవారికి నరోగదృఢకాయంబును, నవృద్ధత్వంబును, సకలసౌభాగ్యపుత్రావాప్తియు నగు నని యమరులు నిర్ణయించి నిజస్థానంబుల కేగిరంచు జాబాలి నాకిక్కథ నెఱ్ఱిగించుటంజేసి చెప్పితి నని వెండియు నిట్లనియె. 156

సీసమాలిక.

వాల్మీకి నాకుఁ బూర్వచరిత్ర మొక్కండు, చెప్పె దానిని వినుఁ డొప్పుగాను
చంద్రవంశజుఁ డైన శంఖణుఁ డనురాజు, కాలవశంబున బేల యగుచుఁ
దనశత్రువుల కోడి దనరాజ్యమును గోలు, పోయి రామేశ్వరంబునకుఁ జేరి
యట రామసేతువునందుఁ గ్రుంకి మఱంము, ముదమునఁ గొన్నాళ్లు వదలకుండి
వచ్చుచు మార్గాన వరశంఖమునిగిరి, పై నుండి వచ్చెడు పావన మగు
శ్రీసువర్ణముఖరిఁ జెలఁగి స్నానము జేసి, దానికుత్తరముగఁ దరలి వచ్చి
దానవాంతకగిరి దరినుండు జంబుజంబీరగాలవచ్చిరిబిల్వపనస
పాదపచయముచేఁ బరిశోభితం బగు, భూమియం దొక్కెడఁ బొదలుచుండు

తే. కమలకల్హారపుండరీకాదిపుష్ప, శోభితం బగుసరసిలో సుఖముగాను
స్నానమును జేసి యాతీరసాలమూల, మునఁ దగంజేరి యివ్విధంబునఁ దలంచె.

చ. కటకట శాత్రవు ల్గినిసి కయ్యమొనర్చి మదీయమండలం
బటువలె నాక్రమించి రిపు డన్నము వస్త్రము గల్గు టెట్లు నే
నెటువలె నోర్తు కష్టమున కీశ్వరుఁ డీగతిచేసె నింక మీఁ
దటిగతి యేమటంచుఁ బరితాపముతో విపు లార్తిఁ బొందుచున్. 158

వ. అని మనంబున నెంచుచు దేహంబు పరవశత్వంబు నొందుటం జేసి యాసమయంబున నశరీరవాణి యిట్లనియె. 159

తే. నిర్మలాత్ముఁడ మదియందు నీవు ధైర్య, మొందు చింతింప కిచటికి నుత్తరముగఁ
గ్రోశదూరాన వేంకటకుధరమున్న, దటను నరుగుము భక్తితో నార్తి తొలఁగు.

వ. మఱియు నప్పావనపర్వతంబు మహాపన్నులకుఁ గామధేనువుచందంబున నత్యంతశోకార్తులకుఁ గల్పవృక్షంబుకైవడిఁ జింతితార్థంబు లిచ్చుచుఁ జింతామణి నామంబునం బ్రకాశించు నందు నిర్హేతుకజాయమానకటాక్షవీక్షణుం డై సకలజనార్తినివారకుండై మనోభీష్టదాయకుండై శ్రీహరి సంపూర్ణకళాన్వితుం డగుచు నిరంతరానందనిలయనివాసుఁ డై యుండు నందు శ్రీస్వామిపుష్కరిణి సకలాఘనిచయనివారిణియై యుండు తత్పశ్చిమతటంబున వాల్మీకిమునిభూధరంబుండు నందు నిల్చి మూడుకాలంబుల నాపుష్కరిణి శుభోదకంబునఁ గ్రుంకులిడి షణ్మాసంబులు విజితేంద్రియుండవై శ్రీమద్వేంకటనాథుని విధివిహితంబుగ షోడశోపచారపూజలు సమర్పించుచుండు మనంతర మాస్వామి కరుణార్ద్రహృదయుండై ప్రసన్నుంబయి నీయభీష్టం బొసంగునని పల్కుచుండు నశరీరవాక్కులు విని సంతోషాయత్తచిత్తుండై యావేంకటాచలారోహణంబు చేయుచు వివిధఫలపుష్పతరులతాశోభితంబును నానావనచర చమరీ భల్లూక సారంగాది మృగావాసంబును శుక కలకంఠ మయూరవిహంగాదిమనోహరకూజితకలితంబును నవరత్నమయతపనీయప్రకాశితంబగు సానుప్రదేశంబులును నగు వేంకటాద్రి నెక్కి తన్మధ్యంబునఁ బావనపరిమళోదకపూర్ణంబును కమలకల్హారనీలోత్పలకైరవకుసుమోపేతంబును నిరంతరసంగీతసంకాశభృంగసందోహఝుంకారమనోజ్ఞంబును కమఠమీనగ్రాహప్రముఖసంకులంబును నగు స్వామిపుష్కరిణి సందర్శనంబుచేసి తత్తీర్థంబున ననుపమభక్తిసంకల్పపూర్వకంబుగ స్నానంబొనర్చి యశరీరవాణిపల్కినయట్ల షణ్మాసంబులు శ్రీమద్వేంకటాచలనివాసుని ధ్యానంబు చేయుచుండె ననంతరంబు. 161

శంఖణరాజుకు వేంకటాచలపతిప్రత్యక్షం బగుట.

సీ. హారకుండలకిరీటాదిభూషణభర్మ, చేలకాంతులఁ బ్రకాశించువాఁడు
తులసీసుదళపరిమళపుష్పహారవి, రాజితనూత్నోదరంబువాఁడు
తిలకాంతనిటలప్రదేశమందు నటించు, కమనీయకుటిలాలకములవాఁడు

శ్రీవత్సకౌస్తుభచిహ్నము ల్గలవాఁడు, కరుణ నొప్పిన గొప్పకనులవాఁడు

తే. శంఖచక్రగదాబ్జహస్తములవాఁడు, సరవిలక్ష్మినిఁ జెలఁగు వక్షంబువాఁడు
భూమినీళలఁ గెలఁకులఁ బొల్చువాఁడు, దీనజనపాలుఁ డఖిలైకదేవుఁ డపుడు.

వ. రవికోటిప్రకాశసదృశదివ్యవిమానమధ్యప్రదేశమునం దుండి స్వామిపుష్కరిణి మధ్యంబుననిలిచి శంఖణమహారాజునకుఁ బ్రత్యక్షంబుగాఁగ నయ్యెడ బ్రహ్మరుద్రేంద్ర ప్రముఖులు వచ్చి భేరిమృదంగాదిమంగళవాద్యంబులు మ్రోయ పుష్పవృష్టి గురియించి నృత్తగీతంబులు గావించి నిగమాంతసూక్తంబుల సన్నుతించుచుండి రంత శంఖణమహారాజు ప్రసన్నుం డైనశ్రీహరికి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి కరంబులు మోడ్చి సద్భక్తి మెఱయ నిట్లనియె. 163

సీ. దేవదేవమహాత్మ దీనరక్షక జగ, న్నాథ సత్కరుణతో నన్నుఁ జూడు
మునుపు మాపూర్వుల కొనర మీ రిచ్చిన, పృథ్వి శాత్రవుల కొప్పించి పిచ్చి
యతిదీనదశ నొందినట్టి నా కిప్పుడు, ప్రత్యక్ష మైతివి పరమపురుష
నాశత్రువులఁ ద్రుంచి నా రాజ్య మిప్పించు, మనిన శ్రీహరి శంఖణునికి ననియె

తే. చింత విడువుము రాజ నీసీమఁ జేరి, పట్టభద్రుండ వై యుండు భార్యతోడ
ననుచు నభయంబొసంగి చక్రాయుధుండు, తగ సురుల్మెచ్చఁగ నఁదిరోధానుఁడయ్యె.

తే. అప్పు డాబ్రహ్మముఖ్యులు హరి నుతించి, స్వామి పుష్కరిణీస్నానసత్ఫలంబు
పొగడ శక్యంబె యనుచు నాభూరమణుని, భక్తికి న్మెచ్చు చేగిరి భాగ్య మనుచు.

ఆ. శంఖణుండు భక్తి స్వామిపుష్కరిణికి, మ్రొక్కి శైలమునకు మ్రొక్కి హరికి
మ్రొక్కి భార్యతోడ ముదమున గిరి డిగ్గి, పోవుచుండ నతని భూమియందు. 166

క. విమలుం డగుశంఖణరిపు, లమితాశనురాజ్య మేల నన్యోన్యవిరో
ధము లెసఁగఁ బోరి మడిసిరి, క్రమముగ నమ్మహికి రాజు గావలె నంచున్. 167

వ. తద్దేశవాసులు రాజును వెదకుచు వచ్చుచుండ దారియందు శంఖణమహారాజు గనుపడుటంజేసి యాతనికి దండంబులిడి శత్రునాశనవృత్తాంతం బంతయు నెఱింగింప సంతసించి శ్రీవేంకటాద్రీశ్వరుం గొనియాడుచుఁ గొంతవడికి నవ్వారలకుఁ దాఁ జనినపుణ్యక్షేత్రమహిమాతిశయంబులు కర్ణామృతంబుగ నుడివి వారితో నిజదేశం బగుకాంభోజదేశంబున కరిగి తొల్లింటివలె రాజ్యపాలనంబు సేయుచుండె నిది యునుంగాక మఱియొకయితిహాసంబు చెప్పెద నాలకింపుఁ డని మునులకు సూతుం డి ట్లనియె. 168

ఆత్మారాముఁ డనువిప్రునిచరిత్రము.

సీ. మధ్యరాష్ట్రమున నాత్మారాముఁ డనెడుస, ద్బ్రాహ్మణుం డనఘుండు వందితుండు
దేవ భూసురపూజ[illegible]ళఁ జేయుచు, విహితధర్మజ్ఞుఁ డై వెలయుచుండు

నతఁడు పిత్రార్జితార్థాదు లించుకయేని, లేకుండునట్లుగ లేమి గల్గఁ
గా దీనుఁడై పెక్కుకష్టంబు లొందవుటం, జేసి పల్విధముల చింతపడుచు
తే. నిల్లు విడనాడి శ్రీవేంకటేశుఁ డుండు, పర్వతశ్రేష్ఠమున కధోభాగమునను
దనరుచుండెడు కపిలతీర్థంబుచెంతఁ, జేరి స్నానంబు సేసి తత్తీరమునను. 169
క. కపిలేశుని సన్నిధిఁ దా, నపు డాహ్నికనిష్ఠ నుండి యట లేచి మహా
విపినములోనికిఁ జొరఁబడి, చపలత నొకత్రోవఁ బోయి శైలం బెక్కెన్. 170
వ. తన్మార్గంబునఁ గపితీర్థప్రముఖ సప్తతీర్థంబులయందు స్నానం బొనర్చి నిర్మల చిత్తుం డై పర్వతారోహణంబు చేయుచుండి యొక్కెడ గుహాంతరంబున ననుపమాన ధ్యానయోగనిష్ఠుఁ డై యుండు సనత్కుమారు సన్నిధానంబు చేరి ప్రణమిల్లి నిలిచి ముకుళితకరయుగళుం డై యిట్లు నుతించె. 171
క. తాపసకులాబ్ధిచంద్రా, పాపాత్ముఁడ నైన నన్ను బరమకృపాత్ముం
డై పరిభవిల్లఁ గావుము, నీపదములు గతియు నాకు నిర్మలహృదయా. 172
క. దారిద్ర్యముచేతను సం, సారంబును విడిచి వచ్చి సరవిగ నిట్లో
చేరితి నాకష్టంబు ని,వారించి సుఖం బొసంగు వరయోగీంద్రా! 173
మ. అనినం దాపసవర్యుఁ డిట్లనియె నీ కాయాస మింకేల చే
సినపాపంబు నశించుకాల మిదె వచ్చెం బాప మే దంటివా
విను జన్మాంతరమందు మాధవుని సేవింపం బ్రయత్నింప కుం
డినదే గాక బుధాళి దూఱుటయుఁ బాటిం జూపి గర్వంబునన్. 174
ఆ. దాన మిచ్చువారి దానంబుఁ గొనువారి, ననుసరించి యొకరియం దొకరికిఁ
గసరు పుట్టునట్లు గల్లమాటలు నీవు, చెప్పి దానహాని చేసినావు. 175
క. ఆచారవిహీనుఁడ వై, యేచోటనఁ గాని గుడిచి యెచ్చుగుజనులం
జూచి హసించుచు నుంటివి, దాఁచితి వర్థంబు కరుణ దాన మొకరికిన్. 176
ఆ. ఈకయుంటఁ జేసి యొసఁగిన పాపంబు, కపిలదీర్థమునను గడుముదమున
మునిఁగినపుడ తొలఁగె మొనసి నీ కిఁక లక్ష్మి, కరుణ నెవ్విధంబుఁ గల్గు ననఁగ.
క. వ్యూహమహాలక్ష్మి సదా, శ్రీహరివక్షస్స్థలమునఁ జిరభూషణ మై
మాహాత్మ్యముతో నెలకొని, బాహుళ్యము నెగడ సిరుల భక్తుల కిచ్చున్. 178
సీ. ఆ వ్యూహలక్ష్మి వృత్తాంతంబు విను దయా,లోలతరంగాక్షి లోకమాత
పూర్ణచంద్రనిభాస్య పురుషోత్తమునిప్రియ, పద్మనివాసిని పద్మపాణి
వ్యూహభేదములచే నొనరి మహాలక్ష్మి, యనఁ గీర్తి యన జయ యనఁగఁ దనరుఁ
గారుణ్యసాగర కమనీయమంగళ, విగ్రహసజ్జనవినుతపాత్ర
తే. విను మనాయాసముగ భక్తవితతి సేయు, పాపనిచయం బడంచి సంపద లొసంగు
నమ్మహాదేవి మంత్ర మే నాప్తముగను, జెప్పెదను నీవు భక్తిచే జపించు. 179

వ. అని వచించి యంగన్యాసాదిపూర్వకంబుగ లక్ష్మీమంత్రం బుపదేశించి ధ్యానంబు సాంగంబుగఁ జెప్పి శ్రీహరి భవదీయాభీష్టం బొసంగు వేంకటాచలంబున కరుగు మని యానతిచ్చె, నంత నాత్మారాముం డానందబాష్పకలితనేత్రుం డై తద్గురు ధ్యానంబు చేసి లక్ష్మీమంత్రంబు జపంబు సేయుచు నాకాశగంగ భూమికి దిగివచ్చు చందంబున విరజానదికై యెడిఁ బరమపావనంబు లైన తీర్థంబులు శైలాగ్రంబుల నుండి ప్రవహించుచు భూమికి దిగివచ్చుచుండుటం జూచి సంతసించుచుఁ గృత స్నానుం డై పర్వతారోహణంబు చేసి స్వామిపుష్కరిణియందు నఘచయంబు తలంగ స్నానం బొనర్చి హరిధ్యానంబు చేయుచున్న సమయంబున. 180

సీ. ప్రాకారపంక్తులు బహుమంటపంబులు, వివిధోరుకల్యాణవేదికలును
సవమలతప్తకాంచననిర్మితంబు లై, గోమరారుచున్నట్టిగోపురములు
వరనీలమౌక్తికవ్రజచప్పరంబులు, రమణసౌధాట్టాలకములు బాల
భానుకోటిప్రభాభాసమానమహత్వ, సహితంబు లగుసభాస్తంభములును
తే. గలిగి గంధర్వనగరసంకాశ మగుచు, విధిశివేంద్రాదిసిద్ధసేవితము నగుచు
గీతనర్తనవాద్యసంకీర్ణ మగుచు, నమరు నొకదివ్యధామమధ్యమున నుండి. 181

సీ. కుండలాంగదరత్నకోటీరకౌస్తుభ, ముఖభూషణము లంగముల వెలుంగ
నురమునం దరుదుగా వ్యూహలక్ష్మి యొసంగ, శతకోటిమన్మథసదృశుఁ డగుచు
రమణీయ కనకాంబరముల చెంగులు జారఁ, బరిమళగంధలేపనము మెఱయ
నీలకాంతుల నొప్పు నిటలాలకంబులు, బాలభృంగావళిపగిది వఱల
తే. నపుడు భూనీళ లిరుగడలందుఁ జెలఁగఁ, బుండరీకాక్షుఁ డంచున్న భూసురునకు
దయను బ్రత్యక్ష మయ్యె నత్తఱిని విప్రుఁ, డలర సాష్టాంగదండంబు లాచరించి.

వ. అనేకవిధంబులం బ్రస్తుతించి యేమియుం దోఁచక గద్గదకంఠుం డయి యనిమిష దృష్టిం జూచుచున్న నాత్మారామునిం గని దయార్ద్రహృదయుం డై హరి యి ట్లనియె. 188

తే. నీకు భయమేల వ్యూహలక్ష్మీకటాక్ష, మిపుడు నీయందుఁ బొందిన దింకమీఁద
నాయురారోగ్య మైశ్వర్య మమర నీకుఁ, గల్గు సుజ్ఞాననిష్ఠయుం గల్గు విప్ర. 184

సీ. అని పల్కి మాధవుం డాబ్రాహ్మణున కప్పు, డభయం బొసంగె బ్రహ్మాదిసురలు
తగ నుతింపఁగఁ దిరోధానంబు నొందె న,య్యవనీసురుండు భయంబు వాసి
యిపు డానతిచ్చిన యీశ్వరుఁ డెందుండి,యెటువోయె మఱి యాతఁ డీశ్వరుండొ
కాఁడొ నేఁ జూచుట కల్లయో నిక్కమో, గలఁగంటినో యని కలవరమునఁ
తే. గొంతసే పుండి యవల సద్గురునికృపను, హరి వరము లిచ్చెనది నిక్కమంచు దలఁచి
నమ్మి గిరి డిగ్గి తనమందిరమ్ము సేరి, సిరుల నొప్పుచు దానము శ్రేయ మొంచె. 185

క. ఈకథ పూర్వము శ్రీవా, ల్మీకిమునీంద్రుండు పోడిమిం జెప్పె నొగిన్
శ్రీకర మగు విను మని నే, నాకైవడి మీకుఁ జెప్పితిని ముద మొప్పన్. 186

చ. అనిన వరాహపర్వతమహత్త్వము చక్కఁగ నీవు దెల్పఁగా
వినుటకు మాకు నెల్లరకు వేడుక పుట్టెను గాన మానసం
బున నొకయింత కోపమును బొందక చెప్పు మటంచు మౌను ల
త్యనఘుని సూతుఁ జూచి యని రందఱు ప్రీతి రయిసంగ వెండియున్. 187

వ. అనిరి సూతా! యమ్మహాగిరియందుఁ బదియేను తీర్థంబు లున్న వని చెప్పితి వవ్వాని వరుసగ విశదీకరింపవలయు ననిన నమ్మునులం జూచి సూతుండు హరితేజోవిరాజమానుం డగు కర్దమమునికి సుతుం డగుకపిలుండు తొల్లి. 188

శా. ఆపాతాళమునందు సౌఖ్యపరయోగాభ్యాసముం జేయుచుం
జాపల్యంబు నడంచి నిర్మలమహోత్సాహంబుతో లింగమున్
శ్రీ పెంపొందఁగ నిల్పి యర్చనము తాఁ జేయంగ నాలింగమున్
వ్యాపించెం ద్రిజగంబులందు సుకృతవ్యామోహమై శ్రేయమై. 189

వ. ఆలింగంబు నిర్జరప్రకరంబులచేతను సజ్జనంబులచేతం బూజ గొనంబడిన కారణంబునఁ గపిలలింగం బని ప్రసిద్ధం బయ్యె. 190

ఆ. సగరనందనులకు సద్గతి నొసఁగి యం, దున్న భోగవతి మహోన్నతముగ
వేగ లింగమూర్తి వెంటనె ధాత్రి భే, దించి వచ్చి కపిలతీర్థ మనఁగ. 191

క. ప్రవహించి సకలజనముల, భవతాప మడంచి లోకపావని యయ్యెన్
భువి నాఁటఁ గోలె భక్తిగ, నవగాహము సేయుచుందు రమరులు మనుజుల్.

సీ. కపిలతీర్థమునఁ జక్కఁగఁ జక్రతీర్థంబు, ప్రవహించు మును దేవపతి యహల్య
నెంచిన యఘము పీడించుటం జేసి యా, జలమున స్నానంబు సల్పె మతియుఁ
దదుపరిభాగానఁ దనరు విష్వక్సేన, తీర్థంబు సుకృతవృద్ధియు నొసంగి
ప్రవహించుచుండు పూర్వము పరమాత్ముఁ డం, దైవవిష్వక్సేనుఁ డచటఁ దపము
తే. సలుపఁగా మెచ్చి హరి వచ్చి శంఖచక్ర, యుగళి మపుడిచ్చి పరివారయూథములకుఁ
గర్తగాఁ జేసినందున క్ష్మాతలమున, నతని పేరన నాతీర్థ మలరుచుండు. 193

క. పంచాయుధతీర్థములు ప్రపంచితముగ దానిపైని నలరారును దీ
పించు ఘనానలతీర్థము, మించి తదూర్ధ్వంబునందు మే లిడ నద్రిన్. 194

గీ. పరఁగ దాని కుపరి బ్రహ్మతీర్థము మహా, పాతకము లడంచి ప్రజల కెల్లఁ
బుణ్యఫల మొసంగు పొసఁగ నద్దానిపై, మునుల తీర్థములును దనరు నేడు. 195

ఆ. ఒందుకంటె నొండు నిం డుత్తమఫలంబు, తీర్థములకు మహిమ తేజరిల్లు
నింత నొప్పుచుండు నెఱిఁగి బ్రహ్మాదులు, చెప్పలేరు నేను జెప్పఁగలనె! 196

క. సరవిగ నింకొకచరితం, బరుమగఁ జెప్పెదను దొల్లి యవనీసురుఁ డొ

క్కరుఁ డెలమిఁ దీర్థములఁ దా, వరుసగఁ జూడంగ నెంచి వచ్చుచు నుండె.

సీ. మార్గాన నొకతియ్యమావిచెట్టుండఁకుఁ, జేరి తచ్ఛాయను దారిశ్రమము
వాయంగ నిద్రింప స్వప్నములో హరి, వచ్చి యిట్లనె విప్రవర్య వినుము
అదె చూడు మీపుష్కరాద్రిసమీపము, నందు దా నభయప్రదాఘచయము
వాసెడు తీర్థాలు పదియేడు గల వందు, స్నానం బొనర్చినచో నిజముగ

తే. సకలపాపహరం బయి సంతతార్థములును బొందెదు మఱి చింత తొలఁగు నీకు
ననఁగ నావిప్రుఁ డాశ్చర్య మంది నిద్ర, మేలుకొని యిట్లు తలపోసె మెచ్చుకొనుచు.

తే. తలఁచె నిమ్మెయి శ్రీరమాధవుఁడు స్వప్న, మున వచించినగతి నిప్డు పుష్కరాద్రి
జేరి తీర్థంబులను గ్రుంకి కోరినట్టి, కోర్కె లెల్లను బొందెదఁ గుతలమునను. 199

వ. అని యెంచి కపిలతీర్థాది సప్తదశతీర్థంబులయందు విధిప్రకారంబుల స్నానంబు
సేసి సకలాభీష్టంబు లొందె నని వెండియు సూతుం డిట్లనియె. 200

తే. మునివరేణ్యులు తీర్థాలు మూడుకోట్లు, తనరు నీవేంకటాద్రిపై ధరణి వేఱ
చోట లే వెందుఁ గావునఁ జూడు రఁడుగు, తాతకైనను వర్ణింపఁ దరము గాదు.

వ. మఱియు నివ్వేంకటాద్రి నొకతూరి సద్భక్తిం బ్రదక్షిణంబు సేసిన వారికి మాతృ
ప్రదక్షిణతుల్యం బగుటం గాక భూప్రదక్షిణంబువలనం గల్గు ఫలంబులకంటె న
నంతఫలంబు సిద్ధించు నిదియునుం గాక యొకవిశేషంబు గల దది యెట్లన
మున్నొకసమయాన హలాయుధుండు వేంకటాద్రిశిఖరదర్శనంబు చేసి సకల
తీర్థాదులం దలంచి యనుపమసుకృతంబు గాంచె. నింతియ గాక ధర్మరాజాదు
లరణ్యవాసము చేయుచుండ నొకనాఁడు శ్రీకృష్ణుండు వచ్చి పాండవుల
కిట్లనియె. 202

సీ. పాండవాత్మజులార ప్రబలు రయ్యును మీరు, కర్మవశంబునఁ గాన నిట్లు
వసియించుకాలంబు వచ్చె గదా యైన, జయము శ్రీక్షేమ గల్గు భయము వలను
శ్రీకరం బైనట్టి శ్రీవేంకటాద్రికి, భక్తితో నేగి గోప్యముగ నుండు
క్షేత్రపాలకునిచేఁ జెలఁగి పాలిత మయిన, పరమపావనతీర్థప్రాప్తుఁ జేరి

ఆ. స్నానపానజపము లూని సేయుడు శత్రు, ప్రకరహాని గల్గి ప్రాభవంబు
తనరు నంచుఁ జెప్పఁ దద్దయుఁ బాండవుల్, వేంకటాద్రి కేగి వేడ్క నెగడ. 203

ఆ. క్షేత్రపాలుఁ డుండు సిద్ధస్థలంబున, నిలిచి స్నానపాననిష్ఠ లచట
సలుపుచుండ నొక్కసంవత్సరము చనె, నంత వేంకటేశుఁ డావరమున. 204

సీ. స్వప్నమునం బాండవాగ్రజుం గని యిట్టు, లనె మహారాజ నీవరుల నెల్ల
సమయించి రాజ్యంబు చక్కఁగ నేలుము, సందియం పడకు పో పద[illegible] ననఁగ
ధర్మజుం డటు లేచి దగ మ్రొక్కి యావల, భీమార్జునాదులం బిలిచి స్వప్న
సంగతిఁ జెల్పంగ సంతసం బందిరి, యంత నందఱితోడ నద్రి డిగ్గి

తే. శత్రువుల గెల్చి గజపురి శస్తముగను, జేరి రాజ్యంబు నేలుచు భూరికీర్తి
నొందె ద్రౌపది యిష్టంబు నొందెఁ గృష్ణు,నిష్టమీడేరెఁ ద్రిజగంబు లెల్లఁ బొగడ.
చ. గుఱుతుగఁ బాండునందనులు గొన్ని దినంబులు భక్తియుక్తులై
తఱిమిడి నందు నిల్చినకతంబునఁ బాండవతీర్థ మంచు ని
త్తఱి నరు లెన్నుచుండుదురు దానిమహత్త్వము క్షేత్రపాలకుం
డెఱుఁగును గాని యెంచ మఱి యవ్వ రెఱుంగరు ధారుణీస్థలిన్. 206

వ. మఱియు స్వామిపుష్కరిణికిఁ బూర్వభాగంబున జరాహరంబును, వలిఘ్నంబును రసాయనంబును, అనుమూడు తీర్థంబులును, హరి నివసింపఁ దగిన వైకుంఠపర్వతగహ్వరంబును, అష్టలోహఘాతంబులును గల్గియుండు నింతయు నాపుష్కరిణికి ద్వావింశతిశరపాతదూరంబున మాయాతిరోహితశక్తి యన్నిట నావరించి యుండుం గావునఁ దత్తీర్థాదులు బుధులకైనఁ గాంచ నశక్యంబులగుచుండు నట్టిమహిమ లొప్పుచున్న వేంకటాచలంబున నంధులు మూకలు బధిరులు గొడ్రాండ్రు ధనహీనులు శ్రద్ధాభక్తిహారిం గొనియాడుచు నుండ రేని వారికి నభీష్టామె లాపూర్తియగు నని యుగభేదంబువలన నొక్కవిశేషంబు కల్గుచుండు నయ్యది తెలిపింతు వినుం డని సూతుం డిట్లనియె. 207

వేంకటాద్రి యుగభేదంబులం బ్రకాశించుట.

సీ. ఆవేంకటాద్రి మహాద్భుతంబుగ నొక్క, తఱి హరివిధమునం దనరుచుండు
నొకతఱి కనకాద్రి యొప్పునఁ జూపట్టు, నొకవేళ జ్ఞానసంయుతము నొందు
నొకసమయంబునఁ బ్రకటితమరకత, మణిపోలె దీపించు మహిమమీఱ
నొకకాలమున మహి నొప్పును గలికాల, పాషాణశైలరూపములు గాను
తే. గాన నావేంకటాచలఘనత నుడువ, నాదిశేషునికైనఁ గా దరయ నింక
నేను జెప్పంగ నేర్తునే నెమ్మి మీకు, పరమమునులార విమలకృపాత్ములార. 208
క. అని యిటు సూతుఁడు వల్కఁగ, విని శౌనకముఖ్యు లనిరి వేంకటశైలం
బున కెసఁగు మహిమ లెంతయు, వినినం బరితృప్తి లేదు వీనుల కనఘా. 209
క. కావునఁ బెద్దలు చెల్పిన, శ్రీవేంకటగిరి మహావిచిత్రమహిమలన్
భావింపఁగ నీవే ముద, మావిర్భవముగ వచింపు మాకర్ణింపన్. 210
తే. అనిన జైమినిముని చెప్పినట్టిరామ, చరిత మిపు డేను వచియింతు సరవి మీరు
వినుఁ డటంచును మౌనులఁ గని ముదమునఁ, జెప్పఁదొడఁగెను దత్కథఁ జిత్రమలర.
సీ. మునులార! దశరథతనయుఁడై జనియించి, గాధేయజన్నము గాచి వేడ్క
శంకరుచాపంబు ఖండించి జానకిఁ, జేఁబట్టి భార్గవుఁ జెలఁగి యతని
బల మాఱ్చి సాకేతపట్టణంబును జేరి, జనకునానతిఁ గొని చని యరణ్య
వాసంబు సేయ రావణుఁ డనుదైత్యుండు, లలన సీతను దనలంక కెలమిఁ

తే. బట్టి కొనిపోవ రామభూపాలకుండు, రావణుని ద్రుంచుకొఱకు సుగ్రీవుఁ జేరి
యాంజనేయాదికపులతో నపుడు వేంక, టాద్రిచెంతను లంకకు నరుగుచుండ.

శ్రీరాములు వేంకటాద్రికి వచ్చుట.

తే. అంజనాదేవి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద, నుండి రాముఁడు కపిపుంగవులను గూడి
వచ్చుటం జూచి యెదురుగ వచ్చి యతని, పాదకమలంబులకు మ్రొక్కి భక్తిమెఱయ.

క. ఘనుఁ డగురాముఁడు విష్ణుం, డని మనమున నిశ్చయించి యానందముతో
వినుతులు సేయుచు మఱి యి, ట్లని రాముని కీర్తి యపనియం దలరంగన్. 214

ఉ. రామ సుకీర్తికామ ఘనరాక్షసబృందవిరామ సద్గుణ
స్తోమ దినాధినాథకులతోయధిచంద్రమ శౌర్యధామ నీ
శ్రీమహితప్రభావము ధరిత్రి నుతింపఁగ నాకు శక్యమే
కామఫలప్రదాత ననుఁ గావఁగదే జగదీశ రాఘవా. 215

సీ. ఈవేంకటాద్రిపై నెలమి వర్తించుచుఁ, గావున నాయందుఁ గరుణనుంచి
వేంకటాద్రికి మీరు విచ్చేయుఁ డనవిని, శ్రీరాముఁ డిట్లనె వీరకపులు
తోడ శీఘ్రము గాను దూరప్రయాణంబు, కలిగియున్నది కార్యఘటనమైన
వెనుక నీయిష్టము వేంకటాద్రికి వత్తు, మనఁగ దేవరదర్శనార్థ మచటఁ

తే. గాచి యున్నారు మునివరు లాన వారిఁ, జూడ రావలె ననుచు నాచేడె పిలుచు
సమయమున నాంజనేయుఁడచ్చటికివచ్చి, వినయమున మ్రొక్కి యారీతి విన్నవించె.

తే. దేన మాతల్లి యంజనాదేవి మనవి, చేసినట్లుగఁ గరుణించి చిత్త మలర
వేంకటాద్రికి నేగుట వేడ్క మాకు, మఱియుఁ గపులెల్ల నలసిరి మార్గమునకు.

వ. ఇదియునుం గాక యాహారంబు గొననలసియుండుటం జేసి యిప్పుడు. 218

సీ. శ్రీజయనాశ్రమసిద్ధసలమునందు, ఫలకుసుమవృక్షము లలిగి యుండుఁ
గందమూలాదులు ఘనపుణ్యతీర్థంబు, లందుండుఁ గనుక నేఁ డచట నిలిచి
యావలఁ బోఁ దగు నంజనాద్రికి నోగి, మనప్రయాణమునకు మార్గ మదియు
యటు గాన మాతల్లియందు సత్కృప నుంచి, యటకు రావలె నిపు డనఁగ రామ

తే. చంద్రుఁడజ్ఞాప్తసుతునిలక్ష్మణునిఁ గాంచి, మందహాసితాస్యుఁడై హనుమంతుఁ డనుట
వింటివే యన్న వారు భూవిభుని జూచి, దేవ మీయిష్ట మని రంతఁ దెలఁగుసెంచి.

క. మనమున దశరథతనయుం, డనుమోదము నొంది వత్తు నని చయ్యన న
య్యనిలతనూజుని గని యి, ట్లనియె న్గౌరవమెసంగ నందఱు వినఁగన్. 220

ఉ. మారుతిపుత్త్రి నీ మనవి మామది కిష్ట మెసంగె నిప్పుడా
చారుతరాంజనాఖ్యవరశైలపథంబున వేడ్కఁ బోద మా
ధారుణి వానరావళికిఁ దప్పక చూపు మటంచుఁ బల్క న
వ్వీరుఁడు సంతసించి కపివీరులఁ బిల్చి ప్రియంబు మీఱఁగన్. 221

ఆ. వేంకటాద్రిమార్గ మంకం బెఱింగించి, హరిసమూహవిభునియనుమతమున
రామలక్ష్మణులను రహి మీఱు భుజములం, నుంచికొని బలంబుఁ బెంచి నడచి.

ఆ. నిక్క వేంకటాద్రి కెక్కుమార్గమునందు, వరమునీంద్రు లెదురు వచ్చి నిలిచి
బహువిధముల రామభద్రుని వినుతించి, యిట్టు లనిరి కీర్తి యినుమడింప. 223

ఉ. రామనృపాల ఘోరతరరావణశౌర్యవిశాలభివ్య సు
త్రామ సురార్యయోగిజనతాపసపాల కృపాలవాల శ్రీ
భూమిసుతాత్మలోల పరిపూర్ణయశోధనధామ వానర
స్తోమములోడ వచ్చుమిముఁ జూచి కృతార్థుల మైతి మెల్లరున్. 224

సీ. చిరకాలమున నుండి శ్రీవేంకటాద్రిపైఁ, దప మొనర్పఁగ నావిధాత వచ్చి
రామసౌమిత్రులు నీ రమ్యవేంకటశైల, మునకు నెచ్చోదము సమోద్మ మలర
వారు వచ్చెదు దాఁక వదల కిచ్చట నుండి, వచ్చినప్పుడు మీరు వారి నిచట
సంతోష మొదవించి సత్యలోకమునకు; రండు మీ రనినకారణముచేత

తే. నెదురు మాచుచు నుండి మేమి నటమిమ్ముఁ, గాంచితిమి మాతపంబు లిక్కడఫలించె
నింతయే చాలు సెలవు ని మ్మిపుడు బ్రహ్మ, లోకమున కేగెదము దుష్టలోకనాశ.

మ. అనినన్ రామనృపాలుఁడు పరమాహ్లాదంబుతో వారలం
గని యోతాపసవర్యులార! మిము నీ కాంతారమధ్యంబునం
దొనరం గంటిమి సంతసం బొదవ మీరుల్లంబుల న్వేడ్కమై
జనుఁ డబ్జోద్భవుఁ డున్న చోటి కనుచున్ సంప్రీతితోఁ బల్కఁగన్. 226

క. అమానులు ముద మొందుచు, రామునిచే సెలవు నంది రయమున నపుడే
తామరసోద్భవులోకము, రాముని నెంచుచును జనిరి రహి నంద ఱొగిన్. 227

వ. అనంతరము రామచంద్రుండు తత్పర్వతోత్తరమార్గంబున నొకపర్వతారోహణంబు సేయుచుండి తన్మధ్యంబున యక్షశాపమోక్షంబు చేసి వచ్చి కందమూలఫలభరితం బగు నంజనాశ్రమమునందు నాకాశగంగసమీపంబునం గపిసమూహములో నిలిచి తత్తీర్థంబున స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానంబులు నిర్వర్తించిరి. అంజనాదేవి పుష్పంబులఁ బూజించి పరమరుష్యఫలంబు లొసంగి ముద మార వేఁడుటం జేసి యా రామలక్ష్మణులు సంతుష్టులై యంజనాదేవిని నాదరించి వీడ్కొని యందుండి సుగ్రీవాంగదకపిముఖపరివృతులై స్వామి పుష్కరిణికి వచ్చి జయప్రదసంకల్పపూర్వకంబుగ స్నానం బొనర్చి తత్తీరశృంగారవనంబునం దొక్కంతతడవు సుఖాసీనులై దర్శనార్థంబుగ వచ్చినమునుల కనేకఫలదానంబు లిచ్చి పుష్కరిణికి పడమటిభాగంబున నొకపర్ణశాలం జేరి యున్నసమయంబున నాంజనేయుండు వివిధఫలకందమూలాదులును దేవపేటులును దెచ్చి సమర్పించెఁ బరివారముతోడ రామలక్ష్మణు లారగించి పరిపూర్ణులై రట్టియెడ. 228

సీ. ఘనుఁ డాంజనేయుండు కపిసమూహముఁ జూచి, పిలిచియిట్లనియె సంప్రీతి మెఱయ
వానరులార యీవనపర్వతములందుఁ, జాత జంబూఫలవ్రాతములను
బనసపండ్లను ద్రాక్షపండ్లను బదరికా, ఫలము లనంటులు పాలపండ్లు
పరమమృదంబున సరవి మెక్కుఁడు వనం, బున విహరింపుఁడు మనసులార
తే. ననిన విని కపిబృందంబు లపుడు చెలఁగి, ఫలమహీరుహములఁ బ్రాకి పండ్లఁ గోసి
కడుపులారంగఁ దిని యార్పు చౌడలఁ గులుకొనుచుఁ గొండలపై కెక్కి తేనెలరసి.
వ. ఆమధుకోశంబులం జేకొని చించి యందుండు తేనెలతో మఱి కొన్నిపండ్లును గల్పి పంచుకొని యబ్బురపాటునఁ జప్పరించుచు నొండొరులు ఱొప్పుచు ముక్కులు చిట్లించుచు నొకరిచెవు లొకరు గొఱుకుచు పండ్ల గిటకించి కన్నులు బిక్కరించి వెక్కిరించుచుం గొండకొండకు లంఘించుచు నుల్లాసం బొక్కింత తడ వుండి యంద ఱొక చోట గుంపుగూడి యిట్లనుకొనిరి. 230
క. రాములకృపచే నిచ్చటి, కామోదముతోడ వచ్చి యఖిలఫలములం
గామించి భుజించితి మిపు, డేమే లొనరింప వచ్చు నినకులపతికిన్. 231
సీ. శ్రీరామునకు నపకార మొనర్చిన, రావణుం దెచ్చి శ్రీరాము నెదుటఁ
బెట్టి కొట్టియు దయ పెట్టక తోఁకలం, జుట్టి భూమిం బడఁ బట్టు విడక
మఱి లంకఁ గొనివచ్చి మానవేశ్వరుఁ డాత్మ, మెచ్చ ముందటఁ బెట్టి మేలుగా నెద
మనువారు కొందఱు ఘనరాక్షసుల నబ్ధిఁ, గలపి రావణశిరంబులను నఱికి
తే. గ్రద్దలకుఁ బెట్టుదము వేడ్కఁ గలవు దీఱ, ననుచుఁ గొందఱు రావణుం డబ్ధిదాఁగి
నప్పటికి వాని విడువక యందు నరిగి, పట్టుకొని వత్తు మధుపునిపట్టు కడకు. 232
వ. అనువారు నంత నందఱు స్వామి పుష్కరిణికి నీశాన్యభాగంబునం దొక్క గిరిగహ్వరంబు నీక్షించి యయ్యంధకారబిలంబునం జొచ్చి కిచకిచ లాడుచుం బోవుచు నం దొక దివ్యజ్యోతి నీక్షించి తత్సమీపంబున కరుగుచున్న సమయంబున.
సీ. అగుపడ్డ దివ్యహాటకనవరత్న, గోపురప్రాకారకుడ్యతతులు
వజ్రకవాటము లైవైదూర్యమాణిక్య, మరకతమౌక్తికమండపములు
ప్రాసాదము లచిత్రభవనపంక్తులు మేటి, పచ్చతోరణములు బాగు మీఱ
హేమరథంబులు సామజాశ్వంబులు, వివిధవింతలు దగువీధు లొప్ప
తే. విమలగానంబులును నృత్యవివిధవాద్య, ములును ఘోషింపయువతులు మెలఁగుచుండ
వరచతుర్భుజులును గదాధరులు శంఖ, చక్రపాణులు నచ్చట సంచరింప. 284
తే. అమరి యప్రాకృతంబై మహాప్రకాశ, మహిమచే నొప్పు నప్పురమధ్యమందుఁ
గాంచనాద్రినిభంబై ప్రకాశయుతము, భానుసంకాశ మైనవిమానమునను. 285
సీ. నీలాభ్రగాత్రుండు నీరజనేత్రుండు, నాజానుబాహుండు నచ్యుతుండు
కనకాంబరుండు సత్కంబుకంఠుండు స, ల్లలితసద్భూషణాలంకృతుండు

శంఖచక్రగదాబ్జసహితహస్తుండు మ, హాత్ముండు పూర్ణచంద్రాననుండు
సురుచిరసుందరసుకుమారదేహుండు, విమలసత్కారుణ్యవీక్షణుండు
తే. నగుచు ఘనభోగిభోగపర్యంకమునను, వాసి మీఱంగఁ గూర్చుండి వామపదము
ముడిచికొని కుడిపాదంబు పుడమిమీఁద, నింపుగాఁ జూచుచుండు లక్ష్మీశ్వరుండు.
క. కరములు రెండా ఫణిపై, నిరవుగ నూనుకొని లక్ష్మి యెదపై వెలుఁగన్
ధరణియు నీళయు భక్తిని, నిరుగెడ వసియించి వేడ్క నెసలారంగన్. 237
వ. ఇవ్విధంబున సుఖాసీనుండై యుండు పురుషోత్తమునకుం గరుడసుందరీమణులు చామరంబులు వీవ మఱి కొందఱు శ్వేతచ్ఛత్రంబులు పట్టఁ గోటిసూర్యప్రభాభాసితుండై వెలుంగు శ్రీహరిని సంతోషముగ్నులై చూచుచున్న కపుల నీక్షించి యం దొకవేత్రహస్తుండు మార్గంబు చూప నక్కపు లామార్గంబున నీవలకు వచ్చి యాశ్చర్యంబు నొంది తనులోఁ దా మిట్లు తలంచుకొనిరి. 238
సీ. శ్రీరామచంద్రుని చెలఁగి గెల్వఁగలేక, రావణుండు గుహాంతరాళమునను
జేరి రాక్షసమాయ నీరీతిగాఁ జూపె, నని తోఁచు చున్నది యనెడువారు
నాదశకంఠుమాయలు గావు భావింప, హరిమాయ గానగె ననెడువారు
నీసంశయము దీర నీమాటు గుహలోని, కరిగి క్రమ్మఱఁ జూత మనెడువారు
తే. మనము మాత్రము పోరాదు మర్కటముల, నన్నిటిని గూడి పోవచ్చు ననెడువారు
నపుడు కలగంటి మిది దబ్బ ఱనెడువారు, నన్నుత మేలగు నిజ మిది యనెడువారు.
వ. ఇవ్విధంబున నంతఱు సందేహములు వడుచు మరల నాగుహను జూడంగఁ బోవ నది కన్పట్ట కుండుటం జేసి యాందంబుం గలగుహ లన్నియు వెదకి గానక రామచంద్రుని కడకు వచ్చి గుహావృత్తాంతం బంతయు నెఱింగింప నక్కరుణాసముద్రుండు చిఱునగవు మోమున మొలకలెత్త నిట్లనియె. 240
సీ. దేవర్షి రాజనదీమూలములు పరీ, క్షించి నిర్ణయముగఁ జెప్పరాదు
మహిమాధ్యుఁ డైనరవామనోహరుఁ డిందు, నలరు రీతిని కల్ల యనఁగరాదు
హరిగిరిమహిమ లా హరి యెఱుంగును గాని, దేవతలకుఁ గూడఁ దెలియఁబడదు
యాయద్రిమహిమల నెంచ కేరికరంబు, మించి పరీక్షింప మీకుఁ దగదు
తే. మంచి దైనను గొద వేమి మాధవుండు, కరుణతో మీకు దర్శనం బరయ నిచ్చె
ధన్యులైరి పాపము లెల్లఁ గె నంచు, నాడి శ్రీరాముఁ డాదినం బచటనుండె. 241
క. సరవిగ మఱునాఁ డద్రిని, హరిబలములతోడ డిగ్గి యారఘురాముం
డరి గెలువం జని యంబుధి, గిరు లిడి బంధించి మించి కీర్తియెసంగన్. 242
చ. కపులను దమ్ముఁగుం గొలువఁగా నొగి లంకకుఁ బోయి యచ్చటన్
విపులబలంబుతో నసురవీరుల నెల్ల వధించి ధీరతం
గుపితుని గుంభకర్ణు ధరఁ గూలిచి రావణుతోడ బోరి యా

రిపుని వధించె దేవమునిబృందము మెచ్చఁగ రాముఁ డెంతయున్. 243

సీ. సీత వచ్చుటఁ బరీక్షించి శ్రీరాముఁడు, గూడి విభీషణుఁ గూర్మి కలరి
యాలంక కాతని నధిపునిగాఁ జేసి, జానకీలక్ష్మణసహితుఁ డగుచు
వానరచయముతో వరపుష్పకం బెక్కి, సాకేతపురి సంతసమున జేరి
భరతశత్రుఘ్నులు భక్తిమైఁ గొలువంగఁ, బట్టాభిషిక్తుఁడై ప్రజల నెల్లఁ

తే. బ్రథిత దయఁబూని పాలింపఁ బృథివితతిని, పండుచుండెను సస్యంబు మెండుగాను
మౌనివర్యుల కీర్తిఁ బూని చెప్ప, విని ముదం బంది గుహలోనఁ దనరినట్టి. 244

వ. పరమపురుషుం డేవం డాయద్రిమహిమ సాకల్యంబుగ వచింపు మనిన మునులకు సూతుం డిట్లనియె. 245

శా. వైకుంఠం బెడఁబాసి శేషగిరిపై వర్తించు నారాయణుం
డాకాలంబున నాగుహాంతరమునం దావానరశ్రేణికిం
జోకం జూప నిజస్వరూపము కపు లాశ్చర్యంబు గాఁ జూచి భూ
లోకంబందు వచింపఁగా నెఱిఁగి రీలోకంబులో మర్త్యులున్. 246

వ. ఇవ్విధంబున నాగుహాంతరమున నుండి శ్రీహరి వానరసమూహంబునకు వైకుంఠంబు చూపినందున నాగుహకు వైకుంఠగుహ యనం బరఁగె. నందు నిత్యముక్తులు సేవింప శ్రీభూనీళా సమేతుఁడై యుండు నాగుహాంతరమును జూచిన వారికి ముక్తి శ్రీప్రదం బగు ననిన విని శౌనకాదులు ప్రమోదస్వాంతులై సూతపౌరాణికుం జూచి యిట్లనిరి. 247

ఆశ్వాసాంతము.

క. పంకజలోచన దనుజభ, యంకర సుగుణాభిరామ యవ్యయధామా
శంకరమిత్ర శుభాకర, వేంకటగిరినిలయ మౌనివినుతాంఘ్రియుగా. 248

మాలిని. కలశజలధిబాలా కాంతశృంగారలీలా, సలలితగుణజాలా సామగానాభిలోలా
కలుషనిచయశైలోగ్రాశనీ వేదమూలా, విలసితగుణశీలా వేంకటాఖ్యాద్రిపాలా.

గద్యము. ఇది శ్రీ తటికుండ శ్రీలక్ష్మీనృసింహకరుణాకటాక్షకలిత కవితావిలాస వసిష్ఠగోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతం బగు వేంకటాచల మాహాత్మ్యంబును, వరాహపురాణంబునందు వేంకటగిరిపురవర్ణనంబును, నైమిశారణ్య వర్ణనంబును, శౌనకాది మహామునుల ప్రశ్నలును, బ్రహ్మదినప్రళయ ప్రకారంబును, హరి శ్వేతవరాహంబై హిరణ్యాక్షుని సంహరించి రసాలగతయగు భూమిని యథాస్థానంబునం దుంచుటయు, వరాహస్వామి యనుమతంబున శ్రీభూనీళల తోడ వైకుంఠమునం దున్న క్రీడాద్రిని గరుత్మంతుండు గొనివచ్చి భూలోకమునందు నిల్పుటయు, బ్రహ్మేంద్రాదులు వచ్చి స్వామికి మ్రొక్కి వినుతించుటయును, వరాహస్వామి శేషాద్రియందు విహరించుటయును, పుష్కరిణీ మాహాత్మ్యం

బును, వేంకటాద్రికి నొక్కొక్కనిమిత్తంబున నొక్కొక్కనామంబు గల్గుటయు, వరాహస్వామి క్రీడానగరంబునకు నుత్తరదిగ్భాగంబున విహరించుచుండి విటవేషధరుఁడై మానుల యజ్ఞశాలయందుఁ బ్రవేశించి వపాగ్రహణంబు సేయుటయు, దేశాంతరగతుండైన వృద్ధబ్రాహ్మణుని హరి కటాక్షించి కుమారధారాఖ్య తీర్థంబున స్నానంబు సేయించి బాలకుమారునిగాఁ జేసి పంపుటయు, శంఖణమహారాజునకుఁ బుష్కరిణియందుఁ బ్రత్యక్షంబయి రక్షించుటయు, నాత్మారాముఁడను బ్రాహ్మణునకు హరి ప్రసన్నుండై సమస్తైశ్వర్యంబుల నిచ్చుటయు, కపిలలింగ కపిలతీర్థసంభవంబులును, తత్కపిల తీర్థాది సప్తదశ తీర్థప్రభావంబులును, తీర్థయాత్రపోవు విప్రునకు స్వప్నమునందు హరి ప్రసన్నుండై పుష్కరాద్రియందుఁ గల తీర్థంబులఁ జూపుటయు, ధర్మరాజానొక్కసంవత్సరము వేంకటాద్రియం దొకపుణ్యతీర్థంబు నాశ్రయించి యుండుటయు, యుగభేదంబులచేత వేంకటాద్రి ప్రకాశించులాంఛనంబులును, రావణ సంహారార్థంబుగ నరుగునప్పుడు రామచంద్రుం డొకదినము వేంకటాద్రియందు నివసించి గుహా ప్రభావంబు కపులకుఁ జెప్పుటయు, గుహాంతర రహస్యంబు మునులు సూతుని నడుగుటయుఁ గల ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ వేం క టా చ ల మా హా త్మ్య ము

ద్వి తీ యా శ్వా స ము.

క. వ్యాసమునీశ్వరహృదయ ని,వాస చిదుల్లాస దుగ్ధవారిధిశయనా
వాసవ వందిత పదయుగ, భాసుర తటికుండనృహరి భవదురితారీ. 1

ఆ. విశ్వచర్య లెల్ల విశదంబుగా నీవు, తెలసినావు మాకుఁ దెలుపఁ గలవు
గాన విష్ణుకథలు క్రమముగ ముదమునఁ, దెలుపు సూత విమల ధీసమేత. 2

క. మాయావి యగుచు విష్ణుం, డాయాస్థలముల వసించి యతివర్యులకున్
బాయక దాఁ గనిపించుచు, నాయెడఁ గనుపింప కుండు నంటివి సూతా. 3

సీ. అంజనాద్రి సమానుఁ డైన శ్రీస్వామినం, దెవ్వరు నిల్పినా రిరవు చేసి
యెవ్వరు ప్రార్థింప నీశ్వరుఁ డచ్చోట, నిలుకడగా నిల్చె నిత్యుఁ డగుచు
నారీతిఁ దెల్పు నీ వని మును లడుగఁ గా, నాసూతుఁ డనియె నా వ్యాసమౌని
చెప్పినకథ మీకుఁ జెప్పెద నెట్లన్న, సనకాదియోగుల శాప మంటి

తే. జయుఁడు విజయుండు దితియందు జనన మొంది
కనకలోచనుఁడును హేమకశిపుఁ డనఁగ
ధరణిపైఁ బుట్టి సాధు బాధల నొనర్ప
పరగఁ గిటియై హిరణ్యలోచనుని ద్రుంచి. 4

ఆ. అపుడు స్వర్ణకశిపుఁ డాగ్రహంబును మించి, సాధు భక్తులకును బాధ చేసె
నందుచే నృసింహుఁ డై చక్రి యాదైత్యుఁ, గడుపుఁ జించి చంపెఁ బుడమిఁ బడఁగ.

సీ. పరమభక్తుం డైన ప్రహ్లాదు రక్షించె, నటు లేగి కనకాక్షుఁ డాహిరణ్య
కశిపుఁడు మఱి కొంతకాలంబునకుఁ గుంభ, కర్ణ రావణు లనఁ గా జనించి
రామచంద్రునిచేత భూమి పైఁ బడుదాక, బాధించు చుండిరి సాధువులను
గావున శక్రుఁడు దేవర్షు లెల్లరు, నారావణుని దుర్గుణాళి హరికి

తే. మనవి చేసెద మని పోయి ఘనసుధాబ్ధి, తీరమును జేరి పలికి రో దేవదేవ
రావణునిబాధ తప్పించి నీవు మమ్ముఁ, బాలనము సేయు మో మహాపరమపురుష.

వ. అని యనేకవిధంబుల నాక్షీరాబ్ధికి నుత్తరభాగంబున నిలిచి వేదాంతరహస్యో
క్తుల వినుతించి యిట్లనిరి. 7

ఉ. దేవ సుధాబ్ధివాస హరి దీనదయాపర చిత్తగింపుమా
రావణనామధేయుఁ డగురాక్షసుఁ డిప్పుడు క్రూరచిత్తుఁడై
భూవలయంబునందుఁ గృతపుణ్యుల నేచుచు నుండు వాని నీ
వేవిధిఁ గాని ద్రుంచుము మఱెద్దియుపాయము లేదు మాధవా. 8

వ. అని వేఁడుటంజేసి విష్ణుదూత యొకండు మరుత్పథంబున. 9

ఆ. వచ్చి యిట్టు లనియె వనజాక్షుఁ డిందు లేఁ, డవనిమీఁదఁ బర్వతాగ్రమునను
మెలఁగు చుండు నటకు నెలమిఁగ జనుఁ డిందుఁ, గలకలంబు సేయవలదు పొండు.

క. అని వాఁడు పలికి పోయిన, విని మానులు సురలు దేవవిభుఁ డాశ్చర్యం
బును బొందుచు నందుండక, చని చని శోధించి రిలను శైలము లెల్లన్. 11

వ. అనంతర మెంతయుం గానక వైకుంఠమార్గంబున నిర్గమించి పోవుచున్న సమ
యంబున. 12

సీ. శరదభ్ర శుభ్ర భాస్వర శరీరమునందు, శ్వేత ప్రకాశ విభూతి మెఱయ
ధవళ సంపూర్ణ చంద్రిక కిశోరక మనంగ, నైల్యవత్కృష్ణాజినంబు వెలుఁగ
సురుచి రారుణ జటా జూటంబు శిరమునఁ, దపన బింబంబు చందమునఁ దోఁప
నవిశరంబు నారాయణాష్టాక్షరిం దగఁ, బలికింమ వీణియఁ బట్టి భుజము

తే. మీఁద హత్తించి శ్రీహరి మెచ్చునట్టి, గాన నైపుణ్యమును జూపు చూని నడచు
నారదులురాఁగఁ జూచియానంద మొంది,యిట్లువినయంబునడిగెనదింద్రుఁడపుడు.

క. ఓ నారద త్రిభువనముల, మానక చరియింతు వీవు మర్మంబులు నీ
ధ్యానమునకుఁ గన్పట్టును, గాన మహాత్ముఁడవు నీవు ఘనమునిచంద్రా. 14

సీ. శ్రీశైలభూములఁ జేరి రావణుఁ డతి, క్రూరుఁ డై సాధులఁ గొట్టువాఁడు
గావున వాని నేగతినైన శ్రీ రమాపతియు దండింపఁ గా వలయు నడఁగ
విష్ణుదేవుని మేము వెదకుచు క్షీరాబ్ధిఁ, జేరి యెంతయు నుతిసేయ మాకుఁ
బ్రత్యక్షమును లేక పల్కక యుండెఁ గా, హరి దూత యొక్కరుం డంతరిక్ష

తే. మునకు వచ్చి మముంజూచి ఘనుఁడు చక్రి, భూతలంబున నొకపెద్దభూధరమున
నున్నవాఁ డట కేగుఁ డం చోరిమఁ జెప్పి,పోయినాఁడంత మేమెల్లఁబాయకుండ.

వ. ఈ భూలోకంబున గాఢారణ్యంబులును భూరిభూధరశృంగంబులను వెదకి వేసట
నొందితి మింతకా హరి యుండు నెడ నెఱుంగక యీమార్గంబున. 16

క. చనుదెంచితి మాదేవుం, డనుపమ వైకుంఠపురమునందుండును గా
వున రావణవృత్తాంతము, వినిపించెద మచట హరికి విస్మయపడఁగన్. 17

చ. అన విని నారదుం డనియె నయ్య వికుంఠమునందు విష్ణుదే
వుని గని రాను నేను బహులోకము లెక్కిం జను నొక్కపార్శ్వదుం

డనియె విరించము న్విడిచి యా హరి భూతలమందు లక్ష్మితో
నొనరఁగ నొక్కకొండపయి నుండును పొమ్మని వింటి నంతయున్. 18

క. కావున నచటికి మీ రిఁకఁ, బోవలసిన దేల చక్రి పుత్త్రునికడకుం
బోవుద మా జలజాసనుఁ, డే వివరము దెల్పు ననుచు నెలమిగఁ గనుచున్. 19

ఆ. దేవతాని వల్కి దేవేంద్రసురముని, ముఖులు సత్యలోకమునకుఁ బోయి
ఘనచతుర్ముఖములు కరచతుష్టయములు, గలిగి యొప్పుచున్న కమలభవుని. 20

సీ. కాంచి రచ్చటఁ దప్త కనకాభ దేహుండు, లోకవందితుఁ డష్ట లోచనుండు
మహనీయ దండ కమండల హస్తుండు, బాల భానుప్రభా భాసితుండు
నతిశయ దివ్యపద్మాసనాసీనుండుఁ, బ్రఖ్యాత తాపసజన పరివృతుండు
నిర్మల సత్కర్మ నిష్ఠాగరిష్ఠుండు, పరమాత్మతధ్యాన పరవశుండు

తే. నగుచు నామ్నాయగోప్య శాస్త్రావలంబు, వింతవింతగ మూర్తీభవించి మెలఁగఁ
జేరి సావిత్రి గాయత్రి భారతియును, గొలువఁగాఁ గొల్వునం దున్న జలజభవుఁడు.

ఆ. దేవతలను మునులఁ దిలకించి వేడ్కమైఁ, జెంత రం డటంచుఁ జేర్చి వారి
కార్యములను దెలియఁగా నడ్గ వారెల్ల, నుడివి రిట్లు మ్రొక్కి నుతు లొనర్చి.

వ. పితామహుండా! రావణాసురునివలన మేము పడు బాధ లెంతని చెప్పఁగలము
తద్రావణుండు నశింపక యుండిన సాధుజనబృందంబులకు బాధలు మాన వది
యునుం గాక. 23

సీ. వర సుధాంబుధియందు వైకుంఠ పురియందుఁ, ద్రిభువనంబుల మేము దిరిగి వెదకి
వచ్చితి మం దెందు వాసుదేవుఁడు లేఁడు, కావున మేము మీకడకు వచ్చి
శరణు వేఁడితిమి శ్రీహరియుండు ఠా వెందుఁ, గలదో యెఱింగింపవలయు మీరు
చక్రి సంచారంబు సర్వం బెఱింగిన, వారు గావున వేఁడువారు మేము

తే. చెలఁగి తపముల విఘ్నము ల్సేసి మాకు, నమిత బాధలు గల్గించు నట్టి దనుజు
నడఁపఁ దగుశక్తి యాహరి కలరియుండుఁ, గానఁ గరుణింప వేయని పూనియడుగ.

క. విని యావిరించి వారిం, గని యిట్లనె రావణుండు కాలము రాకె
వ్వనిచేతఁ జెగఁడువాఁ డొక, మనుజునిచేఁ జచ్చుఁ దుదకు మహిపై మఱియున్.

క. దేవతలుచేత నితరుల, చే వధ్యుఁడు గాఁడు తాను జీవించుటకై
చేవం గొనె వరమును దగఁ, గావించి తపంబుఁ గెల్వఁగా దెవ్వరికిన్. 26

సీ. దాని కుపాయంబు దగఁ జెప్పెదను మీకు, శ్రీవేంకటాద్రిపైఁ జేరియున్న
హరి పాదములఁ బడి శరణు వేఁడుఁడు ప్రేమ, నార్తి నివారించి యతఁడు జగతి
మానవ రూపంబుఁ బూని యా దశకంఠుఁ, దునిమి రక్షించు మిమ్మును ముదమునఁ
జింతింప నేటికి శ్రీ వేంకటాద్రికి, నేగుఁడు మీతోడ నేను వత్తు

తే. ననుచు నిట్లనె యాతండు మనసు హాయిఁ, జెంద శ్రీదేవితోఁ గూడి చెట్ల పొదల
బరఁగు మృగములఁ బక్షులఁ బట్టుచెట్టి, క్రీడ నున్నాఁడో తెలియదా శ్రీకి నెఱుక.

వ. అయిన నొక్క విశేషంబు గల దది యెట్లన్న నయోధ్యాధిపతియగు దశరథుండు పుత్రార్థియై స్వామి పుష్కరిణీ తటంబునఁ దపంబు సేయువాఁడు అరాజేంద్రు నకు హరి ప్రత్యక్షం బగు వాఁడు. మన మెల్ల రచ్చట నిలిచి యుండి ప్రత్యక్ష మగు హరికి మ్రొక్కిడి ప్రార్థింత మని యా యజుండు దేవతులం దోడ్కొని వేంకటాద్రికి నుత్తర భాగంబునఁ దిరుగుచుండ నద్భుతంబగు నొకపర్వతంబు నంచు. 28

సీ. సంతాన మందార చంపక వకుళ వి,ఖ్యాత ద్రుమ పరివృత మైనదాని
దిక్కులను స్వాను పిక్కటిల్లఁ గఁ జేయు, ఫల పుష్ప వితతిచేఁ బ్రబలుదాని
శుక పిక ప్రముఖ పక్షులు వినోదంబు గా, సుస్వాంగి పల్కఁ గా నొప్పుదాని
ఘనగండభేరుండ కంఠీరవాది మృ,హామృగధ్వనులు మి న్నందుదాని
తే. గరుడ గంధర్వ యక్ష కిన్నర గణంబు, లెలమిఁ దిరిగెడు సానువు లలరుదాని
నదులు కమలాకరములు నానా ముఖముల, నలరయింపఁగ విస్తీర్ణ మైన గిరిని.

బ్రహ్మేంద్రాదులు వేంకటాద్రికి వచ్చుట.

చ. కనుఁగొని బ్రహ్మ ముఖ్యు లతి కౌతుక మొప్పఁగ నాగిరీంద్రమం
దనువుగఁ జేరి భక్తి యెసలారఁ గఁ దీర్థము లందుఁ గ్రుంకుచున్
వనఫల పుష్పము ల్గొనుచు వారిజనాభుని పూజ సేయుచున్
వినమితభక్తి నచ్యుతుని వేచిరి యాతని రాక కందఱున్. 30

వ. ఇవ్విధం బుండఁ గొన్నాళ్లకు నయోధ్యాపురీశుండు. 31

సీ. దశరథుం డర్థమైఁ దనకుఁ బుత్త్రులు లేమి, పరితాపపడి నిజగురుని జేరి
మ్రొక్కి యిట్లనియె నో మునినాథ తమవంటి, గురువుండఁ గాఁ బుత్త్రవరము నాకు
నేల యీఁ గూడదు మే లొందద ననఁగ న,మ్ముని యిట్టులనియె నో మనుజ నాథ
తొలి కర్మ మొక్కింత గలది దానం జేసి, సుతులు లేరైరి యప్పతితమడఁగ
తే. వేంకటాద్రికి నేగిసద్వృత్తి మెఱయఁ,బుష్కరిణియందుఁ గ్రుంకియాభూమియందుఁ
దానవారిని నిరతంబుఁ దప మొనర్తు, వేని పాపంబు తలఁగి నీ యిష్టముగను. 32

క. ఇనవంశోద్ధారకు లగు, తనయులు పుట్టెదరు నీకు దైత్యారి దయం
జను మిప్పుడ వేంకటగిరి, కని ముదమున ననఁగ మౌని కా రాజనియెన్. 33

క. ఆ వేంకటగిరి యెక్కడ, పావన మునివర్య! యటకుఁ బయనపు లగ్నం
బేవాసరమున్నది నా, కావారము చెల్పు పోయె దని యడుగంగన్. 34

సీ. అపు డావసిష్ఠుఁ డిట్లనియె గంగానది, కటు దక్షిణంబుగ నా సువర్ణ
ముఖరికి నుత్తరంబుగ నొక్క క్రోశదూ,రముగ గంగకు దక్షిణముగ ద్వాశత

యోజనంబుల దవ్వు నుండు వేంకటగిరి, యందు గంగానది కతిశయంబు
లగు పుణ్య తీర్థంబు లలరియుండును మఱి, స్వామిపుష్కరిణియు వరలుచుండు
తే. నందుఁ బరిమళ పుష్పచయాది లతలు, మధుర ఫలవృక్షములచేత మహిత శక్రు
వనమునకు మించి ఫల పుష్పవార మవ్వ, సంతకాలంబువోలె నజస్ర మొప్పు. 35
వ. మఱియును. 36
సీ. మేరు సమానము తేరు శృంగారించి, నట్టుల శ్రీవేంకటాద్రి యొప్పు
రమణీయ మగు చైత్ర రథము చందంబుగఁ, గన్నుల పండువై గానవచ్చుఁ
గిన్నర గంధర్వ గీర్వాణ వనితల, గాన నృత్తములందుఁ గలిగియుండు
ఘన కులాచలముల ఘనతఁ జూడని హేమ, శిఖరాళిచేఁ బ్రకాశించు చుండుఁ
తే. బ్రాకృతులు చూడ పాషాణ పర్వతంబు, కరణిఁ గన్పట్టు నాగిరి గౌరవంబుఁ
జెప్ప నొప్పునె యేరికి శేషుఁ డైనఁ, బొగడఁ జాలఁడు వింటివె భూపతీంద్ర.
వ. మఱియు నీ కీదినంబున నభిజిల్లగ్నంబునందుఁ బ్రయాణంబునకు శుభంబుగ నున్న
యది యనిన నవ్వసిష్ఠుని నాశీర్వచనంబు నొంది ప్రయాణం బై, గోదావరీ
కృష్ణా ఘహారీ ప్రముఖ నదులందుం గ్రుంకుచు వచ్చుచు ముందట శ్రీ వేంకటా
చలంబుం గని మ్రొక్కి యారోహించి తద్గిరి గహ్వర సానుదేశ ప్రముఖ సిద్ధ
స్థలంబుల నీక్షించుచు వచ్చి యనంతరంబు. 38
సీ. పద్మ నీలోత్పల ప్రముఖాంబుజశ్రేణు, లందుఁ దుమ్మెద లింపుఁ జెంది పాడ
వనజ నాళంబులు ఘన మరాళంబుల, తుండంబు లం దంటి తూలి యాడ
మత్స్య కచ్ఛప తతి మసల కౌహారార్థ, ముగ నీట నీఁదెడు వగలు మెఱయఁ
దఱలు తరంగము ల్దగి పైని మారుతం, బల్లన వీవంగ నలరునట్టి
తే. స్వామిపుష్కరిణిం గని సంతసించి, దశరథుం డప్పు డాతీర్థ తటము సేరి
యచ్చ టచ్చట యోగంబు లందు నుండు, మునులఁ గన్గొని వారికి మ్రొక్కి నిలచి.
వ. మఱియు న త్తీరంబున ననేక జటాధారులును, సిద్ధాసన భద్రాసన గోముఖాసన
స్వస్తికాసన పద్మాసన దర్భకాసన కుక్కుటాసన అర్భకాసన ప్రముఖాస
నాసీను లై రేచక పూరక కుంభక యుక్త ప్రాణాయామంబులు సేయువారును,
ఆధార స్వాధిష్ఠానమణిపూర కానాహత విశుద్ధాజ్ఞాచక్రంబులయందున్న పంచాశ
ద్వర్ణంబుల నవలోకించుచుం ద త్త దధిష్ఠానదేవతల నజపవిధానంబున నర్చించుచు
నాడీ శోధనం బొనర్చి క్రమంబుగ షడాధారంబులు భేదించి సుషుమ్నా నాడీ
మార్గంబున నూర్ధ్వ ముఖంబుగ గమ్యనించి సహస్రార కమలాంతర్గత సుధా బిందు
పానానుభవంబునఁ బరవశు లై చొక్కుచుండువారును, హృదయ కమల కర్ణికా
మధ్యంబున నంగుష్ఠ మాత్రుం డై ప్రకాశించుచున్న పరమ పురుషుని ధ్యానించి
తదనుభవంబున నానందించు వారును, సాంఖ్య తారకామనస్క యోగాభ్యాస

పరవశులై యంతర్లక్ష్య మధ్యలక్ష్యావలోకనంబులు సేయు వారును, శ్రోత్ర నేత్ర నాసాపుట నిరోధం బొనర్చి యాత్మ ప్రత్యయ ప్రకారంబు నీక్షించుచు దశవిధ నాదంబు లాలకించు వారును, మఱియు నంతర్లక్ష్యంబున నుండి యఱ గంటి చూడ్కిని స్వరూప ధ్యానంబు సేయువారును, కన్నులు మూసి శిరంబు వంచి యూర్ధ్వదృష్టిఁ గళామాత్రంబు నిల్పువారును, ఇక మిధ్య మనుట మఱచి యెఱుక మాత్రంబై శేషించి కేవ లాత్మానుభావంబు సేయువారును, స్థూల జిహ్వాగ్రంబును దదుపరి సూక్ష్మ జిహ్వాగ్రంబుఁ దాకునట్లుగాఁ జొన్పుచుం దదేక నిష్ఠచే లంబికా యోగం బొనర్పువారును, ఇవ్విధంబున ధ్యాన షణ్ముఖీ శాంభవీ రాధాయంత్ర ఖేచరీ ముద్రాభ్యాస పరులై యనేక పాదస్థులై సవితృ మండల మధ్య వర్తియైన నారాయణ విగ్రహంబును జూచు వారును, పంచాగ్ని మధ్యంబునందుఁ గూర్చుండి మహాఘోర తపంబు సేయువారును, నృసింహానుష్టుభంబును, తారకంబును, గోపాలమంత్రంబును, వరాహమంత్రంబును, వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరంబును, నారాయణాష్టాక్షరంబును, శుద్ధప్రణవ మంత్రంబును, బ్రహ్మాస్త్రసప్తకోటి మహా మంత్రంబుల న్యాస ధ్యాన పూర్వకంబులుగ నేకాగ్రచిత్తంబున జపంబులు సేయువారును, శ్రీమన్నారాయణ విగ్రహంబును బూజించుచుం దన్మంత్రపారాయణులై యుండువారును, వ్యాఘ్రకృష్ణాజినవల్కలాంబరులై వాతాంబు పర్ణ కందమూల ఫలాహారులై కర్మ జ్ఞాన భక్తి వైరాగ్య జప తప హోమాది సకల సత్కర్మ నిష్ఠల నుండు మహామునిజన సమూహ మధ్యంబున. 40

సీ. అలఘు చతుర్బాహువులు చతుర్ముఖములు, నెనిమిది కన్నులు ననల సదృశ
తనువు దీపింపఁగ ధ్యాన యోగ సునిష్ఠ, నూని పద్మాసనాసీనుఁ డగుచు
ననుపమ నారాయణాష్టాక్షరీ జప, కలితుఁడై నాశికాగ్రమున దృష్టి
హత్తించి స్ఫటిక సదక్షమాలికఁ జేతఁ, బట్టి చిత్తము బిగఁ బట్టి చక్ర
తే. పాణి పదముల యందుంచి పరమ భక్తి, చే భరన్యాస యోగ సంసిద్ధుఁ డగుచు
వనజసంభవుఁ డుండఁ గాఁ గని వసిష్ఠ,సంయమీంద్రుఁడు విస్మయం బంది యపుడు.

తే. దశరథేశ్వర యిమ్మహా తాపసులను, గూడి పద్మజుఁ డిచట నెక్కువ తపంబు
సేయు చున్నాఁడు గావున శ్రీశుఁ డింక, నమర వరునకుఁ బ్రత్యక్ష మగుట నిజము.

వ. మఱి యేను భవదీయ పురోహితుండ నగుటం జేసి యిచ్చటి కేతెంచితిఁ గావున.

తే. ధన్యుఁ డగు సర్వలోక పితామహుండు, భక్తి మెఱయనివాతదీపంబు వోలెఁ
దాఁ జలింపక యున్నాఁడు దనర నజుని, మెచ్చి ప్రత్యక్ష మగును లక్ష్మీవిభుండు.

ఉ. కావున దివ్య పుష్కరిణి కామ ఫల ప్రద యంచు నమ్మి యో
భూవర నీ వతిత్వరగఁ బుష్కరిణీ జలమందుఁ గ్రుంకి స

త్పావన భక్తి మీఱఁగ జపం బొనరించు మటన్న నప్డు ధా
త్రీవిభుఁ డిట్లనెం బరమ దేశికతజ్జప మీవు చెప్పవే. 45

సీ. అనిన శ్రీ వేంకటేశాష్టాక్షరీ మంత్ర, మా వసిష్ఠుండు పుత్రార్థియైన
దశరథేశ్వరునకు దయ నుపదేశంబు, సేయఁగా నృపతి వసిష్ఠ మునిని
బూజించి కూర్చుండి పుత్రార్థియై మహా, శిష్టుఁడై జపము సేయుచుండె
నపుడు వసిష్ఠుఁ డత్యంత నిర్మల చిత్తుఁ, డగుచు నొక్కెడఁ దపం బాచరించు

తే. చుండె నంత నభంబున నుఱిమినట్లు, కడు భయంకర నినదంబు గల్గె నాస్వ
నంబునకు బ్రహ్మ తనశరీరంబుఁ దెలిసి, కనుల నలువంకలం గనుంగొనుచు నుండ.

తే. దశరథుఁడు లేచి వెఱగంది ధాత్రి ముఖ్య, దేవతాళికి మునులకు భావ మలర
మ్రొక్కె నప్పుడు వారెల్ల మొనసి నీకు, వంశ మభివృద్ధి యగు నని వర మొసంగి.

వ. దశరథుని దీవించిరి యనంతరంబు. 48

క. ఆకాశంబునఁ బొడమిన, భీకర శబ్దంబు చెవుల భేదించిన దిం
దీకాల మభ్ర ఘోషం, బీ కరణిం బుట్టఁ దగిన హేతు వదేమో. 49

క. అని యందఱు గగన దిశం, గనుచుండ ననేక లయిన కమలాప్తులు గూ
డిన యట్టులఁ దేజంబు గఁ, గనుపించెం దానిఁ జూడఁ గాఁ జిత్రముగన్. 50

క. జ్వలన గ్రహ నక్షత్రము, లలఘు తటిల్లత లనేక లగు చంద్రులతోఁ
గలసిన గతి నమిత ద్యుతి, విలసితముగ నభము నిండె విస్మయ మారన్. 51

క. ఎక్కడఁ జూచిన కాంతులు, క్రిక్కిఱిసినఁ జూడలేక గీర్వాణముఖుల్
చొక్కుచుఁ గన్నులు మూసిరి, నిక్కము దెలియంగ రాక నెఱి నా మీఁదన్.

సీ. అప్పుడు కోటి సహస్ర మార్తాండ ప్రభా, నిభంబైన విమాన మొండు
పొల్పుగ వివిధ గోపురము లనేకంబు, లైన ప్రాకారము ల్హర్మ్యములును
లలితంబు లైన నీల స్తంభములు బహు, పటు వజ్ర సద్వార బంధనములు
భర్మ కవాటము ల్భాసుర విద్రుమ, మంటపంబులు దీర్ఘ మందిరములు

తే. కాంచ నోన్నత గోపుర కలశములును, భూరి మరకతముల నొప్పు తోరణములు
ఘనతర ధ్వజములు పతాకములు మెఱయ, పంచ వర్ణద్యుతుల నొప్పు పట్టణమున.

తే. పుష్ప మౌక్తిక హారము ల్బారి కలశ, జాలముల నంటి గాలికిఁ దూలి యాడఁ
గలికి చిల్కలు శిఖి కలకంఠములును, దేనె లొల్కెడు పల్కులఁ బూని వల్క.

బ్రహ్మకు వేంకటేశ్వరుఁడు ప్రత్యక్ష మగుట.

వ. న ట్లొప్పు విమాన పట్టణ మధ్యంబునం దనరు సభా మంటపంబున ద న్మధ్యం
బున సహస్ర మణిస్తంభయుక్తం బైన క్రీడా మంటపంబును ద న్మధ్య నవరత్న
ఖచిత మంటప చతుర్ద్వారంబులయందు ద్వారపాలకులు నిలిచి యుండ, నా

మంటప పరివృత రాజ వీధుల నవ యావ నాలంకృత సుందరీ జన సమూహం
బులును మెలంగ, విచిత్ర కలితం బగు న ద్దివ్య విమానంబు వీక్షించి దగ్గఱ నుం
డు వసిష్ఠాది మునులం జూచి య వ్విరించి యిట్లనియె. 55

చ. మునివరులార! మజ్జనకు ముఖ్య విమాన లస త్ప్రకాశ మా
దినకర చంద్ర పావకుల దీధితులన్ హసియించుచు న్భవిన్
ఘనతరమై నభోదిశను గన్పడు చున్నది చూత మంచు న
య్యనిమిష తాప సోత్తముల నందఱఁ బిల్చి ప్రమోద చిత్తుఁడై. 56

సీ. అంబర మార్గాన నరిగి విమాన పూర్వద్వారమునఁ జొచ్చి వనజభవుఁడు
పోవుచుండఁ గఁ జూచి పురుహూత ముఖ సుర, సంయము ల్దశరథ చక్రవర్తి
యజుఁడు వోయిన త్రోవ నా విమానము నందుఁ, జేరి యచ్చట విష్ణుసేవ నెంచి
యంతరాంతరములం దరుదుగా వెదకుచు, భయభక్తు లెసఁగ నా బ్రహ్మముఖులు
తే. వాసుదేవుని వీక్షించి వాంఛ మీఱ, మనము లుప్పొంగ నాస్థాన మంటపముల
లోఁ బ్రవేశించి రప్పుడా లోకకర్త,యైన నారాయణుండు దయార్ద్రుఁ డగుచు.

వ. క్రీడా మంటప మధ్యంబున నవరత్నఖచిత పద్మ పీఠంబు నందుఁ బ్రాకృత ప్రకా
శుండై మఱియును. 58

సీ. మకుట కౌస్తుభ రత్న మకర కుండలములు, ఘన మేఖ లాంగద కంకణాలు
వర వనమాలికా వైజయంతుల దీప్తి, నలరు గ్రైవేయక హారములును
కనకాంబరం బొగిఁ గాంతుల నీను దే,హమునందు వెలుఁగఁగా నభయదాన
కలిత దక్షిణ కర కమలంబు పావన, చరణంబు లర్చింప సరవిఁ జూప
తే. వామ హస్తాంబుజము కటి సీమ నొప్పఁ, దక్షిణ కరంబు లను శుభద మగు శంఖ
చక్రముల కాంతు లెసలార శస్త్రకాంతి,సర్వతోముఖుఁడై దయాస్వాంతుఁడగుచు.

క. హరి ముద మొందుచు నుండఁ గ, వర వక్షమునందు సత్య వరభూషణ మై
సిరి దనరఁ గ నిరుగడలను, ధరణియు నీళయు వసించి తద్దయు మెఱయన్. 60

సీ. నీలమేఘమునందు నిలచిన క్రొక్కాఱు, మెఱపు రీతిగ సిరి యురమునందుఁ
గుడిభాగమున నీళ యెడమ భాగంబున, భూదేవి బహురత్న భూషణములు
బంగ రంచులు కుసుంబా వస్త్రములు దాల్చి, కుటిలాలకంబులు నిటలములను
లీల గ్ర జాల మిళింద పఙ్క్తుల వలెఁ, జలియింపఁ గస్తూరి తిలకములును
తే. గనులఁ గాటుక గంధ లేపనము లమర, వర కిరీటంబు లను విరిసరులు గదలఁ
జంద్రబింబ నిభాస్యలా చక్రధరుని,గొలిచి వెలుఁగుచు సంతోష కలిత లయిరి. 61

వ. ఇవ్విధంబున నతి కోమల తులసీదళ చ్ఛాయ దేహకాంతి నొప్పుచు దక్షిణ
హస్తంబున నీలోత్పలంబుఁ బూనిన భూదేవియు విద్యుల్లతా సంకాశ యై ప్ర
కాశించి కరంబువం గరంబు మెఱయు శ్వేత కమలంబు ధరించిన శ్రీదేవియుఁ

గమల కర్ణికా సన్నిభయై దీపించి వామ కరంబున శోణాంబుజంబుఁ దాల్చిన నీళాదేవియు హరిం జేరి ఛత్ర చామరంబులు వట్టిన సుందరీ మణులు గొలుచు చుండు సమయంబున శ్రీనివాసుండు కరుణా కటాక్ష వీక్షణుండై బ్రహ్మేంద్రాదులకుఁ బ్రత్యక్షం బయ్యె నప్పుడు కమలగర్భాద్యగస్త్య వసిష్ఠ మహామునులును సనకసనందనాది మహాయోగులును బురుహూతాది గీర్వాణులును శ్రీహరికిం బునః పునః ప్రణామంబు లొనర్చి పులకాంకితశరీరులై సంపూర్ణానందంబున గద్గద కంఠులై బాష్పపూరితాక్షులై కరంబులు మొగిడ్చి యిట్లు నుతించిరి. 62

దండకము.—శ్రీమత్పరాకాశ శేషాచలాధీశ మంగాముఖోల్లాస మౌనీంద్ర హృద్గేహ శృంగార సద్భక్త మందార మాధుర్య వాగ్వ్రాత మాయాగుణాతీత సర్వార్థ నిర్ణేత సన్మోక్ష సంధాత శ్రీభూమి నీళా సమేతాంబుజాతాక్ష పాఠీన కూర్మామితక్రోడ రూపా నృకంఠీరవా వామనా రామ రామా మహాసీరహస్తా యశోదార్భకా బుద్ధకల్కి ప్రభావోజ్వలాకార కాలానురూప ప్రకారాద్భుతానంత లీలావతారా నిరాకార వేదాంత సారాబ్ధి గంభీర హేమాద్రిధీరా ప్రకారాకరా పాదసంసారదూరా చిదాకార కారుణ్యపూరాగమాగణ్యపుణ్యానుగుణ్యా సదాక్షిణ్య హైరణ్య నేత్రాది దైత్యేశ్వరారణ్య దావానల జ్వాల దేవేంద్ర ముఖ్యామరశ్రేణి పాలా సుశీలా సువర్ణాభ చేలా రమాలోల విశ్వాదిమూలా మహాయోగి జాలాత్త కంజాత రోలంబ బింబాధరా కంబుకంఠా నిరాలంబ గోవింద నందాత్మజా గోప బృందావనా దివ్యబృందాటవీవాస కందర్ప సౌందర్య మంద స్మితాబ్జోపమానా సదానంద చిత్తా ముకుందా గదా శంఖ చక్రాద్యనేకాయుధా ఘోరనక్రాంతకా దీనమాతంగసంరక్షకా ఖండచండప్రతాపా, లసత్కుండలాలంకృతాజాండభాండోదరా నంతశాంతస్వరూపాఘనిర్లేప నిర్వాణమార్గప్రదీపా రణోద్దామలోకాభిరామా ఘనశ్యామ సంపూర్ణకామా మహాశత్రుభీమా జితైశ్వర్య ధామా మునిస్తోమ దేవోత్తమా దేవతా సార్వభౌమా సదామిమ్ము సేవించు మమ్మెల్ల రక్షించు మీశా సుఖావాస శ్రీమన్నృసింహా నమస్తే నమస్తే నమః. 63

వ. అని యివ్విధంబున నుతించి మ్రొక్కు లిడుచున్న బ్రహ్మేంద్రాదులం గరుణించి శ్రీహరి యిట్లనియె. 64

ఆ. వనజగర్భ నీవు వచ్చిన పని యేమి, దెలుపు మనిన బ్రహ్మ దేవుఁ డెలమి
మది నెసంగఁ గనుల మధుసూదనుని జూచి, యిట్టు లనియె మోద మినుమడింప.

సీ. దేవదేవ పరాత్మ దీనరక్షక విన్న,వించెద మనవి యాలించి వినవె
వసుధ నిప్పుడు దశ వదనుండు తప మాచ,రించి గర్వోన్నతి మించినాఁడు

సుర యక్ష కిన్నర గరుడ గంధర్వ ప్రముఖులచే మడియని ముఖ్యవరము
లడిగె లేదన కూర కా వరంబులు వాని, కిచ్చితి నందున హెచ్చి వాఁడు
తే. లంకలో నుండి సుంతైన శంకలేక, భటులఁ బురికొల్పి శ్రీగిరి ప్రాంతదేశ
ములఁ జరించుచు మునిసాధువులకుహింస, చేయుచున్నాఁడువాఁడునశించుపోఁడు.
ఆ. వరము లడుగువేళ నాఁడు మానవునిచే, మడియ కుండువరము నడుగలేదు
గానవాని కంత కాలంబు వచ్చిన, తఱిని ద్రుంచు నరుఁడ తథ్యమనుచు. 67
క. సరసిజగర్భుఁడు వల్కిన, హరి దరహాసితాస్యుఁ డగుచు నప్పు డగస్త్యుం
గరుణం గనుఁగొని మౌనీ, శ్వర నీవిపు డిచటి కేల వచ్చితి వనఁగన్. 68
ఉ. అప్పు డగస్త్య మౌని గమ లాత్ముని సన్నుతి చేసి యిట్లనెన్
ముప్పిరిఁ గొన్న గర్వమున మూర్ఖ దశాస్యుఁడు మర్త్య కోటులం
దెప్పునఁ ద్రుంచుఁ గాన జన దీనదశం గనలేక తత్క్రియం
బిప్పుడు మీకుఁ జెప్పఁ దగు హేతువు గల్గఁగ వచ్చి తీశ్వరా. 69
ఆ. రావణాఖ్యుఁ ద్రుంచి ప్రజలను రక్షించి, మమ్ముఁ గావు మంచు మౌని వరుఁడు
విన్నవింప నగుచు విని యప్డు సనకాది, యోగి వరులఁ జూచి శ్రీ గురుండు. 70
ఆ. ఆదియోగు లనుచు నానందమున నుండు, వారు మీరు కోరి వచ్చినట్టి
హేతు వేమొ తెల్పుఁ డిపు డన్న సనకాది, యోగు లిట్టులనిరి యోగ మహాత్మ. 71
క. అంతర్యజ్ఞానాత్ముల, సంతతమును జూచుచున్న సద్విగ్రహముల్
వింతగఁ గర్మాత్ములఁ గను, భ్రాంతిని వచ్చితిమి మేము ప్రవిమల హృదయా. 72
చ. అని సనకాది యోగివరు లాత్మ రహస్య విచార లక్షణం
బెనసిన యోగ మార్గ రతి హెచ్చిన సూక్తుల విన్నవింపఁగా
విని ముద మొంది నవ్వుచును విష్ణుని జిష్ణుని జూచి నీవు వ
చ్చిన పని యేమి మా కిపుడ చెప్పు మటన్న సురేంద్రుఁ డిట్లనెన్. 73
సీ. యజ్ఞేశ యజ్ఞాంగ యజ్ఞభావనయజ్ఞ, కర్మఫలప్రద నిర్మలాత్మ ||
మాధవ మాపితామహుఁడు నగస్త్యుండు, మనవిచేసినరీతి ననిశ మవని
యందు రావణుఁడు దురాత్ముఁడై మమ్ము, బాధించు శ్రీనగ ప్రాంతములను
ముని మనుష్యాదుల మూర్ఖుఁడై వేధించు, వాని మర్దింప నెవ్వాఁడు లేఁడు
తే. దేవ రయమున వాని మర్దించి సకల, జనుల మౌనుల మమ్ము రక్షణను సేయు
శక్తి యుక్తులు మీయందుఁ జాల గలవు, గాన మే మెల్ల దుగ్ధసాగరమునందు. 74
ఆ. మిమ్ము వెదకి చూచి మీ రందు లేమికి, విపిన గిరులయందు వెదకి మూఁడు
లోకములను మఱియు వైకుంఠమునఁ జూచి, కట్టకడకు నిటకుఁ బట్టువట్టి. 75
క. మీ పాదములను బడితిమి, తాపము వెడ వచ్చితిమి ముదంబున ధర నా
జ్ఞాపాత్ముఁడైన రావణు, నేపునం జంపి మమ్ము నేలు ముకుందా. 76

వ. అని యనేక విధంబుల నుతింప నక్కమలాక్షుం డాబ్రహ్మాది దేవతలం జూచి నగుచు నిట్లనియె. 77

చ. జలజజ ముఖ్యులార మిము సత్కృప మీఱఁగ నేన గాచెదన్
ఖలుఁ డగు రావణాసురుని ఖడ్గముపాలును జేయుదేను మీ
రలరఁగ నబ్ధి దాఁటి భయ మందకుఁ డింక సుఖంబు నుండుఁ డం
చెలమిని బల్కుచుండ శివుఁ డేగి నుతించి నయోక్తులారఁగన్. 78

సీ. మర్త్యలోకమునకు మనుజాశనుల వేధ, దప్పింప శేష భూధరమునందు
నిలిచి మానవులకు నీవు ప్రత్యక్షమై, యుండ రాక్షసులు రాకుండ నిటకు
నవల నెప్పుడు నిన్ను నందఱు సేవించు, చుందురు నిర్భయ మొంది యిచటఁ
గానఁగ నీ కీ గిరి భూలోక వైకుంఠ, మగుచుండు నేను బాయక వసింతుఁ

ఆ. గాన నాకుఁ దగిన తానకం బొండిందుఁ, జూపు మిద్వరమును సురగణంబు
పొగడ నుంద మంచు నగజేశుఁ డనఁగ నా, చక్రి నగుచు ననియె శంకరునకు.

ఉ. ఓపరమేశ నీ విచట నుండుట నిష్టమెసంగ నాకు నీ
వీ పరమాద్రిక్రింద వసియించుము తీర్థము డగ్గఱం దగం
బ్రాపునఁ జేరి మానవులు భక్తి నినుం గొనియాడు చుంద్రు నీ
వీ పని సేయు మెంతయు మహీతలమందు నెసంగుఁ గీర్తియున్. 80

వ. అని పల్కుటంజేసి యా యుమాకాంతుండు సంతసించినవాఁడయ్యె నంత. 81

క. హరి హరు లీ భూతలమున, నిరవుగ నుండుటకు నజ సురేంద్రాదిమునుల్
పరమానందము నొందిరి, హరి యంతట దశరథేంద్రు నటు గని యనియెన్. 82

ఆ. దశరథేశ నీవు తాపసులం గూడి, యిటకు వచ్చినట్టి హేతు వేమి
తెలుపు మనిన భక్తి దీపింపఁ గాఁ గోస, లేశ్వరుండు శ్రీరమేశుఁ జూచి. 83

వ. కరకమలంబులు ముకుళించి యిట్లు వినుతించె. 84

తే. విశ్వకారణ విశ్వాత్మ విశ్వరూప, సంతతానంద విగ్రహ చక్రపాణి
మిమ్ము జూడంగ మదినెంచి మీ కటాక్ష, మిపుడు గామించి వచ్చితి మిందిరేశ.

ఆ. ఎవరికొఱకుఁ బద్మజేంద్రప్రముఖ్యులు, తప మొనర్తు రెవరి ధన్యసూక్తు
లెపుడు వినఁ దలంతు రెవరి ప్రత్యక్షంబుఁ, గోరుచుంద్రు రట్టి గురుఁడ వీవ. 86

ఆ. నాశ రహితమై యనాది ప్రకాశమై, బట్టబయలనుండు పరమపదము
మానివాసమయ్యె గాన మీ సర్వోన్న, తత్వ మెఱిఁగి పొగడఁ దరమె దేవ. 87

దశరథమహారాజు శ్రీస్వామిని స్తుతించుట.

సీ. దేవదేవ పరాత్మ దీనుఁడ నైతి యొక్క, మనవి చేసెదను నెమ్మదిగ వినుఁడు
మీ రిచ్చినటువంటి భూరి భాగ్యంబులు, గలిగి యున్నవి వంశగౌరవంబు

నిలుపఁ గాఁ దగు పుత్త్రికులు లేరు గావునఁ, జింత పుట్టినది నా చిత్తమునను
బుత్త్రహీనులకు సత్పుణ్యలోకములు లే, వని వేదపూరుషుం డనిఁ బల్కెఁ
తే. దాప మొందుచు వచ్చి నే మీ పదములు, నమ్మి సేవించితిని గాన నెమ్మిమీఱ
సత్య ధర్మ పరాక్రమ శక్తిమతులు, గలుగు పుత్త్రుల నాకిమ్ము కమలనాభ. 88
క. అని దశరథుఁ డిట్లు మ్రొక్కియి నన, విని మనమున సంతసించి విష్ణుం డపు డి
ట్లనియెను జన్మాంతరమున, ఘనపాప మొనర్చినావు కావున నీకున్. 89
తే. పుత్త్రికులు గల్గ రెరి యో భూప యనిన, విని మనంబున లజ్జించి వేగ ధైర్య
కలితుఁడై శ్రీరమేశుని నెలమిఁ జూచి, యివ్విధంబున ననియె నరేంద్రుఁ డపుడు.
సీ. నలినాయతేక్షణా నా పూర్వజన్మానఁ, జేసిన దురితంబు సేరియున్న
నరకోదయంబుచే నంధకారము వాయు, నట్లు మత్కలుష చయంబు సరగ
మిముఁ జూచినప్పుడ సమసె నిఁకేమి ధ, న్యుఁడ నైతి నాతప్పు లెడఁద నిడక
పుత్త్రుల నొసఁగి సంపూర్ణ సంతోషాత్ముఁ, జేయుము సత్కృప శ్రీనివాస
తే. యనుచు నానావిధంబుల వినుతిసేసి, పావనాంఘ్రియుగంబులం బడిన నృపునిఁ
జూచి శ్రీచక్రి కృపనిట్లు శుభదవచన, ములను బల్కెను మునులెల్ల ముదమునొంద.
సీ. దశరథేశ్వర నీకు భ్రాతకలుషంబెల్లఁ, దొలఁగెఁ జింతింపకు నెలమినుండు
బాహుబలాఢ్యులుఁ బరిపంథి గజయూథ, కంఠీరవంబులుఁ గమలమిత్ర
తేజులు నగుచు ధాత్రీభారము వహించి, వెలయుదు రాత్మజాతులు యశమునఁ
బొమ్ము నీపురిఁ జేరి పుత్త్రకామేష్టి గా,వింపు శీఘ్రంబుగ వేడ్కఁ దనర
తే. నినకులేశ్వర నీనుతి కేను సంత, సించినాఁడను విప్రులఁ జేరి యచల
చిత్తుఁడై యొగి నప్పని జేయు మంచుఁ, బలుక యా రాజవర్యుఁడు పరమభక్తి. 92
వ. దండ ప్రణామంబు లాచరించి బ్రహ్మాదులకు మ్రొక్కి వారి దీవన లంది నిజగురు
వసిష్ఠ సహితుఁడై పురంబు సేరి పుత్త్రకామేష్టి సేయుచుండె. 93
ఆ. అంత బ్రహ్మదేవుఁ డా హరికిని మ్రొక్కి, చక్రి! యేను మిమ్ము సరవి నొక్క
విషయ మడుగఁ దలఁతు వేడ్క నానతి యిండు, నేమనంగ వినుఁడు శ్రీమణీశ.
వ. ఈ కల్పాంతంబు వఱకు నే నిందుండి మనుజులు సేయు దురాచారంబులకు యు
ముండు దండించుటం జేసి వారి జనన మరణాదులకుఁ దగిన యేర్పాటు లొనర్ప
వలయు నందులకుఁ దాము దోడ్పడి రక్షింపవలయు మఱియును. 95
సీ. కలియుగంబున నిఁకఁ గల్గు మానవులు దు, రాగ్రహుల్ దుష్కర్మకాదిరతులు
మలినాత్ము లల్పాయువులు లోభు లన్యాయ, పరులు మూర్ఖులు నయవంచకుల్ గాఁ
బరధన కాంక్షులు పర భార్య గమన లీ,లా వినోదులు గర్వభావ యుతులు
బ్రాహ్మణ దూషణ పరులు స్తోత్రద్రోహు, లాత్మ పుత్త్రద్రోహు లాత్మహత్య

తే. రతులు నిర్దయ హృదయులు రాజభక్తి, విరహితులు ధర్మశాస్త్ర సద్వేదనింద కులుకుల ద్రోహులెంచఁగ గురులదూఱు, వారుమాత్సర్య కలితులు వసుధమఱియు.

వ. జార చోర ప్రవర్తకులు, స్వకన్యా విక్రయాసక్తులు, దేవతారాధనాదులకు నయిష్టులు, సాధుజనుల బాధించువారలు కావున వారివారి కర్మవిధులం బరికించి రక్షింప వలయు ననిన నాహరి విని కుమారుం జూచి నీయిష్టం బొక్కింత గొంకింత సేయక యీ శేషగిరీంద్రంబునందు వసియింతు వైకుంఠపురంబున నుండి సకలతీర్థంబులకు స్వామినియై నెలయు పుష్కరిణి యీశైలమునందుండ నట్టిపాతకు లీ పుష్కరిణి యందు నత్యంత భక్తి గ్రుంకు లిడిరేని వారి పురార్జిత కలుషంచయం బెల్ల నశింపఁదె. వారి యభీష్టంబులు పరిపూర్ణంబు లగుచుండు ననినఁ జక్రిం జూచి యజుం డిట్లనియె. 97

క. దనుజులు భూలోకంబున, ననుపమ గర్వంబు మించి యటవుల గిరులం
దున నిల్చి బాధ పెట్టెద, రనఘా తద్బాధ మాన్పు మలజనములకున్. 98

తే. అనిన నాచక్రపాణి నయంబు మెఱయఁ, జక్రమును జూచి యిట్లనెఁ జక్రరాజ
వివిధ సాధనములతోడ వేగధాత్రి, కేగి రాక్షసులను ద్రుంచు మిపుడ కడఁగి. 99

సీ. అనఁ విని యాచక్ర మబ్జాక్షునకు మ్రొక్కి, కుముదాది వీరులఁ గూడి వెడలి
ప్రళయ కాలాభీల భాను బింబము రీతి, సరభసంబునఁబోయి సకలదుర్గ
దిగ్దేశములనుండు దేవకంటకులపైఁ, గవిసి పోరాడి యాగ్రహము పెంచి
చంపి దేశములకు శస్త్రము గావించి, శీఘ్రము కంజాక్షుఁ జెంతఁ జేరి

తే. మ్రొక్కి యోస్వామి దశకంఠుఁ ద్రుంచి వాని
బలము నేల్పాలు గావించి వచ్చి తనినఁ
జక్రముం జేతఁ బూని యా జలజభవుని
జూచి యిట్లనె సంతోష చూడ్కి నపుడు. 100

ఆ. అజుఁడ నీవు చెప్పినట్లు చక్రం బేగి, యమర రిపుల నెల్ల నవని ద్రుళ్ళ
జేసి వచ్చె నీవు పో సుఖంబుగ మనం, బునఁ గొంకింత చింతఁ బొంద కనఁగ. 101

వ. విరించి యూరక నిలచియుండుటం జూచి చక్రి యిట్లనియె. 102

క. వనజాసన నేఁ బొమ్మన, విని యూరక యుండ నేల వివరింపుము నీ
మనమునఁ గల వాంఛను వే, యనినం బంకజ భవుండు హరి కిట్లనియెన్. 103

సీ. దేవ మీరును రమా దేవినా విన్నప, మాలకింపఁగవలె నదియు వినుఁడు
వేంకటగిరిమీఁద విఖ్యాతినుండు మీ, కున్నతమైన రథోత్సవంబు
సేయింపవలె నది చిత్తగింపుఁ డటంచు, విన్నవించంగ నా వెన్నుఁడలరి
యట్టుల సేయు మటంచుఁ జెప్పఁగ నజుం, డింతిమానుల నమరాది దేవ

తే. బృందములఁ గూడి యష్ట గిరీంద్రమందు, విశ్వకర్మను రావించి వివిధ చిత్ర
వీథులం దేజరిల్లఁగ వేడ్కఁబురము, సరవి నిర్మింపు మనఁగ నాశ్చర్య మొంది.

చ. అనఘుఁడు విశ్వకర్మ విపులాద్భుత చిత్ర విచిత్ర రీతులన్
బెనుపుగఁ దప్త హేమ పుటభేదనముల్ రచియించి పిమ్మటన్
ఘనతర మేరుతుల్యముగఁ గాంచనరత్నరథంబు దీర్చి యి
చ్చినఁ గని పద్మజుండు నిజ చిత్తమునందు ముదంబు నొందుచున్. 105

క. ఘనుఁడగు విఖనసుఁడను మునిఁ, గనుఁగొని వైఖానస ప్రకార సనూత్రం
బును విడక తగిన లగ్నం, బును గనుమని సంతసంబు పొంపిరిపోవన్. 106

బ్రహ్మోత్సవము.

సీ. అజుఁ డప్పు డల్కఁ నాయనఘుఁడౌ విఖనస, ముని యిట్టు లనియె నో వనజభవుఁడ
వినుము కన్యారాశి నినుఁ డుండు మాసానఁ, జిత్రతారాన నుచితముగాను
శాస్త్ర సమ్మతముగ శస్తముగాన నా, రోహణాదులు చేసి రూఢి మెఱయు
నుత్తరాషాఢ రథోత్సవం బొనరించి, రహిఁ దీర్థవారి నా శ్రవణమందుఁ

తే. జేయు టుచితంబనఁగ సుర జ్యేష్ఠుఁ డంత, సకల దేశాధి పతులను సంతసముగ
నుత్సవముఁ జూడ రావించి యుత్కటముగు, వేడుకలు మించఁ జేయించు వేళ నటకు.

వ. ద్రవిడ కర్ణాట కురు కుకుర కేరళ కేకయ కోసల మగధ మాళవ శూరసేన చోళ నేపాళ మళయాళ బంగాళ పాండ్య పాంచాల కొంకణ టెంకణ విదర్భ సౌరాష్ట్ర శక సౌవీర యుగంధ రాంధ్ర విదేహ మత్స్య పుళింద చేది త్రిగర్త సింధు సింహళ లాట కాంభోజ కాశ్మీర మహారాష్ట్ర దేశాధీశ్వరులు పరిజనంబులతోడను, బంధు మిత్రకళత్ర పుత్ర సహితహితంబుగ గోవిందేతినామంబులు స్మరించుచు నవ్వేంకటాచలారోహణంబు చేసి శ్రీపుష్కరిణియందు సభక్తిస్వాంతులై స్నానం బొనర్చి శుచివస్త్రధారులై, శ్రీవరాహస్వామి నీక్షించి పరమానంద మొదవ వినుతించి నమస్కరించి కానుక లర్పించి శ్రీనివాసుని మందిరంబున కేతెంచి యనేకవిధంబులం బొగడుచు దండప్రణామంబు లాచరించి వివిధవస్త్ర భూషణ ఫలపుష్ప తాంబూలము లర్పించి ధన్యుల మైతి మని సంతసించు నెడ నజుండు విష్వక్సేనుం బిలిచి యి ట్లనియె. 108

క. విను సేనాధిప మజ్జన, కునకు మహోత్సవము లిచటఁ గొనియాడఁగ నె
మ్మనమున సమకూర్పఁగ వే, జను మందల మెక్కి యనఁగ సంతసమారన్. 109

సీ. అపుడు సేనాపతి హరికజునకు మ్రొక్కి, యందలంబెక్కి సానందుఁ డగుచుఁ
ధ్వజ పరివారంబు లను గూడి వీథుల,యందుఁ జరించుచు నందఱకును
దగు పను ల్నియమించి ధాత చెంతకు వచ్చి, యంజలి గావించి యచటఁ జేయఁ
దగు పను లేయింపఁ దా నాద్యుఁడై యుండె, నా విఖనసుఁడు [illegible]నంత వేడ్క

తే. వనఘ మంత్రాల చేతఁ బుణ్యాహవాచ, నంబు గావించి వరశరావంబు లందుఁ
బాలికల నిడి ధాన్యాదు లోలివైచి,యొప్పనాగమ విహిత మంత్రోక్తముగను. 110

వ. హస్తయుంను నంకురార్పణంబును, నైవేద్యాదికృత్యంబులు నెఱవేర్చి, యష్టమి నాఁ డుదయంబునఁ బుణ్యాహవాచన వాస్తుహోమ గరుడప్రతిష్ఠా గరుడహోమ భేరీ తాళ తాడనకంకణ ధారణార్ఘ్యక బహుమానాది కృత్యంబు లొనరించి మఱియును. 111

సీ. హరికి భూమికి నీళ కధికన్యకు నూత, నాంబరాభరణంబు లర్పణములు
చేసి శృంగారము ల్చేసిహాటకరత్న, దీధితు లొప్పిన తిరుచయందు
వేంచేపు సేయించి వివిధమంగళవాద్య, ములు భూనభోంతరంబుల నెసంగ
మ్రోయుచు నుండఁగ ముందఱ దిగ్బలి, తగఁ జల్లుచుండఁగ ధ్వజపటంబు
తే. ప్రబల చక్రము సేనాధిపతియు నడువ, మునులు సనకాదియోగులు మొనసి పొగడ
ఛత్ర చామరములఁ బూని సకల దేవ, గణములు గ్గొల్వ వీధులఁ గడు ముదమున.
సీ. అఖిల వైభవములు నానంద నిలయంబు, నకుఁ బ్రదక్షిణముగ నలినభవుఁడు
శ్రీహరి వేంచేపుఁ జేయించి కొనిరాగ, విఖనసుఁడటుశాస్త్ర విహితముగను
వారక వేడ్క ధ్వజారోహణము చిత్త, యందొనరిచి రాత్రి యందుఁ బరఁగ
నావాహన మొనర్చి యానాఁటఁ గొలె దీక్షను దగి యగ్నిని దనర నునిచి
తే. సకల దైవత్య సార మాత్త్వికము లనఁగఁ
దగిన హోమము లొనరించి తక్క కపుడు
నిత్యహోమంబులం జేసి నెమ్మిమీఱఁ
జక్రమును వాద్యములతోన వక్ర మలర. 113

వ. దిగ్బలులతో వేంచేపు చేయించి రథము వెంట శేషవాహనంబు మీఁద శ్రీనివాసుని నాసీనుం జేసి విమానంబునకుఁ బ్రదక్షిణంబుగ ననేక సేవకులతో నుత్సవంబొనరించి యజుండు హరిని స్వస్థానంబునకుఁ జేర్చి యనంతరంబు నవకలశపాలకారాధన నైవేద్య హోమచక్ర బలి ప్రముఖ నిత్య కృత్యంబులు నిర్వర్తించి యలఘు శేషవాహనోత్సవంబు గావించిన మఱునాఁ డుదయంబున లఘుశేషవాహ నోత్సవంబును, దద్రాత్రి హంస వాహనోత్సవంబును, మూఁడవ దినం బుదయంబున, సర్వభూపాలకోత్సవంబును, దద్రాత్రి కల్పవృక్షోత్సవంబును, దన్మఱునాఁడు మోహినీవేషధరుం డైనహరికి నాందోళికోత్సవంబు నాఱవదినం బుదయమున హనుమద్వాహనసంచా రోత్సవంబును, దత్సాయంకాలము వసంతోత్సవానంతము సప్తమ దినోదయంబున సూర్యప్రభోత్సవంబును, దద్రాత్రిచంద్రప్రభోత్సవంబును, నెనిమిదవదినంబున షోడశమహాదానాది విహిత కృత్యంబులు నడపి మఱియును. 114

సీ. ఘనతరోన్నతముగఁ గనకాద్రిసుల్యమై, రంగునిగ్గులనొప్పు రథమునందు
నెలవుగ శ్రీభూమి నీళలతోఁ గూడ, హరి నుంచి బ్రహ్మను లలఘురథము
సాగించుచుండఁగ సకలదిక్పాలకుల్, గరుడ గంధర్వ కిన్నరగణములు
సిద్ధ విద్యాధరుల్ సేవింప వేదముం, దుభులు మ్రోయఁగ మహోత్సవము దనరఁ
తే. పారిజాతసుమంబు లా బ్రహ్మరథము, పైన రంభాదులటఁ జల్లి పాడియాడి
కనులఁ బండువఁ గాఁ జూడఁగా ధరిత్రి, యందుఁగల మానవులు వేంకటాద్రిమీఁద.
సీ. స్థిరయుతుల్ వాసుదేవుని విజ్ఞాన, సురుచిరభక్తులఁ జూడఁగాను
నుపనిషత్తులు చెప్ప చొగి స్మార్తు లాహరిం, జిత్స్వరూపమును లక్షింపఁగాను
మొనసి వైష్ణవకోటి గని భక్తిఁ బాడుచుఁ, బరవశత్వము మీరఁ బరగఁగాను
తత్వవాదులును భేదకృతిసాగమి, దేవతోత్తముఁడని తెలియఁగాను
తే. తెలఁగి హరికీర్తనలు కవు లెప్పఁగాను, పండితులు విని శ్లాఘించుచుండఁగాను
బ్రాహ్మణస్త్రీలు పాటలు పాడి హరికి, నెయ్యమున మంగళారతు లియ్యఁగాను.
సీ. పరమభాగవతులు భక్తిమైఁ బాడుచు, నుప్పొంగి యాడుచు నుండఁగాను
కరములు ద్రిప్పి భోగస్త్రీలు ముందఱ, జతులుగ నృత్యము ల్సలుపఁగాను
క్రమముగ వంది మాగధ సూతబృందము, ల్పురుషోత్తమునికీర్తిఁ బొగడఁగాను
శిరములఁ గలశము లెర్చి కొందఱు భక్తు, లాక్కడఁ బ్రేంఖణ ల్ద్రొక్కఁగాను
తే. మొనసి కొందఱు గోవింద యనుచు భక్తి, పరవశత్వముచే మించి పలుకఁగాను
రథముపై నక్షతల ననురాగయుక్తి, సతులు మేడలపై నుండి చల్లఁగాను. 117

వ. ఇట్లనేక లనేకవిధంబులుగ వినోదించుచు వినుతించుచు భక్తి మెఱయింపుచుండఁగఁ గనక కమల సుగంధ పుష్ప మౌక్తిక హారంబులం దులదూగుచు మేను సమానంబగు తేరానంద నిలయంబునకుఁ బ్రదక్షిణంబుగ వచ్చి యథాస్థానమునందు నిలిచె, నంత శ్రీవేంకటాద్రీశుండు భూనీళా సమేతంబుగ రథంబు డిగ్గి బ్రహ్మరుద్రాదులతోడఁ గల్యాణమంటపంబునందుఁ బ్రవేశించి నిత్యహోమాది కృత్యంబులొనర్చి సకల దేవగణంబులచేతఁ బూజితుండై ధ్వజారోహణంబు మొదలుకొని యారగించినరీతి నానావిధ భక్ష్య భోజ్యంబులం బరితృప్తి నొందినవాఁడయ్యె. అంత బ్రహ్మాదులు నారగించి పరితృప్తి నొంది హరిని యుచ్చైశ్శ్రవంబున నుంచి విమానప్రదక్షిణంబు సేయించి కల్యాణమంటపంబున నునిచి వేడ్కల నలరించి యథాస్థానంబున నుంచి చూర్ణాభిషేకంబు సేయించి క్రమ్మఱఁ జక్రతాళ్వారును హరిని శ్రీభూమి నీళలను దియచయందు విమానప్రదక్షిణంబుగ స్వామిపుష్కరిణీతీరంబున వేంచేపు సేయించి వరాహస్వామి ముందట మంటపంబున నునిచి పంచామృతస్నానాది తిరుమంజనంబును జక్రస్నాన నైవేద్య క్రమంబుల

నాచరించి బ్రహ్మాదు లవభృథస్నానంబులు సేసి రప్పుడు హరి వారలం జూచి కరం బెత్తి యిట్లనియె. 118

సీ. బ్రహ్మ రుద్రాది దిక్పాలకు లందఱు, నామాట వినుఁడు నిర్ణయముగాను
శ్రవణోడునందుఁ జక్రంబుతోఁ గూడ నా, స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానములను
సల్పువారలు పూర్వజన్మంబులను జేయు, పాపంబులను బాసి భాగ్యవంతు
లై యిహ పరముల యందు సుఖింతురు, నామాట నిజముగ నమ్ముఁ డనిన

తే. శంకరుం డజుఁ డియ్యది సత్యమంచుఁ, బల్కి రటుమీఁద సకల వైభవము లెసఁగ
శ్రీనివాసుఁడు కోవెలఁ జెంది యచటఁ, బొసఁగఁ గల్యాణమంటపంబున వసించె.

వ. మఱియు విఖనసప్రముఖులు ప్రసూనయాగ నిత్యకృత్యంబు లొనరించి పత్నీ సమేతంబు గ శ్రీపతిని విమాన ప్రదక్షిణంబు సేయించి క్రమ్మఱ నిజస్థానంబునం దుంచి బ్రహ్మాది దిగ్దేవతా బలియు నుద్వాసనంబును ధ్వజారోహణంబు నంకురాక్షతారోపణంబును సంపూర్ణహోమంబును గలశోద్వాసనంబును శ్రీస్వామియందుఁ బ్రధానకలశావాహనంబును గావించి రప్పుడు, శ్రీనివాసుండు విఖనసునకు బహుమానం బొసంగి కనకరత్నమయం బగు సభామంటపంబునందు శ్రీ భూ నీళా సమేతంబుగ సకల దివ్యభూషణ కనకాంబర గంధోపేతకుసుమదామాలంకృతుఁడై బ్రహ్మ రుద్రేంద్ర ముని యోగీశ్వరప్రముఖులును సకలదేశాధీశ్వరు లైన రాజులును పరివేష్టించి కొలువ సకల వైభవంబు లంగీకరించుచుఁ గరదీపికా సహస్రంబులు ప్రకాశింప హేమసింహాసనాసీనుండై కొలువుండి బ్రహ్మను జూచి సంతసంబున నిట్లనియె. 120

క. కమలజ నీసంకల్పము, క్రమముగ ఫలియించె మోద కలితుఁడ నై తిన్
సుమహితముగ నీయుత్సవ, మమరఁగ బ్రహ్మోత్సవాఖ్య మనవి న్వెలయున్. 121

చ. స్థిరమతితోడ నీ విచటఁ జేసినయట్టి రథోత్సవంబు భా
స్వరమగు భక్తి నిచ్చటికి వచ్చుచుఁ జూచుచు నుండువారు దు
స్తర భవఘోర వారినిధి దాఁటి సుఖింతురు వారి నెల్ల నేఁ
గరుణను బ్రోచుచుండుదును గంజభవా యిది నమ్ము నీమదిన్. 122

శా. నారూపంబు మనంబునం దలఁచుచు న్నానామము ల్బాడుచున్
వేఱే చింతలు లేక నాయెడఁ గడు న్విశ్వాసము న్నిల్పుచున్
శ్రీరమ్యం బగుభక్తిఁ జేసి నను నర్చింపంగ శాస్త్రోక్తిచే
నారాధిం దగు పూజ సేయుజనులం దాసక్తి నే నుండెదన్. 123

సీ. వారి యాపద లెల్ల వారించి ప్రియముగ, వారు కోరినయట్లు వరము లిత్తు
ధనవస్తుసంతాన ధాన్యరత్నాదుల, ననుపమభోగభాగ్యము లిత్తు

నాయందు ననిశంబుఁ బాయని భక్తులౌ, జనులకుఁ దోడ్పడి గనుమ నుందు
నెంతనమ్మినవారి కంతఫలం బిత్తు, నమ్మనివారికి నెమ్మి నొసఁగ
తే. ననిశమును నన్ను మది నిల్పి యాదుజనుల, కిత్తు మోక్షంబు మఱి యెవరేని యిందు
నఖిలదానంబు లతిభక్తి నరసి పేద, వాండ్ర కిచ్చినచో వారి వఱలఁ గాతు. 124

వ. అనిపల్కి రుద్రేంద్రాదులం జూచి యిట్లనియె. 125

సీ. అరయఁ గన్యారాశి కర్కుండు వచ్చిన, యదను శ్రీయుత్సవం బాచరింప
వలయు మీరల్లరు వచ్చి వేడుక మీఱఁ, బ్రతివత్సరంబును బాగు మెఱయ
నని రాజులంజూచి యవనీశులార మీ, రేఁడాదికొకసారి యిచటఁజేరి
బంధుమిత్రులతోడ వైభవంబులతోడ, సేవల నొనరించి చిత్తవృత్తి
తే. దార్ఢ్యముగ మీకుఁ గల్గిన ధనమునందు, నాలుగవపాలు గొనితెచ్చి నాకు నొసఁగి
వేడుకలు సేయుచుండుఁడు విభవమొంద, నిరతమును మీరటంచును నెమ్మిఁబల్కి.

వ. అని యిట్లు చాతుర్వర్ణ్యములవారికిం దగిన ధర్మంబు లుపదేశించి వస్త్రభూష
ణాదులు సన్నిధానంబున నుండి పారితోషికంబు లిప్పించి స్వస్థలంబులకుఁ బో
నియమించిన వారందఱు హరిచరణారవిందంబులకుఁ బ్రణమిల్లి యవ్వేంకటా
చలంబు డిగ్గి తమ నెలవులకుం జనిరి. అనంతరం బా బ్రహ్మాదిదేవతలం జూచి శ్రీహరి
వెండియు నిట్లనియె. 127

సీ. బ్రహ్మసులార! నా పల్కులు మఱికొన్ని, యాలకింపుఁడు వేంకటాద్రియందు
ధరణీసురులకన్న దానంబుచేసిన, నేఁ దృప్తిఁ బొంది మన్నింతు వార
నదిగాక సకల విద్యాదానములు చేయు, వారును మఱి వారివంశజులును
వారివంశజులును వారివంశజులును, బ్రహ్మలోకంబును బొందుచుంద్రు
తే. తులసివనములు నిర్మించి తోడరి తద్ద, శ్రమల నాకర్పణము సేయు లలితసౌఖ్య
పదవి నిచ్చెద మఱియు సద్భక్తిఁ దులసి, నెలమి బృందావనమునందు నిడినజనుల.

వ. కరుణంజూచి స్వర్గసామ్రాజ్య మిత్తు నిదియునుంగాక ప్రతిదినంబున భక్తిమై షడ్ర
సోపేతాన్నంబు యథోచితంబుగ నాకు సమర్పించినవారికి శాశ్వతైశ్వర్యంబు
నొసంగుదు నని యనేకప్రకారంబులఁ గర్మజ్ఞానభక్తి ధర్మసూక్ష్మంబులు బ్రహ్మాదుల
కానతిచ్చి బ్రహ్మకు వేఱుగ నిట్లనియె. 129

సీ. జలజసంభవ! నీవు సత్యలోకము వాసి, నాకొఱ కిచట నిన్నాళ్లు నిలిచి
బ్రహ్మోత్సవాఖ్యచేఁ బ్రబలు మహోత్సవం, బిచటఁ జేయించితి విందువలన
వనధిజా భూనీళలును నేను సంతోష, భరితుల మైతిమి ఫణివగమువ
నిలిచియుండెడ మింక నీకు వరంబు లే, మిత్తు నన్నను భారతీశుఁ డనియె

తే. జనక నను మున్న మన్నించి సద్వరంబు
లిచ్చియున్నారు నా కిపు డేమిగొదువ
యింకఁ దిరోధాన మొందక యిచట నెపుడు
నిలిచి యుండుఁడు నెలమిగ జలజనయన. 130

క. నరకములం బడనీయక, నరులను మీచరణ రక్షణము చేసినదే
వర మింతికన్న వేఱొక, వరమేలా నాకుఁ దరిద్రి వరద ముకుందా. 131

సీ. అన విని హరి యిట్టు లనియె నీమాట స, మ్మతము నా కింకొక మతము గలదు
విను మది నాయందు విశ్వసించుచు భక్తి, సల్పుచు నున్నట్టి సాధువులను
బాధించువారు మద్బాహ్యసమానులై, యొసఁగిన వారికి నెగ్గుచేతు
నన్నవ రేమి యన్నను నే సహింతును, భక్తుల నన్న నోపను జగాన
తే. జయుఁడు విజయుండు సనకాది సంయములను, మించి చేసిన యపకృతి కొంచెమేని
గొప్ప దైయె వారలను నేలఁ గూల్చినట్టి, సరణి నే నన్నమాటకు సాక్షి గాదె. 132

ఉ. భాగవతాపచార మతిపాపము గావున నట్టిద్రోహముల్
లోఁగక చేయువాని యమలోకమునం బడఁద్రోతు వాని నే
నేగతి ద్రోతు నింక మఱి యన్నియఘంబులఁ జేసివచ్చి నీ
వేగతి యంచు నన్నిచట వేఁడినదీనుని గాతుఁ బద్మజా. 133

క. నరభక్తుల నిందించిన, నరులను గురుదూషకులను నమ్మినవారిం
బరమాపదలకుఁ ద్రోసిన, నరకంబులఁ ద్రోతుఁ గాని నయపద మియ్యన్. 134

సీ. అతిశయదంభ దర్పాద్యభిమాన దు, రాచార ఘోరదురాగ్రహముల
నలరుచుండెడు మర్త్యు లాసురాంశజులు గా, వున సురాంశజులైన జనుల నెల్ల
బాధింతు రట్టిపాపాత్ముల శిక్షింతు, దుష్టుల మర్దింతు శిష్టజనుల
రక్షించుకొఱ కీధరాధరమున నుందు, నీక నీవుపోయి యింపెసఁగ సత్య
తే. లోకమున కేగు నిన్నెప్డు శ్రీకరముగ, బ్రోచుచుండెద సకలముఁ బొందుగాను
సృష్టిసేయుచు నుండుము దృష్టివిడక, యనుచుఁ బల్కుచు శక్రుని కనియె నిట్లు.
ఉ. పాకవిరోధ! నీవు సురవర్యులఁ గూర్మిగఁ గూడి వేడ్కతో
నాకము చేరి యచ్చట ఘనం బగుబాహుబలంబు పెంచి ము
ల్లోకము నేలు దైత్యులకు లోఁగి చరింపకు మింక ధీరుఁడై
యేకలుషంబులేక జయ మెత్తఱి నొందుచు నుండు మెప్పుడున్. 136

ఆ. అనుచు శ్రీనివాసుఁ డనిమిషపతి కిట్టు, లానతిచ్చి నెయ్య మలర శివుని
గాంచి మందహాస కలితాస్యుఁడై చూచి, యిట్టు లనియెఁ బ్రీతి యొసఁగ నపుడు.

శా. గౌరీనాయక నామహోత్సవములం గల్పించి సానందులై
యారూఢంబుగఁ జేరి చూచితిరి నే నానందమును బొందితిన్
శ్రీరమ్యం బగు వెండికొండపయి సంప్రీతిం దగన్ భక్తులన్
గారుణ్యంబున బ్రోచుచుండు మిఁకఁ బో కందర్పవైరీ తగన్. 138

సీ. వైకుంఠమునకంటె వరసుధాంబుధికంటె, నలి దివాకరమండలమునకంటె
ఘనమైనట్టి శ్వేతద్వీపమునకంటె, శేషాచలంబు విశేషమగుచు
వెలయును భూలోకవైకుంఠమున నేను, నిలిచితి గావున నెలమి నిటకుఁ
దూర్పున నలరెడు దురితఘ్నియౌ సువర్ణముఖరీతీరంబు దరిసిఁ జెలఁగఁ

తే. ప్రబల భూలోకకైలాసరాజ మనఁగ, నలరు పుణ్యస్థలంబునం దెలమి నుంచు
ముని భజించి యగస్త్యుని గని ముదంబు, దనర నిమ్మెయి ననియె దైత్యారిపుండు.

తే. పరమపావన కుంభసంభవ మునీంద్ర, నీవుఁ దగినట్టి యెడఁ జేరి నిష్ఠ మెఱయఁ
జిరతరంబుగఁ దపమొప్పఁ జేయు మనుచుఁ, జెప్పి సనకాదిమునుల వీక్షించి పల్కె.

తే. యోగివరులార మీరు విరాగమహిమ, నగసి జ్ఞానామృతము గ్రోలి పరమతృప్తి
నొంది యుష్ణాపహాసులై యుండుఁ డెపుడు, సంతసం బందఁ బల్కె నా చక్రధరుఁడు.

వ. అనంతరం బా బ్రహ్మరుద్రేంద్రాది కుంభసంభవ సనకాదుల కవ్వీక్షణంబున నానతిచ్చి శ్రీభూనీళా సమేతుండుగ నంతర్ధానంబునందుఁ బ్రవేశించె. నాసల బ్రహ్మ మురాళి వాహనం బెక్కి సత్యలోకంబున కేగె. నింద్రుఁ డైరావతంబు నెక్కి దివంబునకుం బోయె. నందిని గూర్చుండి రుద్రుండు కైలాసంబున కరిగె. నగస్త్యప్రముఖులైన మునులును సనకాదులును స్వామిపుష్కరిణికి నుత్తరభాగంబున నుండు పాపవినాశతీర్థోత్తరభాగంబునందుఁ గొందఱు మునులు తపంబు లొనరింప నేగిరి. యిత్యుత్సవక్రమం బెవరేని చదివిన వీనులవినిన నాయురారోగ్య భాగ్యంబులు చేకూడు నని చెప్పిన సూతుం జూచి శౌనకాదిమునీంద్రు లిట్లనిరి. 142

క. సుందరవిగ్రహ ఘనతర, మందరగిరిధర సమస్త మానిహృదబ్జా
నందకర వేంకటాచల, మందిర సురరాజవినుత మాయాతీతా. 143

మాలిని. సురుచిరగుణహారా శుభ్రకీర్తిప్రచారా, వరజలధిగభీరా వాసవారిప్రహారా
దురితచయవిదారా దుఃఖసంసారదూరా, గురుతరగిరిధీరా క్రూరగర్వాపహారా.

గద్యము. ఇది శ్రీ తరిగొండ నృసింహ కరుణాకటాక్షకలిత కవితావిచిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ వేంకమాంబా ప్రణీతం బైన శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యంబునందు వరాహపురాణంబున దేవేంద్రాదులు క్షీరాబ్ధిప్రముఖస్థలంబులయందు హరిని వెదకుటయును, నారదప్రేరితులయి బ్రహ్మలోకంబున కరుగుటయును బ్రహ్మతోడ దేవేంద్రా

దులు హరిని వెదకుటకు వేంకటాచలారోహణంబు సేయుటయు, దశరథుండు వసిష్ఠ యుక్తుండై వేంకటాద్రికి వచ్చుటయుఁ, బుష్కరిణీతీరంబున బ్రహ్మాదులు తపంబు సేయుటయు, శ్రీవేంకటేశ్వరుండు విమానంబుతోడ బ్రహ్మాదులకు ప్రసన్నుం డగుటయు, స్వామిని బ్రహ్మాదులు వినుతించుటయు, బ్రహ్మాదులకు హరి ప్రసన్నుండై భాషించుటయు, దశరథుండు హరిని స్తోత్రంబు సేయుటయు, శ్రీనివాసుండు దశరథునకు వరమిచ్చి యయోధ్యకుఁ బంపుటయు, బ్రహ్మోత్సవ ప్రకారంబును నను కథలంగల ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యము

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీకర! నిర్జరమానిత, శ్రీకర! సద్భక్తహృదయ శృంఖల యభవా!
రాకేందువదన! శుభకర!, ప్రాకటతటికుండనృహరి! పాపవిదారీ! 1

సీ. ఓసూత మేము బ్రహ్మోత్సవక్రమము న, త్యాశ్చర్యముగ వింటి మపుడు విష్ణు
చక్రంబు బహుచోర సంఘంబులను నిగ్ర, హించె నంటివి వారి నెట్లు ద్రుంచె
నారీతి విన వేడు కైనది దెల్పునీ, యనినసూతుండు సంయములఁజూచి
మునులార వినుఁ డక్కథను వివరించెద, నాచక్రమహిమ విఖ్యాతిగాను

తే. చక్రరాజంబు మాధవాజ్ఞను వహించి, సంతసముమీఱ రాజవేషంబు దాల్చి
యరిగి జగములు భయమంద నమితశౌర్య, మును గడంగి దిశల్కీర్తి దనర నపుడు.

సీ. పటిమమీఱ సహస్రబాహుఁడై మకుటాది, రక్తభూషణములు రక్తవర్ణ
చేలంబులను దాల్చి కాలాగ్నిసదృశుఁడై, దంష్ట్రాకరాళవక్త్రంబు మెఱయ
వేడ్క రథంబెక్కి వివిధసాధనముల, ధరియించి వెడలి గంధర్వగణము
లలఘుముద్గరపట్టిసాద్యాయుధంబులు, గొని తనవెంబడి జనుచునుండఁ

తే. గుముదుఁడనువాఁడు జ్వాలాముఖుండు సకల, సైన్యముల నెల్ల నడపింప సామజాశ్వ
వారములతోడ ఘనరణభేరి మొఱయ, నిఖిలవాద్యరవంబులు నింగి కెగయ. 3

వ. ఇవ్విధంబున సంగరోన్ముఖుఁడై చక్రరాజశేఖరుండు శేషాచలంబు మొదలు పూర్వసముద్రపర్వతంబున నాక్రమించికొని సాధుజనులను బాధించు చోరసమూహంబుల వెదకి వారి కుటుంబములతోడ నశేషంబుగ సంహరించి దేశబాధ నివారించిన, చక్రరాజు సాన్నిధ్యంబునకు వచ్చి తద్దేశవాసులగు సాధుజనులు వినుతించి యిట్లనిరి. 4

తే. ఓమహారాజ యీభూమి కొక్కప్రభువు, లేనికతమున నయ్యయో మానవులను
జాల వేధించుచోరులఁ జంపితీవు, బ్రోచితివి మమ్ము సుఖముగఁ బుణ్యపురుష. 5

క. ఎక్కడనుండియొ యిచటికి, మక్కువతో వచ్చి నీవు మాజీవనముల్
దక్కించినపుణ్యాత్ముఁడ, విక్కడ సంతసము నెగడ నెపుడుండుమయా.

సీ. అనిపల్కి సుజనుల నాదరించుచుఁ జక్ర, రాజు తద్భూమికి రాజునొకని
వెదకి పట్టముఁగట్టి విప్రాదిజనులను, మించిన నెమ్మి రక్షించుమంచు
వానికి నియమించి శ్రీనివాసాద్రికి, మనుజులు రాఁదగు మార్గములను
దనర నేర్పఱచి యాదాయులయందు ధ, ర్మాత్ములనుంచి మహాద్భుతముగ
తే. నచటజయభేరివేయించి యపుడు వెడలి, కరులుహయములురథములు కాల్బలములు
మొనసిగొల్వఁగవాద్యము లెల్లమ్రోయుచుండ, శౌర్యకార్యధురీణుఁడై చక్రరాజు.
సీ. సంతోషభరితుఁడై సరవిగ నందందు, వివిధదుర్మార్గుల వెదకికొనుచుఁ
బరఁగ నాగ్నేయదిగ్భాగంబునకు వచ్చి, చోరులు వినరణభేరి నచట
మొఱయించుచును మున్ను మొఱకులై పాఱుల, బాధించుచున్నట్టి పాపమతుల
పై దాడివెడలి యార్భటము సేయఁగ వారు, దైత్యాంశజులుగాన ధైర్యమెసఁగ
తే. నాయుధంబులు పూని ఘోరాట్టహాస, కలితులై నిల్చి మార్కొని కయ్యమెసఁగఁ
జేయఁగా వారిపైఁబడి వాయకుండఁ, బోరమును రెండుబలములు ఘోరముగను. 8
వ. కలసికొని కడునబ్బురంబుగఁ గొంతపడిఁ బోరాడి. 9
క. జ్వాలాముఖుముదాదులు, నాలో నెసఁ దాఁకి నట్టహాసముతోడన్
గాలాంతకసన్నిభులై, యాలం బొనరించి త్రుంచి రసురాంశజులన్. 10
క. తక్కినయాదనుజాంశజు, లక్కడఁ బడియున్నశవము లట్లుద్రొక్కుచుఁ బో
నిక్కుచుఁ జని గంధర్వులఁ, గ్రక్కసపడి గొట్టి రమితగదలం దలలన్. 11
క. అప్పుడు గంధర్వులు గురిఁ, దప్పక శస్త్రాస్త్రములను ధరియించి యుదో
ధృష్టించుకొనుచుఁ బటంమం, జెప్పుచు రిపు లడఁగునట్లు చేసిరి కడిమిన్. 12
వ. అప్పుడు హతశేషులైన చోరులు తమదొరలకుఁ దమబలంబులుపడిన నికార క్రమంబు నుడువఁ జోరప్రభువులు స్థలదుర్గ వనదుర్గంబులయందుండి త్రిపురంబులందున్న రాక్షసబలంబుకై వడి వివిధ మాయోపాయంబులు సేయుచు విడివిడి యార్చుచుఁ గరవాల శూల ముద్గర భిండివాల పరశు పట్టిస శరచాప పరిఘాద్యనేక సాధనంబులఁ గొని గంధర్వబలంబులపైఁబడి యాలం బొనరించుచుండి రప్పుడు భేరీప్రముఖ భయంకర వాద్యఘోషంబులును, గంధేభఘీంకారంబులును, తురంగ హేషారవంబులును, రథనేమిభీషణ శబ్దంబులును దిక్కులు పిక్కటిల్ల భూతలంబున రక్తంబు వెల్లువలై పాఱె. తత్సమయంబున జ్వాలాముఖుండు చక్రరాజేంద్రునకు జరుగుచుండు కయ్యం బెఱింగింప నాతఁ డత్యంత [illegible] ఘ్రేశుఁడై త్రిపురాంతకుండైన కాలరుద్రుంబోలె నేనూఱుకరంబుల నేనూఱు [illegible]కంబులు ధరించి తక్కిన యేనూఱు కరంబులఁ జండకాండకాండంబుల[illegible] ప్రత్యాలీఢపాదుఁడై నిలిచి ధనుర్జ్యాఘోషం బొనరించి శాత్రవనికరంబులందుఁ [illegible]ఘోషింపఁ గడు

పులు చీలియు నడుగులు తెగియుఁ దలలు పగిలియుఁ, జేతులు తునిఁగియు నిట్లు చిందఱవందఱ యగుటంజేసి చోరనాయకులు జడిసి పఱతెంచి తమదుర్గంబుల డాఁగి రంత. 13

ఆ. చలము విడక యపుడు చక్రరాజేంద్రుఁ డా, గ్నేయనామ మొప్పు సాయకంబు వింటఁ గూర్చివైవ విపినంబులం గాల్చి, చరిగి చోరచయము నవనిఁ బడఁగ. 14

వ. కూల్చి భస్మంబు సేయం బుడమి నవ్వేఁడిమిఁ బొగలుచుండె నంత నమితవృష్టి గురి యించి యాభూతలంబును శీతలంబును గావించి ధర్మాధ్యక్షుం డనువాని నమ్మహీ స్థలికి రాజుగఁజేసి ధర్మమార్గంబున నెల్లజనులను బరిపాలించుమని యానతి యిచ్చి యనంతరంబున. 15

సీ. చతురంగబలములు మితిమీఱఁ గొల్వఁగ, ధీరుఁడై దక్షిణదిక్కు కరిగి వనదుర్గములయందు వారక వెదకుచుఁ, జిక్కినచోరులఁ జక్కఁబఱచి వచ్చుచునుండఁగ నచ్చటచ్చటఁ గల, సజ్జనులెల్లరు చక్రరాజు నీక్షించి మాపాలి యీశ్వరుఁడైవచ్చి, రక్షింపఁబూనెనో కొంతఁజేసి

తే. యనుచు ముదమందుచుండఁగ నపుడు మొనసి, చాలకుం డనువాఁడు బిడాలకుండు నసెడువాఁడు పులిందులు తనరఁజూచి, యాయుధంబులఁ బూని చక్రాధిపతిని. 16

వ. మార్కొనవచ్చి తమకుఁ దా మి ట్లనుకొనిరి. 17

సీ. ఈరీతి మన నెదిరించినశత్రుల, నదలించి నేఁ ద్రుంతు ననియె నొకఁడు గంధేభములఁ దురంగంబులనెల్లను, మొనసి ధాత్రిని గూల్తు ననియె నొకఁడు కాల్బలంబులఁ గూల్తు గములుగ వచ్చిన, నవనిపైఁ బడివోవ ననియె నొకఁడు రథముపైఁ గడుగొప్ప రాజుగవచ్చెడు, ఘనుని ద్రుంచెద నెంచ కనియె నొకఁడు

తే. కరులహయముల మితిలేనికాల్బలముల, రథముపై వచ్చుమగవానిఁ బృథుబలాన నేనుసమయింతునొక్కెడ పూని లావు, మెఱయఁజేయంగవచ్చినఁ గఱకుఁజూపి.

వ. ఇట్లు పంచమహాపాతకులైనయంగవంగపుళింద బిడాలచాలకులు ప్రచండబలం బునఁ జక్రరాజబలంబున కెదురేగి హుంకరించి స్ఫులింగాక్షుండును, బలాఢ్య క్షుండును, జ్వాలాకేశుండును, కాలాంతకుండును, రణఘ్నుండును, చక్రరాజేం ద్రు నానతిరీతిఁ గరవాలాద్యాయుధంబులం బూని శత్రుబలంబులపైఁబడి యుపా తకులం జూచి యిట్లనిరి. 19

సీ. పాపాత్ములార స [illegible] ద్విజోత్తములను, జెఱచి యాచారము లైలఁగ నడఁచి బాధింపుచును ధర [illegible]ను విడనాడి, జీవనంబులు లేక చెఱచినట్టి క్రూరాత్ములార వినాశం గను మేలొకల, మిదివఱకుండె నిం కెందు డాఁగ దరు రండు [illegible]లోకదారిఁ జూతురు మిమ్ము, ఖండించి కాకులు గ్రద్దలకును

తే. విందు పెట్టెద మావల విప్రకోటి, కమితసౌఖ్యంబు గల్గింతు మాశ విడుఁడు
సారెసారెకు మాకంటె శౌర్యవంతు, లెందు లేరని పల్కఁగ నేలయంచు. 20

వ. అతిభీషణాకారులై యస్త్రశస్త్రంబుల నదురాత్ముల నొప్పించినఁ దలంగిపోక యంగవంగాదిరాక్షసులు స్ఫులింగాక్షులమీఁదఁబడి ఘోరయుద్ధంబు సలుప నా స్ఫులింగాక్షుండు మార్కొని యంగుఁడనువానిం బరిమార్చె, బలాద్యక్షుండు వంగుం డనువాని ద్రుంచె, జ్వాలాకేశుండు పుళిందుం డనువానిజక్కాడె, కాలాంతకుండు బిడాలుం డనువాని నేలంగూల్చె, రణఘ్నుం డనువాఁడు చాలకుం డను దుష్టుని వధించె, నంత వారిభటులు హాహాకారంబులు సేయుచుఁ జక్రరాజబలంబునం బడినఁ దచ్చక్రరాజాజ్ఞ చేత హయశిరుం డనువాఁడు తద్దుష్టులపై నర్ధచంద్రబాణ ప్రయోగంబుచేసి యందఱ శిరంబులు ఖండంబులు గావించె నంత హతశేషులైనవారు కొందఱు వెఱచిపఱచి గుహారణ్యంబుల డాఁగినంజూచి చక్రరాజేంద్రుఁడు చిత్ర బాణప్రయోగంబు సేయ డాఁగినశాత్రవులఁ జక్కాడివచ్చె నంత దక్షిణభూమి నిష్కంటకంబయ్యె నంత దేవతలు చక్రరాజశిరంబునఁ బుష్పవర్షంబు గురియించి యనేకప్రకారంబుల వినుతించి యిట్లనిరి. 21

సీ. చక్రరాజోత్తమ సకలపాపాత్ముల, సమయించి యిచ్చట సాధువులను
రక్షించితివి నీపరాక్రమం బెంతయు, శేషునికైనను జెప్పఁదరమె
పరఁగ శేషాద్రికిఁ బశ్చిమోత్తరములఁ, జోరులు క్రూరు లున్నారు నీవు
వారల సమయించి వసుధామరాదిస, జ్జనులను రక్షించు చక్రరాజ
తే. యనుచుఁ బ్రార్థించి దేవతు లరిగి రట్లు, చక్ర మచ్చోట శత్రుశేషంబు లేక
యంత మొందింపఁగాఁజూచి సంతసించి, బ్రాహ్మణులువచ్చియాచక్రరాజుఁగాంచి.

సీ. వినుతించి పల్కిరి విమలాత్మ! యీదేశ, మందు ధర్మాత్ముఁ డైనట్టిరాజు
గలుగనికతన దుష్కర్ములై చోరులు, బాధించుచుండిరి బ్రాహ్మణులను
నీవు మాపాలిటిదేవుఁడవై వచ్చి, సకలక్రూరాత్ముల సమయఁజేసి
మమ్ముఁ గాపాడితి విమ్మహిఁ బాలింపఁ, దగినట్టిరాజును దనర నిలుపు
తే. మనుచు వారెల్లఁ బ్రార్థింప నపుడు చక్ర, రాజు తద్ధాత్రికిని తగురాజు నొకని
నిలిపి ధర్మంబు దప్పక నీవు జనులఁ, బాలనము సేయుమనిచెప్పి బ్రాహ్మణులను.
తే. గాంచి యిట్లనె మీరుసత్కర్మనిష్ఠు, లగుచుజన్నములొనరింపుఁ డంచుఁ బ్రియముఁ
జెలఁగ నందఱు నప్పు డాశీర్వదించి, వీడుకొల్పఁగ నార్థాజవీరుఁ డపుడు. 24

వ. దక్షిణప్రాంతగహనంబులయందు వేంకటాద్రికి జనులు వచ్చుటకుఁ ద్రోవ లేర్పఱచి యాత్రోవలయందు సజ్జనాగ్రేసరులం బాలింపుమని యచటిసజ్జను నొకని రాజుం జేసి యనంతరంబు.

సీ. అందుండి సకలసైన్యావళులనుగూడి, జయభేరి వేయించి సంతసించి
పైనమై నిబురుతిప్రాంతదేశములందుఁ, గదలిపోవుచును దుర్గస్థలముల
శోధించి శోధించి చోరులనెల్లను, బరుగిడకయచంపి పశ్చిమమున
కరిగి మహోన్నతుఁడై నిజగంధర్వ, బలములతో నందు నిలిచి కదన
తే. భేరి వేయించి యప్పు డభేద్యవిపుల, విపినదుర్గస్థలంబుల వెదకి వెదకి
చోరులను ద్రుంపఁగాఁ జోరచారు లదరి, చెదరి తమదొరయగువానిచెంతఁజేరి. 26

క. క్రొమ్ముక్కుచు నిట్లని రధిపా, యెక్కడనుండియొ దళంబు లీప్రాంతములం
గ్రిక్కిరిసి చోరవీరులఁ, జక్కాడుచు నున్నవారు శౌర్యోన్నతులై. 27

వ. అనినవిని సమధికకోపావేశంబున. 28

సీ. శివునిగూర్చి తపంబు చేసి తా నెవరిచేఁ, గూలనివరము గైకొనినవాఁడు
బహుచోరులంగూడి పర్వతాగ్రములందుఁ, జేరి సాధులను హింసించువాఁడు
పటుశక్తితోఁగూడి పాంథుల నెసఁగొట్టి, యమితవిత్తము గూర్చినట్టివాఁడు
కాలకింకరు లనఁగాఁ దగినకిరాతు, లను గూడి గర్వంబు దనరువాఁడు
తే. వనములందు రిపుఘ్నుఁ డన్వాఁడు గన్న, కొడుకువనకర్తయనువాఁడు క్రోధమెసఁగ
నిక్కు పొంగుచు నక్షౌహిణీబలములఁ, గూడి విడివడివచ్చి దుర్గుణము మెఱయ. 29

క. కలకలు కొమ్ములు తుడుములు, బలముగ వాయించికొంచుఁ బ్రబలవీరులపై
నులుకక పడి పోరుండని, సెలవియ్యఁగఁ దద్బలములు చెదఱక కడిమిన్. 30

వ. చక్రరాజబలంబులపైఁ గదిసి యనేకసాధనంబుల ధరించి యత్యంత భయంకర యుద్ధంబుచేసి రాచక్రరాజ భటోత్తము లాకిరాతబలంబుల నొకక్షణంబునఁ జంపి రంత రక్తంబు వెల్లువలై పాఱుచున్నంజూచి వనకర్త క్రోధరక్తాక్షుండై నిజ సేనాధిపతియైన జ్వాలాపాతుం డనువానిం జూచి యిట్లనియె. 31

సీ. అసహాయశూరు లైనట్టియక్షౌహిణి, భటులను జంపిరి పరునిభటులు
కావున నీవేగి కరవాలశూలాది, సాధనంబుల వారిఁ జంపు మంచుఁ
దనదొరయైన కాననకర్త చెప్పఁగ, నపుడు జ్వాలాపాతుఁ డాయుధములఁ
గైకొని యుష్ట్రాళిఁ గట్టినరథమెక్కి, సక్రోధుఁడై వచ్చి చక్రరాజ
తే. బలముపయిఁబడఁగా బడబాముఖాఖ్యుఁ, జూచి యోచక్రరాజ! యోశూరవర్య
రయమువంబోయి నీవు కిరాతవిభుని, దళపతిని గొట్టి గూల్పు మిద్ధరణియందు. 32

క. సరిగానినీచజనముల, సరిగా నెంచుకొని పోరఁ జనునే యిపుడీ
వరిగి జవంబునఁ గడిమిని, బరగింపుము పాపమతులపై సుచరిత్రా. 33

క. అని చక్రరాజు పల్కఁగ, వినియె న్బడబాముఖుండు వే సాధనముల్
గొని యాజ్వాలాపాతా, ఖ్యునిరథమును గొట్టి వానిఁ గూల్చెను ధాత్రిన్. 34

ఆ. తనరె విష్ణుచక్ర మని యప్డు పేరొందె, గానఁ జక్రమెత్తి గహనకర్త
యనెడువానిమీఁద ననుపఁగ నాచక్ర, మతనిశిరము పుడమి నడఁగఁగొట్టె. 35

వ. ఇవ్విధంబు బడబానలంబు సముద్రోదకంబు నింకఁజేసినచందంబున వనకర్త సైన్యంబును జక్రరాజశస్త్రాస్త్రంబుల సంహరించెఁ దద్భూమి నిష్కంటకంబై ప్రకాశించె నప్పుడు చక్రరాజేంద్రుఁ డరణ్యకంటకవృక్షంబుల నతికించి సర్వభక్తజనంబులు శేషాద్రికి వచ్చుటకుఁ దగినమార్గంబుల నేర్పఱచి తన్మార్గ ప్రాంతంబులఁ బుణ్యాత్ములైనజనంబుల నునిచి తజ్జనంబులఁ బాలింపఁదగినరాజునకుఁ బట్టంబు గట్టి ధర్మపరిపాలనంబు సేయుమని నియమించి యనంతరంబున. 36

సీ. చక్రరాజేంద్రుఁడు జయభేరి వేయించి, చతురంగబలములు సరవిఁ గొల్వ
ధీరుఁడై వాయవ్యదిశ నుండు ఘోరుల, సమయించుచును వచ్చి శౌర్య మెసఁగఁ
గంకణరాక్షసగాఢాంధకారంబు, దట్టమైనట్టి యుత్తరపుదిశను
నప్పుడ మరలి సహస్రార్కకరముల, కరణి దీర్ఘసహస్రకరము లమరు
తే. చుండె రెండవచండమార్తాండుఁ డనఁగ, నొప్పుచును వేంకటాద్రికి నుత్తరముగ
నుండుకొండలనడుమ మహోగ్రుఁడగుచు, సరభసంబున నిలిచె నాచక్రరాజు. 37

వ. అపు డాచక్రరాజు నీక్షించి భీతినొంది కొందఱు రాక్షసులు తమదొరయగు భేరుండునిచెంతఁజేరి యిట్లనిరి. 38

సీ. చండప్రతాపభేరుండ ! మహాస్వామి !, విను మద్భుతంబుగ వీరుఁ డొకఁడు
చతురంగబలముల జతఁ గూడి యున్నాఁడు, కాలాగ్ని రుద్రులఁ బోలినాఁడు
ఖ్యాతిగ నొకవేయి చేతులు గలవాఁడు, ఘనరక్తచేలము ల్గట్టినాఁడు
హారకిరీటకేయూరము ల్ధరియించి, యొక్కవ తేరుపై నెక్కినాఁడు
తే. మించుభానునిగతివాఁడుమించినాఁడు, వాఁడుభయదాంగుఁడగుచునున్నాఁడుచూడ
నంచుఁజెప్పంగ భేరుండుఁ డప్పుడటకు, రక్కసులతోడఁ జనికడు రౌద్ర మెసఁగ.

క. ఆచక్రరాజుఁ గనుఁగొని, యాకోటికిఁ దాన రాజ ననుచుఁ భేరుం
డేచినకింకను జూచి ని,శాచరుల న్బంచి పల్కె శౌర్యోద్ధతుఁడై. 40

శా. ఓరక్షోవరులార చూచితిరె ? మీ ఁ డుత్సాహము న్బంచి న
న్నారూఢాహవమందుఁ గెల్చుటకు నేఁ డాసన్నుఁడై వచ్చినాఁ
డీరాజుం బరిమార్చి రావణునకే నిష్టంబు గావించి నా
భేరుం డాఖ్య మహీతలంబునఁ గడుం బేర్మిం దగం జేసెదన్. 41

వ. అని యనేకవిధంబులఁ బ్రతాపోక్తు లాడి తనబలంబులఁ జక్రరాజబలంబులపైఁ బురికొల్పె నప్పుడు చక్రరాజబలంబులు రణభేరి మొఱయించి యట్టహాసంబున నహ్వారలు నట్టిట్టు గదలనీక మిట్టిపడుచుఁ గొట్టవచ్చు భేరుండబలంబులపైఁ గవిసి

కరవాలాది సాధనపాణులై నఱకుచుఁ బొడుచుచు హుంకరించుచు బింకంబులు పల్కుచు మీసలు వడద్రిప్పుచుఁ బండ్లు గొఱుకుచు నార్భటించుచుం గిలారించుచు దక్షిణోత్తరసముద్రంబు లుప్పొంగి ఘోషించుచు నచ్చుభంగి పోరుచుండఁ దొడలు మెడలు గరంబులు శిరంబులు నడుములు దెగినవారును, భయంకరంబుగ నేడ్చువారును, మొరలిడువారును, నేలంబడి పొరలువారును, ప్రాణంబులు వోలేక మిట్టిమిట్టిపడు మొండెంబులును గల్గి మోగచెట్లగుంపు పూఁచిన తెఱంగుఁ దోఁచుచుండె. అప్పుడు రక్తప్రవాహంబు లేపాఱం బాఱె. నందుఁ దెగిపడిన కరంబులు మీలును బదంబులు కర్కటంబులుఁ పగిలిపడిన తలపుఱ్ఱెలు కమఠంబులుఁ చెదరిపడిన చర్మఖండంబులు భేకంబులు కూలిన గజతురంగంబులు దీవులు భగ్నంబులై పడిన చామరంబులు జలపక్షులు శ్వేతచ్ఛత్రంబులు డిండీరఖండంబులు తునిఁగిపడి రక్తంబునం దేలుచున్న శిరోజంబులు శైవాలంబులుగాఁగ నొప్పుచున్న రక్తప్రవాహంబును కాక గృధ్ర ఖగాదు లావరించి యున్నం జూచి యనేక భూత భేతాళ పిశాచంబులు చక్రరాజు చేసిన సంతర్పణంబునకు రండు రండని యొండొరులను బిలుచుచుఁ బోయి తద్రణభూమి నీక్షించి సంతసించి తమలోఁ దా మిట్లు చెప్పుకొనిరి. 42

సీ. చక్రరాజేంద్రుఁ డిండిక్రియంబున సమా, రాధన మొనరించె రం డటంచు
బిల్చుచుఁ గండలుం బ్రేవులు బాగుగ, భుజియించుచుండెడు భూతములును
బలుమాఱు రక్తంబుఁ దలపుఱ్ఱెలను ముంచి, పూని పానము సేయు భూతములును
గడుపులు నివురుచు గఱ్ఱునం బ్రేవుచుం, బొరలుచు లేచెడు భూతములును
తే. గలిగి రణభూమి యద్భుతం బలరుచుండ, నప్పు డావిష్ణుచక్రరా జనఘుఁ డెలమి
నొందె భేరుండుదుఃఖించి యొప్పమికిని, మఱలహతశేషులనుగూడి మారుకొనఁగ.

వ. చక్రరాజేంద్రుండు కనుబొమలు ముళ్లువడం గినిసి భేరుండుని జూచి హుంకరించి యుద్ధంబునకు సమకట్టు మనఁగ నాభేరుండుఁడు వేయిపిడుగులు వడినట్లు బాహాస్ఫాలనం బొనర్చి మించుటంజేసి తత్సమయంబున. 44

సీ. ఆకాశ మగలె దిగంతముల్ గ్రుంగెను, ఘనశైలములు గడగడ వడంకెఁ
దపనచంద్రులగతు ల్దప్పె ఘోరాకారు, లైనదైత్యులగుండె లదరసాగె
బ్రహ్మాండభాండంబు పగిలినగతి నుండె, విపరీతవాయువు ల్వీసరసాగె
నప్పుడు చక్రమహారాజు పావకుఁ, డనువానిఁ బుట్టించి యరులపైకిఁ
తే. బంపెఁ దత్పావకుఁడు శత్రుబలము మీఁద, నతిరయంబున సమ్మోహనాస్త్ర మేసె
నపుడు మేనులు మఱచుచు నసురవరులు, తాము దములోనఁ బోరాడి ధరణిఁబడిరి.

తే. చక్రరాజు విధముఁ జూచి జాలినొంది, యిది యధర్మము గనుక నీ వీశరమును

మించనీయక యుపసంహరించుమనిన, పావకుఁడు దానిమరలించి పటిమమెఱయ.

క. దనుజులపైఁ గ్లాంచాంబక, మును విడువఁగ నదియు వారిముక్కులు చెవులన్
గొని తఱిగినఁ గోపము పెం, పెనుఁగొన భేరుండపుడు విభీకరవృత్తిన్. 47

సీ. పావకుం డసువానిపైఁ బడవచ్చిన, నప్పావకుఁడు మారుతాస్త్రమేసె
మూఁడుయోజనముల మొనయుదేహముతోడ, నాభేరునిం గొని యప్పుతపడ
వేంకటాద్రికిఁ జుట్టి వేడ్కమై మూఁడుమా, రులఁ ద్రిప్పి కడభూమితలమునందుఁ
బడవేసెఁ బెద్దగుమ్మడికాయ పడినట్లు, రాక్షసుఁ డరిగెఁ జక్రంబు మించి

తే. యరుల నందఱఁ ద్రుంచె నయ్యవసరమున, సురవరేణ్యులు మిక్కిలి సొంపుమీరఁ
జక్రరాజుశిరంబుపై సంతసమునఁ, బుష్పవృష్టియుఁ గురిసిరి పొగడి యనిరి. 48

తే. చక్రరాజేంద్ర నీ విప్డు సకలరిపుల, సమయఁజేసితి యవనిసజ్జనులనెల్లఁ
గాచితివి కృపచిత్తుఁడై గానఁ జక్రి, సంతసించెను జయుఁడని శాంతిఁబొంది. 49

వ. శ్రీవేంకటేశ్వర సన్నిధానంబున కరుగుమని చెప్పి యమరులు చనిరంతఁ జక్రరాజు యుద్ధంబున మడిసిన చతురంగబలంబుల నిజప్రభావంబునం గ్రమ్మఱ సజీవితులంజేసి కరుణాకటాక్ష వీక్షణామృత బిందు సందోహంబుల వారియందు నొలుక చేసిన, వారును శాంతింబొంది పూర్వప్రకారంబునఁ జక్రరాజు ననువర్తించి కొలిచియుండి రప్పు డుత్తరదిగ్భాగంబునందు శ్రీ వేంకటాద్రికి వచ్చుభక్తులకు మార్గంబు లేర్పరించి తన్మార్గంబులయందుఁ బుణ్యాత్ములైనజనుల నిల్పి వారలం గాపాడుటకు నం దొక్కని రాజుగఁజేసి యీశాన్యదిగ్భాగంబునఁ జెదరియున్న చోరుల నిర్జించి యష్టదిక్కులయందు నిష్కంటకంబులఁజేసి దేశంబుల శాంతిం బొందించి క్రమ్మఱ సకలబలంబులతో వేంకటాద్రికి వచ్చి స్వస్వరూపంబున నంతర్విమానంబునం బ్రవేశించి శ్రీహరి దక్షిణకరంబున నిలిచియుండె నిట్లు దేశంబులు సురక్షితంబులైన వెన్నడి శ్రీస్వామికి మహోత్సవంబులు జరుగుచుండెనని చెప్పిన సూతుం జూచి క్రమ్మఱ శౌనకాదు లిట్లనిరి. 50

సీ. శ్రీనివాసస్వామి చిత్రచారిత్రముల్, సలలితకర్ణరసాయనములు
గనుక మే మెంతవిన్నను దృప్తిలేదు శ్రీ, వేంకటేశ్వరుఁ డిట్లు వెలసి శేష
గిరిమీఁదనుండి యేక్రియలందు నడిపించె, నెవ్వరెవ్వరికి నేమేమి యొసఁగెఁ
దెలియఁగ కృతయుగత్రేతాయుగద్వాప, రములయం దంతట క్రమముగాను

తే. జెలఁగి వర్తించుచుండును గలియుగముల, నేవిధంబులనుండు నా యీశ్వరుండు
సల్పుచుండినచరితము ల్సమ్మతముగఁ, దెలుపవే సూతసత్పూత ధీసమేత. 51

తరళవృత్తము.

అని ముదంబున శౌనకాదిమహామునీశ్వరు లంత [illegible]
ఘనజనస్తుతచరిత్రము ల్విను వాంఛతోడను [illegible]

సినముదంబున నూతుఁ డిట్లనె శ్రీరమేశుఁ దలంచుచున్
వినుఁడు సంయములార చెప్పెద వేంకటేశువినోదముల్.

పంచచామరము.

పరాపరస్వరూపుఁడైన పద్మనేత్రుఁ డాఢ్యుఁడై
యరాతివీరుల న్వధించి యద్భుతక్రమంబుగన్
సురేంద్రమౌనిముఖ్యులెల్లఁ జోద్యమంది చూడఁగన్
ధరామరాదిభక్తులన్ ముదంబుమీఱఁ గాచుచున్. 53

ఉ. భూతలమందు నిల్చి పరిపూర్ణుఁడు తా నగుచుండియున్ జన
వ్రాతముచూడ శేషగిరివాసుఁ డనంగ జగంబులందు వి
ఖ్యాతిని బొంది భక్తజను లందఱు గొల్వఁగ వారికెల్ల సం
ప్రీతి వరంబు లిచ్చి కడు పేర్మిగ నుండె రమాసమేతుఁడై. 54

సీ. ఆవేంకటేశ్వరుఁ డరుదుగఁ గలియుగం, బున ఘనమౌనముద్రను ధరించి
యచట నర్చావిగ్రహంబుకై వడిగాను, గర్మనేత్రములకుఁ గానవచ్చు
భక్తులతోనైనఁ బ్రత్యక్ష మనుమాట, లాడఁడు స్వప్నములందుఁ దగిన
మాటలొప్పుగఁ జెప్పు మఱి యదేమనువేళ, కవ్వాలజానుగుమాయావి యగుచు

తే. మానవులకెల్లఁ దనయందు మరులుగలుగఁ, జేసి వారలవిత్త మార్జించుకొఱకు
వారికొకభీతిఁ బుట్టించి వారిచేత, రూక లొప్పించికొని వారి బ్రోచు నవల. 55

క. మోక్షము గోరుచు దేహా, పేక్షను మది రోసి విడిచిపెట్టుచుఁ దనునే
వీక్షించుభక్తజనులకు, సాక్షాత్కారముగఁ జూపు సద్విగ్రహమున్. 56

సీ. వైకుంఠముననుండి వచ్చియున్నవిమాన, మెక్కువగా వారి కొక్కవేళ
దగఁ జూపు నప్పు డంతర్ధాన మొందించు, నానందనిలయంబునందు నిలిచి
మొనసి యున్నటులెల్ల జనులకుఁ గనుపించు, నంతర్విమానంబునందు యుండు
నావిమానము దేవతానరులకుఁ జూపు, దీపించునరులకుఁ జూపకుండు

తే. పొసఁగ మనుజులచే బాహ్యపూజలందు, గుప్తముగ దేవపూజఁ గైకొనుచునుండు
పరులు తనుజేరి కోరినవరము లిచ్చి, మహిమఁ దనరారఁ జూపును మాధవుండు.57

ఆ. అల్పదానమైన నధికంబుగను జూచి, స్వల్పపూజకైన సంతసించి
పుణ్యమోక్షములను బొందించుదాసుల, నెన్నవశమె వేంకటేశుమహిమ. 58

క. ఘనవేంకటగిరిమహిమన్, మనసారఁ దలంచునట్టి మానవులకు నె
మ్మనమునఁ గనిపించుచు దా, నెనసినదయకోడవరము లిచ్చుచునుండున్. 59

సీ. అప్రాకృతుండు దా నై ప్రాకృతునిరీతి, దేశప్రజలవెంటఁ దిరిగిదిరిగి
తనమీఁ[illegible]హంబు [illegible]ఁజేసి, ప్రేమఁ జూపుచు వారిఁ బిలిచిపిలిచి

నయభయంబులతోడ నాకొండ కిపుడు మీ, సొమ్ములు ముడుపులు దెమ్మటంచుఁ
బలుకుచు వారివెంబడి నంటి ముల్లెలు, దెప్పించుకొంచును ధీరుఁ డగుచు
తే. వారపుడు వచ్చి సకలోత్సవములు వేంకటాద్రిమీఁదను జేయింతు రాఢ్యులగుచు
నపుడు వారిని మెచ్చి భాగ్యంబు లిచ్చి, మఱలఁ బంచుచునుండు సమ్మదము నెపుడు.
తే. అట్టియుత్సవకాలంబు లందు సకల, నిర్జరులు వచ్చి పుష్కరిణీజలమున
స్నానమును జేసి వేంకటేశ్వరుని నఖిల, పుష్పములఁ బూజసేతు రద్భుతము మీఱ.
ఆ. సొరిది భక్ష్యభోజ్యచోష్యలేహ్యజలంబు, లర్పణంబు సేయ ననుము దాన
నారగించు నెవరి కైనను గనుపింప, నియ్యఁ డాక్రమంబు నీశ్వరుండు. 62
తే. మానితం బగుమాయావిమానమందుఁ, దాను నిజరూపమున నుండి ధరను గృతక
కాంచనానందనిలయమం దంచితముగ, ఘనశిలావిగ్రహమురీతిఁ గానుపించు. 63
సీ. స్వల్పదానమునకు సంతుష్టుఁడై వారి, కాయురారోగ్యభాగ్యాదివివిధ
వరముల నిచ్చుచు వారల రక్షించు, నతినీచజాతివారైనఁ గాని
భక్తితో శరణని పర్వతంబును జూచి, నిలిచి మ్రొక్కినను మన్నించి ప్రోచు
కర్మాధికారులు గాని యోషిజ్జన, శూద్రులకును భక్తి సుస్థిరముగ
తే. వేంకటేశుని చరణారవిందయుగళి, యందు విస్తారముగఁ బట్టు నంనునలన
మూఢభక్తులు గలియుగమున విశేష, కరుణ నేలుచునుండు వేంకటవిభుండు. 64
వ. కృతత్రేతాద్వాపరంబులయందుఁ బెక్కువేలయేండ్లు తపంబులు చేసిన హరి ప్రసన్నుం డగుట దుర్లభంబు. కలియుగంబున ముహూర్తమాత్రంబు నిశ్చలుండై ధ్యానించిన ప్రసన్నుం డగుచుండు. కాఁబట్టి కలియుగంబున శ్రీవేంకటేశుని సేవించు టుత్తమం బని ద్వీపాంతరముల నుండువారును, సకలదేశవాసులును, వేంకటేశుని తుల్యుం డగుదేవుండు లేఁ డనియుఁ, బుష్కరిణీనిభం బగుతీర్థంబును లే దనియు నిది సత్యం బనియు, మఱియుఁ గృతయుగాది మూఁడుయుగంబులయందు వేంకటాద్రి కనకమయంబుగనుండి కలియుగంబున శిలామయంబుగ జనులకుఁ గన్పట్టుచుండు. తద్గిరియందు వసించియున్న శ్రీనివాసస్వామి లీలావినోదవిహారంబుల నంతంబులై యుండుం గావున మీకు సంక్షేపంబుగ నుడివితి నట్టివేంకటాద్రియందు నిల్చి యాచార్య సమాశ్రయణంబుగల్గి విష్ణుభక్తులగు వైష్ణవులంజూచి వైమానికులు సంతసించుచుండుదు రన్యమతావలంబజను లైనను వేంకటేశునియందు భక్తి సల్పుచు నుండుదు రందు వారును గృతార్థు లగుదురు. కలియుగమునందు జను లతిశయవిత్తార్జనపరులై యనేకదుర్గుణంబుల నాశ్రయింతురు గాని హరిని సుస్థిరచిత్తులై ధ్యానింపఁజాలరు. ధ్యానించిరేని యయ్యీశ్వరుండు ముక్తిధనం బిచ్చువాఁడు. సకలపావనస్థానంబులకు మించినస్థానంబు వేంకటాద్రి యనిన సూతుంజూచి శౌనకాదు లత్యద్భుతంబంది యి ట్లనిరి. 65

వైష్ణవధర్మము.

ఉ. ఖ్యాతిగ శ్రీనివాసుఁ డతిగౌరవ మొప్పఁగ వేంకటాద్రిపై
భూతలవాసులం గృపను బ్రోచినసత్కథ వింటి మించుచే
మాతపము ల్హరించినవి మంచిది వైష్ణవధర్మ మెట్టిదో
సూతతదీయధర్మములఁ జొప్పడఁ జెప్పు మొకింత యింపుగన్. 66

మ. అనినన్ సూతుఁడు సంతసించి మునివర్యాళి న్విలోకించి యి
ట్లనియెన్ ధాత్రిని శుభ్రఘోణిఘనదంష్ట్రాగ్రంబుతో నెత్తి తె
చ్చినమీఁదన్ ధరణీసమేతుఁ డగుచున్ శేషాద్రియం దుండఁగా
నొవరం దక్కిటి చూచి భూమి యపు డత్యుత్సాహ ముప్పొంగఁగన్. 67

తే. ఇట్టు లనియెను గిటిరూప యీశ్వరేశ, నిర్మలము లైనవైష్ణవధర్మములను
జెప్పు మని వేఁడ భూమి నీక్షించి యజ్ఞ, పోత్రి యిట్లని పల్కె సంపూర్ణదయను.

సీ. వైష్ణవధర్మము ల్వరుసగ నన్నియుఁ, జెప్పవే యిపుడు సంక్షేపముగను
దయ ననఁగాఁ జెప్పెదనుసంతసంబుగ, వైష్ణవాచారము ల్వసుధయందు
విశ్వాసహృదయులై వినినవారికిఁ బర, గతులు సిద్ధించు నిక్కంబుగాను
గురుఁడె ధర్మంబు సద్గురువె పరమగతి, గురుఁ డాత్మ యని నమ్మికొనినవారి

తే. భూరిదురితము నశియించి పోవు గనుక, యేవిధంబున గురుమర్మ మెఱిఁగి భక్తి
సలుపఁగాఁ దగువారు వైష్ణవు లటంచుఁ, జెప్పఁదగియుండు లోకప్రసిద్ధిగాను.

తే. ఎన్నిపాపము లొనరించి యున్నఁగాని, సద్గురుని జేరి శరణన్న సమయమునన
భూరిదురితము నశియించి పోవుగురుని, శిష్యుఁడై పాప మొనలఁ జేయరాదు. 70

వ. అదెట్లనిన గురుకటాక్షంబు లేనియప్పుడు తెలియక చేసినపాపపుంజంబును గురు
వరేణ్యుండు సమయింప నేర్చు నాచార్యానుగ్రహంబు గల్గినవెనుక తెలిసి చేసిన
పాపంబు గురుండు శమింపలేఁడు గావునఁ దత్పాపంబు గురునిబొం[illegible] తెలిసి
బుద్ధిమంతు లైనవారు పాపభీతి గలవారై యుండవలయు నవ్విష్ణుండె గురుం డని
నిర్ణయించుకొనవలయు, మనుజమాత్రుండని గురుని నెంచిరేని యుత్తమగతి సి[illegible]
నేరదు, సంసారసముద్రంబునం బడి మునింగి పోవుచున్న సమయంబున నుత్తమశాస్త్ర
ధర్మం బనుహస్తంబునఁ బట్టి వారి లేవనెత్తి మోక్షతీరంబున నిలిపి యుపకారం
బొనర్చినగురువర్యునకుఁ దాను బాపంబు సేయకుండుటయుఁ బ్రత్యుపకారం బగు
చుండు నాచార్యు లెట్టివా రనినఁ జెప్పెద విను మని వరాహస్వామి భూదేవి
నీక్షించి యిట్లనియె. 71

సీ. న్యాయమార్గ[illegible] నడవడి గలవార, లెలమి ధర్మ మధర్మ మెఱుఁగువారు
పుణ్యసత్కర్మ[illegible]నిష్ఠ [illegible], లతిశాంతహృదయు లైనట్టివారు

మదియుం దహంకార మమకార దంభ దర్పాది దుర్గుణముల నడఁచువారు
ప్రారబ్ధకలితాఘఘోరసంసారదా, వానలకీలల కలుషవారు
తే. అవని నిందాస్తుతులకు మానావమాన, ములకుఁ దగ్గక హెచ్చక భూతదయయు
ముఖ్యగుణము సుహృద్భావమును బరోప, కారమునుగల్గుగురువుల ఘను లటంద్రు.
సీ. అట్టియాచార్యుల కనుగుణు లగుశిష్యు, లెట్టివా రనిన నీ వింక వినుము
విశ్వాసమును భక్తి వినయంబు శాంతియుఁ, గమనీయగుణములు గలుగువారు
సకలమంత్రాంతర సాధనాంతరముల, యందుఁ బరాఙ్ముఖు లైనవారు
సకలభారంబు లాచార్యులపాదంబు, లం దుంచి నిశ్చలు లైనవారు
తే. అనిశమును బాపభీతు లైనట్టివారు, గురువరేణ్యుని హరి యనుకొనినవారు
మాయ విడనాడి సేవను జేయువారు, ధాత్రి సచ్ఛిష్యు లని చెప్పఁ దగినవారు. 73

వ. ఎవ్వరేని ముముక్షువు లైనవారికి జ్ఞానం బనుసంసారబీజంబు నశింపవలె నయ్యది నశించినను నహంకార మమకారంబులు విడువవు. విడిచినను దేహాభిమానంబు వదలదు. వదలినను స్వస్వరూపజ్ఞానంబు పుట్టదు. పుట్టిన నైశ్వర్యభోగాపేక్ష మానదు. మానిన నర్థకామ్యాదిరాగద్వేషాదులు వీడవు. వీడినను బారతంత్ర్య ప్రకారంబు గలుగనేరదు. కలిగినను శ్రీవైష్ణవత్వంబు చేకూఱదు. చేకూఱినను సాత్వికపరిగ్రహుండు కాఁడు. అయినను భాగవతపరిగ్రహుండు కానేరఁడు. అట్లయిన ననన్యార్హప్రయోజనుఁడు కాఁడు. అయిన ననన్యార్హశేషభూతుఁడు గానేరఁడు. అయిన ననన్యార్హశరణుండు కాఁజాలఁడు. అయిన నధికారపుర్షుండు గాఁడు. అయిన నష్టాక్షరి కధికారి యగును. 74

సీ. అట్టిసచ్ఛిష్యుల కాచార్యు లుపదేశ, మిచ్చి రక్షించుట యెట్టు లనిన
శ్రీవైష్ణవాచారచిహ్నానుసరణంబు, గా నుపదేశించి కరుణఁ బెంచి
యష్టాక్షరీమంత్ర మతిశయం బంతక, న్నను మంత్ర మొందు లే దనుచుఁ జెప్పి
నారాయణుఁడె మహోన్నతుఁ డతనికి మించి, నట్టిదేవుండు లేఁ డంచుఁ బలికి
తే. పట్టుగా ద్వయచరమప్రవృత్తి భక్తి, నిష్ఠలను జెప్పి హరిని ధ్యానించువిధము
చెప్పి యొప్పుభరన్యాసచిత్సుఖంబు, నందుఁ బొందింతు రాచార్యు లైనవారు. 75

సీ. చక్రాంగ నాచార్యసంశ్రయణం బైన, వెనుక గామానుల విడిచిపెట్టి
తలఁపున నెప్పు డహంతామమతలు లేక, విజనస్థలములందు విమలు లగుచు
మితభోజనంబును మితసుషుప్తియు మిత, సంభాషణంబు లాచార్యభక్తి
[illegible]శాంతము పరిగ్రహంబు నారాయణ, విగ్రహధ్యానవివేకగుణము
తే. లభ్య[illegible]పంగ మానసం బమల మగుచు, నిలుచు హరియంద మది యిట్లు నిలిచెనేని
యుక్త[illegible]ం బగువిష్ణుసాయుజ్యపదవి, నొం[illegible] వైష్ణవశ్రేష్ఠు లన్వయందు. 7

తే. వేంకటేశుఁడ నగునాకు వేడ్కమీఱ, వివిధపరిచర్య లొనరించి విశ్వసించి
చెలఁగి యాచార్యశుశ్రూష చేయునట్టి, నిర్మలశ్రద్ధ వైష్ణవధర్మ మవని. 77

సీ. వరగురువులఁ గన్న వస్త్రభూషణములఁ, బ్రీతి రెట్టింప నర్పించువారు
ఆసక్తితోఁ దదీయారాధనంబులు, నంచితంబుగ నడిపించువారు
దేశికశ్రీపాదతీర్థప్రసాదముల్, భక్తి గ్రహించి మేల్బడయువారు
పట్టిన శేషత్వపారతంత్ర్యంబు జీ, వాత్మధర్మము లని యలరువారు

తే. తగనితామసరాజసద్వయము నడఁచి, యొనర సాత్త్వికనిష్ఠులై యుండువారు
శాంతియును భూతదయయును సత్యవాక్య,ములను గలవారు వైష్ణవు లొనసి చూడ.

వ. అనిన విని భూదేవి వైష్ణవధర్మంబునకు సంతసించి జ్ఞానభక్తివైరాగ్యంబులు గల
వారు కర్మంబులం గ్రమంబున నాచరింపవలయుఁ ననిన వరాహస్వామి యిట్లనియె.

సీ. భాసురవిజ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యము, లలిగినవారును గర్మములను
విడువఁగాఁ దగ దది వేదోక్తమార్గంబు, గాన సల్పం దగు కర్మములను
స్నానసంధ్యాదులు సవనము ల్నిజశక్తిఁ, గొలఁది సల్పం దగు గోర్కి విడచి
హరి కర్పితం బని యాచరించినయప్డు, సంతుష్టుఁ డగునది సత్ఫలంబు

తే. గనుక విప్రులు వేదమార్గక్రమమున, జన్నములు చేసిరేని యీశ్వరుఁడు మెచ్చి
యిష్టఫలముల నవ్వారి కిచ్చుచుండు, నందు జన్నాలు సేయుదు రార్యులెల్ల. 80

వ. ఇవ్విధంబున నిష్కామసత్కర్మంబు నాచరింపవలయు మదాజ్ఞోల్లంఘనంబు సేసిన
వారు దోషయుక్తు లగుదురు గావున సద్బ్రాహ్మణులు యజనాదిషట్కర్మంబు
నాచరింపుదు రందుఁ గొందఱు బ్రహ్మచర్యాదిధర్మంబు లాచరించి తత్త్వజ్ఞులై సన్న్య
సించి కర్మముక్తులై ప్రణవోచ్చారణంబు సేయుచు సన్న్యాసవిధిఁ గొన్నియబ్దంబు
లాచరించి పూర్ణజ్ఞానోదయం బైనపిదప విధియుతంబుగ దండకమండలువులు
విడిచి యవధూతాశ్రమంబు నంగీకరించి శీతోష్ణసుఖదుఃఖాది ద్వంద్వాతీతులై
సచ్చిదానంద నిత్యపరిపూర్ణబ్రహ్మానుసంధానంబు సేయుచుండ వలయు నట్లు
చేసినవారు బ్రహ్మసాయుజ్యంబు నొందుదు రని చెప్పి వరాహస్వామి మఱియు
నిట్లనియె. 81

జీవబ్రహ్మప్రశంస.

సీ. వెలఁది బ్రహ్మము రెండు విధములై యుండుఁ బ, రాపరము లనంగఁ బ్రబలునంగఁ
బర మక్షరంబును బర మేశ్వరం బీశ్వ, రంబు జీవుం డక్షరంబు విమల
కూటస్థుఁ డనఁబడు పాటింపఁ బరమాత్ముఁ, డాతఁడ పరమేశుఁ డతఁడ గురువు
పురుషోత్తముఁడు సర్వపూర్ణుఁ డాబ్రహ్మంబ, జూం పెనఁదగిన జీవుండవిద్య

తే. అట్టిపరిమితి లేనిదేహంబునందుఁ, జొచ్చి వెడలుచుఁ గడుమోహశోకవార్ధు
లందు మునుఁగుచుఁ దేలుచు నహము పెంచి, భూరికర్మంబు లొనరించి పుట్టు గిట్టు.

వ. కాఁబట్టి యట్టిజీవుం డవిద్యోపాధిచేత భిన్నుండగు ననేకదేహంబు లెత్తుచుండు నందుఁ గొన్ని దేహంబులయందుండి యొక్కఁడు పాపకర్మంబులు చేసి యధోగతి నొందుచు నిష్కామపుణ్యకర్మంబులు చేసి యూర్ధ్వగతిఁ బొందుచుఁ బుణ్యపాపమిశ్రకర్మంబులు చేసి సుఖదుఃఖంబు లనుభవించుచు మర్త్యలోకంబునఁ బుట్టుచు గిట్టుచు నుండు నందుఁ గొందఱు కామభోగసక్తులై యుందురు మఱియును. 83

ఉ. కామముచేఁ గ్రతుప్రముఖకర్మము లొప్పఁగ నాచరించి సు
త్రామపురాదిలోకములఁ దక్కఁగ చేరి సుఖంబు లొంది యం
దేమఱి యున్న పుణ్యతతు లెప్పుడు నాశము నొందునప్పుడే
భూమిని బుట్టి క్రమ్మఱను బోవుచు వచ్చుచు నుందు రెప్పుడున్. 84

వ. అందుఁ గొందఱు యోగాభ్యాసనిష్ఠులై సత్పదంబు నొందుదురు గావున. 85

తే. ఘనతరము లైనయోగప్రకారములను, దేవ! సత్కృపతో నాకుఁ దెల్పవలయు
ననుచుఁ బ్రార్థింప ముదమంది యవ్వరాహ, దేవుఁ డిట్లనె నాభూమిదేవి కపుడు.

వ. యోగమార్గక్రమం బెట్లనిన గురూపదేశక్రమంబుగా, యమ నియ మాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యానధారణ సమాధులనియెడి యష్టాంగయోగంబు లభ్యసింపవలయు నందు యమం బెట్టిదనిన. 87

అష్టాంగయోగంబులు.

సీ. జగతి నహింసయు సత్య మస్తేయంబు, బ్రహ్మచర్యం బార్జవంబు క్షమయు
నతిశయధృతిమితాహారముల్ శౌచంబు, నీపది యమముల నెట్టులనిన
సకలజీవులకుఁ గ్లేశంబు పుట్టింపకు, న్నట్టిచంద మహింస యనఁగఁ బరఁగు
నవని నందఱ కిష్టంబై దబ్బరాడకు, న్నట్టిచందము సత్య మన్న ధనము

తే. కోరి మాయలఁ బన్నిగైకొనఁదలంప, కుండుట స్తేయ మనఁబడు నొరులసతుల
మాతృభావంబుగాఁ జూచుమతము బ్రహ్మచర్యమన నొప్పుచుండు నోసరసిజాక్షి.

తే. సారదయభూతమ్మై బ్రియార్జవ మనంగ, నకుటిలత్వమగుఁ క్షమయనఁగ నోర్పు
ధృతియనఁగ ధైర్యమనఁదగు మితభుక్తి, యనఁగమితభోజనము శౌచమనఁగ శుద్ధి.

వ. యమం బిప్పదివిధంబులం జెప్పందగు నింక నియమంబు లెవ్వియనిన యోగశాస్త్ర రతియు సత్పాత్రదానంబును సంతోషంబును లజ్జయు వ్రతంబును మఱియు నాస్తిక్యంబును నీశ్వరార్చనంబును దపంబును జపంబు ననునొప్పు నీదశవిధంబులైన నియమంబులయందు వాదాస్పదశాస్త్రంబు లవి పేరుపో [illegible] నిరసించి మోక్షప్రదశాస్త్రంబు లభ్యసించుట యోగశాస్త్రరతి యగు. దన [illegible] ష్టం బైన ధనం

బు గురుద్విజార్థులకు సమర్పించుట పాత్రదానం బగు. లాభాలాభ శుభాశుభ సంయోగవియోగ మానావమాన స్తుతినిందాదుల మోద ఖేదంబులు లేకయుండుట సంతోషం బనందగు. సుజనసాంగత్యంబువలనఁ దనదుర్గుణంబులఁ దాఁ దలఁచి తన్నుఁదా నిందించుకొని దుర్గుణంబుల మాని సుగుణంబు లభ్యసించుట లజ్జయగు. దానసంకల్పించిసేయు మోక్షసాధనంబు విడువక యాచరించుట వ్రతం బనఁదగు. తాఁ జేయు యోగంబునకు రోగదారిద్ర్యసంశయశాస్త్రవాద రసవాద దుష్టస్త్రీహాది విఘ్నంబులు వచ్చినను జలింపకుండుట బుద్ధియగు. మతభేదపురాణేతిహాసాది సద్గ్రంథంబులను శ్రద్ధంగని సారార్థగ్రహణంబుసేయుట యాస్తిక్యంబగు. నతితేజోమయంబైన యీశ్వరరూపంబును గురుముఖంబుగ నెఱిఁగి హృత్కమలమునందు మనంబున ధ్యానించి పూజించుట యీశ్వరార్చనం బగు. గురువాక్యంబు సత్యంబుగ నమ్మి చెప్పిననియమంబు తప్పక కష్టంబునకోపినపుడ తపంబగు. జపాజప్యంబులయందుఁ దనకుగురుం డుపదేశించిన మంత్రంబు నిశ్చలుండై విడువకజపించుట జపంబగు. నీపదియు నియమంబు లగు నిట్టియమనియమంబులిరువదియు నంతశ్శుద్ధిప్రదంబులగుం గావున వీనినభ్యసించి యంతశ్శుద్ధినొంది కీటాదిజంతువులు మెదలకుండునట్టి విజనస్థలంబునందుఁ జేలాజిన కుశోత్తరంబుగ నాసనసుఖంబు నిర్మించి యందు నాసనంబుల నభ్యాసంబు సేయువలయు నవ్విధం బెట్లనిన. 90

సీ. పద్మాక్షి విను మేను పదినాల్గులక్షలై, నట్టియాసనములం దతిశయములు
లీలమైనెనుబదినాలు గాసనములం, దధికంబు లష్టాదశాసనంబు
లటువంటి యష్టాదశాసనంబులలోన, నతిశయించినవి సిద్ధాసనంబు
భద్రాసనంబును బద్మాసనంబును, సింహాసనంబని చెప్పఁదగిన
తే. నాలుగాసనములయందుఁ జాలమేటి, యనఁగ నొప్పుచునుండు సిద్ధాసనంబు
పొలఁతి యష్టాదశాసనంబులవిధములు, వినుము వేర్వేఱఁ జెప్పెద విశదముగను.

వ. స్వస్తికాసన, గోముఖాసన, వీరాసన, కూర్మాసన, కుక్కుటాస, నోత్తాన కూర్మాసన, ధనురాసన, మత్స్యేంద్రాసన, పశ్చిమస్థాణ్వాసన, మయూరాసన, సిద్ధాసన, మతాంతరసిద్ధాసన, భద్రాసన, పద్మాసన, మతాంతరపద్మాసన, బద్ధపద్మాసన, సింహాసన, శవాసనంబు లనునీయష్టాదశాసనంబులందు స్వస్తికాసనం బెట్లనఁగ. 92

తే. తరుణి విను జానుజంఘకోంతరములందుఁ, బదము లొందికిలిగానుంచి పదిలపఱచి
యున్న నది స్వస్తికాసనం బొప్పు గోముఖాసనం బెటులన్న పద్మాక్షివినుము. 93

వ. ఎడమకాలి మడిమ కుడివీఁపుప్రక్కఁ గుడికాలి మడిమ నెడమవీఁపుప్రక్కఁగ మోకాటిమీఁద మోకాలు కదలకనుంచికూర్చున్న గోముఖాసనం బనంబడు. నొకపాదముతొడక్రింద నొకపాదముతొడమీఁద నునిచికూర్చున్న నది వీరాసనం బనం

బడు. నాధారమునకు నుభయపార్శ్వంబుల రెండుకాళ్ల మెడిమలుకదియ హత్తించి చక్కఁగఁగూర్చుండ నదికూర్మాసనంబగు. పద్మాసనంబుగ మోకాళ్ల మెడలసందులఁ జేతులదూర్చి హస్తముల నేలనూని పద్మాసనంబు పైకెగసినట్లుండుట కుక్కుటాసనంబగు. నిట్లుకుక్కుటాసనస్థుఁడైయుండి రెండుచేతులును మెడనుపట్టుకొని కూర్మమువలె వెలికలఁబడియున్న నదికూర్మాసనంబగు. పాదాంగుష్ఠంబుల రెంటిని రెండు చేతుల ధనురాకృతిగ వీఁపువెనుకగఁ జెవులకుసరిగఁ బెట్టియుండుట ధనురాసనంబగు. నెడమతొడ మొదటికుడిపాదము వట్టుకుని పెడమఱలఁబడియున్న, దీనివలన జఠరాగ్నిప్రకాశించి కుక్షిరోగమునశించును. అభ్యాసమువలనఁగుండలిని మేలుకొల్పును బురుషునకు దండస్థిరత్వంబుకల్గు నిదియ మత్స్యేంద్రాసనంబనంబడును. భూమి నానునట్లుగ రెండుకాళ్లుఁ జక్కఁగసాఁచి నడుమువంచి మోకాళ్లమీఁద లలాటముంచి రెండుచేతులుసాఁచి రెండుకాళ్ల వేళ్లు రెండుచేతులంబట్టియున్న దీనివలన వాయువు పశ్చిమమార్గముగ నడుచును. జఠరాగ్ని పుట్టికడుపుపలుచనై రోగములునశించును, ఇదియపశ్చిమతాణవాసనంబగు. హస్తములు రండు నేలఁబూని, మోచేలు లు రెండు నాభికిరుప్రక్కలనుంచి ముఖముపైకెత్తి రండుకాళ్లుసాఁచి నెమలితోఁక పైకెత్తికొనినట్లున్న దీనివలన గుల్మోదరరోగములు నశించి జఠరాగ్నిప్రకాశించి విషమునైన జీర్ణముసేయునది. యిదయ మయూరాసనంబగు. నెడమకాల మెడిమ మూలాధారమునందును, కుడికాలి మెడిమ లింగస్థానంబునందుంచి యేకాగ్రచిత్తముగ [illegible] గ్రీవభుజంబులఁ జక్కఁగ నునిచి నడుమునిక్కించి భ్రూమధ్యావలోకనంబు సేయుచున్న, దీనివలన మోక్షద్వారకవాటభేదనంబగు నిదియసిద్ధాసనంబగు. లింగాసనోపరి యెడమమెడిమ నునిచి దానిమీఁదఁ గుడిమెడిమ నునిచిన నిదియ మతాంతర సిద్ధాసనంబగు. నిదియ వజ్రాసనంబు, నిదయ ముక్తాసనంబు, నిదియ గుప్తాసనంబగు. మెడిమలు రెండు నండాధఃప్రదేశలింగపార్శ్వంబులనుంచి రండుపార్శ్వములు రెండుచేతులంబట్టి కదలకుండిన దీనివలన విషములు సకలరోగములు హరించును, నిదియభద్రాసనం బిదియ గోరక్షాసనంబునగు. నెడమతొడమీఁద నున్న కుడిపాదము కుడితొడమీఁద నెడమపాదము నునిచి వీఁపుగుండకుడిచేత నెడమతొడమీఁదనున్న కుడిపాదముబొటనవ్రేలింబట్టి యట్లన వీఁపుగుండ నెడమచేతఁ గుడితొడమీఁదనున్న నెడమపాదము బొటనవ్రేలంబట్టి హృదయమునందుఁ జుబుకంబు నునిచి నాశికాగ్రంబుచూచుచున్న దీనివలన వ్యాధులునశించు నిదియ పద్మాసనంబగు. నెడమతొడనడుమ కుడిపాదము వెలికలనునిచి కుడితొడనడుమ నెడమపాదము వెలికలనునిచి హస్తములు రెండును రెండుతొడలమీఁద వెలికలగనునిచి నాసాగ్రమునందు లక్ష్యంబుంచి దంతమూలమున నాలుకహత్తించి వక్షమునందుఁ జుబుకంబునుంచి మెల్లన వాయువునిల్పియున్న, దీనివలన సర్వరోగంబులు నశిం

చు నిది మతాంతరపద్మాసనం, బిదియుముక్తపద్మాసనంబగు. హస్తములు రెండుహత్తించి చిత్తమునందు ధ్యానంబుసేయుచు నపానవాయువు నూర్ధ్వముఖముగ నడుపఁగఁ గుండలిశక్తియుక్తమై నిల్పిన ప్రాణవాయువును విడువఁగ నతిశయంబగు జ్ఞానబోధకల్గును, దీనివలన నాడిద్వారములయందు వాయువునిల్చును, ఈవిధమునన మరణమునొందిన ముక్తులగుదు రిది బద్ధపద్మాసనంబగు. లింగాండోభయపార్శ్వములయందు నెడమకాలిమెడిమ దక్షిణపార్శ్వముకుడికాలిమెడిమ నెడమపార్శ్వంబుననునిచి చేతులురెండు మోకాళ్లమీఁదుగ సాఁచి వికసింపఁబడినవ్రేళ్లుగ నునిచియున్న, దీనివలన మూలోడ్యాణ జాలంధరబంధత్రయానుసంధానంబుకలుగు నిది శ్రేష్ఠమైన సింహాసనంబగు. భూమియందు శవమువలె వెలికలుగఁ గాళ్లురెండు బొటనవ్రేళ్లు సరిగఁగూర్చుండినయట్లుగ సాఁచుకొని హస్తములు రెండు వక్షంబునందుఁ గదియనుంచి పండుకొనియున్న, దీనివలన సమస్తాసనములు వేసియున్న బడలికలుతీఱు నిది చిత్తవిశ్రాంతి సాధనమైయుండు, నిది శవాసనంబగు. క్రమంబుగ నాసనాభ్యాసంబులుచేసిన నాడులు వశీకృతంబులై దేహంబునకు జవలఘుత్వంబులు గల్గి సర్వరోగహరంబగు. గావున దీనిసాధించిన యనంతరంబు ప్రాణాయామంబు సేయవలయు, నదెట్లన్న వినుము. "ప్రాణవాయువు నుద్దేశించి చంద్రనాడివలన హరించి యథాశక్తిగ నిల్పి తిరుగసూర్యనాడిచేత మెల్లఁగ నుదరము పూరించి శాస్త్రప్రకారంబుగఁ గుంభకంబును ధరించి మఱలఁ జంద్రనాడిచేత విడువవలెను. బాగుగ నేమార్గంబున విడుచునో యామార్గంబునఁ బూరించి ధరింపవలెను. మొదటిమార్గముకంటె రెండవమార్గమున త్వరపడక మెల్లఁగ విడువవలయును. మఱియు నిడయందుఁ బూరించి కుంభించి పింగళనాడిని విడచి మఱలఁ బింగళనాడిని బూరించి కుంభించి యిడయందు విడువవలయును. సూర్యచంద్రనాడు లీక్రమంబుగఁ జేసి వాయువెంతయుక్తమో యంతనిలుపవలయు. నీక్రమంబునఁజేయు రేచకపూరక కుంభత్రయంబు నొక్క ప్రాణాయామంబగు. నుదయమధ్యాహ్న సాయంకాలార్ధరాత్రంబులఁ గాలంబున కిరువైచొప్పునఁ గుంభకంబులు మెల్లమెల్లఁగ నెనుబదిగ, నొకదిన మభ్యసింపవలెను. ప్రాణనిరోధముగుచుండఁ జెమటపుట్టినట్టయ్యనేని కనిష్ఠంబగు, వడఁకుఁ బుట్టినట్టాయెనేని మధ్యమంబగు, మాటిమాటికిఁ బద్మాసనంబెగసినట్లాయెనా యుత్తమంబగు, నిట్టి యభ్యాసమునఁ బుట్టినచెమట మర్దనంబుసేయఁగఁ దనువునకు దృఢత్వ లఘుత్వంబులు పుట్టును. మఱి యీప్రాణాయామముచేత మూఁడునెలలు మీఁదట నాడీశుద్ధిగల్గును. నిదియ ప్రాణాయామంబగు నింకఁ బ్రత్యాహారంబెట్లన్నను. 94

సీ. శ్రీగురుబోధ విశేషత గలబుద్ధిచే మానసమును సుస్థిరముచేసి
యామదియం దింద్రియవ్యాప్తు లడఁగింప, నందొప్పఁగా నిల్చు ననిలగతులు
క్రమత మాఁగములను గదలనీయక కుక్షి,యందు డాఁచినరీతి నఖిలవిషయ
కరణానిలములఁ జక్కఁగఁబట్టి నిల్పఁగ, నదియు ప్రత్యాహార మనఁగఁబరఁగు
తే. దానదేహంబు సుస్థిరత్త్వంబు నొందు, దీపితంబుగ నేకాగ్ర దృష్టినిలుచు
దీనిసాధించి యటమీఁద ధ్యానయోగ, మెలమి సాధింపవలె నది యెట్టులనిన. 96

తే. రోష దుర్ధ్యాన వైకల్య దోషములను, కపటవచనంబులను విడి గర్వమడఁచి
సద్గురూక్తులు వించును శాంతుఁ డగుచు, నెపుడు కయవలినూని సర్వేంద్రియముల.

చ. అపురుపుసంహరించి గురుఁ డానతియిచ్చిన లక్ష్యముద్రలం
దుపముగ మానసంబు నిడి యొండొకచింతనులేక చిత్తముం
జపలతఁ బొందనియ్యక నుపద్రవసజంబుల నూని లోనఁ దా
నెపుడు చలింపకున్న మది కింపొనరించెడి ధ్యానయోగిరై. 97

వ. ఇది ధ్యానయోగంబు నిఁక ధారణాయోగంబులఁ జెప్పెద నెట్లనినఁ, జరణాది జానుపర్యంతంబు పృథ్వీతత్త్వంబగు. తదధిదైవతం బైన బ్రహ్మను లకారయుక్తం బైన వాయుధారణాభ్యాసంబున ధ్యానింపఁ బృథ్వీజయంబుగల్గు జాన్వాదినాభి పర్యంతంబు జలతత్త్వంబగు. తదధిదైవతంబైన విష్ణుని వకారయుక్తంబైన వాయు ధారణాభ్యాసంబున ధ్యానింప సలిలజయంబుగల్గు, నాభ్యాదికంఠపర్యంతం బగ్ని తత్త్వంబగు. తదధిదైవతంబైనరుద్రుని రవర్ణయుక్తంబైన వాయుధారణాభ్యాసంబున ధ్యానింప నగ్నిజయంబుగల్గు, కంఠాదిభ్రూమధ్యపర్యంతంబు వాయుతత్త్వంబగు తదధిదైవతంబైన మాహేశ్వరుని యకారయుక్తంబైన వాయుధారణాభ్యాసంబున ధ్యానింపఁ బవనజయంబుగల్గు, భ్రూమధ్యాది బ్రహ్మరంధ్రపర్యంతం బాకాశతత్త్వం బగు. తదధిదైవతంబైన బిందుమయగగన శరీరుండైన సదాశివుని యకారయుక్తంబైనఁ బ్రాణానిలధారణాన్యాసంబున ధ్యానింపఁ దన్మయత్వంబును గగనజయం బును గలుగు నిట్లుధారుణియు, వారుణియు, నాగ్నియు, మారుతవ్యోమంబులు పంచధారణాధ్యానాభ్యాసంబునఁ బంచభూతజయంబు గల్గు నివ్విధంబున. 98

తే. ధ్యాన మభ్యాస మొనరింపఁ దలఁగకపుడు, మానసము నిల్చుమదినూని మతియునిల్చు
బుద్ధినిల్చిన నానందపూర్తి గలుగు, నదియ ధారుణయంద్రు యోగాఢ్యు లవని. 99

వ. ఇది ధారణయోగంబు నిఁకసమాధి యెట్లనిన, నాసనజయంబునం గుంభకసిద్ధిచేత నిర్మలంబైన జ్ఞానభాను ప్రకాశంబుచేత మాయాంధకారంబు నడంచి ప్రకాశించు మానసంబు నాత్మాకాశంబునందుఁ గూర్చి తన్మయత్వంబు నొంది శాంతవృత్తం బైన సంయోగవియోగ సుఖదుఃఖంబుల నుడిగి బ్రహ్మాత్మ[illegible]

నందభరితంబైన స్వానుభవబోధము సమాధియగు నియ్యష్టాంగయోగాభ్యాసంబు చేయువారికి నీసమాధి ఫలితార్థంబగునట్టివారు బ్రహ్మపదంబు నొందుదు రివిష్టాష్టాంగయోగంబు లగు నిఁక మంత్రలయహఠరాజయోగంబులు గలవనిన వరాహస్వామికి మ్రొక్కి భూదేవి యిట్లనియె. 100

తే. దేవ! యష్టాంగయోగము తెలిసివింటి, రమ్యతర మంత్ర లయ హఠ రాజయోగములను నామీఁద దయయుంచి తెలుపుమనిన, శ్వేతకిటి భూమిదేవి నీక్షించి పలికె.

వ. దేవి విను మిఁక మంత్రయోగవిధానంబు చెప్పెద నదియును. 102

మంత్రయోగము.

సీ. పూని విసర్జనస్థానంబునం దుండు, నాధారకమలంబునందు వ శ ష
స లు నాలుగైన రేఁకులయందు దీపించు, విఘ్నేశుఁ డచ్చట వెలఁగుచుండు
దానికి నంగుళద్వయము పై నుత్పత్తి, కైన స్వాధిష్ఠాన మందు బ భ మ
య ర ల కొవలనుండునదియాఱుదళములం,దజుఁడుండు నుత్పత్తికొఢ్యుఁడగుచు
తే. మెఱసి యష్టాంగుళములకు మీఁద డాది, ఫాంతవర్ణావళిం గూడి పదిదళముల
నొప్పు మణిపూరకము నాభినుండు విష్ణుఁ, డచటఁ దా స్థితికర్తయై యలరుచుండు.
సీ. పదియంగుళములకుఁ బై హృదయస్థాన,మం దనాహతపద్మ మమరుచుండు
కాంతవర్ణంబు లుండఁగ పదిరెండైన, దళములచే నొప్పు దానియందు
నధిపుఁడై లయకర్త యైనరుద్రుండుండు, నావలఁ బదియు రెం డంగుళముల
పై విశుద్ధం బుండు భావింప కంఠంబు, నందున నాల్గుపదాఱుదళము
తే. లందు వెలుఁగు సదాశివుం డచట నుండు, దానిమీఁదట నాజ్ఞాభిధానచక్ర
మున హకారక్షకారంబు లొనరునచట, నున్నతంబుగఁ బరమాత్మ యొప్పుచుండు.
సీ. ఆటదానిపైన సహస్రారకమలంబు, శీర్షంబునందు భాసిల్లుచుండు
నది యమృతస్థాన మగుదేహవృక్షంబు,నకు మూలమై గురునకు నివాస
మగు నిడాపింగళలం దేకవింశతి, సాహస్రములు మఱి షట్శతంబు
లైనశ్వాసములు ప్రాణాపానకలితంబు, లై హంసలై యజపాఖ్య నొందు
తే. నట్టిశ్వాసలు గణపతి కాఱునూఱు, జలజసంభవ విష్ణు రుద్రులకు సంఖ్య
దప్ప కాఱేసి వేలు సదాశివునకు, నొగిఁ బరాత్మకు గురున కొక్కొక్క వేయి.
వ. ఈప్రకారంబు సప్తకమలంబులయందు హంసలు ద్రొక్కుచున్నప్పుడు కాలఘటికాక్రమంబు నెఱుంగవలయు నదెట్లన. 106

లయయోగము.

సీ. ఆధారమున హంస లాఱునూ ఱర్పితం, బగువేళ కొకటి యయ్యాలైన గడియ
లవివాడుబు నగు పరఁగుస్వాధిష్ఠాన, మం దాఱువేలైన హంసలొనర

నర్పితం బగువేళ కగును షోడశఘటి, కలు నర్ధఘటిక విగడియలు పది
క్రమముగ మణిపూరకమున కాశ్వైన, హంస లర్పిత మగునపుడు పదియు
తే. నాఱు నరగడియ విగడియలును బదియు, నగు ననాహతమున హంస లాఱువేలు
నర్పితం బగుతటి పదియాఱు నరయు, గడియ లొకపదియైన విగడియ లగును. 107
సీ. ప్రకటవిశుద్ధంబునకు వేయిహంసలు, నర్పితం బగువేళ కగును రెండు
గడియలు సగమైన గడియ పదాఱు వి,గడియలు హంస లక్కడికి నాల్గు
నాజ్ఞ యందు సహస్రహంస లర్పితమగు, నపుడు రెం డఱగడియలు విగడియ
లును బదాఱును హంసలును నాలు గగు సహ, స్రారంబునందు సహస్రహంస
తే. లర్పణము గాఁగ రెండున్నరైనగడియ, లలవిగడియలుపదియాఱు హంసలొక్క
నాలు గగుచుండు నీరీతి ననుదినంబు, జరుగు నరువదిగడియలై జనులకెల్ల. 108
వ. ఇవ్విధంబున నుదయాద్యుదయపర్యంతము నడచుచున్న నిరువదియొక్క వేయియు నాఱునూఱుహంసలు నజప యనందగునట్టి యజపగాయత్రిమహామంత్రంబు గురుముఖంబుగ నెఱింగి యరుణోదయంబునఁ బరమశుచియై పద్మాసనాసీనుఁడై కూర్చుండి నాసాగ్రావలోకనుండై సప్తకమలాధిదేవతలకు న్యాసధ్యానపూర్వకంబుగ నర్పణంబు సేయుచుండుట మంత్రయోగంబగు. నింక లయయోగం బెట్లన్న, విజనస్థలంబున భద్రాసనాసీనుఁడై కూర్చుండి దిగువ నాసికాగ్రంబునుజూచుచుం బైనున్నది సాధించుచుఁ బైనాసికాగ్రంబును జూచుచు దిగువనున్నది సాధించుచు రెండుతర్జనులచేత రెండుకర్ణద్వారంబులును రెండనామికలతో రెండునాసికద్వారంబులును బంధించి శిరంబువంచి యేకాగ్రచిత్తుండై వివేకుఁడై యూర్ధ్వంబుగఁ జూ[illegible]నది రాధాయంత్రంబను ముద్రయగుఁ. దన్ముద్రాభ్యాసంబుం జేయుచున్న బ్రహ్మరంధ్రంబునందుఁ బ్రణవనాదంబు దశవిధంబుగ మ్రోయుచుండు నదియెట్లన్న మొదట కింకిణీగతియు, రెండవది తరంగఘోషంబును, మూఁడవది ఘంటారవంబు, నాల్గవది వేణునాదంబు, నైదవది వీణాస్వనంబు, నాఱవది భేరీధ్వనియు, నేడవది తాళధ్వని, యెనిమిదవది శంఖారవంబును, దొమ్మిదవది మృదంగనాదంబును, పదియవది ప్రణవనినాదంబును మేఘనాదంబుకరణి వినంబడు నిట్లుక్రమంబుగ నాదానుసంధానంబుసేయ నందు నవనాదంబులులయించి పదియవదైన మేఘనాదంబున శ్రవణసహితంబుగ మనంబునునిచి నిర్వ్యాపారంబుగనిల్పి బాహ్యంబు [illegible]విచియున్న నమ్మానసంబుతోఁ బవనంబందు లీనం బగునది నాదలీలానందకరంబైన లయయోగంబగు. నింక హఠయోగం బెట్టిదనిన, రాజపరిపాలితంబైన సుభిక్షరాజ్యంబునందు హఠయోగమండపంబునిర్మించి యందుండియభ్యాసంబుసేయవలయు నదెట్లన్న, సుగంధపుష్పఫలభరితంబునగు వనమధ్యంబున గాలిచొరకుండ సూక్ష్మద్వారయుక్తంబైనమండపంబొండు నియమించుకొని దినదినంబును

గోమయంబున శుద్ధిసేయించుచు నందువసియించి యతిశయించిన, నుప్పు, పులుసు, కారము, చేఁదు, వగరు వస్తువులను, పిడపఁ దిలతైలంబును, అజావిమాంసమద్య మీనంబులును, రేఁగుపండ్లును, మిక్కిలిపసరాకుకూరలును, దధి, తక్ర, కులుత్థములును, శర్కరమొదలైనసాత్వికాహారంబు నుగ్రహింపవలయుఁ, దాభుజింపఁదగిన యన్నంబు నాల్గుపాళ్లుచేసి యొకపాలువిడచి మూఁడవపాళ్లీశ్వరప్రీతిగ భుజించుచుఁ ద్రిఫలంబు లౌషధంబుగ గ్రహించుచుఁ బ్రాతస్స్నానోపవాసవ్రతస్త్రీసాంగత్యాదిదేహప్రయాసంబులు విడచి యనలార్కోదితంబులైన, కాఁకలంబడక శీతవాతంబులయందునుండక, యోగషట్కర్మంబు లాచరింపవలయు నదియెయ్యాదియనిన, ధౌతికర్మ, వస్తికర్మ, నేతికర్మ, త్రాటకకర్మ, నహులీకర్మ, కపాలభాతికర్మంబు నాఱుగల వందు ధౌతికర్మం బెట్లంటివేని. 109

తే. వినుము మృదువస్త్ర మొకనాల్గువ్రేళ్ల వెడలు, పుగఁ బదేనగుచేతుల పొడవుగల్గి
నట్టివస్త్రంబు తేటనీళ్లంపుఁ దడిపి, మెల్లమెల్లఁగ లోనికి మ్రింగవలయు. 110

సీ. అటుమ్రింగి యీవల నతివేగమునఁ దీసి, యటుమీఁద వింశతి హస్తసంఖ్య
గలవస్త్రమును మెల్లఁగా దిగమ్రింగుచుఁ, దీయుచునుండఁగ దీపనంబు
గలుగునపానంబు గంటనాళిముగుండ, వెడలింపఁ బైత్యంబు వెడలిపోవు
నది యభ్యసింపఁగ నక్షిరోగములు కాసశ్వాస ముఖరోగచయము లడఁగు.

తే. గురుముఖంబుగ నీమర్మ మరసి ధౌతి, గజకరణి యన నొప్పు నీకర్మ మొనర
నభ్యసింపఁగ వాయువు లన్నితనను, వశములై నిల్చుచుండు నోవారిజాక్షి. 111

వ. ఇఁక వస్తికర్మం బెట్లన్న నాభిపర్యంతముగ నీటియందుఁజొచ్చి యధోద్వారమునందు గ్రోలయుంచి కుక్కుటాసనస్థుండై గూర్చుండి యపానవాయువుచేత జలమును మీఁదికి నెగయంజేర్చి తిరుగ నధోద్వారంబున నాజలంబునువిడువ, దీన నధికశూలలు గడ్డలు మహోదరాలు వాతపిత్తశ్లేష్మంబులచేఁ గల్గుసకలవ్యాధులును దొలంగు సప్తధాతు చక్షురాదింద్రియాంతఃకరణప్రసన్నతయు, కాంతియు, క్షుత్తు గలిగి సర్వలోప మొనరించి వివిధభయంబులఁ బోఁగొట్టు నిది వస్తికర్మంబగు. నిఁక నేతికర్మం బెట్లన్న జానెడుపొడువుసూత్రము మలినములేని నేఁతియందుఁ దడిపి నాసికమునం బీల్చి నోటవెడలదీయఁగఁ దివ్యదృష్టిగల్గు. నిఁకఁ ద్రాటకకర్మంబు వచించెదఁ, గదలనిచూపువలన, సూక్ష్మంబైనగుడిని యేకాగ్రచిత్తంబునఁ గన్నీరొల్కఁజూడఁగ నేత్రరోగాదులువోయి బంగరుపెట్టియవలె [illegible]ప్యముసేయందగినది. ఇఁక నహులీకర్మంబును వక్కాణింతువినుము, తీవ్రంబునం గడుపును గుడియెడమగఁ ద్రిప్పఁగఁ గడుపులోని మందాగ్నివిడచి దీపనంబు గల్గి పాచనాదులు గల్గుచు నానందమలరి సమస్తరోగదోషంబులను బోఁగొట్టును. హఠయోగంబునకు శ్రేష్ఠమైయుండు నిన్నహులీకర్మం బిఁకఁ గపాలభాతికర్మం బెట్ట

దంటివేని వినుము. లోహకారకుఁడు కొలిమితిత్తినూదినట్లు రేచకపూరకంబులు చేయం గఫాదిరోగంబులు తలంగును. దేహదార్ఢ్యము నాయురారోగ్యము గల్గుచుండు కాఁబట్టి యీషట్కర్మంబులు క్రమంబుగ నభ్యసించి రోగవిరహితులైన నాడులు వశవృత్తులగుచుండునప్పుడు సిద్ధాసనాసీనుఁడై రేచక పూరక కుంభకాన్వితంబైన ప్రాణాయామపూర్వకంబుగ షణ్ముఖిముద్రాభ్యాసంబు సేయుచుండు. నావల సుషుమ్ననాడికిం గారణంబైన మూలాధారాధిక బ్రహ్మరంధ్రంబుగలదు. ఆరంధ్రంబును దత్త్వమనియుఁ ద్రిబింగళనాడులు ముఖంబనియుఁ జెప్పుదురు. తత్కారణంబున నమృతంబు స్రవించునట్లు స్రవించుటవలన మానవశరీరములకు మృత్యువుగలుగును. తదమృతము నిల్పుటకై మెడిమచేత యోనిస్థానంబును లెస్సఁగ నొత్తిపట్టి గుదమునూర్ధ్వముఖముగ నెగయనెత్తి యపానవాయువును మీఁది కాకర్షించి బలవంతముగ నూర్ధ్వంబుగ నాకుంచనంబుసేయ నది మూలబంధంబగు దానంజేసి ప్రాణాపానవాయువులును నాదబిందువులును గూడి యైక్యమై యోగసిద్ధప్రదంబగు నపానవాయువుమీఁది కెగసి యగ్నియందుఁబొందుచుండ నపుడగ్నిజ్వాల వాయువుతోఁగూడి పొడువుగవృద్ధియగు, నపుడగ్ని పురుషవాయువులు ప్రాణవాయువును బొందు నివ్విధంబున దేహమునందుఁ బుట్టినయగ్నిప్రజ్వరిల్ల నందునిద్రించిన కుండలీశక్తి తపింపఁబడి మేల్కని కట్టెచేఁ గొట్టఁబడిన భుజంగస్త్రీవలె విశ్వాసంబు పుచ్చి చక్కఁగ సుషుమ్నద్వారానఁ బ్రవేశించి శాంతమై బ్రహ్మనాడినడుమఁ బొందుగనుక తదభ్యాసంబు సేయుచున్న మూలశక్తి యాకుంచితం బగుమధ్యశక్తి మేల్కను నూర్ధ్వశక్తిపాతంబునొందవుఁ బవనుండు మధ్యమార్గంబునఁ జననోపు నదియుంగాక మూలం బాకుంచితంబై నాభినొత్తిన. నదియొడ్డాణబంధం బగు కంఠంబు సంకుచితంబై చుబుకంబు ఱొమ్మునొత్తిన నది జాలంధరబంధం బగు మూలం బాకుంచితంబైనపు డపానవాయు వెగయ నంత నహృదయంబునం బ్రాణంబుదిగి నాభియం దపానునిం గలయునప్పుడు కుంచితంబైననాభిని వెనుకనొత్తిన, ప్రాణాపానంబులుగలసి వెన్నంటిపోవునంతలోఁ గంఠనికుంచనం బడఁచిన నమ్మారుతమునం బద్ధంబైన కుండలిం బడనూకి మధ్యబిలంబునం జారఁబడి చిన్మయత్వంబు నొందునప్పు డంతరాళనాళంబు నిశ్శబ్దంబగు కంఠముద్రపవనంబున నాఁగినిల్వఁగ సర్వపరిపూర్ణ పరిభావన సిద్ధించు నీప్రకారంబుగ నాకుంచిత కంఠనిరోధం బాదవినప్పు డమృతం బగ్నియందుఁబడక స్వానుభూతికి లోకువై ప్రాణిని నిశ్చలానందంబు నొందించు నదియునుంగాక. 112

సీ. వరయోగి యగువాఁడు వజ్రాసనమునుండి, నయ మొప్పగను వామనాడివలన
నాలోనఁ గుంభించినట్టి మారుతమును, మెల్లఁగ విడచి యామీఁద మఱల

దక్షిణ నాడిచేతను వెలుపలివాయువును మెల్లఁగను లోని కొనరఁదీసి
యప్పుడు కేశనఖాగ్రపర్యంతంబు, నరికట్టి కుంభకం బచటఁజేసి
తే. వామనాడిని విడువ నవ్వలఁ గపాల, శోధనం బగుఁ గ్రిమి వాతబాధ లడఁగు
గొమ్మ యిది సూర్యభేదనకుంభకంబు, కోరివినుమింకఁ జెప్పెదఁ గుంభకంబు. 113

సీ. తగ నోరు బంధించి తనముక్కు రంధ్రముల, నుంచి వాయువును బూరించి కంఠ
మున ధ్వనిబుట్టించి మొనసి హృదబ్జంబు, దాఁక లోనికిఁదీసి తనువునందుఁ
బ్రాణానిగుంభించి పరగ నిడానాడి, చేతను విడువఁగ శ్లేష్మహరము
నను జఠరాగ్నిమహావృద్ధియగు ధాతు, గతరోగములు సెడుఁ గ్రమముగాను
తే. నడచు మండిన గూర్చుండి యనుదినంబు, గోప్యముగ నిట్టియుజ్జాయి కుంభకంబు
క్రమముగను జేయఁదగును సీత్కార మనెడి, కుంభకం బేను జెప్పెదఁ గొమ్మవినుము.
తే. వనిత నాసాపుటము చే దనరుచుండెఁ, బడిన సీత్కార మనెడు కుంభకము ముఖము
నందుఁ జేయఁగ నిద్రయు నాఁకలియును, దెలియకుండును స్వచ్ఛంద దేహుఁడగుచు.

వ. అదియెట్లనిన నాడికచేతను జిక్కిళ్లచేతను వాయువును సదా పానంబు సేయఁగ నతఁ డాఱునెలలకు రోగరహితుఁడై యోగినీచక్రసమానశక్తిగలవాఁడై రెండవ వామదేవుం డనఁదగియుండు నిది సీత్కారకుంభకం బగు నింక సీతలి యనుకుంభకంబు చెప్పెద వినుము. 116

తే. యోగి రసనంబు చేత వాయువును మెల్లఁ, గాను బూరించి పూర్వప్రకారముగను
కుంభకముచేసి నాసిక గోళములను, విడువ బహురోగ బాధలు విడచిపోవు. 117

వ. ఇఁక భస్త్రికాకుంభకంబు చెప్పెదను. పద్మాసనాసీనుఁడై యుదర గ్రీవంబు చక్కఁగ నిలిపి నోరు లెస్సఁగమూసి ప్రాణవాయువును ముక్కుచేత వ్యాపింపఁజేసి వేగవిడిచి బ్రహ్మరంధ్రపర్యంతంబు వ్యాపించిన మేఘధ్వనితోడఁ గూడి వాయువును హృదయపద్మ పర్యంతం బించుకించుక నిండించి విడిచి మఱలఁ బూరించి విడచి మఱియుఁ బూరించి రేచించుచుఁ గ్రమ్మఱఁ గొలిమితిత్తులాఁదినట్లు రేచించి పూరించుచు దేహమునందున్న వాయువును బుద్ధిచేతఁ జలింపఁజేయుచుండఁగ నెప్పుడైన బడలిక పుట్టిన గాలిచేతఁ గడుపునిండిన సూర్యనాడివలన వాయువును విడువఁగ బడలిక దీరును గడుపును జాలకనగు నపు డంగుష్ఠానామికలుచేత నాసికముబిగఁబట్టి వాయువును గుంభించి యిడానాడిని విడచిన వాతపిత్తశ్లేష్మాదులు నశింపఁగ జఠరాగ్ని ప్రకాశించుచు సకలనాడులు విమోచనం బగును. బ్రహ్మ విష్ణు రుద్ర గ్రంథులను భేదింపఁబడు నిది సుఖప్రదంబగు భస్త్రికాకుంభకం బిఁక భ్రమరికాకుంభకంబు చెప్పెద వినుము. 118

క. పురుషమిళిందధ్వనివలె, నతిముతిఁ బూరించి భృంగి యానందముతో
నరుసుగఁ జేసిననాదము, కరణిని రేచింపవలయుఁ గ్రమముగ నెపుడున్. 119

క. ఈరీతి నభ్యసించిన, వారల కానందమూర్ఛ వరచిత్తమునన్
దారూఢిగ జనియించును, గౌరవమగు నిదియ భ్రమరికాకుంభకమా. 120

వ. ఇంక మూర్ఛాకుంభకంబును వివరించెద వినుము. 121

తే. రహిని బూరించి జాలంధరంబు నొలయఁ, బెట్టియుండ రసద్భోధ పుట్టిలోన
నిలిచి జీవుని బొక్కించి నిండుచుండు, నది మనోమూర్ఛ యనుకుంభకాఖ్యవింటె.

వ. ఇంకఁ గేవల కుంభక విస్తరంబు వివరింతు వినుము. రేచకపూరక కుంభకంబులు విడచి స్వభావంబుగ మారుతధారణం బొనర్చి నిజబోధానంద మగ్నుఁడై చొక్కుటయ కేవలకుంభకంబగు. నిట్టి కుంభకం బభ్యసించు సిద్ధుఁడైనవారికిఁ ద్రిలోకంబులయందు దుర్లభం బగుకార్యంబులేదు. సర్వస్వతంత్రుఁడైయుండు, నిట్టిహఠయోగంబు యమనియమాసనప్రాణాయామాద్యష్టాంగయోగ త్రిబంధాష్టకుంభకముద్రాది సాధనంబులచేత నీయోగంబు ద్వాదశాబ్దంబు లభ్యసింప సిద్ధియగు నది యెట్లన, ప్రథమాబ్దంబునందు రోగరహితుండగు, ద్వితీయాబ్దంబునఁ గవిత్వంబు సెప్పుఁ, దృతీయాబ్దంబున విషజయుండగు, చతుర్థాబ్దంబున క్షుత్తృష్ణానిద్రాలస్యంబులజయించు, పంచమాబ్దంబున వాక్సిద్ధినొందు, షష్ఠాబ్దంబున ఖడ్గాభేద్యుండగు, సప్తమాబ్దంబున భూమినంటకుండు, నష్టమాబ్దంబున నణిమాద్యష్టైశ్వర్యసంపన్నుండగు, నవమాబ్దంబున నభోగమనుం డగు, దశమాబ్దంబున మనోవేగమునొందువాఁ డగు, నేకాదశాబ్దంబున విశ్వవశత్వము గలవాఁ డగు, ద్వాదశాబ్దమున సాక్షాదీశత్వంబునొందు, నిఁక హఠయోగంబు సాష్టాంగయోగపూర్వకంబుగ నభ్యసింపవలయు నదెట్లంటివేని వినుము. 123

సీ. ఆహారనిద్రాను లాశేంద్రియవ్యాప్తు, లడఁచి శాంతతనొంద నది యమంబు
నిశ్చలగురుభక్తి నిస్సంశయము సుయో, గాసక్తి తృప్తి యేకాంతవాస
పరతయు వైరాగ్యభావంబుకరణ ని, గ్రహమును నియమంబు సహజసుఖము
నొసఁగు నాసనమందు నుండుట నిస్పృహ, త్వంబునొందుటయు నాత్మనుమనంబు

తే. నదిమి కుదిరించినిల్పుట యాసనంబు, ప్రకటరేచకపూరకకుంభకసమేత
మైనశ్వాసలలోనఁ బ్రయత్నముగను, గుదురఁ జేసిన యది రుద్ధకుంభకమగు. 124

వ. ప్రాణుని సుస్థిరంబుగనిల్పి ప్రపంచం బనిత్యంబని తలంచుటయ, ప్రాణాయామం బగు. నంతర్ముఖం బైననిర్మలచిత్తంబునఁ జైతన్యజాలంబుల నడచుటయు బహుప్రకారంబులై జనియించు మనోవికారంబుల నేర్పరించి ద్వికారగ్రాసనంబుచేసి మనంబును నిర్వ్యాపారంబుగ నిల్పుటయు, ప్రత్యాహారం బగుస్వస్వరూపానుసంధానభావంబుచే, ద్వితీయతారగహతాత్మానుభవంబున సర్వప్రపంచంబు నాత్మగ నెఱింగి సకలభూతదయాసమత్వంబున, నిత్యతృప్తిం జెందియుండుట ధ్యానం బగు. నంతర్బాహ్యప్రకారం బేకంబుగ స్వతేజోమయంబుగఁ బరత్వంబును దేశించి

తదీయధారణంబుం జేయుచుఁ జిత్తంబును జునిఁగిపోనీక నిల్పుటయ ధారణంబగు. తద్ధారణాభ్యాసంబునఁ జిత్తం బేకాగ్రం బగునప్పుడు జీవాత్మపరమాత్మయందు జలశర్కరన్యాయంబుగఁ గలసి యఖండబోధ నొందుటయ సమాధియగు. నిట్టియష్టాంగంబులం బ్రకాశించు నారాజయోగంబునకు లక్షణంబు సంక్షేపంబుగఁ జెప్పెద నది హంసాక్షర సిద్ధాసనకేవల కుంభక నాదములను నీనాల్గింటివలన రాజయోగం బొప్పునందు సాంఖ్యతారకామనస్కము లనం ద్రివిధంబులు నందు సాంఖ్యయోగంబును వివరింతు. 125

సీ. పంచతన్మాత్రలు పంచభూతంబులు, పంచీకృతంబులై బరఁగుచుండు
సకలేంద్రియంబులు సర్వవిషయజాల, ములు గుణత్రయకామముఖవికార
ములుగాను దనువులు మూఁడునుగా నవ, స్థలుగాను దగినన్నిఁ దలఁచియెఱుఁగు
నటువంటియెఱుక నేనని నిశ్చయించి వి, క్షేపావరణములఁ జిదిమివైచి
తే. తాను దేనలోనఁ దనుదాను దఱచిదఱచి
యన్నిటకు మీఁద శేషించి యనలవృత్తి
నుండు టది సాంఖ్యయోగమై యొప్పుచుండు
గురుముఖంబున నీయోగ మఱయవలయు. 126

వ. ఇఁకఁ దారకం బనునది యెఱింగింతు వినుము. 127

క. అఱగన్నులతో నైనను, ముసుపుగ నొగి రెండుకనులు మూసియు నైనన్
బరమాత్మను లోఁజూపున, గుఱిగా నీక్షింపనచ్చు గురుభక్తుం డై. 128

తే. చంద్రసూర్యాంతరములం సహజముగను, వెలుఁగు తారకములయందు విమలబిందు
వమరఁగూర్పఁగ నదితారకాఖ్యయోగ, మై ప్రకాశించు లక్ష్యత్రయంబు నగుచు.

వ. అది బాహ్య మధ్యాంతర్లక్ష్యంబు లనరొప్పు నందు బాహ్య లక్ష్యం బెట్లన బహిర్నాసికాగ్రావలోకనంబు మనోమారుతంబులం గూడి స్థిరంబుగ నిల్పునంతఁ జతురంగుళిప్రమాణమున నైల్యమును, షడంగుళిప్రమాణమున ధూమ్రమును, నష్టాంగుళిప్రమాణమున రక్తిమంబును, దశాంగుళిప్రమాణమ్మునఁ దనరంగ ప్రభయును, ద్వాదశాంగుళిప్రమాణమునఁ బీతప్రకాశంబు నగు నీయొనఁ బంచభూతవర్ణంబులై యొసుటం దోఁచునప్పు డపాంగవృష్టుల వెనుకఁగూర్చి శీర్షము మీఁదఁ జూనుపుచు నిశ్చలచిత్తుఁడై చూచినంతఁ జంద్రప్రభ గానవచ్చు నది యుంగాక. 130

తే. కర్ణనాసాపుటాక్షిమార్గముల వ్రేళ్ల, నమరఁ బీడించి చిత్తంబు నచట నిల్పఁ
బ్రణవనాదంబు వినవచ్చు బ్రకటదీప, కళలు నవరత్నకాంతులఁ గానవచ్చు. 131

వ. ఇదియాత్మప్రత్యయప్రకాశంబైన బహిర్లక్ష్యంబునగు నింక మధ్యలక్ష్యవిధం బెట్లన.

తే. కంటిపాపల రెంటిని గదలనీక, మానసముతోడ భ్రూయుగమధ్యమునను

జ్యోన్నిభతన్మధ్యమునను౦డు సూక్ష్మబిలము, లోఁ బ్రవేశించిచూడ నాలోచనపుడు.

క. మెఱపులు నక్షత్రంబులు, తరణి శశిప్రభలు భూతతతి వర్ణములున్
గరువలి సెనయుచు లోపలఁ, బరిపరివిధములుగ మెఱయు భావములోనన్. 134

వ. మఱియు నిరవధికం బగునాకాశంబును గాఢాంధకారం బైనమహాకాశంబును గాలాగ్నినిభం బైన పరాకాశంబును నధికప్రకాశం బైన తత్త్వాకాశంబును గోటిభానుసంకాశం బైన సూర్యాకాశంబును నగు నియ్యాకాశపంచకంబు నవలోకించు నతండు తన్మయుండై నిరవకాశాకాశసదృశుం డగునిది మధ్యలక్ష్యం బగు నింక నంతర్లక్ష్యం బెట్లనిన. 135

క. అపావకచంద్రార్క, వ్యాపకమై పంచభూతవర్ణకలితమై
యాపోజ్యోతిరసం బిల, రూపాశ్రయ మగుచు నుండు రూఢప్రజ్ఞన్. 136

క. చతుర్మధ్యంబునఁ బర, మాక్షరహైరణ్యసచ్చిదమృతకణంబుల్
సాక్షిగ బాహ్యాంతరముల, నీక్షించుచు నిత్యసుఖము నెనయుచు నుండున్. 137

క. అయమృతాంకురయుగళము, నాయకమై స్ఫటికరుచుల నైల్యంబుగ సు
చ్ఛాయల మెఱయుచుఁ బవన, స్థాయిని నెలవగుచు జీవతారక మయ్యెన్. 138

వ. ఈరహస్యంబు సద్గురూపదేశక్రమంబుగ నెఱిఁగి బాహ్యాంతరంబులకు నడిమిశృంగాటకంబునం దాకారదీపితరగ్రనీవారశూకాణు వగు సగుణపంచకంబు నీక్షించుట తారకాంతర్లక్ష్యంబగు నదియునుగాక సరస్వతీనాడి చంద్రప్రభానిభం బై మూలకందంబునం దుండి దీర్ఘాస్థిమధ్యంబున బిసతంతుకై వడి విద్యుత్కోటిసంకాశంబై బ్రహ్మరంధ్రపర్యంతంబు వ్యాపించి యూర్ధ్వగామినియై సర్వసిద్ధిప్రదయగు తత్స్వరూపంబు నాత్మయందు భావించుచు ఫాలోర్ధ్వకోల్లాట మండలంబున స్వస్వరూపమునందు లక్ష్యంబుంచి చూచుట, పరమాంతర్లక్ష్యంబగు నివ్విధంబున.

మ. అనిశంబున్ భవతారకాఖ్య వరయోగాభ్యాసముం జేయఁగా
మనము న్నాయత మంతరంగమున మర్మజ్ఞత్వముంబొందు నం
దనుకూలంబగు నంతరాత్మ పరమాత్మానందముం బొందు నిం
కానరంగా నమనస్కయోగవిధము న్నుత్సాహియై చెప్పెదన్. 140

సీ. ఆత్మాశ్రయములగు నలహంసమార్గంబు, లనఁ గుడియెడమల లలితనీల
కాంతులఁదగు నుదకద్యోతులంచు భా, స్వరతర దర్పణచ్ఛాయ లమర
వెలుఁగగఁ దన్మధ్యములయందు సూక్ష్మత, సూక్ష్మంబు లైనట్టి సుషిరములను
మానసంబున నిల్పి మాని యంతర్లక్ష్య, మును బాహ్యదృష్టు లమ్ములఘటించు

తే. నదియ ఘనశాంభవీముద్ర యగుచు నుండు, రెండుజాములదనుక కూర్చుండి దీని
నభ్యసింపంగ మానసం బనిలగతుల, నిలుచు నేకాగ్రభావము నిలుచునపుడు. 141

సీ. వినుకుల బలుకుల న్వివిధచిత్రములైన, తళుకు పులు తనయందు నిలుపుకొంచు

నటు పరమాత్మయం దంతరాత్మను గూర్చి, తా నంత లీనమై తనరి వాత
దీపంబుకైవడిఁ దేజరిల్లుచు నిస్త, రంగాబ్ధివలె నంతరంగమందుఁ
గనఁ డొకరూపంబు వినఁ డొకశబ్దంబు, మొనసిన ఖేచరిముద్ర నంటి

తే. యచలితానందరసమగ్నుఁ డగుచుఁ జొక్కి
పరమనోన్మణి యున్మధ్యవస్థ లొంది
చలనరహితామనస్కంబ జాడ్యనిద్ర
యోగనిద్రయు నా రాజయోగిఁ జెందు. 142

వ. అట్టిరాజయోగికి జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తి తుర్యా తుర్యాతీతంబు లను పంచావస్థలు గలవు. చతుర్వింశతితత్వాత్మకం బైనదేహంబు తాఁ గానని పంచవింశకుం డైన దేహి తానని తెలిసినది జాగ్రత్తి యగు. మనంబు నింద్రియబృందంబులతో నాత్మయందుఁ బొందించి ధ్యానింప నమ్మనంబు సర్వవిషయవాసనాసంగ రహితమై బాహ్యాంతరంబుల మెలఁగు కేవలబహిర్ముఖంబు గాక తన్నుఁ దాను దనరుచుండుట స్వప్నం బగు. నిది యభ్యసించుచున్న మనంబు బాహ్యమునందు విస్తరిల్లక సుస్థిరంబై మాయాజాలం బనిత్యం బని సత్యానుభవంబుఁ బొందుచున్నప్డు బహిర్దృష్టివచ్చినం దెప్పున నంతర్ముఖంబై జగం బనిత్యంబుగ నాత్మ సత్యంబుగ నెఱింగి నిత్యబోధనొంది యుండుట సుషుప్తి యగు. జీవేశ్వరభావంబుల నొందు నాత్మయందు నిల్చినమనంబు బాహ్య భావనారహితంబై పరంబును భావించు నిట్లు పురుషపురుషోత్తమభావంబు లన, నుభయాత్మకం బైన చైతన్యంబునంబొంది యమ్మనంబు విషయవాసనావిముఖం బై సర్వేంద్రియ వ్యాప్తులతోడ దేహాభిమానంబు విడిచి ముక్తిమార్గంబున సంసారబంధ విముక్తమై యాత్మానుభవామృతపానంబునం జొక్కి తన్మయంబై స్వతంత్రతఁ బాసి యాత్మపరతంత్రం బగుచుండు నంత జీవుం డస్వతంత్రుఁడై యీశ్వరాధీనుం డగుచు నుండఁగ నీశ్వరభావంబు సత్యం బగునప్పుడు సర్వమయుం డైన పరమేశ్వరునియందు మనం బుపరతం బగుచుండు నపు డాత్మ యెందాక మనోదృశ్యంబగు నందాక మనోన్మని యగునప్పుడు ద్రష్టృదృశ్యంబులు లేక తాను దానై ధ్యానవిరహితంబై చిన్మాత్రం బైనయొ ఉక తాన సత్తామాత్రం బగుచుండు నప్పుడు మనంబు కలను లేదనరాకుండు, నది యున్మన్యవస్థ యైనతుర్యం బగు నది స్వారాట్టనుపరమపదంబు నగుచుండు, నంమ సహజంబుగ మానసంబు సకలేంద్రియప్రాణానిలంబులతోడ లీనం బగు నది యమనస్కం బైనతుర్యాతీతం బగుచుండు కలదు లే దనరానిదై ఘటాకాశంబు మహాకాశంబునం బొందిన ట్లేకంబై దేశ కాల కార్య కర్తృ కారణ గురుత్వ లఘుత్వాద్యవస్థలు తోఁపకుండునది సహజామనస్కం బగు. పట్టువిడుపులేనిద్ర

చెప్పఁజూపరాక సహజభావంబై యున్నయదియ జాడ్యనిద్రయగు. కడఁ గనరాని నిస్తరంగసముద్రంబు తెఱంగున నాద్యంతరహితంబైన నభంబుకరణి నింతింతనరాక యంతయు నిండి మలయజగంధంబును వృక్షంబునం దనలంబను నిక్షుదండంబునందు మాధుర్యంబును క్షీరంబునందు ఘృతంబును, దిలలయందుఁ దైలంబు నెట్లుండు నట్లు చరాచరప్రపంచంబునందుఁ బరమాత్మ పరిపూర్ణంబై, యిదమిద్ధ మనరాకుండుటది యోగనిద్ర యగు నిది యెంతంత సాధనకు ననుభవంబుగ ననుభవించినయోగికి ననుభవైకవేద్యం బగుంగాని వాక్కునఁ జెప్పఁగూడ దది యెట్లంటివేని. 143

శా. బ్రహ్మం బద్వయవస్తు వౌ ననెడుశాస్త్రం బెప్పుడుం బల్కుచున్
బ్రహ్మోహ మ్మనునంతమాత్రముననే బ్రహ్మంబు గానేర్చునే
బ్రహ్మంబైన గురుస్వరూపము మదిన్ భావించి భావించి తా
బ్రహ్మం బైనటువంటికాలముననే బ్రహ్మం బనంగూడునే. 144

వ. ఇట్లవాఙ్మానసగోచరం బైనబ్రహ్మానుభవంబు రాజయోగం బగు ముందుచెప్పిన మంత్రలయాది యోగంబుల యనుభవక్రమం బెట్లనిన. 145

సీ. మంత్రయోగంబుచే మారుతసంచార, దేహమర్మంబులఁ దెలియవచ్చు
లయముచేఁ దనలోని లలితప్రణవనాద, సూత్రంబు మది నూని చొక్కవచ్చు
హఠముచే జ్వరజరత్వాదిరోగంబులు, మృత్యువుం గెలిచి మేల్మించవచ్చు
సాంఖ్యయోగంబుచే సకలేంద్రియవ్యాప్తు, లరయుచుఁ దన్ను దా నరయవచ్చు

తే. తారకముచేతఁ దనువునఁ దాను వెలుఁగు, చున్న రీతిని గనవచ్చు నుచితమైన
రాజయోగంబుచేఁ బరబ్రహ్మమందుఁ, బొంది యుండఁగవచ్చు సంపూర్ణుఁ డగుచు.

సీ. విను మంత్రయోగికన్నను గొప్ప లయయోగి, లయయోగి కధికుఁ డుల్లాసి యైన
హఠయోగి యగుచుండు హఠయోగికన్నను, సరసమానసుఁ డైన సాంఖ్యయోగి
యధికుఁడ యగువానికన్నఁ దారకయోగి, యధికుండు నగువానికన్న నెంచ
సాంఖ్యతారకముల సంగ్రహించుకొని వై, రాగ్యభావన నొప్పు రాజయోగి

తే. యుత్తమోత్తముఁ డని చెప్ప నొప్పు నతని, కన్న గొప్పైనయోగి లేఁ డవనియందు
నతఁడు సంసారమున నున్న నడవి నున్న, సకలనిర్లేపుఁ డగుచుండు శాంతుఁ డగుచు.

వ. ఆరాజయోగివరునిలక్షణంబు లెవ్వి యనిన. 148

సీ. తనుకాంతియును మృదుత్వంబు వాఙ్మాధుర్య, మును మితభాషణంబులును భూత
దయయు వివేకశాంతములు మితాహార, మును నిశ్చలమనంబు ముఖ్యమైత్రి
గలవాఁడు రాజయోగ సునిష్ఠుఁ డంబర, మధ్యస్థకలశంబు మాడ్కి లోన
వెలి నిండు నంటక నెల్లు నంబుధిమధ్య, గత కలశముధీతి గాను లోను

తే. వెలిని బరిపూర్ణుఁడై నిండి వెలుఁగుచుండు, వాఁడు నొకవేళసంసారివలె నటించు
నొనరు నొకవేళ వైరాగ్య మొందుచుండు, వానియనుభవ మెఱుఁగ రెవ్వారు ధరణి.
క. ధర్మాధర్మము లొల్లక, కర్మాసక్తుండు గాక కాదా ననకన్
నిర్మలభావుం డగుచును, మర్మజ్ఞత నతఁడు మెలఁగు మనుజాలలోనన్. 160
క. ప్రాజ్ఞుండై దేహముతో, నజ్ఞానులయందు మెలఁగు నందున నాయో
గజ్ఞుని మదిఁ దెలియకఁ గని, యజ్ఞానులు నిందఁ జేతు రాగతి నోలిన్. 161
తే. దూషణము సేయువారికిఁ దొల్లి యతఁడు, చేసియుండిన పాపము చెందుచుండు
భూషణము సేయువారికిఁ బుణ్యఫలము, నపుడు పొందఁగ నిర్లేపుఁడగుచు నతఁడు.
సీ. పెద్దవన్న నహంబుఁ బెంచి వెల్కుఁడు చిన్న, ఁబనినఁ దగ్గఁడు భాగ్య మతిశయముగఁ
గల్గిన నుప్పొంగి గర్వింపఁ డొకవేళ, దనకు లేవడియైనఁ దగ్గిపోఁడు
ప్రారబ్ధ మనుభవింపక తీరదని యుప, హ్యాముగ మసఖసుఖంబు లనుభవించు
నబ్జపత్రంబున నంటనిజలబిందు, వట్ల సంసారము నంటకుండు
తే. జగతిగల బంధమూలంబు దెగినదాని, వచ్చి కొన్నాళ్లు నిలిచినపగిది దేహ
మూలమగు గారణావిద్య మొదలు తెగిన, నాయువనుపచ్చియున్న నాళ్లంగనుండు.
చ. అటువలెఁ గారణంబు తెగినప్పటికైనను గార్యజాలవి
స్ఫుటతనుయుగ్మముండు పరిపూర్ణచిదాత్మ వికారిగాక త
ద్ఘటముల నాశ్రయించి గుణకర్మములం దెపు డంటె యంటకన్
నటలని రోసి యెన్నటికి సాక్షిగ నుండు సుఖస్వరూపమై. 164
సీ. ఆలబుద్ధియును జిత్త మాయహంకృతి మాన, సంబును బుత్విగ్గణంబు గాఁగఁ
బ్రణవవర్ణంబు యూపస్తంభమును గాఁగ, బ్రాణదశేంద్రియపంక్తి యచట
పశుసమూహము గాగ భాసురానాహత, నాదంబు మంత్రము గాఁ దవరఁగఁ
బూసఁగఁ దత్పశువుల బోధాగ్నిలోఁ బ్రేల్చి, జ్ఞానామృతము సోమపానముగను
తే. ద్రావి చొక్కుచు మోక్షకాంతాసమేతుఁ, డగుచు వేదాంతసూత్రంబుల నెసుకర్ణ
కుండలంబులు వెలుఁగఁ ద్రికూటమార్గ, మందు శాంతప్రముఖ మిత్రు లలరి కొలువ.
సీ. ప్రకటితాచారము ల్పండికమ్ములు గాఁగ, శమదమాదులు సుచక్రములు గాఁగఁ
బ్రాణపంచకము నేర్పడ గాడి గాఁగ న, నూనహృద్వచనంబు నొగయుఁ గాఁగ
వరకర్ణనేత్రము ల్వాహనంబులు గాఁగ, రహి వివేకంబు సారథియుఁ గాఁగఁ
దగు నిష్క్రియత్వమే త్యాగధ్వజము గాఁగఁ, బ్రబలయోగరథంబు పైన నెక్కి
తే. పోయి నడిమి సరస్వతిం బొంది గంగ, యమునయును నిల్చు నాల్గుమార్గములనడుమ
నవభృథస్నాన మొనరించి యాత్మసోమ, యాజియవనొప్పుచుండు నీయవనిమీఁద.
ఉ. ఇంతటి యోగపూరుషుఁడు హెచ్చఁడు తగ్గడు సంతసంబు నే
కాంతమున న్వహించుఁ దనయందుఁ బరాత్మను జూచుచుండు వి

భ్రాంతులు దన్నుఁ దిట్టెనను బక్కునఁ దిట్టఁడు వారి నెప్పుడీ
శాంతుఁడు రాజయోగి ఘనసద్గురుఁ డంచు వచింపఁగాఁ దగున్. 157

సీ. అటువంటి దేశికుం డిటువంటి యోగంబు, నింతింత శిష్యున కీయరాదు
శిక్షించి కొంతిఁ బరీక్షించి తనశిక్ష, కొప్పినవారికిఁ జెప్పవలయుఁ
దనశిక్ష కొప్పని తామసాత్మునకుఁ ద,త్త్వంబు చెప్పినవాఁడు దంభుఁ డగుచు
వేషభాషలచేత విఱ్ఱవీఁగుటగాని, వాఁడు తత్త్వజ్ఞుఁడు గాఁడు గనుక

తే. గొలుత నే శిష్యుఁ డగువాని దుర్గుణములఁ, జూచి తిట్టుచుఁ గొట్టుచు సుగుణములను
జెప్పఁగావలెఁ దనశిక్ష కొప్పకొన్న, నూరకయ శాంతిఁ బొంది తా నుండవలెను.

తే. అంతియేకాని దుర్గుణుం డైనవానిఁ, దాఁ బరీక్షింప శిక్షింపఁ దలఁచె నేని
వాని దుర్మార్గములు తనమానసమున, నిలిచి కోపము పుట్టించి నిక్కముగను. 159

క. కోపం బెవ్వనికైనను, దాపము పుట్టించుఁ గనుక దామసశిష్యుం
బాపునకుఁ జేర్పఁదగ దొగిఁ, దాపత్రయహేతు వగును దనశాంతి సెడున్. 160

క. దుర్గుణములు విడువక ష,డ్వర్గంబును గూడినట్టివాఁ డతిశయ దు
ర్మార్గుం డగు వైరాగ్యము, భర్గుఁడు సెప్పినను వాఁడు పట్టుగ వినునే. 161

వ. ఇంక సచ్ఛిష్యుఁ డెవ్వఁడనిన సాధనచతుష్టయసంపన్నుం డై వంచనలేక జార చోర క్రూర గుణంబులు విడచి పరమశాంతి గలవాఁడై మోక్షాసక్తుఁడై గురుసేవఁ జేసి తద్గురుననుగ్రహంబునకుఁ బాత్రుఁ డైనవాఁడు దేహాభిమానంబు విడచి ప్రణవపూర్వకంబుగ వేంకటేశానుస్మరణంబు సేయుచు నిజయోగబలంబున సుషుమ్నాద్వారంబు భేదించుకొని యర్చ్యాది మార్గంబునం జని పరంబును జెందునట్టి యోగాభ్యాసంబు సేయలేకున్న నత్యంతగురుభక్తి గలవాఁడై తత్కటాక్షంబున భక్తి జ్ఞాన వైరాగ్యమున నభ్యసించి యుపశాంతిఁ బొంది జ్ఞానినని యహంకారంబు నొందక యుండవలయు నదెట్లన. 162

క. జ్ఞానాహంకారంబే, మానవులను జెఱచుఁ గాన మతిమంతులు తత్
జ్ఞానాహంకారంబును, మానుదు నుపశాంతు లగుట మంచిదికాదే. 163

క. ఉపశాంతి లేనిమనుజుల, జపతపములు యోగవిధులు సవనాదు లొగిం
గపటములై సెడుఁ గావున, నుపశాంతియ పరమధర్మ ముర్వీస్థలిలోన్. 164

వ. ఇట్టి జ్ఞానభక్తివైరాగ్యయోగంబులకు ననేకవిఘ్నంబులు గలుగుచుండు తద్విఘ్ననివారణం బగుట కొక్క యుపాయాంతరంబు గల దదెట్లనిన. "వేంకటాద్రియందు సనకసనందనతీర్థం బతిగోప్యంబు, నరులకుఁ దెలియరాకుండు, తత్సమీపంబునఁ బాపవినాశతీర్థ తీరంబు సిద్ధస్థలంబై యుండు, మార్గశీర్ష శుద్ధద్వాదశి దినం బరుణోదయకాలంబున స్వామిపుష్కరిణీస్నానంబు సేయుచుం ద్రయోదశి దినంబు మొదలుకొని సనకసనందనతీర్థంబునం గ్రుంకుచు శ్రీవేంకటేశ్వరుని దర్శ

నంబు సేయుచు శ్రీమదష్టాక్షరిమంత్రజపంబుఁ జేయుచు యోగాభ్యాసంబు సేయుచున్న నెట్టివిఘ్నంబులు రానోపవు, యోగంబులు సిద్ధించు, పాపవినాశతీర్థసమీపంబున నతిగుప్తంబైన కాయరసాయనం బనుపుణ్యతీర్థంబు గలదు. తత్తీర్థంబు పానంబు చేసిన దేహంబు దృఢత్వంబు నొందు. శ్రీవేంకటేశ్వరుని కైంకర్యంబు సేయుట పురుషార్థంబగు నట్టికైంకర్యంబు శక్తివంచకుండై సేయకుండిన స్వామిద్రోహి యనందగుం గావున ననిశంబు వేంకటేశుని నారాధింపవలయు నని వరాహస్వామి భూదేవి కుపదేశించిన క్రమంబు వ్యాసమునీంద్రుఁడు తెలిసి తనుపదేశక్రమంబు నానతిచ్చె నారీతి మీకుం జెప్పితి ననిన సూతుం జూచి శౌనకాదు లిట్లనిరి. 165

ఉ. సూత మహానుభావ పరిశుద్ధములై తగు యోగమర్మముల్
ఖ్యాతిగ భూమిదేవికి నఖండకృపం గిటి సెప్పఁగా నత
ప్రీతిని బాదరాయణుఁడు పెంపు వహించి గ్రహించినట్టి వా
గ్వ్రాతము నీకుఁ జెప్పుటయు వాసిగఁ జెప్పితి వీవు మాకొగిన్. 166

సీ. సంతోషమయ్యె వేదాంతవేద్యుం డైన, వేంకటేశార్చనవిభవములను
మాకుఁ దెల్పు మటన్న మది సంతసించి యా, సూతుఁ డిట్లనియె సంప్రీతి మెఱయ
ననఘాత్ములార మీ రడిగినవిధముగ, ఘనుఁడైన శేషుని కపిలగురుఁడు
ముదముమై నడుగ నిమ్ముగ శేషుఁ డనె నిట్లు, మునినాథ వినుమది మోదమునను
తే. గురుతరంబు హరిప్రీతికరము పరమ, శోకదూరము పరితాప పాపహరము
రమ్య మష్టోత్తరశతంబు కామ్యఫలద, మగుచు దీపించు నది యెట్టులనిన వినుఁడు.

తే. స్వర్ణనదిఁ బుట్టినట్టి సువర్ణకమల, జాలమును దెచ్చి వేంకటేశ్వరుని బ్రహ్మ
దేవుఁ డష్టోత్తరశతంబు నై వెలుంగ, నామములఁ బూజచేసి సానందుఁ డగుచు.

తే. స్వామిచే సర్వలోకపితామహుండు, సకలకామ్యార్థముల నంది సంతసించె
నట్టి యష్టోత్తరశతంబు నైన నామ, ములఁ బఠించుట కెవరైన ముందుగాను. 169

వ. ప్రణవపూర్వకంబుగ శ్రీవేంకటేశాష్టాక్షరీ మంత్రరాజంబు న్యాసయుక్తంబుగ జపంబొనర్చి హరికి సమర్పించి తదనంతరంబు ధ్యానావాహనార్ఘ్యపాద్యాచమనస్నానవస్త్రయజ్ఞోపవీత గంధాక్షతపుష్పాదులు సమర్పించి, వేంకటేశాష్టాక్షరి మంత్రంబు జపించి యష్టోత్తరశతనామంబుల నర్చించుచుఁ బాదాదిశీర్షపర్యంతంబుగ సర్వాంగార్చనంబు సేసి ధూపదీపనైవేద్యతాంబూల సువర్ణపుష్పకర్పూర నీరాజనమంత్రపుష్పప్రదక్షిణ నమస్కారంబులు సమర్పించుచుఁ దదేకధ్యాననిష్ఠుండైనభక్తునకు నావేంకటేశ్వరుండు ప్రసన్నుండై యైహికాముష్మికఫలంబుల నిచ్చు. నీయష్టోత్తరశతం బత్యంతగోప్యంబు నగు శ్రద్ధాభక్తులు గలవాఁడై గురు

విశ్వాసంబు గల్గి తద్గురుముఖంబునఁ దెలిసి పఠించినవాఁడు కృతార్థుం డగు నంచుఁ జెప్పెనని సూతుండు శౌనకాదులతో వెండియు సంతోషాయత్తచిత్తంబు మెఱయ నిట్లనియె. 170

చ. కపిలమునీశ్వరుం డడుగఁగా మును శేషుఁడు సమ్మతించి ని
ష్కపటముగాను దత్త్రిమము కర్దమపుత్త్రున కొప్పఁ జెప్పి నా
కపరిమితప్రభావుఁ డగు నాకపిలుం డుపదేశమిచ్చె మీ
కిపు డెఱిఁగించితిన్ బరమునీశ్వరులార తదీయగోప్యమున్. 171

క. ఈయష్టోత్తరశతమును, బాయని సద్భక్తితోడఁ బారాయణముం
జేయు సుసాత్వికులకు వే, యీ యహిగిరివాసుఁ డిచ్చు నవ్యయపదమున్. 172

నైమిశారణ్యమునుండి మునులు వేంకటాద్రికి వచ్చుట.

చ. అనవిని శౌనకాదులు మహాద్భుత మందుచు వేంకటేశ్వరుం
గనుఁగొన నిశ్చయించుచు నఖండతరం బగుభక్తిచేత నే
మనుటకుఁ దోఁపకున్న విధమప్పుడు సూతుఁడు చూచి యిట్లనెన్
మునివరులార మీ కిపుడు ముఖ్యముగా నిఁక నేమి చెప్పుదున్. 173

వ. మీరెల్లరా వేంకటగిరి కరిగి యందుండుట జన్మపావనంబు లనిన న మ్మునులు. 174

క. విని మా శ్రవణంబులు తృప్తిని బొందెను సూత నీవు ప్రియమున శేషా
ద్రిని గూర్చి చెప్పినందునఁ, గనుఁగొనఁ బోయెదము వేడ్కఁ గదలి దయాత్మా.

మ. అని యమ్మానులు పల్క సూతుఁడు మునీంద్రాళి న్విలోకించి యి
ట్లనియెం దాపసులార! మీరిచట నింకాలస్యముం జేయకన్
జని యావేంకటశైలశృంగముల నాశ్చర్యంబుగాఁ జూచి యం
దొనరన్ శేషగిరీశ్వరుం గనుఁడు పొం దుత్సాహ ముప్పొంగఁగన్. 176

మ. అని యాసూతుఁడు వేంకటాద్రివిభవం బాశ్రీనివాసోన్నతం
బును స్వామిత్వము నొందు తీర్థమహిమంబున్ భూవరాహాఖ్య నొం
దిన వారాయణాచిహ్నము ల్మఱియుఁ దద్దివ్యప్రభావంబులున్
వినిపింప న్విని సంయము ల్వెలఁగి యవ్వేళం బ్రయాణం బొగిన్. 177

సీ. గౌతమజాబాలికశ్యపాంగిరస, శ్రీవత్సకౌత్సమైత్రేయపులహ
కణ్వగార్గేయమృకండుభరద్వాజ, కౌశికదేవలక్రతుపుల స్త్య
ముఖ్యులైనట్టి సన్మునులంద టొక్కెమి, కాటవి వదలి మేలైన గంగ
సాన్నిధ్యముం జేరి స్నానంబు లొనరించి, యటఁ జని గౌతమియందుఁ గృష్ణ

తే. వేణియందును గ్రుంకి యావిమలపథము, నందుఁ గల పుణ్యతీర్థములందుఁ గ్రుంక
లిడుచు సద్భక్తితో వేంకటేశుఁ జూచు, వాంఛతో వచ్చి రమ్మునివర్యు లెల్ల.

వ. శ్రీమద్వేంకటగిరికి ప్రదక్షిణంబుగఁ గపిలతీర్థంబునకు వచ్చి తత్ప్రముఖంబులైన పుణ్యతీర్థంబులయందు స్నానాదు లొనర్చి వేంకటాచలారోహణంబు చేసి మేరుగిరి తుల్యంబులై సువర్ణప్రభ లొప్పుచున్న శృంగసమూహంబులును, నవరత్నప్రభాభాసితంబైన సానుదేశంబులును, ఫలపుష్పభరితంబు లైన పావనవృక్షసందోహవిరాజితంబును, గంగానిభంబు లైన నైర్మల్యతీర్థంబులును, శుకపికకలకంఠమరాళమయూర ప్రముఖవిహంగ నికర కోలాహలంబును, కంఠీరవవ్యాఘ్రవరాహమదేభభల్లూకమహిషోరగ ప్రముఖనానాసత్త్వసంతానంబును గరుడగంధర్వకిన్నరాది దేవగణనివాసంబును, గన్నులపండువుగం జూచుచు సామగానంబు లొనరించుచు వచ్చి యప్రాకృతజలపూరితంబును, కనకకమలకల్హార కైరవనిచయ విరాజితం బగు స్వామిపుష్కరిణిని దర్శనం బొనర్చి సభామండపంబున నిలిచి శ్రీవేంకటేశ్వరు దర్శనంబు సేసి మ్రొక్కులిడి పులకాంకితశరీరులై యానందబాష్పధారాపరిపూరిత నేత్రంబులు గలవారై గద్గదకంఠంబుల ననేకవిధంబు నుతించి యనంతరంబున. 179

సీ. శ్రీనివాసుని జూచి యానందపరవశులై జడ ల్జీరాడ నాడియాడి
యిదమిత్థ మన నేర కినలేనిముదమున, నిందిరేశుని చెంత నెగిరియెగిరి
భక్తియుక్తావేశభరితాత్ములై యప్డు, చక్కఁగఁ జిందులు ద్రొక్కి ద్రొక్కి
ఘనపదక్రమజటాకలితస్వరంబుల, సకలవేదంబులఁ జదివి చదివి

తే. నిలిచి యానందదుగ్ధాబ్ధి నెమ్మి మునిఁగి, శ్రీనివాసుని రూపంబుఁ బ్రియము గదురఁ
గనులఁబండువుగం జూచి మనము లచట, మగ్నము లొనర్చి రెంతయు మౌనివరులు.

క. అష్టోత్తరశతనామము, లిష్టంబుల నుచ్చరించి హేమాబ్జములన్
సృష్టిస్థితికారణు నా, శిష్టులు పూజించి రమల చిత్తము లలరన్. 181

సీ. అప్పుడు కోటిసూర్యప్రకాశుండును, నాజానుబాహుండు నచ్యుతుండు
పరిపూర్ణచంద్రబింబసమానవదనుండు, మందస్మితాస్యుండు మాధవుండు
లలితమహా మకరకుండలకర్ణయుగళుండు, మణికిరీటోజ్జ్వలమస్తకుండు
శ్రీవత్సలాంఛనాంచితభవ్యవక్షుండు, లలితపీతాంబరాలంకృతుండు

తే. శంఖచక్రధరుండు సజ్జలజపత్ర, లోచనుండు పరాత్ముండు లోకకర్త
యైన నారాయణుండు దయాంతరంగుఁ, డగుచు నమ్మునులను జూచి యనియె నిట్లు.

చ. మునివరులార మీ రిటకు మోదముతో నను జూడవచ్చి నం
దునఁ గడుభక్తి పూర్ణులని తోఁచిన దిప్డు వరంబు లేమి యి
త్తును దగఁ దెల్పుఁ డర్థి మెయి దూరమువచ్చితి రంచుఁ బల్కఁగా
విని మునిపుంగవు లనుచు వేంకటనాథుని వేఁడు చొప్పుచున్. 183

సీ. పలికి రిట్లని పరబ్రహ్మస్వరూప వా, జ్ఞానసాక్షీతుఁడ వైననీవు
వైకుంఠముననుండి వచ్చి వేంకటగిరి, యందున్న నిన్ను మే మనిశ మాత్మ
లను జూచుచుందుము తనర నాదివ్యమం, గళవిగ్రహం బిప్డు గంటి మిందు
వలరు చర్మాక్షుల నంతియుఁ జాలు మా, కొక్కవరం బేల నిక్కముగను
తే. గరుణమై మోక్షమార్గంబు గాంచి యిమ్ము, వేయివరములు మాకేల వేంకటేశ
యనఁగ నా శ్రీనివాసుఁ డమ్మునులఁ జూచి, దహసితాననుఁడై వక్కదయ యొసంగ.
మ. మునులారా! పరిపూర్ణకాములు మహాముఖ్యు ల్జగత్పావనుల్
తనర న్మీరు వరంబు లొల్లమని నిత్యానందముం బొందినం
దున సంతోషము నొందితిం బరమశాంతు ల్మీకుఁ గామ్యార్థముల్
పనిలే దాత్మల మద్గుణానుభవమే పాటింపుఁ డశ్రాంతముల్. 185
క. మీమనముల నేఁ దెలియుట, కై మేటివరంబు లడుగుఁ డంటిని మీని
ష్కామత్వము గంటిని మీ, కీమీఁదట మత్పదంబు నిచ్చెద బ్రీతిన్. 186
క. ఘనతరకామ్యార్థములను, మనుజుల కొసఁగుచును విపుల మహిమాఢ్యుఁడ నై
యనుపమఘనబ్రహ్మోత్సవ, మొనరఁగ నంగీకరించుచుండెద నిచటన్. 187
సీ. మొనసి కన్యామాసమున మహోత్సవ మందు, నాకజుఁ డొనరించినాఁడు గనుక
వానిసంకల్పంబుఁ బూనికతో వృద్ధి, బొందింపఁ దలఁచి యీభూప్రజలను
గొండకు రప్పించి కోరిక లెస నిచ్చి, యఖిలవైభవము లిం దనుభవింతు
నిట్టివాలీలలఁ బట్టుగఁ దలఁచుచు, భజనసేయుచు నుండు భక్తజనులు
తే. దూరమున నున్న దగ్గఱఁ జేరియున్న, వారి కిష్టార్థముల నిచ్చి వారివాఁడ
నగుచు రక్షించుచుండుదు నంతమునను, బుణ్యగతి నిత్తు నిశ్చయంబుగను వినుఁడు.
క. అని హరి పల్కినపల్కులు, విని ముదమును మీరి మౌనివీరులు చక్రిన్
వినుతించుచుఁ బంచాబ్దము, లొనరఁగ శేషాద్రియందు నుండిరి వేడ్కన్. 189
క. అటుపిమ్మట మౌనుల వేం, కటగిరినాథుండు చూచి కరుణను మీ రి
చ్చట నుండ నేల దడయక, పటుతర మగు నాశ్రమములఁ బడయుఁడు చనుఁడీ.
సీ. అని యప్పు డానతిచ్చిన వేంకటేశ్వరు, నకు శ్రీకి భూనీళలకును మ్రొక్కి
వదలి పోవుటకును మదిరాక హరిమోము, లోచనోత్సవముగఁ జూచి చూచి
యానందబాష్పంబు లక్షులవెడలంగ, నిగమాంతసూక్తులఁ బొగడి పొగడి
తనియకాస్వామి సుందరరూపమును జిత్త, నీరజాతములను నిల్పి నిల్పి
తే. తన్మయత్వంబు నొంది యాతపసు లప్పు, డాయనంతుని విశ్వమోహనుని బాయఁ
జాల కందుండి యందఱు సనకయుండఁ, జూచి యిట్లనె యప్పద్మలోచనుండు.
తే. పరమమునులార నిర్గుణబ్రహ్మ మైన, నేను సగుణవిలాసము లానవులకుఁ
జూపి రక్షింపఁ దలఁచి యిచ్చోట నిలిచి, యుండ నిట్లుందు నంతటనిండియుండు.

ఉ. కావున మద్వియోగ మొగిఁ గల్గుఁ బూర్ణవివేకి కంతటన్
నావిమలస్వరూపమును నాటఁగఁ జూపుచు నుండుఁ గాన స
ద్భావనచేత వాఁడు నను బట్టుగనంతటఁ జూచుచుండు మీ
రావిధముఁ గ్రహించి చనుఁ డక్కడ నిక్కడ నుండు సెంచఁగన్. 193

తే. పుణ్యతమమైన నైమిశారణ్యభూమి, కనుఁగుఁడని మౌనివర్యుల కానతిచ్చి
మౌనముద్ర ధరించి యాశ్రీనివాసుఁ, డప్పు డర్చాకృతిం దాల్చె నచ్చుతముగ. 194

తే. అప్పు డంచు శిలావిగ్రహంబుకరణి, నమరియుండిన శ్రీవేంకటాద్రివిభుని
చూచి మునిపుంగవులు కడు సోద్యమంది, పూర్ణభావనచే హరిం బొగడి రిట్లు. 195

1\. శ్లో. సరోజపత్రలోచనం సుసాధులోకపావనం
చరాచరాత్మకప్రపంచ సాక్షిభూతమవ్యయమ్,
పురారిపద్మజామరేంద్రపూజితాంఘ్రిపంకజం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.

2\. పురాణపూరుషం సమస్త పుణ్యకర్మరక్షణం
మురాసురాదిదానవేంద్ర మూర్ఖదర్పభంజనమ్,
ధరాధరోద్ధరం ప్రశాంత తాపసాత్మవీక్షణం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.

3\. శరాసనాదిశస్త్రబృంద సాధనం శుభాకరం
ఖరాఖ్యరాక్షసేంద్రగర్వకాననోగ్రపావకమ్,
నరాధినాథవందితం నగాత్మజాత్మసన్నుతం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.

4\. సురారిశౌర్యనిగ్రహం సుపర్వరాట్పరిగ్రహం
పరాత్పరం మునీంద్రచంద్ర భావగమ్యవిగ్రహమ్,
ధరామరాఘశోషణం సుధాతరంగభూషణం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.

వ. అని యివ్విధంబున సంస్తుతించి పునఃపునఃప్రణామంబులు చేసి వేంకటాచలం
బును డిగి కపిలతీర్థమార్గంబున నిర్గమించి యగ్గిరికిం బ్రదక్షిణపూర్వకంబుగ వరు
గుచుం దలకోనాఖ్యస్థానంబున ననేకవత్సరంబులు తపంబున నుండి యందుండి
లేచి సురాఘటక్షేత్రంబున కరిగి యందుఁ గొన్నిమాసంబులుండి యందుండి
గోదావరీతీరంబునం గొన్నిదినంబులుండి యందుండి నైమిశాటవి కరిగి యచ్చటఁ
దమతమయుచితస్థానంబులం జేరి సూతుంజూచి వెండియు నిట్లనిరి. 196

క. సూతా నీకరుణను వి, ఖ్యాతిం దగు వేంకటాద్రి కరిగితి మచటన్
బ్రీతిగ నీ వెఱిఁగించిన, రీతుల మేమెల్లి దద్గిరిం గంటి మొగిన్. 197

శా. ఆహా నీసకలజ్ఞవాక్కులకు మా కానందముం బుట్టె నీ
మాహాత్మ్యం బధికంబు చూడఁగను సామాన్యుండవే సూత మా
తో హెచ్చై తగినట్టి చిత్రములు సంతోషంబుగాఁ జెప్పిన
ట్లా హైరణ్యగిరీంద్రమందుఁ గల వీ వం దెట్లు గన్గొంటివో. 198

మునులు సూతుని నుతించుట.

సీ. ధర్మాద్రికరణి నప్పర్వతం బున్నది, చైత్రరథమురీతి సద్వనంబు
గన్పట్టుచున్నది ఖగమృగాదులు జాతి, వైరము ల్విడిచి యవ్వనమునందుఁ
జరియించుచున్నవి స్వామిపుష్కరిణి సం, పూర్ణమై యున్నది భూవరాహ
దేవుఁ డాపడమట దీపించుచున్నాఁడు, తద్దక్షిణంబునఁ దప్తహేమ
తే. స్తంభముల నొప్పుచుండెడు గోపురములు, మణులచే నొప్పు ప్రాకారమంటపములు
మఱియున్నవి తన్మధ్యమందు దివ్య, కాంతి నొప్పు విమానంబుఁ గంటిమయ్య. 199
మ. మే మాదివ్యవిమానమధ్యమున లక్ష్మీకాంతు నీక్షించి త
త్స్వామిప్యంబున నిల్చి మ్రొక్కుతఱి నాశ్చర్యంబుగా నంతలో
నేమో మేము శరీరము ల్మఱచి యుండింతైన లజ్జింప కా
స్వామిం జూచుచు నాడుచుండితి మయా సంతోష ముప్పొంగఁగన్. 200
క. అటుపలె నాడితి మాపి, మ్మట హరి నర్చించితిమి సమాధానమునం
గుటిలత లేకయ శ్రీవేం, కటపతి మాటాడె జలధిగంభీరముగన్. 201
క. ఆమధురోక్తులు వించును, మే మచ్చట నుండ మాకు మిత్రునిరీతిన్
సామిక్షమున కరుగుం డని, యామాధవుఁ డానతిచ్చి యర్చాకృతియై. 202
తే. మానముద్ర ధరించి తా మఱల మాట, లాడకుండిన చక్రమాహాత్మ్య మచటఁ
జూచి గిరిడిగ్గి యెలమి నిచ్చోటి కిపుడు, వచ్చితిమి మేము సద్గుణవ్రాత సూత. 203
క. నీ వెఱిఁగించిన చిహ్నము, లా వేంకటగిరిని గంటి మహహా యవి నీ
భావమునకుఁ గన్పించెనొ, నీవే చూచితివొ సూత నిజవిఖ్యాతా. 204
సీ. తాపసోత్తము లండఱు ప్రీతిగ, నడుగ నాసూతుఁ డిట్లనియె నపుడు
మునులార మావ్యాసమునికటాక్షము గల్గి, నదిమొదలుగ సకలార్థములును
దోఁచుచున్నవి నా దొడ్డతనము గాదు, బాదరాయణుని ప్రభావ మంత
గావున నను గొప్పగాఁ జూడఁ బనిలేదు, మీరు ధన్యాత్ము లిష్మైయిని నన్నుఁ
తే. గరుణ మీరంగ నడిగినకతన నేను, చిత్తమున నిట్లు భావించి చెప్పినాఁడ
నంతియేకాని శ్రీవేంకటాద్రియందుఁ, జూచి చెప్పితినని మీకుఁ దోఁచవలదు. 205
తే. తారకీకరనికతావితానములను, గణుతి సేయఁగ వచ్చు వేంకటగిరీంద్ర
నాయకునిలీల లన్ని నిర్ణయముగాను, శేషుఁడైనను లెక్కించి చెప్పఁగలఁడె? 206

క. శ్రీకరవేంకటనాథుని, బ్రాకటచరితంబులెల్ల భవహరములుగా
నాకుం దోఁచెడిరీతిగ, మీకుం జెప్పితిని సంయమీంద్రులు వినరె. 207

క. అని సూతుఁడు సద్భక్తిని, మన మలరఁగ వేంకటాద్రిమాహాత్మ్యంబున్
వినఁగోరిన శౌనకముఖ, మునివరులకుఁ జెప్పె మోదమున్ దనరంగన్. 208

క. శ్రీవిభ్రాజితచరిత మ,హావిభవోన్నత జగత్త్రయప్రఖ్యాతా
శ్రీవేంకటగిరినాయక, పావన తటికుండనృహరి భద్రయశోధీ. 209

మాలినీవృత్తము. సరసిజదళనేత్రా సన్మునిస్తోత్రపాత్రా, సురపవనవరచైత్రా శోకవల్లీలవిత్రా
సురుచిరఘనగాత్రా సూరిచిత్తాబ్జమిత్రా, దరహసితసువక్త్రా ధాత్రిసచ్ఛ్రీకళత్రా.

గద్యము. ఇది శ్రీతటికుండనృసింహకరుణాకటాక్షకలిత కవితావిచిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతంబైన శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యం బను వరాహపురాణంబునందుఁ జక్రరాజదిగ్విజయంబును, శ్రీవైష్ణవధర్మప్రసక్తియు, విహిత సత్కర్మప్రకారంబును, యమనియమాదియోగాభ్యాసక్రమంబును, శ్రీవేంకటే[illegible]ష్టోత్తరశతనామప్రభావంబును, నైమిశారణ్యనివాసు లగుమునులు వేంకటాద్రికి వచ్చుటయు, వేంకటేశ్వరుం డామునులకు దర్శనం బిచ్చి సంభావించుటయు, నంత నమ్మునులు వేంకటేశ్వరు నానతిం బడసి నైమిశారణ్యంబున కేగుటయు, నందు సూతుం గనుంగొని మునులు వినుతించుటయు, మునిసహితంబుగ శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళాశాసనంబు సేయుటయు ననుకథలం గల తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

వేంకటాచలమాహాత్మ్యము

చతుర్థాశ్వాసము.

శా. శ్రీనారాయణ మాత్మమూల మనఘం శ్రీవత్సవక్షస్థలం
నానాస్థావరజంగమాత్మకజగన్నాథం ప్రధానాశ్రయం
ధ్యానధ్యేయ మచింత్యమవ్యయపదం ధర్మస్వరూపం సుపూ
ర్ణానందం తటికుండశేషకుధరాధ్యక్షం భజేహం సదా. 1

ఉ. శ్రీరమణీమనోహరుని శేషశయానుని సర్వశత్రుసం
హారుని ధీరునిన్ నఖశిఖాహతరాక్షసవక్షునిన్ సహ
స్రారసరోజహంసుని సదానతదైత్యకుమారపాలకున్
గోరి భజింతు నేను తటికుండనృసింహుని శుభ్రచిత్తునిన్. 2

చ. కలశపయోనిధిం బొడమి కల్ములపంటల కోటపట్టునై
జలరుహనాభువక్షమున సాంద్రవిలాసమున న్వసించి యు
జ్జ్వలతరశుభ్రితోదయనివాసతటిల్లతమాడ్కి నాసిరిన్
వెలయఁ దలంతు మోక్షపదవిం దనరారఁగ నెప్పుడాత్మలోన్. 3

చ. విలసితమౌక్తికప్రభల వెల్గుసితోత్పలమాలికాసము
జ్జ్వలతవహించు నాథుమెడ సత్కనకద్యుతు లీనుమేనితో
సలలితవృత్తిమై వికచచంపకమాలికభాతి నుండు మే
ల్వలదుక నాదిలక్ష్మి నొగి వేమఱుఁ గొల్చెద మోక్షసిద్ధికై. 4

శా. సర్వజ్ఞం దగుమద్గురుం గొలిచి యశ్రాంతంబు సద్భక్తిచే
నిర్వాణప్రదుఁ డౌవినాయకుని వాణి న్వేఁడి తొల్లింటి స
ద్గీర్వాణాంధ్రకవీంద్రులం దలఁచి యక్షీణాత్మబోధోల్లస
త్పూర్వాచార్యులపాదపద్మయుగముల్ పూజింతు నిష్టాప్తికిన్. 5

క. పంకజహితశశినేత్ర కళంకరహిత మోక్షదక్ష లక్ష్మీరమణా
శంకరవిధిసన్నుతపద, పంకజ తటికుండనృహరి పాపవిదారీ. 6

సీ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనం బొనరించి, వేడ్కఁ గొల్చెదు ఘనవేంకటాద్రి
మాహాత్మ్యమునను వరాహపురాణంబు, ముప్పదియధ్యాయములను దొలుత

మొనసి మూఁడాశ్వాసములు చేసియావరాహస్వామి కర్పించి యవల నెడఁద
రహిని భవిష్యోత్తరపురాణమున శ్రీని,వాసువిలాసము ల్వసుధయందుఁ
తే. బ్రజకుఁ దెలియంగఁ దేటగఁ బద్యరీతి,ధృతి రచింతును దత్కృపానుకంపాబహుకృపను
దప్పులుండినఁ దగ దిద్ది యొప్పుగాను, చనున నెంచెద బుధులార సదయులార. 7
వ. అకథాక్రమం బెట్లన్న వినుండు. 8
ఉ. శ్రీకర నైమిశాటవిని శిష్టమును ల్పరమాద్భుతంబుగం
బ్రాకటభక్తిమై నొగి వరాహపురాణము విన్నమీఁద సు
శ్లోకుని సూతునిం బ్రియముఁ జూచుచు వేంకటశైల మిద్ధరన్
జోకుగ నేయుగంబునను శోభితమై పొగడొందుఁ జెప్పవే. 9
వ. అనిన విని సూతుండు చూచి మీరు నన్నడిగినట్లు జనకుండు శతానందుని నడిగిన
నతఁ డతనికిఁ జెప్పిన పూర్వేతిహాసంబు చెప్పెద వినుండని సంతసంబున నిట్లనియె. 10
సీ. వినరయ్య మునులార వేడ్కమైఁ గ్రమముగ, ధర్మకాలంబు త్రేతాయుగమున
జనకుండు నిర్మలస్వాంతుఁడై శాంతుఁడై, యొస మిథిలాపురి నేలుచుండి
తనతమ్ముఁ డగుకుశధ్వజుఁ డనువాని కూఁతులను దాఁగన్న కూఁతును దగిన
పతులను దనలోన భావించి వెదకుచు, దొరయను తగినబంధుత్వ మనుచు
తే. నలుఁవురగుకన్యలకునరనాథుసుతులు,నలుగురొక్కయింటఁబుట్టియున్నట్టి ప్రియంబు
వారి కీబాలికల నీయవచ్చునంచుఁ, జిత్తమున నెంచుచుండఁగఁ జెలఁగియపుడు.

—— భవిష్యోత్తరపురాణము. ——

క. చనుదెంచె శతానందుం, డనుకులగురువర్యుఁ డెలమి నాజనకుఁడు గ
న్గొని లేచి యెదురుసని పద, వనజంబుల కెఱఁగి తెచ్చి వరభక్తి దగన్. 12
వ. భద్రాసనంబునఁ గూర్చుండఁ జేయ నయ్యాచార్యవర్యుం డిట్లనియె. 13
తే. మానవాధీశ! సీతకు మాండవికిని, యూర్మిళకు శ్రుతకీర్తికి నొగి వివాహ
యత్నమును జేయు మింక నీ వ్రపయత్న,ముగను నుండుటగాదు నెమ్మిగను ధాత్రి.
వ. తగినపతుల నన్వేషింపు మారకుండుమని మునిన. 15
సీ. విని మిథిలాపురివిభుఁ డగుజనకుండు, గని శతానందుని వినయ మెసఁగ
ననియె నోగురువర్య! మును సవనానికి, భూమిదున్నంగ నద్భుతముగాను
ధరణి జనించెఁ గదా సీత లోకైక, మాత యటంచు నామదికిఁ దోఁచి
యున్నది యిపు డట్టి యుర్వీతనూజను, నరున కీఁదగునె యొన్నాళ్లకైన
తే. సీత చిహ్నము లన్ని లక్షించి చూడ, శ్రీరమాదేవియంశజ సిద్ధమిట్టి
సతికి హార్యుండగలవాఁడె పతిగ నమరు, గాన నిద్ధర నెందేని బూని చూడ. 16
వ. అట్టిమహనీయుండును, పురుషోత్తముండును, గలఁడేని వచింపుము మతిదయను. 17

క. హరి పూర్ణాంశుండై ధర, నరపతి జనియించియున్న నామందిరమున్
బరఁగుచునుండెడు శ్రీశం, కరచాపముఁ ద్రుంచు ముజ్జగంబులు వొగడన్. 18

చ. హరి యతఁడంచు నెంచఁదగు నంచుఁ బరీక్షకునై ముదంబునన్
సరవిని మీరలెల్లఁ గన శంకరకార్ముక మక్కజంబుగం
గరమునఁ బట్టి త్రుంచు బల గౌరవవంతుని కిత్తు సీత నే
నరుదుగఁ బల్కితిం గనుక యట్టిమహాత్ముఁడు పుట్టియుండునే. 19

సీ. అను శతానందుఁ డాజనకునిచూచి, పలికె నిమ్మెయి మహీపతివరేణ్య
భూమిజ కనుగుణ్య పురుషశార్దూలుండు, పుట్టినాఁ డీచింతఁ బెట్టవలదు
సరవిగ నీదు నల్వురకన్యలకుఁ దగి, యొకరాజకొమరులీ యుర్వియందు
నలువురుగానె యున్నారు వారలు నీదు, బాలికామణులఁ జేఁ బట్టుకొందు
తే. వేంకటాచలమహిమంబు వినుము కోర్కె, లన్ని సఫలంబు లగుఁగాన నంబుజాస
నాదులకునైన తరమె యయ్యద్రిమహిమఁ, జెప్ప విని మేలునొందిరి క్షితితలేశ. 20

వ. కావున నచంచలచిత్తవృత్తి నావేంకటాద్రిప్రభావంబును వినిన సకలాభీష్టంబు
లొడఁగూడు నప్పర్వతంబు కృతయుగంబున వృషభాద్రియనం బ్రసిద్ధినొందుఁ
ద్రేతాయుగంబున నంజనాచలం బనంబరఁగు ద్వాపరయుగంబున శేషశైలం బన
నొప్పుఁ గలియుగంబున వేంకటాచలం బని విఖ్యాతిఁగాంచు,ననఁగ నాజనకుండు
విని శతానందుని జూచి, యాశైలంబునకు నీనామంబు లెట్లుగల్గె ననియడిగిన,
శతానందుం డిట్లనియె. 21

సీ. వృషభాసురుం డనువీరుఁ డాకొండపైఁ, జేరి తాపసుల హింస చేయుచుండ
నట్టిబాధలు వరాహస్వామితోఁ జెప్ప, వలె నంచు వాకిళ్ల వచ్చి మ్రొక్కి
ప్రార్థించి పల్కిరి పరమాత్మ యీశైల, మున వృషభాసురుం డనెడువాఁడు
వచ్చి మ మ్మనయంబు బాధించుచున్నాఁడు, రయమున మించియా రాక్షసేంద్రుఁ
తే. ద్రుంచుఁ డని వేఁడ నాస్వామి యెంచి దయను, బల్కె మునులార మీరు నిర్భయముగాను
దపములొనరించుకొనుఁడు నాదైత్యునింక, యమునిపాలికినంపెద యనుచు మెఱయ.

వ. ఆకిటిరూపుం డవ్వారి నప్పుడు వీడ్కొనఁగ నమ్మునులు తమనెలవుల కేగి భయంబు
మాని తపంబు లొనరించుకొనుచుండిరి. 28

తే. దేవరిపుఁడును దుంబురుతీర్థమునను, మూఁడుకాలంబులను స్నానములు నొనర్చి
చిత్తమలరఁ గిరాతనృసింహమంత్ర, జపము సేయుచుఁ బూజలు సల్పుచుండి. 24

వ. తత్పూజానంతరంబు నిజశీర్షంబును దనఖడ్గంబున ఖండించి హరి కర్పితంబుసేయు
చుండ నాస్వామికరుణ నాశిరంబు క్రమ్మఱఁ గంఠంబున నిలుచుచుండు నవ్విధంబు
నఁ బంచసహస్రాబ్దంబులు చేసినపూజకు మెచ్చి వరాహస్వామి కిరాతనృసింహరూ

పంబున వానికిఁ బ్రసన్నుండై నంజూచి వృషభాసురుండు నమస్కరించి యనేక విధంబుల నుతించిన నయ్యమరారింజూచి నరహరి యిట్లనియె. 25

క. వినుదానవ నీతపమును, గని మెచ్చితి వరము లెవ్వి గావలె ననఁగా
విని వృషభాసురుఁ డప్పుడి, ట్లనె నానరహరినిగాంచి యానందమునన్. 26

సీ. పరమాత్మ నాకంబు బ్రహ్మలోకముగాని, యేనొల్ల నాహావం బెందుగాని
తగఁజేయవలె ననతారము లృదితొల్లి, యెత్తినప్పుడు గల యెలమిబలము
నొక్కఁడవే పూని చక్కఁగ నాతోడ, సమరంబుసేయు మోస్వామి యనిన
విని వానియవివేకమునకు నవ్వుచు విష్ణు, వనె నిట్లు కదనంబు వలచితేవు

తే. గాన నిచ్చెద రమ్మన దానవుండు, గట్టుపైఁబడినట్టుగ నట్టహాస
మురుతరంబుగఁజేయుచు నొరిమవిడచి, కదిసినం జూచి హరివాని నదుమనెంచి. 27

వ. ఇవ్విధంబున నిర్వురు సింగంబులభంగి నింగి కెగసి నేలనిల్చి యొండొరుల డాయుచుం బాయుచుం బలుతెఱంగులైన నాయుధంబులచేతఁ గొట్టుచుఁ గరికరిహరిహరిగిరిగిరిపొరిపొరినొరసి పోరుకరణి ననేకప్రకారంబుల విడివడినడుమ బుడమి గడగడవణంక వడిఁబెడగబడలక జలంబులానం దడవకకడునడిపిడుగులుపడునడువునం చొడరిపెనుసగవుల నొండొరులు మెండొడ్డి వెఱ్ఱిచూపుల నిక్కి వెక్కిరించుకొంచు ధిక్కరించుచుఁ గక్కసంబడి నిక్కిహుంకారంబులుసేయుచు నహంకారంబులు పెంచుచుం గేకలువేయుచు లోకభీకరంబుగ మేఘంబులవలె నుఱుముచు గండసిలలు బెండువడి తండోపతండంబులై బెడబెడఁబొఱలివచ్చి మెండుబండలపైఁబడిరెండేసిఖండంబు లగుచుండఁగఁ గొండకొండకుం, జంగునసెగిరి లంఘించునట్లు బహువిధంబుల ఖండనంబుసేయుచుండి రంత, నవసానంబున మలఁగుదీపంబధికంబుగ వెలుఁగుఁజూపినచందంబున వృషభాసురాంగబలంబు ప్రచండోద్దండంబై నిండిన నరకంఠీరవువిమించి కబళింపుకై వడిం గానవచ్చినం గని వెఱఁగుపడియమరులు నభోమార్గంబుననుండి నరహరివిజయంబుఁ గోరుచుండి రప్పు డప్పరమపురుషుం డుప్పొంగి రక్కసునిం గనుంగొని యొప్పుచుఁ దెప్పున గరుడవాహనారూఢుండై సహస్రాయుధంబులు ధరించి దైత్యునిపైఁబడి పట్టి కొట్టవచ్చినంజూచి రాక్షసుండు మిట్టిపడి పట్టువడక యట్టిట్టు జనుఁగుచు నాఖండలాదినిర్జరభాంతికరంబైన తనమాయాబలంబున ఖగవాహనారూఢుండై సహస్రభుజుండు సహస్రాయుధధరుండై కృత్రిమవిష్ణురూపధారిని నిర్మించి నారసింహునిపైఁ బురికొల్పె నప్పు డమ్మాయావిష్ణురూపంబు మహావిష్ణు నెదిరించి పోరవచ్చినం గాంచి చక్రియది రాక్షసకృత్యం బనితలంచి నిజమాయం బెంచి యమ్మాయకృత్రిమవిష్ణురూపధారిని మాయంబుచేసి నగుచు నిట్లనియె. 28

సీ. చపలరాక్షస నిన్ను సరిచేసుకొని పోర, వలసి పోరితి నింతవట్టు కీవు
నను(గూర్చి జపము మున్నొనరించుటంజేసి, యింతకు(జంపక యెంచితిట్లు
గడపితి(గాలంబు గావున నింక నో, పను నది యేలన వినుము విష్ణు
వును సృజించి యొనర్చు చున్న కార్యంబులు, దెలిసెవా(డెందేగ బలముడంగి
తే. యింక నీ వెంనుడా(గదో యెఱు(గ(జేయు, చూడు నాశక్తి నేడు పెచ్చుగను లేని
పోనిమాటలు వల్కు_కు(బూనిశత్రు, భయద చక్రాగ్ని కోపుదువు ధరతుండ. 29
వ. మఱియు నీశిర్షంబు చక్రాగ్ని కాహుతి యూకున్న నే(గరాళనృసింహుండను
గా నని. 30
తే. కరమునం గ్రాలుచుండు చక్రంబు(జూప(, జూచి వృషభాసురు(డు పరిశుద్ధమైన
భక్తి నా నారసింహుని పాదయుగళి, మునను శరణాగతుం డయి వినుతిచేసి. 31
వ. క్రమ్మర నిట్లనియె. దేవా! భవదీయ చక్రప్రభావం బెంతనివర్ణింప నాబ్రహ్మాదులచే
నశక్యంబు గీర్తియు నంబరీషాదిరాజప్రముఖులకు విజయంబు లిచ్చినద(ట, యది
యటుండగాక భవచ్చక్రతప్తులైనవారలకుం బునర్జన్మంబులు రావ(ట, కావున నట్టి
యప్పరమచక్రంబులం దెగి ముక్తినొందెద మన్నామం బీయద్రికిడినం జాలునని
ప్రార్థింప నానృసింహు(డారక్కసునినాలింగనంబుచేసి ముక్తినిచ్చి యప్పర్వతం
బున కాయుమద్వైరినామం బిడియె నక్కారణంబునం గృతయుగంబునందు వృష
భాద్రియని పేరొందు. నంత మునులు తమ నెలవులనుండి వచ్చి స్వామిని సన్నుతిం
చుటంజేసి యద్దేవుండు వారియభీష్టంబు లొసంగి తిరోధానంబునొంది, భూదేవీ
సహితుండై యిచ్చావిహారు(డై యుండె నని చెప్పిన శతానందునిజూచి జనకుం
డిట్లనియె. 32
సీ. మునినాథ వృషభాద్రి యనుదాని కంజనా, చల మని పేరెట్లు గలిగె(జెపుమ
యాశతానందు(డిట్లనియె(గేసరియను, వనచరోత్తముభార్య తనకు సుతులు
గలుగకుండుట(జేసి తల(చి మతంగ బు, షీశుని జూచి తా నిట్టులనియె(
బుత్రహీనుల కెందు(బుణ్యగతు ల్మహి, లేదంచు(దొల్లను వేదములను
తే. జెప్పియుండుటచేనాకు(జిత్తమునను, భయము గదురుచు నున్నది దయను నాకు(
బుత్త్రు(డెట్లు లభించునో పుణ్యరూప, చెప్పు మని వేడ నమ్ముని యప్పుడనియె.
తే. పొల(తి యిచ్చటికిం బూర్వపు వలనొప్పు, నుర్వి(జన(జన నేబది యోజనాల
దవ్వునం దనరారును ధాత్రి శ్రీనృ, సింహనామాశ్రమంబు శ్వేతేయదంబు. 34
వ. తదాశ్రమంబునకు యామ్యభాగంబునం బ్రకాశించుచున్న నారాయణాద్రి ప్రదే
శంబులం బరమపావనంబైయొప్పు స్వామిపుష్కరిణికి నుత్తరంబుగ(గోశమా
త్రదూరంబునం దాకాశగంగాప్రవాహం బున్న యది నీవందు(జేరి త్రికాలస్నా
నంబు లాచరించుచు ద్వాదశాబ్దంబులు తపంబొనర్చుచుండు మంత సుతుం డుద

యించు ననిన మహాప్రసాదం బనిమ్రొక్కి యమ్మునినాథు నానతిచొప్పునఁ దప్పక నారాయణాద్రిం జేరి స్వామిపుష్కరిణిం గ్రుంకులిడి తత్తీరాశ్వత్థవృక్షంబునకుఁ బ్రదక్షిణంబు లొనర్చి వరాహస్వామికి మ్రొక్కి యందుండి యాకాశగంగకు నరిగి యందుండుమునివర్యులకు నమస్కరించి వారియాశీర్వచనపూర్వకంబుగ న[illegible]ర్థంబునం ద్రికాలస్నానంబులు సేయుచు నిరాహారంబున నొకసంవత్సరంబు తపంబు సేసిన నంత వాయుదేవుండు ప్రసన్నుండై ప్రతిదినంబు నొక్కొక్క మధురఫలం బొసంగుచుండ నది భక్షించుచు నత్తపస్విని ద్వాదశవర్షంబులు పూర్తిగఁ దపమాచరించె నంతనొక్కనాఁడు వాయుదేవుండు సద్వీర్యగర్భితంబైన ఫలంబి య్యఁగ దానిన్ భుజించి యత్తరుణి గర్భంబు ధరియించె ననంతరంబున. 35

తే. అంత నాదేవిగర్భమం దనిలదేవుఁ, డొక్కనాఁడు ప్రవేశించు చుండునటుల
సంయమీంద్రుల కగ్గోచరస్వప్నమయ్యె, నందుచే నారు నిస్సంశయాత్ములైరి. 36

తే. దశమమాసంబు నిండారఁ దగధరిత్రి, నంజనాదేవిగర్భమం దనఘుఁడైన
పుత్త్రుఁ డుదయింపఁగాఁ జూచి పుష్పవృష్టి, సురలుగురియించి సంతోషభరితులైరి.

మ. ఘనవజ్రాంగము దీర్ఘవాలము లసత్కాంతు ల్బలస్థైర్యముల్
మను తెల్లంగని యాంజనేయుఁడు మహాముఖ్యుం డగున్ ధాత్రిపై
నని దీవించుచు మారుతాత్మజున కత్యాసక్తితో నందఱున్
హనుమంతుం డని నామధేయమిడి రత్యాహ్లాద ముప్పొంగఁగన్. 38

వ. త్రేతాయుగంబునం దంజనాదేవి తపంబుజేసి పుత్త్రుని వడసినకతన నంజనాద్రి యని ప్రసిద్ధంబయ్యె మఱియును. 39

తే. ఉరగపతిశేషుఁ డనిలుఁడ కోడిధాత్రిఁ, గనకగిరినాథుఁ డైనవేంకటునితోడ
ద్వాపరమునందుఁ బడి శైలరూపమొందె, నందుచే నదిశేషాద్రి యనఁగనొప్పె. 40

తే. అనిన విని జనకుం డిట్టు లనియె శేషుఁ, డెంచు కాపవనుని కోడె నెఱుఁగఁజెప్పఁ
డనఁ శౌనకుం డిట్లనె హరినిజూడ, ననిలుఁ డొకనాఁడు వైకుంఠమునకుఁ బోవ. 41

సీ. హరిమందిరద్వారమందుఁ గావలియున్న, శేషుఁ డాపవను నీక్షించి పల్కెఁ
బవనుఁడా నీవు పోవలను లోనికి నిందె, నిలువుమంచు వచింప నిష్ఠురముగ
ననిలుఁ డిట్లనియె నే నబ్జాక్షునీక్షింపఁ, బోవుచుండఁగ నన్ను నీవు పిలిచి
పోవల దనిచెప్పఁగా వశమే నీకు, నీయెచ్చు నాయెచ్చు నెఱిఁ దలంప

తే. నెంతయంతర మహహ నే నిప్డు హరిని, జూడఁబోవలె ననిలోనఁ జొచ్చుచుండ
బుసలువెట్టుచు ననిలుని బోకుమంచుఁ, ద్రోసె నీవలి కప్పు పెఱరోషమతిని. 42

చ. తనమెడఁ బట్టి ద్రోసినకతంబున దారుణరోషయుక్తుఁడై
యనిలుఁడు శేషునిం గని బలాధమ నీవొకధర్మసంధుఁడే?

నను మెడఁబట్టి త్రోసితివి నాగకులాధమ నేను నిన్నుఁ ద్రో
సిన నిలువంగఁజాలుదువె? ఛీ యవివేకుఁడ పొమ్ము పొమ్మనన్. 43

క. విని శేషుం డనిలుఁడ లోఁ, జనునే యన్యుండు నిన్నుఁ జయ్యనఁ బోనీ
యను నీరాకొచక్రికి, వినిపించెద నవల నన్ను వెన్నుఁడు దయతోన్. 44

సీ. తోడ్కొనిరమ్మనం దోడ్కొనిపోయెద, నంతియకాని ని న్నటకుఁబంప
ననఁగ నప్పవనుఁ డిట్లనియె నంతఃపుర, మున కేలపోవలె మూర్ఖవినుము
మంద్రిరంబున నెప్డు మార్జారముండును, మదకరివీధి నెమ్మదిగనుండు
నందుచే నొకతక్కు వగునెపిల్లికి గజ, ములయంతరంబును దలఁచుకొనుము

తే. లోనికరుగను మంటివి గానరాను, నీవయందుండు నిచ్చట నేనునిలతు
నింతమాత్రన కొఱత నా కేమిలేను, పోర భుజగాధమా నీవు పొంగు టేల. 45

మ. అనుచుం దన్నుఁ దిరస్కరింప విని రోషావేశ ముప్పొంగ ని
ట్లనియెన్ శేషుఁడు మారుతా యెపుడు నా కాహారమైనట్టి నీ
వనఁగా నెంతటివాఁడు నాయెదుట నీయార్భాటముంజెల్లునే
యనఁగా నప్పవనుండునల్క విని గోపాటోపముం బెంచుచున్. 46

క. శేషాగర్వంబున ను, ర్భాషలు భాషించి నీవు పట్టుగ నాకున్
రోషము పుట్టించితి విఁక, భాషింపఁగ నేల పొమ్ము ఫలమందె దొగిన్. 47

వ. అయినను నాబలంబునకు నీబలంబునకుఁ గజమశకన్యాయం బై యుండు నేనుసర్వ
జీవాంతర్యామియునై జగత్ప్రాణుండ నైయుందుఁ గావున నీకంటే నేవధికుండ
ననిన విని యురగేశ్వరుం డిట్లనియె. 48

సీ. విను మనిలుఁడ నేను విపులాద్రిగణముతో, మొనసిధూమిని శిరంబున ధరింతు
బహువిధ బ్రహ్మాండభాండోదరుం డైన, నీరజాతాక్షుని నేధరింతుఁ
గాన నీకంటెను నేనగొప్పగుచుందుఁ, జులకఁదనంబుగఁ జూడవలదు
పొమ్మనివల్కఁగ భూరిరోషంబు మైఁ, బవనుఁ డిట్లనియె నో పన్నగేంద్ర

తే. నేను నీలోననుండఁగ నీకుబలము, గలిగియున్నది లేకున్న ఘనతరమగు
నీబలం బేడనిలుచును నాబలంబు, ముందటను నీవుతక్కువ యెంచుఁగాని. 49

సీ. అనియివ్విధంబున ననిలుండువచియింపఁ, బన్నగేంద్రుఁడువిని వల్కెనిట్లు
పవనుఁడా విను వృథా వాగ్వ్యయం బేటికి, నీవు నే నొకదిక్కు నిలిచిమించి
యొల్లవారలుచూడ మల్లయుద్ధంబును, జేయుదమప్పు నీచేవ దెలియు
ఘోరమ్మనఁగఁ బెద్ద రభసంబుసేయంగ, వినిచక్రి యే తెంచి గనుచునుండ

తే. నప్పుడు శేషుండు పవనుండు హరికిమ్రొక్కి, తమవివాదంబుసెప్పి యో దైత్యనాశ
కదనమును జేయవలయు దీర్ఘాయువులుగ, దీవనలొసంగు దయచేసి దేవదేవ. 50

మ. అనివాతూలుఁడు శేషుఁడాహవము సేయంబూనువాక్యంబులన్
వినియోచించి వినోదముల్గనుట కావేళన్ రమేశుండు వా
రినివారింపక కారణంబొకటి వేరేయుండఁగా వీర లి
ట్లనుమన్నారిది మంచికార్య మని రోషావేశముం బెంచుచున్. 51

సీ. కార్యార్థియై రమాకాంతుఁడు నవ్వుచుఁ, బవనశేషులఁ జూచి పలికెనిట్లు
వినుఁడు మీరిద్దరు వీరాగ్రగణ్యులు, గావున నొక్క రొక్కరుని గెలువ
నూరక సేయుఁడు ధీరులై వేఱయు, ద్ధము సేయఁగాను లోకములు మనవు
గాననీకొకయుక్తి నేను జెప్పెద శేష, వినుమదియెట్లనఁ గనకనగము

తే. నందుఁబుట్టిన యావేంకటాద్రిఁ జుట్టుఁ, జుట్టుకొని ఫణములబిగఁబట్టియుండుము
చుండు మవ్వాయువాపైఁడి కొండ నెగర, మీటఁగా దొడ్డవాఁడె సమీరుఁ డపుడు.

ఆ. పలికి పవననీవు పన్నగేంద్రుఁడుచుట్టి, పట్టియున్న గిరిని పట్టిపెకి
నెగరమీటగానె హెచ్చినీ వటుమీఁద, లేకయున్న హెచ్చు లేదునీకు. 53

వ. అనివిష్ణుం డానతిచ్చిన విని మహాప్రసాదం బనిమ్రొక్కిలిడి యాదిశేష ప్రభుం
డను లిద్దఱు వేంకటాద్రిం జేరి రంతఁ బన్నగేంద్రుఁ డప్పర్వతంబునుఁజుట్టుకొని
సహస్రఫణంబులనడుమ బిగంబట్టి యుండె. నంతవాయుదేవుండు నిజశక్తి పెంచి
యగ్గిరిపై వీఁచుచుండె నివ్విధంబున. 54

క. తొడిఁబడక మొఱయు ననిలుఁడు, విడివడి వీనంగ నచల వితతులు పడిగా
గడగడ వడఁకుచుఁ దెరుగుచు, బెడబెడఁ బొరలాడఁ జూచి భీతాత్మకులై. 55

క. అప్పుడు బ్రహ్మేంద్రాదులు, తప్పక గుమిఁగూడి మారుతాయనికడకుం
దప్పటడుగులిడుచుంజని, యొప్పుగ నిట్లనిరి భయము నొందుచు నపుడున్. 56

సీ. ఓవాయుదేవ యీయుత్పాతహేతువు, గా విసరుట వేళ గాదు వినుము
చాలించు కల్పాంతసమయమం దిటుసేయు, టుచితంబు గాని ధీయుతుఁడవూను
మనివారు ప్రార్థింప ననిలుఁ డారోషంబు, విడువక మఱిమఱి విసరుచుండె
పవనుని రోషస్వభావంబు గనుఁగొని, శేషాహి చెంగటం జేరివినుతి

తే. చేసి యిట్లనివల్కిరి శేష వినుము, నీబలం బెక్కువైనది నీరజాక్షుఁ [డరసె.
డెఱుఁగు గౌరీమనోహరుం డెఱుఁగు మేము, నెఱుఁగుదుము నీ ప్రభావంబు నెన్నఁ

వ. అనిబహుభంగులఁ బ్రార్థించిన శేషుండు పట్టినపట్టువిడువకుండినం జూచి బ్రహ్మేం
ద్రాదులు మఱియు నిట్లనిరి.

క. వినుమహాభుజగకులాధిప, కనినీ మహాశక్తిహేమ గిరివరతనయుం
ఘనముగ బిగఁబట్టిన ని, న్ననిలుఁడు గదలింపనోపఁ డయ్యామహాత్మా. 59

క. అనిలుఁడు నీకోడఁడు నీ, వనిలునకోనోడవు జగంబు లదరివశింపం
బనివచ్చెను గావున నీ, ఘనరోషము నడఁచి జనుల కాపాడఁ దగదే. 60

చ. అనుజులు మూర్ఖులంచు విడనాడి సుసాత్త్వికమూర్తియైన వె
న్నుని పదమాశ్రయించితి వనూనమతుండవు నీకుఁగోప మే
లను నిజశుద్ధసాత్త్విక బలంబున నీవు చలంబడంచి నీ
ఘనఫణమెత్తి మారుతుని గాడ్పుకు గెల్పొసంగ మేలగున్. 61

వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రార్థింప నాశేషుండు కరుణార్ద్రచిత్తుండై లోకరక్షణంబు సేయుటకై యొకఫణంబెత్తె నప్పుడప్పవనుం డుప్పొంగి తెప్పున నప్ఫణంబు సందునఁ బ్రవేశించి నిజబలంబు కొలఁదిన్ వీఁచుచు నంగుష్ఠంబకొండపాతు నంగ్రుచ్చియెత్తి పైకెగరమీటుటంజేసి యప్పుడు వేంకటాద్రి గాలిపటంబు చందంబున నెగిరిపోవుచు గంగానదికి దక్షిణంబుగ ద్విశతయోజనదూరంబునం దూర్పులవణాబ్ధికి నైనుయోజనంబుల దూరంబునను సువర్ణముఖరీనద్యుత్తరతీరంబునకు సార్ధక్రోశదూరంబున నొప్పుపుణ్యకాననమునందుఁ దననుజుట్టుకొనియున్న శేషునితోడం బడియె. నివ్విధంబున శేషుండోడెనని సంతసించుచుం బవనుండు నిజేచ్ఛం జనియె జగంబులు కుదిరియుండె నంత శేషాహి తానోడుటకుఁ జింతించుచుండఁగ బ్రహ్మేంద్రాదులు వచ్చి శేషు నాదరించి రందు బ్రహ్మ యిట్లనియె. 62

సీ. విను శేష మారుతంబున కోడితి నటంచుఁ, జింతింపవలదు నీచిత్తమునను
వేంకటగిరిని నీవంకితంబుగఁ గూడి, యవనిపైనుండు నీయందు చక్ర
పాణివసించి నిన్పాలించు ననిపల్కి, విని ఫణీంద్రుఁడు చాల విన్ననగుచుఁ
బలికె నిట్లని నేను పవనునితోఁబంత, మాడియోడుటను నాయందుఁదప్పు
తే. గలిగె గర్వంబడంగె నాకర్మమింత, చేసె నిఁక నేల నాయందు శ్రీధరుండు
నిలుచు ననిపల్కి చాల కన్నీరు నింపఁ, జూచి శేషునితోఁ దమ్మిచూలి వలికె. 63

క. విను ఫణివర నీయందా, వనజదళాక్షుండు గృపను వచ్చి వసింపం
బని నేవెదకదనిఁక నీ, మనమునఁ జింతింపవలదు మతియురగేశా. 64

మ. హరి నీయందు వసించియుండఁ దనినీ కాచింతయేలా? యశో
ధరుఁడా చక్రధరుండు వచ్చుటకు సంధానంబు గావించెదన్
గిరిరూపంబుననుండు మోడితినని నాఖేదంబువర్జింపు పం
కరుహాక్షా యని నాత్మనెంచుచును సౌఖ్యంబొందు నాగాధిపా. 65

క. హరి నిచటికి రప్పించుట, కరయఁగ నేఁబూటకాపు నైతినటంచున్
సరసిజగర్భుఁడు శేషుని, శిరముల పైనివిరినమ్మఁ జెప్పెను గరుణన్. 66

వ. అపుడా యురగేంద్రున కభయంబిచ్చి బ్రహ్మేంద్రాదులు నిజనివాసంబులకుం జనిరి. యంత నాశేషుం డప్పుండరీకాక్షునకుఁ దండప్రణామంబు లాచరించి పర్వతాకారంబు నొందె. నప్పర్వతప్రమాణంబుం జెప్పెద వినుము దశయోజనవిస్తీర్ణంబై ముప్పదియోజనంబులు నిడివిగలిగియుండు నట్టి శేషాఖ్య నొందిన మహాద్రిఫణప్రదే

శంబు వేంకటాద్రియు, మధ్యప్రదేశం బహోబలంబునుం, బుచ్ఛంబు శ్రీశైలంబును నగుచుండ, సర్వక్షేత్ర సర్వతీర్థమయంబగుచు సకలఫలద్రుమపుష్పలతాశోభితంబై నానావిచిత్రధాతుప్రకాశం బగుచుండు నయ్యద్రియందు సురబృందంబులు తరుబృందంబులై ఋషిసమూహంబులు మృగసమూహంబులై పితృగణంబులు ఖగగణంబులై యక్షకిన్నరులు పాషాణరూపులై యుండఁగ శేషునకువరంబిచ్చి వోయిన పరమేష్ఠి శేషాద్రియందుఁ బ్రవేశించియుండుఁ డని వరాహస్వామిని బ్రార్థింప నద్దేవుండు వైకుంఠపురంబున నున్న క్రీడాద్రిని గరుడునివలనఁ దెప్పించి శేషాద్రియందుంచి తానందు వసియించియుండఁగ నాస్వామికిఁ బూర్వభాగమున నున్న శ్రీస్వామిపుష్కరిణి గంగాదిపుణ్యతీర్థంబులకు జన్మస్థానంబై మకరకచ్ఛమత్స్యాదిజలచరావాసంబై కమలకుముదాది పుష్పరాజివిలాసంబై సరస్వతీ సరోవరంబని చెప్ప నొప్పుచుండె న ప్పుష్కరిణియందుఁ గ్రుంకులిడినజనులు పాపరహితులయ్యెద రదియునుంగాక ధనుర్మాసంబున శుద్ధద్వాదశీదినం బరుణోదయంబు మొదలుకొని యారుగడియలపర్యంతము గంగాదినదులా పావనపుష్కరిణియందుం గలసియుండు, నట్టిపుణ్యకాలంబున నా తీర్థంబున స్నానంబుచేసిన వారలు ముక్తి నొందెద రదియునుంగాక, తత్తీర్థతీరంబున శ్రాద్ధంబులుచేసిన వారి పితృదేవత లమృతపానంబొనర్చి తృప్తినొంది స్వర్గంబునకేగి సుఖంబుండుదురు, మఱియు నారాయణాఖ్యుండను బ్రాహ్మణుండా తీర్థంబునం గ్రుంకులిడుచుండి హరిదివ్యధామంబునం బొందె నిది శేషాద్రిప్రభావం బిఁక వేంకటాద్రిప్రభావంబు వచింతు. 67

మాధవుండను విప్రుని చరిత్రము.

సీ. చెప్పెద వినుమయ్య శ్రీకాళహస్తిలోఁ, జూడఁ బురందరసోమయాజి
తనయుఁ డైనట్టి మాధవనామధేయుండు, తనకర్మవశమునం దనకు భార్య
యగుచంద్రరేఖను బగలురతికిఁ బిల్వ, నయ్యింతి భీతితో నకట పెద్ద
లింటనుండఁగఁ బగ లీరతితగదంచు, బహువిధంబులఁ జెప్పి పట్టువడక
తే. తలఁగిపోవుచునుండఁగఁ దాళఁజాల, కతఁడు ప్రార్థింపఁగాఁ బతియాజ్ఞ మీఱఁ
దగదటంచును మదినెంచి ధవునిమోము, సదయుఁడై జూచిపల్కె నా చంద్రరేఖ.

వ. స్వామీ దేవతార్చనాగ్నిహోత్రాది సత్క్రియలాచరించు సమయంబున నిట్లు దివాక్రీడాసక్తిఁ గడంగఁగూడునే యని యనేకవిధంబులం జెప్పినను వినకుండు పతిం జూచి, "యైనమీరు సమిత్కుశతులసీపుష్పార్థంబుగ సువర్ణనదీతీరవనంబునకుం జనియందుండుఁడు. నేనచ్చటికి నుదకంబుగొనివచ్చుటకు ఘటంబుచేఁగొనివత్తు నచ్చట మర్మస్థానంబున భవత్సంకల్పపూర్తిం జేసికొనుఁ డటంచుం బతికి ముదంబునొందించి యాతనిఁ బంప నతం డట్లు పోయి సువర్ణనదీతీరంబునం బుష్పవనాంతరంబు చేరె.

అచ్చటికివంతకుమున్న వచ్చి స్వర్ణభూషణశ్వేతాంబరాలంకృతయై యొక్కకాలు ముడిచికొని యొకకాలిబొటనవ్రేల నేలఁ గ్రుత్తియొత్తుచు మోకాలిమీఁదఁ జుబుకం బుంచుకొని దీర్ఘనీలకుంతలంబులు మెఱయఁ గూర్చునియున్న పద్మినీజాతి యగు చండాలస్త్రీనిం జూచి యమ్మాధవాభిఖ్యవిప్రుండు మోహించియుండె నట్టిసమయంబునం దనభార్య యుదకార్థంబుగ ఘటంబుం జేకొనివచ్చుటం జూచి యవ్విప్రుండు భార్యా! నీగుణంబును బరీక్షింప దివాక్రీడకుఁ బిలిచితింగాని మఱేమియు లేదుగావున నీవు స్నానంబొనర్చి యుదకంబుగొని గృహంబున కేగుమేను నతిశీఘ్రంబుగ వచ్చెద నని భార్యను బంపి యా చండాలస్త్రీ కడకుం బోవుచుండ నాబ్రాహ్మణునింజూచి యది లేచి మ్రొక్కి దూరంబరిగి నిలిచి యేమో చెప్పఁబోవ నవ్విప్రుండద్దాని చెంత కేగుచుండఁగ నాస్త్రీ భయంపడి మాధవాభిఖ్యబ్రాహ్మణున కిట్లనియె. 69

సీ. ధరణీసురేంద్ర నేదవ్వునం జనుచున్న, నేల వెంబడివత్తు వేమినీతి,
నన్నెవరని యెంచినావు నీవెఱుఁగుము, చండాలయువతిఁగఁ జనుము విప్ర
యనఁగ నాబ్రాహ్మణుం డనియె నీపేరేమి, చెప్పవే యనఁగ నాచేడె వానిఁ
గని నన్నుఁ గుంతల యనిపిల్తురిట్లు నీ, వడుగుచు ననుఁ జేర కవలఁ బొమ్ము
తే. నీవు నాడగ్గఱకురాకు నీచజాతి, దాననని పోవుచుండఁగఁ దాను దాని
విడిచిపోలేక మఱిమఱి వెంబడించి, భ్రాంతితో నిట్టులనియె నాబ్రాహ్మణుండు. 70

తే. భామ నీవంటిసుందరి బ్రహ్మదేవుఁ, డంత్యజాతిని బుట్టించి యపవియంసుఁ
గాచువెన్నెలవడువునఁ గనుటచేసె, నింతకోవిధిదూఱంగ నేలమగువ. 71

క. లవణాబ్ధిలోనిమణులను, దివిజులు శిరమునధరించు తెఱఁగున నే ని
న్నవనివరించి ధరింతని, వివరించి భయంబు విడచి విప్రుండనఁగన్. 72

చ. వినియదిభీతినొందుచు వివేకమున న్ద్విజుమోముఁ జూచి యి
ట్లనియెను జారకాంతను మహావిషసర్పమునంటి యెవ్వరై
నను మనినారె? ప్రేమనిను నమ్మినభార్యనువీడి నన్నుఁ బొం
దిన నిహముం బరంబుఁ జెడు ధీరతతోఁ జను బ్రాహ్మణోత్తమా! 73

వ. మహాత్మ స్త్రీపురుష్యులను జాతిద్వయంబును నిర్మాణంబుచేసి మఱల నందుఁ గులంబులు నాల్గింటిని యేర్పఱచి యేకులమువారి కాకులమునందు స్త్రీని వివాహంబాడంజేసి స్వభార్యయందు సత్సంతానంబువడసి పరస్త్రీని యపేక్షింపకయుండవలెనని ధర్మశాస్త్రములు బోధించుచుండ, నీవిట్టిధర్మంబు లెఱింగియుఁ గేవలము చండాలస్త్రీనిం గోరుట యధర్మంబుగదా! మఱియు బ్రాహ్మణజన్మం బత్యుత్తమోత్తంబైయుండ నందుఁ బుట్టి గర్భాదానాది షోడశకర్మంబుల నాచరించి వేదపూతం బగు నీదేహంబు వృథా యకృత్యంబునకుఁ జిక్కించు నేల, మఱియు నీ స్త్రో

త్రనేత్రజిహ్వాఘ్రాణపాణిపాదంబు పుణ్యకథాశ్రవణభగవద్దర్శనహరిపాదార్చిత పుష్పాఘ్రాణవేదాధ్యయనదానతీర్థయాత్రాది సత్క్రియలచేతఁ బవిత్రంబులైనవి మదీయశరీరంబు దుష్క్రియలచే నపవిత్రంబైనది కాఁబట్టి నన్నంటరాకుము, దూరంబుననిలువు మని కోకిలధ్వనితోఁ జెప్పుశకుంతలమాటలువిని యాపంజాలక యవ్విప్రుండుదానింగదియంబోవ నది పాపభీతిచే రోదనంబుసేయుచు దిగ్దేవతా దులను దలంచి, "ఈబ్రాహ్మణుండు పాపజాతినైన నన్నుఁబొందికులహీనుండై నరకంబునంబడుటకుఁ బ్రయత్నించి సముద్ర ముప్పొంగివచ్చునట్లు నాపైఁ బడవ చ్చుచున్నవాఁడు, నావలన నించుకేని దోషంబులేదు మీరెల్లరు నాకుసాక్ష్య మిచ్చువారగుదురుగాక యనుచుండ నాభూసురుం డాయువతికడకుం జని యిట్లనియె. 74

తే. భామినీ విప్రుచెప్పిన పరమధర్మ, వచనముల నేనెఱుంగుదు వసుధఁ గామ
మునను నావలెనెందఱో మున్నుధర్మ, మునువదలంపక స్త్రీలను గొనిరదేల? 76

తే. తరుణి నానోముఫలియించెఁ బరఁగనీను, జవ్వనపుఁగారణంబునఁ జాలు వేయి
జన్మములుసేయఁ గల్గునే సౌఖ్య ముర్విఁ, గాన నాయిష్ట మీడేర్చు కరుణహృదయ.

వ. అనిన నయ్యింతి భయభ్రాంతచిత్తయై యవ్విప్రుని కిట్లనియె. 77

చ. కటకట! బ్రాహ్మణోత్తముఁడ కామసుఖంబునుగోరి లేనిసం
కటపడనేల నీగృహముఁ గ్రక్కునఁజేరి నిజాంగనామణిం
బటుముదమొప్పఁ గూడు ననుఁబట్టిన నేమిఫలంబు గాన న
న్నిటచనిపట్టరాకు మిదియేమి యపభ్రమనీకు మానుమా. 78

క. చండాలస్త్రీ నెనయుట, పండితుఁడా వినుము నీకుఁ బాపమురాదే
మెండొడ్డి విప్రకులమున, టుండుము నన్నంటరాకు మూర్ఖసుజుఁడా. 79

క. అని యదివెనుకకుఁ జనఁగాఁ, గనివిప్రుఁడు కులముమించి కామాంధత్వం
బున గమరవడిగఁ జనిదా, నినిబట్టంబోవ నదియు నిలువక చనుచున్. 80

వ. అప్పుడాశకుంతల యతనిఁజూచి, "బ్రాహ్మణోత్తమా' నీజననీజనకులతోడ, గురుదైవంబులతోడ, నన్నంటకు మనుచుండఁగ వాఁడువినక యాయువతిం బట్టికొనియె నంతనది చూచి నీవునన్నంటినకతన నంటువడితివి సచేలస్నానం బొనర్చి యింటికరుగు మూరక దురాశచేత మేటికాలం బేల వమ్ముచేసుకొనెద ననుచుండ వ్విప్రుం డ పాటించక యాయబలపైఁబడి కట్టుకొని యిష్టంబు పరిపూర్తి గావించుకొనియె. నంతరం బాశకుంతల యాభూసురునింగని, "కటకటా! నే నబల యగుటంజేసి నీపట్టుకు నోఁదేని దవ్వునరుగ లేనైతి నవజలదజలప్రవాహంబు చేరోదధింబడినవిధం నీవువాసంగమంబునఁ గులభ్రష్టుండవైతివి నీ వింక యజ్ఞోప

పీతపరిత్యాగంబు చేసి మదీయ చండాలజాత్యాహారాదులు చేసి, నాకుఁ బరిణయంబు లేనికతన నిఁక వేఱనాకు వివాహంబు పనిలేదు గావున నాతోడనుండు మనిన నావి ప్రియం బద్దంపతులు నంగీకరించె. అంత నయ్యిద్దఱు కృష్ణానదీతీరంబునం జేరి ద్వాదశ హాయనంబులు కామోపభోగంబు లనుభవించుచుండ గొంత కాలంబునకు నక్కాంత లమృతినొందుటం జేసి మాధవాభిఖ్యబ్రాహ్మణుండు దుఃఖాక్రాంతచిత్తుండై యొంటిం దిరుగుచుఁ దనమనంబున నిట్లు చింతించె. 81

సీ. గురుతరం బగుబ్రహ్మకులమున జనియించి, కుంతలయను దాని గూడి కులము
వమ్ముచేసుకొని హా యిమ్మెయిఁ గష్టంబు, గుడువఁగల్గెను భార్యఁ గూడ నైతి
పాపంబు చేసితి పాపహారంబుగ, శ్రీహరి యింక రక్షింపవలయు
ననుచుఁ బశ్చాత్తాపమును బొంది గొందఱు, భక్తులౌ రాజులు పరమవేంక
తే. టాద్రి కరుగుచునుండంగ నరసి తాను, వారివెంబడిఁ జని క్రోన వారిభోజ
నాంతమున వారియెంగిలి యన్నమలరఁ, దినుచు హరి వేఁడుచును భక్తిఁ దనరుచుంత.

వ. దేహాభిమానంబు వదలి కపిలతీర్థంబున కేతెంచి యాపావనతీర్థంబునకు మ్రొక్కి, తోడుగ వచ్చిన రాజు లాపుణ్యక్షేత్రంబున వపనంబులు చేసుకొని స్నానంబు లాచరించి పితృలకు శ్రాద్ధంబులు పెట్టి పిండప్రదానంబు సేయుచుండఁ దాను గనుంగొని బ్రాహ్మణకులోద్భవుండయ్యు నూరకేలయుండవలె ననితలంచి తనతలిదండ్రులు మృతినొందినవార్త యెఱింగినవాఁ డగుటం జేసి తానట్లు వపనంబు చేసుకుని తీర్థంబున మునింగి సంకల్పశ్రాద్ధంబు చేసి మృత్పిండంబులు మంత్రభక్తియుంబుగఁ క్త బెట్టి తత్పిండంబు లెత్తి తత్తీర్థంబున విడుచుచుండఁగఁ బితృదేవతలా పిండంబులం బ్రియంబునఁ గరంబుల నందికొని రనినవిని జనకుండు శతానందుని గనుంగొని యిట్లనియె. 83

క. చండాలాంగన నొప్పుచు, నుండినకులహీనుఁ డూరకుండక నేవి
ప్రుండ నటంచుం బెట్టిన, పిండంబులఁ గొనరె వానిపిత లయ్యారె. 84
క. అనఁగ శతానందుం డి, ట్లనె జనకా కపిలతీర్థమందున మొదటన్
మునిఁగిన పుణ్యముచేఁ గై, కొని రాపిండములు వారు కొంకక వింటే. 85
సీ. ఆపుణ్య మటులుండె నటుగాక యాతని, మహిమఁ జెప్పెద విను మఱుదినంబు
పరమముదంబు నా గిరియెక్కుచుండఁ ద, త్పర్వతస్పర్శచేఁ బాపమెల్ల
నాతనివిడివాంత మయ్యె భయంపడి, యపాపగహనంబు నప్పుడది
పావకంబు దహింప గావియద్వీధిమం, టలుమించె నప్పుడు జల[illegible]వుఁడు
తే. వామదేవాదు లీక్షించి వచ్చి దివిజ, మార్గముననుండి యాశ్చర్యపుష్టు లగుచు
నేమి యీవింత యనిమర్త్యలెంతయునవు, డద్రినిం గ[illegible]ండిరి యదటిపడుచు.

ఉ. అప్పుడు వేంకటాచల మహామహిమంబు దవాగ్నిరూపమై
తప్పక విప్రుపాపమును దగ్ధముచేసె నటంచు మాధవున్
గొప్పగ నెంచి శీర్షమునఁ గొల్లఁగఁ బువ్వులవాన నించి యం
దొప్పఁగఁ జామచుండి రజఁ దుర్విఁకిఁ దా దిగివచ్చి నవ్వుచున్. 87

ఉ. వానిశిరంబు మూర్కొనఁగ వాఁడు కృతార్థుఁడ నైతినంచుఁ దా
నా నలినోద్భవుం బొగడి యంజలిచేసి భయంబు మీఱఁగా
దీనతనొంది యిట్లనియె దేవ వివేకములేక పాపముం
బూని యొనర్చితిం బరమపూరుష నాగతి యెట్లు చెప్పుమా. 88

తే. అనుచువాఁడార్తిఁబొందుచునడుగనజుఁడు, సత్కృనిమ్మయి నోవిప్ర! పాపమెల్ల
భస్మమైపోయె సంశయంపడకు మింక, వేంకటాద్రికి నీవు వేవేగ నరిగి. 89

సీ. స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానంబుచేసి యా, భూవరాహస్వామి పూజసల్పి
మ్రొక్కుచు నీదేహమును విసర్జింపుము, తదనంతరంబు భూతలమునందు
ధన్యత పాండవ దౌహిత్రవంశజుఁ, డగుసువీరునిసుతుఁడై జనించి
నట్టిసుధర్ముని కాత్మసంభవుఁడవై, వసుధ నారాయణవనపురమున

తే. నిలిచి హరిభక్తి నెదనుంచి నిర్మలముగఁ, దొండమండలదేశ మఖండధర్మ
మార్గమున నేలుచుండు రమావిభుండు, పెండ్లియాడును నీపుత్త్రిఁ బ్రేమనవర. 90

తే. లక్ష్మియె కుమారిగా నీకు లక్షణాంగి, గల్గు శ్రీహరి కిచ్చి సౌఖ్యంబుగాను
బోయి వైకుంఠమును జేరు భూసురుండ, యనుచు మాధవునిం గని వనజభవుఁడు. 91

వ. కారుణ్యార్ద్రచిత్తుండై పరంబు లోనగుటంజేసి యప్పర్వతంబునకు వేంకటాద్రి
యనునామంబు సార్థకంబయ్యె. వేంకటాఖ్యాక్షరత్రయార్థంబు చెప్పుమనిన జన
కుంజూచి శతానందుం డిట్లనియె. 92

క. వినువేమ్మనుపాపేంధన, మును గటయుగ కాక్షరాగ్ని ముఖ్యంబై కా
ల్చును గావున వేంకటగిరి, యనిపే రామద్రి కొప్పె నవనీనాథా. 93

సీ. మొనసి ప్రాతఃకాలమునలేచి వేంకటాద్రిస్మరణముసేయు ధీరు లవనిఁ
గ్రమముగ నూఱు గంగాస్నానములు మఱి, సేతుయాత్రలు వేయి చేసినంత
పుణ్యఫలంబులం బొంది సుఖింతు రీకథ మద్గురుం డగుగౌతముండు
నాకుఁ జెప్పినరీతి నీకుఁ జెప్పితి నిది, వినినవారికి శుభవితతు లొదవు

తే. వసుధ నిహపరసుఖములు వలసినట్టి, వార లీకథ వినవలె వాంఛమీఱ
[illegible] శతానం[illegible]ముని చెప్పినందువలన, జనకుఁ డావేంకటాద్రికిం జనఁదలంచి. 94

వ. [illegible]సంత్రిప్రవ[illegible]లం దోడ్కొని శతానందునితోడ వేంకటాద్రికివచ్చి స్వామిపు
ష్కరిణియందు స్నానాదులుచేసి భూవరాహశ్రీనివాసుల సాన్నిధ్యంబునఁ గొన్ని
దినంబు లుండి [illegible] మిథిలాపురంబుచేరి నిర్విఘ్నంబు వేంకటాద్రిదర్శనంబు

చేసిన పుణ్యంబువలన రామచంద్రుండు శంకరధనుర్భగ్నంబుచేసి సీతనుబరిగ్రహించె నంత సౌమిత్రియూర్మిళను, భరతుఁడు మాండవిని, శత్రుఘ్నుండు శ్రుతకీర్తిని బరిగ్రహించిరి యనిన జనకుండు సంతసించె, ననిన విని శౌనకాదులు సూతుంగని యిట్లనిరి. 95

క. కమలాసనుఁడు రథోత్సవ, మమరఁగ శ్రీవేంకటాద్రియం దాహరికిన్
విమలుండై చేసెఁగదా, కమలాక్షుం డచట నెంతకాలం బుండెన్. 96

క. అనవిని యాసూతుం డి, ట్లనియెన్ శ్రీవేంకటాద్రియం దాఢ్యుండై
వనజాక్షుఁడు కలియుగ మడఁగిన దనుక యహీంద్రనామగిరిపై వేడ్కన్. 97

సీ. ప్రాకృతజనులలోపల మెలంగుము భూమి, యందుండి శ్రీవేంకటాద్రివిభుఁడు
పరఘనప్రాకృత ప్రభలచేదీపించు, మిహిరాబ్జకాంతులు మెచ్చకుండు
బహురత్నగోపుర ప్రాకారసౌధము, లొమ్మనయుఁ జతుర్ద్వారములును గలిగి
మహనీయ మరకతమణితోరణంబులం, గొమరొందుచున్న వైకుంఠపురము

తే. దలఁచి యచ్చటి నిత్యముక్తులును దాను, జూడఁగోరుచు శేషాద్రి శుభ్రఘోణి
కొప్పగా నేలుమనిచెప్పి యొప్పగించి, మంచిమాయానిగూఢ విమానమెక్కి. 98

వ. శ్రీభూనీళాసమేతుండై హరివైకుంఠపురంబుంజేరి యందుండు నిత్యముక్తులంజూచి యాదరించి యప్రాకృతమణిమయాంతఃపురంబున శేషతల్పంబునందు వసియించి యుండె నంత శేషాద్రియందుండువరాహస్వామి విశ్వకర్మనిర్మితపురంబును నంతర్ధానంబొనరించి యిచ్ఛావిహారంబుగఁ బ్రవర్తించుచుండెఁ బిమ్మట వృషభాసురునితో యుద్ధంబు సేయంజనియె నివ్విధంబునం గొన్నియబ్దంబులు జరిగినవెనుక యొక్కనాఁడు నారదుండు వేంకటాద్రికి వచ్చి శ్రీనివాసుఁడు వైకుంఠంబుచేరిన వృత్తాంతంబు నెఱింగి సత్యలోకంబునకేగి బ్రహ్మదేవునకు నమస్కరించి యిట్లనియె. 99

తే. తండ్రివిను చక్రశేషభూధరము శుభ్ర, ఘోణి కొప్పించి తాను వైకుంఠమునకుఁ
జేరవనఁగా నజుం డతిచింతనొంది, యేమియుందోఁప కతనితో నిట్టులనియె. 100

క. విను నారద భూలోకం, బున శేషాచలమునందుఁ బురుషోత్తముఁ డుం
డినకాలంబునఁ దద్భూ, జను లతిపుణ్యాత్ములైరి సాత్త్వికు లగుచున్. 101

సీ. ఆస్వామి వైకుంఠమందుఁ గ్రమ్మఱఁ జేరి, నందుచే శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
నేను సంకల్పించి నెనరునఁ గావించి, నట్టి రథోత్సవం బావరాహ
దేవుఁ డొక్కఁడు సమర్థింప లేఁ డా శ్రీని, వాసుఁ డందుం[illegible]
వసుదేవ దశరథ వరతేజములఁ దండ్రి, జేవృత్తముగ దీర్చి ని[illegible]

తే. పరవి దేవకికళను గౌసల్యగళను, బుట్టఁగాఁ దీర్చియుం[illegible] వా[illegible]లోన
శ్రీనివాసు[illegible] వేగమ చే [illegible], మీవు గావింప[illegible] దేవభూని. 102

క. వనజాక్షుం డాగిరిఁ జే, రినపిమ్మట వారికి నాఁటిరీతిని వరదం
బున వేడ్కఁ జేయవలె మే, లొనరంగ జగద్ధితంబు నొందఁగ మఱలన్. 103

సీ. క్షితిమీఁద నెప్పుడు శ్రీనివాసుఁడు లేని, కతన మానవులు దుష్కర్ము లగుచుఁ
గలిమాయ నొంది సత్కర్మముల్ శ్రద్ధతోఁ, జేయలే రిఁక మీఁద శేషగిరికి
మఱల శ్రీహరి వచ్చి మనుజుల నెల్ల ర,క్షింప నుపాయంబు సేయకున్న
జనుల పాపంబును శమనుఁడు గని నార,కమునందుఁ ద్రోయించుఁ గాన భూత

తే. దయ మనంబున నుంచి మాధవుఁడు శేష,పర్వతము చేరునట్టి యుపాయ మీవు
సేయు మనవిని సురముని శ్రేష్ఠుఁ డలరి, యజుని పాదంబులకు మ్రొక్కి యాదరమున.

సీ. శరదభ్రశుభ్రలసత్కాంతి నిజదేహ,మందు రప్పింపఁగా నరుణవర్ణ
కలితజటాజూట కళలుప్పతిల్లఁగ, లలిఁ బూర్ణచంద్రకళంక మనఁగ
నొప్పుఁ గృష్ణాజిన మొప్పంగఁ గటియందు, మధ్యభాగమునందు మౌంజి వెలయ
మెఱపుఁదీవెను బాను మెచ్చు కయురమునఁ, దగిన బంగరుజన్నిదము వెలుఁగ

తే. నారదుఁడు లేచి యప్పుడా నలినభవుని, యనుమతిని జాహ్నవీతీరమునను జేరి
క్రతువు లచ్చట నొనరించు కశ్యపాది, సంయమీంద్రుల నీక్షించి సవినయమున.

తే. వీణ మీటుచు గానధురీణుఁ డైన, నారమునీంద్రుఁడు సవనవాటమునకు
రాఁగఁ గశ్యపముఖులు నారదునిఁ జూచి, విహితరీతిని బూజించి వినుతిచేసి. 106

క. ఘనతం దగ మఱి మును లా, యనిమిషమునివరునిఁ గాంచి యనిరి ప్రేమన్ నో
మునినాథుఁడ భవదాగమ,మున మే మెల్లరము మోద మొందితిమి కడున్. 107

తే. అనఁగ విని మహానులార మీ రందఱిచట, యజ్ఞము సల్పి తత్ఫలం బలర నెవరి
కర్పితంబులుగా వింతు రావిధంబు, దెలుపుఁ డనిపల్క మునులు సందియము నొంది.

వ. అప్పు డాభృగుమునీంద్రునితో వాదములోఁ దాము వితర్కించుచు యజ్ఞఫలభోక్తయైన దేవుని నేర్పఱిచి చెప్పుటకుఁ దోఁచక యూరకుండ నారదుండు చూచి యిట్లనియె. 109

సీ. మానితాష్టాక్షరీమంత్రార్థమును వీణె,నం దుల్కించి సానందుఁ డగుచుఁ
బలికె నిట్లు ప్రజాపతులార మీరు సత్క్రతువులు చేసి లోకములయందు
విలసితముగఁ బ్రజావృద్ధిఁ జేసితిరి మే, లయ్యె మోక్షప్రదుఁ డైన దేవుఁ
డజుఁడో పద్మాక్షుఁడో హరుఁడో విచారించి, ముక్తిప్రదం బైన మూర్తియందు

తే. సవనఫల మ్మొగి నర్పించి సంతసింపుఁ, డనుచు హితమొప్పఁ జెప్పి వీడ్కొని విపంచి
తంత్రులను మీటుచును బరతత్త్వ మాత్మ, యందుఁ జూచుచు స్వేచ్ఛావిహారి యగుచు.

వ. అమ్మునీంద్రుం డిందు త్రిలోకసంచారంబు సేయుచు నుండె నజుండు శేషాద్రియందు వల్మీక[illegible]వృక్షంబుల నిర్మాణం బొనరించి యుంచె నంతరంబున 111

మ. ఘనుఁడై నారదుఁ డన్నవాక్యముల నాకర్ణించి భావించి యమ్మునులెల్లన్ గుమిఁగూడి తాము తమలో మూర్తి త్రయంబందు మించినమోక్షప్రదుఁ డైనవేల్పును పరీక్షించుప్రకారం బదె ట్టని యోచించి భృగుండు నేర్పుఁగన నిం కామూర్తిచందంబులన్. 112

వ. అనినిశ్చయించి త్రిమూర్తులయందు ముక్తిప్రదుండైన మూర్తిని విచారించుకొని రమ్మని భృగుమునీంద్రుని నంపఁగ నమ్మునిసత్యలోకంబునకేగి తపోజనపరివృతుండై కొలువున్న బ్రహ్మనీక్షించి మొక్కి యాబ్రహ్మ కూర్చుండుమనక మున్న కూర్చుండినంజూచి యజునిమనంబునఁ గోపంబువొడమిన నాకోపం బడంచుకొని విధాతమాటాడ కుండినంజూచి యాబ్రహ్మ రజోగుణస్వరూపం బిట్టిదనియు నిట్టిరజోగుణప్రధానుం డైనవాఁడు మోక్షప్రదుండు గాఁడు గావున నతనికి భూలోకంబున నాలయం బొక్కడంగాని లేకుండునని నిశ్చయించి యాభృగుమునీంద్రుండు దిగునలేచి కైలాసంబునకుం బోయి పార్వతీసమేతుండై క్రీడించుచున్న శివుని ముందట నిలిచినంగని పార్వతిలజ్జించె, నప్పుడాశివుండు గానితటి నిట్టిస్థానంబునకు నిమ్మునిరాఁదగునే యని క్రోధోద్రేక రక్తాక్షుండై చూచుచు మాటాడకుండుటం జూచి యానారదుని తమోగుణస్వరూపం బిట్టి దని యెఱింగి యిట్టి తమోగుణుండు ముక్తిప్రదుండు గాఁ డీతనికి శరీరపూజలేక లింగపూజ యగుం గాక యని నిశ్చయించి యందుండి వైకుంఠంబునకు నరిగి యమ్మునీంద్రుఁడు శేషతల్పంబునందు రమాసమేతుండై శయనించియున్న యాశ్రీనివాసునివక్షంబునందు నిజపదం బెత్తి తన్నుటంజూచి యాహరి దిగ్గనలేచి యమ్మునికిఁ బ్రణామంబు చేసి యర్ఘ్యపాద్యాది విధులం బూజించి కూర్చుండి తన్నుం దన్నిన యమ్ముని పాదంబు తనతొడపై నిడికొని యొత్తుచు మందస్మితవదనుండై యాభృగునీక్షించి యిట్లనియె. 113

సీ. పరమమునీశ మీ వచ్చుటఁ దెలియక, యూరక పవళించి యుంటిఁ గనుక
యపచారి నైతి నాయందుఁ గృపాకటా, క్షం బుంచవలయు నోసంయమివర
నాయపచారంబునకుఁ దగుశిక్షకై, యెఱిఁగి తన్ని తిరి నాకిట్టమాయెఁ
గఠినమైనట్టి వక్షమునందుఁ దన్న మీ, పద మెంత నొచ్చెనో గద యటంచు

తే. నేమి సేయుదు మృదువైన దీపదంబు, చిగురుటాకులవంటిది సేవ్యమైన
దిట్టిపాదము తాఁకిన గాదనునొప్పి, లేదు యోగీశ కోపము లేదు నాకు. 114

క. వనజముఁ దాఁకినచందం, బున మీపదఘాత మెదను భూషణ మయ్యెన్
ఘనకఠినతరోరస్థల, మెనయఁగఁ దాఁకినపదాబ్జ మెట్లుండెనొకో. 115

వ. అనిపల్కి యమ్మునీంద్రుని పాదప్రక్షాళనంబుచేసి తత్తీర్థంబు శిరంబునం జల్లి కొని యిట్లనియె. 116

క. వరవిప్రుని పదరేణువు, లిరవుగ శిరమునధరింతు నీనాఁటికి మీ
చరణం బురమున సోఁకఁగ, ధరణీసురవర్య నేఁడు ధన్యుఁడ నైతిన్. 117

ఉ. అని హరివల్కఁగా భృగుమహాముని సంతసమంది మానసం
బున భయభక్తులంబొడమ పుండరికాక్షునిమోము చూచి ల
జ్జను దలవాంచి యిట్లనియె శాశ్వతసద్గుణమూర్తివీవు గా
వున నను బ్రోచి తిందు నిఖిలోన్నత నిన్ను నుతింప శక్యమే. 118

వ. అని వినుతించి హరిని వీడ్కొని చని గంగానదీతటంబునఁ గ్రతువు లొనరించుచు
న్న కశ్యపాదిమునివర్యుల చెంతఁ జేరి, అజరుద్రుల రజస్తమోగుణ స్వరూపంబులను
హరిశుద్ధసత్త్వగుణస్వరూపంబును దాఁబరీక్షించి వచ్చినవృత్తాంతంబు లమ్మునివర్యు
లకు వినిపింప వారుసంతసించి నారాయణుండొక్కఁడె ముక్తిప్రదుం డనినిశ్చయిం
చి సకలక్రతుపుణ్యఫలంబు లాస్వామికి నర్పించి విష్ణుధ్యానంబు సేయుచుండి రంత.

సీ. వనజాక్షు నాభృగుముని దన్నినప్పుడా, హరివక్షమున లక్ష్మి యలరుచుండి
తననివాసమునందుఁ దన్నినభృగునిపై, నలుక రెట్టింపఁగ హరికి మ్రొక్కి
పలికె నిట్లని నిన్ను బ్రహ్మస్వరూపుఁడ, వనినమ్మి నీయురంబునను నిల్చి
యిరవుగనుంటి నేఁడీ భృగువర్యుండు, వన్నెంచకుండఁ దాఁ దన్నెఁ గనుక

తే. యతఁడు తన్నుట సంతోషమయ్యె నీకు, నాకుఁ గోపముపుట్టియున్నది మునీంద్రు
నేమి సేయుట కిష్ట మెక్కింత లేదు, గానఁ దపమాచరించెదఁ గమలనాభ. 120

క. మానసమున మీపదములు, ధ్యానింపును నెచ్చటైనఁ దద్దయు నెపుడుఁ జ
జ్ఞానము నాకిపు డొసఁగుము, నేనీపదమందె నిలుతు నీరజనయనా. 121

క. అనుచు రమాకాంత మనం, బునఁ గోపముగదుర వల్కఁ బురుషోత్తముఁ డా
వనజాలయతో నిట్లనెఁ, గనుఁగొని ప్రియమార నయముగా వినుమనుచున్. 122

క. సిరినన్ను మానిదన్నుట, కరమరగాఁ జూడవలవ దమ్మునిపాదం
బురమునఁ దాఁకినదే శుభ, కరమయ్యెను గోపగింపఁగాఁ దగ దింతీ. 123

చ. అనవిని లక్ష్మి యిట్లనియె నాత్మలకాత్మవు విశ్వకారణుం
డననిను బూజసేయ కిపుడక్కట యిక్కడవచ్చితన్నె న
మ్మునికిఁక నేమిగల్గు నతిమూర్ఖుఁడు వానిఁదలంప నింక నా
మనమున కింపుగాను బహుమానముచేసితి వీవు కేశవా. 124

సీ. తనతండ్రి యైనవిధాత నీకు సుతుండు, తానావిధాతకుఁ దనయుఁ డయ్యె
దనకుఁ బితామహుం డనియెంచి పిన్నపై, ద్దంతరమును జూడ కదరఁ [illegible]
నదియటులుండంగ నమ్ముని పరమాత్మ, వనినిన్నుఁ దెలియలే కజ్ఞుఁడ [illegible]
వటువంటిమునిపాద మిటు నీయురంబున, సోఁకినంతటన [illegible]

వ. తే. దగదు సెంద్దైన నేను జిత్తమున నిన్ను, నిల్పి పూజించుచుండుట నీతి నాకు
సెలవొసంగుము జగదీశ చిత్ప్రకాశ, యంచు సిరివల్క హరి యిట్టు లనియె నగుచు.

సీ. సుదతి విరించినా సుతుఁ డాభృగుఁడు పౌత్రుఁ, డనియంటి బిడ్డబి డ్డైనవాఁడు
తన్నిన నెఱుఁగఁడు పిన్నవాఁడని నేను, గూర్తిఁ దలంపక గొట్టనగునె?
కడుపులోపల బిడ్డ కాలఁదన్నె నటంచుఁ, దల్లి క్రమ్మఱ వాని దన్నఁదగునె
జీవకోటులను గుక్షిని నుంచుకొనిన నే, నిట్టిదోషముల సహింపకున్న
తే. సెవరు సైరించి గాతురు భువిని మఱియు, బ్రహ్మపుత్త్రుఁ డతండు సద్బ్రాహ్మణుండు
తాపసోత్తముఁ డదిగాక తత్త్వవేది, నిజముగా భక్తి నాయంద నిలిపినాఁడు. 126

ఉ. భక్తుఁడు నా కతిప్రియుఁడు భక్తుని కేనుఁ బ్రియుండఁ గాన నా
భక్తుఁడు నన్నుఁదన్నుటకుఁ బాపియటంచును నింద సేతురే
ముక్తుఁడతండు మౌనిజనముఖ్యుఁడు మూర్ఖుఁడుగాఁడు గాని భే
దోక్తులు మాని శాంతమతి నుండుము నాయురమందు భామినీ. 127

క. అని విష్ణుం డనుటకు సిరి, కనుగవఁ గెంపెసఁగఁ గోపకలితాననయై
మనమున నసహ్యపడుచును, దనపతి కిట్లనియె వినుము దైత్యవినాశా. 128

క. పరపురుషపదస్పర్శం, బరుదుగ నురమందు సోఁక బాగగునే నం
దురుప్రేమ నుండఁదగునే, వరపాతివ్రత్యధర్మవర్తన సెడదే? 129

సీ. తన్నినవిప్రుని దండనసేయక, యంపితి భయపడె నంచుఁ జెప్ప
చులకఁదనంబుగఁ జూచి నిన్నెంతైన, గొల్లవాఁడైనను గొట్టఁగలఁడు
ఇఁక నాఁడువారైన దట్టించి నీమీఁద, నవ్వుచు తాలతో రువ్వఁగలరు
నిను మ్లేచ్ఛు లీరీతి విని సద్దుసేయరు, మించి నీగుణ మాక్రమించఁ గలరు
తే. తొలుతఁ బుట్టిన నీశాంత తుదకు నన్ను, నిన్ను నెడఁబాపె నెంతైన నిన్నుఁ జిత్త
మందుఁ బూజించుచుండెద నంతెగాని, నీయురంబున నేనెట్లు నిల్తు నధిప. 130

సీ. అనిపల్కి తిలకించి యనమితాననయౌచు, మఱిమఱిఁ జూచుచు [illegible] లక్ష్మి
నిజపదాంగుష్ఠంబు నేలవ్రాయుచుఁ జింత, నెనయుచుండఁగఁ జూచి [illegible] దాఁచి
కారుణ్య మూహించి క్రమ్మఱ మాటాడ, కున్న వెన్నుని జూచి యుదధికన్య
హరి తన్నుమన్నింప కఱమరఁ జేసినాఁ, డీజాలిమాల నా కేలయింక
తే. నవితలంచుచు వైరాగ్య మగ్గలింపఁ, గమలనాభుని హృదయపంకజమునందుఁ
జక్కఁగా నుంచికొని మ్రొక్కి చని రయమున, రమ్యతరమగు కొల్హాపురంబుచేర.

క. అ[illegible]ల్హాపురివాసులు, శ్రీకమలాదేవి నచట శ్రీకరభక్తిం
బ్ర[illegible]ముగఁ బూజింపఁగఁ, జేకొని యావోటునుండెఁ జిరకీర్తివగన్ 132

వ. [illegible]కమంబుగ లక్ష్మీనారాయణులకుం బొడమిన ప్రేమ కలహావ్యాజంబున లక్ష్మీ

...ల్లాపురంబు చేరననిన సూతుం జూచి శౌనకాదిమహామును లాశ్చర్యంబ ని
యిట్లనిరి. 183

శా. శ్రీనారాయణుఁ డీప్రకారముగ నాక్షీరాబ్ధిజన్ బాసి యా
భూనీళాంగనలందు మోహమును సంపూర్ణంబుగానుంచి యం
...నందించుచునుండెనో సిరిని నెయ్యంబొప్ప భావించుచున్
...సత్వంబును బొందుచున్ నగచెనో స్థిరాత్ముఁ డై యుండెనో. 184

క. అనిశౌనకుఁ డడుగఁగఁ దగ, విని సూతుం డిట్లు లనియె వెన్నుఁడు సిరిపై
నెనరు మనంబును బెనఁగొనఁ, దనలో నిలుకలఁ చె విరహతాపము మీఱన్. 185

సీ. ఆదేవముని వేంకటాద్రిపైనే లేని, తప్పు విరించితోఁ జెప్పునేల
యజుఁడు నారదునంప నతఁడుమహానులచెంతఁ, జేరి మహాత్రశక్తి సేయనేల
తత్పరీక్షకు భృగు తాపసేంద్రుఁడు వచ్చి, ధైర్యంబులో నన్నుఁ దన్నునేల
యది చూచి నాకు నిత్యానపాయినియైన, భామ నన్నిపుడెడఁబాయునేల

తే. కటకటా యేమిసేయుదు కర్మమునకుఁ, గాల మెంతటివారైనఁ గడపలేరు
శ్రీయుఁతి యిప్పు నన్నెడఁబాయుకొఱకుఁ, గలిగె నన్నుతముగ నెన్ని కారణములు.

తే. మంచిదిది యొకకొఱతగ నెంచనేల, చంద్రబింబమునందుండు చంద్రికవలె
విమలయై లక్ష్మి నాయందు వెలయుఁగాని, పరఁగ ననువీడ దెందు సౌభాగ్యలక్ష్మి.

క. సిరి యొదలోనె నెప్పుడు, కరముప్రియుంబార నుండి గ్రమ్మఱ నాహృ
త్సరసిజమున నివసింపఁగఁ, దరముగఁ జేసుకుని బోతుఁ ద్రిజగము లలరన్. 188

సీ. తోయధికన్యకాస్థూలదేహం బిప్డు, డెందున్నఁగాని నాయందు సూక్ష్మ
తనువొప్పుచున్నది దానిచేఁ జింతలే, దైనలోకవిడంబనార్థముగను
మొనయు సర్వజ్ఞత్వమును దాఁచి శ్రీరమా, వనితను వెదకఁగవలయు నిపుడు
నేనూరకుండినఁ బూని యోపికలేని, కొంద ఱందును లేని నింద లిడుచుఁ

తే. గొలువుఁ డని పార్షదులకు వైకుంఠపురముఁ, బాయకుండుఁడు నిరతంబుపటిమ విడక
చెప్పి భూనీళలకు వారి నొప్పగించి, మఱల నిట్లనితలఁచె నమ్మూర్ధన్యుండు. 189

వ. కొంతకాలం బట్లుండిన నయ్యిందిరను మద్వక్షంబునం దుంచుకొందు నని నిశ్చ
యించి భూనీళలంజూచి బుజ్జగించి రమాదేవిని వెదకి గ్రమ్మఱఁ దోడ్కొనివత్తు
నని వారితోఁ జెప్పి వైకుంఠంబు విడిచి వేంకటాద్రికి వచ్చెననఁగ శౌనకాదు
లిట్లనిరి. 140

క. శ్రీవనితామణి నరయుచు, శ్రీవైకుంఠంబు విడిచి క్షితిపై నుండెన్
శ్రీవేంకటగిరిఁ జేరిన, శ్రీవిష్ణుం డచట నేమిసేయుచు నుండెన్. 141

సీ. ...ను అడుగఁగ నానూతుఁ డిట్లనె, వినుఁ డాదివిష్ణుండు వేంకట...
...రి యచ్చటనుండు శ్రీవరాహస్వామి, కిని పుష్కరిణికి దక్షిణము గాను

తే. దగ విలసిల్లు తింత్రిణీవృక్షమూలమునందు, మెఱయుచున్నట్టి వల్మీకవివరి
యందుఁ బ్రవేశించి యయుతవత్సరములం, దెవరికిం గన్పింప కెలమి గాను

తే. బుట్టలో వెల్గుచుండఁగ భూతలమునఁ, దప్ప కిరువదియెనిమిది ద్వాపరాంత
మందుఁ గలియుగముదయించె నపుడు చోళ,రాజు భువి నేలుచుండె ధర్మంబు గనర.

వ. అట్టి కాలంబునఁ బర్జన్యుఁడు కాలవృష్టిఁ గురియించుచుండ భూమి సమృద్ధంబుగ సస్యాభివృద్ధి నొసంగుచు గోవులు బహుక్షీరంబు లిచ్చుచుండు, పతివ్రతాంగనామణులును సతీవ్రతు లగుపురుషులును, మాతా పితృ గురు దైవభక్తి గలపుత్త్రులును గల్గియుండు నట్టి యుగాదికాలంబునఁ గొల్లాపురిం జేరిన లక్ష్మి, శ్రీహరి వైకుంఠంబు విడిచి శేషాచలంబునందుఁ దింత్రిణీతరుమూలస్థలవల్మీకంబునందు వసియుండు చందంబు భావించి తెలిసి తనమనంబున నిట్లు వితర్కించె. 143

క. నా కొలఁ కంబుజనాభుఁడు, వైకుంఠము విడిచి వచ్చి వల్మీకములో
నేకాకి యగుచు నుండెను, డాకొనినాఁ డేమిసేయు దకటా యంచున్. 144

క. చింతించుచు నే నాహరి, చెంతం జేరినను నన్నుఁ జేకొను నైనం
బంతము విడువం దగదని, స్వాంతంబున నిశ్చయించి సరవిగ నంతన్. 145

తే. వేగ కొల్లాపురంబును విడిచి గొల్ల, పాలఁతికైవడి నొంటిగఁ బోయి చోళ
రాజసతియున్న మణిమందిరంబుచెంతఁ, జేరి హరికిఁక నెటుతృప్తిఁ జేతునంచు. 146

వ. మనంబున దలంచుచున్న సమయంబున మహాలక్ష్మిభావం బజాం డెఱింగి యదు సింహాసనంబునుండి డిగ్గి వచ్చి యచ్చట ధేనురూపంబు ధరించె నదెట్లనిన. 147

సీ. కపిలవర్ణంబులోఁ గరమొప్పు దేహంబు, మంగళకరమైన శృంగములును
కాటుకకనులు సింగారంపుఁ జెవులును, నల్లనై మెఱసెడు నాసికయును
గురుతరకంఠంబు గోపురం బుపరంబు, తగుదీర్ఘవాలంబు తళుకుచూపు
ద్విరదతుండములట్లు దీపించుతొడలును, పూర్ణకుంభాభమై పొసఁగుపొదుగు

తే. బటువు లైనట్టి కదళికాఫలములట్లు, నునుపుగా నొప్పు నాల్గుచన్నులును గల్గి
క్షీరవారిధిలోఁ బుట్టి చెలఁగినట్టి, కామధేనువువలె లక్ష్మి కడకు వచ్చె. 148

తే. వత్సరూపంబుఁ దాల్చె నీశ్వరుఁడు సరవి,ధవళరూపంబు మెఱయంగఁ దల్లిచెంతఁ
బాలు ద్రావుచు నెగయుచు బాల్యలీల, లరుదుగాఁ జూపఁగాఁ జూచి యాదిలక్ష్మి.

చ. కమలజు శంభు లిక్రముగా హరికిష్టము సేయుకోర్కెతో
నమలిన ధేనువత్సయుతు లైనవిధంబు మనంబులో పలన్
గ్రమముగ నందుఁ దా నెఱిఁగి గ్రక్కున రెంటిని దోలితెచ్చి పెం
పమరఁగ దూడ నావు నపు డమ్మెదనంచు వచించుచుండఁగన్. 150

క. వి[illegible]శనృపాలుని సతి, తనబిడ్డకుఁ బాలు దాను ద్రాగింపుట కా
వనితకుఁ గోరినవిత్తం, బనుపమగతి నిచ్చి కొనియె నావుం దూడన్. 151

వ. నెట్టుకొని మున్ను తమ కుండినద్విసహస్రధేనుగణంబులలోఁ బోలి గోపకుని
కొప్పించె నంత నమ్మహాలక్ష్మి యజహరులు ధేనువత్సరూపంబులను ధరించి వల్మీక
వాసి యగు వాసుదేవుని బోషింతు రింక నాకు నొకచింతలే దీస్వామి యొందైన
సుఖించుచుండుట చాలునని తలంచి కొల్లాపురంబున కరిగె నంత బ్రహ్మస్వరూపం
బైన ధేనువు దినదినమున. 152

క. గోవులలో మేయుచుఁ జని, శ్రీవేంకటశైల మెక్కి క్షీరంబును దా
నావల్మీకములోపలి, శ్రీవిష్ణుని కర్పణంబు సేయుచు నుండెన్. 153

క. హరి యాక్షీరము ద్రావుచుఁ, బరమానందంబునొంది బ్రహ్మను రుద్రున్
మురియుచు మెచ్చుచు నుండిన, తఱిఁ జోళనృపాలుభార్య తనబిడ్డకుగాన్. 154

తే. మున్ను తాఁగొన్న దూడతో మొదవునపుడు, సదనమున కొప్పఁ దెప్పించి సాధ్విగోవు
దానిమే నెల్ల నివురుచుఁ దానుదాని, పిండఁ బోనగఁ బాలులే కుండఁగాను. 155

తే. తాను దనమదిలో నిట్లు దలఁచె నావు, పాడువు యోచించిచూచినఁ బూర్ణకలశ
మట్లు మెఱయుచు నుండియుం దఱ్ఱితముగఁ, బాలులేకున్న దిదియేమి పాపమనుచు.

వ. కొండొకతడవు చింతించి యాధేనువాను లక్ష్యం బుంచియుండి, మఱికొన్ని దినం
బులంగడచిన యొకనాఁడు పాలుపిండఁ గడంగినం బాలులేకుండుటంజూచి గో
పాలుని రావించి యిట్లనియె. 157

సీ. గోపాల యిపుడింత గోప్పావుపాడుగులోఁ, బాలులేకుండెడి లీలయేమి
నీవరణ్యములోనఁ ద్రావినావని, గోపఁ డిట్లనియె నీగోవుపాలు
నేఁ ద్రావలేదమ్మ యెంచ దూడయుద్రావి, యుండును వనఁగఁ జాలుండునదియు
మాయింట నున్నది పోయిపాలఁగాదనె, దబ్బరలాడెదు దెబ్బలాదవు

తే. వనఁగ నవ్వాఁడు భయపడి యమ్మ నేను, గనుట లే దెట్టిదుష్టాగ్య మనుచు నావు
తనకుఁ దాఁ బొదువునుబడి త్రాపెనేమొ, యనఁగ వానిని దన్నించి యవల నంపె.

తే. అపుడు వాఁ డేడ్చుచును జని యాలమంద, వెంటఁ దాఁ బోక యాగోవు వెంటనంటి
బోనఁగా నది ఫణిరాజభూధరంబు, మీఁది కెగ నెక్కి పోయి వల్మీకమందు. 159

తే. పొదుగు దిగజారవిడచి పాల్వెల్లువుగాను, బుట్ట నిండింపఁగాఁ జూచి దిట్టఁడైన
గోపఁ డప్పుడు తనచేతిగొడ్డ లెత్తి, గోవునడినెత్తిపై మించి గొట్టఁబోవ. 160

ఉ. అప్పుడు విష్ణుదేవుఁ డహాహా నిలు వావును గొట్టఁబోకుమా
దప్పక పాలొసంగినను దల్లివిధంబునఁ గాచె నిత్య మా
విప్పుడు గొల్లచే మడియ నెట్లు సహింపఁగవచ్చు నంచుఁ దాఁ
దెప్పున నైజమస్తకము ధేనువుశీర్షముమీఁద నిల్పఁగన్. 161

సీ. గొల్లవాఁ డెత్తిన గొడ్డలి హరిమస్త, కంబులోఁ జొరఁగ రక్తంబు వెడలె
తక్క కప్పుడు సప్తతాళవృక్షప్రమాణంబున నూర్ధ్వముఖంబుగాను

బొంగుచు దిగజారి భూమిపైఁ బడఁజూచి, గోపకుం డదరుచు గూలి వ
నదిచూచి గోవు శేషాద్రిఁ జెచ్చెర డిగ్గి, తనగోళభూపతిసభకుఁ బోయి
తే. నేలఁ బొఱలుచు నఱచి కన్నీరునింప, ధేనువును గాంచి యారాజు దిగులుపడియె
నప్పు డాపశు వంముండ కొప్పు గాను, పఱచుటం జూచి దానితోఁ బంపెఁ జారు
లను గనుంగొని వచ్చుటకును విభుండు. 162

వ. అప్పు డాచారు లాగోవువెంట నంటిపోయి నాగోవు వేంకటాద్రికి వచ్చి వల్మీకం
బుడగ్గఱ నిల్చె నంతఁ జారు లాపుట్టలోనుండి రక్తంబెగురుటయును, గో వందునిలు
చుటయును, గోపఁ డందుఁబడియుండుటయును జూచి భీతిల్లి యందుండి రాజుకడ
కువచ్చి తద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱింగింప నారాజు విని దిగ్గనలేచి పల్యంకం
బున గూర్చుండి పరివారంబుతో నగ్గిరికి వచ్చి చూచి వెఱఁగుపడి తనమంత్రిం జూచి
యీవల్మీకంబునం దిట్టిరక్తంబు ప్రవహించుటను హేతువేమనుచు గోవు కన్నీరు
నించుటకును గోపఁడు పడియుండుటకు యోచించి వితర్కించుచుండు సమ
యంబున. 163

సీ. వనజదళాక్షుఁ డావల్మీకమందుండి, యపు డతిరక్తసిక్తాంగుఁ డగుచుఁ
గన్నీరువెడల గద్గదకంఠుఁడై శంఖ, చక్రము ల్చేపట్టి సరగ లేచి
యారాజునుం జూచి యనియె నోపాపాత్మ, యీపుట్టలోఁజేరి యొసఁగుచుండ
నేఁడు నీగోపాలుఁ డీడకువచ్చి కో, పంబున నాకెప్డు పాలనొసఁగు
తే. నావు నడిసి త్రిగొడ్డఁట నచనిఁబడఁగఁ, జంపెదనిమించి పొంచి యాక్షణము గొట్టఁ
బోయి నాశిరమునఁ గొట్టి భూమిమీఁదఁ, గూలి నాఁ డతిపాపంబుఁ గూడినాఁడు.

సీ. వినురాజ దిక్కుమొక్కుడనులేక తల్లిదం, డ్రులులేక నాలుబిడ్డలనులేక
బాంధవులునులేక బహుపేదవాఁడనై, పరదేశినైవచ్చి ఫణినగంబు
పైనుండు పుట్టలోపలఁ జేరియుండఁగఁ, దల్లిచందమగు నీధర్మసురభి
క్షీరంబు లిచ్చి రక్షించుచుండంగ నీ, పశుపాలుఁ డేత్తెఱఁ బశువుఁజంప
తే. వచ్చి ననుగొట్టి దానను వచ్చినట్టి, పాప మవ్వాఁడు పోయును వాఁడు నీకు
బంటుగావున నీవును వానివలెను, పాప మేత్తెఱఁ బొందుము ప్రాపుచెడఁగ. 165

తే. పొమ్ము ధాత్రిఁ బిశాచమై నెమ్మిలేక, శాపమిచ్చిన విని మదిఁ దాపమంది
శాపమహార్తంబు మూర్ఛిల్లి ధరణిఁ వ్రాలి, లేచి ఖేదంబునొందుచుఁ జూచియపుడు.

వ. లీలామానుషవిగ్రహుం డై నిలిచియున్న హరికి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచ
రించి ముకుళితకరకమలుండై గద్గదస్వరంబునఁ గన్నీరువెట్టుకొని యిట్లనియె. 167

చ. కటకట దేవ నే నెఱిఁగి కష్టము నీ కొనరింపలేదు దు
ర్ఘట మగుశాప మిచ్చితివి కష్టమునం బడఁజేసి తీవు నే

నెటునలె నోర్చియుండు జగదీశ్వర నాయెడఁ బ్రేమనుంచి వి
స్ఫుటతర మైనశాప మిఁకఁ బోవు నుపాయము సేయు నెమ్మదిన్. 168

చ. అని నృపుఁ డార్తుఁ డై పలుక యంబుజనాభుఁడు వానిఁ జూచి తా
నెనసున నిట్లనెన్ నృపతి నీయెడ నేరములేనిరీతి నే
నొనర నెఱుంగుదుం బెనిమి యూరక శాప మొసంగితిన్ భువిం
దనరఁగ నాదువాక్య మిఁకఁ దప్పదు గావున నేమిసేయుదున్. 169

చ. భుజగగిరీంద్రమం దొదని పుట్టమునందున డాఁగియున్న నన్
గజిబిజి చేసి కాలగతి గష్టము నా కొనరించె నందుచే
నిజము నెఱుంగలేక యతినీచుఁడనై సుజనుండనైన నిం
గుజనునిఁ గాఁ దలంచి యతిఘోరపుశాపము నీ కొసంగితిన్. 170

సీ. వసుధ నీశాపంబు వారింపఁ గాలేను, విపులవాత్సల్యంబు విడువలేను
గాన నీపైనుండుకరుణ మహాదుఃఖ, కరమయ్యెఁ బైశాచగతిని బొంద
లేక నావలెఁ దగ నీవు సుఖముగల్గి, నిరువురను ఖేద మేకమాయెఁ
గలియుగ మున్నంతకాల మీశాపంబు, ననుభవించుచు నుండు మనసుఁబట్టి

తే. సరవి నాకాశరాజను జనవిభుండు, తనదు సుతయైనపద్మావతిని ముదమునఁ
బ్రేమమీరఁగ నాకిచ్చి పెండ్లిసేయు, నపుడు మకుటముగా శీర్షమందు నిలువు. 171

వ. అట్టికిరీటం బెట్టిదనిన నూఱుబారువుల కనకంబుతోఁ దీర్చి వెలలేనిజీవమణులఁ దాఁపించియుండు ప్రతిశుక్రవారంబును దప్పక యమ్మకుటంబు నాయుంగడియలు శిరంబున ధరింతు నపుడు మదీయాక్షులం దానందబాష్పంబులు ధరించు నయ్యాయుంగడియలు నీవు సుఖింపుచుండువుగాక యని యానతిచ్చినవిని చోళరాజు శాపగ్రస్తుండై చనియె, అంతహరి వల్మీకంబునం బ్రవేశించి గొడ్డటంబడినగాయంబున కోపంజాలక బృహస్పతిని మనంబునఁ దలంప నాగురుండు వల్మీకంబుకడకు విచ్చేసినం జూచి దీనవదనుండై హీనస్వరంబుతోఁ దన కందుజరిగినవృత్తాంతం బంతయుఁ జెప్పి హరి వెండియు నిట్లనియె. 172

సీ. ఓదేవదేశిక సాదరంబున విను, గాలకర్మంబులు గ్రహగతులును
గూడినందునఁ గోపకుఁడు నడినెత్తిపై, నొప్పగొడ్డంటను గొట్టెనాఁడు
నొప్పి మెండైనది దెప్పున నౌషధం, బిప్పుడె భావించి చెప్పు మనఁగ
సురగురుం డది విని శోకాకులస్వాంతుఁ, డగుచు నిట్లనియె మహాత్మ నీకుఁ

తే. గాలమును గర్మమును గ్రహగతులు గలవె, నీమహిమ లన్య లెఱుఁగరు నీకుఁ దెలియు
నైన మంచిది నన్ను మున్నడిగితీవు, గానఁ జెప్పెద నొకమందుఁ గమలనాథ. 173

తే. పట్టుగా విను జిల్లేడుప్రత్తినెత్తి, పాలలో నద్ది నడినెత్తి పట్టి గాయ
ముం దిడిన నొప్పి శాంతమౌ ననుచుఁ జెప్పి, హరికిఁ బ్రణమిల్లి సురగురుం డరిగె నంత.

సీ. హరి గురుఁ డేతెఁగించినట్టిమం దాగాయ, మంటఁ బెట్టుచునుండె ననఁగ నవ్వి
శౌనకాదులు విని జాలినొందుచు సూతు, నీక్షించి వెఱగంది యిట్టులనిరి
ఘనరోమహర్షణమునిపుత్ర తింత్రిణీ, భూజవృత్తాంతంబు పుట్టువిధము
మొదలగువృత్తాంతములు చెప్పు మీకథ, విన వేఁడుకయ్యెడు మనసులందు
తే. లలిని పుట్టించు రక్షించు లయమొనర్చు, నట్టిసర్వజ్ఞునకు లేనియాపదలును
గలిగె నిదవిన్న మది వెన్నకరణిఁ గఱఁగు,చున్నదని బాగుగాఁ జెప్పు సుకృతధనుఁడ.

క. అనివా రడుగగ సూతుఁడు, విని యిమ్మెయిఁ బల్కె నాది విష్ణునిచరితల్
ఘన మగుగూఢార్థంబులు, గనుక విశేషముగఁ జెప్పఁగా వశమగునే? 176

వ. అయిన నాకుఁ దోఁచినంతవఱకుఁ జెప్పెద వినుండు. దశరథుండును గౌసల్యయు దేహముక్తులగుకాలంబున శ్రీరామచంద్రునియం దత్యంతమోహంబుంచి చనినకారణంబులఁ బద్మసంభవుండు భావించి ద్వ్రణానుబంధానుసారంబుగ రామకృష్ణరూపంబులకుఁ గారణంబు లైనహరికి నిరవుగ నుండుటకై దశరథుని తేజంబు తింత్రిణీవృక్షంబుగఁ గౌసల్యాదేవి తేజంబు వల్మీకంబుగ వేంకటాద్రియందు నిర్మించె. తత్క్రమంబుగ వసుదేవదేవకులును దేహవిముక్తికాలంబులఁ గృష్ణునియందు వాత్సల్యతకుఁ దింత్రిణీమహీజరూపదశరథునితేజంబున వసుదేవుని తేజంబును, గౌసల్యారూపం బగువల్మీకంబున దేవకీదేవి తేజంబు నుంచె. శ్రీరామకృష్ణాభిధానకలితుఁ డైనవిష్ణుం డాకాలంబున మాతృగర్భంబునం దున్న శిశువుకరణి పదివేలవత్సరంబు లాపుట్టయందు నసియించియుండె. గావున దశరథుండు తింత్రిణీపాదపంబు, కౌసల్యయ వల్మీకంబు, లక్ష్మణుండ శేషపర్వతంబు, అయోధ్యయ తద్భూధరపుణ్యకాననంబు, సరయువ స్వామిపుష్కరిణి, రామచంద్రుఁడ వల్మీకవాసి యగు శ్రీనివాసుఁడు, తదనంతరంబు వసుదేవుండ తింత్రిణీతరువు, దేవకిదేవియ వల్మీకంబు, బలభద్రుండె పన్నగాచలంబు, మధురానగరంబే వేంకటగిరి, యమునానదియ స్వామిపుష్కరిణి, యాదవులె మృగంబులు, గోపికలె ఖగంబులు, కృష్ణుండె వల్మీకవాసి యగువేంకటేశుండు, మఱియు వైకుంఠంబ నిగమమయం బగు శేషాచలంబు, విరజానదియ సువర్ణముఖరి, నారాయణుండె లీలామానుషవిగ్రహుం డైన శ్రీనివాసుండు, అచ్చట ననేకముక్తబ్రహ్మ లనేకఖగంబులై యనేకముక్తరుద్రులు మృగంబులై సనకసనందనాదులు వనచరులై వర్తించుచుండఁగఁ బరమపురుషుం డైన వేంకటేశ్వరుం డందు విచిత్రలీలావినోదంబులఁ గ్రీడించుచుండియుఁ దనకు శరీరబాధగల్గినట్లు మాయగా నటించినాఁ డింతియగాని యమ్మహానుభావునకు బాధ లేదు. మీరల్లు నెమ్మదిగ వినుండు, ఆస్వామిని దర్శింపవచ్చినవారు సకలసత్కార్యసిద్ధులం బొందుదు రని చెప్పి సూతుండు వెండియు శౌనకాదుల కిట్లనియె. 177

శా. వైకుంఠంబును వీడి శేషగిరిపై వల్మీకగర్భంబులో
శ్రీకాంతుండు వసించి చేసిన మహాచిత్రంబుల న్వేఁటిరం
గాకంజాక్షుఁడు మర్త్యుఁడై నరులలో నాటాడె నాచందముల్
మీకుం గొంచె మెఱుంగఁ జేసెదను నెమ్మి న్వీనులం బట్టఁగన్. 178

మ. వినుఁ డానిర్జరదేశికుండు హరికిన్ వేనొప్పి వారింపఁ జె
ప్పినపాల్గూడియుఁ దెచ్చి గాయముపయిం బెట్టెన్ హితుం డొక్కఁడై
నను లేకుండఁగ నేమిసేతు నని శ్రీనారాయణుం డార్తుఁడై
తనమం దప్పుడు తాన తెచ్చుటకుఁ బ్రారంభకాలమ్ము దొక్కఁడే. 179

సీ. అరుగునప్పుడు వరాహస్వామి నృపభాసు, సునితోడఁ బోరాడి దునిమివైచి
యతల ఘూదేవితో నఖిలపర్వతగుహా, సానుశృంగములందు సంచరించి
బహువత్సరములకుఁ బన్నగాద్రిఁ గలంచి, మునిలావచ్చుచు నున్నమార్గమునను
వరునిచందమున శ్రీహరి నిచ్చనుంచఁగఁ, గని నరుంబోలి రక్కసుఁ డొకండు

తే. క్రచ్చరంజూచి పోరాడ వచ్చెనాఁడు, టంచుఁ గను నట్టహాసంబు మించిచేసి
దిగ్గజంబులు మూర్ఛిల్ల దృఢముగాను, ఘుర్ఘురారావ మొనరించె ఘోరముగను. 180

క. అరభసంబున పులుకుచు, నారాయణుఁ డెదిరిమోచి వనపొదలోనన్
జూఱుకొనంగాఁ గని యా, వారని రాదేవుఁ డరిగె వగ్పము మీఱన్. 181

క. ఘోరాకారుం డగుచును, గోరులు గీటంచి యంత గొబ్బున బొదలో
దూఱిన ఘోణిం గని యపు, డూరక యొకమూల పిష్టు పొదకుచు నుండెన్. 182

వ. అట్లుండి కన్నీరునించుచుండ నతనికినతనిజూచి దనుజుండు గాఁడు దనుజాంత
కుండని తెలిసి నిష్కారణంబుగ నితనియందుఁ గోపంబుచేసితి నని మనంబున వగచి
బాష్పపూరితలోచనుండై యంగుండు మానుషవిగ్రహుని చెంతఁ జేరి యోరా
కు మని యిట్లనియె. 183

సీ. వైకుంఠ మెడఁబాసి వచ్చినగతియేమి, సిరి యురంబున లేనిచిత్ర మేమి
మానవాకృతి నిటుఁ బూనియుండుటయేమి, తలమీఁద గాయంబు దగులు టేమి
యుడిగినబలముతో నొరుగుచుండుట యేమి, గన్నులబాష్పముల్ గారు టేమి
నేను వచ్చినయప్డు నిల్చి పల్కక నాదు, లోగిన ట్లడవిలో డాఁగు టేమి

తే. వింతగాఁ దోఁచుచున్న దీవిధము నాకుఁ, దెలుపు నిక్కంబుగా నంచుఁ గలఁతనొంది
యడుగ నబ్బురమునకేక దీనాస్యుఁ డగుచు, నిష్టమయిన యాతని కిట్టు లనియె. 184

సీ. విను ఘోణిరూప నావృత్తాంతమంతయుఁ, వైకుంఠమునను డ శ్రీకలితుఁడయి
యప్పు డాభృగుమౌని యక్కునఁ దన్నె నా, యందునుండినలక్ష్మి యపుడుచూచి
పరపురుషుఁ డే తెంచి పాదంబునం దన్ని, నట్టియెడంబాసి యరుగుదాన
నంచుఁ గొల్లాపురం బంగఁ జేరినయంత, వైరాగ్యమును బొంది వచ్చి యటకుఁ

తే. గాన సంసారసౌఖ్యంబు నేను రోసి, నీకడకువచ్చి విపులవల్మీకమునను
గుదిరియుండంగ నందొక్క గొల్లవాఁడు, గొడ్డటంగొట్టె నడినెత్తి యెడ్డెఁడగుచు.

క. ఆగాయము మానెడుకొఱ, కాగిప్పుడు మందు చెప్పి నయ్యాపథమే
యీగిరిమీఁద న్వెదకుచు, రాఁగా నినుగంటి నోవరాహవరేణ్యా. 186

క. తలగాయము నొప్పింపఁగ, బలహీనుఁడ నైతిఁ గాన బలవంతుఁడవై
చెలఁగుచు నాపై కోప్పిన, నలుకమఁ బొదఁజేరి తిట్టు లనుపమధైర్యా. 187

ఆ. కరుణమీర నీవు గలసి మాటాడితి, వంగువలన డెందమందుఁ బూర్వ
మున్నచింతదీరె నన్ను నీవానిగఁ, జెంత నుంచుకొనుము శ్రీవరాహ. 188

క. అవైకుంఠము నొల్లక, నీవే నేనంచుఁ జాల నెనరనయఁగ నీ
తావున నుండితి నెక్కడ, నీవుంటివి చూడలేను నే నిందనుచున్. 189

సీ. హరి యపు డడుగఁగ నావరాహస్వామి, పలికె నిట్లంచు నీపర్వతమున
వృషభాసురుఁడు చేరి విడివడి శ్యామాక, ధాన్య మెందుండినఁ దా గ్రహించి
గొనిపోవుగనుక యాకుత్రిరాసురునితోడ, బహుదినంబుల ఘోరఖండనంబు
సేయుచునుంటి నమ్మాయరాక్షసుఁ డెందుఁ, జిక్కకయుండియుఁ జిక్కఁగనుక

తే. వాని శిక్షించి యిచటికి వచ్చి నిన్ను, నేను జూచితి నన్నును నీవు నిపుడు
గాంచితివి నాకు నీవును మంచినేస్త, కుండ వైతివి సంతస మొందినాఁడ. 190

ఆ. అని వరాహదేవుఁ డప్పుడు వల్కఁగ, విని ముదంబునొంది విష్ణుఁడనియె
నవనిఁ గలియుగాంత మందాక తెగినదో, టొండుచూపు నాకు నుండుటకును. 191

సీ. అని చక్రివల్కఁగ విని వరాహస్వామి, యిదియేమి యని సంశయించి పల్కె
హరి విను పేదల నాశపెట్టఁగ రాదు, చెంత నెప్పుడు బలవంతులకును
దావీయరాదైన ద్రవ్య మిచ్చితివేని, కొలచి నూఱడుగులు కుతల మిచట
నీకిత్తు ననిపల్క నాకంజలోచనుం, డిట లక్ష్మి నాతోడ నెనసియున్న

తే. ధనము నీకిత్తు నిపుడు శ్రీ తరుణి యలిగి, తాను గొల్లాపురముసేరెఁ గాన ధరణిఁ
గొనుటకైరూక లెవరినేఁ గొలిచి తెత్తు, ప్రబల యాచించితిని యింను బ్రమకవలయు.

చ. అని హరివల్కఁగా విని మహామహుఁ డైనవరాహదేవుఁ డి
ట్లనియె నిదేటిమాట లిపు డర్థ మొసంగక భూమినియ్యవ
న్నను గిటిఁ జూచి మాధవుఁడు నవ్వుచు నిట్లనియెన్ ధరాతలం
బొనరఁగ నీయధీన మగుచున్నది కొంచెము నాకొసంగుమా. 193

సీ. ఎంతనీవిచ్చిన యంతలో నేనుండి, జీవనోపాయంబు సేయుకొఱకు
నరునిచందంబున నటియించి యిచటికి, నరుల రావించి నీ కిరవుగాను
పంచామృతస్నాన మంచితంబుగ దిన, దినము సేయింతు నీతీర్థమందు
మునిఁగి ముందుగ నీకు మ్రొక్కి కొన్కలొసంగుఁ, డనినియమింతు నాజనులకెల్ల

తే. నదియుఁగాక దినఁబన్న మలఁ మొదట, నిచ్చి యానలభుజియింతు నెలమివినుము
నిజమిది యనంగ నాకిటి నెయ్యమారఁ, గొలిచియిచ్చెను నూఱడుగులధరిత్రి. 194

వ. ఇవ్విధంబున వరాహస్వామి హరినాకరంచి శేషాద్రియందు నిలిచె నప్పుడ యిద్ద ఱశీర్షంబుల దేవతలు పుష్పవృష్టి గురియించిరి, వరాహదేవుండు తనచెంతఁ బరిచారిక యైయుండు వకుళమాలిక నాహరిచెంత నుంచె, నావకుళమాలిక హరికి శ్యామాకాన్నంబును దేనెయుఁ భోజనంబు సేయించుచు గొడ్డఁటి గాయంబునకు నౌషధంబిడుచు నుండఁగ, మున్ను ధేనువత్సరూపంబులు ధరించినబ్రహ్మరుద్రు లంతర్ధానంబునొందిరి, అంత శ్రీనివాసుం డాపర్వతంబున సకలవినోదంబులు సేయుచు రాత్రుసులను భయప్రదుండై భక్తులను ముక్తిప్రదుండై గొడ్డఁటిగాయంబు మాయుం బైపోన దివ్యసుందరలీలామానుషవిగ్రహుండై తల్లి చెంత ముద్దులు చూపుచుండునట్లు వకుళమాలిక యొద్ద నటింపుచుండె నవిన మును లిట్లనిరి. 195

సీ. వకుళమాలిక యెవ్వ రకళంకచరిత నూ, కతిఁగింపుమన సూతుఁ డిట్లులనియె
శ్రీయశోదాదేవి చిన్నికృష్ణునియందుఁ, బుత్త్రవాత్సల్యంబు పొసఁగనుంచి
కొలగతిని నొందఁగా హేమగర్భుండు, గని యట్లుచేయుట గాదటంచు
వకుళమాలిక యన వసుధను బుట్టించి, భూవరాహస్వామిపొంత నిలిపె
తే. నప్పుడాకిటిదేవుఁ డాయుతిఁ జూచి, చక్రధరుఁ జెంతనుండఁగఁ జెప్ప నాపె [రేడు.
జననివలెఁ గాచుచుండె సుస్వాంతయగుచు, నాయశోదమఱొక్కతె యనఁగఁబు

ఉ. శ్రీరమణీవిభుం డచల శేషగిరీంద్రముమీఁద నిల్చి వి
స్తారముగా వినోదములు సల్పుచునుండె యశోవిహారుఁడై
గారవమొప్ప నొక్కనృపకన్యను బెండిలియాడె మెచ్చి స
చ్చారత నెల్లనిర్జరులు సంతసమందఁగ వింటిరే యనన్. 197

సీ. విని వారు లానూతుఁ గనుఁగొని విస్మయం, బంది యిట్లనిరి యాహరికిఁదగిన
కన్యకామణియందుఁ గల్గె దానికిఁ జూడ, దలిదండ్రు లన్నను దమ్ము లెవరు
సావధానుండవై యావిధంబంతయు, వివరీకరింపుము వినఁగవలయు
నడుగఁగ సూతుఁ డిట్లనియె నిర్వేదమెన్ని, ది ద్వాపరాంతానఁ దెలియ నవని
తే. వెలయుకలియుగమందొప్పు విక్రమార్క, ముఖ్యరాజులు జనియించి మోదముమీఱ
భూమిఁ జక్కఁగఁ బాలించి పోయి స్వర్గ, లోకమునఁ జేరి రపుడు భూలోకమణులు.

వ. తదనంతరంబు చంద్రకుల పాండవదౌహిత్రవంశంబున సువీరుం డనురాజాదయించి భూమి నేలుచుండె నాతనికి సుధర్ముం డను పుత్త్రుం డుదయించె, మాధవుం డనువానిచరిత్ర మిదివఱక వినియుండువారలుగదా! యాతఁడు, యాసుధర్మునకు జ్యేష్ఠపుత్త్రుఁడై పుట్టి యాకాశరా జను పేరం బ్రసిద్ధుఁడై యుండె ఆమాధవాఖ్యుని

భార్యయగు చంద్రరేఖ పతిస్మరణంబు సేయుచు దేహంబు చాలించుటంజేసి యా
మె యొకరాజింట ధరణీదేవి నామంబున జనించి యుండ నాధరణీదేవి యాసుధ
ర్ముండు తనకుమారుండగు నాకాశరాజు కిచ్చి వివాహం బొనరించి రని వెండియు
నిట్లనియె. 199

సీ. తలఁపఁగ వినుఁ డాసుధర్మాధిపుఁ డొకనాఁ, డడవిలోపల వేఁట యాడి బడలి
యచ్చట నొకపంకజాకరంబున కేగి, సుకుమార నాగకన్యకను జూచి
మోహించి పలువిధముల దానిఁ బ్రార్థింప, నది యొడంబడక యిట్లనియె రాజ!
నీవు మానవుఁడవు నే నాగకన్యక, గాన దాంపత్య మేకరణి నమరు
తే. పొమ్ము క్షేత్రోప ననివల్క పోక దాని, వీడఁజాలక మఱిమఱి వెంట నంటి
చాల వేఁడఁగ నాకన్య జాలినొంది, యవలఁ బోలేక నీ వెవ్వఁ డనఁగ నృపతి. 200

క. తనకులమును గోత్రము పే, రును దాఁ బ్రభువగుటయును నిరూఢిగఁ దెలుపన్
విని యానాగకులాంగన, మనుజేశుని మోముఁ జూచి మఱి యిట్లనియెన్. 201

సీ. భూనాథ నను నీవు పొందిన పుత్త్రకుం, డురగలోకంబున గరిమ నెసఁగు
తనతండ్రి యెవఁడని యనఁగ నేనప్పు డే, మని చెప్పనగు విను జనవరేణ్య
అనఁగ సుధర్ముఁ డిట్లనియె నీకు సుతుండు, గల్గి నన్నడిగిన కాలమునను
నా పేరు చెప్పి నిర్ణయముగ నంపుము, తగ నర్ధరాజ్యంబు తడయక గొను
తే. మనుచుఁ దన ముద్దుటుంగరం బానవాలు, గా ముదంబున నానాగకన్య కిచ్చి
చెంద మారంగ నాకన్యయందుఁ జొక్కి, నచల నాకన్యయొగఁ దా నలరవచ్చె.
తే. పరఁగ నా నాగకన్య గర్భంబుఁ దాల్చి, నాగలోకంబునకుఁ బోవ భోగినాథుఁ
డావిధంబు నెఱింగి యేమనక కారణంబు నూహించి మది సంతసంబు నొందె. 203

క. ఆకన్యక కందఱు దగఁ, జేకొని రక్షించుచుండ శ్రీకరుఁ డనఁగాఁ
బ్రాకటశుభలగ్నమున సు, ధాకరుసింబోలెఁ గల్గెఁ దనయుం డెలమిన్. 204
తే. అంతకంతకు నభివృద్ధి యగుచు బాలుఁ, డమ్మ నాతండ్రి యెవ్వఁడటంచు నడుగ
నాగకన్యక వినుచును నగుచుఁ దనయు, నెత్తి ముద్దాడి లాలించి యిట్టు లనియె.
తే. తనయ నీజనకుండు సుధర్మరాజు, ధారుణీతలమును బ్రసిద్ధంబు గాను [తనయ.
బాలనము సేయు నతకు నిర్భయుఁడ వగుచుఁ, బోవలసియున్న సుఖముగఁ బొమ్ము
ఉ. అచ్చట నర్ధరాజ్యము మహాముదమందఁగ నాథుఁడు నీ
కిచ్చు సుధర్మపద్ధతిగ నేలుము నన్నుఁ దలంచుచుండు మిం
కిచ్చట కార్యమేమి యట కేగి సుఖంబుగ నుండు మంచుఁ దా
మచ్చిక మీరఁ జెప్పి చనుమార్గము తేటగఁ జూపెఁ బ్రీతితోన్. 207

వ. అప్పు డబ్బాలుండు మాతామహుం డగునాగరాజేంద్రునకు నమస్కరించి దీవన లంది తల్లికి నమస్కరించి దీవనలంది పాతాళబిలమార్గంబున నిర్గమించి వచ్చుచుం డఁ దల్లియు వెంటనంటి భూమిపైకిం దెచ్చివిడిచి తనభర్త యొసంగినయుంగరం బస్కమాయన కిచ్చి, హరిభక్తుండవై చక్రవర్తివై సత్యవ్రతుండవై యుండుమని చెప్పి ముద్దిడి నాగలోకంబునకుం జనియె. నబ్బాలకుండు నారాయణావనపురం బుం జేరి సుధర్మరాజు సమీపంబున కేగి మ్రొక్కఁగ నయ్యార్యకశ్రేష్ఠునిఁజూచి నృపాలుం డిట్లనియె. 208

సీ. ముద్దుబాలక నాకు మ్రొక్కనిల్చితివి నీ, వనఁడెవ్వ తలిదండ్రు లెవరు చెపుమ
యనుడుగ నాఁడింభకుం డలుకింత లేకుండ, నరనాథ నాతల్లి నాగకన్య
తండ్రి సుధర్మభూమీశుఁడు శ్రీకీర్తి వి, ఖ్యాతుఁ డటంచు నుంగర మొసంగ
నాముద్రికనుజూచి యతఁడు మంత్రి పురోహి, తాత్మబంధుజన మిత్రాదులకును
తే. నందనునిజూపి మును దాను నాగకన్యఁ, గలసి యుంగర మిచ్చినకారణంబు
పరఁగఁజెప్పి కుమారుని బట్టి తొడల, మీఁదఁ గూర్చుండ నిడుకొని మెచ్చికొనుచు.

వ. తొండమానుం డని నామంబిడి యుపనయనవివాహంబులం జేసె నంత నాసుధర్మరా జేంద్రుండు పుత్త్రుఁ డగు నాకాశరాజునకుఁ బట్టంబుగట్టి నాగకన్యకయందుఁ గనిన తొండమానుని యువరాజుం జేసె నంత కొంతకాలంబునకు నాసుధర్ముండు దివంబు నకు నేగె. కుమారు లాతండ్రి మరణంబునకు దుఃఖసాగరంబున నోలలాడుచుఁ గ్రియలు నిర్వర్తించి యిర్వు రేకోదరులచందంబున నత్యంతమైత్రి గలవారై నారాయణనామపారాయణయుక్తులై యుండ నంత నాకాశరాజేంద్రునకు సం తానంబు లేమిం జేసి చింతించుచు బృహస్పతికి నమస్కరించి యిట్లనియె. 210

సీ. సద్గురువర నాకు సంతానభాగ్యంబు, గలుగకుండుట కేమికారణంబు
చెప్ప వేఁడెద నటంచు నొప్పుగఁ గొనియాడ, నతఁ డిట్టులనియె నాక్షితిధవునకు
నీవు పాపము లెన్ని గావించియుండిన, పరిహారమగుట కుపాయ మొండు
చెప్పెద నెట్లన్నఁ జెలఁగి భక్తిని బుత్త్రి, కామేష్టి గావింపు క్రమము మెఱసి
తే. సుతులు పుట్టెదరని ధర్మహితము దనరఁ, బల్కఁగా విని మ్రొక్కి భూపాలుఁ డచటఁ
జెలఁగి యజ్ఞప్రయత్నము జేసి కనక, హలమున న్భూమి దున్నించె నతిముదమున.

చ. అటు ధర నప్డు దున్నఁగ సహస్రదళంబులుగల్గి యొప్పు వి
[illegible]తరపద్మమందుఁ బొడసూపినఁ జూచి నృపాలకుండు నేఁ
డిటువలె నబ్జ మీధరణి నెట్లుజనించె నటంచుఁ జూడఁ ద
త్పుటతరకంజమధ్యమున బాలిక గన్పడె నద్భుతంబుగన్. 212

ఉ. అప్పుడు దానిఁజూచి నృపుఁ డార్యుల నెల్లరఁ బిల్చి భక్తిమై
నొప్పుగఁ బద్మమధ్యమున నుండెడుకన్యను మెచ్చి వారికిం

దప్పక చూపుమండఁగ ముదంబున నం దశరీరి యిట్లనెన్
మెప్పుగ దీని బెంపు మిఁక మేలు ఘటించును నీకు భూవరా. 213

చ. అని యశరీరి వల్కఁ గని యచ్చెరువంది నృపాలకుండు మె
ల్లనఁ గమలస్థకన్యకను లాలనఁ జేయుచు గారవించుచున్
జని తనమందిరంబునకు సంతస మారఁగఁ బోయి భార్యచే
నొనరఁగ నిచ్చి చెప్పి బహుళోత్సవము ల్నడిపించి యిట్లనెన్. 214

తే. విను మయోనిజ యైనట్టితనయ నపుడు, నీకు దేవుఁడు దయనిచ్చె నెమ్మి నెగడ
బాగుగం బోషణముసేయు పడఁతి నీవు, పుత్త్రచింత యిఁకేలపో భూతలమున. 215

క. తద్దయు నాతలిదండ్రులు, ముద్దాడఁగఁ బెంచుచున్న మురిపెము దనరన్
ముద్దులునూపుచు జిలిబిలి, సుద్దులు చెప్పుచును వేడ్కఁ జూపుచునుండెన్. 216

సీ. ఆకన్య తమయింటి కరుగుగ వచ్చిన, ఘనలక్షణమున నాకాశరాజు
భార్య గర్భముదాల్చెఁ బరమముదంబున, నైదవనెలను శుభావహముగ
సీమంతమారాజు సేయించె నటుమీఁదఁ, బొలుపొంద నవమాసములు నెసఁగె
దశమమాసంబునఁ దరణికన్యారాశి, యందుఁ బ్రవేశించినపుడు శుక్ల

తే. పక్షదశమియు రోహిణి భార్గవాస, రంబు సాయంసమయమున రాజుగారి గను.
కలిమి పుత్త్రుండు పుట్టె భూతలమునందు, జనులు వొగడంగ నానాఁడు సౌఖ్యము

వ. అప్పు డారాజేంద్రుండు సంతోషమగ్నుండై స్నానం బాచరించి బ్రాహ్మణులకు నవధాన్యాదులు దానంబు లొసంగి నిజగురుపూజచేసి సుతునకు వసుధానుం డని నామకరణం బొనర్చి సుతకుఁ బద్మావతి యని పేరిడి యందఱకు మృష్టాన్నంబు పెట్టించి పుత్రీపుత్త్రికుల నత్యంతప్రియంబునఁ బెంచుచుండఁగ దినదినప్రవృద్ధమానులై క్షీరసాగరాజమందిరమధ్యంబున లక్ష్మియుఁ జంద్రుఁ లుండినయట్లు రాజుగారి సుందరమందిరంబునఁ బ్రకాశించుచుండి రంత నారాజు కొన్నాళ్లకయ్యిద్దఱకు విద్యాభ్యాసం బొనరించి యనంతరము పుత్త్రునకు నుపనయనంబుచేసి పద్మావతికిం దగినవరుని వెదకుచు గురువుకు నమస్కరించి యిట్లనియె. 218

సీ. పుణ్యాత్మ గురుచంద్రపుత్రకామేష్టి మీ, యనుమతిఁ జేసెద ననుచు నేను
భూమి దున్నింపఁగ భూమియం దొకపద్మ, ము లభించె నందున లలితమెఱుపు
బాలిక దొరకెఁగఁ బద్మావతీ యని, పేరు శాస్త్రమురీతిఁ బెట్టి యిపుడు
పెంచుచున్నాము తా మంచిగుణవర్య, నాకన్యకకుఁ దగినట్టివరుని

తే. గని వివాహంబు సేయంగ మనమునందు, నెంచియున్నాఁడ నెంతైన నెఱిఁగియున్నఁ
జెప్పుఁ డన నాగురుండు నీకొప్పుగాను, దగినయల్లుఁడు వచ్చు సిద్ధం బటంచు. 219

మ. అని యాదేశకుఁ డానతిచ్చి చనె నం దారాజు పద్మావతిం
గని సంతోషనిమగ్నుఁడై మురియుచున్ గారాబుగాఁ బల్కుచున్

ఘనదివ్యాంబరభూషణాదులు శృంగారించి ముద్దిచ్చి తాన్
దనయన్ సూనుని జూచి చూచి మదిలో ధన్యుండ నేనైతిగా. 220

వ. అని యానందించుచు నుండె. 221

సీ. అపుడు పద్మావతి నానందముగఁ బెండ్లి, యాడెద నని వేంకటాద్రివిభుఁడు
భావించు చుండఁగఁ బద్మావతికి నవ, యౌవనకాలంబు ననుసరించె
నంతలోపల వసంతకాలము వచ్చె, శృంగారములు లలిఁ జిగురులెత్తెఁ
గోరకంబులు తోడఁ గుసుమము ల్వికసించెఁ, దగిన * శలాటువు ల్దనరె మించి
తే. యంతకంతకు ఫలియింప వచ్చుటయుట, గుములుగాఁ గూడి కోయిల ల్గాయసాఁగె
నతిముదంబుగ నళులు ఝుంకృతు లొనర్చెఁ, గలికిచిలుకలు కలరవంబులను మించె.

సీ. చిగురుటాకులు మెక్కి చెలరేఁగుపికములు, మేలు పూఁదేనియ ల్గ్రోలి యళులు
పరిపక్వఫలములఁ గొఱుకుశారిక లట్టు, నాళము ల్మెక్కు మరాళములును
సందడింపఁగ సదానందకరంబు లై, దనరారు శృంగారవనము లన్ని
మెఱయఁ బద్మావతి మేడపై నుండ యా, సుమవనంబుల నెల్లఁ జూచి చూచి
తే. వనవిహారము తాఁ జేయువలె నని యంచుఁ, జెలులతో ముచ్చటాడి మచ్చికలు చేసి
మేడ దిగివచ్చి తల్లిసమీపమందుఁ, జేరి యిట్లని పల్కె నాచిగురుఁబోఁడి. 228

తే. జనని శృంగారవనము విస్మయము గాను, గనకసౌధంబుమీఁదికిఁ గానుపించెఁ
గానఁ జెలులును నేను నక్కడికిఁ బోయి, తెచ్చెదము నీకుఁ బుష్పము లెచ్చుగాను.

చ. అన విని తల్లి యిట్లనియె నమ్మ సుమంబుల కీవు వోయినం
గని జను లెల్ల నవ్వెదరు గాన వనంబున కేను నిప్పుఁ బం
పను జెలికత్తెల న్వనపు భాసురపుష్పము లింటి కిప్పుడే
ఘనముగఁ దెచ్చి యిచ్చెదరు గావునఁ బోకుము బిడ్డ యుం డనన్. 225

క. రంతులు సేయుచు నప్పుడు, గంతు లిడుచు నన్న మెంచక యు పానుపుపైఁ
జింతించుచుఁ బవళింపఁగ, నంతటఁ దనసుతను బిలిచి యాదర మొప్పన్. 226

వ. అక్కుం జేర్చి మందస్మితసుందరవదనారవింద యగుచు బుజ్జగించి యి ట్లనియె.

సీ. వనమున కీవు వోవల దని నగిగిగ, నైన మంచిది లెమ్మ యనుచుఁ జెప్పి వై
చెలులను బ్రాహ్మణస్త్రీలను బిలిపించి, సుతతోడ వారల జతగఁ జేర్చి
తినుపదార్థంబులఁ గొని చెలికత్తెల, చే నిచ్చి పల్లకిఁ జేర్చి యపుడు
పంపఁగఁ జెలులతోఁ బరమముదంబున, మాట లాడుచు నట్టి తోఁట కరిగి
తే. రమ్యతర మగుకమలాకరంబుచెంతఁ, నందలము డిగ్గి లేచి యందందుఁ దరిగి
విరులు గోసెద ననిచాల వేడ్కనొంది, వనవిహారము సేసె నెమ్మనము మెఱయ. 228

---

* శలాటువు=పచ్చికాయ.

సీ. చెలఁగి పువ్వులఁ గోసి చెలులపైఁ బడవేసి, కిలకిల నవ్వు నాకీరవాణి
మధురఫలంబులు మాటిమాటికిఁ గోసి, చెలుల కందిచ్చు నాచిగురుఁబోఁడి
లాలించి శేలించి నీలకంఠములతో, మేలంబు లాడు నానీలవేణి
రాయంచగతిపలె నాయెడ నటియించి, సారెకు సోలు నాజలజవదన

తే. కోరి కోవెలలట్లు తాఁ గూజితంబు, చేసి చొక్కుచుఁ బలుమాఱు చిలుకగముల
సరణిఁ బల్కుచు భృంగి నిస్వనము రీతి, గాన మొనరించు సొంపుగఁ బూని యచట.

క. మొల్లలు పొన్నలు పొగడలు, మల్లెలు సంపెంగ విరులు మందారములన్
గొల్లగఁ గరములఁ గోసి మ, ఉల్లాసము మీఱఁ బుడమి నొక్కెడఁ బెట్టున్. 230

క. ఒయ్యారంబున నడుచుచు, బుయ్యారంబుగ నెసంగుబోదరింటను దా
నుయ్యెల లూఁగును జెలులను, నెయ్యంబుగఁ బిలిచి యందు నెమ్మది తనరన్. 231

క. వింతగ మోసగపూల వ, సంతము చేయించి చెలులు సంతస మందన్
దంతపుఁజిమ్మనిగ్రోవులఁ, బంతంబుల జిమ్మిజిమ్మి పకపకనవ్వున్. 232

క. తెప్పున నేలను రాలిన, పుప్పొడి చేనంది మించి పొలఁతులపై మే
లొప్పఁగఁ జల్లుచు సుద్దులు, చెప్పుచుఁ గమలాకరంబు చేరుచు వేడ్కన్. 233

తే. చెలఁగుచును విప్రవనితల చెలులతోడ, వేడుకలు మీఱఁగా జలక్రీడఁ గొంత
తడవు సల్పుచుఁ దీరంబుఁ గడకఁ జేరఁ, దడిసిన శరీర మెల్లను దడయ కపుడు. 234

సీ. తరుణికి మృదులవస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తి, పట్టుపావడ మొలఁ గట్టె నొకతె
చలు వగు వలిపెపుసరిగ ముస్వాలువ నా, పట్టుపావడ మీఁదఁ గట్టె నొకతె
మొలనూలు నొడ్డాణమును దనుమధ్యము, నందుంచె నొకతె మఱందముగను
జిలిబిలితళుకొత్తు చెంగావి రవికను, బొంగుగ నమరించెఁ బొలఁతి యొకతె

తే. భాసురం బగు నూతనాభరణములను, బొసఁగ నంగాంగములయందుఁ బొందుగాను
బెట్టె నొక్కతె మణిపూలఁ జుట్టె నొకతె, నెమ్మొగంబును వలువచేఁ జెమ్మఁ దుడిచి.

సీ. తిలకంబు నిడె యొర్తు లలిఁ గన్నులకు నోర్తు, గాటుక నీటుగఁ గ్రాలఁ దీర్చె
పరిమళగంధ మాబాలికామణిమేన, నలసంగఁ జల్లఁగ నలఁదె నొకతె
చల్లనిగాడ్పులు మెల్లఁగ నొడలపై, నొలయంగ విసరెఁ బూవులను నొకతె
నెమ్మోము గనుఁగొన నద్దమును బట్టె, నిలువుటద్దము దెచ్చి పొలఁతి యొకతె

తే. రాజనందన కిమ్మాడ్కిఁ బ్రమద మారఁ, జెలులు సేయంగ బ్రాహ్మణస్త్రీలకెల్లఁ
బసపు కుంకుమ విరిసుల్లములు లలరఁ, గన్యకామణి యొసఁగె సద్వ్రతప్రముక్తి.

వ. అప్పు డవ్విప్రాంగనాశిరోమణు లా పద్మావతిని దీవించి రంతఁ దెచ్చిన భక్ష్య భోజ్యంబు లచ్చోటఁ గుడిచి చెలులు రచించిన పూఁబాన్పునఁ గూర్చుండఁ జేసి సుగంధోపేత మగువిడెయంబు లిప్పించి తాను విడెయంబు సేయుచున్న సమయంబున. 237

పద్మావతితో నారదుండు సంభాషించుట.

అవనమునకుం జయ్యన, దేవమునీంద్రుండు వచ్చెఁ దిలకించి చెలుల్
భావించి యాతఁ డెవఁడని, యానిమునిఁ దడుగ నాతఁడ నెఁ గని యెలమిన్. 239

క. పరుఁడను గా దీనృపతికి, గురుఁడను నన లేచి భక్తిఁ గూర్చి యొసంగన్
సరగునఁ బద్మావతి *యా, స్తరణము మునికిచ్చి మ్రొక్కెఁ దాపసుఁ డంతన్.

తే. వనజలోచన నీకు వివాహసిద్ధి, వేగ యగుఁ గాత మంచు దీవించె రాజ
కన్యకామణి సంతోషకలిత యగుచు, నొదిగి సిగ్గున మాటాడ కున్నఁ జూచి. 240

సీ. అమ్మునిపల్కె నోయమ్మ నామీఁద న, కింతయుఁ బలుకు గిమ్మనుచుఁ బిలిచి
గూర్చుండ నియమించి గూర్మిమాటలను హ, స్తంబు చూపు మనంగ నంబుజాస్య
పల్కె నిట్లని మునిప్రవర నాకేం డలి, యనుచు హస్తంబు నాతనికి సాఁచి
చూపఁగఁ జెలులునప్పుడ జూపు చాతాపసుం, డనియె నీహస్తాబ్జమును గనంగ

తే. శ్రీకరాంచితమైనట్టిరేఖ లలర, యమ్మహాలక్ష్మిలక్షణా లన్ని చేతి
యందుఁ గన్పట్టుచున్నవి యైనవియు, నమ్మనో యను చెప్పెద నవియు నిపుడు.

తే. స్వస్తికము పద్మమును ఛత్రచామరాలు, యవమీనమత్స్యశంఖరేఖాదిలాంఛ
నంబు లలరారుచున్నవి యాశుభశుభము, లానవి నిపి చేతఁ గలకోల మూర్తి నీకు.

తే. మఱియు నిట్టనెఁ గిపలయమార్గనంబు, గలిగియుండెడు నీవామకరమునందుఁ
గాంత నొప్పుము నిత్యమాంగళ్యరేఖ, వఱలుచున్నది చూడు భూపాలకుమారి.

క. ఈరేఖలుండు బలమున, నారాయణుఁ డెలమి నీకు నాథుం డగునీ
కోరిక ఫలియించునుపో, శ్రీరామామణిగ నుండు చెలఁగుము నమ్మా. 244

సీ. అనుచుఁ బద్మావతి కమ్ముని సర్వాంగ, సౌందర్యకలితలక్షణములన్ని
బాగుగఁ జెప్పి తా శేగ నాదినమున, నంబుజాక్షుండు వేంకటాద్రిమీఁద
నుదయకాలంబునం దొనరంగ భుజియించి, కడువేడ్కఁ బసిఁడిచల్లడముదొడిగి
కొనలందు ముత్యాలకుచ్చు లొప్పనట్టి, తవరగా తవనమున బిగించి

తే. కురులు సవరించి విరులతోఁ గొండెఁ గట్టి, మేలు చందురు గావిరుమాలఁ జుట్టి
సరిగెజిగి వల్వ మేనమెచ్చంగఁ దాల్చి, మెఱుముఘాంబులునొసలపై మెఱయఁజేసి.

క. తిరుమణిఁ దిరుచూర్ణము శ్రీ, కరము లలాటమునఁ దీర్చి గంధ మలఁది బం
గరుఁ చున్నదంబు భుజమునఁ, గరము ప్రకాశింపఁ జేసి కమలాక్షుఁ డొగిన్. 246

తే. కనకమయ మగుచున్న పుంగాయ చెక్కు, లాకులును పత్రమున సొబగలరఁ గట్టి
కక్షమందుంచి కోదండకాండములను, బరఁగఁ జేఁబట్టె నప్పుడు హరి ముదమున.

* ఆస్తరణము=ఆసనము - ఎఱ్ఱకంబళి.

శ్రీనివాసుఁడు వేఁటాడుట.

సీ. దైవయోగంబునం దనసమీపమునకు, నురుతరజవనాశ్వ మొకటివచ్చి
నిలువఁగ దానిపై నీరజాక్షుం డెక్కి, చని వనగిరులందు సంచరించి
సారంగభల్లూకచమరీశరభసింహ, శార్దూలముఖమృగసంఘములను
వేఁటాడుచుండె నావేళ నందొకమద, కరి చక్రి నెదిరించె గహనమందు
తే. దానిసమయింప సమకట్టి దానివెంట, నరుగ నది పర్వతముడిగి యరిగెఁ జక్రి
తత్తిమి వెంబడి యోజనార్ధంబుపోయి, చేరెఁ బద్మావతిగలశృంగారవనము. 248
తే. చెంగటం జేరి ఘీంకృతిఁ జేయ గజముఁ, జూచి పద్మావతీదేవి చొప్పరయుచుఁ
జెట్లచాటునఁ జేరఁగఁ జెలులు నట్లు, చేర యిట్లనిపల్కిరి చిత్రపడుచు. 249
సీ. అతివలారా చూడుఁ డబ్బురంబుగ నాము, యేనుంగువచ్చె నిఁకెట్టులమ్మ
కన్నులు దెఱచి చక్కఁగ దానిఁ జూడక, తలకు నేలకు నంచి తలఁగ మేలు
నడుమఁ బద్మావతి నిడికొని చుట్టును, మన ముండఁబోదము మంచిదమ్మ
మనమెట్టులైనఁ బద్మావతిం దనరార, రక్షింతమమ్మ ధైర్యంబు మించి
తే. యనుచు నొండొరు లిమ్మెయి నంచునుండ, ఘనతరం బైనగుఱ్ఱంబు గ్రక్కునవచ్చె
దానిపై నొక్కపురుషుండు దఱుముకొనుచు, వచ్చుచున్నాఁడు గూర్చుని వనితలార.
వ. అట్లు చెప్పుకొనుచుండుసమయంబున నగ్గజంబు తన్నుఁ దఱుముచు వెంబడివచ్చు
హరిం జూచి భీతిల్లి తనకరంబు పైకెత్తి దండంబు వెట్టినం జూచి హరి కరుణించి
తఱుమక నిలిచె నంత. 251
క. హరి తన్నుఁ గరుణ విడువఁగఁ, గరివరుఁ డటుపోయి పెద్దకాననమందుం
జొరఁబడె నావల నచ్చట, సరసిజనాభుండు పొదలచాటున డాఁగెన్. 252
వ. అంత నందున్నకాంత లాదంతిని తురంగంబును బురుషుని గానక వెఱఁగంది యిట్లని
కొనిరి. 253
సీ. అమ్మలారా చూడుఁ డచ్చట గజతురంగంబులఁ బురుషుని గాన మిపుడు
మాయగ నున్నది మహిమ యేమనువారు, నదియెట్టికల్లపో యనెడువారు
భ్రాంతిఁ బొందితిమంచుఁ బకపకనగువారు, కలఁగంటిమో యని పలుకువారు
సొలసి నిద్దురవోక గలగా దనెడివారు, నహహ యేమిచిత్ర మనెడువారు
తే. నంద అన్నివిధంబుల ననఁగ నవ్వి, చెలులఁ గన్గొని డగ్గఱఁ జేరఁ బిలిచి
యనియెఁ బద్మావతీదేవి మనకు దేల, యెట్లుపోయినఁ బోనిండు నిపుడు మనము. 254
వ. అని తొల్లియట్లం గూర్చుండి చదరంగము సంతసంబార నాడుచుండె. 255
సీ. శృంగారవని నిట్లు చెలులతోఁ జదరంగ, మాడుపద్మావతి యంద మలరఁ
గాంచి త్రిదూపరేఖావిలాసము లన్ని, పొదలమాటునఁ జూచి పొసఁగఁ జక్రి

తనమదిలోఁ దాన తలఁచె నిట్టులన హా!, యీరాజకన్యక యెలమిఁ బ్రాయ
మును జూడ రతికన్న ముదిత భారతికన్న, నరగౌరికన్న శ్రీవనితకన్న
తే. నతిశయంబైనయందంబు నలరియున్న, దెట్లు నను జూచి మోహించు నిపుడటంచుఁ
దలఁచి యాయింతి నెమ్మోము దశకుఁ జూచి, యిట్లు వర్ణించె ముదమార నెట్టుసనక.
సీ. పాదజంఘోరువు ల్పల్లవకాహళ, కరికరంబుల భంగపఱచి మించు
కటిమధ్యకుచయుగ్మగౌరవంబులు చక్ర, మృగపకందుకముల నొగి జయించు
హస్తకంఠమనోహరాననంబులు కంజ, కంబుసోములను జక్కఁగ జయించు
భాసురాధరదంతనాసికేక్షణములు, ఫలకుందతిలపుష్పములను గెల్చు
తే. నింతచక్కని లలితాంగి యెచటగాని, మాపితే దీపనంబునం జూచినాఁడ
నిట్టిసుందరి నానఁ జెట్లు దీర్చె, నగుచు మెచ్చుచు మఱి యిట్టులనియె మెచ్చి.
సీ. కర్ణనేత్రభ్రూయుగములు శ్రీకారాబ్జ, పత్రికందర్పచాపముల గెల్చుఁ
గాంతిసాంద్రఘననీలకుంతలంబులు హేమ, పాటలబంభరప్రభల నడఁచు
గమనభాషణనిరీక్షణములు గలహంస, కలకంఠమునికాస్త్రముల నదల్చు
శాంతిసుస్మితగానసరణులు హర కౌము, దీపికలను జాల ధిక్కరించు
తే. నహహ యీకాంతరూపంబు నవనియందు, హాటకము మెత్తఁగా నూఱి యమృతరసము
పోసి మెదిచి మహాచిత్రముగ నజుండు, నేను మెచ్చుటకై చేసి నిల్పినాఁడొ. 258
క. అటుగాకుండిన నిజముగ, నిటువంటి శరీరకాంతు లింతులకు మహిం
బటిమగనుండునె యిమ్మెయి, నిటు లాత్మజుఁడు దీనిబాగడ నేరఁడు చూడన్. 259
సీ. కమలాసనుఁడు సర్వకాంతిసంచయమున, నతులితసౌందర్యవతిని దీర్చి
కమలమునం దిడఁగాఁ జూచి యాకొని, నరపతి గైకొనె నా కటంచుఁ
గావున దీని శీఘ్రంబుగ నేఁ బెండ్లి, యాడెదనని మోహ మగ్గలింప
నంతఁ బద్మావతిచెంతకు మెల్లఁగఁ, బోవుచు నందంపుఁ బూలఁ గోసి
తే. పాలఁతి నీకిటు తలఁబ్రాలిఁబోతు ననెడు, సైగఁ గాఁ బుష్పములఁ గొని చల్లు చోరిమ
సేయుచును మించి రా చూచి చెంతఁ జేర, నపుడు దగ్గున నా లేమ యతని జూచి.
తే. పసిఁడిచెఱఁగు ఱరవ సెల్ల పైన వేగ, పాదువుగాఁ గప్పుకొని పూలపొదమఱుఁగున
నిలిచి యసుకుచు బెళుకుమ తెలుల జూచి, చిలుకవలె ముద్దుపల్కులఁ బల్కె నిట్లు.
ఉ. అరమఱలేక రాజసుత లాడుచునుండెడుచోటు కీగతిం
బరపురుషుండు రాఁదగదు భామినులార భయంబునొంది తాం
దరఘడిల రావలసు దవ్వుగ నేగు మటంచుఁ జెప్ప న
[illegible]గా నపుడు ధైర్యముతో హరి గాంచి నవ్వుచున్. 262
క. [illegible] దద్దుగ, నాపాలఁతులు నిలిచి హరికి నగుపడకుండం
[illegible]పించి కోపమున నా, శ్రీపతి నీక్షించి చాలఁ జిడిముడి పడుచున్. 263

సీ. పలికి రిట్లని రాచపట్టి యింగుండఁగఁ, బరుఁడ వొక్కింతను భయములేక
వచ్చితి విప్ర డావల కేగుమంచును, వలుముచు రాఁగ నా దైత్యరిపుఁడు
నగవుతో నిట్లనె నలినాక్షులార మీ, రాజపుత్త్రినిజూచి గమింపఁ జెలంగ
మాటాడవచ్చితి మాటలాడక మీరు, పొండన నారాజపుత్త్రిఁ గాంచి
తే. చెలులతో నసెనతఁడు మిమ్ము లికిపడఁగఁ, బలుకుచున్నాఁడు శబరుండు పాపమేమి
వీనిఁబొదువు లెవ్వరో వీఁడెవండొ, వీనికులగోత్రములు నేవొ విశదముగను. 264
తే. అడుగుఁడని రాజసుతపల్క నపుడు చెలులు, చక్రధరుదిక్కుఁదిరిగి యోశబరనీకుఁ
దల్లిదండ్రులు పేళ్లేమి దగకులంబు, గోత్రముచు చెప్పుమనఁగ వైకుంఠుఁ డపుడు.
ఉ. వారినిజూచి యిట్లనియె వారిజలోచనలార యిచ్చటం
…యార నాకులము గోత్రము లెల్లను జెప్ప దేను మీ
భూరమణాత్మపుత్త్రి నను బొందఁగఁ జేసితిరేని మీకు నేఁ
గూరిమి నిచ్చెదన్ ముదము గోరనవన్నియు నిశ్చయంబుగన్. 266
అనిచక్రి మఱల నిట్లనియె మాకులము శీ, తాంశుకులంబు వసిష్ఠగోత్ర
మగుతండ్రి వసుదేవుఁ డాదేవకీతల్లి, యగుహాలపాణి మాయన్నగారు
లలితురాలైనచెల్లెలు సుభద్రాదేవి, పావనుండైన గాండీవి మఱఁది
ధర్మరాజాదులు దగుబంధుజను లన్న, తెఱవలు నగుచు నీదేహమెల్ల
తే. నలుపిదే మన్న వెన్నుండు నగుచుఁ బలికె, గృష్ణపక్షము నడిరేయి గినిసి కూడి
నపుడు పుట్టితి గనుక దేహంబు నీల, మయ్యె నందున ననుఁ గృష్ణుఁ డనిరి బుధులు.
క. నాకులగోత్రము లిప్పుడు, మీ కెఱిఁగించితిని గనుక మెండొడ్డక మీ
రీకన్యకులము గోత్రము, నా కానరఁగఁ జెప్పుఁడనఁగ నగి చెలులెల్లన్. 268
తే. అనిరి చంద్రకులంబును నత్రిగోత్ర, జనితుఁ డాకాశరాజను జనవిభునకుఁ
బుత్త్రికామణియై పుట్టి భూతలానఁ, బెరిగి పద్మావతీ యనం బరఁగె వినుమ 269
తే. మేటిదై మము నొగిఁ జిన్ననాఁటనుండి, యొరిమమాతోడ నాటాడుచుండుమాకు
సకలవస్తువు లిప్పించు సఖ్యమెసఁగ, నెపుడు నీయమ్మ సదయ మమ్మేలుచుండు.
చ. అనవిని వెన్నుఁ డిట్లనియె నంబుజలోచనలార మిమ్ము నె
ల్లను గృప నేలుచున్నకమలాక్షిని సఖ్యము సేయవచ్చితిన్
ఘనముగ నన్నుఁ గూడుమని గన్గొని మీ వొరపట్టి కిప్పుడే
మన మలరంగఁ జెప్పుఁ డనుమానములేక యటంచుఁ బల్కఁగన్. 271
క. విని పద్మావతికోపం, బునఁ జెలులం బిలిచి దిట్టి పొమ్మను వానిన్
ఘనత సెఱుంగక యున్నాఁ, డని తాఁ బొమ్మనియె దూర మరు…
సీ. అనిన వెన్నుం డిట్టు లనియె నోలలితాంగి, నిష్ఠురంబేల నే నీకు …
మార్దవంబుగ మేటిమాటల నాడుము, చెలఁగి కన్యాపేక్ష గలిగి యి…

నచ్చెతి ననునీవు వరియించుటకుఁ దగు, పాత్రుఁడ నేగాని బరుఁడగాను
బాత్రదాన[illegible] ప్రభువుకు నిహపర, సౌఖ్యము ల్గల్గు నీజనకుఁ డెలమి
తే. నన్నుఁ గాంచినయప్పుడ నిన్ను నాకు, నీయఁ గోరును సందియం బేమిలేదు
చంద్రకులజుండ వేఁట వంశజుఁడఁగాను, నన్నుఁ జేకొను సరవి ననంగ నపుడు. 273
క. నీవు నిషాదుఁడ వయ్యును, నావిరియున చంద్రకులమువాఁడ నటంచున్
గావలసి పల్కెదవా విప్ర, డౌలఁ బో మ్మెనుటనుండ కల్పుఁడ మతియున్. 274
సీ. తగ వెఱుంగక తప్పుదారిసుద్దులు చెప్ప, కరుగు మాతండ్రి నీ విన్నమాట
విన్నను సంకిళ్లు వేయించుఁ గొట్టించు, నంతికుమున్న నీ వరుగు మిచట
హరి యిట్టులనియె నాయం దధర్మంబేమి, నే బ్రహ్మచారిని నీవు కన్య
నగుటచే నీవివాహము చేసుకొనుట ధ, ర్మముగాని యది యధర్మంబు గాదు
తే. నీవు నాయందు దయయుంచి నిష్ఠురోక్తు, లాడ కింపుగ ననుఁ బెండ్లియాడు మనినఁ
గనుబొమలు ముడివెట్టుచుఁ గన్ను లెఱ్ఱ, చేసి యాయింతి నక్రి నీక్షించి పలికె. 275
క. ఓరి నిషాదుఁడ నీ వీ, క్రూరపుమాటంటి వైనఁ గొట్టింపను బో
నూరక నీత్రోవం జను, మూరక మాటాడ నేల నొప్పమి గలుగున్. 276
వ. అనినవిని హరి యిట్లనియె. 277
క. చుట్టపుదాన వటంచున్, గట్టుగ నే నిన్ను వేఁడికొన్నంగున నం
గొట్టింపను మన్యునిచేఁ, గొట్టింపఁగ నేల నీవ గొట్టుము తరుణీ. 278
సీ. అని చక్రివలుకఁగ నాతి యిట్లనియె నీ, వీపేల మోదుగుపూలు వేసి
పలుమాఱు నాకుఁ గోపంబు పుట్టించెదవ, పిఁక జీవితెఱువు లేదేమొ నీకు
ఛీ పొ మ్మనఁగ హరి చిఱునవ్వు నవ్వుచు, నను జనించినవారు చనుట నిజము
గనుక చింతెక్కడఁ గలసినపిమ్మట, జగతి నుండిన మేలె చనుట మేలె
తే. రమణి నా కందుకై విచారంబు గలదె?, వినుము తలఁచినపని యైనవెనుక నీవు
పట్టి కొట్టిన దిట్టిన భయము లేదు, వేఱుమాటలు పల్కకు వెలఁది నీవు. 279
వ. అనినవిని పద్మావతి యిట్లనియె. 280
క. నాకడ నీ విటు ప్రేలుట, యాకాశనృపాలుఁ డెఱుఁగ నంతట ని న్నీ
లోకంబున మననీయఁడు, పో కష్టం బేల దూరముగ మేలొందన్. 281
వ. అనినవిని హరి నగుచుఁ బద్మావతి కిట్లనియె. 282
సీ. పుట్టినవారెల్ల [illegible] ,దెఱుఁగుదు నేను ని న్నెట్టులైన
విడువను [illegible] అధర్మాత్ముండు, గాన న న్బాధింపఁ డైనఁగాని
[illegible] భయము లేదు మఱేమి, ప్రియముగ నా కిచ్చి పెండ్లి సేయు
[illegible] నవఁగ నాపద్మాక్షి, యిట్లను నావేంక టేశుఁ డుండ

తే. కంచి శివరసుఁడు రంగఁ డంచితులయి, యుండఁగా నీకు నాతండ్రి యొప్పి దాన
మిచ్చునే పొమ్ము నీకేల యిట్టిభ్రాంతి, కానికార్యంబునకు నీవు పూనసేల. 283
వ. అనినవిని చక్రి యిట్లనియె. 284
క. పోపొమ్మని మొఁగమాటం, బీపట్లను నీకు లేక హెచ్చుగ నాపైఁ
గోపము చేసితి వని నిను, బ్రాపించక నేను బోను పద్మదళాక్షీ. 285
క. అనఁగాఁ బద్మావతి యి, ట్లనెఁ దలిదండ్రులను విడచి యకటా నీవి
ట్లనుట యసంభావితమై, చను మూరక లేనిభ్రాంతి సమకొననేలా. 286
వ. అనిన నాదైత్యారి మందస్మితవదనారవిందుండై యిట్లనియె. 287
చ. విను సతి నీవు నా కిటు వివేకము చెప్పితి వెంతచెప్పినన్
వనజభవుండు తానునుట వ్రాసినవ్రాతఫలంబు దప్పునే
నిను వరియించి పిమ్మటను నే నెటు వోయినఁగాని నేమమే
గనుక నిజంబుగాను నినుఁ గౌఁగిటఁ జేర్పకపోను జేడియా. 288

పద్మావతి హరిపై ఱాలను రువ్వించుట.

అనీ పల్కుచు డగ్గఱకు వచ్చుటం జూచి పద్మావతి గోపోద్రేకియై చెలులం బిలిచి యీమనుష్యుని ఱాలంగొట్టి దూరంబుగఁ దఱుముఁడనిన వారలప్పుడు. తెప్పున ఱాల నందికొని యొప్పుమి గల్గునట్లు తప్పక గుఱిమీఱిగొట్ట నాహరిమీఁద శిలావృష్టి గురిసె నప్పు డప్పద్మాక్షుండు కార్యము తప్పె నని తలంచె నప్పు డప్పాలంతులు పాటవంబున మీటు ఱాలపోటులు నాట ఘోటకంబును దాఁటి పోనేరక నేలం బడియె. నంత శ్రీకాంతుండు హయంబును డిగి యూరక నారింజాచుచుండ నా పోటులు వాటంబుగ ఱాలనంది మఱి మఱి రువ్వుచుండిరి. అఱాలవ్రేటులు దప్పించుకొనుచు నిలువనేరక యుత్తరాభిముఖుఁడై వేంకటాచలంబునకు నెగ నెక్కుచుం దనకు నివాసం బైనవల్మీకంబునం బ్రవేశించి వకుళమాలిక సిద్ధంచిన [illegible]లపాన్పుపైఁ బ్రళయకాలంబున మహాబ్ధియందు వటపత్రంబునఁ బరుండిన [illegible]రమపురుషునిచందంబున శయనించియుండె. అంత నిక్కడ వనమధ్యంబునంగుఁ [illegible]లంజూచి పద్మావతి యిట్లనియె. 289
సీ. [illegible]లులార మాతల్లి చెప్పినమాటలు, వినకుండవచ్చి యీవిధముగాను
అనుభవించితిఁ గష్ట మమ్మమ్మ నేఁ జెల్ల, నీపుష్పవనమున కింకరాను
జాలు నిచ్చోటను శబరుఁ డాడినమాట, లప్పు డమ్మకు మీరు చెప్పవలదు
చెప్పిన మనకెల్ల సిగ్గుపా ట్లగునని, పలికి యందలమెక్కి [illegible]
తే. గుసుమఫలములఁగొన్ని చేఁ గొనుఁడటంచుఁ, బోయి మణిమందిరము చేరి [illegible]
దల్లికి నొసంగి యంతటఁ దానుబోయి, పాన్పుపైఁ జేరి హాయిగఁ బ[illegible]

వ. అనిచెప్పి హరి యొనర్చినకార్యంబులు విని సంతసించి హరి యాసల నేమిచేసెనని
యడుగ మునులకు సూతుం డిట్లనియె. 291

చ. మునివరులార మీ కిపుడు ముచ్చట మీఱఁగ నేను జెప్పెదన్
వినుఁడు పరాత్పరుండు హరి విష్ణుఁడు మర్త్యనిరీతిఁ గాముకుం
డనఁదగి మోహతాపమున నారట నొందుచుఁ బవ్వళించి యే
మనక ముసుంగువెట్టుకుని యార్తునికైవడిఁ జింతసేయుచున్. 292

తే. వేఁడినిట్టూర్పు విడిచి తా విసులపాన్పు, పైని బొరలుచు దీనునిపగిదినున్న
వకుళమాలిక యచటికి వచ్చి హరిని, గాంచి యిట్లనియెల్ల సత్కరుణ మెఱసి.

శా. అన్నా వేంకట లెమ్ము లెమ్మిపుడు నీ వాకొంటి వాలస్యమే
మన్నంబుం బరమాన్నభక్ష్యములు నీ కర్పింప నేఁ దెచ్చితిం
జెన్నొందన్ భుజియించు నీ వనఁగ నాశ్రీస్వామి మాటాడకే
కున్నం జూచి మనంబునన్ భయము పెంపొందంగ నాఁ డెంతయున్. 294

సీ. వికలత్వమునుబొంది వకుళమాలిక యిట్లు, లనియె నాతండ్రి నీ వార్తినొంది
కనులనీ రిటు నింపఁ గారణం బేమి చీ, వీవిధంబునఁ జింత యేలపడెదు
పగలు నిద్దురవోవఁ దగదని తెలిసి నీ, విప్పు డిమ్మాడ్కి నిద్రించుటెల్ల
విపులధైర్యస్థైర్యవీర్యంబులను వీడి, పోఁ జేసి దీనతఁ బొందుటేల

తే. లేచి కూర్చుండి నాదెస లెస్సచూచి, నీమనంబునఁ గలచింత నిశ్చయముగఁ
జెప్పుమని బుజ్జగింపఁగ శ్రీధరుండు, మాఱుపల్కక యుండె సమ్మదము లేక. 295

వ. అంత వకుళమాలిక భీతాత్మయై దగ్గఱఁ గూర్చుండి వెండియు నిట్లనియె. 296

చ. అడవికి వేఁటఁబోయి మఱి యచ్చటఁ గ్రూరమృగవ్రజంబునం
బొడగని భీతినొందితివొ ఘాతము సోఁకెనొ లేక తాలపై
వడి చెడి జాఱి నేలపడి వాఁగుల జేరితొ యేమి చెప్పుమా
కొడుక నిజంబు నాకు వ్వాగి గొబ్బున నిష్టచికిత్సఁ జేసెదన్. 297

సీ. పడిలేచియుండినఁ బర[illegible] మేనఁ బూసెదఁ, దైలంబుచేత రుద్దంగవలయుఁ
జట్రాతిమీఁదఁ గ్రచ్చిన జారి మ్రొగ్గినఁ, బొసఁగ వేఁడిజలంబు పోయవలయు
మృగభీతివ్యాధియాన నొగి నాటినట్లైన, నట్లన నడివీఁపుఁ దట్టవలయు
నదిగాక ఘాత మెందైనసోఁకిన ఘాతి, దెప్పునఁ బట్టి మంత్రించవలయు

తే. నిట్టి వాల్గుచికిత్సలన్నిఁ జేచికిత్స, చేయుదు నది నీవు నిజముగఁ జెప్పు మనినఁ
దెలియునే నామనంబున దిగులుదీర, నున్న దున్నట్లు చెప్పు నాకన్నతండ్రి. 298

తే. అనుచు నాపాదశీర్షపర్యంతమప్పు, డొనర నివురుచుఁ జెమటచే నుష్ణమైన
[illegible]మద్దున్నబలుకాలదెబ్బ లంటి, యుండుటం జూచి భీతిల్లి యూరకుండి.

వ. ఎట్టకేలకు నవ్వకుళమాలిక హరి కిట్లనియె. 300

సీ. ఓతండ్రి నీమేన నుష్ణపుస్వేదంబు, పొంగుచు నీరీతిఁ బుట్టుటేమి
మృదుశరీరమునందు మెండుగ జాలదె, బ్బలు దాఁకియున్న దీపాపమేమి
ధీరుండ వయ్యును దీనదశను బొంది, నీవిట్లు కన్నీరు నించుటేమి
కల్గినరీతి నిక్కముగఁ దెల్పుమటన్న, మాటాడ విపు డింతమౌనమేమి

తే. యనుచుఁ గప్పినవస్త్రంబు నవలఁదీసి, యొప్పుగా లేననెత్తి గూర్చుండఁజేసి
వేగ గదుములు తాఁ ద్రోసి వేఱవస్త్ర, మొకటి పైఁగప్పి చందనం బొడలనలఁది.

క. చల్లనిజలములఁ గన్నులు, మెల్లఁగఁ దా నివిరి నివిరి మేల్కొల్పుచు మే
ల్లొల్లలు గ్రుచ్చినమృగతర, పల్లవముల విసరివిసరి బడలికఁ దీర్చెన్. 302

క. హరి కిటు బడలిక దీరిన, సరవిగ వకుళాఖ్య యింతి సదయహృదయ యై
పరమాన్నము భుజియింపుము, కరసుత యనిపిలుప శిరము వంచినవాఁడై. 303

క. పంకజలోచనుఁ డుండఁగ, సంకటపడి వకుళ చాల జాలినివల్కెన్
మంకుతనము చేసెదవా, వెంకట నీమదిని యేమొ వింతజనించెన్. 304

మ. అని యాకాంత మఱిట్లువల్కె విను నీ వాకాన నెందేనియై
నను సౌందర్యవిలాసవిభ్రమకళానైపుణ్యము ల్గల్గు కాం
తను మోహంబునఁ జూచి వచ్చితివె? చిత్తం బందుఁ దద్రూపముల్
ఘనమై నిల్చెనొ నీయురస్థలమునన్ గామాస్త్రము ల్నాటెనో. 305

సీ. నాతండ్రి నీవు గన్నది కిన్నరాంగనో, గీర్వాణకాంతయో గిరులయందు
గ[illegible]ంపఁ జెంచితో గంధర్వకాంతయో, వనదేవతయొ లేక వగలుగుల్కు
నూర్వశియో మేనకో సర్వగుణములఁ దగినరంభయొ తిలోత్తమ ఘృతాచొ
పూని యీపదుగురలో నెవ్వరం జూచి, నీవు వచ్చితి వది నిక్కముగను

తే. జెప్పుమనివల్కెఁ దలవంచి శ్రీధరుండు, పలుక కూరక కనులబాష్పంబు లొల్క
దిగులువడియుండుచక్రిని తెగ మఱొక్క, సారి వీక్షించి పల్కెనో సత్కుమార.

తే. మోహినీభూత మేమైన ముంచునిలిచి, కనులఁ బొడఁగట్టిపోయెనో గహనమందుఁ
గామినీభూత మెంచేని గదసి నిన్నుఁ, బట్టెనో తెల్పు కొడుక మఱెట్టివిధము.

క. అటు గాకుండిన నాతో, నిటు మాటాడకయ యుండ నేవిధమున సం
కటపడ వెన్నఁడు దీనికిఁ, గటగట నే నేచికిత్సఁ గావింతునయా. 308

క. ఒకమాట నాకుఁ జెప్పక, వికలాత్ముఁడ వగుచు ఘనవివేకము గాఁ బ
ల్కక నీవుండఁగ నామది, కకవిక లొందినది నాకు గతియే మింకన్. 309

సీ. మౌనివై నీవిటు మాటలాడక యున్న, నిక్కడ మనకు దిక్కెవ్వరింక
నావరాహస్వామికైన నీవృత్తాంత, మెఱుఁగఁ జెప్పఁగఁ దీర దింకమీఁద

నంత యిట్టేల నా కాప్తంబుగా నీవు, దీని గలిగినచింత దెల్పు మిష్ట
నానావిధంబుల నేను విచారించి, నీచింత దీర్చెద నిశ్చయముగ
తే. నన్ను నఱమఱగాఁ జూడ కన్ననీవు, బ్రదికియుండిన నేనింకఁ బ్రదుకగలను
లేకయుండిన దేహంబు నాకువలను, నేను నీవున్న చోటన నిల్చియుందు. 310
సీ. కన్యకాదీక్ష నిక్కంబుగఁ బూని నే, గురునిస్సు నుండఁగఁ బరమగురుఁడు
పుణ్యాత్మ నీయట్టిపుత్త్రిరత్నంబును, గనక పెంచక నిచ్చె ననుచు నిన్ను
నెఱనమ్మి యుండఁగ నేఁడు నీ విచ్చట, శోకించువిధ మేను జూపలేను
నాయందు దయను మనంబునఁ గలయిష్టి, మెఱఁగించుఁ జేసెద నేదియైనఁ
తే. జేతిలోఁ జేయిఁ బెట్టె మచ్చిక శిరంబు, నివి[illegible]యా చక్రధరుని కన్నీరుదుడచి
తాను గన్నీరునింపఁగఁ బూని నాపె, కివ్విధంబుగ ననియె నయ్యాశ్వయుండు. 311
చ. కనుఁగవ మెల్లఁగాఁ దెఱచి కామవికారము మానసంబునం
బెనఁగొనఁ దల్లి నీవిపుడు ప్రేమను జెప్పిన దంతచాలు నీ
విను మొకనారణేంద్ర మటవిం బొడసూపఁగ దానివెంబడిం
జని గిరి డిగ్గఁగా నెదుటఁ జల్లఁగఁ బుష్పవనంబు గన్పడెన్. 312
క. ఆవనమున నొకసుందర, లావణ్యవిలాసకలితలక్షణవతి యై
భావజబాణముకైనడి, గా విస్ఫులిఙ్గకరితిఁ గన్పడె నెదుటన్. 313
సీ. ఆక్రాంతపాదంబు లమలపల్లవములు, జంఘలు బ్రహ్మకాహళుల్ సఖియతొడలు
కదళికాస్తంభము లక్కటసైకతంబు ను, ధ్యము గగనంబు హస్తములు శోణ
కమలము లెమ్మెలుంగునూఁగారు చీమలబారు, కలికి కుచములు బంగారుగిండ్లు
గళము శంఖంబు చక్కనిచెక్కు లద్దముల్, సోకైనకెమ్మోవి తేనెబావి
తే. దంతములు మొల్లమొగ్గలు తళుక్కుచెవులు, శ్రీలు నాసిక తిలపుష్పమాలలాంగి
కనులు బలుగండుమీలను గదయుబొమలు, కళలచే సొగసైనసింగాణు లనఁగ.
వ. తినరాజుముందు నదియుంగాక 315
తే. చంద్రబింబసమానంబు సతిముఖంబు, మెఱుపుగుమ్మెద చెక్కు లమ్మెలఁతకురులు
జనని యాకామినీమణిచక్కఁదనము, చెప్పలేఁ డజుఁడైన నేఁ జెప్పఁగలనె.
చ. తలఁపు నిజంబుగా వినుము దానికి నాకుఁ బ్రియానుబంధ మిం
కలిమిని గల్గెనేని యొగి నేలుచునుండెద దాని లేని
నిలువఁగ నోప నిందు జననీ తిలగాయము మాన్పినట్టిని
న్నిల నెడఁబాసి పోవుటకు హేతువు గల్గనటంచు నాత్మలోన్. 317
[illegible]. చింతించువాఁడ నప్పద్మనేత్రను జొప్పడ నవిటకుఁ దోడ్తెచ్చుతోవ యొఱంగి
మాటాడితెమ్ము మద్దాని నిడుకొని యిట్టియెడ నెట్టుకాఁ బోవుండెద 318

చ. అని హరి పల్కఁగా నకుళ యాతని నెమ్మొగమారఁ జూచి యి
ట్లనియెఁ గుమార నీవు గనినట్టి లతాంగికులంబు గోత్రముల్
వినవలెఁ దల్లిదండ్రులను వేడ్కనెఱుంగఁగఁ జెప్పు దానినిం
గనవలెఁ బెండ్లియాడఁ దగుకన్యక యైన వరింపఁగాఁ దగున్. 319

తే. దానిపేరేమి యుండెడుతా వదేది, చెప్పు మేర్పడ నేఁ బెండ్లి సేయు దిప్పు
డంచు వకుళాడ నాచక్రి యనియె జనని, వినుము చెప్పెదనని యప్డు వివరమెల్ల.

సీ. జనని యాక్రమము నిశ్చయముగ విను సుధా, కరునికులజుఁడు నాకాశరాజు
తనకు సంతతిలేక ఘనపుత్రికామేష్టి, దనరఁ గావింప నద్ధరణితలము
దున్నింప ననిలోఁ ద్రోయజ...దయించె, నాతోయజంబునం దామృగాక్షి
గనుపింపఁగాఁ దెచ్చి గగనాధిపుఁడు పెంచె, ఘనను బద్మావతి దానిపేరు

తే. పరఁగ దానికి నాకు దాంపత్యమటఁచు, నిశ్చయము చేసియుండెనా నేను బ్రతుక
గలను లేకున్న నిచ్చోట నిలువలేను, వనిత వైకుంఠపురి చేరవలయు గాక. 321

వ. అమ్మా! విను మక్కన్యకామణి లక్ష్మీసమానయగుంగావున జన్మాంతరపుణ్యంబునుగల పురుషునకు లభించుంగాని పెఱవారి కేల లభించు మత్పూర్వపరిపాకంబున నక్కన్య నీక్షించి సుభాషింపఁ గలిగె నట్టిసుందరిం జూచి విడిచివచ్చితి నిఁక నాకన్నోదకంబు లభిలషింప నప్పద్మావతి నాయందు ననురక్తిలేమి చెలులంబురిగొల్పి శిలావృష్టిం గురియించె నావృష్టి కోపంజాలక తురంగంబు పైఁబడి తెప్పున నిప్పర్వతం బారోహించి పునర్జీవితుండనైతి నజుం డట్టిసుందరింబుట్టించి కట్టిఁడిబుద్ధి నిచ్చి నాకింత కష్టంబువెట్టె మత్పూర్వతకం బింతకుఁ దెచ్చె బ్రహ్మయు నక్కాంతకును నాకు నప్పుడ సంధింపఁజేయక పోయె, నైన నీవు ...కన్యకారత్నంబును నాకు నొడఁగూర్చు బ్రహ్మాతంత్రంబును దోడ్పడ నెంచెద, నట్లు చేసితివేని మజ్జననీజనక సహోదరాది బాంధవులును, మద్భక్తులగు బ్రహ్లాద నారదాది పరమభాగవతోత్తములును, నీవ యని నిశ్చయింతు, ననేక గోభూహిరణ్యాన్నదానాదులఫలంబు చేకుఱు, నాచేఁ బద్మావతికంఠంబున మాంగల్యంబిడఁ జేసిన మంతియ చాలునని మఱియు నిట్లనియె.

తే. తగిన శుభలగ్నమున నాకు దాని కీవు, పెండ్లి చేయించినంతకుఁ బ్రీతి నాకుఁ
గలుగ దేలోక మొందెనఁ గనుక వేగ, నాకుఁ బెండిలి సేయించు నయనిధాన. 323

మ. హరి వేడ్కన్ వచియింప నవ్వకుళ నెయ్యంబారఁగాఁ బుత్రికా
పరమాశ్చర్యముగా ధరాతలములోఁ బద్మంబునం దట్టిసుం
దరి బుట్టం దగుహేతువే మిపుడు మోదం బొప్పఁగా నాకు నీ
వారిమం జెప్పుమటన్నఁ జూచి హరి యిట్లొప్పారఁగాఁ బల్కెఁ దాన్. 324

హారి వకుళకు రాములకథ చెప్పుట.

సీ. వినవమ్మ తొల్లికాలమున నప్డు త్రేతాయు, గంబున జరుగ శ్రీకరుఁడు ఘనుఁడు
దశరథేశ్వరునకుఁ దనయుండనై పుట్టి, గాధేయుసవనంబు గాచి శివుని
చాపంబుఁ ద్రుంచి యాజనకాత్మజను బెండ్లి, యాడి సాకేతాఖ్య నగుపురంబు
చేరి మజ్జనకాజ్ఞ శిరసావహించి నీ, తను లక్ష్మణుని దోడుకొని వనముల
తే. కరిగి యందుండ నొక్కమాయామృగంబు, నచట జానకిచూచి నెయ్యమున దాని
దెచ్చియిమ్మనియడుగ మేమచ్చటుండి, పోవ దశకంధరుఁడువచ్చి పొలఁతి[illegible].

సీ. ధరణిజ నెత్తి రథంబుపై నిడుకొని, చనఁగ రామా యని జనకపుత్త్రి
విలపింప నెవరును విడిపింప లేకున్న, నప్పు డగ్ని దేవుఁ డయ్యనిమిషారిఁ
జేరి దశగ్రీవ సీతగా దీకాంత, మఱి యెవ్వరన్న నెమ్మదిగ వినుము
చెప్పెద రాముఁ డాసీతను నాచెంతఁ, జేర్చి విప్రాంగన సీతవలెను
తే. జేసి యందుంచి చనియె నీస్నేహ మేను, గోరి చెప్పెద నీరీతి గుట్టటంచు
శాంతముగఁ జెప్పి సీతవేషంబు వేద, వతికిఁ గల్పించి తెచ్చి రావణునికిచ్చె. 826

క. ఆమూఢుం డగురావణుఁ, డామైథిలి నచట విడచి యావేదవతిం
గామించి తోడుకొని చనె, నేమఱక యశోకవనిని నెలమిగ నుంచెన్. 827

క. రామా యని పేర్కొంచును, నామైథిలిరీతి నచటఁ దల్లడఁబడుచున్
నేమము కించుక దప్పక, యామానిని చెఱనునిల్చి యడలుచు నుండెన్. 828

క. అనలుఁడు తనసతిచెంగట, నొనరఁగ జనకజను దాఁచియుండఁగ నే నా
యనిమిషవైరిని గనుమట, కనిమిషపతి సుతునిద్రుంచి యాసుగ్రీవున్. 829

సీ. చేఁబట్టి లవణాబ్ధి చెచ్చెర బంధించి, కనసి రావణకుంభకర్ణముఖ్యు
లగురాక్షసులఁ ద్రుంచి యందఱు మెచ్చుట, కై యందుఁ జెరనుండునట్టిసతిని
గాంచి నీ వగ్నిలోఁ గాఁ బ్రవేశించి వ, చ్చినఁ గాని నిన్నుఁ జేకొన నటంచుఁ
బల్కఁగ నయ్యింతి పావకజ్వాలల, యందుఁ బ్రవేశించె నంతఁ గన
తే. నప్పుడిద్దఱు సీతలై యగ్నియందు, నిలిచి యుండఁగ జనకజ నేను బిలిచి
చేడె నీవలెఁ జెంతను జేరియున్న, కమలలోచన యెవతె నిక్కముగఁ దెల్పు. 830

సీ. అనవిని సీత యిట్లనె దశాస్యుఁడు నన్నుఁ, దెచ్చునప్పుడు నేను దిగులునొంది
పరఁగ ని న్నేర్కొని పలువిధంబుల నేడ్వ, ననలుండు దనచెంత నప్పుడున్న
వేదవతిని దెచ్చి విబుధాహితున కిచ్చి, నను దనలో దాఁచికొనియె వేద
వతి లంకచేరి రావణునిచే హింసలు, వడియె నాకొఱ కిది భాగ్యవతియు
తే. నిన్నుఁ గోరి తపంబున్న కన్నె యిన్న, గనుక నీభావమందు సత్కరుణనుంచి
ప్రేమ మీరఁగ నిద్దానిఁ బెండ్లియాడు, మనఁగ నే నందు కొల్ల కిట్లంటి నపుడు.

తే. పడఁతి వినుమేకపత్నీవ్రతుఁడఁగనుక, యిప్పుడు నేఁబెండ్లియాడ నియ్యింగుముఖిని
రహిఁ దెలంగఁగ దేహాంతరమున దీని, పెండ్లియాడుదు వేడుక పెచ్చుపెరుఁగ.

వ. అదెట్లనిన నిరువదియెనిమిదవ ద్వాపరాంతకలియుగంబున ననేకభక్తరక్షణార్థంబు వేంకటాద్రియందు నవతరింతు నపు డీకన్యకను పెండ్లియాడుదు నంతపర్యంతంబు నీకాంత సత్యలోకంబున వసియించియుండవలయు, వేంకటాద్రియందుదయించిన నపు డియ్యింతి భూమియందు నుద్భవించు నపు డేను పరిగ్రహింతు. 333

క. అనిపల్కితి నీగోప్యం, బనలునకును నాకుఁ దెలియు నదిగా కిది యా
జనకజకును వేదవతికిఁ, దనరారఁగఁ దెలియు మర్త్యధర్మం బిదియుఁగా. 334

సీ. పరువెంతు వినవనీపరమరహస్యంబు, నీకుఁ జెప్పితి నేఁడు నెనరు మీఱి
మది నుంచు మఱుమీఁద మహిమ మీఱఁగ నేను, వహ్నియం దావేదవతిని నిల్పి
చిరతరకరుణ నాసీతను మెచ్చి చేఁ, బట్టి విభీషణుపట్టము చటుఁ
గట్టి సౌమిత్రితోఁ గపులతో సాకేత, పట్టణంబును జేరి ప్రజల నెల్లఁ

తే. పాలనము సేయుచుంటి నక్కాల మట్లు, జరిగె నటమీఁద నేను ద్వాపరమునందు
మునసి వసుదేవునకుఁ గృష్ణుఁడన జనించి, యుంటి వల్మీకమున నిందు నున్నవాఁడ.

తే. అనుచు వకుళకుఁ బూర్వవృత్తాంతమెల్ల, చక్రి వినిపింప నయ్యింతి సంతసించి
వేదవతిపూర్వవృత్తాంతవిధము తెల్పు, మనఁగ నాచక్రి యిమ్మాడ్కి ననియె నపుడు.

సీ. వినుము వకుళాదేవి ఘనపూర్వకథ నీకు, విశదీకరించెద విప్రకన్య
యగు వేదవతి నన్ను మగనిగ భావించి, తపము సేయుచునుండ దనుజవిభుఁడు
తా దాని గామింపఁగా దేహమందాశ, విడిచి యాలలితాంగి విశ్రవసుని
తనయుని గాంచి సిద్ధంబుగ హరిచేత, నిన్ను నే జంపింతు నెటేఁ దలంచు

తే. నంచుఁ బంతంబొనర్చి తానగ్నిఁ జొచ్చెఁ, బావకుఁడు దాని డాఁచి తప్పక దశాస్యుఁ
డెలమి సీతను గొంపోవ నెఱిఁగి వాని, కిచ్చె వేదవతిని సీత నీయకుండ. 337

వ. అంత నాదశాస్యునిజంపి వేదవతియను సీత నగ్నిప్రవేశించె నంత వేదవతి పద్మంబున నుండి యాకాశరాజేంద్రునికి లభించె, నే నద్దానింగని మరులెసంగి [illegible]ంబగు వాఁడ నయ్యాది నను మఱచిపోయె నంత. 338

మ. అని యమ్మాధవుఁ డాత్తతం దనరువృత్తాంతంబు పద్మావతీ
జననంబు న్వినుపింపఁగా వకుళ శ్రీస్వామి న్విలోకించి యి
ట్లనె నోదేవ మహానుభావ మును నే నజ్ఞాననై మానవుం
డని బాలుండని యుండి తేను నిను బ్రహ్మం బంచు సేవించెదన్. 339

శా. నీవే బ్రహ్మను గన్నతండ్రివి మహానిర్వాణసంధాత వీ
వే విష్ణుండవు రామచంద్రుఁడవు నీవే కృష్ణదేవుండవు నీ

వే వేదాత్మవు సర్వతోముఖుఁడ వీవే కర్త వాభోక్త వీ
వే విశ్వంబు వరాహదేవ యతవ నీవే శేషశైలాధిపా. 840

క. తోయజలోచన నే నీ, మాయను గనలేక నా కుమారుఁడ వంచున్
నీయందుఁ బ్రేమ ముంచితి, నాయాశుఁడ వంచుఁ దెలియనైతి మహాత్మా. 841

సీ. అన విని విష్ణుఁ డిట్లనియె నిచ్చట నీవు, తలగాయమును మాన్పి తల్లి నలెను
బోషింప నీబుణంబును దీర్చు టెట్లుకో, యని నేను జింతింతు ననుచు వకుళ
మాలికపై విష్ణుమాయఁ దెప్పవఁ గప్పి, పుత్త్రవాత్సల్యసమృద్ధి నిల్పి
మఱల నిట్లనియె నవ్వా వివాహము నాకుఁ, జేయు మీ వంచు మచ్చికలు వల్కి
తే. తప్ప కిప్పుడ పెండ్లి పెత్తనము చేయఁ, బోయి రమ్మని యల్క నా పొలఁతి హరిని
గాంచి పుత్రకి యిప్పుడా కన్యయున్న, దివ్యపురమెట్టిదో దాని దెల్పుమయ్య. 842

తే. అనఁగ హరి యిట్టు లనియె నీయద్రి దిగువ, నమరు నమరావతీపురం బనఁగఁ బుడమి
నున్నతంబై ప్రకాశించు నొక్క నగర, మట్టి పట్టణ మిపుడు నీ వెట్టి దనిన. 843

సీ. వేదవేదాంగ ప్రవీణులై వేదాంత, వేత్తలై వెలసిన విప్రవరులు
ప్రవర బాహాశౌర్యపటిమజితారాతి, వారంబు గలభూమి వరమణులును
మణికాంచనోజ్జ్వలమందిరాంగణనట, ద్ధ్వజముఖాదికులు నైన వైశ్యవరులు
ధరనిర్జరులపాదసరసిజసేవైక, శుభధురంధరు లైన శూద్రఘనులు
తే. గలిగి విలసిల్లు గోపుర కలితలలిత, రత్నకాంతపరిభ్రాంతి రాజహంస
పథనిరోధకసాల విభ్రాజమాన, మై ప్రకాశించు నారాయణాఖ్యపురము. 844

ఉ. అప్పురమేలువాఁడు గని నాఖ్యధరాపతి చంద్రుఁడుత్తముం
డెప్పుడు ధార్మికుం డతఁ డభీష్టసుఖప్రదుఁ డంచు సజ్జనుల్
మెప్పఁగ నెన్నుచంద్రు కడు మేలుగ భక్తి విరక్తి యుక్తులం
దొప్పినవాఁడు దేవతచయోన్నతి సన్నుతిఁ జేయ నొప్పెడున్. 845

సీ. సప్తాంగములవెలి సవరించి యాత్మయం, దష్టాంగ సరణిపై నాసఁ బెంచి
శైటశాత్రవకోటిపటిమంబు నిర్జించి, యంతర్వైరోగుల నడఁగఁజేసి
బాహ్యపుణ్యనదీప్రభావంబు నీక్షించి, యాంతర నదులపై నాత్మ నుంచి
వెలుపలిచక్రము ల్వేడ్కతోఁ బాలించి, సాకిదిలో చక్రముల్ చూడనెంచి
తే. దీనజనమానసాధీన ధీరు విష్ణు, చరణకంజాత సంజాత సారమధుక
రాయమాన మనస్కుఁడై రహిని వెలయు, నెమ్మి నారంగ నాకాశనృపవరుండు.

[illegible]డమానుండు ముద్దుతమ్ముండు పరమ, భక్తియుక్తుండు శాంతుండు పరఁగఁ బుత్త్ర
[illegible] వసుధామ్నుఁ డని భార్య యోగ్యశీల, ధరణి దేవియనంగ పద్మావతిసుత,

ఉ. అని గగనక్షితీశ్వరుని యభ్యుదయంబును జక్రి చెప్పఁగా
విని వకుళాంగనామణి వివేకము మీరఁగ నద్రి డిగ్గి యో
వనజదళాక్షమార్గ మిఁక వారక చూపు మటంచుఁ బల్కె నె
మ్మనమునఁ జూపు దేవు వినుమాత కృపాన్వితధర్మపాలితా. 349

వ. ఇప్పర్వతంబు డిగి పోవ నచ్చట పావనకపిలతీర్థంబు పొందుగ గలదు. అద్దానియందు మునింగి కపిలమునివలనఁ బూజ లందఁబడిన శివలింగంబునకు నమస్కారంబు లిడి శ్రీనివాసునకు నతిశీఘ్రంబుగ వివాహలగ్నము సమకూర్పు మని వినుతించి యవ్వలం బోయి శుకాశ్రమంబు చేరి యందా శుకయోగీంద్రులకు మ్రొక్కి అగస్త్యాశ్రమంబున కరిగి యందమ్మునివలన నిర్మింపఁబడిన శివునకు నమస్కరించి తదాలయసన్నికృష్టగ్రామనివాసు లగు బ్రాహ్మణులకు మ్రొక్కి వారి నాశీర్వచనములను గూడి మైత్రి యొనరించుకొని నారాయణవనపురంబునకుఁ బోయి తద్రాజపత్నికడ కేగి యయ్యంగనామణిం జూచి ప్రియోక్తులాడుచు నావలఁ బద్మావతిసంగతి నించుక దెల్పించుము. జరుగు కార్యం బావల జరుగు ననిన వకుళమాలిక విని యిట్లనియె.

సీ. వినుదేవ! వారు నీ వృత్తాంత మడిగిన, నప్పుడే నేమేమి చెప్పవలయు
ననఁబల్కె నాయంబుజాక్షుండు గనుఁగొని, యనియె నో యమ్మ వా రడిగిరేని
వరచంద్రకులజాతా వసుదేవకులు ధాత్రి, తలమున నాతల్లిదండ్రులనుము
బలభద్రుఁ డన్న సుభద్ర సోదరియును, గోత్రమడ్గ వసిష్ఠగోత్ర మనుము
తే. రోహిణి నక్షత్ర మడిగిన శ్రవణమనుము, లలితయౌవనసౌందర్య కలితుఁ డనుము
మానధనుఁడను ధన్య నిధానుఁ డనుము, భువిని బద్మావతికిఁ దగు పురుషుఁ డనుము.

వకుళమాలిక నారాయణవనపురమున కేగుట.

వ. అని చెప్పుచుండఁగ దేవమాయానిర్మితం బగుతురంగంబు రయంబున వారికడకు వచ్చి నిలుచుటం జేసి వకుళమాలిక సంతసించె నా చక్రితురంగంబునకుఁ దగునాజ్ఞ యిచ్చి వకుళ నాతురంగంబున నారోహింపఁజేసె. అంత నావకుళ చక్రి చెప్పినట్లు కపిలేశ్వరునకు నమస్కరించి ప్రార్థించి శుకునకు నగస్త్యులకు మ్రొక్కు లిడి శివలింగంబులకుం బ్రణమిల్లి మొక్కు యొడఁ గూర్చుండి తద్దేవాలయంబులో నిలిచియున్న కన్యకలయం దొక్క కన్యను జేరఁ బిల్చి ప్రియోక్తుల నిట్లనియె.

క. చెలి నీ వెవ్వరి దానవు, తెలువారఁగఁ జెప్పు మనినఁ జింతించుచు నా
చెలి మిన్నదాఁప కిట్లనెఁ, దెలువారఁగ వకుళతోడఁ జిత్తం బలరన్. 352

సీ. ఆకాశరాజేంద్రు నాత్మజ చెలికత్తె, నననా నవ్వకుళ దానిని బ్రియంబుఁ
జూచి యమ్మా! మోము సాక్షినట్లున్నది, యేమి చెప్ప ఘటన్న నామెలంత

గని యమ్మ నాచింత కడుకష్టమైనదే, నెట్లు చెప్పుదు నీకు నెల్ల మగువ
యకుళ యిట్లనెను దాఁపక చెప్పు మంతయు, ననఁగ నాచెలికత్తె యనియె నిట్లు
తే. వనవిహారంబు సేయంగ వాంఛ యొనఁగి, మనుజనాథునిపుత్త్రి పద్మావతియును
మేము నట కేగి విహరింపఁ మేటిగజము, వచ్చెఁ బరుగిడి వెనువెంట వచ్చె నొకఁడు.
సీ. వాఁ డెట్టివాఁ డన్న ఘనదానధుర్యుండు, లలిత సమస్తభూషణాలంకృతుండు
ఆజానుబాహుండు నబ్జపత్త్రాక్షుండు, పర్వేందువదనుండు భాగ్యయుతుఁడు
గంభీరవక్షుండు కరుణార్ద్రహృదయుండు, మహితశ్రీమన్మథమన్మథుండు
కమనీయతురగంబు గలవాఁడు శరచాప, ములు పూని విక్రమంబును గడంగి
తే. రాఁగ నాయేనుఁగు చేనుఁగి నేగ నంతఁ, దురగమును డిగ్గి వచ్చిన పురుషుఁ డప్పుడు
పరఁగఁ బద్మావతిం జూచి పల్కులాడు, చుండె నేమేమొ బహువింత లొప్ప నచట.
వ. అంత నారాజకన్యక వచ్చిన యాపురుషునియందుఁ గోరించి తాలను రువ్వించె నతఁ
డెక్కిన తురంగంబు నేలం బడియె నతం డుత్తరాభిముఖుండై మఱల నాహయం
బును నెట్టి దానియందలి గూర్చుని నేగ నప్పద్మావతి నిజమందిరంబున కేగి య
క్కిరాతవిభుని మఱలఁ దలఁచుటం జేసి, యేమో యొకవిచారంబు మనంబున
బొడమి మాటాడక తాపజ్వరంబునఁ దలిదండ్రులతోడ మాటాడకుండుటం జేసి
జననీజనకులు తజ్జ్వరతాపంబు నివారణంబు సేయుటకు బృహస్పతిని రావించి
యమ్మహాత్మునికిం బద్మావతిం జూపి కన్నీరునించుచు నానృపాలుం డిట్లనియె. ౩౫౫
సీ. దేశికా పద్మావతికి నిట్లు తాపజ్వ, రంబు రాఁగా విడ్డ రాత్రినిదుర
పోక తాపంబుచేఁ బొరలుచు నుండె మీ, రిది మాన్ప నౌషధం బియ్యవలయు
నన విని గురుఁ డిట్టు లనియె నృపాల యీ, బాలామణికిఁ బ్రాణభయము లేదు
చింతింపవలదు నీ చెచ్చెర నురుద్రాభిషే, కంబు సేయింపుఁడు కల్గు సుఖము
తే. నీవు చేయింపు మనిపల్కె భూవిభుండు, బ్రాహ్మణుల నిచ్చటకిఁ బంపి ఘనసుమములు
గొనుచు హోమ్మని నాచేతఁ గోవెలకును, జెప్ప వచ్చితి నవిగాని చింత నిదియ
నింక నీ వెందువచ్చితో నెఱుఁగఁ జెపుమ. ౩౫౬
వ. అనిన విని వకుళ మనంబునఁ దలంచిన కార్యం బనుకూలమునకు వచ్చిన దని సంతో
షించుచు నవ్వేలఁది కిట్లనియె. ౩౫౭
సీ. వినుమోలతాంగి నే వేంకటేశుని దాసి, యొకకార్యమునకు నిట్లుదయమునన
పైనమై వచ్చితిఁ బట్టణం బిటఁ జేరి, యంతరంగంబున కరఁగి యచట
వాధరణీదేవి కాప్తవాక్యము చెప్ప, వచ్చితి ననఁగ న వ్వనితపల్కె
భగవుని కభిషేక మగునంత కిప్పుడట, నిల్చియుండితి వేని నేను నిన్నుఁ

* పయోద = మేఘము.

దోడుకొనిపోదు నన దాని తోడుకొనుటకు, వకుళ యచ్చటనుండె నవ్వలఫణీంద్ర
శైలపు యప్పుఁ డతిమీది జాలిచేత, దీరుఁ దయ్యెను మదిని చింతించుచుండె. 358

అని చెప్పిన సూతుంజూచి శౌనకాదు లావలిచరిత్ర మేమన నతం డిట్లనియె. 359

సోమదివాకరలోచన, దామోదర శంఖచక్రధరభవహరసు
త్రామోద్ధారక గుణవర, శ్రీమ ద్వేంకటగిరీంద్రనిజసదనుజేంద్రా. 360

మాలిని. సురుచిరగుణధామా శుభ్రసత్కీర్తికామా
మురదనుజవిరామా మోక్షకల్యాణసీమా
గురుతరశుభనామా ఘోరసంగ్రామభీమా
ద్విరదకుముదసోమా దేవతాసార్వభౌమా. 361

గద్యము. ఇది శ్రీతతికుండ లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్షకలిత కవితావిలాస వసిష్ఠగోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతం బైన శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యం బనుభవిష్యోత్తరపురాణంబునం దిష్టదేవతాప్రార్థనంబును, శౌనకాదుల ప్రశ్నయు, జనకశతానందసంభాషణంబును, శేషమారుతసంవాదంబును, శేషాద్రిప్రమాణ భావంబులును, మాధవాఖ్యవిప్రునిచరిత్రయు, వేంకటేశ్వరుండు వైకుంఠంబును జేరుటయు, నారదుండు బ్రహ్మకు వేంకటేశ్వరుండు వైకుంఠమునకుఁ బోయినట్లు చెప్పుటయు, నారదుండు త్రిమూర్తులం బరీక్షచేయించుటయు, భృగుండు త్రిమూర్తుల గుణంబులు గనుటయు, హరితోడ లక్ష్మీదేవి ప్రేమకలహంబు పూని కొల్లాపురంబు సేరుటయు, హరి వైకుంఠము విడిచి శేషాచలంబున వల్మీకంబు నంజేరుటయు, బ్రహ్మరుద్రులు గోవత్సరూపంబులం జని హరికి నాహారంబు నొసంగుటయు, చోళరాజాంగన గోపకుని దండించుటయు, హరి శిరంబున గోపకుండు గొడ్డంట నలుకుటయు, చోళరాజుకు చక్రి శాపం బిడుటయు, గీష్పతి హరికి నౌషధంబు చెప్పి పోవుటయు, శౌనకాదులు హరిచరిత్రకుఁ బశ్చాత్తాపమొందుటయు, వల్మీకతింత్రిణీప్రభావంబును, శేషపర్వతమహిమంబును, వరాహశ్రీనివాసుల సంవాదంబును, హరికి వరాహస్వామి చోటిచ్చుటయు, వకుళమాలికా వృత్తాంతంబును, శ్రీమదాకాశరాజువృత్తాంతంబును, పద్మావతి భూమియందుదయించుటయు, వసంతఋతువర్ణనంబును, పద్మావతివనవిహారంబు సేయుటయు, నారదుండు పద్మావతితో సంభాషించి పోవుటయును, శ్రీనివాసుండు వేటాడుటయు, హరి కరినిరీక్షించుటయు, వనమధ్యంబునఁ బద్మావతిని హరి చూచి తనయా వంతంబంతయుఁ జెప్పుటయు, పద్మావతి కలహించి చెలులచేత హరిపై ఱాల రువ్వించుటయు, హరి గిరికేగి వల్మీకంబునఁ జొచ్చుటయు, వకుళమాలిక హరిని

ప్రియంబున మాటాడించుటయు, హరి యెట్టకేలకు వకుళకుం దన నిజంబు వక్కాణించుటయును, రామకథయు, వేదవతీవృత్తాంతంబును, నారాయణ వనపురవర్ణనంబును, పద్మావతిగృహంబున కరిగి హరిం దలంచుకొని తాపజ్వరం బనుభవించుటయు, వకుళ నారాయణ వనపురికేగి పద్మావతి చెలికత్తెం జూచి మాటాడుటయు ననుకథలంగల చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యము

పంచమాశ్వాసము.

విశ్వాతీతగుణాకర, విశ్వోద్ధర విష్ణుదేవ వేదవిహారా
విశ్వేశ్వర సురపూజిత, శాశ్వత తటిసదన్వహార జనహితకారీ. 1

సూత వకుళ దండశూకాద్రి దిగిపోయి, నప్పుడు విష్ణుదేవుఁ డద్రియందు
నుండి యే ప్రయత్న మొనరఁజేయుచునుండె, చెప్ప వలయు సూతుఁ జెప్పు మనిరి.
వినుఁడు మునులార హరిసేయు వింతలన్ని, చెప్పెదను మీకు నట్లన శ్రీధరుండు
వేంకటాచల మందుండి వేడ్కగాను, దాను దనమదిలో నిట్లు దలఁచె నెలమి 3
వకుళను నే నా వివాహప్రయత్నంబు, సేయనంపితి వారిఁ జేరి యచట
నెఱవుగా మాటాడ నేర్చునో నేరదో, పురుషుల పనులెల్ల పొలఁతిచేతఁ
బడుచు గల్గినవారు పట్టుగ నామాల, మెఱుఁగిఱు గనక నా కీయుదురు మఱి
బ్రాహ్మణ వటుమీఁదఁ బోఁగూడ దచటికి, యొకట సంధానమే కుదురవలయు
ననుచు యోచించి సర్వజ్ఞుఁ డయ్యనఘుని, కరణిఁ జింతించి తాను శీఘ్రముగ లేచి
యప్పుడతిఁ జూడఁ గోరి మోహంబుచేతఁ, దాశ నోపక యొక విచిత్రం బొనర్చె.
అవ్విధ మెట్టు లన్న వినుఁ డబ్జదళాక్షుఁడు జీర్ణవస్త్రముల్
నివ్వటిలంగఁ గట్టుకొని నెఱుపు మై నొకప్రాఁతకంచుకం
బవ్వల బాగుగాఁ దొడఁగి యవ్విధంబున నొంగి లేచుచున్
నవ్వుచుఁ గొండ డిగ్గి తన నాఁడెము లోకుల కెల్లఁ జూపుచున్. 5
దంతపుసొమ్ములు తగుబండి గురిగింజ, దండ లొప్పఁగ మెడ నిండఁ దాల్చి
సిరజభవు నేడు నెలల బాలుని చేసి, యాదరించుచుఁ బ్రక్క నంటఁగట్టి
శంకుటుంగరములు పొంకంబుగాఁ బెట్టి, తను వగు నొక్క బెత్తంబు పట్టి
యనుకొని నవధాన్యములు నించి యొకబుట్టి, శిరమున నిడుకొని శీఘ్రముగను
బోయి నారాయణాఖ్య సత్పురము సేరి, వెలఁగియాయూరి యమ్మలక్కలను జూచి
యెఱుక యెఱుకోయటం చెలుంగెత్తి పలుక, విని పురస్త్రీలు దాని బల్వింతగాను
వీక్షణమునఁ జూచి పలికిరో ముసలిదాన, గద్దె చెప్పుము మాకు నిక్కంబుగాను
ఇకగా నంతలో రాచ చెలులువచ్చి, యెఱుకతను జూచి వేడ్కమై నిట్టులనిరి.

క. ద్దొంతనంబుగ నీవిపు, డిట్టిట్టు వచింపనుంచ నెవనెన్నికలం
బట్టుగఁ జెప్పితె యేలికతె, పట్టువలుక లెత్తు మెలమి వలుకుము సగవిన్. 8
క. ఏలిక ఱ ట్లనియెను నా, యేలికయ జీవనము జనుల కెల్ల నెపుడు నా
యేలికయ శుభనము శాశ్వతి, మేలికయు సకలప్రపంచ మేలికయు నేనున్. 9
సీ. వినుఁడు నా యేలికకిట్టి ననియుంటి నని యగా, పంచభూతాలఁ బుట్టించు నేలిక
సాసజాగ్రత్త స్వప్నంబు నాసఁ గక, మొదలు తానై మూఁట గుణుడు నేలిక
పండిగ బ్రహ్మాండ భాండపాండములఁను, నిండి తుంపలినంటి యుండు నేలిక
మొనసి ముహాజ్యోతి నెనసి తాఁ దనయుంద, నిలిచి యానందించి వెలుఁగు నేలిక
తే. యిట్టి యేలిక నెన్న కేలగు నా యేలిక నిజము, నేలిక నేర్పిన వారికా యేలిక యేను
జెప్పెదను గాన మీరు నేఁ జెప్ప ననినఁ, జెలులు విని సరణీదేవి చెంత కరిగి. 10
తే. పల్కి రిట్టని తల్లి యీ పట్టణమున, కొనర నేలికలసాని వచ్చినది దాని
నిజము దెల్పంచి సుతకిట్టి మేపనమున, దీనునో తద్రహస్యంబు దెలియ వదుగు.
మ. అని యా కొంచెలు పల్కు రాజసతి నెయ్యం బొప్పఁగా దానిఁ దో
డ్కొని రాఁ బొంచెని పల్కఁగా వరిగివే కోర్కెల్లనం దాని ర
మ్మను మన్ గొప్పగ నెంచి నాకు పరమాహ్లాదంబుతో నందుఁ బి
ల్చిన వేరాకియ పిష్టఁ దేశ్యు నాయచుం జేఁ దట్టి లాలించుచున్. 12
ఉ. ఆసలు నంజి యిట్లనియె నాటన రమ్మని బిల్వ వచ్చి నా
రాకొని నాఁడు పిడ్డఁ డిఫ్ఫ దమ్ముల నక్కల నేడ్పనైన నే
జోకనుగఁ జేరి వారలను సోకజ నిజంబుగఁ జెప్పకుండినన్
నాకడు పెట్లు నిండు నని నవ్వ్వుచుఁ బల్కుచు మూర్తి యిట్లనెన్. 13
సీ. భాగ్యవంతులు వారు బహుపేదరాలు నే, నెటువంటు నచటికి నెలమి మీఱ
నా బొక్కనోరును నా తెల్ల వెండ్రుకల్, గొప్పకడుపును బెద్ద దొప్ప చెవులు
గూరి పేఁపునుబండి గురిగింజ దండలు, దంతపు సొమ్ములు వింతదెల్పఁ
గనుఁగొని మణుల బంగరు సొమ్ము లొగిఁ బెట్టి, యుండువారలు నవ్వ చుంద్రు గనుక
తే. నాకు సిగ్గగు నీరాచ నగరికేను, వచ్చుటకుఁ గార్యమేమి నా వలెనె పేద
తెలివ లైనట్టివారికి నెలుక చెప్పుచుఁ, బొట్టఁ గడుపుచు నుండుదు పొలఁతులార.
తే. అనిన వారట్లు లనిరి మా యమ్మ కెలుక, నిజముగా నీవు చెప్పిన నీకు గత్న
భూషణాలిచ్చి బంగరు పుట్టమిచ్చి, పొమ్మనును నీకవిప్పింపఁ బూట మేము. 15
మ. అని వా రాసతికొత్తలై పలికి నెయ్యం బొప్పఁగా దాని దో
డ్కొని యంతఃపురమందుఁ జేర్చి రచటం గూర్మిన్ ధరాకాంతదా
నిని బంగారపుఁ బీఁటపై నునిచి మన్నింపంగ నీక్షించి యు
ల్లాస నా సోదెలసాని నవ్వుచు మహాహ్లాదంబు దీపింపఁగన్.

ఆ. వనిత నీవు భాగ్యవతివి నేను గడుపేద, దానఁ గాన నాకుఁ దనయునకును
బాలు బువ్వబెట్టి పేరైన విడెము నా, కిచ్చి యనుగు మెఱుక యెలమిగులుక.

క. అప్పుడు క్షీరాన్నంబును, దెప్పున బిడ్డఁడును దానిఁ దిని లేచి ముదం
బొప్పఁగ ధరణీదేవిని, గప్పురవిడె మిమ్మటంచు గ్రక్కున నడిగెన్. 18

సీ. ఆయెఱుకలసాని కాధరణీదేవి, విడెమిచ్చి పల్కెనో చెలఁది మీఁది
యేదేశ మిపుడు మీ యిండ్లెడ నుండు మీ, యూరుపేరేమి మా యూరికేల
వచ్చితి వనఁగ న వ్వనితయుఁ జూచి సో, దెలసాని వ్వయుఁ బలికె నిట్లు
తెలియ విన్నా' విను మెఱుకులవారికి, నిండ్లొండుఁగలవు భూమీశవనిత

తే. గుడిసె లాడాకఁ గావించి కొన్నిదినము, లుండిపోయెదు వారల కూడు దేశ
ములయూరూరిదయితల కెఱుక సెప్ప, వలసి వచ్చితి వింటె మాకులగతులును

సీ. ఎఱుకవారల కిల్లు గుఱికట్టుగా లేదు, నొక్కచోటున్నది నిక్కముగను
పదియేడు నన్నాళ్లాలును బదియుఁ బం, ద్రెండుపదాఱును రెండునైన
శృంగపంక్తులుచేత నింగి కెగయుచుండు, నాఱుకొండలకు మీఁదైనకొండ
[illegible] శృంగములొప్ప వీక్షింపఁదగుకొండ, మూఁడేళ్లతోఁ గూడి మొనయుకొండ
[illegible] క్రోశులకును నట్ట నడిమి కొండ, పాము తనలోన నుండఁగఁ బ్రబలు కొండ
[illegible] రుపలీఁ దనరారి మెఱయు కొండ, తొంట మా పెద్దలున్నట్టి దొడ్డ కొండ 20

క. ఆకొండ మీఁద నిక్కము, మాకొఁపుర మెపుడు చెలఁగు మఱి జీవికకై
లోకుల కెఱుకలు సెప్పుచు, జోకగఁ బ్రదుకుము మేము సోదె లడుగుమా. 21

క. చెప్పెద ముందెదు ముత్తెము, లిప్పించుము నాకు ననుచు నెఱుకత తనతోఁ
జెప్పఁగ నా నృపసతి విని, యప్పుడె ముత్యము లొసంగె యానందముగన్. 22

ఆ. పసిఁడి చేఁటలోని పండు ముత్తెంబులా, గద్దె పొలఁతి నూచి కరము సాఁచి
ముత్తెములను బిసికి మూఁడురాసులు చేసి, మధ్యరాశియందు మనసు నిల్పి. 23

వ. ముమ్మాఱు నారానికిఁ జేనెత్తి మ్రొక్కి నోట, గంగాపుణ్యతీర్థంబులను గాశీ
గయాప్రయాగ ప్రముఖపుణ్యక్షేత్రంబులను, హరిహరబ్రహ్మాదిదేవతలను, బరాశక్తి
ప్రముఖానేకశక్తులను దలంచుచు మ్రొక్కి మఱియు నిట్లనియె 24

క. విను ధరణీ సతి యిచటికి, నెనయన దేవుళ్లు వచ్చి నిలిచిరి నీవిం
కను దక్షిణతాంబూలం, బును గొని రా మ్రొక్కు గద్దె బుట్టను దనరన్. 25

వ. అనిన విని దక్షిణతాంబూలంబులు వెట్టి గద్దెబుట్టకి మ్రొక్కి లేడి యెఱుకల
సానితో ధరణీదేవి యిట్లనియె. 26

తే. కొమ్మ నామదిలోనుండు కోర్కె నీవు, చెప్పు నీకొడుకున కంటె గొప్ప నిత్తు
నీకు దివ్యాంబరములను నమ్మి నిత్తు, దబ్బరాడకు నెఱుకత తలఁచి మనువు 27

క. అని పల్కంగ రాణిం గనుఁ, గొని యెఱుకత యిట్టు లనియెఁ గొడుకా మదిలో
ననుమానింపకు మిప్పుడు, ఘనతగ నీకోర్కెఁ జెప్పఁ గల నెసలారన్. 28

వ. అని చెప్పటంజేసి ధరణీదేవి దాని కెనుగుఁ బసిండిపీఁటం గూర్చుండఁ దనచేతి బెత్తం బయ్యింతిచేతి కిచ్చి తా నొకప్రక్క పట్టుకుని 'విఘ్నేశ్వరా వీరభద్రా మళయాళభగవతీ మధురమీనాక్షీ యామ్నాయాక్షీ కామాక్షీ కనకదుర్గాంబ చౌడాంబ జ్ఞానాంబ కొల్లాపురలక్ష్మీ మీరల్లరు వచ్చి మంచివా కియ్యారే వాకియ్యారే యని ప్రార్థించి యిట్లనియె. 29

క. దిక్కులు సూపక సతి నా, దిక్కున నీవిప్పుడు చూడు దేవరతోడే
నిక్కము సెప్పెద నీకని, నుక్కున నాయెఱుకలమ్మ మఱి యిట్లనియెన్. 30

వ. అవ్వో యవ్వ నీతలంచినతలంపు మేలౌ తాఁగంట దేవుళ్లు పలుకుమండారు, తలంచిన తలం పేమంటివా సెప్పెద విను నైతమ్మ బిడ్డంటె కడుపునూపుదు తోడఁబుట్టంటె భుజంబును సూపుదును నీవిట్లు తోడఁబుట్టు కడుగలేదు ఇట్లా బిడ్డ కడుగుసుండావు, ఆబిడ్డ ఆఁడుబిడ్డఁటావా మగ బిడ్డంటావా చెప్పెద సూడు కొడకా, యాఁడబిడ్డంటె నెవుసూపుదును మగబిడ్డంటె గడ్డంబునూపుదును, ఇదిగో యిట్టి మగబిడ్డ కడుగలేదు. ఆఁడబిడ్డ కడుగుసుండావే, అవ్వో యవ్వ ఆయాఁడబిడ్డకు నొకసింత కలిగుండాది ఆసింతయేమంటావా నిన్నటిదినము నీబిడ్డ వనాకేగినాది అడ తురగారూఢుండైన నల్లనయ్యను జూచి మోహించియుండాది యెంసుండి ఆనల్లనయ్య వచ్చినాడంటారా చెప్పెదను దల్లీ ఇదిగో యీ మూలనుండాఁడు ఆమూల తెలియలేదంటె యీడికి వాయువ్యబాగానబడి గెలతో మెఱయుసుండు బంగారుకొండమీఁద నుండేవాఁడె కొడుకా వాఁడెవండంటావా బొల్లినామంబులు పెట్టుకొని బొల్లిగద్ద నెక్కి కొల్లకాఁడై యెల్ల దిక్కుల దిరుగు నల్లనయ్యో తల్లి, వాఁడు నిబద్ధిగాను నారాయణుండె కాని నరుండుఁ కాఁడే యమ్మా వాఁడు నీబిడ్డను బెండ్లాడవలె నని యుండాఁడె వాని నీబిడ పెండ్లాడనెంచి యుండాది, కాఁబట్టి నీపుత్త్రికను ఆసామికిచ్చి పెండ్లిచేసి కన్నులార సూడుము తల్లీ సుకంగానుంటాది లేకుంటె కష్టాలు రాఁబోతుండాదె యమ్మ' యని చెప్పిన విని ధరణీదేవి యెఱుకతం జూచి సంతసించి యిట్లనియె. 31

క. ఓయెఱుకత నీమాటలు, మాయఁగఁ దోఁచినవి మనుజ మానినులను నా
రాయణుఁడు పెండ్లియాడిన, దీయవనిం గాన మెందు నిది నిజమేనా. 32

సీ. అని వింత పడి నవ్వి యడుగంగ నప్పుడా, యెఱుకలసాని తా నిట్టు లనియె
స్వామి మదకరి వదలించి తఱుముచు, వచ్చినీ సుతయున్న వనము సేరి
తనకులగోత్రము ల్తనకోర్కె నీముద్దు, చిన్నారిబిడ్డకుఁ జెప్పినాఁడు
నీపుత్త్రి యది విని నిష్ఠురోక్తులు పల్కి, యతఁ డెక్కి వచ్చిన హయముమీఁద

తే. బాల దర్శింప నేల గుణ్ణంబు వడిరొ, నతఁడు మన్నించి యావేంకటాద్రిఁ జేర
ముదిత నామీఁద మతికాము మూర్ఛదాఁకె, విరహతాపజ్వరంబుతో వేఁగసాఁగె.

తే. ఆజ్వరము మాన్ప వేఱ లేదౌషధంబు, కమలనయనుని మోము నీ కన్యకిపుడు
చూప నాలేమమిన్నకుఁ బాపమడఁగు, నూరకే నన్ను నడుగుట నొప్పఁగలదె?

తే. అనుచుఁ బల్కిన కొఱవంజి యవ్వఁ జూచి, ధరణిదేవి యిదేమిపో దబ్బ రనుచు
కమలలోచనుఁ డేడ మా కన్యయేడ, నతని యిది చూచుటేడ నీ వనుటకల్ల. 35

క. విన విన దబ్బరగాఁ దోఁ, చిన దిది యెప్పుడును లేనిచిత్రం బాహా
యన సెఱుకత విని యీవిధ, మనియెను నామాట దప్ప దవ్వో యవ్వా. 36

సీ. ఇఁకఁ గొంతతడవున కిచటికిఁ బెండ్లిపె, త్తనము సేయుటకు మోదంబుమీఱ
నా వేంకటేశ్వరుం డంపఁగ నొక యితి, వచ్చును నానిజ మచ్చు మెచ్చు
తెలియు నీకిపు డెంత తెలియఁ జెప్పినఁ గాని, దెలియలేదో ధరాదేవి నీకుఁ
దెలిసినప్పటికి నన్బిలిపించి బహుమాన, మిప్పించు మిప్పుడే మియ్యవలదు

తే. నాకిపుడు నీవు సెలవిమ్ము నీకొమార్తె, పెండ్లినాఁటికి వత్తు నాబిడ్డతోడ
మఱవకే నీకుఁ జెప్పిన మాట నిజము, దబ్బరని యెంచకమ్మరో తనయ నడుగు.

వ. అవ్వో యవ్వ కడుపుకూటికి దబ్బరాడితి నని తలంచి యుండావే, అది కల్ల గాదు కైలాటగాదు తరకట బరకటగాదు తబ్బిబ్బుగాదు, తసుకుకాదు తాటోటు మాటలుగాదు, ఆడంబరముగాదు, ఈడేలుగాదు, ఈఱలు తాఱలుగాదు, బొంకు గాదు, బోనకత్తైలుమాటలుగాదే యమ్మకూఁతునుజూచి యడిగితె నిజంబు దెలస్తాదె, నామాట నాగద్దబుట్టతోడె నాబుడకదుతోడె నిజమేగాని కల్లగాదు తల్లీ యని దిగ్గునలేచి పోయి పరమపురుషుండైన నారాయణుండు వేంకటాద్రియందు నిజరూపంబున నుండె నంత ధరణీదేవి పరమాశ్చర్యంబునఁ బద్మావతి కడకుం జని యిట్లనియె. 38

ఉ. అమ్మ యిదేమి పద్మ యిపు డారటఁ బొర్లుచుఁ బవ్వళించి యీ
సొమ్మసిలంగ నేల యిఁకఁ జెప్పవలే యిఁక నిన్నుఁ జూచి నే
నెమ్మది వెట్టు లుండెదను నీమదిలోఁ గల మర్మమిప్డు ని
ర్మమ్ముగఁ జెప్పు నీకలికి కన్నుల నీరిటు నించనేటికే. 39

క. నీవల దన్నను నిలునక, యావనమువ కరిగి నిన్న నాటాడఁగ ని
న్నావించుచుఁ గని రెవ్వరు, నీ వెవరిం గంటి వెవరు నీరజనేత్రా. 40

తే. నీవు బిడ్డవు నాకు నే నీకుఁ దల్లి, మఱుఁగు లేక చెప్పు నీయాత్మచింత
చింత దాఁపక యిఁకఁ జెప్పు జాగు సేల, యనిన నక్కన్య మాటాడ కడలసాఁగె.

క. ఆకన్యక యీవిధమున, శోకింపఁగఁ జూచి కొంత చోద్యపడుచు నీ
కీకరణిగ వతిదుసఖము, రాకకు గత మేమి దెల్పు రహి మాయమ్మా. 42

తే. అమ్మ నిజముగ లోకాన నాప్తు లింక, నాకెవరు లేరు నాకన్న నీకు లేరు
నన్ను నిజముగాఁ జూడ కున్న మాట, దాఁపకయ చెప్పుమిప్పుడు నా తండ్రితోడ.

చ. అని యిటు లానఁబెట్టి సుత నప్పుడు మెల్లఁగ లేవనెత్తి తా
ననుపమప్రేమతోడను నిజాంకతలంబున నుంచి శీర్షముం
దనచెయిదమ్మిచే నివిరి తద్దయు లాలనఁజేసి యడ్గగాఁ
దన తలవంచి పల్కెని సుతంగని యిట్లని ధాత్రిదేవి తాన్. 44

ఆ. పట్టి నీవు పాపఫలమును గాదిది, యరయ నేను జేసినట్టి పాప
ఫలముగాని నిన్ను బాధింప నేటికి, నంచు నీరు వెట్టె నత్తు లందు. 45

సీ. ఆరీతిఁ దనకొంత కార్తి బొందిన తల్లి, నా పడంతుక చూచి తాపమొంది
కనులబాష్పములొల్కఁగా నిట్టు లనియె నో, యమ్మ పుష్పవనంబునందు నేను
సఖులతో నాటాడు సమయాన నచటికి, దివ్యపూరుషుఁ డొక్కఁ డేజిమీఁదఁ
దగ నెక్కివచ్చిన నన్నుఁ గాంచి యొక్కఁప, క్కములాడె నేనట్టి గేలికప్పుడు

తే. జాల నవ్వించి తతనిపై నేల యతని, గుఱ్ఱమెగ్గెను మఱి యతండుఱ్ఱఁ బాఱి
చెచ్చెరోపోయె నాతని నిష్ఠగన్న, ఇట్టు లున్నది తల్లి నా యాసపడకు. 46

క. అని పద్మావతి పల్కఁగ, విని ధరణీదేవిసుతను వీక్షించి మనం
బున మోదము ఖేదము పెనఁ, గొనఁగా లజ్జించి ప్రేమ కూఁతురి కనియెన్. 47

సీ. నాతల్లి యీచిన్ననాఁట నీ కిటువంటి, బుద్ధి యేలజనించెఁ బుత్రి చూడ
వనమున కేగి యా వనపూరుషుని జూచి, వలచె నందుకు నిన్ను వనజవదన
పుట్టి పుట్టక తొల్లి పురుషస్వరూపంబు, నీ కట్లు దలిచెనే నీలవేణి
వానికులంబేమొ వానిపై నీకింత, మఱులేల కల్గెనె మధురవాణి

తే. కటకటా ! మానధనుఁడు నిన్గన్న తండ్రి, నీమనోవ్యధ నిజముగ నేఁడు వింటి
చింతచేఁ దలయెత్తలే కింత మదిని, గుందుచును దీని కే త్రోవ గుట్టుగాదె. 48

క. వనమున సుందరపురుషుని, గనుఁగొని మదిలో వరించె గాఁ గూఁతురటం
చను రాజా నవరె లోకులు, వినవలయుఁ గదా మఱింక విధి కేమందున్. 49

క. లోకం బంతయు మాయను, మూఁకుఁడు లే దతని నేల మోహించితివే
కూఁతుర మాకును నీకును, బ్రాకటముగ మించె కీర్తి రాఁగలదె మహిన్. 50

సీ. అని యిట్టు పలుకఁగ నపుడు పద్మావతి, హరి పూర్వవృత్తాంత మాత్మయందుఁ
దలఁచి యిట్లనియె నో తల్లి నీ కపకీర్తి, వచ్చును నను చింత వలదతండు
మనుజమాత్రుఁ డటంచు మది నెంచి నావేమొ, మనుజుండు గాఁడు గమావిభుండు
పురుషోత్తముండు సంపూర్ణప్రకాశుండు, సర్వజ్ఞుఁ డాద్యుఁడు శాశ్వతుండు

తే. గాన నాస్వామి యతఁడు నా మానసంబు, కుదిరి నిలిచిన దది నాకుఁ గొదువగాదు
నాతోఱు భూమి నపకీర్తి మాకు లేదు, కావలసినట్టి పను లింకఁ గాకపోదు. 51

వ. వినుము జననీమతల్లి చింతమాను మే మహామహుని దివ్యచక్రంబు కారణబలంబులం గ్రుంచి కరివగరంబున ధర్మరాజును పట్టభద్రుం జేసి తత్పురసంరక్షణంబు సేయుచుండు, నేమహాత్ముని శంఖారావంబు దైత్యబృందంబునకు భయప్రదంబై దేవతల కానందంబు నిచ్చుచుండు నట్టి శంఖచక్రధరుం డైన పరమపురుషుండు లీలామానుషవిగ్రహుండు నై నిన్న నవ్వనంబున నాకుంగాక చెలులకుంగూడ దర్శనం బిచ్చినవాఁడు నే నీమర్త్యలోకంబున నుండఁదగినదాని కాతనియందు దాలురవ్వించితి నయ్యపచారం బేనుజేసినందుల కమ్మహావిష్ణుండు నన్ను రక్షించునో రక్షింపఁడో యనుసందియంబును భయంబును బెనఁగొని కన్నీరునించుటయ కాని కామవికారవ్యాపారంబు నాకింతకేల శ్రీనివాసుని దివ్యమంగళరూపంబు నాకు నగుపడకుండినఁగో నుసురులఁ దొఱంగెదఁ బ్రత్యక్షంబైనఁ బ్రాణంబు లుంచుకొనెద నని పూలపాన్పునందు వ్రాలుటం జేసి చూచి ధరణీదేవి యచ్చెరువంది యిట్లనియె.

సీ. అమ్మపద్మావతీ హరిభక్తి నీచిత్త, మం దింతగా నిల్చినందువలన
నీకోర్కె సిద్ధించు శోకింప నేల దీ, క, నాచక్రి నినుఁ బెండ్లి యాడు ననుచు
దేటగ నొకధర్మ దేవత వచ్చి నా, కెఱుఁగఁ జెప్పినమాట లేలదప్పు
దప్ప దిప్పుడు నీవు ధైర్యంబుతో నుండు, మని చెప్పుచుండఁగా నంత నటకుఁ
తే. గ్రమముగా విప్రముఖ్యు లగస్త్యలింగ, మునకు రుద్రాభిషేకంబు దనరఁజేసి
పరఁగఁ దత్తీర్థమును బూలు పత్రి పండ్లు, కోరి గైకొని రాఁజూచి వారితోడ. 53

తే. చెలులతోఁగూడి గుడినుండి చెలిమి దనర, వకుళమాలిక పల్కుచు వచ్చె నపుడు
ద్విజులు రుద్రాభిషేకస తీర్థమమరఁ, జల్లి పద్మావతిశిరంబు నుల్లసముగ. 54

తే. పూలు మంత్రాక్షతలు పండ్లు పాలఁ తికిచ్చి, దీవన లొసంగి వోయిరి వేగ పెండ్లి
యగునటంచును వకుళను నపుడు వేఱ, వనితగానుంట గనుఁగొని మనమునందు.

క. ధరణీదేవి రయంబునఁ, బెరిమను దోడ్తెచ్చి రత్నపీఠమునందుం
గరిమర్థి నునిచి వకుళను, గురుతర వినయంబు నడిగెఁ గూర్మియొసంగన్. 56

సీ. అమ్మ నీవెవ్వరికై వచ్చితివి యిట్లు, లెందుండి వచ్చితి విటకు నెలమి
సచియింపు మనఁగ న వ్వకుళమాలిక యిట్టు, లనియె నోయమ్మ శేషాద్రినుండి
వచ్చితి ననఁగ నెవ్వరిదాన వనిధర, ణీదేవి యడుగఁగా నిక్కమేను
ధరవేంకటేశుని దాననై యుందునా, స్వామి పంపించఁగ వచ్చి తిచటఁ
తే. జేరినానని వకుళ మెచ్చికను బల్క, విని మహీపతి సతియేమి పనికినీవు
వచ్చినావని యడుగఁగ వకుళయేను, బెండ్లిపెత్తనముగ వచ్చెఁ బేర్మిఁ దనర. 57

క. అని పల్కిన వకుళను గనుఁ, గొని ధరణీదేవి యెవరి కొఱ కిప్పుడు పె
త్తన మిచటఁ జేయ వచ్చితి, వని యడుగఁగ వకుళ యిట్టు లనియె ముదమునన్. 58

సీ. వినుధరణీదేవి వేంకటేశ్వరునకు, నల నీమపుత్రిని నడుగ నిట్లు
వచ్చితి మీరన్యవరుని జూడంగ మాని, మాటచెప్పుఁడు నాకు మనసు నెంచి
యన ధరణీదేవి యనె నిట్లు కులగోత్ర, ములు చెప్పు తల్లిదండ్రులను నుడువు
మని ధరణీదేవి యడుగంగ నతఁ డి, ట్లనియెఁ గులంబు శీతాంశుకులము
తే. వరవసిష్ఠులగోత్రంబు వారి కతని, దేవకీదేవి మఱి వసుదేవుఁ డెంచఁ
దల్లిదండ్రు లటంచును దనరఁ జెప్ప, నాపె నాతనిరూపగుణాదు లెల్ల. 59

వ. వినుపింప మనిన నవ్వకుళమాలిక యిట్లనియె. 60

సీ. సతి నీవు మాస్వామి సౌందర్య మడిగిన, మహితయామన్మథమన్మథుండె
పట్టుగ నతని సౌభాగ్యంబు నడిగినఁ, జెప్ప శక్యంబె లక్ష్మీవిభుండె
సురుచిరం బైనట్టి సుగుణంబు లడిగిన, గురుతరకల్యాణగుణగణుండె
చెలఁగి సదాచారశీలంబు లడిగిన, వేదోక్తసద్ధర్మవిధానుండె
తే. సాహసౌదార్యగాంభీర్య సంపదలకు, శాంతసౌహార్ద్య కరుణారసంబులకును
విష్ణు వని యెంచు రాజదేవీ భవత్సు, తయమునందున నింక నింతకును మించి.

వ. చెప్ప నాకుఁ దరంబుగాదు గావున నీకన్యకారత్నం బాతనికిం దగినది పెక్కు
యోచనలు సేయకు సత్యంబు వక్కాణించితి నని. 62

మ. అని యాభామినివల్కు రాజసతి యెయ్యం బారఁగా శ్రీరమా
వనితారత్నము చెంతనుండఁగను భావం బొప్ప మాకన్యకం
దమ చేపట్టు నటంచుఁ బల్కుటవి చిత్తంబందు నెంచంగ నా
కనుమానంబుగ నున్నదంతయు నకుల్ హాస్యంబు గావింపరే. 63

సీ. అని ధరణీదేవి యనుమానముగఁ బల్క, వకుళ యిట్లనియె నవ్వార్థితనయ
కొల్లాపురముసేర యెల్లభక్తులను ర, క్షించుచు నున్నది చెలఁగి యచట
కమలశే దాతని కడఁ గాన నీపుత్రి, నీక్షించి చక్రి మోహించినాఁడు
మీరు మీకన్యను నారాయణున కిచ్చి, చెలఁగి వివాహంబు సేయుఁ డంచుఁ
తే. జెప్పి యాసిరి యాపురం జేరి నట్టి, కారణం బంతయును జెప్పి కరము ప్రియము
వేదవతి జన్మవృత్తాంత మాదినుండి, పొసఁగ వినుపించి క్రమ్మఱఁ బొలఁతిఁ జూచి.

తే. పల్కె నిమ్మేయి వకుళ మీపట్టియైన, పద్మపద్మాలయాంశసంభవయ గాని
వేఱ జన్మము గాదు భావింప మీరుఁ, బుత్రియై పుట్టె మీపూర్వపుణ్యమునను. 65

తే. పెండ్లి యేర్పాట్లు గావింప వేఁడ్క నన్నుఁ, బంపు మేరగ నా చక్రపాణి మీకు
నల్లుఁ డగుటకు మీభాగ్య మంచు ధరణి, దేవి కలరంగఁ జెప్పి యాదేవి యింక.

వ. నావచ్చినకారణం బంతయు రాజేంద్రునకు సంతసంబార వచించి నన్నుఁ బ్రయా
ణంబు గావింపు మనిన. 67

మ. ధరణీదేవి ముదంబుతో నరిగి చింతం బొందుచున్నట్టి భూ
వరునిం జూచి ప్రియోక్తులార శుభసద్వార్తల్ క్రమం బొప్పఁగా
ధరఁ బుత్రీజననంబు దాని నిజవృత్తాంతంబు నాశేషభూ
ధరవాసుండు వరించినట్టి విధముల్ దార్ఢ్యంబుగాఁ జెప్పఁగన్. 68

సీ. విని వింత నొంది వచ్చినవకుళాంగన, జూచి మన్నింప నాసుదతిఁ జూచి
రాజుతో ననియె నో రాజ మీయింటికి, వచ్చి శ్రీశుభకర వార్తలన్ని
దేవేరి కెఱిఁగించితిని నిజాంబికార్య, మిటఁ బెండ్లిలగ్నంబు నెలమిఁ జూడుఁ
డని నల్క నావృపుం డానందమగ్నుఁడై, హరియేడ నేనేడ యాహా యిదేమి
తే. వింతయనుచును వకుళతోఁ జింత దలఁగె, నామనంబునఁ బట్టు కున్నట్టి తాప
మింక సుకృతుండ నైతి భూమీశులందుఁ, గీర్తి వడసితి నాభాగ్య కృతము గాదె. 69

వ. ... కొంత హరిలీలాచరిత్రంబునకు నచ్చెరువంది వకుళతో వెండియు నిట్లనియె. నీవు మాకుఁ బరమాప్తురాలైతివి, నీవశంబున నాచక్రి మాకు జామాత యగుటం జేసి మేము సుకృతాత్ములైతిమి నాపుత్రి నాహరి వరించిన కథ విన విన నాహ్లాదం బగుచున్నయది. అని వకుళమాలికను ప్రియంబునం జూచి గౌరవించి పద్మావతి చెంత కేగి ముద్దిడి లాలించి యిట్లనియె. 70

క. ... పద్మావతి నీమన, మున నిఁకఁ జింతింపవలదు ముజ్జగములు పా
వనసేయు సామి కిప్పుడ, నిను నొసఁగుదు వేడ్క వెలయ నిజము కుమారీ. 71

వ. అని పద్మావతికి నెమ్మది చెప్పి నిజగురుని ధ్యానింప నతండు వచ్చుటం జూచి యాతని కెదురేగి యుచితార్చనలు గావించి తోడ్తెచ్చి బంగరుపీఁట నునిచి వకుళమాలిక వేంకటాద్రినుండి వచ్చిన యుదంతంబెల్ల నుడువ నగ్గురువర్యుం డానందమొంది రాజుం గని యిట్లనియె. 72

సీ. అరయ నీపురికి నుత్తరభాగమునఁ బంచ, క్రోశదూరంబున గొప్పగాను
బ్రహ్మానుసంధాన పరుఁడైన శుకయోగి, యున్నవాఁ డతని మీ రుచితులైన
వారిని బంపి యువ్వరమునిన్ రావించు, విని రాజు వేడ్కఁ దమ్ముని బంపి
శుకుని రప్పించి తాఁ జూచి యాతని కుచి, తార్చనములు చేసి యమల రత్న
తే. పీఠమునఁ దేర్చి నావలఁ జేరి గురుని, చూచి సంతోషచిత్తుఁడై శుకుఁడు వల్క
నేమి యీదిన మిచ్చట నెలమి మనము, చేయుటలటంచు నృపునకుఁ జెలఁగు శుభము.

క. సురగురువర నన్నిచటికిఁ, గరుణను బిలిపించినట్టి కార్యము నాతోఁ
ద్వరగాఁ జెప్పుఁ డనఁగను, గురుఁడు ముదంబొదవ నాశుకున కిట్లనియెన్. 74

సీ. విను శుకయోగీంద్ర ఘనుఁడైన వేంకటే, శ్వరుఁడు పద్మా... వలచి తాను
పెండ్లియాడెద నను ప్రేమ రెట్టింపంగ, వకుళమాలిక యను వనిత నెసఁగ

ఘనతఁగఁ బెండ్లి పెత్తనము సేయుటకు నేఁ, బంపించినాఁడు నన్నంగుకొంటకు
నృపతి రప్పింపఁగ నేను వచ్చితి నీవు, వచ్చితి విపుడు భూవరున కేమి
తే. చెప్పవలె నన్న గురుని వీక్షించి శుకుఁడు, పల్కె నీరాజుపుణ్యప్రభావమునన
పద్మ గల్గిన దట్టి సౌభాగ్యవతికిఁ, దగఁడు మనుజుండు శ్రీరమాధవుఁడ గాక.
తే. అని నృపాలక నీవు మహాతపంబు, చేసి యుండుటఁ జేసి లక్ష్మీసమాన
యగు సుతం గాంచితివి వివాహంబు సేయు, శ్రీహరికి నిచ్చి పొందు సుశ్రేయసంబు.
చ. అని శుకయోగివల్కఁగ ధరాధిపుఁ డెంతయు సంతసించి యి
ట్లనియె గురోత్తమా! యిఁక శుభాస్పదలగ్న మొకండు నీవు చూం
తనములఁ జూచి పెట్టుఁ డనఁ దప్పక నాశుకుఁడుం గురుండు శ్రీ
తనరఁగఁ జూచి మాచి విధి ధర్మపథంబుల నోలి నత్తఱిన్. 77
వ. నాడీరజ్జుగణ యోనివర్ణదినమాహేంద్రదీర్ఘ గ్రహ మైత్రకూటాదులు వధూవరుల
నమరియుండుటకు మెచ్చి పుష్కరాంశప్రకారంబునఁ దిథివారనక్షత్రయో
గాదులం బాతాభావాదిదోష విరహితంబుగం జూచి మధుమాసంబున కట్టి దోషం
బులు లేవని నచించి పూర్వపక్షత్ర పాకగసంచారకాలంబున నిర్దోషంబుగ శుభ
ముహూర్తంబు నిశ్చయించి రాజు కెఱింగించి సంతసింపఁజేసిరి. అంత నా
రాజేంద్రుం డాబృహస్పతిం జూచి యిట్లనియె.
సీ. హరికి నమస్కార మనుచు వ్రాయించెదన, నన విని ధిషణుఁ డిట్లనియె రాజ
ఆస్వామి మానవుం డై నీసుతను బెండ్లి, యాడఁ దలంచినాఁ డందువలన
మొనసి నమస్కార మనివ్రాయఁగూడ దా, శీర్వచనంబను శ్రేయమందు
వచురఁ బత్రికవ్రాసి యంపించు మని శుక, బ్రహ్మయుఁ బల్కె భూపాలకుండు
తే. సకల బంధుజనంబులు సకలమిత్ర, జనము లెల్లను హర్షింప మనసునందుఁ
బొంగుచును భార్యయును వేడ్కఁ బొందఁగాను, బ్రాకటంబుగ బంగరు రేకుమీఁద.
వ. వకుళమాలిక సంతసింప నివ్విధంబున వ్రాయించె. ౮౦
సీ. శ్రీమదఖండలక్ష్మీప్రసన్నేక్షణా, లంకృతులై సముల్లాసులైన
యఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకులైన, సర్వజ్ఞులైన శ్రీస్వామివారి
కాకాశనృపుఁ డాయురారోగ్యపుత్రపౌ, త్రాభివృద్ధులు గల్గునట్లుగాను
దీవించితివి మఱిదినమునఁ గుశలంబు, మాకుమీకుశలంబు మఱువకుండ
తే. వ్రాయుచుండఁగవలయు నా వ్యాసుసుతుఁడు, గురుఁడు చెప్పఁగ మీకు నాకూఁతురైన
పద్మ నిచ్చి వివాహంబు బాగుగాను, జేయఁ దలంచితి కరుణించు శ్రీనివాస. ౮౧
వ. అని వ్రాయించి హరిద్రాలేపన చిహ్నంబు సేయించి గురువుచే నొసంగె నతండది
మాదికులకు రోగీంద్రుని కరంబున నిడె, నతండుగని యానందించుచుండ శ్రీనివాసునకు
శుభపత్రిక గొంపోయి యిచ్చి ప్రత్యుత్తరంబు దెచ్చుటకు యోగ్యులగువారు లేరు

యనిగురుండు శుకునింగని పల్కె నదివిని శుకుండట్లు కానిమ్మని యాలేఖఁగొని వేంక
టాచలారోహణంబు సేసి వచ్చుచుండు శుకునిం గని శ్రీనివాసుం డెదురుసని ప్రి
యోక్తులం దోడ్కొనివచ్చి తింత్రిణీవృక్ష మూలంబునఁ దానిర్మించియున్న పుష్ప
పీఠంబునందుఁ గూర్చుండఁబెట్టి యిట్లనియె. 82

క. ఓ యోగీశ్వరసత్కృప, నీయెడ కిమ్మాడ్కి వచ్చు టిది మేలయ్యెన్
మాయావిరహిత! నాపని, కాయో పండో నిజంబుగాఁ దెల్పుమయా. 83

క. అనఁగను మందస్మితుఁడై, విని శుకయోగీంద్రుఁడనియె విశ్వాత్మక నీ
ఘనచిత్తంబునఁ దలఁచిన, పని కాయని చెప్ప నేల పండై యుండెన్. 84

చ. అని శుకయోగి పల్కె నపు డబ్జదళాక్షుఁడు సంతసించి య
మ్మునికి నమస్కరించి తన ముచ్చటలెల్ల నొకింత చెప్పఁగా
విని ముదమంది తాపసుఁడు వేడ్కను దాఁ గొనివచ్చినట్టి శ్రీ
తనరెడు భవ్యరేఖను మదాసురవైరికరంబుఁ బెట్టఁగన్. 85

క. అప్పుడు హరి యాపత్త్రిక, తప్పక తాఁ జదివి తెలిసి తడయక యపుడే
యొప్పుగ గేదఁగి రేకున, గొప్పగ నిట్లు వ్రాసెఁ జేతి గోటం గ్రమమున్. 86

సీ. అంత శ్రీశుకునకు నానంద మొదవంగ, సరసిజనాభుండు చదివెనిట్లు
శ్రీపూర్ణరాజపూజితులైనధర్మత, త్పరసుధర్మసుధర్మవరసుతులగు
సామ్రాజ్యకలితరాజశ్రీగగనరాజు, వారికి శేషాద్రివల్లభుండు
వందనంబులు నేఁటివఱకు మాకు శుభంబు, నటులు మీకుశలంబు వ్రాయఁదలఁతుఁ

తే. ధనర వైశాఖమాసాది దశమి శుక్ర, వారమున రాత్రి శుభలగ్న మారయంగ
నుంట దెల్పుటచేత మే ముల్లసముగ, వత్తు మానాఁడు పదివేలు వందనములు. 87

సీ. అని తాను వ్రాసియున్నట్టియుత్తరమును, శుకునకు వినిపించి చుట్టిదాని
తోఁ బుష్పహారంబు తోఁ సరియొసంగి య, మ్మునితోడఁ బర్వతంబును ముదంబు
నం దిగి పంపి తా నగమున కేగెను, నారాయణవనాఖ్య నగరమునకుఁ
జేరి వరానీశుఁడా భూరమణునకిచ్చె, నతఁడందిభార్యకు నలరఁజూపి

తే. బంధుమిత్రాదులకుఁజూపి పరమముదము, నొందె నావల శుకముని యుర్విపతికి
హరివచించిన విస్మయంబైనపల్కు, లన్నియెఱిఁగించె దేవేజ్యుఁ డనుముదంబు. 88

వ. పొందెనంత నాకాశరాజేంద్రుఁ డాశుకమహర్షికిం ద్రిదశాచార్యకుం బ్రణమిల్లి
సన్మానించుటం జేసి వారు తమస్థానంబులకేగిరి నృపుండు పురంబలంకరింపఁ జేయుఁ
డని చాటలకు నానతిచ్చె, నాధరణీదేవి వకుళమాలికకు దివ్యాంబరాభరణాదు
లచే సన్మానించి వీడ్కొలుప శేషాద్రికివచ్చి శ్రీనివాసుని వీక్షించి యిట్లనియె. 89

సీ. నాతండ్రి వేంకట నారాయణపురంబు,నకుఁబోయివచ్చితి సకలశుభము
లొదవె వివాహమహోత్సవంబునకు నే,నేమిపనుల్ సేయు దిచట నింక

విని హరిపల్కె నో జనని యీ పెండ్లికై, యత్నము చేసితి వింక ద్రవ్యమెడ
దెచ్చెద వేనెడ దెత్తు దీని కుపాయ, మేమి నా కెఱిఁగింపు మిప్పు డనిన

తే. వకుళమాలిక పల్కె నవ్వనధిశయన, నిప్పటికిఁ బిల్వనంపిన నెచ్చుగాను
ధనము నీ కిచ్చు నటుగ నవ్వనజనేత్రుఁ, డప్పుడు వకుళను గాంచి యిట్లనియెఁ బ్రీతి.

సీ. వనజాలయను బాసి వచ్చి యిచ్చట పెండ్లి, యాడెద ననిన నా కౌతుకమును
ధనమిచ్చునే సిరి యనిపల్కి తలవాంచి, చింతింప వకుళ యా శ్రీనివాసు
వీక్షించి వారితో నెంతయు నిజముగఁ, జెప్పవచ్చితిని నీ విప్పు డిట్లు
చింతనొందిన నేమి సేయుదు నీమాట, లావరాహస్వామి కైనఁ జెప్పి

తే. తప్ప కేమైన నొక ప్రయత్నంబు చేసి, మానరక్షణ గావింప మంచిదగును
వారు రమ్మన నపుడు ద్రవ్యంబులేక, పెండ్లి కీరితిఁ బోవఁ బ్రాపించు గెలి. 91

క. అని యవ్వకుళ మహాభయ, మునఁ బలుకఁగ నవ్వి చక్రి ముచ్చటగా ని
ట్లనియె వరాహస్వామిని, ధన మిమ్మని యడిగిరమ్ము తల్లీ యనఁగన్. 92

వ. అని హరి వినోదంబుగఁ జెప్పటంజేసి వకుళాంగన వరాహస్వామి కడకేగి నమస్కరించి యిట్లనియె. 93

సీ. శ్రీవరాహస్వామి శ్రీనివాసుఁడు పెండ్లి, యాడఁ దలంచినాఁ డర్థమిచట
లేదు వివాహ మేలీల నౌ నందుల, కేయుపాయము సేయ నెసఁగు ధనము
వసుమ నిచ్చెడువారు భాగ్యవంతులు వారి, తో సరిగాఁ గుల దూగవలయు
నదిమాట వేంకటుఁ డామహీపతిగన్న, కన్యకు మెడబొట్టుఁ గట్టఁదలఁచి

తే. నాఁ డతం డిట్లు చేసిన నగులు నవ్వి, పోను గటు గాని నీవైన భూరిధనము
పొసఁగ నొడఁగూర్పు మనఁగ నా భూవరాహ, దేవుఁ డాసతి వీక్షించి ధీయుఁ డగుచు.

సీ. పలికె నో వకుళ నిర్భయముగ నుండుము, ధనము లభించు నెన్నువకు నిచట
నూరకుండుము శ్రీశుఁ డూరక నీతోడ, మాటాడియుండు నెమ్మదిగ నుండు
నీవు చెప్పకమున్నె నే నా హరిచరిత్ర, ముల నెఱింగినవాఁడ నెలమి నీవు
హరికడ కేతెంచు మచట బ్రహ్మాదులు, వచ్చి చేయుదురు వివాహపనులు

తే. హమ్మనంగను విని వింతఁ బొందె వకుళ, వచ్చి వరహావతారుఁడు పల్కినట్టి
పల్కులెల్లను వచియించెఁ బద్మనాభు, నకు విచారంబు లేకుండ నయము మెఱసి.

వ. అంత నా శ్రీకాంతుండు స్వాంతంబున నెంతయు సంతసించి యంతరంగంబున గరుడుల స్మరింప నప్పు డుప్పొంగి యప్పన్నగేంద్రుండును గరుడుండు నా వేంకటాద్రికి వచ్చి చక్రికి దండప్రణామంబు లాచరించినం జూచి రెండు శుభపత్రికలు లిఖించి వారలచే నొసఁగి యిట్లనిరి. 96

ఆ. [illegible] నీవు పోయి కంజసంభవునకు, లిఖిత మిమ్ము మఱియు నిఖిలబంధు
[illegible]గను వచ్చి సంతసముగ నాకు, శీఘ్రముగను బెండ్లి సేయు మనుము. 97

క. పొమ్మని యావిహగేంద్రుని, సమ్మదమునఁ బంపి శేష! శర్వుని బిలువం
బొమ్ము కుటుంబయుతంబుగ, రమ్మను నా పెండ్లి కెలమి రయమున శివునిన్. 98

మ. అని నారాయణుఁ డాపఁగా నపుడు శేషాఖ్యుండు శ్రీకంఠుఁ బి
ల్వను బోయె న్విహగేంద్రుఁ డంత చని నవ్వాణీశ్వరుం జేరి కొ
మ్మని యాపత్త్రిక చేతి కిచ్చె నపు డయ్యంభోజగర్భుండు గ
న్గొని యప్పత్త్రి ముదంబెల్లను న్వినఁగఁ దాఁ గూర్మిం బఠించెం దగన్. 99

సీ. శ్రీరస్తు బ్రహ్మ కార్యార్థ మహిగిరి, మీఁద మాకు శుభంబు మీకు శుభము
వ్రాయించి పంపెద వలయును దర్వాత, సురుచిర వైశాఖ శుక్లదశమి
శుక్రవారమునాఁడు శుభముహూర్తంబున, గగనాధిపతి సుతం గ్రమముగాను
గలియుగంబునఁ గరగ్రహణంబు చేసెద, మేటికుటుంబసమేతముగను

తే. రాఁ దగిన మిత్రులనుగూడి రయము గాను, వచ్చి మెఱమెచ్చ నాకు వైవాహికంబు
సేయుమని యుండె మునులు విస్మితము నొంది, రంత నాపత్త్రికను గను లద్దికొంచు.

వ. అక్కమలాసనుండు శ్రీనివాసుని వైవాహంబునకు దిక్పాలప్రముఖులకు నుత్తరం
బు వ్రాయించి రమ్మని నడిపించి మునులం దోడ్కొని సకలదివ్యాభరణాలంకృతుం
డై సావిత్రి గాయత్రి సరస్వతులంగూడి మదమరాళంబు నెక్కి వివిధమంగళ
వాద్యంబులు చెలంగ ఖగేంద్రునితోడ వేంకటాద్రికి వచ్చె నది తెలిసి చక్రి లేచి
బ్రహ్మ కెదురేగిన, యజుండును హంసవాహనంబును డిగి హరికి నమస్కరించినం
జూచి విష్ణుం డజునిమీఁది పుత్రవాత్సల్యం బగ్గలింప ముహూర్తద్వయంబు గద్గద
కంఠుండై మాటాడకుండి యంత నజుని నాలింగనంబుచేసుకొని వచ్చి తింత్రిణీ
వృక్షమూలంబునఁ గూర్చుండఁ జేసి వచ్చిన సన్మునిపుంగవులకుఁ దాఁ బ్రణమిల్లి
వారికిం దగిన యాసనంబుల నుండఁజేసి భృగుమునీంద్రుండు తన్నినకతన లక్ష్మి కొల్లా
పురిచేరిన చరిత్రంబును దాఁబడిన చిక్కుపాట్లను నుడివి వరాహదేవుండు దనకు
నుండుటకు నెడనొసంగినదియుం జెప్పుచుండు సమయంబున. 101

సీ. శేషుండు కైలాసశిఖరికిం జని చంద్ర, శేఖరునకు శుభరేఖ నిచ్చె
నదిచూచి శంభుఁ డద్రికుమారిత, ప్రమథగణంబులు బాగుగాను
వినఁగఁ బఠింపఁగ వేడ్కఁ జెందిరి వారు, శివుఁ డంతఁ బార్వతిం జెంతఁ బిల్చి
తమకుండు దివ్యవస్త్రవిభూషణములు, దాల్చు మటంచును దాను బ్రమథ

తే. గణములను గూడి వృషతురంగంబు నెక్కి, వివిధవాద్యరవంబులు వేడ్కఁ జెలఁగ
విష్ణుపతి ముందు నడువ నుర్వీతలానఁ, దనరుచుం డేను శేషాద్రి దాఁ బ్రవేశించె. 102

వ. వచ్చుచుండుటం జూచి శ్రీహరి లేచి యచటి యజునితోడంగూడి యెదురేగినం
జూచి శివుండు నందిని డిగ్గి నమస్కరించె నాహరి యుమ్రి నాలింగనం బొనరిచి
తోడ్కొనివచ్చి మణిమయాసనాసీనుం జేసి తనవృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించె

నంతఁ దమతమ కళత్ర పుత్త్ర మిత్ర బంధుజనసమేతులై యింద్రాదులు సని హరి హరబ్రహ్మలకు నమస్కరింప వార లాశీర్వదించి రంత శ్రీహరి శేషగరుడులం బిలిచి యింద్రాదులను నుచితాసనాసీనులం జేయుఁడని నియమింప వా రట్లు గావించిరి, హరి వచ్చి కుశలప్రశ్నంబు లడిగి యనంతర మందఱం జూచి హరి యిట్లనియె. 103

సీ. ఇంద్రాదులార నే నీకలియుగమందు, నాకాశపతిపుత్త్రి నాత్మ నలచి
యఱమఱలేక నుద్వాహంబు నాడఁ బె మీ, కిది యిట్టు మేగిన యలమి ననుచు
నడుగఁగ వారంద ఱజ్ఞాపన నీక్షించి, పరము సంతోష సంభరితు లగుచు
శ్రీకాంత మీకార్య మీకళేయుఁ ముద, నపుడుట యిష్టంబ గడుముదంబ
తే. యనఁగ హరి యప్పు డింద్రుని కనియె నీవు
మయుని రావించి యిపుడు రమ్యంబు గాను
భూరి ధనము నిర్మింపు పోయి గగన
రాజు గల పురియందు నిర్భయము గాను. 104

వ. అనిన నయ్యింద్రుండు మయునిం దోడ్కొని పోయి మణిమయాలంకృతకుడ్య కవాటకూటంబులును, శృంగాటకమందిరంబులును, నింద్రనీలజాలకళయ్యాగృహంబులును, చంద్రకాంతోపలసౌధంబులును, వివిధవిచిత్రరచితసభామంటపంబులును, రమణీయకమలకల్హార షండసంకలితశీతలవాపికూపకాసారతీర రసాలసాలవకుళ మాలూరాద్యనేకమహీజసందోహ పరివృతవిరాజితంబై యొప్పు నవ్యపురంబును హర్మ్యంబును నిర్మింపఁజేసి యిద్దఱు వేంకటాద్రికి వచ్చిరి. అనంతర మాహరి పిలువఁదగిన వారలం బిలుచుటకు బృహస్పతినిని, ప్రత్యుత్థానాదికృత్యంబు లాచరించుటకు మన్మథునకు, పరిపక్వరుచిరాన్నాదులు సేయుటకుఁ బావకునకు, జలంబుల దెచ్చియిచ్చుటకు వరుణునకు, చందనపుష్పాదులొసంగుటకు గంధవాహునకు, ధనదానంబు సేయుటకుఁ గుబేరునకు, దీపప్రకాశంబు సేయుటకుఁ జంద్రునకు, వలసిన పాత్రలు దెచ్చి యిచ్చుటకును దండించుటకును దండధరునకు, నియమించె నంత వసిష్ఠుండు వరాహస్వామి సాన్నిధ్యంబున యజుశ్శాఖోక్త ప్రకారంబున గృహయజ్ఞ ప్రయత్నంబు సేయించె నంతం బ[illegible] భవుఁడు వివాహపీఠి నిర్మించి యందుఁ బార్వతీప్రముఖ సువాసినులచేత సంపెంగతైలాదిమంగళద్రవ్యంబులును బంగరుపళ్లెరంబునఁ దెప్పించి యుద్దుంచి హరిం జూచి యభ్యంగనస్నానాదు లొనర్చికొని పుణ్యాహవాచనంబును గులదేవతాప్రార్థనంబును జేయవలయు వలిశీఘ్రంబుగ రమ్మని చెప్పిన, హరి చింతాక్రాంతుండై బ్రహ్మ కిట్లనియె. 105

క. వినుఁ బద్మజ కొల్లాపుర, మున శ్రీసతి యున్న దిపుడు ముచ్చటగా న
వ్వనజాలయ లేనిది నా, మనసొప్పదు స్నానమునకు మతిచింత యగున్. 106

తే. కారణంబిట్టు లుండఁగఁ గార్యమటులఁ, బట్టనేటికి సిరి యగ్గి పోయె నిపుడు
ప్రీతితో నట్టి సతిలేక పెండ్లియాడఁ, దగదు తగదంచు లక్ష్మిని దలఁచి తలఁచి. 107

సీ. హరిచింత పడఁగ నయ్యబ్జగర్భాదులు, బనులు సెప్పఁగ లేక కొనుచుండ
నిదియేమి సోద్యమీ యిందిరేశుని కని, శివుఁ డ... జూచి చెప్పె నిట్లు
శుభకాలమున నీవు శోకింపఁగా రాదు, మఱియు ... మాను మదియు
ప్రేమతోఁ బొల్తన పిలిపించుటను మాని, యభ్యంగనస్నాన మందు నిట్లు
తే. సేయఁగా రాదు నీ వియ్యి చింతనుండ, నెవరు నీకెదురాడుదు రేరితరము
మదిని ఖేదంబు మాని యీమంచిలగ్న, మంద పీటకుఁ జేయుము సుందరాంగ.

క. అనిరుద్రుం డాలగ్నం, బున హరి నభ్యంగనంబు మోదంబునఁ జే
యను హెచ్చరికగ లెమ్మన, విని శంభునిజూచి యాదివిష్ణుం డనియెన్. 109

సీ. శంకర బాలభావలు వల్కెదికేక వారి, వారిమనఃఖంబులు వారి కెఱుక
పడులకుఁ దెలియవా బ్రహ్మప్రళయవేళ, పరదేశినై వటపత్రమందు
నేనుండినపుడు నిత్యానపాయిని యమ, నా హృదయంబును నంటియున్న
కమలాల యను నష్టకాలముచేఁ బాసి, యేకాకినై యుంటి నిన్నినాళ్లు
తే. నాకపుడు మదనొక చింత లేకయుండె, నిపుడు నేను వివాహేచ్ఛ నెంచఁగాను
గలిగిరందఱు నిచట శ్రీకాంత యొకతె, తక్కువై యుండుకతన ఖేదంబు గల్గె.

సీ. వినధిజరాక వివాహంబు కాఁగూడ, దన యెవ్వరైన నా కాప్తముగను
జెప్పుదు రనియుంటిఁ జెప్పరైరిచ్చటఁ, గావున మదికి దుఃఖంబు పుట్టె
నని హరి పల్కఁ బ్రహ్మాదులు భీతిల్లి, ముకుళితహస్తులై ముందు నిల్చి
పల్కి రిట్లని రమాభామరాక యపెండ్లి, యిప్పుడు సేయంగ నొప్పదంచు
తే. సిరిని బిలిపింపుఁ డనిమీకుఁ జెప్పవెఱచి, యుంటి మపచారమాయె నయ్యుదధికన్య
రాకయుండినఁ బెండ్లిగా రాదటంచు, మీకుఁ దోఁచినదే మాకు మేలుతండ్రి. 111

చ. సిరి నిపుడైన నిచ్చటికి శీఘ్రముగాఁ దగఁ బిల్వనంపు నం
దఱు కిది సమ్మతం బనఁగఁ దామరసాక్షుఁడు సంతసించి యిం
దిర నహిపర్వతంబునకుఁ దెప్పనఁ దోడ్కొని రమ్ము పొమ్ము పో
సరసిజమిత్రియం చనఁగ సారసమిత్రుఁడు మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 112

సీ. హరి యేను గరవీరపురమునం దుండెడు, శ్రీరమాసతి కేమి చెప్పవలయు
నారీతు లెఱిఁగింపు మన విని సప్తాశ్వ, నిం జూచి హరి నవ్వి నీరజాప్త
విను మాజలధికన్యఁ గని మ్రొక్కి శ్రీహరి, వేంకటాచలముపై వేడ్కమీఱఁ
గడు వశక్తుండయి కనులఁ జూడఁగ నిన్ను, వాంఛించుచున్నాఁడు వార్ధిపుత్రి

తే. మోముచూపు మటంచును బ్రేమఁజెప్పి, తోడుకొని రమ్మటంచును నేడు నాకుఁ
జెప్పి పంపంగ వచ్చితిఁ జెప్పినాఁడె, ననుచుఁ జెప్పుము పోపొమ్ము మఱిసి లక్ష్మి.

వ. వచ్చునా సందియంబు బుచ్చెదనన విని దివాకరుం డట్లనియె. 114

తే. శ్రీసతికి మ్రొక్కి వల్కె నోశ్రీఘనతనయ, చక్రి యిప్పు డెంతో క్షుద్రుఁడై జాలిపడుచు
శేషగిరియందు నున్నాఁడు శ్రీఘనముగ నా, నేఁడు నినుఁ జూడ నున్నాఁడు నిజము తల్లి.

క. అని యానృపుఁడు వల్కఁగ, విని భీతిని బొందిలక్ష్మి వేగ రథముపైఁ
దనరార నెక్కి నభిపన, మునఁ జని శేషాద్రి డిగియెఁ బురుషుని జూడన్. 116

క. అప్పుడు బ్రహ్మేంద్రాదులు, తప్పక సిరి రాక యెఱిఁగి తమవాహ్యతతుల్
తెప్పున మొఱయించుచుఁ జని, గప్పున పవిత్ర లక్ష్మి కానందముగన్. 117

సీ. శ్రీలక్ష్మి వీక్షించి చెలఁగి దండము లిడి, తోడ్కొని వచ్చిరి తోడనె యప్పుడు
పార్వతీభారతి ప్రముఖామరాంగనా, మణులెల్ల నామెను మహితభక్తి
మ్రొక్కిరి యంత దామోదరుం డాలక్ష్మిఁ, జూచి డగ్గఱి నేర్చి సురుచిరోక్తు
లాడుచు గారవం బారఁగఁ జేసెను, హస్తాగ్ర్యయును లక్ష్మి యుల్లమలరఁ

తే. గా రహస్యపుమాటల మీరఁ బల్కె, తాను జేసినకార్యంబు పూని చెప్పి
యొప్పిదము చేసి పీఠిపై నొనరఁ జేర్చె, తాను గూర్చుని వెండియుం దనర ననియె.

క. శ్రీనవికామణి నాపై, నీవలుగుట మొదలుగాను నేఁటివఱకు ని
న్నే వేళఁ దలఁచుచుండుదు, నీవల్మీకంబులోన నిరవుగనుంటన్. 119

ఆ. గొల్లఁ డిటకు వచ్చి గొడ్డంట నడినెత్తిఁ, బగులఁ గొట్టినపుడు బాధపడుచు
నుంటి నన్నుఁ జాల నూరడించుచు నందు, వకుళయుండెఁ దల్లివలెను గాచె. 120

సీ. పటుకుఠారము తలపైఁ దాఁకు నప్పటి, బాధకు నేనోర్చి బ్రదికినట్టి
మహిమ యేమనిన నీమంగళసూత్రపు, న్మహిమయె కాని నా మహిమ గాదు
వనజాక్షి నీపతివ్రతనిష్ఠ నే నేను, జీవించితిని యది చెప్ప నేల
యది యటులుండ నిమ్మా కాశనృపకన్య, నన్ను మోహించెను సన్నుతించి

తే. గానదానిని నేఁ బెండ్లి కరము ప్రీతి, నాడ నెంచితి నీ వాడ మాటి వేని
పెండ్లియాడెద లేకున్నఁ బెండ్లి వలదు, తొంటిసంగతి మది నెంచు తోయజాక్షి.

మ. అని పద్మాక్షుఁడు వల్కఁగా మనమునం దాశ్చర్యముం బొందుచున్
వనజాతాలయ వల్కె నట్లు మఱి యవ్యామాక్షి మోహించి తా
నినుఁ గాఁ బిల్చెనో దాని నీవిపుడు మన్నింపం బ్రయత్నంబు లిం
దొనరం జేయుటఁ జూచితి న్మనమునం దుప్పొంగితిం గేశవా. 122

సీ. కమలాక్ష మంగళకరముగఁ బసపుజా, బింపుగఁ దొల్తఁ బంపించకీవు
పెంగి నపక్షుఁడ వని మోము చూచుటకు గ, మ్మని నన్నుఁ బిలిపించివందువలన

ధీతిల్లి వచ్చితి ఖ్యాతిగ నేవచ్చు, రీతి రాసైతి సంప్రీతిమెఱయ
నేఁ దొల్త వచ్చిన నీపెండ్లి కిపుడొప్పు, నని సంశయించితి వందుచేత
తే. నింత పనిచేసితివి మంచి దీవివాహ, కారణము చేత నైన నిక్కడకు నన్ను
నేఁడు పిలిపించినందున నీముఖంబు, గంటి నా కింతయే చాలుఁ గమలనాథ. 123
తే. వసుధపై నీవు పెండ్లి కావలయు ననిన, నేను విఘ్నము సేయను నీకు నేను
గలిగియును లేకయుండెడు కారణంబు, చే వివాహేచ్ఛ పుట్టె నీ చిత్తమునను.
క. నా కిది సమ్మతి యైనది, నీకిఁక సంశయము వలదు నెమ్మదిగా నిం
దాకన్యను జేఁబట్టుము, ప్రాకటముగ నాకు సుఖము రహి నీకదియే. 125
క. నీవు మనుష్యుని వైవడి, గా వేంకటశైల మెక్కి గాయపడిన ని
న్నీ వకుళ వచ్చి గావఁగ, జీవించితి వింతె చాలు చిన్మయరూపా. 126
ఉ. నా కిపు డేమి గావలయు నాఁడు భృగుం డెడఁబాపె నిన్ను న
న్నో కమలాక్ష నే నచట నుండిన నీమహనీయరూపమే
జోకగ నాత్మయం దునిచి చూచి సుఖించెదఁ గాని వేడ్కగా
నాకలికి న్విరించిముఖు లందఱు మెచ్చఁగఁ బెండ్లియాడుమా 127
క. అని కన్నీ రొల్కఁగ సిరి, తనశిరమును వాంచి యున్న దామరసాక్షుం
డనుమానించుచు లక్ష్మిని, కనుఁగొని యిట్లనియె నపుడు కరము ప్రియమునన్. 128
సీ. సిరి నీవు మదిలోనఁ జింతింపవలదనీ, కన్న నాకొప్పు లెం దైన లేరు
నీవ నాదైవంబు నీవ నాప్రాణంబు, నీవ నాభాగ్యంబు నిశ్చయముగఁ
గావున నాపెండ్లి నీవిప్పు డొప్పి చే, సిన నేమె చేయకుండిన నేమె
నాకేమి గావలె లోకవిడంబనా, ర్థంబుగ నీప్రయత్నంబు నేఁడు
తే. కాలకర్మానుగుణముగఁ గల్గె ననుచుఁ, దాను గన్నీరు నించిన ధవుని జూచి
వల్కె సిరి యిట్లు దేవ యీసామరంబు, నీకుఁ దగ దని చాల మన్నించి నగుచు.
సీ. హరి నాదరించి బ్రహ్మాదుల నీక్షించి, యిదియేమి యాలస్య మెల్లవారు
లేచి మీమీపనుల్ చూచి చేయుఁడు చక్రి, కభ్యంగనము సేయుఁ డనుచు లక్ష్మి
యూన తియ్యఁగ నంద ఱన్ని పను లైసి, రపు డబ్జజుండు ఖగాధిపతిని
పన్నగేంద్రానిల ప్రముఖులఁ బంపించి, పుణ్యతీర్థముల నా భుజగగిరికిఁ
తే. గలశముల నిండఁ దెప్పించి క్రమముగాను, గుంకుమముగల్పి నాల్గు దిక్కులను బెట్టి
సూత్రముల వాని చుట్టును జుట్టుఁ డనుచు, నతఁడు సెప్పఁగ గిరిజాముఖాంగనలును.
తే. మంగళస్నానములు చేసి రంగ మీఱ, వస్త్రధూపనములు దాల్చి వచ్చి దీప
కలశము ల్మంగళారతు ల్కరములందుఁ బట్టి కల్యాణపాటలు పాడు చెలమి. 131
ఉ. పాడి తలంగ కుండఁ దొలి పద్మజుఁ డాడినరీతి నర్థిశల్
పోఁడిమిఁ గుంకుమం బిడినఁ బుణ్య శుభోదకకుంభము ల్గొనా

వేసుకమీఁద నుండి సరవి స్వర్ణసూత్రము చుట్టి యొసఁగల్
జోడుగ దానిమధ్యమున శోభిత సన్మణిపీఠముంచఁగన్. 182

ఆ. అజుఁడు పెండ్లిపీఁట యందుఁ గూర్చుండుఁడో, స్వామి యనఁగఁ జక్రి జలధికన్య
దెసను జూచె విష్ణుదేవుని మోమట్లు, చూచె కాదె లక్ష్మి చోద్యముగను. 183

సీ. చెక్కిట చేయిఁజేర్చి శిరము వంచి ప, దాంగుష్ఠమున సున్న లవనిమీఁద
వ్రాయుచు మది చింత చేయుచు నిట్టూర్పు, చిన్న చేసుకొని యున్న వేడ్క
లైనఁ జూడక యుండి నట్టి రమాసతిఁ, దాఁ జూచి హరి యిట్లుదలఁచె మదిని
నేఁ బెండ్లియాడుట కీయిందిరయుఁ జింత, గల్గియున్నది నేను కార్యమేమి
తే. యనుచు యోచించి తనచింత నణఁచి సరవి, వాలుగన్నుల నారమావనిత మోము
సారసారెసఁ జూచుచు జాలినొంది, పద్మసంభవు నీక్షించి పలికె నిట్లు. 184

సీ. ధాత యీ పెండ్లి యత్నము చేసి యేనొప్ప, నందు చేఁ దప్పు నాయందుఁ గల్గెఁ
గాన నాకీపెండ్లి గావలసినదేమి, నేనొల్ల మీరెల్ల నేడుగదలి
పోయి మీమీపురంబులు సేరుఁ డెప్పటి, పగిది నస్త్రీకగర్భంబునందు
నిలవెదఁ దల్లిదండ్రులు లేని పరదేశి, వానికిఁ బెండ్లి కావలెనె యిపుడు
తే. దిక్కులకు నేను దిక్కైన దిక్కు లేక, నొంటిగా నిచ్చ లేఁకొ మింటనుండి
మంటిపైవ్రాలి పుట్టకై మానవులను, జేరి యాచించి బ్రతుకుట సిద్ధమయ్యె. 185

తే. ఇట్టి నాకు వివాహేచ్ఛ పుట్టఁదగునె, గనుక యభ్యంజనము నొల్లననఁగ బ్రహ్మ
దేవుఁ డదరుచు శ్రీస్వామి దిక్కు చూచి, పాదముల వ్రాలి యిట్లని పల్కె నపుడు.

వ. దేవా మహాలక్ష్మి మీకు నిత్యానందదాయినియై పత్నియై యుండి నేనును మన్మథుండును బుత్త్రులమై తక్కిన రుద్రపవనేంద్రాదులు మనుమలై మునిమలై వృద్ధి నొందుచుండఁగ నందఱకు నాధారభూతమై కూటస్థబ్రహ్మంబైన నీకు విచారంబేల యని సాభిప్రాయంబుగఁ బల్కిన విని హరి యిట్లనియె. 187

సీ. అంబుజాసనచేతఁ దాంబూల మిపుడిచ్చి, నన్ను దీవించు మానందముగను
నాకిప్పు డభ్యంగనము చేయు వారలె, వ్వారంచుఁ జింతతో నీరుకనుల
నింపఁగ సిరి హరినిం జూచుచుండఁగఁ, దమ్మిచూలి మఱపు నెమ్మి సంజ్ఞఁ
జేసి రమ్మనఁగ నా శ్రీలక్ష్మి హరి చెంతఁ, జేరి నవ్వుచు రెండు చేతు లపుడు
తే. పట్టి లేపఁగఁ దన మదిఁ బుట్టియున్న, చింత విడిచి ముదమున వసిష్ఠముఖ్య
మునులకప్పుడు మ్రొక్కి దీవనలనంది, యొనర పీఠంబుమీఁదఁ గూర్చుండెఁ జక్రి.

వ. అప్పు డరుంధతీప్రముఖసువాసినులు శోభనపాటలు పాడుచుండ మంగళవాద్యంబులు మ్రోయుచుండఁ బార్వతియు సావిత్రియు సరస్వతియుఁ గుంకుమోదకంబుల పైఁడిపళ్లెరంబుల నించి యారతు లిచ్చి రంత రమాదేవి మంగళాక్షతలు

లలాటశీర్షంబులందుంచికొని కర్పూరతాంబూలంబా స్వామిచే నిచ్చి దీర్ఘ నీల కుంతలంబుల చిక్కుఁదీయుచుఁ బైఁడిగిన్నియలోని సంపెంగతైలంబుం జేర నిండం బట్టికొని దీర్ఘాయుష్మంతుఁడవై యష్టపుత్త్రవంతుఁడవై చతుర్దశభువనంబు లనేకఛత్త్రాధిపత్యంబున నేలువాఁడవై వృద్ధినొందు మోయంబుజాక్ష యని యాశీర్వదించి యభ్యంగనంబుచేయించి కర్పూరకస్తూరిహరిద్రాచూర్ణములు పునుఁగుతైలంబునంగల్పి నలుగుపెట్టి పరిశుద్ధోదకంబున నభిషేకం బొనరించి కృతార్థురాలైతి నని సిరి మనంబున సంతసించె నంత పార్వతీసావిత్త్రి సరస్వతులు కలశంబులఁ గుంకుమోదకాభిషేకం బొనర్చి లక్ష్మితోడఁ బుడిసిళ్లఁ దత్తీర్థంబు పట్టి శ్రీరామరక్ష యని శిరంబునకుఁ జుట్టి చల్లి రంత. 139

సీ. సావిత్త్రి దెచ్చి వస్త్రంబియ్యఁగా సిరి, తడియొత్తె శిరమును దనర నివిరి
చక్కని వెండ్రుకల్ చిక్కును సవరించి, గంధపు సాంబ్రాణి క్రమధూప
ము లొసంగెఁ బార్వతి ముదమునఁ బీతాంబ, రము లియ్య హరిగట్టె రమణమీఱ
శ్రీసరస్వతిదెచ్చి చేతి కీయఁగ లక్ష్మి, వరరత్నభూషణావళు లమర్చె
ముకుర మటుమీఁద గాయత్త్రి మొనసిచూపెఁ, దిలకమును రతిరీతిగఁ దీర్చె నుదుట
సవ్యముగ శచి వింజామరమును వీచెఁ, బట్టె ఛత్త్రంబుఁ బవనునిపత్ని గరిమ.

తే. పాదుకలు గంగ పెట్టఁగ బ్రహ్మసభకు, నడచుచును వచ్చి సింహాసనంబుమీఁద
నమరఁ గూర్చుండి మునిముఖ్యు లలరిచూడ, బ్రహ్మనుంజూచి శ్రీహరి పల్కె నిట్లు.

వ. సురజ్యేష్ఠుఁడా! యిఁక లక్ష్మీదేవికి మంగళస్నానంబు సేయ నియమింపు మనినఁ బద్మజుండు వోయి పార్వతీప్రముఖాంగనలం బిల్చి మజ్జనకి మంగళస్నానంబు సేయింపుఁ డని పచించి లక్ష్మిని కనకపీఠికపైఁ గూర్చుండుమనిన శిరంబువంచి విరించితో సిరి యిట్లనియె. 142

క. వనరుహభవ నే నభ్యం, గన మొల్లను మజ్జనంబు గ్రక్కున నేఁ జే
యను నని పల్కఁగ నది తా, విని సందియమొంది యాది విష్ణుం డనియెన్. 143

సీ. అబ్ధిజ నీ విప్పు డభ్యంగనస్నాన, మొప్పకుండిన వివాహోత్సవంబు
సేసొల్ల నని పల్కఁగా నవ్వికొని రమా, సతి యూరకుండఁగ శైలకన్య
మొదలుగ నందున్న ముత్తైదువులు సిరి, కభ్యంగనము చేసి యపుడు పసుపు
నలుగొప్పఁబెట్టి స్నానంబును జేయించి, తడియొత్తి నవ్యవస్త్రముల నొసఁగి

తే. కురులు విడఁదీసి గంటిడి విరిసరములు, చుట్టి కుంకుమతిలకంబు పెట్టి నుదుట
గనులఁ గాటుకఁ దీర్చి శ్రీగంధ మలఁది, వరుసగా రత్నభూషణావళులఁ దొడఁగి.

తే. పెండ్లి పాటలు పాడి సంప్రీతి సిరిని, దోడుకొని వచ్చి యాచక్రితోడ నరుఁగఁ
గూరుచుండఁగఁ బెట్టి రవ్వారిజాక్షుఁ, డంత సిరిఁజూచి తాను సంధ్యమొనర్చె.

వ. ఆసమయంబున వసిష్ఠాదిమహామునులును సనకాది యోగివరులను నింద్రాదిదేవత లును గరుడగంధర్వాదులును లక్ష్మీనారాయణుల నానందంబునం జూచుచుండఁ గా నది శుభలగ్నమరీచు నంచుండు జ్యోతిశ్శాస్త్రవేత్తలు చెప్పుటంజేసి వకుళ మాలిక విని సరగున, మంగళద్రవ్యంబు లొక పైడిపళ్లెరంబున నిడుకొని వచ్చి స్వామిసన్నిధానంబున నునిచి హరికి నలంకరించు మని సిరికిం జెప్ప నారమా కాంత సంతసంబున లేచి నిజకాంతునకు నలంకరించె నంత కుబేరుండు దివ్యభవ్య రత్నాంబరాభరణాదులు దెచ్చి లక్ష్మి కందియిచ్చె నవి స్వామికి నాలక్ష్మియు య లంకారంబు చేసె నంత వసిష్ఠకశ్యపాత్రిభరద్వాజశుకవత్సాది మహామునులకుం జక్రి లోకవిడంబనార్థంబుగ నమస్కరింప నాసమయంబున వసిష్ఠుండు. 146

తే. ముత్యముల చతురశ్రముగ వివాహ, వేదిక రచించి యర్థి శ్రీ వేంకటాద్రి
పతిని సతి యగులక్ష్మిని పరఁగ నుంచి, తత్పురోభాగమున నగ్నిఁ దనరఁజేసి. 147

వ. అంత యజుశ్శాఖోక్తప్రకారముగ వైఖానససూత్రపద్ధతిం బుణ్యాహవాచనాది శుభకృత్యంబు లాచరించి వచ్చిన యశేషజనంబులకు సవినయోచితపూర్వకంబుగఁ దాంబూలాదు లిప్పించి తదనంతరం బా హరిం జూచి కులదేవతారాధనంబు సేయవలయు నయ్యధిదేవత నామం బెద్ది యని యడుగ నాహరి పాండవులకును మాకును శమీవృక్షంబ కులదేవత యనిన విని వసిష్ఠుం డయ్యవనీరుహం బెంతఁ గల దనఁగఁ గుంభసంభవుండు విని యది కుమారధారాతీర్థంబుకడ నున్న దని వచింప నయ్యెడకు మంగళవాద్యంబులతోడ హరిం దోడ్కొనిపోయి యవ్వృ క్షరాజంబునకుఁ బూజ లొనరింపించి ప్రదక్షిణనమస్కారాదులం జేయించి తత్పాదపశాఖాగ్రపల్లవంబు లనుగ్రహించి హరి శిరంబున నునిచి యందుండి వచ్చి కులదేవతకలశం బెందుండవలయు ననిన విని నారదుండు వరాహస్వామిసన్ని ధానంబున నుండఁ జేయవలయు ననియె. నంత నచ్చోట ముక్తతండులంబుల రాశింబోసి తత్కలశంబున కలంకరించి యందుంచి తదుపరి హరిద్రంబునఁ బట్టు కాంచనరచితవస్త్రయుగ్మంబును నారికేళంబును నిడి పూజింపఁజేయించి అఖండ దీపంబు వెలుఁగఁజేసి తద్దీపంబునకు దీపార్చనలు చేయించి ప్రొక్కించిన వరాహ స్వామిని హరి చూచి యిట్లనియె. 148

సీ. శ్రీవరాహస్వామి నీవును భూదేవి, రావలె నిప్పుడు నావివాహ
మునకు నంచవఁగ ని ట్లనియె నాదేవుఁడు, క్షేత్ర మంతయు ఫలించినది గనుక
రాఁ దీర దిపుడు నిర్ణయముగ నామాట, వకుళయు పెండ్లికి వచ్చుఁ బొమ్ము
మనవుడు నటులైన నావేళయ్యెఁడు బోయి, వచ్చెద మని మొఱపెచ్చఁ బలికె

తే. నంత బ్రహ్మను జూచి ప్రయాణభేరి, మొఱయఁజేయింపుమనఁగ నమ్ముదముఁ జూచి
బలిహర్త యిట్లనె నేమి యో పరమపురుష, పరఁగ సంతర్పణంబు పెల్లరకుఁజేసి.

వ. రేపుదయంబు పైనం బొనరించుట శ్రేయంబు నేఁడు పైనంబు గడుపందగదు. శుభాస్పదదినలాంఛనం బనఁగ నిదియ గదా యనిన విరించిమాటలకు నంచితం బుగ హరి యిట్లనియె. 150

ఆ. దేశకాలములఁ దెలియక యత్నంబు, నీవు సేయ నెంచినావు చూడ
నలర దొరకు నేపదార్థ మాయద్రిపై, ననినఁ జక్రి కిట్టు లనియె శివుఁడు. 151

క. చేసినయత్నము పూర్తిగఁ, జేసిగదా మేలు నెపుడు చెందవలయు నేఁ
డీసంతర్పణ సేయక, గాసిలి యిపు డటకుఁ బోవఁ గారాదు హరీ. 152

చ. అని గిరిజాధిపుం డనఁగ నాహరి నవ్వి పొసంగ నబ్ధిపు
త్రిని నడుగంగఁ బూనియు నిదేమి మగం డయి సిగ్గుమాలి దా
నిని బలిమాల నేల యీపనికి నెమ్మి వరాల నొసంగు మంచుఁ బో
యనుచును శౌరి నయ్యజుని నర్థి మెయిం గని గూడి గ్రక్కునన్. 153

వ. వల్మీకసమీపంబునఁ గూర్చుండి యుండు పార్వతీభారతీప్రముఖవరాంగనల నడుమం గూర్చునియుండు లక్ష్మీదేవితోఁ జెప్పకపోయి పుష్కరిణీతీర్థతీరవరాశ్వత్థవృక్షచ్ఛాయంగూర్చుండి కుబేరుని రావించుకుని యేకాంతంబున నిట్లు లనియె. 154

సీ. ధనదా వివాహయత్నము నేను జేసితి, నర్థంబు లేదిపు డబ్ధిసుతను
నాపెండ్లి కీవు ధనం బిమ్ము మనుటకు, నాకు నిష్టము లేదు నయము గాదు
నీవు ద్రవ్యం బిమ్ము నేటి నీకుఁ బత్త్రంబు, వ్రాసి యిచ్చెదను సంవత్సరమున
కొకమాఱు వడ్డి నీ కొప్పించు చుండుదు, గలియుగాంతమున నేఁ గాసువీస
తే. మేమి నిల్పక యొసఁగెద నెడఁదనిదియు, మోసమనియెంచవలదు నాబాసఁ గొనుము
శంభుఁడును ధాతయునుగూడి సాక్ష్యములను, వేసియిత్తురనఁగ భావించి యతఁడు.

సీ. పలికె నిట్లనుచు నో పద్మాక్ష నీకృప, నిపుడుండు ధనము నే నెంతయైన
నిచ్చెద వడ్డియు నేటికి వైవాహ, మైనఁ బోఁ జాలు మా కందఱకును
బరమసంతోషంబు భావింప నింతక, న్నను లాభమొక్కండు గనుటఁ గలదె ?
యనఁగ నా హరి యిట్టు లనియె దానం బేను, గొనుటకుఁ దగదు నీ కనువుగాను
తే. వడ్డిపత్రంబు నొకయాకుపసరుచేత, ప్రామిపట్టను దగఁ దాను బూని వ్రాసి
యజుని శంభుని సాక్ష్యంబు లలర నిడఁగఁ, జేసి యిచ్చెను విత్తంబు చెంతలేక.

వ. అంత శంభుని యజుని వీక్షించి హరి యిట్లనియె. 157

ఉ. అజహరులార ! యీకలియుగాంతము వచ్చెడుదాక ధన్యమౌ
భుజగగిరీంద్రమందుఁ బరిపూర్ణవిలాసము లద్భుతంబుగా
సుజనుల కెల్ల మెచ్చువడఁ జూపి వరంబు లొసంగి విత్తముల్
నిజముగ సంగ్రహించి యట నేను గుబేరున కప్పు దీర్చెదన్. 158

తే. మీరు సాకిరు లని పల్కు భూరి ముదముఁ, దాను వ్రాసినయట్టిపత్రంబు నజుని
చనువు మన నబ్జభవుఁ డంత సరవి దాని, చదివె నీరీతి ధనదుఁ డీశ్వరుఁడు వినఁగ.
సీ. శ్రీకరలీల స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ, యాష్టాదశ ద్వాపరాంతమందుఁ
గలకలి నాదివేంకటనాయకుఁడు ధన, పతి కొసంగిన యడ్డిపత్ర మెట్ల
యనిన నావైవాహమునకు నీచే నప్పు, గొనిన టెంకీలును గోటిసంఖ్య
లలిని జతుర్దశలక్షలందుకు నడ్డి, ప్రతివత్సరంబును బరఁగ నిత్తు
తే. కలియుగాంతమునందునఁ గాసువీస
ముంచ కొగిఁ దీర్చివేయుదు మొనసి దీని
కజుఁడు శంభుఁడు మఱియు హిమాంశుఁ డినుఁడు
సాక్షులు నిజంబు వృక్షరాజంబు సాక్షి. 160
తే. ఇట్లు నాయిష్టమున వ్రాసి యిచ్చినట్టి, స్వకరలిఖితం బటంచును వనజభవుఁడు
చదివి వినిపించి పార్వతీశ్వరునిచేత, నిచ్చి చూడు మటంచును మెచ్చఁ జెప్పె.
వ. ఇట్లు చేసి యది చూచి యిందుకు నొకసందియంబుండదు సఖుఁడా యని ధన
పుని మెఱమెచ్చఁ బల్కి యొసంగె నప్పుడా ధనేశ్వరుండు పత్రంబుచేకొని హరికి
రయంబున యక్షులచే స్వర్ణరామటెంకీలు కోటిని దెప్పించి యిచ్చి యొసంగుటంజేసి
పుచ్చుకొని క్రమ్మఱ నాధనం బాయక్షేశుని కడ నుంచి వలసిన పదార్థంబులు
దెప్పింపు మని చెప్పె. నాధనేశుం డవ్వివాహంబునకు వలసిన మంగళద్రవ్యంబు
లును, వస్త్రభూషణాంబరంబులును, భోజనపదార్థంబులును, మఱి యితరపదార్థం
బులును దెప్పించె, నంత నాహరి పావకునింజూచి భక్ష్యభోజ్యాన్నాదు లింతకుఁ
జేయకుండు టేల యని యడుగ నతం డిట్లనియె. 162
క. పాత్రుఁడ నన్నింటికి నీ, క్షేత్రంబునఁ బాక మలరఁ జేయుటకును వృ
త్పాత్రంబు లైనలక్ష్మీక; శ్రోత్రా లేవనఁగ లేక లలియుండు నిటకా. 163
వ. అనిన విని షణ్ముఖునిం బిలిచి యడుగ నతం డూరకయుండుటంజేసి బ్రహ్మాదులు
వినుచుండ నగుచు నారాయణుం డిట్లనియె. 164
సీ. పరదేశి పెండ్లికిఁ బాత్ర లెందుండును, నమరు పుష్కరిణి దివ్యాన్నపాత్ర
పరిశోభితంబైన పాపవినాశము, శుద్ధోదకానికి శుద్ధపాత్ర
ఆకాశగంగయ యన్నపుపాత్రగో, గర్భంబు పరమాన్నకంబు పాత్ర
గురుతరంబైన తుంబురుకోనచిత్రాన్న, పాత్రశాకముల నేర్పఱచి సేయు
తే. భక్ష్యముల నిడు శ్రీపరబ్రహ్మతీర్థ, పాత్ర మఱి పచ్చడులకును బాండుతీర్థ
పాత్ర ముపదంశములకు సత్పాత్రమాకు, మారధారయ యనుచు రమావిభుండు.
వ. వినోదంబుగఁ బల్కుటం జేసి యప్పశుపులు విని చిన్నవోయి లజ్జించి సత్వరంబున
నక్షయపాత్రలు దెప్పించి యొసంగుటం జేసి వైశ్వానరుండు సంతసంబు న్నొట్టి

న్నం బొనరించి భోజనంబునకు రెండని వచింప హరి విని కార్తికేయుని పిల్చి బ్రాహ్మణభోజనంబునకు విశాలప్రదేశంబు లేకుండుటం జేసి శంభుని నానతిచ్చొప్పున భూతగణంబులం దోడ్కొని పాండవతీర్థము మొదలు శ్రీశైలము పర్యంతము నేలం జదరంబు సేయింపు మనిన నతం డట్లు చేయించె, నంత నందఱు స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానాదు లొనర్చుకొని బంతులుగఁ గూర్చుండ నప్పు డజునిఁజూచి యనర్పితాన్నంబు బ్రాహ్మణులకు యోగ్యంబుగాదనియు నహోబలనారసింహున కర్పితంబు సేయు మనియుఁ జెప్ప నప్పద్మజుం డట్లుచేసి వైశ్వదేవబలిహరణాది నిత్యకర్మకలాపంబుల నంతరంబు చేసి బ్రాహ్మణులకు నుచితాసనంబు లిచ్చె. శ్రీనివాసుండు నియమించిన రీతిం బవనుండు కదళీపర్ణంబులు బంతులుగ వైచి ఘృతలాంఛన మిడి సకలపదార్థంబులను వడ్డించె, బ్రహ్మగంధపుష్పాక్షతంబుల ద్విజార్చనంబు చేసి వరుణుండు బ్రాహ్మణులకును సుమంగలీశ్రేణులకు నాపోశనాంబువు లిచ్చె, వసిష్ఠుండు "ఏకోవిష్ణుర్మహద్భూతం" అనుచు వచింప నందఱును జెప్పచుం గృష్ణార్పణమస్తని పంచప్రాణాహుతు లిడుకొనఁ బవనుండు హస్తోదకంబు లొసంగె. మన్మథుండు నాంజనేయుండును బంతులఁ దిరుగుచుం బ్రౌఢయ్యో నిదానంబున భుజింపుఁ డని యుపచారంబులు చెప్పుచుండిరి. భక్ష్యభోజ్యలేహ్య పానీయంబులతోఁ బరితృప్తిం బొంది యజునివలన నుత్తరాపోశనంబు గైకొనిలేచి పాణిపాదప్రక్షాళనంబు నాచమనంబును జేసుకొని హరి నియమింపఁబడిన రమ్యస్థలంబునం గూర్చుండి "తృతీయస్యామితో దివి సోమ ఆసీత్" అనుచుఁ జెప్ప వేదధ్వనికి హరియానందంబునొందుచుండఁగ మన్మథునిచేత నంజనీసుతునిచేత దివ్యతాంబూలంబు లొసంగఁజేసి బ్రహ్మ ధనదునివలన దక్షిణ లిప్పించె. శ్రీహరి లేచి యా బ్రాహ్మణశ్రేణికి నమస్కారంబుసేయ వారు మంత్రాక్షతల నాశీర్వచనంబులుసేసిరి. అవి తాఁగొని పుత్రకళత్రాదులకును భటులకును శిరంబులం గరం బర్థి వైచి తా సంతోషమగ్నుండయ్యె. అంత హరిహరబ్రహ్మేంద్రాదులు తమ నిజభార్యాసమేతులై సంతసంబార భుజించిరి. హవ్యవాహనపవనమన్మథకార్తికేయాంజనేయాదులు భుజించి భూతగణాదులకును, తదితరులకును, మృష్టాన్న భోజనంబులం బరితృప్తి గావించిరి. పాకపాత్రంబు లంబుండు చారులు పరిశుద్ధంబు చేసి పెట్టి రంత. 166

సూర్యాస్తమయ చంద్రోదయ సూర్యోదయములవర్ణనము.

హరి వివాహంబునకు వచ్చినట్టి బ్రహ్మ, ముఖ్యులందఱు భోజనములను జేసి
రింక నిచ్చట నాకుండ నేమి మేరు, భూధరంబున కాదిక్కుఁ బోయి వత్తు. 167

తే. చంద్రుఁ డీవింక వేంకటాచలముమీఁద, సకల సురమునిముఖ్యులు సంతసించు
కొఱకు వెన్నెల నంతట నెఱపు మనుచుఁ, జెప్పి చనినట్ల యపరాద్రిఁ జేరె నినుఁడు.

సీ. అబ్జబాంధవుఁ డిట్టు లపరాబ్ధిఁ గ్రుంకఁగ, నపుడహిగిరినుండు నట్టిలక్ష్మి
మొదలైనసతులను ముచ్చటగాఁ జూడ, హేమాంబరము ధరియించి పద్మ
రాగభూషణములు రక్తచందనమును, బసపుకుంకుమ దాల్చి భక్తిమెఱయ
పశ్చిమాశాకాంత పైనమై వచ్చెనో, యనఁగ సంధ్యారాగ మతిశయిల్లె

తే. నందుచేఁ బార్వతీప్రముఖాబ్జముఖుల, మణుల భూషణముల రక్తిమములు మించెఁ
బక్షులారత్నములుచూచి ఫలములనుచు, మెక్కుటకుఁబొంచుగతిచెట్లమీఁదఁ వ్రాలె.

తే. విపుల నీలాంబరమునిండ విమలమౌక్తి, కముల గుమిగూర్చి శేషనగంబుపైనఁ
గట్టునటువంటి *చందువాకరణిఁ దారకంబు లంతంతకు నభంబుఁ గ్రాలె నపుడు.

సీ. జలధి నుప్పొంగించి జలరుహపంక్తుల, నీక్షించి నోళ్లు మూయించి మించి
కుముదసంతతులను బ్రమదంబు నొందించి, తొలఁగక శుభ్రకాంతులను బెంచి
విరహుల నలయించి విరసము ల్గలిగించి, చక్రవాకుల వేడ్క లాక్రమించి
చీఁకటిఁ గబళించి చిగురుటాకుల దీప, ములమాడ్కి వెల్గించి మొనసి యుంచి

తే. చలువ చీఱలు సానుదేశముల నింపెఁ
బఱచినటువలె వెన్నెలఁ బ్రబలఁజేసి
పూర్వదిక్కాంత నీక్షింపఁ బొసఁగుకరణి
సరగ వచ్చుచునుండె నాచంద్రుఁ డంత. 171

చ. వనగిరి సానుశృంగముల వారిజసంభవుఁ డాదిగా మహా
మునులు శివుండు దిక్పతులు మోహము లొందఁగ నప్డు గామినీ
జనములఁ గూడి యుండఁగను జక్రి మహానియమంబుతో సిరిన్
వెనరున వక్షమం దిడక నేల రచించు చిగుర్లపాన్పులన్. 172

ఆ. వకుళయొద్ద లక్ష్మి వల్మీకవివరంబు, చెంతఁ జక్రియును వసించి యొక్క
రాకరి నంటకుండు టుంట రాజు గని క, లంకమొంది రోష మంకురింప. 173

క. నాతోడఁ బుట్టి వెలసిన, శ్రీతరుణీమణిని వేఱ చేసిన దనుజా
రాతికి నేఁ డుపకారము, బ్రాఁతిగ నేఁజేయ ననుచు పగఁ గనుఁగొనుచున్. 174

తే. చెలువుగా హరి యురమున నలరిభోగ, లీల వెలయఁగ మును బవ్వళించులక్ష్మి
రాగవిరహితయై కొండరాతిమీఁద, నిపుడు శయనించి యున్నది యెట్లుచూతు.

సీ. *మునియగు భృగుఁడు చేసినపని కలిగి కొ, ల్లాపురమందున్న లక్ష్మి నిటకు
మొదటఁ దిల్పింపక మోసతోఁ దాను మా, యలువన్ని తనకుండ లంటుచేసి

---

* చందువ = మేలుకట్టు, వితానము.

పిలిపించె నిఁకనైనఁ బ్రేమమై సురమునం, దుంచును గద యని యెంచి నమ్మి
వచ్చితి శ్రీరమావనిత నాహరి తేఱఁ, జేసినవిధము చూచితిని గనులు
తే. చల్లనాయెను నేను నాచలము దీఱ, నేమిసేయుదు నను గ్రోధ మిసుమడింప
శ్రీశునేత్రాబ్జములనిండ శీతకిరణ, జాలమును జొన్ని ముకుళింప సరగఁజేతు. 176
తే. రెండుజాములు దనుక యీరీతి మేను, మఱచి నిదురించు మోహావమఱఁది యనుచు
హెచ్చిహిమకిరణుఁడు శాపమిచ్చెనేమొ, యనఁగ హరినిద్రవోయె దేహంబుమఱచి.
తే. తలిరుఁబానుపుపై విశ్వతైజసులను, నడచి ప్రాజ్ఞుని దాఁటి యఖండతుర్య
ముం దమరఁ బొంది తదతీత మైనసుఖము, ననుభవించుచు నుండెఁ బద్మాక్షుఁడచట.
క. అంతట నలరులపై శ్రీ, కాంతామణి నిదురఁ జెందఁగాఁ జూచి కడుం
జింతాక్రాంతమనంబున, సంతోషము లేక చిక్కి సగముగుపగిదిన్. 179
సీ. శుక్లపక్షమునాఁటిసోముఁ డాలోచించి, తలఁచె నిమ్మెయి రమాతరుణి కిచట
నలుక దీఱిచి పక్షమం దుంచికొనియుండ, గాకాశరాజేంద్రు నాత్మసుతను
దాఁ బెండ్లి యాడుట దలఁచెఁ గదా హరి, దయ లేనివాఁ డయ్యె ధాతకూడ
నిపుడైన సురమునం దిందిర నిడుకొని, యేలంగ మేలు మఱేల పెండ్లి
తే. యనుచు మునులైనఁ జెప్పక యలరువారు, కాని వీరికి వనములఁ బూని పోవు
నపుడు చీఁకటి చేయింతు ననఁగఁ బశ్చి, మాబ్ధి కేగుదు నని చంద్రుఁ డరుగుచుండె.
చ. తమవిభుఁ డల్గిపోవఁ గని తారలు విన్నఁదనంబు నొందుచుం
గ్రమముగఁ జంద్రుతోడుతన గ్రక్కునఁ బోవుచు నుండె నప్పుడే
కుముదవరాప్తుఁ డేగుటకుఁ గ్రూరుఁడు వచ్చుట కార్తినొందుచున్
భ్రమయుచు నీటియం దొదుగు భావముతో ముకుళించె ఖిన్నతన్. 181
ఉ. అప్పుడు చంద్రుఁ డేగె నిఁక నంబుజమిత్రుఁడు జాముప్రొద్దుకే
తెప్పున వచ్చువాఁడు చనుదేరక మున్నె విరించిముఖ్యులం
దప్పక చూడవచ్చును గదాయని నల్లని చీరఁగట్టె వే
యొప్పుగ మబ్బుచాన చను మున్నదనం దగఁ గ్రమ్మెఁ గొండపై. 182
సీ. ఆచీఁకటిని జూచి యద్రిరూపమునున్న, పన్నగేంద్రుఁడు నిజఫణము లెత్తి
హరిహరబ్రహ్మలు లంగనలనుగూడి, యుండఁగఁ జీఁకటి యుండఁదగునె
యనిఫణామణుల నత్యంతముగా వెల్గఁ, జేసినాఁ డిన నద్రిఁ జెన్నుమీఱ
జ్యోతిర్లతావళుల్ చూపట్టె హేమాద్రి, కీవల నున్నట్టి* యిఱుల సెల్లఁ
తే. బట్టి గొట్టెను కో యనునట్టిరీతి, నుదయగిరియందు నినజాప్తుఁ డొందె నైజ
కిరణములఁ జూపి యిఱు లెల్ల నురుభయంబు,నడి పడఁకుచు డాఁగె నప్పుడు కడంగి.

---

* ఇఱులు=చీకటి.

ఆ. హరిని లేపి పెండ్లి కంపించుటకు శుభ్ర, వస్త్రమును ధరించి వగఁ జెలంగఁ
దూర్పుపడఁతి భక్తితో వచ్చెనో యన, దూర్పుఁ జెల్లగాను దుఱఁగలించె. 184

తే. పసపు సున్నము బంగరు పళ్లెరాన, నీటితోఁ గల్పి చక్రికి నెమ్మి యార
తియు నొసంగుటకై ప్రాచి దేవి తెచ్చె, ననఁగ నరుణోదయంబయ్యె నంతకంత.

క. మక్కువతో హరి పెండ్లికిఁ, గ్రక్కునఁ బోవలయు ననెడు కైవడి నపు డా
చక్కని యుదయాచలమున, నెక్కుచు రానుండె వేక్క నెసలారంగన్. 186

తే. చంద్రకిరణంబులకు హరిసరవినేత్రి, సరసిజము మూసుకొనియుండెఁ జన దటంచు
నెంచి లేచిననాఁడే మొ యంచుఁ జూచె, వికసితములయ్యె నని నట్లు విష్ణుఁ డపుడు.

తే. కనులు దెఱచి ముదంబునఁ గమలముఖము, చూచి శ్రీకర మగుఁగాక సారిది నాకు
నంచు మది నెంచి లేచి బ్రహ్మనులకడ, కెలమి రావించి పైదాని కేమి యింక.

వ. అనిన విని విహగనాథుం డట్లు చేసె. 189

తే వసుధ మిత్రుండు తముఁ గావ వచ్చినపుడు
శత్రుఁ డగు చంద్రుఁ డల్కమైఁ జనుటఁ జూచి
నవ్వెను ననంగ సరసులనళినచయము
తనర వికసించె నానందదాయకముగ. 190

క. సరసిజములలో రాత్రి, కరము దెఱ వనరుచుండి ఘనుఁ డినుఁడు చెఱన్
సరగ విడిపింప వెడలిన, కరణి నళుల్దిరుగుచుండెఁ గడుమతములతోన్. 191

తే. కలకలధ్వను లెసఁగ ఖగంబు లెల్లఁ, జక్రిపెండ్లికి రమ్మంచు సరవిగాను
బొసఁగ దిగ్దేవతలఁ బిల్వఁ బోవునటులఁ, జెలఁగి కూయుచు నెల్లదిక్కులకుఁ బాఱె.

ఉ. పీతనిజప్రకాశమును బెంచుచు వృక్షలతాద్రిదిక్ప్రర
వ్రాతములందుఁ గప్పుచును వచ్చు దివాకరుఁ జూచి లేచి యా
ధాతృముఖామరార్యులును దాపసులున్ హరియున్ శివుండు వి
ఖ్యాతిగ నుండు పుష్కరిణిగట్టునఁ జేరి యథాక్రమంబుగన్. 193

శా. స్నానార్ఘ్యాదికనిత్యకృత్యవిధులన్ సంతోషముం జేసి రం
దానారాయణుఁ డెండ మించు నిఁక లెం డంచుం బ్రయాణంబు తా
నానందంబునఁ జెప్ప వారలు ప్రియం బారంగ వెన్వెంట రాఁ
గా నాగేంద్రుఁడు చక్రపాణికిని సత్కల్యాణముం బాడుచున్. 194

శా. ముత్తైదుల్ చనుమండఁగా ద్విజవరుల్ మోదాన వేదంబు లె
ల్గ త్తెంతో వచియింపఁగా నెలమిమై నిందాక్షి దేవాంగనల్
ముత్తెంబు ల్విరులన్ శుభాకర కరంబు ల్పట్టి యాచక్రికిం
జిత్తంబుల్ ముదమంద సేస లొగి శ్వస్త్రేయంబుగన్ శీర్షమున్. 195

చల్లి రంత. 196

ఆ. హేమరథముమీఁద నిందిర పుష్పర, థంబుమీఁద వకుళ తార్క్ష్యవాహ
నంబుమీఁదఁ జక్రి నందిపై రుద్రుండు, హంసవాహనంబునందు బ్రహ్మ. 197

వ. ఎక్కి—రి పురుహూతుఁడిభమునందగరుపై, ననలుండు మహిషంబు నందుయముఁడు నరునిపై నిఋతి వరమకరంబున, వరుణుండు మృగమునఁ బవనుఁ డెలమి హయముపై ధనదుండు నవలశక్కి—నవారు, తమవాహనంబులం బ్రమదమారఁ గూర్చుండి తమతమ గూర్మిపత్నులతోడ, హరికి ముందఱ ధాత నరుగ వెన్క—రుద్రుండు కుడిదట్టు రూఢిగ శ్రీసతి, యెడమదిక్కు—న వెన్క— నెలమి గుహుఁడు వివిధవాద్యంబు లెంతయు వీను లలరు, చుండ మోయంగ నరదంబు లోలిరాఁగ సేములధ్వను లొప్పార నెమ్మి మూగ, ధులు ముదంబున బిరుదులు చెలఁగి పొగడ.

గీ. గొడుగు శేషుఁడు పట్టఁగఁ గుడియెడముల
నమర పవనుండు వరచామరములు వీవ
భక్తి మెఱయంగ సేనాధిపతి ముదమున
నాలవట్టముపట్ట శేషాద్రి డిగ్గి. 199

వ. ఇల యీనిన చందంబున నెఱసి కపిలతీర్థ మార్గంబునం జని చని శుకాశ్రమంబు నకుఁ బోవుచుండఁగ నాశుకుండు స్వామి కెదురువచ్చి తోడ్కొ—ని పోయి సుస్థలంబునందుంచి నిజయోగప్రభావంబున సకలపదార్థాకర్షంబుచేసి హరిహరబ్రహ్మాదులకు విందుచేయించె నయ్యష్టమినాఁటిరాత్రి హరి గంధర్వయక్షకిన్నర గానంబు లాలకించుచు రంభాద్యప్సరస్త్రీలనృత్యంబు లీక్షించుచు సామగానంబులు విని విని చొక్కి— సుమశయ్య విశ్రమించి లేచి యమ్మరునాఁడు నారాయణవనపురసమీపంబునకు నాకాశరాజు పురోహితామాత్యజనసమేతుఁడై చతురంగబలములతోడ నాచక్రి కెదురుగ వచ్చి పూజాలింగనాది సత్కృత్యంబు లాచరించి కడుంవైభవంబునం బురమార్గంబున వేడ్కం దోడ్కొ—నివచ్చి విడిదిగృహంబున నుంచి హరికి సంతోషం బొనరించి నిజమందిరంబున కేగి తొండమానుఁ గౌరి సాన్నిధ్యంబునకుఁ బంప నతండు వచ్చి హరిహరబ్రహ్మములకు నమస్కరించి గౌరవంబున భోజనంబులు చేయించి తాంబూలంబు లిప్పించి గృహంబున కేగి గురువాక్యప్రకారంబున నాకాశరాజు భార్యాపుత్రికలతోడ సన్మంగళస్నానంబులు చేసి వివాహమండపంబున వివిధవాద్యములు మ్రోయుచుండ నాందీప్రముఖవిధివిహితకర్మకలాపంబు లాచరించె నంత. 200

ఆ స్తమయము గాఁగ హరితోడ విడిదిలో, బ్రహ్మాదులు పవ్వళించి
నిదురించి రావల నుదయపర్వతముపై, నరుణోదయం బయ్యె నపుడ లేచి

యందఱు స్నాన సంధ్యాది కృత్యంబులు, నెఱవేర్చి రంతట హరియు స్నాన సంధ్యాను లొనరించి సంతోషమారంగ, నావసిష్ఠులఁ జూచి యనిరి యిట్లు
. నేను లక్ష్మియు నజుఁడును నీవు వకుళ, మాలికయు భుక్తిఁ గొనక నేమమున నుండ వలెఁ గదా కన్య నొసఁగెడి వారలింట, నవ్విధం బుండవలెఁ గదాయనుచుమఱియు.
. తొండమానుండును బురోహితుండు నైన, సురగురుడుడు భుజింప కచ్చోటఁ దగిన నియమమున నుండవలెఁ గదా! నిలిచినట్టి, వారలందఱు భుజియింప వచ్చుఁ గనుక.
. త్వరగ బ్రాహ్మణభోజనంబు సేయింపఁదగు ననిన విని వసిష్ఠుండు కుబేరుని కాయు దంతం బంతయుం జెప్పి పంప నతం డరిగి యుపవాసనియమ సంతర్పణాప్రకారం బాకాశరాజునకుం జెప్ప నృపాలుండు సంతసించి మధ్యాహ్నంబునకు బ్రాహ్మణ సంతర్పణంబు సేయించి యొక్కొక్క నిష్కంబు దక్షిణ లిచ్చి ప్రొద్దుగ్రుంకిన పదమూఁడు గడియలకు ముహూర్తంబు గావలయుఁ దగు మంగళద్రవ్యంబులు వివాహమంటప వేదికయందు నుంచవలయు నని పరిచారులకు నియమించి పురోహిత బంధుమిత్ర కళత్రజనాలతో ధరణీదేవి సువాసినులం దోడ్కొని సాయం సమయంబున మంగళవాద్యంబులతో హరియుండు విడిది మందిరంబున కేగి నక్షత్ర గణపరివృతుం డైన సుధాకరుని చందంబున నజశంకరుల నడుమ నవరత్న పీఠంబున గూర్చుని యుండు హరిని జూచి యానందించి వసిష్ఠాదిమునులం జూచి స్వామి వారిం దోడ్కొని మధ్యాహ్నంబునకు రావలె నని ప్రార్థించె నవు డాస్వామిని వసిష్ఠుండు పూజింపు మని చెప్పిన విని ధరణీదేవి సంకోచంబున నరుంధతిని మున్నిడుకొని భయభక్తు లెసంగ నాస్వామికి దివ్యవస్త్రాభరణ చందన తాంబూలంబు లర్పించి పుష్పహారంబు కంఠంబున నుంచి కృతార్థురా లైతి నని సంతోషించెఁ దొండమానుఁడు సభాసదులకుం జందనపుష్పతాంబూలంబు లిప్పించెనవంతరంబు.

౩. ఐరావతము మీఁద హరిని శ్రీసతి నుంచి, కొని రాజవీధులం గోరి రాఁగ వేడ్కమై వరచతుర్వేదఘోషణములు, ఘన యక్ష గంధర్వ గానములును మిన్నంది ఘోషింప మెఱయుచు రంభాది, వనితలు నృత్యముల్ వఱల సల్ప ఘనతరకరదీప గగనబాణంబులు, పెక్కుదిక్కులను దీపి పఁగాను

తే. సకల దిక్పతులును పద్మసంభవుఁడును, గొలువఁగాఁ జక్రి సంతోషకలితుఁ [illegible] నిర్మలుం డగు నాకాశనృపతి నగరు, సేరుటకు వచ్చి మందిర ద్వారమునను.

తే.నిలువ మంగళవాద్యాలు సెమ్మిఁ జెలఁగఁ, దొండమానునిభార్య సంతోషముగను నైదువులతోడఁ జేఁబట్టి హరికి సిరికి, మంగళారతు లిచ్చె శుభాంగముగను. 205

క. తనకును సిరి కారతు లి, చ్చిన వారికి వీడెములను జీనాంబరముల్ [illegible]మతి వరనిష్కములను, బెనుపుగ నిప్పించె నా కుబేరునిచేతన్. 206

వ. అంత శ్రీనివాసుం డైరావతంబు డిగ్గి లక్ష్మిని కరంబు పట్టుకొని బ్రహ్మరుద్రాదులు
తోడ నంతఃపురంబులోని కేగి కల్యాణమంటపంబునం జతురశ్రరత్నవేదికలయం
దున్న హేమసింహాసనంబుమీఁద లక్ష్మీసమేతుండుగఁ గూర్చుండఁగ విధ్యుక్త
ముగ నాకాశరాజేంద్రుఁడు నిశ్చితార్థం బొనర్చె నంత. 207

సీ. అమరఁ బద్మావతి కనసూయ మొదలగు, నైదువలెల్ల సమ్మోదమెసఁగ
భాసుర నూతనాభరణంబులను నవ్య, చేల చందన పుష్పమాలికలను
గాటుక కుంకుమ క్రమముగ నపు డలం, కారంబు చేసి శ్రీ గౌరిచెంత
నుంచి పూజలను జేయించిరి ఋషులు క, న్యావరణముచేసి రంత వేడ్క

తే. సుతను దీవించి మంగళసూత్రము బుతేఁ, గట్ట నాధరణీదేవి కన్యతోడఁ
గూడ నైదువలను దోడుకొని వివాహ, మంటపము చేర వచ్చి నెమ్మనము నెసఁగ.

తే. తూర్పుముఖముగ సుతనుంచెఁ దోయజాక్షుఁ, డచట పశ్చిమముఖముగ నలరుచుండె
నలఘు మంగళవాద్యము లెలఁగుచుండ, విప్రవర్యులు చూడంగ విధిక్రమమున.

క. గడియలు కావచ్చిన దని, కడువడిఁ బురుహూతముఖ్య గంధర్వాదుల్
కడుకొని చెప్పఁగ నృపుఁ డ, క్కడ హరిసాన్నిధ్యమునకుఁ గ్రక్కున జేరెన్. 210

సీ. అచ్చట వైవాహికాంగద్రవ్యంబులు, గని వసిష్ఠుఁడు ముదంబును దగంగ
నపుడు నూతనధర్మయజ్ఞోపవీతముల్, ధరియించి కంకణధారణంబు
చేయించుకొని యున్న శ్రీహరి పాదప, ద్మముల బంగరుపళ్లెరమున నుంచి
తపసులు పురుషసూక్తంబులు చెప్పంగ, పుణ్యతీర్థమును నాభూపవరుని

ఆ. భార్య దెచ్చి యీయఁ బరమానుమదమునం, గడిగి యమలతీర్థ మెడఁద భక్తి
శిరముఁ జల్లికొనుచు సరవి భార్యాశిరంబు, నందు జల్లె బంధులందుఁ జల్లె. 211

సీ. ఆచక్రి కాచమనార్ఘ్యము ల్మధుపర్క, మిచ్చి పద్మావతి నెలమిఁ బిలచి
జగదీశుఁ డవల నుండఁగ నిర్వురకు మధ్య, మున యవనికఁ బట్టి మొనసి నృపతి
యనుముదంబున నప్పు డత్రిగోత్రజసువీ, రకభూమినాగపుత్రికను ధర్మ
రాజాత్మజుఁడ నభోరాజాఖ్యుఁడను నేను, నాకన్య నిచ్చెద నీకు నిప్పు

తే. డగ్ని సాక్షిగఁ జేఁబట్టు మంబుజాక్ష, యనఁగ విని చక్రి సంతోష మతిశయింప
సకల సురమునిముఖ్యులు సాక్షిగాఁగ, నా వసిష్ఠానుమతి నిట్టు లనియె నపుడు. 212

వ. వసిష్ఠగోత్రోద్భవ శూరసేనాత్మజ వసుదేవపుత్త్రుండ నై, వాసుదేవనామధేయంబు
బొంది శ్రీవేంకటేశ్వరుండ నైన నీయత్రిగోత్రసంజాత యగు పద్మావతిని నగ్నిసా
క్షిగఁ బాణిగ్రహణం బొనర్చెద నని పల్కిన విని నృపాలుండు వారికి వరదక్షిణ
కోటినిష్కంబులు సమర్పించి యవ్వల నమూల్యాభరణాంబరంబులును నవరత్న
రచిత శతభారకిరీటంబును దత్సంఖ్యాకభార సువర్ణ రత్నరచిత బాహుపురులను

విమలరత్నాంచిత ముత్యాలహారంబును నాగాభరణంబును, దివ్యమౌక్తిక కుండలంబులును ద్వాత్రింశ ద్భారసువర్ణ కటిసూత్రంబును, భాగ్యప్రదపద్మరాగ గోమేధిక స్థగిత వీరముద్రాద్యంగుళీయకంబును, దశభార వజ్రకవచంబును, నష్టాదశ సువర్ణ భారపాదుకాయుగళంబును శ్రీనివాసునకు నలంకారంబు సేయించి ఋషులు మంగళాక్షతంబులు చందనం గుళ పుష్ప హిరణ్యాక్షతోదకంబులు చేఁబట్టి కనకరత్నాభరణాంబరభూషిత యగు కన్యకను హరి కరకమలంబుల ధారవోసి యానందపూరిత బాష్పలోచనుండై ధర్మార్థకామ మోక్షసంకల్పంబులయం దీ కన్యకారత్నంబును గొని ప్రియంబున రక్షించుతువు గాత, అని సాభిప్రాయపూర్వకంబుగ స్వామిని ప్రార్థింప నాకర్ణించి హరి మహాప్రసాదం బనుచు నాకాశరాజేంద్రుని వచనంబు లంగీకరించె. నంత మాంగల్య కంకణధారణంబులును, అక్షతారోపణంబును, ప్రధానహోమంబును, సప్తపదాతిక్రమణంబును, లాజహోమంబును, ప్రవేశహోమంబును, నరుంధతీపతివ్రతావలోకనంబును, పతివ్రతాంగనామణుల సందర్శనంబును, స్థాలీపాకంబును, నౌపాసనాదులును, వృద్ధదంపత్యాశీర్వచనంబులును, మున్నగు నవి గురువసిష్ఠాత్రిప్రముఖులు నిర్వర్తించి రంత రాజేంద్రుండు షోడశమహాదానంబు లిచ్చి గంధాక్షతపుష్పంబుల సభవం బూజచేసి ఫలదక్షిణ తాంబూలంబు లొసంగి సంతుష్టులం జేసె నంత. 218

సీ. బ్రహ్మ రుద్రాదులు పరిషత్సభ్యులైదు సభఁ, జేర్చ మహా నవరత్న పీఠమునిచి
పటువజ్రకలితదీప స్తంభములమీఁద, బహుళమాణిక్య దీపములఁ బెట్టి
పైడిపళ్లెర ముంచి భక్ష్యభోజ్యాదప, దార్థము లొడ్డించి రపుడు శౌరి
వనధిజ పద్మావతని తా సుభ యుపా, ద్వ్యముల నుంచుకొని ముచ్చటలు మీఱఁ
తే. దనకుఁ జుట్టురు బంతులు దనరియున్న, బ్రహ్మరుద్రాదులుం గూడఁ బ్రమదమార
నారగించుచు నుండెఁగ నందమొనుఁ, దాను భుజియించె విభవంబు తనర నపుడు.

వ. అంత నందఱు హస్తపాదప్రక్షాళనం బొనర్చునని దివ్యమందిరం బొక్కయెడ వీడెములను జేసి యుంచుక నిలచిరి. 215

ఆ. నిగరంజేంది సూర్యుఁ డుదయింపఁగా లేచి, వారవారిపన్నులు పలుఁజేసి
రంత సిరికిఁ బద్మ కిలరంగఁ జక్కి, నల్గు రీడిరి దినదినంబు నెలమి. 216

సీ. నలుగులు * నామెతనంబులు బువ్వముల్, సంతర్పణంబులు సంతసముగ
నడుపుచు మూఁడవ నాఁడు † పాకనచేసి, నయముగ నాల్గవ నాఁటిరాత్రి

* ఆమెత = విందు. † పాకన = సదస్సునాఁడు మహదాశీర్వచనము.

అందఱితో శౌరి హరిబువ్వము భుజించి, శయనించి పిదప దా జాముఱాత్రి
కడలేచి సరవి నప్పుడు శేషహోమము, గావించి యగ్నికి భావమలర
తే. మ్రొక్కి లిడి తన చేతికిఁ జిక్కినట్టి, కనకకలశముఁ గొని దొంగతనముగాను
బొరుగు వారిల్లు సేర నప్పుడు రయమున, నగజ మొదలగు నింతులు నగుచు లేచి.
తే. కాంచి పద్మావతిని హరికడకు నెలమిఁ, దోడుకొని పోయి మోహము దొడరఁ జంద
నంబు నలఁదించి పుష్పహారంబు గంత, ముంచు నిడఁజేసి తాంబూల మలర జేత.
వ. పట్టుకొను మని లజ్జమాని నాతోడ రమ్ము కోపం బేల యని యడిగించి యిప్పించి
రంత. 219
చ. అన విని పెండ్లికూఁతురు మహాభయభక్తులు మానసంబునం
బెనఁగొన హాసచంద్రికలు బింబ నిభాధరమందుఁ గ్రమ్మగాఁ
గనుఁగవ బెళ్కు ముద్దుఁగులుకంగ నిజేశుని మోము చూచి ల
జ్జను దలవాంచి చిల్కపలె జాణతనంబున నవ్వు చి ట్లనెన్. 220
సీ. అత్తేశ చోరుఁడ వై నీవు మాచెంబు, దెచ్చినా విదియేమి చెప్పవోయి
మఱి యజ శివులముందఱఁ జిన్న పని నీవు, చేసినదే చాలు చెప్పవోయి
అల లక్ష్మికిని నాకుఁ దలవంపు పని నీవు, చేసిన కతమేమి చెప్పవోయి
మున్నునాక బలికాలమునఁ దేఱ కీయల్కఁ, జేసి వచ్చిన దేల చెప్పవోయి
తే. దేవ పెండ్లికి నీవప్పుఁ దీసినట్టి, ద్రవ్యమున కీడుగా దొంగతనము చేసి
తెచ్చితివి చెంబు దీనిచేఁ దీఱ దప్పు, రమ్ము మే మీయఁ గలము వరాలు సామి. 221
ఆ. గొల్లవారియిండ్లఁ గొల్లఁ బెట్టుచుఁ బాలు, వెన్న మ్రుచ్చిలించు మన్న బుద్ధి
విడువ శూరివారి వేశ్మమునం దిట్లు, చెంబు దొంగిలింపఁ జెల్లదోయి. 222
వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రియోక్తులం బ్రార్థించి పల్కినం జూచి హరి చిఱు
నవ్వు నవ్వి పద్మావతీకరంబును బట్టుకుని తొడయందుఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొనఁగ
నందుండు జను లందఱు మందహాసంబులు చేసి రంత హరి పద్మావతి కరంబు పట్టు
కొనఁగ నందఱు వైభవంబున వివాహమందిరంబునకుఁ దోడ్కొని వచ్చి యావలం
గ్రమ్మఱ మంగళస్నానం బొనర్చి వస్త్రభూషణాలంకృతుఁ డై రమా పద్మావతులతో
నవరత్నపీఠంబునం గూర్చుని యుండె. 223
సీ. అల నాకబలి దేవతార్చనంబును నీల, మణిధారణంబును మధురఫలము
లార్యుల కొసఁగట లై గువలకు శూర్ప, దానముల్ సేయుట దనరగా వ
సంతోత్సవంబును సరవి దంపతులకు, ఫల పుష్ప తాంబూలములను జేర్లి
నడిగి యిచ్చుట వార లానందముగఁ జెప్పి, దీవించి పోవుట భావ మలర
తే. నాంది వైసర్జనము చేసి నరథవుండు, వచ్చి యుండెడు బ్రహ్మాది పర్యులకును
శ్రీధు మిత్రాదులకును సంపత్కరముగ, మంగళస్నానములను బొసంగ నపుడు.

వ. చేయించి దంపతులుగం గ్రమంబుగ నుచితాసనంబులం గూర్చుండం బెట్టి భార్య యుం దాను ను వారివారికిం దగు మర్యాదవచనోక్తులం జందన పుష్ప నూతనాం బరాభరణాము లొసంగి ఫలతాంబూలంబుల నిచ్చె నంత. నాఁటి సాయంకాలంబున నలంకారయుక్తంబు నగు సైరావతంబున హరిని సిరిని పద్మావతినిం గూర్చుండఁ జేసి పురవీథులయందు సంతసంబున నుత్సవం బొనరించి నిజమందిరంబునకుఁ జేర్చి హరి తోడవచ్చిన పరిజనంబులకు సంతిసంబారఁ బసవనంబు లొసంగి యనంతరంబు కృతార్థుండ నైతి నని నెమ్మదిఁ జెంది నమ్ముఖు నాఁ డమునోదయంబున హరి ప్రయా ణోన్ముఖుం డై పద్మావతిం బంపుఁ డనిన నయ్యాకాశరా జిట్లనియె. 225

సీ. శ్రీశేషగిరివాస శ్రీసతితోడ మీ, లోక్యమాసం బైన నుండుఁ డిచట
ననుచుఁ బ్రార్థింపఁగ హరి యిట్టు లనియె ని, నుండఁగూడదు పను లుండు నచట
ననఁగఁ బద్మావతి నంపించు విధ మెట్లు, పసిబిడ్డ యగు గాని ప్రౌఢ గాదు
గాన నేనిపు డంప లేనన్న విని చక్రి, సిరిఁ జూచి కనుసన్న చేసె నపుడు

తే. చక్రిభావంబు దెలిసి యా జలధికన్య, తాను నాకాశనృపుఁ జూచి తండ్రి పద్మఁ
జక్రితోఁ బంప వచ్చును సంతసంబ, మాకు నిప్పుడ మఱి చింత మీకు వలదు 226

సీ. వకుళమాలిక తల్లివలె బ్రోచు నచ్చోట, నన్యు లెవ్వారు లేరని యనేక
రీతులుగా సిరి ప్రీతిమై నల్కఁగ, నతఁడు సమ్మోదము నప్పు డొంది
సిరికిని దనయకుం జెలువారు దివ్యాంబ, రాభరణంబు లొప్పార నొసఁగఁ
జేసి ముత్యంబులు చెలఁగి పుత్రికలకు, నొడిఁ బ్రాలుఁ గట్టించి యుల్లమలర

తే. హరికి వస్త్రాభరణముల నలరఁజేసె, తనయ నాసిర కొప్పించె సినరు మించి
హరి మఱందికి వస్త్రభూషాదు లొసఁగె, వకుళ కాధరణీదేవి వఱలుగరిమ. 227

వ. అమూల్యాభరణాంబరంబుల నలంకరింపఁజేసి ఫలపుష్పతాంబూలాదుల నెలమి వఱలం జేసె నంత. 228

క. గగనాధీశుం డంతట, జగదీశుని జెంతఁ జేరి సచ్చిత్తుం డై
నిగమాంతగుంభితోక్తులఁ, బొగడుచు మఱి యిట్టు లనియెఁ బొలుపారంగన్.

సీ. పెద్దకాలమునుండి బిడ్డలు లేకుండి, గాంచితిఁ బద్మను గమలనయన
నీకన్యగల్గిన నెలమిచే వసుధానుగ్ దుదయించె వానినిత్యుపష్టా...ను
బాలింపవలయు మా పద్మావతీదేవి, నిచ్చితి గనకు మన్నిటకు నఖండసౌఖ్యో.
జిరకృప నీటముంచినఁ బాలముంచిన, భారంబు దిక్కుగల దె నీకుఁ జెప్పు
వరవిందదళాక్షున 248

తే. గమ్మలను నించి మఱువల్క కున్న చక్రి, భూరవింద యగుచు
మామ మీకూఁతునకుఁ జింత యేమి వల ,

తే. పెద్ద లైతిరి మీరు సంప్రీతి నెపుడు, చూడుఁ డొప్పుగ మాయింటి సుభగయువతిఁ డ
యనుచు నుండఁగ నొకగంభ మొనరఁ బట్టు, కొని ప్రియోక్తుల నత్తయిట్లనియె నపుడు.

తే. అయ్య మాపద్మనేలుము నెయ్యమార, దాని కొక కష్టమెఱుఁగదు దైత్యనాశ
బాల సుకుమారి లక్ష్మితోఁ బగఁగువాఁడ, వగుట పెక్కులు చెప్పంగ నగు నెనాకు.

వ. అంత రమాదేవికిని వకుళమాలికకును జెప్పఁదగిన వచనంబులు చెప్పె నంత నా హరి ప్రయాణంబై యున్నయెడ నా రాజేంద్రుఁడు శాలితండులంబు లిన్నూఱు లక్షల భారువులును, ముద్గధాన్యంబు ముప్పదిభారువులును, తింత్రిణీఫలేక్షుఫలంబులు నలుఁబదివేల భారువులును, సహస్రశర్కరాభాండంబులును శతశర్కరమధుఘటంబులును, కదళీకూష్మాండ కందమూలాదిశాకనిచయంబులు, హింగుళీయాది పాకపదార్థంబులును, హయగజస్యందనంబులపై నిడి శ్రీనివాసార్పితంబుగ దత్తంబు చేసె, మఱియు దాసీజనశతంబును ద్విశతదాసజనంబులును, దశసహస్రగోవులును, దివ్యపర్యంకాద్యనేకోపకరణంబును, అరణంబుగా నిచ్చి హరి సాన్నిధ్యంబునకుఁ గ్రమ్మఱ వచ్చినం జూచి శ్రీనివాసుండు లేచి యిట్లనియె. 233

సీ. అవనీశ మీసుతఁ గరణంబు తగుమాత్ర, మీ వలె నింతమాకేల ననఁగ
నాకాశనృపుఁ డిట్టు లనియె లక్ష్మీపతీ, కేమి తక్కువ గాని హెచ్చు గాను
బూని మీకీయను నేనెంతవాఁడను, గలుముల చెలి మాకుఁ గరుణ మెఱయ
నిచ్చిన దిచ్చితి నింతమాత్రం బైనఁ, గైకొనుఁ డని పల్కి కరము మోడ్చి

తే. నపుడగస్త్యాశ్రమంబున కరిగి వలనుఁ, బద్మనిఁకఁ బంపుఁ డనఁగ నా పద్మతండ్రి
సుతనుఁ జూచి ప్రియంబార సురుచిరోక్తి, తెలసఁగఁ జెప్పె మఱింక నీ వపుడు చక్రి.

వ. వెనువెంటం జను మనినం దల్లియు నిట్లు వచించె. 235

చ. అని విని పద్మ సంప్రియము నంబను జేతులఁ గౌఁగిలింపఁగా
నెనరున బిడ్డ నెత్తి ధరణీపతి కన్నుల నీరునింపుచున్
మనమునఁ బ్రేమ ముద్దులిడి మచ్చికమైఁ దగ గారవించి యి
ట్లనియె విచారమేల సిరి యంతకు నున్నది పో కుమారికా. 236

సీ. నాకన్న నెక్కువ నళినాక్షి నిను సిరి, మన్నించుచుండు నెమ్మనము దనర
నది గాక వకుళ నిన్నాదరించుచు భక్తి, నేఁ గృప ననట పోషించుచుండు
హరి సిరి నినునొక్క సరణిగ నీక్షించు, నేల చింతించె దీ వేల యగుచుఁ
బతిభక్తి గల్గి నీ వుల్లాసమున వేంకట, గిరియందు సిరితోడఁ బరఁగుచుండు

తే. ర్వైభవంబును సరవి దంపతీసుఖమ్ము మీఱ, నీవు నిత్తువు మాతోడ నెమ్మి నిటను
నడిగి యిచ్చుట వారలానందమునకిచ్చి. పరఁగ నిట్లని పల్కె నిందిరను జూచి. 287

తే. నాంది వైసర్జనము చేసి వరధవుండంత నునికిచ్చి యటఁ గడు సమ్మో
ద్ధ ధు మిత్రాలకును సంపత్కి మ్మైనది గానఁ గరుణ చూడుము తల్లి 288

సీ. ఆటలాడుచునుండు నపుల రేయేపనిపాంట, నెట్టినో తప్పాప్ప నాలుగు దిక్కులను
కావున మీరు చక్కగను బుద్ధిశికె చెప్ప, వినుకని విద్యకానలయు నవి
నామఅంగున నిన్ని నాస్తునని నిపుడు మీ, మొంగునం జేర నెస్మరించి గొందు
బిడ్డలు లేకయు పెద్దకాలంబుండి, కాంచి నీకన్యకను ప్రియమునం
తే. బెంచి నీచేతి కిచ్చితిం బిన్నపడుము, నెట్లు ప్రోచిన మాభాగ్య మింక నేను
జెప్పనలసిన మాటలు జెప్పినాండ, ననుచుం గన్నీరు నింప నిట్లనియె లక్ష్మి. 239
మ. ధరణీదేవి ముదంబుతో జనకి మాతాపరము నీకేల నేం
బరంగ న్నున్ను నీసుతం గరుణమై పాలించి లక్ష్మీ మ ప్రీ
హారియం నున్న చింతసేయ కింక నీ నానందవిత్తంబునన్
గరుణం జూడుము మమ్ముం బెద్దవు సుఖఖ్యాతిం నగం బొందుమా. 240
వ. అనుచుండం బద్మావతిం జూచి ధరణీదేవి యిట్లనియె. 241
తే. వినవె నామున్నుపట్టి వివేకముగను, హరికి నీకికిని శ్రీవేంకటాద్రియందుం
గీర్తి నొందుము భక్తసంఘార్తి నీవం, జేయుచును తల్లి! పతితోడం జేరి పొమ్ము.
క. అప్పద్మావతి తల్లిని, తప్పక కని సముల నొప్పగాను నెడలక
జెప్పల నడ్డము సేయుము, నప్పుడు పతితోడ వియ్యని కఠిముఖి యయ్యెన్. 243
వ. అంత శ్రీనివాసుండు లక్ష్మిని పద్మావతి తోడ్కొని గరుడవాహనము నెక్కి బ్రహ్మ
నులతోడ నగస్త్యాశ్రమంబునకుం బోయి బ్రహ్మరుద్రాదులకుం దమ కాదినంబంను
నగస్త్యులు తన తపోబలంబున నానందమ్ముగ విందులు చేయించె. నమ్మఱునాఁడు
బ్రహ్మాదులతోడ వేంకటాద్రికేగి యన్నలు సెల్లించు గ్రమ్మర విందు లానరించి
గారవింప వారల్లను మాధవుండా జామాత్రికుండుగా దమ నివాసంబుల కేగిరి సిరి
కొల్లాపురంబునకుం బ్రయాణం బై హరిం జూచి సవినయంబుగ నిట్లనియె. 244
తే. దేవ కరవీర పురి కరుదేరవలయుం, గరుణతో సెలవిమ్ము మా కంజనయన
విని శిరమువంచి విన్నదై వెన్నుం డెపుడు, కమలనేత్రను జూచి తాం గరము పట్టి.
వ. ఇట్లు వక్కాణించె. 246
సీ. ఇందిర నన్ను నీ వెడంబాసి పోను గా, ళ్లాకునే నిన్నుం బొమ్మంచు నాకు
నోరాడునే? నీవు నూతనబంధుల, నాతె నిలవిమ్మంచుం బలుకం దగునె?
పద్మావతిని నీవె పాలింప వలయు నీ, కన్యను పోషింపం గలనె తగునె?
యకట నీవింనుండి కరిగినకతముచే, ధనదుం డిచ్చిన యప్పు దప్పకుండ
ఆ. నేను దీర్పంగలనె? యియ్యెడ నాకూడ, నుండు మన్నిటకు నఖండసౌఖ్య
దాయిని వయి నన్ను ధన్యునిజేయుము, నాకు దిక్కుగలదె నీకుం దప్ప.
వ. అనిన విని యిందిర మందహాసమందరవదనారవింద యగుచు నరవిందదళాక్షున 248
కిట్లనియె.

మ. సకలజ్ఞత్వము డాఁచి దివ్యమహిమల్ చాలించి పద్మావతిం
బ్రకటాసక్తిని బెండ్లియాడితివి సౌభాగ్యంబు నీకిచ్చి నే
నిఁక నెందుండిన చింతలేదు నను నీ విందుండు మంచు న్వచిం
పక పంపింపుము వచ్చెద న్మఱల నో ప్రాణేశ శీఘ్రంబుగన్. 249

చ. అన విని వెన్నుఁ డిట్లనియె నంబుధికన్యక నేను రాముఁడై
జననము నొంది యున్నతఱి జానకివై మఱి లంకలోన ము
న్నొనరుచు నున్న వేదవతి నొప్పి వివాహము చేసుకొమ్ము నీ
వనిన రహస్యమూర్తి హృదయంబున నున్నదొ లేదొ యెంచుమా. 250

మ. అనలం బందుఁ జెలింపకున్నపుడు నీ కాప్తంబుగా మేలు చే
సిన యావేదవతీ వధూమణియ రాజీవంబులో నుండఁగాఁ
గని యాకాశనృపాలుఁ డీసతిని తా గారాబుగాఁ బెంచె నీ
వని యున్నట్టి విధంబుఁ దప్పక వివాహంబైతిఁ బద్మావతిన్. 251

శా. నే నీవాక్యము మీఱరా దనుచు నీ నీరేజపత్రేక్షి ని
ట్లానందంబుగఁ బెండ్లియాడితిని నిం కన్యోన్యభావంబుగా
దీనిం బాలనమాఱఁ జేయుటకు నీదే భారమై యుండఁగాఁ
దైనం బైతివి తేరకత్తెవలె నాపైఁ బ్రేమ యింతేగదా. 252

ఉ. పావనమూర్తియైనముని పాదము నాయురమందుఁ దాఁకఁగా
నీవపు డల్గి పోయితివి నిన్నెడబాసిన జాలిచేత నే
నానల నన్నియు న్విడిచి యార్తిని బొందుచు వచ్చి పుట్టలో
నీనఱదాఁక యుంటి నిపు డింపుమునీ యురమందుఁ జేరుమా. 253

చ. నను విడనాడి దూరముగ నర్మిలి నెంచక తొంటియట్ల నేఁ
జనెదని చెప్పఁజేల పతి సన్నిధినుండుటె ధర్మ మింతికిం
దనకును దవ్వునుండుటకు ధర్మము గాదని నీ వెఱుంగవే
గనుక యురంబునం బ్రియముగా వరభూషణరీతి నుండుమా. 254

మ. అని నారాయణుఁ డానతీయఁగ మహాయాసంబుతో లక్ష్మి యి
ట్లను నోనాధ భృగుండు నీయురమునం దజ్ఞానియై తన్నినం
గున నివ్వో నిలుఁనంగ లేక యటు సంతోషంబుగా నిల్చి నే
వనిశంబు న్మదిఁ గుందుదాన నిఁక నే మందుం ద్రిలోకేశ్వరా. 255

శా. కాలంబీగతిఁ జేసె నా భృఘ నవంగా నేల నాయందు నీ
[illegible] యారసం బిడిన చో మేలొందుచు న్నుండెదన్
లీలామానుషవిగ్రహా యిఁక సద్యా లీలం దగంగన్య న
[illegible]మది కిప మియ్యం నని వ్యాంభోజాక్షు మన్నింపవే. 256

క. శ్రీరాముఁడ వైనప్పుడు, వారక నే వేదవతిని వరకృపతో నీ
వారయఁ గొనుమని చెప్పితి, వారింతం బెండ్లియాడి యైనది వేడ్కన్. 257

వ. అని ప్రియోక్తులం బద్మావతిని గారవించి హరికి సంతసంబున సేవఁ జేయుమని యనేకప్రకారంబులుగ బుజ్జగించి చెప్పి వకుళమాలిక నీక్షించి యిప్పుడంతని బోషించుచుండుమని నియమించి వారికి మ్రొక్కి రమాదేవి కొల్లాపురంబు చేర చక్రిని హృదయకమలమునం దిడుకొని సుఖస్థితినుండె నంత వేంకటేశుండు అగస్త్యుని వీక్షించి యిట్లనియె. 258

తే. సంయమీశ్వర వేంకటాచలము చేర, మేము వోయెద మని పల్కఁ గా మునీంద్రుఁ
డనియె షాణ్మాసపర్యంత మహిగిరీంద్ర, మెక్క [illegible] ర పెండ్లికొమరులో యిందిరేశ.

క. అనఘా షాణ్మాసంబులు, చను నంతకు నిచటనుండు సంతోషము చా
లన విని వేంకటగిరిపతి, తనసతితో నచట నుండెఁ దద్దయు వేడ్కన్. 260

వ. అంతం గొన్నిమాసంబులకు నాకాశరాజేంద్రుండు వైకుంఠంబున కరిగిన వసుధానుం డుత్తరక్రియ లొనర్చి దూతమూలకముగ నారాయణపురంబునకు నవ్వార్త విని పోయి తొండమానుని విచారించి దుఃఖించుచుండినపద్మావతి నూరడించె ననిన విని శౌనకాదు లిట్లనిరి. 261

సీ. ఆకాశరాజు శ్రీహరిపదంబునఁ జేర, విమలుఁడై వోయిన వెనుక యతని
తమ్ముఁడు తనయుఁ డిద్దఱునుండి రందుఁ బ, ట్టార్హుఁ డెవ్వం డయ్యె నావిధంబు
చెప్పు మటన్నఁ దా నప్పుడు సూతుండు, మునులార నృపతితమ్ముఁడు ధరిత్రిఁ
దనదైన నగనృపతనయుండు తమతండ్రి, యేలినరాజ్యమే నేలవలయు

తే. ననిన విని తొండమానుండు నాగ్రహించి, పలికె నిరువురమునుగూడి భండనంబు
చేయుదము నీవు మించి గెల్చినను బృథ్వి, నీది నే మించి గెల్చిన నాది ధాత్రి.

క. అని యిర్వురు పౌరుషముల, ననయముఁ గయ్యం బొనర్ప నేతెంచి హరిం
గని తొండమానుఁ డనె ని, ట్లని వీర్యం బారఁ జేయు మని మతి యనియెన్.

సీ. వసుదేవసుత నేను వసుధానుఁ డీక్షితి, కొఱ కింక ఘోరాజి మెఱయఁజేయ
వలయుఁ దోడ్పడు రమ్ము చెలఁగి నీవన నవ్వి, తన మది నిటు దాను దలఁచె శౌరి
తొండమానుని కేను దోడుగఁ బోయితి, నైనఁ బద్మావతి కలుకపుట్టు
తనతమ్ముఁ డగు వసుధానుని ప్రక్క నే, నుండిన సతి చాల నుత్సహించు

తే. తొండమానుండు పరమభక్తుండు నాకుఁ, బరఁగ వసుధానునిం గన బావమఱఁది
గనుక యిర్వురితోను సఖ్యంబు వొసఁగఁ, జేయవలె దీని కింక నేమి సేయు దకట.

మ. అని యోచింపుచుఁ దొండమాను నపు డయ్యబ్జాక్షుఁ డీక్షించి యి
ట్లనె నోమామ మహాజియం దిపుడు తోడై నేను నీదిక్కు న

చ్చిన పద్మావతి తోడఁబుట్టు కొఱకై చింతించుచుండు నమ్మదిఁ
నిను వీడం దగ దెట్టులైన జయమే నీకెట్టుగా నుంచెదన్. 265

సీ. అని రహస్యంబుగ నతని కొప్పగఁ జెప్పి, సమ్ముదంబునఁ దనచక్ర మిచ్చి
పంపించె నటుమీఁద బావమఱఁది వచ్చి, తనకుఁ దోడుగఁగ విని రయమున
లేచి యావకుళమాలికకుఁ బద్మావతి, నం దొప్పగించి నెయ్యంబు మెఱయ
బావమఱఁదితోడఁ బైనమై నారాయ, ణాఖ్యపురంబున కరిగి యచట
తే. భండనము చేయఁ జతురంగబలములందుఁ, గొలువఁగా బావమఱఁదిని గూడి సమర
భేరి వేయించె నప్పుడా ఘోరరవము, తొండమానుండు విని మహోద్దండుఁ డగుచు.

క. శరచాపంబులు గైకొని, సరవిగ ధైర్యంబు గదుర సంగరమునకుం
హరికిని వసుధానునకును, సరగున నెదురేగి నిలిచె సంరంభముతోన్. 267

వ. అప్పుడు హరియును వసుధానుండును గనకరథంబు లెక్కి వీర్యవీరులై నిల్చి యుండుటం జూచి తొండమానుండు తనరథముపై నుండి నిజచతురంగబలంబులం బరబలంబుపైఁ బురికొల్పి నప్పు డుభయబలంబు లుప్పొంగి రథంబులుమీఁద రథంబులును గజంబులమీఁద గజంబులును ఘోటకంబులుమీఁద ఘోటకంబులును గాల్బలంబులపైఁ గాల్బలంబును బడి యొండొరులు కరవాలంబుల ఝళిపించుచు నఱకుచు నుఱుకుచు ధనుష్టంకారంబు చేసి బాణంబులం బ్రయోగించుచు డాయుచుం గుదియుచు నఱచుచు బాహాస్ఫాలనంబుచేసి ప్రతాపంబులు వల్కుచుం గుంతలంబులఁ గ్రుచ్చుచు ముద్గరంబుల నొడిసిపట్టి ద్రిప్పుచుం బొడుచుచు శూలంబుల నాటించుచుం బూర్వ పశ్చిమసముద్రంబులు దారసిల్లినభంగి పోరుచుండిరి తొండమానునిబలంబు లరిబలంబునంబడి పోరాడంజాలక యుఱుకుచున్నం జూచి నిలునిలువో తగ దని పిలచి వసుధానుండు తనరథంబు దోలించి చండకాండంబులం బ్రయోగింప నది యోపంజాలక తొండమానుం డుద్దండ పరాక్రమంబు పెంచుకొని వాడిశిలీముఖంబు లాక్కమ్మడి వృష్టివలెఁ గురియింప నతండు రోషభీషణారావంబు సేయుచు హరియొసంగిన చక్రంబు వైవ నప్పు డాచక్రంబు ప్రళయార్కబింబంబుచందంబున వచ్చుచున్నం జూచి హరికఱకు కోపంబున నతనికడ్డంబుగ నిలిచె నప్పుడాచక్రంబు శ్రీనివాసునిపైఁబడిన నాహరి మూర్ఛాక్రాంతుఁడై రథంబుపైఁ బడుటం జేసి భీతిల్లి తొండమానుండు శస్త్రాస్త్రంబులు విడచి నిజరథంబు డిగ్గి హరి రథంబుమీఁది కరిగి పన్నీటం దడవుచుం దాలవృంతంబుల విసరుచుండె నపుడా వసుధానుండును బాష్పపూరితాక్షుండై రథంబుదిగి హరిరథంబుపై కరిగి కప్పురంపుపలుకులు నమలి చెవినూఁదుచుండ శ్రీనివాసుండు కొంతొకతడవుకు మూర్ఛ తెలిసి లేచి కూర్చుండినం జూచి కరకమలంబుల మోడ్చి తొండమానుం డిట్లనియె. 268

క. హరి నే వసుధానునిపై, నరిభీకరచక్ర మేసి నపు డడ్డముగా
సరగున నిల్చితి వంచునఁ, బోరిఁ జక్రము దాఁక మూర్ఛఁ బొందితి వకటా. 269
క. నీ కపకారము చేసిన, ప్రాకట పాపంబు నన్నుఁ బాయుట కొఱకై
జోకను గాశికిఁ బోవలె, నాకిప్పుడు సెలవొసంగు నళినదళాక్షా. 27
క. వసుధానున కొగిఁబట్టము, పస మీఱఁగఁ గట్టి రాజ్యపరిపాలన తా
నెసలారఁ జేయుని మ్మిక, వసుమతి నే నొల్ల నిఁక వనజదళాక్షా. 27
క. అని విని హరి వసుధానుని, గనుఁగొని యిట్లనియె నిన్నుఁ గాంచిన జనకుం
డనఘుండై పరలోకం, బున కేగెను విన్నతండ్రి పుణ్యముకొఱకై. 27
క. ఘనగంగానది కరిగెద, ననుచున్నాఁడ నిను కిప్పు డాలోచన నిం
పొనరఁగఁ జెప్పుము నీ వన, విని వసుధానుండు పలికె వినయము దనరన్. 27
సీ. హరి నీవు నన్ బ్రోవ నడ్డంబుగా రాఁగ, నిసుపుమ చక్రంబు నిన్నుఁ దాఁకె
నపుడు మూర్ఛిల్లితి వట్టిపాపము వోవ, నింక నిందుండి రామేశ్వరమున
కరిగెద నగ్రజుఁడైనట్టి మాతండ్రి, పట్టంబుఁ బినతండ్రి గట్టుకొనుమ
టంచుఁ జెప్పుము మది నలరంగ ననఁగ నా, శౌరి చూచి యగస్త్యసన్మునీశు
తే. శుకమునీంద్రుని రావించి సకలవిషయ, ముల నెఱింగించి యిటు సేయవలయు నని
నవ్వి వా రట్లు లనిరి శ్రీనాథ వీరి, కించుకేనియు నోపిక యెడఁదలేక. 2
సీ. కాశిరామేశ్వరగతులేల వీరికి, నన్నదమ్ముల పాళ్లు నరసి మీరు
గగనాఖ్యనృపునిపాలుగాఁ బంచి యీ వసు, ధానుని కిపుడియ్య ధర్మమగును
దొండమానుని పాలు తొండమానునికియు, నట్లు సేయుట మంచి దగును వినుము
ఆ. వేఱువిధము సేయ విధి తప్పు నని మా లపుడు పల్కఁ జక్రి యాసుధర్మ
సామ్ము రెండు పాళ్లు చొప్ప ంచి, వారికిచ్చి మునులఁ బంపె యంత. 2
ఎ. తాను వేంకటాద్రి కరిగి పద్మావతితో సంతసంబున నుండె. 2
తే. అర్ధరాజ్యము వసుధానుఁ డలర నేలు, చుండఁగా నర్ధరాజ్యంబు తొండమానుఁ
డేలఁగాఁ బుణ్యపరిపాకకాల మొదవ, నప్పు డాన్నపుఁ డాత్మ నిట్లని తలంచె. 1
ఉ. వేంకటనాయకుండు మఱి విష్ణువగాని నరుండు గాఁడు నే
మంకుగుణంబుచే మనుజమాత్రుఁడటంచుఁ దలంచుచుంటి నా
పంకజనేత్రు దివ్యపదపంకజము ల్మది నమ్మి భక్తిమై
నింక నిజంబుగా నతని నేర్పడఁ బూలను బూజసేసెదన్.
క. ఆ పరమాత్ముఁడు మనుజుం, డై పద్మావతినిగూడి యల్లునిఁ దెలిఁ దాఁ
గాపట్యముతో మెలఁగుట, లీపట్లం దెలిసె నిందిరేశుని మహిమన్.
సీ. అని యగస్త్యాశ్రమంబునకు వేగమ వచ్చి, శేషాద్రి మర్మ వేడ్క మమరఁ
దలియనడ్గిమఱంద సిలువక హరిచెంతఁ, జేర ప్రా చిత్తమందుఁ

దనరంగ నప్పుడు దండప్రణామంబు, లం జేయు నక్కమలాక్షుఁ డెలమి
చూచి యిట్లనె నృపా యీచందమున నాకు, మామపై మ్రొక్కుట యేమిధర్మ
తే. మనఁగ నాతొండమానుండు ఘనత మెఱయఁ, గాంచి యో మాధవా మా యనుంచినన్ను
వెత్తివానిని గాఁజేయ వేడ్కనీకు, నహహ యిఁక నిన్నుఁ బాయక యాత్మయందు.
వ. ధ్యానించుచుండెద నంతియుం గృతార్థుం డైతి నని యనేకవిధంబులఁ బ్రార్థింప నాచక్రి విశ్వరూపంబుఁ జూపుటంజేసి తొండమానుండు వెండియు నిట్లనుతించె.

దండకము. శ్రీమద్రమాధీశ జీమూతసంకాశ కాలత్రయాతీత కంజాతసంజాత తాతా జగత్త్రాత వేదార్థనిర్ణేత భూతాత్మ సీతాధవా సద్గుణవ్రాత పూతావనీజాత నాథా శచీనాథ దాతా మహాఘోర దైత్యాద్రి దంభోళిధారా సహస్రార సంచార ధర్మాద్రిధీరా సదాసింధుగంభీర మందాచలోద్ధార నారాయణానంత నీపాదముల్ చూడ పాతాళమై శీర్షభాగంబు నీక్షింపఁగా సత్యలోకంబునై మధ్యదేహంగము ల్మర్త్యలోకంబులై నేత్రముల్ సూర్యశీతాంశులై శ్రోత్రము ల్దిక్కులై నాసికాంగంబు నాసత్యయుగ్మంబునై జిహ్వ నీరప్రభుండై మహాకుక్షి యంభోధిబృందంబునై నాడులెల్లన్ బ్రవాహంబులై రోమముల్ వృక్షజాలంబులై శల్యముల్ సర్వశైలంబులై కేశపాశంబులున్ మేఘజాలంబులై ప్రాణము ల్గంధవాహుండునై బాహు లింద్రాదులై దివ్యగుహ్యేంద్రియంబుం బ్రజానాథుఁడై వృష్టిసద్వీర్యమై సుస్తనంబెన్నఁగా ధర్మమార్గంబునై వెన్ను ధర్మంబునై సారవాగింద్రియం బగ్నియై దంష్ట్రలుం దండహస్తుండునై మించె నిత్యాద్భుతంబు లీ వేళ నీయందుఁ గన్పింపఁగా మిక్కిలిన్ వేయుశీర్షంబులున్ వేయునేత్రంబులున్ వేయుహస్తంబులున్ వేయుపాదంబులున్ గోటికోట్యర్క సంకాశ పూర్ణప్రకాశంబుచే నొప్పు నీవిశ్వరూపంబు నేఁ జూచి శక్తుండ నే, దేవ పూర్వస్థితి న్నీ మహాసౌమ్యరూపంబు నేచూపి రక్షింపుమీ శా చిదాకాశ శేషాచలేంద్రా తిరీకుండ సత్పట్టణాధీశ్వరా నారసింహప్రభూ శ్రీనివాసా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 282

వ. అని యనేకవిధంబుల వినుతించిన నాహరి సంతసించి తనవిశ్వరూపంబు మాని యెప్పటియట్లనుండి తొండమాను జూచి యిట్లనియె. 283

క. మామా నేను వినోదము, గా మనుజుఁడ నగుచు వేడ్కగా మీకన్యం
బ్రేమమునఁ బెండ్లి యాడితి, నీమీఁద గృహస్థధర్మ మేను వహింతున్. 284

క. అమరఁగ వేంకటశైలా, గ్రమునం దనయుంబు మెఱయఁగాఁ గనకమయం
బమలమణిరచితభవనమ్ము క్రమముగ భావింపు విశ్వకర్మ [illegible] 285

సీ. దేవాలయంబుగ్గ దీ[illegible]పు మెట్లన్నఁ, గుప్పురుగ నాకచంద్ర గో[illegible]ములు
ద్వారసప్తకమును [illegible]స్తుశాస్త్ర ప్ర, కారంబు గాను [illegible]రింప

మందుఁ గట్టించి న న్నందుంచి నీవు ప్ర, కాశునిజేయుం నీకలియుగమున
మును పీనగంబుమీఁదను నీవు ద్రవ్వివ, బావి గట్టడమును బాగుమీరఁ
తే. జేయుమన నద్భుతంబంది శ్రీనివాస, బావి నే నెప్పు డా స్వర్ణ పర్వతమునఁ
ద్రవ్వలేదని నృపుఁడన నవ్వి నృపుని, గాంచి యిట్లనియెఁ శ్రీకాంతుఁ డపుడు.
క. మనుజేశ్వర జన్మాంతర, మునఁ జేసిన యట్టిధర్మములు మఱచితి నే
యనుమానించెద వది నే, వినుపించెద నిచట నీవు వేడుక మీఱన్. 287
క. విను వైఖానసవంశం, బున నుద్భవమైన విప్రముఖ్యుఁడు విమలుం
డను శాంతుఁడు సద్గుణగణుఁ, డనఘాత్ముఁడు గోపినాథుఁ డనుఘనుఁ డవనిన్.
తే. కృష్ణలీలల విని చొక్కి గెంట కతెని, కలియుగాదిని పూజింపఁ దలఁచి పోళ
దేశమునకేగి యచ్చట ధీరుఁ డగుచుఁ, దపము చేయుటకై కుశస్థలిని నిలిచి. 289
సీ. శ్రీకృష్ణరూపంబుఁ జిత్తమునందుంచి త, పంబుసేయఁగను గోపాలవేష
ముల నేను బ్రత్యక్షముగ నిల్చి వరమేమి, కావలెనని పల్కఁగా నతండు
పరమాత్మ కృష్ణరూపంబులో మీరుండ, నెలె నేను బూజింపవలయు నట్టి
సద్వరంబీయుమో స్వామియంచు నడిగ, నతని కిట్లంటి శేషాద్రియందు
తే. శ్రీనివాసుఁడనంగఁ బ్రసిద్ధిఁ నొంది, యుంటు నన్నంతుఁ బూజింపు చుండు కృష్ణ
కేంద్రమునఁ బూజగొన నిది వేళ గాదు, గాన నిఁక లేచి వేంకటశైలమునకు. 290
చ. జనుమని రంగదాసుఁ డనుసజ్జనుఁ డొక్కఁడు దారిలో పలన్
గనఁబడువానిఁ దోడుకొని కాననభూముల దాఁటి పోవఁగాఁ
గనకమయాద్రి ముందటఁగఁ గన్పడు వేడుక మీఱ నంతు నీ
వును నతఁ డేగ నే నెలమి నొందఁ బ్రసన్నుఁడ నయ్యెదం గృపన్. 291
తే. శూద్రుఁడైనట్టి రంగదాసుండు పుష్ప, తులసికోదళములను సంతోషమెసఁగఁ
దెచ్చి నీచేతికిచ్చు సందేహ మాత్మ, నుంచ కవిగొని పూజించుచుండు నన్ను. 292
ఉ. అచ్చటఁ గృష్ణలీలల నొయారముగం బ్రకటింతు నీకు నే
నెచ్చుగ వింతవింతలుగ నేడ్తెఱ నావల నీ కుశస్థలే
వచ్చి సభక్తి నర్చనలు వారక చేయుచు నుండు రంచు నే
నిచ్చితి సద్వరం బని యన్పృత్యుఁడ నైతిని ధాత్రినాయకా. 293
సీ. వరవిపుల్ దండుండి వచ్చుచుండఁగ రంగ, దాసాభిధానుఁడు దారియందు
జతగూడఁగా శేషశైల మాయిర్వురు, చేరి న న్నచట వీక్షించి మ్రొక్కి
యా రంగదాసుఁ డే యచ్చట నొకబావిఁ, ద్రొవ్వి గట్టునఁ బూలతోఁట [illegible]
[illegible] తులసిదళ [illegible]ంబులొసంగ, భూసురుం డవిగొని పూజసేయు

[illegible] గాండి.

తే. వావిధంబుగఁ గొన్నిరోజు లరిగె నవల, సకలజన మోహనం బౌ వసంతఋతువు
వచ్చె నాదాసుఁ డడవిలో వరసుమములఁ, బుట్టలోనుంచుకొని వచ్చి పుష్కరిణిని.

తే. జలకమాడెడు గంధర్వసతులఁ జూచె, నపుడు చిత్తంబు గలఁగి వీర్యంబు జారి
నందు కపవిత్రగాత్రుఁడనైతి ననుచుఁ, బుష్కరిణిలోనఁ గ్రుంకి తెప్పనను బోయి.

సీ. కుసుమముల్ క్రమ్మఱఁ గోసి తెచ్చిన నంతఁ, గోపినాథుఁడు చూచి కోపగించి
స్వామిని పూజించు సమయంబునకుఁ బూలు, తులసి దేనైనవి దుష్టచిత్త
గర్వించి నెడితివి గావున నింతుండ, కరిగి యధోలోకమందుఁ బుట్టు
మని శపింపఁగను వాఁ డడరి శోకింపఁగ, నే జాలినొంది మన్నించి పిలిచి

తే. దోషభోగ్యుఁడనే నీవు దుఃఖపడక, రంగదాసరి నీమనోరాగ మింత
చేసె బ్రాహ్మణశాపంబు సిద్ధముగను, నే నివారింప లేనట్లు గాన నిపుడు 296

తే. పుష్కరిణిలోన మునిఁగి యీబొంది విడువు, మటను ధర్మమహీపతియందుఁ జేరి
నాగకన్యకగర్భంబునఁ జనించి, ధారుణిం దొండమానాఖ్యఁ దనరి యవల 297

సీ. వసుధ నేలుచును నావాఁడవయ్యెదవు సి, ద్ధముగ నాసేవ వ్యర్థంబుగాదు
చింతింప కిపుడు నేఁ జెప్పినపని సేయు, మన రంగదాసుఁ డం దట్లచేసె
నతఁడు నీవై పుట్టి హితము రెట్టింప నా, భక్తుఁడ వైతివి పార్థివేంద్ర
పూర్వజన్మమున నేర్పుగ నీవు త్రవ్విన, బావి యిందున్నది భద్రముగను

తే. జక్కఁ జేయింపు మిఁక నది శాశ్వతముగ, నుండు నేఁదాల్చి విడుచు మనుండు పుష్ప
ముల ధరించుట కిది ధర ముఖ్యముగను, జారుశుభమూర్తి తొండమాన్ చక్రవర్తి. 298

చ. అని హరి యానతిచ్చిన మహాద్భుతమంది ధరాధినాథుఁ డి
ట్లనియె మహానుభావ సకలాత్ముల కాత్మవు నీవు గాన నా
జననము పూర్వజన్మగతి సర్వము చెప్పితి వాదిదేవ నే
మనుజుఁడఁ గాన నీత్రిగుణమాయ నెఱుంగుదునే పరాత్పరా. 299

క. అని బహువిధములుగా నిటు, వినుతులు గావించి హరిని వీడ్కొని యపు డా
జనపతి సంతోషించుచు, ఘనభక్తి చెలంగ విశ్వకర్మను గొనుచున్. 300

వ. వేంకటాద్రిఁ జేరి తామున్ను త్రవ్విన బావిని బాగుచేయించి స్వామివారికి దేవాలయంబు నిర్మింపు మనిన విని యావిశ్వకర్మ విధిచొప్పు దప్పక ప్రాకారత్రయంబును గోపురద్వయంబును సప్తద్వారంబులును, స్వామి నిజాస్థానమంటపంబును, గోశాలయును, ధాన్యశాలయును, వస్త్రభూషణాగారంబును, శయ్యాగృహంబును, వైవాహిక మండపంబును, తైలఘృతాలయంబును, అన్నశాలయును, భూతీర్థకూపంబును, నిర్మించి యన్నిటకు మధ్యప్రదేశంబునం దాశాస్త్ర ప్రమాణోన్నతవిమానంబు రచించి తదుపరి శాతకుంభంబునుంచి విశాలవీథిత్రయంబు గావించి

వేంకటాద్రికి భక్తవరులు వచ్చుటకు యోజన మార్గసోపానంబులును, నడుమ నడుమ మండపంబులును, నీరాగారంబులును, నిర్మించి సకల పదార్థాకర్షణంబు సేయించి యాయాగృహంబులయం దుంచి గిరిడిగ్గి హరిచెంతఁజేరి మ్రొక్కి యిట్లనియె. 801

మ. హరి మీసత్కృప చేత వేంకటగిరీంద్రాగ్రంబున న్మీకు మం
దిరముం జెల్వుగ నైన దంచు దగి సదా దేవిం బ్రియం బారఁగాఁ
దిరమై యుండఁగ నేను కింకరుఁడనై దేవా! సభక్తిన్ భవ
ద్వరపాదంబులఁ బూజసేసెద మునివ్రాతాత్కృపాంభోనిధీ. 802

వ. అని తొండమానుండు విన్నపంబు సేసిన. 803

క. ఘనవైఖానసవంశం, బున నుద్భవుఁ డైన విప్రముఖ్యునితోడన్
వనజాక్షుఁడు శుకకుంభజు, లను దోడ్కొని వేంకటాచలముమార్గమునన్. 804

క. వచ్చుట కున్మత్తుం డగు, టచ్చట వసుధానుఁ డెఱిఁగి యబ్జాక్షునకున్
మెచ్చుగఁ బద్మావతి కం, దిచ్చెదనని భూషణములు హేమాంబరముల్. 805

తే. తెచ్చి వారల కర్పించి దీనవదనుఁ, డగుచు నుండఁగఁ జూచి యిట్లనియెఁ జక్రి
చింత నీకేల వసుధాన, శేషగిరిని నిలచి యుండెద మునిపల్కి నెమ్మి మీఱ. 806

ఆ. మఱల నిట్టు లనియె మచ్చిక వాక్యల, నాదరింపుచుండు మబ్జనేత్రి
జూచుకొనుకు దండకూర్మాద్రి కేపుడైన, వచ్చి పోవుచుండు వసుధ శేలు. 807

వ. అని యిష్టంబు చెప్పి సంతసింపఁజేసి వాని వీడ్కొని పద్మావతీసమేతుండై తొండమానుని దోడ్కొని మంగళవాద్యముల మ్రోయ వికృతినామసంవత్సరంబునఁ బాడ్యమితిథియు నశ్వినీనక్షత్రంబును గురువాసరంబును, గూడిన శుభదినంబున సాయంసమయమునకు వేంకటాద్రిఁ జేరి వైఖానస బ్రాహ్మణునివలన వైఖానసాగమోక్తప్రకారంబునం బుణ్యాహవాచనాది కృత్యంబు లాచరింపించి సుస్థిరలగ్నంబున బ్రహ్మఋషులు శుభదాశీర్వచనంబులు సేయ శ్రీనివాసుండు మంగళకరంబగు నానందనిలయంబునం బ్రవేశించె నప్పుడు బ్రహ్మేంద్రాదు లానందంబుగఁ బుష్పవృష్టి గురియించి శ్రీనివాసుని చెంతఁజేరి నుతించిరి. అంత వైఖానస సద్విజుండు ద్వారపాలకుల నిల్పి యథాప్రకారంబుగ హరిం బూజించె నప్పుడు హరి పద్మపీఠంబుమీఁదఁ బాదంబును నిల్పి కటిప్రదేశంబున వామకరంబునుంచి దక్షిణ పాదప్రదేశంబును దక్షిణకరంబుతోఁ జూపుచు బ్రహ్మాదులంజూచి యిది పరమపదంబని పలికె నంతఁ బద్మజుం డా హరిసాన్నిధ్యంబున రెం డఖండదీపంబు లుంచి యింద్రాదులతో నిట్లనియె. 808

సీ. ఎందాక కలిధర్మ మిద్ధాత్రియందుండు, నందాక దీపద్వయంబు నుండు
నెందాక దీపంబు లొందును వందాక, మహనీయదివ్యవిమాన ముండు

కలియుగం బడఁగిన మలుఁగుదీపంబులు, నపుడు విమాన మాయవని చెల్లు
నవ్విమానము వడినప్పుడే వేంకటేశ్వరుఁడు శ్రీవైకుంఠపురము చేరు
తే. నంత కృతయుగ ముదయించు నవనియందు, ధర్మదేవత నాల్గుపాదముల నడచు
మూఁడుయుగములు వైకుంఠమున వసించి, కలిని శేషాద్రిఁజేరు వేంకటవిభుండు.

క. అని బ్రహ్మపల్కుపల్కులు, విని ముదమును బొంది యాదివిష్ణుం డిచటన్
వనజజ నాకు రథోత్సవ, మనువొందఁగఁజేయు మటుల నన నజుఁ డంతన్. 810

వ. అం దాధ్యుండైయున్న తొండమానుం డనుచక్రవర్తిచేత వైఖానసాగమోక్తంబుగ నుత్సవప్రయత్నంబుసేయించి పూర్వప్రకారంబుగఁ గన్యామాసంబునం దంకురార్పణంబును ధ్వజారోహణంబును వివిధవాహన రథోత్సవ తీర్థవారి ప్రముఖకృత్యంబు లాచరింపఁజేసి బహుభక్ష్యభోజ్యంబులు నైవేద్యంబులు సమర్పించి సర్వంబు శ్రీనివాసార్పితంబుగావించి మ్రొక్కి. తదాజ్ఞానుసారంబుగ నింద్రాదులు నిజ నివాసంబుల కరిగిరి. అంతఁ దొండమానుండు వారికి సకలోత్సవంబులు నడపి నిజ రాజ్యపరిపాలనంబు సేయుచుండె నం దొక్కనాఁడు. 811

సీ. శ్రీకరమతిని వసిష్ఠగోత్రుఁడు కూర్మఁ, డను బ్రాహ్మణోత్తముఁ డటకు వచ్చి
తొండమానునిఁజేరి తొలుత గార్యార్థియై, యాశీర్వదించి యిట్లనియె రాజ
విను భార్యతో జాహ్నవీయాత్ర వోవఁగ, భార్యకు గర్భంబు ప్రాప్త మయ్యెఁ
బంచాబ్దములవాఁడు బాలుండు తల్లిని, వీడి నా వెంట రాలేఁడుగ నుక
తే. ధర్మ సంకటమైన దిత్తఱిని సతిని, సుతుని నిందుంచి వోయెద సుస్థిరముగ
నిరువురకు నన్నమిప్పించి యీస్థలమున, నీవుపాలించు మందుమో భూవరేణ్య. 812

మ. అని యావిప్రుఁడు పల్కఁగా నృపుఁడు నీ వారీతి నిందుంచి పొ
మ్మనఁగాఁ గూర్మఁడు నమ్మి యాత్ర జనె నం దావిప్రభార్యన్ సుతున్
మనుజేంద్రుం డొకమూలగేహమున క్షేమం బొప్పఁగా నుంచి తె
ప్పున మాసా లొగి నాఱునం దునిచె సంపూర్ణప్రియం బారఁగన్. 813

ఆ. బహువిశాలమైన భవనంబులో నంత, విప్రభార్య యుండె విధివశమున
వీధితలుపు చిలుకు వేసి యం దెవ్వఁడో, యుంటికి దాని విప్రు నువిదచూచి. 814

ఉ. వాకిలి తీయఁ డం చవలివారిని బిల్చిన వారివీనులన్
సోఁకకయుండె నప్పలుకుఁ జోద్యము నొందుచు విప్రభార్య నే
శోకరణిం దరింతు హృదయేశ్వరుఁ డిచ్చట నుంచె నంచుఁ దా
శోకము నొందుచున్ దిశలు చూచుచు నచ్చట నుండె నయ్యెడన్. 815

ఆ. ఆఱునెలలటత్తె నైపోయె నటు మీఁదఁ, గూడులేక మిగులఁ గుంది కుంది
చెందువడి కృశించి బిడ్డ లిద్దఱు తాను, ప్రాణములను విడిచి పడిరి ధరను. 816

చ. ఘనుఁ డగు తొండమానుఁ డిటు కర్మవశంబున విప్రకాంతనం
దొనరఁగ నుంచుట న్మఱచి యుండఁగఁ గాశికిఁబోయి బ్రాహ్మణుం
డును దను జేరి పుత్రి సుతుఁడు న్సతి యేడ నటంచు బల్కఁగా
విని మది భీతినొంది నృపవీరుఁడు చారుల నంపె నత్తఱిన్. 817

ఉ. చారులు వోయి విప్రసతి సంతతితో నశియించి యుండుటన్
వారక చూచి వచ్చి నృపవర్యుని కంతయుఁ జెప్పఁగాను దా
నారటమొంది దుఃఖ మపు డాత్మను నుంచి సధైర్యచిత్తుఁడై
యూరక యుండి విప్రుఁ గని యుల్లసముం దగఁ బల్కె నిమ్మెయిన్. 818

సీ. విను బ్రాహ్మణోత్తమ వేంకటేశుని పర్వ, నార్థమై మా యింటియాఁడువారు
పసఁగాఁ బతివ్రత యన నొప్పు మీభార్య, వారితో శ్రీశ్రీనివాసుఁ జూడఁ
బోయిన దిఁక వచ్చు భోజనకృత్యంబు, సేయించుచుండుము చిత్తమలర
నని చెప్పి సామగ్రి నంపించి యచ్చటఁ, బగ లంతయుం బుచ్చి పరిఢవిల్ల
తే. రాత్రికాఁగాను బిలము మార్గంబునంగఁ, బోయి శ్రీవేంకటేశుని పుణ్యచరణ
యుగళముల బాష్పధారలు నొల్క నిల్చి, యుండుటం జేసి హరి యనె నుర్వీపతికి.

సీ. రాజేంద్ర నీవింత రాత్రికాలమున నో, కృప విందు వచ్చిన కార్యమేమి
చెప్పు మేర్పడ నన శ్రీనివాసుని కిట్టు, లనియె నృపాలకుం డంబుజాక్ష
పాపాత్ముఁడై నేను బ్రాహ్మణస్త్రీ వధ, చేసితి నన్ను రక్షింపవలయు
ననుచుఁ దక్కిమమునసఖాక్రాంతుఁడై చెప్పఁ, గా హరి వక్కె భూకాంత వినుము
తే. మించి వోయిన పని కింక మిడుకు టేల, యెండి పడియుండు దట్టంబు లిచటి కిప్పుడ
నీవు దెప్పించు మనఁగ నా నృపుఁడు భటుల, చేతఁ దెప్పించెఁ దనువుల శ్రీఘ్రకడకు.

వ. అంత శ్రీనివాసుండు తొండమానునితోడ నక్కళేబరంబులఁ బట్టించుకొని పుష్కరిణికిఁ బూర్వదిగ్భాగంబున నున్న దివ్యసరోవరంబునకుఁ బోయి తత్తీర్థంబునం దాకళేబరంబులను ముంచి యెత్తె నప్పు డమ్మువ్వురు సజీవులై లేచి రంత దేవతలు పుష్పవృష్టిఁ గురియించి యప్పుణ్యతీర్థంబునకు, నస్థితీర్థం బని నామం బిడి మతియు నమృతసరస్సని వొగడి రందుఁ దొండమానుండు సంతసించి హరిని వినుతించె నంత శ్రీనివాసుండు, కలియుగంబున మనుజాలతో మాటాడినపక్షంబున నీకిట్టి ధర్మసంకటంబులు పొసంగుచుండు. గావున నీనాఁటి గోలె మౌనధారి వై యుండవలయు నని నిశ్చయించె నంతఁ దొండమానుండు సజీవు లగువారిని దెచ్చి, గూర్చుం డనువిప్రున కొసంగె నపు డాబ్రాహ్మణుండు భార్యాపుత్త్రిలం జూచి యెందుఁబోయి యుంటిరని యడుగ నత్తరుణి యిట్లనియె. 821

సీ. స్వామి నేనేమని చర్చించి చెప్పుదు, మహిమాఢ్యుఁ డగు విష్ణుమాయచేతఁ
బుణ్యమార్గంబునం బోయి బ్రహ్మాదు లు, న్నట్టి లోకంబుల నన్ని చూచి

వచ్చితి ననియె నవ్వాలఁ గుమారుం డిటు, లనియె నోతండ్రి నే నద్భుతముగఁ
బోయి సప్తద్వీపములను దోయధులను, గైలాసగిరిని శంకరుని జూచి
తే. వచ్చితని చెప్పెఁ బుత్త్రిక వచ్చి యిట్టు, లనియె నోతండ్రి పర్వతవనములను వి
బుధుల రాక్షసగణములఁ బుణ్యమునులఁ, జూచి వచ్చితి వేడ్క మై దాఁచ నేల.
క. అని యామువ్వురు తమతమ, యనుభవములఁ జెప్పి రప్పు డావాక్యములన్
విని వెఱఁగున విప్రుం డి, ట్లనియెన్ మీపుణ్య మతిశయం బై యొప్పన్. 323
ఆ. అనుచు వారితోడ నరుగ నుద్యుక్తుఁడై, యుండు రీతిఁ దెలిసి తొండమానుఁ
డపుడు భూషణంబు లంబరంబులు వారి, కిచ్చె ద్విజుఁడు నృపుని మెచ్చి లేచి.
తే. రాజు నాశీర్వదించి భూరమణ యేము, పోయివచ్చెద మని పల్కి పొగడి సతిని
బాలకులఁ దోడుకొని వోయి పరఁగ మదిని, సంతసించుచు నిజనివాసంబుఁ జేరి.
క. పోషించి సతిని బిడ్డలఁ, బోషింపుచుఁ దాను ముక్తి బొందెడుకొఱకై
శేషాచలపతి మహిమవి, శేషముగాఁ బ్రజల కెఱుఁగఁ జెప్పుచు నుండెన్. 326
సీ. అన విని మునులెల్ల నాశ్చర్యమును బొంది, యిట్లని పలికి రిదేమివింత
యీకళేబరముల నెడ నేలఁ బడవైచి, పోయి లోకాంతరంబులఁ జరించి
క్రమ్మఱ వచ్చి తద్ఘటములలోఁ జొచ్చి, యాకూర్మునకు వార లచటఁ గనిన
వింతలు చెప్పిన విధము తేటగఁ జెప్పు, మన విని సూతుఁ డిట్లనియె వారు
తే. స్థూలములను విసర్జించి సూక్ష్మతనువు, లంది వెల్గుచు నుండి లోకాంతరముల
స్వప్నములఁ గన్న వింతల చందమునను, గూర్మునకు వారు చెప్పి రాగుఱుతు లెఱిఁగి.
ఆ. బ్రహ్మమందు జీవపక్షులు కర్మసం, స్కారలింగదేహకలితు లగుచు
నంబరమునఁ దిరుగు నట్టి పక్షులరీతి, సకలలోకములను సంచరించి. 328
వ. అవ్వలం దమఋణానుబంధంబుగఁ గర్మసంస్కారంబులతోడం గూడి యరుణరూపులై గగనాంతర్గతవాయుపథంబునం బడి సూర్యకిరణోదిత మేఘబృందంబులం బొంది వృష్టిమార్గంబున సకలౌషధీజాలంబులం జొచ్చి యన్నరూపంబు నొంది పురుషవీర్యరూపంబై స్త్రీగర్భంబులయందుఁ బ్రవేశించి స్థూలదేహంబుల ధరించి నవమాసంబు లందుండి వెడలి బాల్యయౌవనకౌమారవార్ధకదశల ననుభవించి కాలపరిపాకంబున మృతినొంది క్రమ్మఱం బుట్టిన వారలు లోకాంతరంబులం దనుభవించిన కష్టసుఖంబుల మఱలం జెప్ప మఱచి పోదు రటు గావున నీమువ్వురు కాలపరిపాకంబు గాకయ యన్నంబు లేకయు నశించిన స్థూలదేహంబులం దుండక సూక్ష్మదేహంబుల నవలంబించికొని లోకాంతరంబులం జరించి వారి కటాక్షంబువలన నప్పుణ్యతీర్థంబునం బ్రవేశించి పరిపూర్తినొందిన పూర్వస్థూలదేహంబులందు మఱలం జేరినందున వారి కాలోకాంతరవ్యాపారంబును హృదయంబులందుండి నిద్రఁ జెంది కలలం గని మేల్కాంచి పరుల కాకలలు చెప్పిన

చందంబున వారాకూర్మనకుం గ్రమవిహారంబులు చెప్పి రిది యంతయు విష్ణుమాయ యని యెఱుంగవలయు. నీయితిహాసంబు విన్నవారి పాపంబు నశించి ధన్యు లగుదు రని చెప్పిన విని శౌనకాదులు, సూక్ష్మజ్ఞానదృష్టిచేత జీవతత్త్వానుభవప్రకారంబు తెలిసి సూతుం జూచి వెండియు నిట్లనిరి. 829

సీ. నీవు చెప్పిన సూక్ష్మనిర్మలభాషణంబు, తెలిసితిమి సూత సందియము తీర
నది యటులుండని మ్మాకూర్మఁ బెరిగిన, వెనుక నృపాలుండు వేంకటాద్రి
పతి నెవ్విధంబున భక్తుండై పూజించె, నారీతిఁ జెప్పుమిం కనిన మునులఁ
గని సూతుఁ డిట్లనె జననాయకుండు భూమి, నేలుచు శ్రీవేంకటేశ్వరునకు

తే. దాసుఁడై నిత్యమును హేమభాసురాబ్జ, ములను గొంపోయి బిలమునఁ జెలఁగి హరిప
దారవిందంబులకుఁ బూజ భూరిభక్తి, చిత్తమున నిడికొని యొగిఁ జేసె నపుడు.

ఆ. ఆవల మఱల పోవునపుడు కుమ్మరివాఁడు, మంటిపూలుఁ గలసి నింటఁ దీర్చి
దారుమూర్తియందుఁ గా సమర్పింపఁగ, నట్టిమంటిపూలు హరిని చేర. 881

క. వనజాతంబుం డాసుమములఁ, దనయందే డాఁచుచుండు ధరణీంద్రునకున్
గనఁబడనీక కులాలుని, తనమదిలో మెచ్చుచుండుఁ బెద్దయుఁ బ్రేమన్. 882

సీ. రాజు చేసినపూజ రాజసం బని మెచ్చ, కుండి మృత్కుసుమంబు లొక్కనాఁడు
భూనాయకుఁడు తన్ను పూజ చేసెడువేళఁ, జూపె నాఁడా మృత్ప్రసూనములు
గాంచి నేనితని బంగరుపూలఁ బూజించుచు, నీమట్టిపూవు లిం దెవ్వఁ డుంచె
నని సంశయించుచు నబ్జాక్షునకు మ్రొక్కి, పలికె నిట్లనుచు నో పరమపురుష

తే. నే సమర్పించు సుమముల నేలఁ ద్రోసి, మట్టిపూ లిందుఁ బెట్టిన మనుజుఁ డెవఁడు?
చెల్పు మని నృపుఁ డడుగ నద్దేవుఁ డపుడు, నృపుని కిమ్మెయి ననియెను నీతి యొసఁగ.

తే. అనఘ యిచటికిఁ గ్రోశద్వయార్ధదూర, మందొకండు కుర్వకగ్రామమందుఁ గలఁడు
ధరఁ గులాలుండు భీమాభిధానుఁ డనఁగ, భక్తుఁ డొగిఁ జేసెవాఁ డెంతఁ బ్రతిదినమున.

ఉ. కుండలు చేసిచేసి యొకకూటను బెట్టుచు నప్పుడప్పుడున్
రెండు కరంబులం బసిమి రేగిన మట్టిని చిత్రపుష్పముల్
దండిగఁ జేసి నావలనె దారుకరూపము నేర్పరించి తా
నిండినభక్తి మీఱఁగను నిత్యము నర్చనఁ జేయుచుండెఁగన్. 885

సీ. ఆపుష్పములను నే నంగీకరింతు ని, ట్లనుదినం బని పల్కె నపుడు నృపతి
వెఱగు నొందుచు హరి వేవేగ పూజించి, బిలము వెల్వడిపోయి భీముచెంతఁ
జేరిన రాజు నీక్షించి కులాలుఁ డి, ట్లనె మహారాజ నీ వద్భుతముగ
శూద్రగృహమునకుఁ జొచ్చి వచ్చుట కేమి, పని యానతిం డన జనవిభుండు

తే. పల్కె నిట్లని భీమ నీభక్తికేళి, శైలపతి మెచ్చినాఁడు నిశ్చయముగాను
నీవు చేసిన సద్భక్తిభావరీతిఁ, దేటగా నా కిపుడు నీవు చెల్పు మనఘ. 886

చ. అనినఁ గులాలుఁ డిట్లనియె నయ్య నృపాలక శూద్రజాతివాఁ
డను బహునీచకర్ముఁడ జడత్వమనస్కుఁడ నేను విష్ణుభా
వనఁ గని నీకుఁ జెప్పఁ గలవాఁడనె భూపవరేణ్య యంచు న
య్యనఘుఁడు పల్కుచున్న తఱి నంబరమార్గమునందు ధీరుఁడై. 337

తే. గరుడవాహనమెక్కి వేంకటవిభుండు, భీముఁ డున్నట్టిచోటుకుఁ బ్రేమఁబోయి
పరమపావనచరితుఁ డాధిక్యనరుఁడ, రమ్ము సాయుజ్య మిచ్చెద నెమ్మినేఁడు.

క. సరసిజనాభుఁడు పల్కఁగ, సరగున భీముండు ద్రొక్కి సతితో నపుడే
హరి సాయుజ్యపదంబున, కరుగఁగఁ గని తొండమానుఁ డారట పడుచున్. 339

సీ. హరి కిట్టు లనియె నో యబ్జాక్ష నీభక్తుఁ, డగు భీముఁ జూచి నే నాప్తుఁగనుఁ
భాషించు చుండఁగఁ బరమపదము వాని, కిచ్చి పంపించితి వింతలోన
నాకు సాయుజ్య మెన్నటి కీయఁ దలఁచి యో, య్యాన విష్ణుండు నగుచుఁ బల్కె
నితనిసాత్వికభక్తి కిట్టంబునొందిత, సాయుజ్య మిచ్చితి సజ్జనుండు

తే. పూర్వమే మోక్షమడుగ నీ పూజపరుల, కటుకలైయె చక్రవర్తినియుంటి కపుడు
నమ్మునప్పుడు నీకు నీవనిత కేను, మోక్ష మిచ్చెద నని యంటి నీక్షణమున. 340

క. వానికి మోక్షం బిచ్చితి, దీనికిఁ జింతింప నేల ధీరుఁడ నగుచున్
నీనందనునకుఁ బట్టము, మానితముగఁ గట్టియుందు మానవనాథా. 341

సీ. పట్టి విజ్ఞాన సద్భక్తి వైరాగ్యము, ల్గలవాఁడ నగుచు దుష్కామములను
విడిచి నిర్మలుఁడవై విజనస్థలము చేరి, నన్ను ధ్యానించు నిర్ణయము మెఱసి
సారూప్యపదవి నిశ్చయముగ నిచ్చెద, నని యతనికిఁ జెప్పి శంపెఁ జక్రి
నిజనివాసముచేరె నెజిఁ దప్పకయ తొండమా, నుండు సుతునకు శ్రీనివాసుఁ

తే. జేరి వేడ్కను రాజ్యాభిషిక్తుఁ జేసి
వేంకటేశుని చరణారవిందములను
క్రమముగాఁ గొల్చి నిత్యోత్సవములు సేయు
మనుచు సుతునకు నియమించె ననఘుఁ డచట. 342

ఆ. తొండమానుఁ డంతఁ దుర్భక్తిజ్ఞాన, యుక్తుఁ డై మహావిరక్తుఁ డగుచు
వేంకటాద్రిఁ జేరి విజనస్థలమునందు, నిలిచి ధ్యానయోగనిష్ఠ నొందె. 343

ఉ. అంతటఁ గొంతకాలమున కంబుజలోచనుఁ డాన్నపాలకున్
స్వాంతమునందు మెచ్చుచును సత్కృపతో నట కేగి నవ్వుచున్
వింతగఁ జెంత నిల్చె నటవి వ్యసియించిన భూవిభుండు శ్రీ
కాంతుని జూచి లేచి కరకంజములన్ ముకుళించి నమ్రుఁడై. 344

[illegible]సద్గుణ మొప్పఁగా మది నచంచలభక్తిరసంబు నిండఁగా
గద్గదకంఠుఁడై నృపుఁడు కన్నులు బాష్పము లొల్క బ్రొక్కుచున్

మద్గురుచంద్ర న న్నిచట మానసమందుఁ దలంచి వచ్చితే
చిద్గగనాత్మ నీమహిమ శేషుఁడు సన్నుతి సేయ నేర్చునే. 845

శా. నేనా మానవమాత్రుఁడం జపలుఁడన్ నీచాత్ముఁడం గాముఁడన్
నే నిన్నేమి నుతింపనేర్తు నను మన్నింపన్ స్వభావంబుచే
నే నిర్హేతుకజాయమానకరుణ న్నేఁ డించు వేంచేసినా
నానందం బొదవెన్ గృతార్థుఁడ నగి నే నైతిన్ జగన్నాయకా. 846

ఉ. మును నేఁ జేసిన నేరము ల్మఱచి నాయూర్జిత్వమున్ గర్వమె
ల్లను బోఁగొట్టుచుఁ దండ్రిచందమున నన్ లాలించి విజ్ఞాన మి
చ్చిన నీదొడ్డగుణంబుఁ దీర్చఁగలనే శ్రీస్వామి నీసత్కృపా
ఘనతం గాచితి విన్నినా శ్రీపుడు మోక్షం బిచ్చి రక్షింపవే. 847

చ. మతిసెడ విప్రుభార్యను గుమారుని కూఁతును దేఱ కేను జం
పితి నటువంటిపాప మిల భీకరవృత్తిని ముంచు నంచు నన్
హితముగఁ గావ వారలకు హెచ్చుట దేహము లిచ్చినట్టి నీ
యతిశయ మెంచ శంభునకు హాటకగర్భున కైన శక్యమే. 848

చ. సతి పతి యేకమై నపుడు సారవివేకము లేక రాత్రివ
చ్చితి నలనాఁడు నేనిటులఁ జేసిన ద్రోహము నెంచ కింత బ్రో
చితి యటువంటివైరణముఁ జిక్కినా యెంతటివారికైన శ్రీ
పతి నినుఁ బోలు వేల్పులు ప్రపంచమునం గలరే రమేశ్వరా. 849

వ. అని యనేకప్రకారంబుల వినుతించిన నృపాలకు మెచ్చి హరి దయార్ద్రహృద
యుండై యిట్లనియె. 850

చ. విను నృప నీకు సాత్త్వికవివేకము పుట్టుటకై తపంబుసే
యను నియమించి తిప్పుడు మహాపురుషోత్తమభక్తి నిష్ఠ నీ
మనమున నిల్చెఁ గాన ననుమానము లేదిఁక మోక్ష మిచ్చెదన్
వను బరమాత్ముఁ డంచు నెఱ నమ్మిననమ్మిక చిత్త వోవునే. 851

చ. జనవర యింకఁ గొన్నిదివసంబులు భూతలమందు నిల్చెదో
ఘనభుజ మోక్ష మీక్షణము కావలెనో నిజ మీవు చెప్పుమా
యన హరిఁ జూచి నవ్వి నృపుఁ డర్థిని మోక్షము నా కొసంగవే
యని శరణాగతుం డగుచు నంచున రాఁ గని చక్రి నవ్వుచున్. 852

సీ. కరుణారసము నృపాగ్రణిమీఁద నిండిఁచు, చుండఁగ గగనమందుండి దివ్య
పుష్పకం బచటికి నొప్పుగ వచ్చె న, ప్పుడు తొండమాను నాపుష్పకంబు
నందుంచి సారూప్య మతనికిఁ దానిచ్చి, వైకుంఠపురికిని వడిల నంపి
తన నివాసము చేరెఁ దదనంతరమున నా, చక్రవర్తిసుతుండు సాంగముగను

తే. వేగ తండ్రికిఁ బరలోకవిధు లొనర్చి, శ్రీనివాసుని పాదరాజీవయుగళి
మందు భూభారముంచుచు నచలుఁ డగుచుఁ, దాను వసుధానుఁడును రమాధవు
సీ. ప్రథితనిత్యోత్సవ పక్షోత్సవములు మా, సోత్సవ సంవత్సరోత్సవములు ప్రకట
నడిపించుచుండఁగ నారాయణుఁడు శిలా, విగ్రహుఁ డై మహావిభవములను
సొంపుగ నంగీకరింపుచు వసుధాను, నా శ్రీనివాసుండు నాదరమునఁ
బాలన సేయుచు భక్తి భావించుచు, సకలకార్యములను స్వప్నములను
తే. దాన చెప్పుచు మౌనముద్రను ధరించి, కుదిరి పద్మావతిని గృపఁ గూడి వివిధ
వరము లందఱ కిచ్చుచు వారిధనము, లాదరించుచు శ్రీపన్నగాద్రియందు. 354
ఉ. వేంకట నాయకుం డనఁగ విశ్వమునందుఁ బ్రసిద్ధి నొందుచున్
గొంకక భక్తి విత్తమును గూరిమితోఁ గొని కోర్కె లిచ్చుచున్
సంకరజాతి మర్త్యులకుఁ జానుగ విత్తము నొప్పగించుచున్
బింకము చూపుచు న్ధర కుబేరుని నడ్డికి రూక లిచ్చుచున్. 355
క. లీలామానుష చర్యలుఁ, జాలం జూపుచు సమస్త జనులకు హితుఁ డై
మేలు నొసంగుచు నీకలి, కాలము ఫణిశైలమునను గనుపడుచుండున్. 356
ఆ. కలియుగాంతమునను గ్రమ్మఱ వైకుంఠ, మందుఁ జేరి కలియుగాదికాల
మవల వచ్చినప్పు డావేంకటాద్రిపై, మఱలఁ జేరుచుండు మాధవుండు. 357
క. అని సూతుఁడు వేంకటపతి, ఘనచరితము లొప్పఁ జెప్పఁగా మును లెల్లన్
విని సంతోషము నొందుచు, నని రిట్లని సూతుఁ జూచి యద్భుతపడుచున్. 358
మ. అహహా సూత పరాత్పరుండు జలజాతాక్షుండు నిత్యుండు శ్రీ
యహిరాట్పర్వతనాథుఁ డవ్యయుఁడు సర్వాత్ముండు లీలార్థ మై
మహి మర్త్యాకృతి నొంది పిమ్మట మహామాహాత్మ్యపాషాణవి
గ్రహుఁ డై లోకుల బ్రోచు సత్కథల మాకర్ణప్రమోదంబుగన్. 359
క. చెప్పితి విచ్చట నరుసగఁ, దప్పక వింటిమి మహాముదం బొదవెను నీ
గొప్పతనం బింతంతని, యప్పప్పా పొగడ శక్య మగునె మహాత్మా. 360
చ. అని ఘనశౌనకాదిమును లంతఱు గౌరవ మొప్పఁ బ్రస్తుతిం
చిన విని సూతుఁ డిట్లనియె సింధుసుతాధవుఁ డైనపద్మలో
చనుని చరిత్రము ల్పొగడ శక్యము గాదు విధాతకైన నే
నొనరఁగ మీకటాక్షమున నూహకుఁ దోఁచినయట్లు చెప్పితిన్. 361
సీ. అనుచుఁ బల్కిన రోమహర్షణుసుతుఁ జూచి, మును లిట్టు లని రాదిమూల మైన
విష్ణుఁడ పాషాణవిగ్రహ మై యుండు, హేతు వే మన సూతుఁ డిట్టు లనియె
ఘనమూర్తులార శ్రీహరి స్వస్వరూపంబు, నందఱకును జూపఁ డందువలనఁ
దనచిహ్నములు సర్వజనులు చూచి తరించు, టకుఁ గృప లోకవిడంబనముగఁ

తే. రాము పాషాణమృత్తికదారుమూర్తు, లందు దీపించి భూలోకమందు వివిధ
పుణ్యనామంబులను దాల్చి పూజగొనుచు, వారి కిష్టార్థముల నిచ్చు భూరికృపను.

వ. ఇవ్విధంబున నొప్పు సర్వావిగ్రహ చిహ్నంబుల నీక్షించి హరి చిహ్నంబు లిట్టివని తెలిసి యీచర్మచక్షుస్సులతోఁ జూచిన విగ్రహంబులు మనోదృష్టికిఁ బ్రత్యక్షంబు లగుచుండఁగ హరి వారి మనోమాలిన్యనివారణంబు సేయుచుండుం గావునఁ బ్రతిమార్చనంబులు చేసి తర్వాత హరి సర్వాంతర్యామి యగుటం జేసి రామకృష్ణాదివిభవావతారధ్యానగుణానుభవంబు చేయుచుండి దాన,యనిరుద్ధప్రద్యుమ్నసంకర్షణ వాసుదేవ వ్యూహప్రధానంబు లెఱింగి ధ్యానించి తన్నామ జపంబులు చేసి పరమగతిం బొందుట కర్చావతారంబులు హేతువు లగు నందు సకలజనసంరక్షణంబు సేయు కొఱకు శ్రీనివాసుండు స్వయంవ్యక్తార్చావిగ్రహుండయ్యె నని చెప్పి సూతుండు వెండియు నిట్లనియె. 363

క. శృంగారాంగునకుం జయ, మంగళమహిరాజశైల మందిరునకు శ్రీ
మంగాపతి కతిశయశుభ, మంగళ మొనగూడెడలను మహియం దెపుడున్. 364

క. అని సూతుఁడు వచియింపఁగ, విని శౌనకముఖ్యమునులు వేంకటపతి నేఁ
గొని యాడుచు సూతునితో, ననువొందఁగ గోష్ఠినుండి రచ్చట వేడ్కన్. 365

క. భావజజనక శుభాకర, భావజరిపుమిత్రభూత భావనవిలస
ద్భావాతీతజగన్మయ, శ్రీవేంకటగిరినివేశ చిదచిదధీశా. 366

తురగవృత్తము. వికటసురరిపుహరణ గురుతర విశ్వరక్షణకారణా
సకలమునిజన హృదయకమలవిచారణాఘనివారణా
మకుటకలితవిలసితమణిఘృణిమస్తకాఖిలపూరణా
ప్రకటకనకరుచిరశిఖరయుత పన్నగాద్రివిహారణా. 367

మాలినీవృత్తభేదము. కర్మవిధాయక కర్మవినాశక కర్మఫలాశ్రిత కాంతియుతా
ధర్మవివేచన ధర్మసుఖార్జన ధర్మయుతవ్రత ధర్మరతా
మర్మసుఖాస్పద మర్మఫలప్రద మర్మవిలక్షణ మర్మహితా
భర్మనగాత్మజ భర్మగిరీశ్వర భర్మమయాంబర బ్రహ్మనుతా. 368

విభూతిమయవృత్తము. జ్ఞానమార్గదీపకా జ్ఞానదివ్యరూపకా
జ్ఞానయోగరక్షకా జ్ఞానవిజ్ఞశిక్షకా
జ్ఞానసద్విధాయకా జ్ఞానశక్తినాయకా
జ్ఞానకర్మసాధకా జ్ఞానపూర్ణబోధకా. 369

మాలి. సురహృదయవికాసా క్షుద్రరక్షోవినాశా
గురుతరసువిలాసా కోటిసూర్యప్రకాశా

పరమపదనివాసా పాలితాచార్యదాసా
సురుచిరదరహాసా సుందరా శ్రీనివాసా. 370

గద్యము. ఇది శ్రీతరిగొండ లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్ష కలితకవితా విలాస వసిష్ఠగోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్య తనూభవ వేంకమాంబా ప్రణీతం బైన శ్రీవేంకటాచల మాహాత్మ్యం బను భవిష్యోత్తరపురాణంబునం దెలుఁగ కథయును, హరి ధరణీదేవి కెఱుక చెప్పుటయును, ధరణీదేవి పద్మావతి నాదరించుటయును, పద్మావతి తల్లికి హరివృత్తాంతంబు చెప్పుటయును, వకుళ వచ్చి ధరణీదేవితో సంభాషించుటయు, ఆకాశరాజు హరికి శుభలేఖ పంపించుటయు, హరి యాకాశరాజులకుఁ బ్రత్యుత్తరలిఖిత మంపించుటయు, వకుళ శేషాద్రికి వచ్చి హరికి శుభవార్త లెఱింగించుటయు, వివాహంబున కర్థంబు లేదని వకుళ వరాహస్వామితోఁ జెప్పుటయు, హరిచేత శుభలేఖ గైకొని గరుడుండు సత్యలోకంబునకు నరుగుటయు, శౌరిచే శుభపత్రిక గొని సని శేషుండు శంకరున కిచ్చుటయు, శ్రీనివాసుఁ డింద్రాదులతో సంభాషించుటయు, సిరిం దలంచి హరి చింతించుటయు, కొల్లాపురివాసి యైనలక్ష్మిని సూర్యుండు తోడ్కొని వచ్చి హరిచెంత నిల్పుటయు, సిరితో హరి తనకష్టంబు చెప్పుటయు, హరితో లక్ష్మిసంభాషించుటయుఁ, గులదేవతార్చనంబును, హరి కుబేరున కప్పుపత్రంబు వ్రాసియిచ్చుటయు, సాయంకాలవర్ణనంబును, సూర్యోదయవర్ణనంబును, బ్రహ్మాదులతో శ్రీనివాసుండు వివాహంబునకుఁ దరలిపోవుటయు, స్వామి కాకాశరాజు కన్యాదానంబు చేయుటయు, వివాహానంతరంబునం జక్రి యగస్త్యాశ్రమంబునకుఁ బోయి బ్రహ్మాదుల వీడ్కొల్పుటయు, శ్రీలక్ష్మి క్రమ్మఱఁ గొల్లాపురంబున కరుగుటయు, వసుధాతొండమానులు యుద్ధసన్నద్ధులై యుద్ధము సేయుటయుఁ, దొండమానునకు హరి విశ్వరూపంబుఁ జూపుటయు, శ్రీనివాసునకు విశ్వకర్మ దివ్యాలయంబు నిర్మించుటయుఁ, బద్మావతీ సమేతంబుగ హరి శేషాద్రి చేరుటయుఁ, గూర్మని చరిత్రంబును, శ్రీనివాసుండు భీమునకు సాయుజ్య మిచ్చుటయును, దొండమానునకుఁ జక్రి సారూప్య మిచ్చుటయు నను కథలం గల పంచమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యము.

షష్ఠాశ్వాసము.

శా. శ్రీమత్కోమలనీలతోయదనిభం శృంగారపూర్ణేక్షణం
హేమాభాంబరదివ్యభూషణధరం హేలావతీఖేలనం
కామారీశ్వర సన్నుతాంఘ్రికమలం కల్యాణలీలాగుణో
ద్దామం శ్రీతతికుండలేశుసుధరాధ్యక్షం భజేహం సదా. 1

క. శ్రీమద్గురువర శుభకర, శ్రీమన్నరసింహదేవ చిన్మయభావా
శ్రీమహిళాధిప ఘనతర, శ్రీమద్వేంకటగిరీశ జితదనుజేశా. 2

పద్మపురాణాంబనువీరలక్ష్మీవిలాసము.

సీ. అని గురుదైవంబులను దలంపుచు వేంకటాద్రిమాహాత్మ్యమం చనుచు ధరను
వెలయు వరాహభవిష్యోత్తరపురాణ, ములయందు నలుపది మూఁడు నైన
భాసురాధ్యాయము లపద్యకావ్యంబుగ, మొనసి యైదాశ్వాసములు రచించి
హరికి సమర్పించి యవల పద్మపురాణ, మందు వింతగు వేంకటాద్రివిభుఁడు
తే. సిరిని గూరిచి తపము చేసినట్టి, చరితములు కొన్ని లభియింప సంగ్రహముగ
నరవి నాశ్వాసమున కవి చాల వనుచు, వేఁడుకల్పన కొంత గావింప వలసె. 3

క. కావున నిపు డొకగతిఁ గృతిఁ, గావించెద బుధులు తప్పగా నెంచక నన్
గావుఁడు సంతస మారఁగ, సేవించెద నెల్లప్రొద్దు చిత్తమునందున్. 4

తే. ఈకృతికిఁ దగునభిధాన మేది యనిన, శ్రీకరం బగువీరలక్ష్మీవిలాస
మనెడు నామంబు పెద్దలయనుమతమున, నిర్ణయించితి నన్ను మన్నింపవలయు. 5

తే. భారతిని జిహ్వయందుంచి నారసింహుఁ, డేవిధంబునఁ బలికించు నావిధమునఁ
బలికెదను భాగవతులునా బాలభాష, వినుఁడు నెయ్యంబు మీఱఁగ విబుధులార.

వ. తత్కథాక్రమం బెట్టి దనిన శ్రీనివాసస్వామి చారిత్రంబుల విని శౌనకాదిమునీం
ద్రులు వెండియు నొక్కనాఁడు ప్రాతఃకాలమున స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానంబు
లొనర్చుకొని సూతుం జూచి యిట్లనిరి. 7

సీ. ఓసూతుఁడా శ్రీనివాసువిచరితంబు, లెన్ని విన్నను దృప్తి నెసఁగ దాత్మ
కావున నీవు తత్కథ లింకనుం జెప్పు, మనుజశేషమును రమావిభుండు

ధీరుఁ డై పద్మావతిం బెండ్లియాడిన, వెనుక మహాలక్ష్మి విశ్వసించి
హరివక్షమందుండ కరిగి కొల్లాపుర, మందున్న పిమ్మట నబ్ధిసుతను
తే. దలఁచునో లేక చక్రి నిర్దయను మదిని, దలఁప కాకాశపతిసుతం దాను గూడి
మఱచి యూరక యుండెనో మఱల లక్ష్మి, నెదను జేర్చెనో లేదో మాకెఱుఁగ నుడుఁడు.
క. మనమున శ్రీవేదవ్యా, సుని దలఁచుచు మౌనివరులఁ జూచి నగుచు ని
ట్లనియెను మునులారా హరి, ఘనచరితంబులను జెప్పఁగా వశమె వినరే. 9
క. నను మీ రడిగినవిధమున, మును దేవలుఁ డడుగ మోదమును దనరారన్
విని దేవదర్శనుం డను, ముని చెప్పెను విశదముగను మొనసి క్రమముగన్. 10
మ. విను మో దేవల వేంకటేశ్వరుఁడు శ్రీవిష్ణుండు పద్మావతిన్
మన ముప్పొంగఁగ గూడి యుండియును వేమాఱున్ రమాదేవినిం
దన చిత్తంబున నెంచుచుం బ్రియముతోఁ దద్రూపలావణ్యచిం
తనముం జేయుచుఁ బన్నగాచలముమీఁదన్ సర్వభోగంబులన్. 11
సీ. అనుభవించుచు నుండె నటు కొన్నియబ్దంబు, లరిగినవెనుక శేషాద్రివిభుఁడు
తనమదిలోఁ దాను దలఁచె నిమ్మెయి సిరి, నెడఁబాసి నరుఁడ నై యిన్నియేండ్లు
గడపుచు నుంటి నింక నెడంబునఁ గాంచి, యుండుట పాడిగా దుదధి సుతను
వక్షమునందుంచవలెఁ గాని యేరీతి, నైనఁ బ్రార్థించి నెయ్యంబు నిటకు
తే. నేను దోడ్కొని రాకున్న నిఖిలకార్యములును సంపూర్తిగావు పెంపుగ యశంబు
దక్కఁదు కుబేరునకు ఋణధనమొసఁగుటకు నుపాయంబు లేదు దృఢంబుతలఁప.
తరల. నిరతము న్మదిఁ జింతఁ జేయుచు నీరజేక్షణుఁ డార్తుఁడై
నరుని చందమ్ముగా విరక్తుఁ డనంగ నొప్పుచు సర్వమున్
మఱచి తాఁ దనుజూచుచుండెడి మానిమాడ్కిని పద్మమం
దిరవిలాసగుణంబులెల్ల మదిం దలంచుచు నుండఁగన్. 13
సీ. అపుడు పద్మావతి హరి సర్వవైరాగ్య, కలితుఁ డై యున్న లక్షణము లెల్ల
భావించి భావించి భయమొంది యొక్కనాఁ, డేకాంతసమయమం దిట్టు లనియె
శ్రీస్వామి యిపుడు మీచిత్తంబునం జింతఁ, బుట్టుట మీముఖాంబుజమునందుఁ
గనిపించుచున్న దిక్కాలమం దరుదుగ, నిటు చింతనొందిన హేతువేమి
తే. దాఁచక యథార్థముగఁ జెప్పుమనుచుఁ బాదములమీఁద, ఫాలమును జేర్చి విడువక బహువిధముల
వినుతి సేయుచు నడుగఁగ విధువదనను, సతిని గరములతో నెత్తి హితము మెఱయ.
క. లాలింపుచుఁ బద్మావతి, నాలింగన మారఁజేసి యన్యోన్యముగా
శ్రీలక్ష్మీశ్వరుఁ డపుడా, హేలావతి మోము చూచి యిట్లని పలికెన్. 15
సీ. వినవె పద్మావతి వివరంబుగా నీకుఁ, జెప్పెద నెట్లన సృష్టిలేని
కాలంబునం దొంటిగా నిర్వికారుండ, నయి నిర్గుణబ్రహ్మ మగుచు నుంటి

నాయందనాదియై పాయక మూలప్ర, ధానము మాయాభిధానమొంది
చిద్రూపమై లక్ష్మి స్వరూపమై నన్నుఁ, బొందఁగ నప్పుడానందమొదవె
తే. నందు మహదాదితత్వంబు లన్ని వొడమె, వాని మేళనమున సృష్టి వరుసగాను
బట్టుగాఁ బుట్టె సర్వప్రపంచమయ్యె, నప్పు డంతటికిని గర్త నగుచు నేను. 16
క. అది మొదలుగ బ్రహ్మాదులఁ, బదపడి పుట్టింతు నీప్రపంచము నాలోఁ
గుదురై యుండును వెలిపెం, పొదవుచు నీరీతి నెల్లు మందు మృగాక్షీ. 17
క. ఇంత మహత్వంబా శ్రీ, కాంతకటాక్షమున నాకుఁ గలిగిన దిపుడా
యింతి నెడఁబాసి యుండుట, వంతయుఁ జింతింపుమందు నిందునిభాస్యా. 18
సీ. అవ్యయబ్రహ్మంబునై నిరాకారమై, యచలమై యున్న నాయందుఁ బొంది
ఘనసుందరాకారమును నాకుఁ గల్పించి, తగు సుందరాంగియై తాను నిల్చి
గురుతరకల్యాణగుణములు నా కిచ్చి, నను గొప్పచేసె నానాఁటనుండి
చంద్రునియందున్న చంద్రికవిధముగ, వెలయుచు నాయురస్స్థలిని నిలిచి
తే. వేడ్కమై నుండఁగా నొకవేళ భృగుఁడు
వచ్చి సిరియున్నయురముపై వడలఁ దన్నె
నందుచే లక్ష్మి నాయందు నలుక చేసి
విరసములు వల్కి కరవీరపురము చేర. 19
క. అప్పుడు సర్వజ్ఞత్వము, తప్పను నను విడచి లక్ష్మిదేవిం బొందం
దప్పక యమార్గంబును, దప్పక యీగిరికి వచ్చి దైన్యముచేతన్. 20
సీ. విలసిల్లఁ దింత్రిణీవృక్షమూలమ్మున, నున్న వల్మీకాన నుంటి నపుడు
నాకు సర్వజ్ఞత లేకుండె నప్పుడు, తేలక గొల్లచే దెబ్బ వడితి
నినుఁ జూచి మోహించి నీసన్నిధానముచేఁ, గలిగె నా దెబ్బలు కఠినముగను
సిరిలేక యుండుటం జేసి వివాహేచ్ఛ, చే నాకు జెనుని చెలి నప్ప
తే. గలిగె మీతండ్రి తమ్ములు వెలఁగి యిచ్చె, నట్టిధనమున ఋణమును గట్టలేక
చింత పుట్టిన దిప్పుడు సేయుకార్య, మేమి దోఁచక యున్నది యిందువదన. 21
క. అని విని పద్మావతి యి, ట్లనియె మహాస్వామి మీకు నమరఁగ నాలో
చన యేను జెప్పనేర్తునె, నను మీ రిట్లడుగుట నబ్బురముగదా. 22
సీ. సృష్టిపూర్వమునందె చేఁబట్టె మిమ్మింత, గొప్ప చేసినలక్ష్మి నిప్పు డిట్లు
నెడఁబాయఁ దగదు మీ రట్లైనఁ బ్రార్థించి, తోడ్కొని వచ్చి నాతోడఁ గూర్చి
మీచెంత నిడికొన్న మీకిర్వురకు దాసి, నై భక్తి సేవింతు నంతెగాని
నామది కాలోచనం బింతి కన్న వే, ఱేక నేమి తోఁచదే దిందిరేశ
తే. రయమునం బోయి కొల్లాపురంబుసేరి
కమల గుండెడు కోపంబు కడఁకఁ దీర్చ

యిరువురము దోడుకొని వత్తు మిటకు సరవి
ననిన శ్రీచక్రి యిమ్మెయి ననియె నపుడు. 23

మ. విను పద్మావతి యొంటికాంచిపురము నీవే చేయుచు న్వేడ్కఁగా
నను నర్ధక్షణమైనఁ బాయక సదానందాత్మవై యుంటి వా
వనజాతాలయ వచ్చి సంతతము నా వక్షస్స్థలం బందు ని
ల్చిన నీ వప్పుడు చూచి యోర్వఁగలవే చింత న్మదిం బొందకన్. 24

క. నీవిచ్చుట ననుఁ గూడుట, కై వనధితనయ వచ్చినప్పుడు తిరుగా
నావక్షస్స్థలి విడుకొన, కావేళ నె పంచి తెచటి కబ్జదళాక్షీ. 25

సీ. అని విని చింతించి యపుడు పద్మావతి, పలికె నిమ్మెయి రమాభామ యిటకు
వచ్చియున్నపుడు మీ వక్షస్స్థలంబునం, దిడికొన్న కొదువ నా కేలగల్గు
వాలక్ష్మి మీకు నా కన్యోన్యముగఁ జేసి, యంతఃకని గర్త యగుచు నుండు
శ్రీరమాకాంతయె సీతయై ననుఁ బెండ్లి, యాడు మటంచు నీ కొప్పముగను
తే. జెప్పినందున నే కదా చిత్తగించి, నన్ను జేఁబట్టితిరి సదానంద మొదవ
నింత భాగ్యంబు కృపను నా కిచ్చినట్టి, సిరికిఁ బ్రత్యుపకృతి నేను జేయఁగలనె.

క. ఏరీతిగ నిచ్చుటకెని, గూరిమితో సిరని దోడుకొని వచ్చిన నే
నా రామామణిపదములు, గౌరవమునఁ గొల్చియుందుఁ గమలదళాక్షా. 27

మ. ననుఁ గొల్లాపురమందుఁ జేర్పఁ దచట న్నానాప్రకారంబులన్
వనజాతాలయ కొప్పఁ జెప్పి మఱి సర్వంబు న్సమర్పించి ర
మ్మని నేఁ దోడ్కొని వత్తు నన్న దరహాసాస్యంబు దీపింప న
వ్వనజాతాక్షుఁడు సంతసం బెసఁగ నవ్వామాక్షితో నిట్లనెన్. 28

క. సతి నీలలితోక్తికి నా, కతి సంతస మయ్యె వసుళ యలరఁగఁ దోడన్
హితముగ నుండుము నేనా, సతి దోడ్కొని వత్తు నిటకు సంప్రీత తగన్. 29

వ. అని శ్రీనివాసుండు నిశ్చయించె నట్టి వృత్తాంతంబు లక్ష్మి భావించి తనలోఁ దా
నిట్లు వితర్కించె. 30

సీ. శ్రీవేంకటేశుఁ డాశ్రితజనావనుఁ డింక, నిందుండ నీయ కహీంద్రగిరికి
ననుసత్కృపం దోడుకొని పోవుటకు వచ్చు, నపుడు నేరాను బొమ్మనుచు నాకు
నోరాడ దిప్పుడ గారవంబుగ డాఁగ, వల యు నే నాస్వామివక్షమందుఁ
బగలు రేయుండిన పద్మావతికి జిత, గలుగ నాకేల యీకర్మమంచు
తే. రయమునను లేచి కొల్లాపురంబు విడచి, దారి తప్పక యరిగి పాతాళమందుఁ
జేరి హరియుంకుఁడయ్యె విశేషయోగ, మహిమచే నొప్పు కపిలాఖ్యమౌనిఁ జేరె.

క. అపుడా లక్ష్మిని గన్గొని, కపిలమునీంద్రుండు మిగుల గౌరవముగ న
వ్విపులాశ్రమతలమున నా, చపలాక్షిని నిల్పె మదిని సంశయపడకన్. 32

క. హరియంశము గల మునిపై, నరమర మది నుంచకొనక యంబుధితనయం
దిరవుగ నిలిచి నికేశుని, స్థిరముగ మనసునను బూజ సేయుచునుండెన్ 33

సీ. అటుపోఁగ శ్రీవేంకటాద్రినాయకుఁడు శ్రీ, తనకాలమున లేచి తప్తహేమ
చేలభూషణములు చెలువుగ ధరియించి, గరుడవాహనమెక్కి గరిమ యొసఁగ
నటఁ బోయి నచ్చట ననుచుఁ బద్మావతి, కనుకూలముగఁ జెప్పి ఘనతమెఱయ
నందున్న వకుళతో నావరాహస్వామి, తోఁ జెప్పి కదలి సంతోషముగను
తే. బోయి శ్రీకరకరవీరపురమునందుఁ, బద్మసుందరి యున్నట్టి భవనమునకుఁ
జేరి యందందు వెదకి యాక్షీరవార్ధి, కన్యకామణి లేనట్టి కతమునకును. 34

శా. ఖిన్నుండై మఱి యేమితోచక చటుంగ్లేశాత్ముఁడై సారసుం
గన్నీరూరక నింపుచున్ వెదకుచుం గావాతురుండై మహా
పన్నుండై యకటా రమాతరుణి నాపై మోహముల్ లేక యిం
దిన్నాళ్ళుం డిపు డెందు దాఁగెనొ నే నింకేమి శోధింపుడున్. 35

సీ. అని చింతసేయుచు నచట నుండక పోయి, పర్వతాగ్రములఁ జూచి పలికెఁ జక్రి
గిరులార తరులార కిన్నరాంగనలార, కానరే మారమాకాంత నెందు
సురలార మునులార నరులార మీరైనఁ, గానరే మారమాకాంత నెందు
పద్మాకరములు మాపద్మాలయను జూచి, యుండిన నాకుఁ జెప్పుడు దుండు నున్కి
తే. నన్నుఁ గన్గొని యెచటనో యున్న దపుడు, దానిఁ జూచక యుండిన తను వదేల
యనుచుఁ జింతించుచున్న పద్మాబ్ధిసుతను, జూచి యుండినవారలు సారిది నపుడు.

వ. వారిం జూచి యిట్లనిరి. 37

మత్తకోకిల. దేవదేవ మహాత్మ మేచకదేహ యిచ్చట లేదు శ్రీ
దేవి యెచ్చట నుండునో యది తేటగాఁ గనలేము మీ
కేవిధంబున విన్నవింతు మహీంద్రశైలనివాసకా
నావుడున్ విని శౌరి యూరక నల్గుదిక్కులు చూచుచున్. 38

వ. ఇవ్విధంబునఁ గొంతతడవుండి యాకొల్లాపురంబున నొక్కెడ నర్చారూపంబుగ లక్ష్మిని దీర్పించియుంచి పూర్వంబున నగస్త్యుండు పూజించుచున్న లక్ష్మీవిగ్రహంబును జూచి యచ్చోట నిల్చి తద్విగ్రహంబును బూజింపుచు దశవత్సరంబులు తపంబు సేయుచుండె, నంత నొక్కనాఁడు సిరిం దలంచి చింతాక్రాంతస్వాంతుండై యుండ నమయంబున నశరీరి యాహా కిట్లనియె. 39

౪౦. ఉ॥ యిచ్చట రమాదేవి మీ కిప్పుడు, పొడసూప దీతపంబునను మెచ్చి
గాన నిచ్చటికిఁ జక్కఁగ దక్షిణంబుగఁ, గర్తి కెక్కినయట్టి కృష్ణవేణి
యను నది ప్రవహించు నటను ద్వాత్రింశతి, యోజనంబులనూర రముండునట్టి
ముఖ్యమైన సువర్ణముఖరి యున్నది తత్త, టముఁజేరి తపము సేయుము క్రమముగఁ
తే. గుంభసంభవుఁ డున్న దక్కునను దూర్పు, గాఁ బ్రకాశించు సిద్ధసౌఖ్యస్థలంబు
స్వర్గమంగన్న దివ్యసువర్ణకమల, మొకటఁ జెప్పించి నాఁటియం దౌనగ నిలిచి.
క. ఆకమలమునకుఁ దూర్పు న, వాకరుని బ్రతిష్ఠచేసి యర్చించినచో
నాకంజము ముకుళింపక, ప్రాకట శుభముగను వెలయు భావించ బలరగా. 41
శా. నీ వాకంజమునందుఁ జూపిడుచు సన్నిస్తారతుండై కన
ధ్యానం బను రమాసతిం దలఁచి తత్త్వద్వాంతరాసీమయం
దేవేశం గనుచుండు పుష్పములతో నింపొందఁగాఁ జేయు మా
దేవిం బొందిఁ బ్రసన్నయై నిలుచు నీదేహంబునన్ శ్రీధరా. 42
క. పదిరెండువత్సరంబులు, మది శ్రీసతియంద నిల్పి మౌనంబుగ నిం
పొదవఁగ లక్ష్మీమంత్రము, చెదరక యెప్పుడును జపము సేయు మహాత్మా. 43
సీ. అని భారతీదేవి యశరీరయై పల్కె, విని వింతగాఁ జక్రి కనులు దెఱచి
నాల్గుదిక్కులు చూచి నను దేని కెవరంచుఁ, గన్పట్ట కుండఁగ గగనవాణి
చెప్పిన మాటలు సిద్ధం బనుచు లేచి, గరుడవాహన మెక్కి కదలి దారి
దప్పక శేషభూధరము ప్రక్కనఁ జేరి, వేఱ తానొక రాజవేషమున చట
తే. క్రమముగా ధరయించి పుష్కరిణియందు, స్నానసంధ్యాదికృత్యముల్ సల్పుచున్న
గాంచి రా రాజవరుఁ డెంత గౌరవముగ, నెంచి వైఖానసార్యులం దిష్టులగుచు. 44
తే. వేగ క్రతుభోక్త యగు మహావిష్ణుదేవు, నతని యని పూజచేసి దివ్యాన్న మపుడు
పొసఁగ నర్పించి విడె మిచ్చి పుణ్యఫలము, చెప్పి దయయుంచుమంచు నాశీర్వదించి.
. తను వీడ్కొల్పఁగఁ బర్వత, మును డిగ్గి యగస్త్యనామముఖ్యాశ్రమమున్
గనుఁగొని దానికిఁ దూర్పుగఁ, జని సిద్ధస్థలమునందు సరగున జేరన్. 46
. అప్పుడు విష్ణుండు గరుడుని డిగ్గి వాయుదేవుని స్మరింప నతండు వచ్చి చక్రికిఁ
బ్రణమిల్లి యిట్లనియె. 47
దేవా నన్నుఁ దలంచుట, కేవేళం గార్య మేమి యెఱిగింపుము నే
నేవిధకార్యం బైనను, శ్రీవల్లభ చేసి దేను సేవకుఁ డగుచున్. 48
అనిన విని శ్రీహరి పవనునిం గనుంగొని. 49
పలికె నిట్లని విను పవన నీవాస్వర్గ, మున కేగి యచ్చట ముఖ్యమైన
యలరుమందాకిని యందుండు పరికొంచి, నాబ్జంబు సురపతి నడిగి తెమ్ము

సొమ్మునఁగా జక్రి కవ్వూరుఁడుం డిట్టు, లనినఁ హేమాబ్జంబు లమిత మనుమ
ముఖ్యంబుగా స్వర్ణముఖియుంగ నుంపెఁగ, వేఱ నైర్మల్యము లొప్పారుక నేల
తే. వనఁగ నతికీర్తిఁ దనరఁ జెప్పినవిధంబు, నతని కెఱిఁగించి పంపఁగ ననిలుఁ డరిగి
నరసహస్రసతీముల సుందరపద్మ, మురపతి సెలవునఁ దెచ్చి హరికొసంగె. 50
క. నిలువంగ మాధవుఁ డిట్లని, పలికెను విను పవన నేఁ దపం బిన్నోటక్
సలిపెద నీకీ గోప్యము, దెలియ నిదె యనఘ నేఁడు దెలుపవు మనఘా. 51
తే. అనిన విని పవనుండు మహాప్రసాద, మంచు హరియాజ్ఞ గైకొని యరిగె నంతఁ
గమలలోచనుఁ డెవతిపుష్కరిణీ తటమునఁ, గుంతమునఁ గ్రుచ్చి గోకర్ణమంత మొన.
సీ. ఖాతంబు చేసి యక్కడ సువర్ణాంబుజ, నాళంబు లోతుగ నాటి నీట
పైనఁ బద్మమునుంచి భాస్కరు నాతూర్పు, నుంచి పూజించి యనలమున్నని
బద్మాకరమునకుఁ బశ్చిమతటమునఁ, జేరి పద్మాసనాసీనుఁ డగుచు
నేకాగ్ర మగుదృష్టి నాకొంచనాబ్జముం, గుంచి శ్రీపతిని భావించి యచట
తే. నిలిపి మానసపూజ తా నిత్యమొనరఁ, గనుఁడు చేయుచును రమాదేవిమంత్ర
మును జపించుచు నప్పాట మొనసి తపము, సేయుచుండెను వెన్నుండు సిరిని గూర్చి.
క. హరి యిటు తప మొనరించుట, హరిహయుఁ డెఱిఁగి యును మఱచి యవనీస్థలిపై
నరపతి యొకఁడో ఘనతప, మునిస్థను నిల్పి చేయుచున్నాఁ డనుచున్. 54
ఆ. తలఁచి యతఁడు సేయు తపము పూర్ణంబైన, తనపదంబు సేరు ననుభయంబు
పొడమ దపమునకును బుద్ధిమిపై విఘ్నంబు, సేయు నంచు నెంచి జిష్ణుఁ డపుడు.
చ. తన మది నిశ్చయింపుచును దక్కక యప్సర వార కామినీ
జనములఁ బిల్చి యిట్లనియె సాహసి యొక్కఁడు మర్త్యదంబు చే
రను దప మాచరించు నలరాజును మోసము చేసి తత్తపం
బును జెఱుపం దగుం జనుఁడు పుష్పశరు న్సతిగూడి వేడ్కతోన్. 56
మ. అని రంభాదిసతీసమూహమును నెయ్యంబొప్పఁ బంపింప న
త్తనుమధ్యల్ మణిభూషణంబులు సువస్త్రంబుల్ విరుల్ దివ్యచం
దనముం దాల్చి యొయ్యారము లొప్పలఁగాఁ దాంబూలముల్ సేయుచుం
జన విష్ణుండు తపం బొనర్చు ఘనసుస్థానంబునం జేరఁగన్. 57
క. కలకంఠము లపులును జిలు, కలు కలకల రవము సేయఁగా సూనశరుం
డులుకక మలయానిలమును, జెలువలరఁగఁ గూడి యచటి చేడెల చెంతన్. 58
క. చేరిన మారుని గని యా, నారీమణులెల్ల మెఱయ నగి యచ్చటి శృం
గారవనములోఁ జొరఁబడి, కోరిక లుప్పొంగఁ బూలు గోయుచు నెలమిన్. 59

క. చిలుకలవలెఁ దగిజిలిబిలి, పలుకులు పల్కుచును జెలఁగి పకపక నగుచున్
జెలువారఁగ నొండొరులను, బిలుచుచు నిల్లనిరి చాల ప్రేమ యొసంగన్. 60

సీ. అక్కలారా కొమ్మలెక్కి పువ్వులుగోసి, చక్కఁగ వనమెల్లఁ జల్లరమ్మ
భువిని వసంతమాధవుఁ జెంత వనలక్ష్మిఁ, జేర్చి వివాహంబు చేయరమ్మ
మల్లెపువ్వులఁ గోసి మగువలారా వేడ్కఁ, దలఁబ్రాలు వోయరె దంపతులకు
గీరంబులం జెంతఁ జేరి పాటలు పాడ, సెలవు మీరొసఁగరె చేడెలార
తే. యనుచు ఘనతాళపద్ధతి నాడిపాడి, రభసములు సేయఁగాఁ బరరాజవేష
ధారియై తప మొనరించుచు దానవారి, నాకపతిచేత కాత్మలో నవ్వుకొనుచు. 61

చ. కనులొగి సైగచేసుకొనఁ గాంతులు దిక్కులు పిక్కటిల్లఁగా
వనజదళాయతేక్షణుఁడు వారిని జూచి చలింప కాత్మలో
వనధిసుతం దలంచుచును వారక యజ్ఞము దిక్కుఁజూడఁగా
ననిమిషకాంతలే భ్రమసి యాహరిపైఁ దమమోహ ముంచుచున్. 62

మ. అపు డర్ధచంచుకుఁబోయి పూలసరముల్ హాస్యంబుగాఁ బూని య
త్తపనీయాంగుఁడు శౌరివక్షముపయిం దా వేయుచున్ నవ్వుచున్
గపటంబుం దగ నవ్యనాట్యములు సద్గానంబులం జేసినన్
జపలం బించుక లేక యచ్యుతుఁడు నిష్ఠన్ నిల్చి యొప్పెం గడున్. 63

వ. అప్పు డయ్యంగనామణులు తమ కేమియుం దోఁచక. 64

సీ. ఒకరొక్కరిని చూచి యోయక్కలార యీ, నరపతి తపమే ఘనంబు చూడ
మొనసి విశ్వామిత్రమునితపంబున కన్న, ద్వైపాయనునిమేటి తపముకన్న
నతిశయించిన దిమ్మహారాజు కోడిలి, మింకఁ బోవుద మని యెంచుచుండ
నప్పుడు దైత్యారి తెప్పున నొకమోహి, నీదేవి సృజియించె నెమ్మిఁ దనర
తే. దేవతాస్త్రీలు మోహినీదేవిఁ జూచి, విస్మయానందచిత్తలై విశ్వమునను
జూచితిమె యిట్టి యింతిని సుదతులార, యనుచు లజ్జించి యిట్లనుకొనిరి మఱియు.

శా. ఈకాంతామణి నద్భుతం బెసఁగఁగా నీరాజు పుట్టించినాఁ
డేకాలంబున నైన నిట్టి మహిమం బెందేని గన్గొంటిమే
లోకాతీతుఁడు గాని యీపురుషుఁ డీలోకంబునన్ నుండువాఁ
డేకాదు మనుష్యుఁ డంచు మన మిట్లీపురుషుని న్వేడ్కతోన్. 66

వ. వచ్చిచూచి మోహించుట ధర్మంబుగాదు గావున. 67

సీ. మఱికొంద ఱప్పుడు మానినీమణులార, యీతండు తపసిగ నెంచఁదగదు
శ్రీగురుం డనవలెఁ జెలులార లేకున్న, నొకయింతి సృజియింప నోపవగునె

చెనకితి మూరక సిగ్గుపాట్లయ్యె నిం, కేమియు తేనుపో యిచట మనకు
ననుచుఁ జింతింపఁగ నాపుష్పబాణుండు, తలఁచె నిప్పుడె యి నాసుకంద్రిఁ జూడఁ
తే. దపము సేయుచు నుండఁగఁ గపటపుష్ప, బాణమును బట్టి యెందుకు వచ్చితేను
తండ్రి యేమి తలంచునో తపముమాని, యంచు గడుభీతినొందుచు నరిగె నంత. 68

మ. దిగులుం బొందుచు నేమి దోఁచక పుడా దేవాదిదేవు న్మహా
జగదీశుం గని భక్తిమీఱఁగ నమస్కారంబులం జేసి మె
ల్లఁగ మాటాడుచు విస్మయుం పడుచు శ్రీ లక్ష్మీశ్వరుం బాసి యా
మృగనేత్రల్ సని నాకనాయకుని సామీప్యంబునం జేరఁగన్. 69

క. వారిం గని పురుహూతుఁడు, నారీమణులార ధరను నరపతితపమున్
వారించితిరి గదా యన, నారంభాస్త్రీలు తేవ మంచుచు నప్పుడున్. 70

సీ. పలికి రిట్లని నీవు పంపింపఁగాఁ బోయి, నరపతి యనుచు నానావిధములఁ
దలకొని నృత్తగీతము లెంతఁ జేసిన, మాదిక్కుఁ జూడక మహిమ మెఱయుఁ
దనచెంత విశ్వమోహినిని బుట్టించినాఁ, డాకాంత కన్న మే మందఱమును
దక్కువైనందునఁ దగ్గి వచ్చితి మిట్లు, చిరతరతపము చేసెడు ఘనుండు*
తే. మనుజుఁ డనియుంటి మతఁడు రమావిభుండు
గనుక చలియింప కున్నాఁడు కోమఁ డతని
కోదరి చనినాఁడు తత్తపం బతిశయించి
యున్న దిది నిక్కమో పురుహూత యనిన. 71

ఆ. విని సురేశ్వరుండు విస్మయస్వాంతుఁడై, చక్రి తపము సేయు నరవి మంచి
యేను జేసి తిప్ప డిటునంటి యపచార, మనుచు హరికి మ్రొక్కి వినుతి చేసె. 72

సీ. దనుజారి యచ్చట తనమాయచేఁ బుట్టి, నట్టి శక్తిం జూచి యచలుఁ డగుచుఁ
బలికె నిట్లని నీవు ప్రజలచే నిందదుఁ, బూజలందుచు నుండు భూమ్మటంచుఁ
దా దానిపంపించి తదనంతరంబున, జిష్ణుండు నేరక చేసినట్టి
పనికిఁ గోపింపక తనయుని జనకుండు, గాచినకైవడి బ్రోచె నంత
తే. శాంతమానసుఁడై హేమజలజమునన, పూర్వరీతిని మఱల సంపూర్ణదృష్టి
నిల్పి చలియింప కత్యంతనిష్ఠ మెఱయఁ, దపము సేయుచు నుండె నాదానవారి. 73

తే. అచటఁ బద్మావతీదేవి హరిని బాసి, నది మొదల్ నిద్రలేక యాహారమైన
లేక యాచక్రధరునిపై నాసతనరి, విరహతాపజ్వరంబుచే వేఁగుచుండి. 74

క. ఇరువదిరెండేం డ్లాయెను, హరి యిచటికి రాకమానె ననుకొని చింతం
బొరలుచు మఱిమఱి దలఁచెన్, దొరకొని యొకనాఁడు వకుళతో నిట్లనియెన్.

మ. వకుళా వెన్నుఁడు నన్ను శేషగిరిపై వర్తింప నేమించినాఁ
డకళంకంబుగ మాటలాడి చని రాఁ డయ్యె న్మహాచింతచే

నోశనాఁ డొక్కఁడయుగంబుగాఁ గడపలే నోయమ్మ నా ప్రాణనా
యకుఁ డాలక్ష్మినిగూడి యెం దరిగినాఁ డంచు న్విచారించుచున్. 76

ఆ. నిలిచి యున్నచోట నిలువ సహింపదు, మఱచియుండు మనిన మఱపురాదు
కనులఁ గట్టినట్లు గాఁ దోచుచున్నాఁడు, మాటలాడఁ డిపుడు మానివలెను. 77

సీ. కనిపించుచున్నాఁడు కలలోన నిత్యంబు, తపసివేషము దాల్చి దగ్గఱగను
ధ్యానయోగంబును బూనినట్లున్నాఁడు, జోడులే కొక్కఁడున్నాఁడు చూడఁ
గమలయా స్వామికిఁ గన్పట్టెనో లేదో, నా కనుమానమైనది యిదేమొ
నాకిట్టి కలవచ్చె నీకారణం బింత, కేమని తలఁతు నాయీశుఁ డెఱుఁగు

తే. ననుచుఁ గన్నీరు నింప నయ్యబ్జముఖిని, జూచి పరితాపపడుచుఁ దా లేచి వకుళ
మాలికాదేవి యాదేవి మస్తకంబు, నివిరి కన్నీరు తుడుచుచు వినయ మెఱయ. 78

తే. పల్కెనిట్లని తల్లి యీ పామరంబు, విడువు భయ మేమి శ్రీమహావిష్ణు వకట
గడగి మునిరీతిఁ గలలోనఁ గానుపించు, ననుచుఁ జింతింప కిది శుభం బలయనమ్మ.

క. అమ్మా సంతోషస్వాం, తమ్మును దనరారుచుండు తద్దయు నే తే
దమ్మును బూనకు లక్ష్మిని, నెమ్మదిఁ దోడ్కొనుచు నిటకు నెతె హరి వచ్చున్. 80

సీ. అని వకుళాదేవి యచట పద్మావతి, నాదరింపుచునుండె నంత లక్ష్మి
కపిలాశ్రమంబులోఁ గన్పట్టె బద్మావ, తీదేవి చింతఁ దాఁ దెలిసి చక్రి
తలఁచి నాకై మేటితపము సేయఁగనేల, యాకాంత కొండపై నడలనేల
యని చింత సేయుచు నందుండు కపిలము, నీశ్వరు నీక్షించి యిట్టు లనియె

తే. హరి పద్మావతిం బెండ్లి మాధవుండు, చేసుకొని దాని విడనాడి చెలఁగి నన్నుఁ
గూర్చి తప మొనరించుచుఁ గొంకుమాని, యుండు వాఁడేమి సేయుదు యోగివర్య.

వ. అనిన విని యమ్మునీశ్వరుం డిట్లనియె. 82

క. హరియురమున వసియింపక, సిరి నీ వపు డలుగ నేల చిత్రముగద! యా
సరవిం జెప్పుము విని నీ, కరయఁగ నంతయును జెప్పెదం బుజనయనా. 83

క. అని కపిలుం డపు డడుగఁగ, విని శ్రీసతి యిట్టులనియె వెన్నుని యురమం
దొనరఁగ నే నుండఁగ భృగు, ముని హరియురమందుఁ దన్నె మూఢాత్ముండై. 84

క. పరుఁడగు పురుషుని పాదం, బరుదుగఁ దాఁకిన యురంబునందుండిన నా
తిరమగు పాతివ్రత్యము, కరముగఁ జెడునంచు దవ్వుగా నేగితిన్. 85

చ. అన విని హరి యిట్లనియె నా భృగుఁ డెవ్వఁడు నీసుతుండు ముం
గనినకుమారుఁ డన్యుఁ డనఁగాఁ దగ దెట్టులటన్న వాఁడు నీ
మనుమఁడు పుత్త్రితుల్యుఁ డనుమానము నుంచకు మాత్మలో మతిన్
దనుజవిరోధి యీ సరణి దాఁచక చెప్పెనొ లేదొ మానినీ. 86

చ. అనవుడు లక్ష్మి యిట్లనియె నంబుజనాభుఁడు నాకు మున్ను చె
ప్పినవిధ మీవు చెప్పితివి భేదము లే దిఁక నింపుకేని యం
చనఁగ మునీంద్రుఁ డిట్లనియె నాతనిఁబాసి ప్రియంబు మాని నీ
వనువుగ నచ్చు టేల యపు డాకరవీర పురంబు చేరఁగన్. 87

క. అనికపిలుఁడు పల్కఁగ విని, వనజాలయ చింతనొంది వారక యపుడా
ఘనయోగీంద్రుని గనుఁగొని, వినయంబున పెఱయ నని యె విధి దూఱు చొగిన్.

క. అవిప్రుం డతిగర్వము, తో విష్ణుని దన్నినట్టి దుష్కృతుచే నా
శ్రీవత్సము నెడఁబాసితిఁ, బోవలె ననితలఁచి యిపుడు పుణ్యాంబునిధీ. 89

ఉ. నావుడు నవ్వు కొంచు మునినాయకుఁ డిట్లనియెం గ్రమంబుగా
నీవిభుఁ డొప్పినట్టిపని నీమది కొప్పక యుండవచ్చునే
నీవు పతివ్రతామణివి నీమదిఁ గోఁపనిధర్మ మున్న దే
శ్రీవనితాలలామ హరిచిత్త మెఱుంగక యిట్లొనర్తువే 90

సీ. సిరి నీవు తపములు చేసి యాశ్రీస్వామి, నురమందు వసియించి యుండి భృగుని
యందు నేరం బిడి యలిగి పోవుట నీకుఁ, దగునె భృగుం డేమి తప్పుచేసె
మూఁడుమూర్తుల గుణములు పరీక్షించుటకై మును లంపఁగ నజునిజేర
యతనిరజోగుణం బట పరీక్షించి శం, కరుని తమోగుణం బరసి యంత

తే. హరిమహాసత్వగుణము బ్రహ్మాదులకును, దెలియఁజేసెడికొఱకుఁ దా నెలమి భక్తి
నుంచికొని తన్ని నాఁడు గర్వించి తన్నె, ననుమఁ బల్కకు మునిభావ మరయకుండ.

సీ. స్వల్పదోషములకు జలజజాండును రుద్రుఁ, డలిగిన యాదోష మంతరయముగఁ
దాఁజేసి చక్రి యందఱచేత మెప్పించు, వలె నంచుఁ దన్నినవాఁడు గాని
కోపంబు మదినుంచుకొని తన్నలేదు గా, వున నెన్నుఁ డాపని కినుమతలంచి
యతని గొప్పగ నెంచి యంపించె నాహరి, యందు నాభృగుమునియందుఁ దప్పు

తే. లుంచి హరి నెడఁబాసి పోవుటను నీద, తప్పు గొప్పదిగాన నింతటివిరోధ
మీవు చేయంగరాదు శ్రీదేవుఁ డచట, నిలువ కిప్పుడ వేంకటాచలముచేరి. 92

తే. అచటఁ గొన్నాళ్లు కష్టంబు లనుభవించి, నట్ల నటియించి పిదప నయ్యబ్జముఖిని
ప్రేమమీఱఁగ నీక్షించి పెండ్లియాడె, నతని కెందున్నఁ గొదువలే దంబుజాక్షి. 93

క. హరి కరుణామృతసింధుఁడు, సరవిగ నిను బిలువవచ్చు సంతసముగ నీ
వరుగుము తడయక యాకరి, వరదుని వంచించి యిటకు వచ్చుట తగునే. 94

క. పరమపతివ్రతామణివి భర్తకుఁ జిక్కులుపెట్టి యిట్లు యిక
ధరణిని వెడ్క బాలకులు దాఁగురుమూతల నాఁడురీతిగాఁ
దిరుగుచు నుండుచుండ మీ పతివ్రత గొప్పదె యెందునైన నీ
వరయునినీతులుం గలవె హా యిదియేమి విచిత్ర మంగనా. 95

సీ. వనితాద్వివింశతివత్సరంబులనుండి, తలజడ లట్టంగఁ దపసి యగుచు
నాహారనిద్రాసుఖాసక్తులను మాని, నీకొఱకై సర్వలోకకర్త
మనుజుఁడై నీనామమంత్రజపంబును, జేయుచున్నాఁడు సుస్థిరముగాను
నీవు మంత్రాధీనవై విష్ణుదేవుని, జేరఁగాఁ దగు నిది సిద్ధ మెలమి
తే. నింక నీ వేడఁ డాఁగెద విపుడ లేచి, యంబుజాక్షుఁడు నాటియున్నట్టి పద్మ
నాళపథమున నరిగి నీనాయకుండు, దృష్టినిడినట్టి కమలాన శ్రీకరముగ. 96
ఆ. నిలిచి యచట నుండు నీరజాసనముఖ్యు, లటకు వత్తు రప్పు డందఱుఁగ
వనిత నీవు చక్రి వక్షస్స్థలమునందుఁ, జేరియుండు భూప్రసిద్ధముగను. 97
క. అని కపిలుం డాప్తముగా, వినిపించిన విమలతరవివేకోక్తుల కా
వనధిజ సంతోషించుచు, మన మలరఁగ నిట్టులనియె మౌనీంద్రునితోన్. 98
సీ. నీవుచెప్పినమీఁద నాపలనం దప్పు, గలదని తోఁచె నిక్కంబుగాను
నేనేమి సేయుదు నానాఁటికిం గాల, గతు లీవిరోధంబు గలుగఁజేసె
నటుగాన నాస్వామి కమితచింతను గల్గఁ, జేసితి నేఁకమీఁద సిగ్గులేక
నేను వక్షమునందు నిలువఁబోయినఁ జక్రి, నవ్వఁడే భృగు నెంచి నయముగఁదుర
తే. కాన సంకోచ మైనది కాయ మిచట, నుంచి నే నర్ధకశతోష నురుతపంబు
చేసి పతి కపచారంబు జేసినట్టి, పాపమును నీగవలయు నో పావనాత్మ. 99
క. ఈదేహముతో నపకృతి, నాదేవుని కాచరించినందున నిపుడే
యీదేహము హరియెదనై, నాదరముగ నిల్పనొల్లనయ్య మహాత్మా. 100
ఉ. కావున నవ్యదేహమును గైకొని వెన్నుఁడు పూజసేయు రా
జీవములోన నుండి హరి చేరి యురస్స్థలమందు నిల్చెద
న్నీవిధి సమ్మతించుము మునిప్రవరా యని సన్నుతింప న
ద్దేవిముఖంబు దివ్యతర దృష్టినిజూచి మనంబులోపలన్. 101
సీ. తలఁచె నీరీతిగఁ దాపసశ్రేష్ఠుండు, తెలివ దేహంబు ప్రత్యేకపూజ
లందు కారణముండు నని కొంచు నిట్లనె, దేవి యిందుండుము దిరము తపము
చేయుచునుండుము చెలఁగి పద్మసరోవ, రప్రాంతమునకు నిర్ణయముగాను
జని పాంచరాత్రపూజల నందుఁ గొనుచుండు, మంచుపై నీచిత్త మందుఁ దలఁచి,
తే. నట్లనే చేయు మని లక్ష్మి కానతిచ్చి, మఱల నిట్లనియెను లోకమాత నీవు
హరికి నిత్యానపాయని వగుచుఁ జక్రి, యెన్ని యవతారముల నెత్తుచున్న నీవు.
క. అన్ని శరీరము లమరం, జెన్నుగ ధరియించి విభుని జెలఁగుచుఁ గీర్తిం
గన్నట్టి నీప్రభావము, మున్నెఱుఁగుదు నేను విశ్వమోహిని ధరపై. 103
క. నీవెత్తిన దేహంబులు, నావెన్నుం డెత్తినట్టి యవతారము లిం
కా వేయుతలల శేషుని, కావనజజ [illegible]లకు వలనె గణింపన్. 104

క. [illegible]దిమ దంపతులై, భూరిజగత్త్రయము నిట్లు పుట్టించిన వా
రారయ నిపు డెడఁబాయను, గారణ మున్నందువలనఁ గార్యము గల్గెన్. 105

క. వేంకటగిరిపై మీ రిపు, డంకితముగ నుండవలసినందున నాఁడా
శంక మనంబునఁ బొడమెను, బంకజముఖి నీకు భేద భావము గలదే. 106

క. నిను నేఁ దప్పులు వట్టితి, నని కోపము సేయవల దాప్తుఁడనై నా
మనమునఁ దోఁచిన యర్థము, వినుపించితిఁ గూర్మిచేత విమలేందుముఖీ. 107

ఆ. అనఁగ లక్ష్మి యిట్టు లనియెనో మునినాథ, నీవు చెప్పినందుచే విరోధ
మడఁగె నిటకు వచ్చినప్పటి నాభావ, మిపుడు విన్నవింతు నట్టు లనిన. 108

క. అల పద్మావతి చక్రిని, గలసి మెలంగుచును వేడ్కగా నుండఁగ నా
జలజాక్షుని వక్షముపై, నెలమిని నే నిల్చియుందు నెట్లన్న నొగిన్. 109

తే. తలఁచి హరి నిన్నుఁ గరుణతోఁ బిలువనమ్మ, నపుడు వంచించివచ్చి నీయాశ్రమంబు
నందుఁ జేరితి ననఁగ సంయమివరుండు, చిఱునగవు నవ్వి లక్ష్మి నీక్షించి పలికె. 110

తే. వినుము విష్ణుండు కృష్ణుఁడై వేలసంఖ్య, లైన కాంతల చేఁబట్టి యుండ నతను
నన్ని రూపములై గూడునపుడు నీవు, శౌరి నెడఁబాసి యుంటివి చంద్రవదన.

క. మాయాశ్రమము పవిత్రము, చేయుట కిటు వచ్చితివి విశేషం బయ్యెన్
నీయాత్మేశ్వరు నిఁక నెడఁ, బాయక శేషాచలంబుపై నుండు సిరీ. 112

క. అని యివ్విధమునఁ జెప్పఁగ, విని సిరి యాకపిలగురుని వీడ్కొని వేడ్కం
దనయోగమహామహిమం, బును బెంచుచు లేచి లోకపూజ్యతకొఱకై. 113

సీ. పూర్వాంగమునకుఁ దపోనిష్ఠఁ బుట్టించి, యందుంచి దివ్యదేహంబు దాను
ప్రత్యేకముగఁ దాల్చి పద్మనాళంబునఁ, జొచ్చి యాదారిని వచ్చివచ్చి
పైన వెల్గుచునుండు పద్మకర్ణిక యందుఁ, జేరి సుఖాసనాసీన యగుచుఁ
గ్రొక్కారు మెఱపులు గుమిగూడి విగ్రహం, బై నిల్చినట్టు లత్యుజ్జ్వలముగ

తే. శ్రీరమాదేవి యున్న నీక్షించి విష్ణు, దేవుఁ డానందజలధిలోఁ దేలి సిరిని
జూడ నాలేమ హరిమోముఁ జూచి సిగ్గు, చేతఁ బల్కక తలవాంచి చింతనొందె.

సీ. తనమదిలోఁ దాన తలఁచె నిట్లని లక్ష్మి, నాకతంబున నిందు నావిభుండు
తపసియై ఘనజటాధారియై తా నిరా, హారియై భోగంబు లన్ని విడచి
యీరీతిగానుండు వైరాగ్యవిగ్రహం, బిటుచూడ నలసె నింకేమి సేతు
ననుచుఁ జింతింపఁగ నాత్మభావంబు, భావించి విలసితాభరణములను

తే. గనకచేలము శంఖచక్రములఁ దాల్చి, నీలమేఘనిభాంగుఁడై నిల్చియున్న
హరిని శ్రీదేవి చాల మోహమునఁ జూచు, చుండఁగాఁ జక్రి తలవాంచి యూరకుండె.

చ. సిరి తను జూచుచున్నపుడు శీర్షము నేలకు వంచి లజ్జతో
వెఱపునఁ జేయుచున్[illegible] పతి నంబుధికన్[illegible] చూచి సిగ్గునన్

మఱల శిరంబు వంచి యనుమానమునం దను జూడకుండఁగా
హరి కమలాలయాననము నప్పుడు మోహముమీఱఁ జూడఁగన్. 116

. కందర్పుఁడు మదిని భయం, బొందక సిరి నెదకుఁ బిలువ కున్నాఁడని గో
విందుని మదిలోఁ జొరఁబడి, సందడి సేయుచును బుష్పశరముల నేసెన్. 117

. అప్పుడాగోవిందుఁ డళికియు నళుకక, ధీరుఁడై శ్రీరమాదేవి తోలుతఁ
దనుఁజూచి మాటాడినను దాను మాటాడ, వలె నంచు శిరమును వాంచి యుండె
హరి పిల్చినపుడు మాటాడె నంచును లక్ష్మి, కమలంబుపై నిల్చి కదల కుండె
బ్రహ్మాదులాగ్రిను లాభావము ల్భావించి, తమవాహనము లెక్కి తరలివచ్చి

. రమ్యతరమైన పద్మసరస్సు చెంతఁ, జేరి శుభవాద్యములను ఘోషింపఁజేసి
పుష్పవర్షము గురియించి పొగడి వారి, కిర్వురకు భక్తితో మ్రొక్కి యిట్టు లనిరి.

దండకము. శ్రీమత్పరంధామ జీవాంచితస్తోమ శ్రీమానినీలోల శృంగారసల్లీల కంద
ర్పలావణ్య కంజోద్భవాగణ్య సాద్గుణ్యసంపన్న సంరక్షితాపన్న సత్యవ్రతాచార
సాధువ్రజోద్ధార సారాంబుదశ్యామ సంపూర్ణ సత్కామ వేదాంత సంచార
విశ్వంభరాధార శ్రీవేంకటాద్రీశ సచ్చిత్ప్రకాశా పరాకాశలోకేశ వాగీశ గౌరీశ
నాకేశ వంద్యాంఘ్రిపద్మద్వయా నిత్య సత్యాశ్రయా సద్దయాసాంద్ర యోగీంద్ర
హృత్పద్మ భృంగా శుభాంగా సుచారిత్ర మిత్రాబ్జనేత్రా ధరిత్రీకళత్రా మహో
ల్లాస భక్తప్రియా శ్రీనివాసా మముఁ సత్కృపం జూడు మోతండ్రి తగ్గొండ
వాసా నృసింహా సదా శ్రీనమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 119

. అని మ్రొక్కుచు వినుతించి యిట్లనిరి. 120

. క్షీరసాగరజాత చిత్తజాతునిమాత, ప్రథితగుణోపేత భాగ్యదాత
అమృతాంశుసోదరి యార్తిదోషవిదారి, నవ్యసుందరి సదానందలహరి
భక్తసజ్జనపాల పాపవనానల, విహితాలవాల సద్వినయశీల
కనకపద్మాలయ కవివర్యగణగేయ, విబుధనికాయ సద్విజయనిలయ

. లక్ష్మి నీస్వామి వక్షస్స్థలంబునందుఁ, జేరి శేషాద్రిపై భూప్రసిద్ధముగను
వెలసి మామీఁద సత్కృప నిలుపవలయు, ననుచుఁ బ్రార్థించి వారిట్టు లనిరి మఱల.

. వరఁగఁ గార్తికశుద్ధపంచమీ భృగువార, ముత్తరాషాఢ సంయుతదినంబు
చక్రితీర్థమునందు సంతసంబునఁ జేర, వలె మైత్రతారగ వఱలునాఁడు
[illegible] నంచు విధాత శంకరులును, విన్నవింపం నావిజయలక్ష్మి
పలుకకుండినఁ జూచి బ్రహ్మదేవుఁడు భృగు, సంయమీంద్రుని కనుసైగఁజేసె

. నప్పుడు భృగుముని సిరిపాలి కరిగి మ్రొక్కి, మాతృదేవత నాతప్పు మఱచి యిప్పు
డైన నే నీకుఁ బుత్రుండ నని [illegible], [illegible]యురంబునఁ [illegible] మాధవు [illegible].

క. బహువిధముల వినుతింపఁగ, సహజజ్ఞానమున నధికసంతసమున శ్రీ
మహిళామణి భృగుమౌనిని, విహితంబుగ నాదరించి వేడ్కం గనియెన్. 123

క. ముని నీదృఢతరభక్తికి, ననుపమ ధైర్యమునకు మెచ్చి తల సత్యగుణుం
డనఁదగు నాదేవునిపై, ననుమానము నొంది దూర మరిగితి నయ్యా. 124

సీ. నా రజోగుణమున కారీతి కాఁగల, గతి జతగూడిన కారణమునఁ
బ్రాణేశు నెడఁబాసి పరదేశమున నుండు, టొక్కటి విభునిచే నుగ్రతపము
చేయించు టొక్కటి సిద్ధించె ననుచేఁ, గాల మెంతటివారు గడుపలేరు
నీతప్పుగా దదె నాతప్పుగా దది, కపటనాటకసూత్రకరధయుండు
తే. నైన యాచక్రి[illegible]ర్యంబు లన్ని తలఁప, నతనిపను లన్ని చూడఁగ నతని కెఱుక
యనుచు భృగుమునిలోనని యనుమునమున, మహితుఁ డౌహరి పాదపద్మములయందు.
ఆ. దృష్టినిల్పి భక్తి తుఱంగలింపఁ జేయుచునుండ. 126

క. పుత్తడిబొమ్మవిధమ్మున, నత్తన్వి సువర్ణపద్మమం దుండి విభుం
డెత్తి యురంబున నిడుకొను, నిత్తఱి నని తలఁచి కదల కిందిర యుండెన్. 127

చ. వనజజు శంభు లిద్దఱును వారి తనూభవ మోము చూచి త
న్మనమున నుండునట్టి యనుమానము తాము గ్రహించి పద్మలో
చనునకు మ్రొక్కి యిట్లనిరి సాగరకన్యక కెత్తి వక్షమం
దొనరఁగ నుంచుకొమ్ము హరి యో జగదీశ యటంచుఁ బల్కఁగన్. 128

చ. విని హరినవ్వి యిట్లనియె వింతగఁ జూచుచు నుండ నేల న
వ్వనధిజ కెల్లకాలము నివాసము గాఁ దగినట్టి నాయురం
బున నిఁక నైన నిల్వ్యమని పొందుగఁ జెప్పుడు మీర లిప్పు డ
న్నను విధి రుద్రు లిద్దఱు మనంబున సంశయ మొంది తాల్మితోన్. 129

తే. పలికి [illegible] దేవి నీప్రాణవిభుని, వక్షమునఁ జేరి యుండఁగ వలయు నిప్పుడు
మంచిలగ్నంబు గనుక నెమ్మదిగఁ జేసు, మనఁగ నంభోధికన్య ప్రియంబు మీఱ.

సీ. ఘల్లుఘల్లని కాళ్లగజ్జె లందెలు మ్రోయు, మొలనూలు గజ్జె లిమ్ముగను మెఱయఁ
జెలువారు పసిఁడియంచులనొప్పు తెల్లని, చీర నద్దపుఁగాంతి చెన్నుమీఱ
రహిని చందురుకావి రవికెను బంగరు, గిండ్ల భంగిగను బాలిండ్లు తనరఁ
జారుకొప్పునఁ బూలసరులు సొంపును జూప, ముంగురుల్ నుదుటను ముసురుఁదెల్పఁ
తే. గర్ణ కంఠాభరణ కరకంకణములు, వరశిరోభూషణంబులు మెరుచు తెసఁగ
[illegible]ందహాసంబు సేయుచు [illegible]వినయ, ధన మొసఁగుచుఁజూచుచుఁ దనువు మెఱయ.
సీ. [illegible] [illegible]బులోఁ గూడి, బింబాధరము కాంతి పిక్కటిల్లఁ
[illegible] [illegible]బులోఁ గూడి[illegible]టలతటమ్మతుల్ నివ్వటిల్ల

నెలవంక బొమలును నేత్రాంజనము సరి,గా సొగసై నీలకళల నీనఁ
బరిమళగంధలేపనముతో నెనసి ప్రసూనసౌరభము దిక్కులను నెఱయ
తే. హంసగతి నొప్ప నుదధిదుగ్ధాబ్ధినుండి, వెడలి మును వచ్చి హరిచేరు విధముగాను
రమ్యతరమైన పద్మసరస్సు వెడలి, శ్రీరమాసతి పతిచెంతఁ జేరి నిలచి. 182

క. మును తనకు నివాసంబై, తనరెడు హరి యురమునందుఁ దనకరములఁ జా
దనములఁది మోహముం దగ, మనమున భక్తియు నెసంగ మాన్యత మెఱయన్. 183

సీ. తులసీదళంబులు దూర్వాంకురంబులు, మల్లెపూవులును జేమంతిపూలు
కొల్లలుతోఁ గడు మోదంబు దనరు పూ, దండ యొక్కటిఁ గట్టి తనివిఁ దీరఁ
గరములతో నెత్తి కంకణంబులు మ్రోయ, హరికంఠమం ద[illegible]చి యచట నిలిచి
యున్న లక్ష్మిం జూచి మన్ననఁజేసి తా, హస్తంబునంబట్టి యల యురమునఁ
తే. జక్రధరుఁ డుంచుకొనియె నాసమయమునను, వారిశిరములపైఁ బుష్పవర్షములను
దొడరిగురియించి దేవదుందుభులు మొఱయఁ, జేసిహరిచెంతజిష్ణుఁడు చేరిమ్రొక్క.

సీ. ఆడిరి రంభాదు లంబరంబున నిల్చి, పాడిరి గంధర్వపతులు సతులు
తుంబురు నారదాదులు వీణమీటి గా, నములు చేసిరి కడు నయము మెఱసి
కశ్యపాది మునీంద్రఘనులు వేదాంతర, సూక్తులఁ బొగడిరి భక్తవరులు
నుతి గొనియాడిరి మాన్యతగా గిరి, జా సరస్వతులొగి భాసురముగ
తే. మంగళారతు లిచ్చిరి మంగళమని, శంకరుండును బ్రహ్మయు సదమలాత్ము
లగుచు సేసలుచల్లిరి యమరవరులు, కీర్తిఁబ్రకటించు చెలమి మ్రొక్కిరి దొడంగి.

వ. అప్పుడు విష్ణుఁ డానందసుధాంబుధి నోలలాడుచు నిజరథంబు నెక్కి శ్రీకాంతతో శ్రీవేంకటాచలారోహణంబు సేయుచుండె, నాసమయంబున బ్రహ్మేంద్రాదు లా లక్ష్మి యుదయించిన పద్మసరస్సునం దీకార్తీక శుద్ధపంచమిదినంబున జనులు స్నానంబు చేసిరేని వారలకు లక్ష్మీకటాక్షంబు గల్గు నని తత్తీర్థంబునం దాము మునింగి యాస్వామి వెనువెంట నరిగిరి. శ్రీస్వామి వరాహస్వామి యనుమతంబున విష్వక్సేనాది పరమభాగవతు లలంకరించియున్న నిజనివాసము చేర నప్పుడు పద్మావతి సకలభూషణాంబరాలంకృతయై తదానందనిలయంబునం బ్రవేశించి హరికి సిరికి నమస్కరించె, నంతఁ బద్మాలయ పద్మావతిని దీవించి చెంత నుంచుకొని వకుళను విశ్వాసంబుఁ జూపి యిచ్ఛామాత్రంబున సకలపదార్థంబుల నాకర్షించి బ్రహ్మణులకు విందు చేయించి సువస్త్రభూషణాదుల నొసంగి సంతుష్టులం జేసి మునులను గౌరవింప, నందఱు తమ నివాసంబుల కరిగిరి, వెన్నడి వేంకటేశ్వరుండు లక్ష్మీ పద్మావతులతోడం గూడి సుఖంబుండి యొక్కనాఁడు వినోదంబుగ లక్ష్మిం జూచి యిట్లనియె. 186

తే. శ్రీరమాదేవి నీవు వచ్చినకతమున, నాకు సంతోషమయ్యె నానాఁడు ధనదు
చేతఁ దీసిన ఋణము దీర్చెదు సహాయ, మేమి నాకిప్డు దక్కెఁగ్రింపు మింతుపదన.
క. అనుచు వినోదంబుగ నా, వనజాక్షుం డడుగ నపుడు వనజాలయయు
ట్లనె ఋణము సేయునప్పుడు, నను నడిగితివే యటంచు నగి మతి పలికెన్. 138
మ. అనఘా పెండ్లికి నేను వచ్చినపు డిం దర్థంబు లేదంచుఁ జె
ప్పినఁ దప్పే మటు చెప్పిన న్ధనము నేఁ బేమారఁగా నియ్యనే
నను నీ వప్పుడు తేరఁజేసి ధనదు న్నాపెండ్లికి న్ధర్మ మి
మ్మని యాచించి ఋణంబు సేయుమని కేమంటుగా జగన్నాయకా. 139
క. అపు డమమఱఁ [illegible]గద, కపటాత్మునిఁ ననుమఁ దెల్లిసి కరవీరపురం
బుపశమముం జేరితి నొగిఁ, జపలతఁ బాతాళమునకుఁ జనుటే మహాత్మా. 140
ఉ. నావుడు వెన్నుఁ డిట్లనియె నన్నువఁ బాసినజాలిచేత నే
నీ వతిచింత నొందఁగను నెమ్మి ధనంబును గూర్చి పెండ్లికిం
గావలె నంచు నిన్నడిగి కైకొనలేను కపెంగి [illegible] రమా
దేవి మఱద్ది తప్పనుచుఁ దేరగఁ జూడకు మింకఁ ఎల్కగన్. 141
శా. ఆమాటల్ విని లక్ష్మి యిట్లనియె నాఁ డారీతి నయ్యెం గదా
యామీఁదం దడవైన వడ్డి బరువై యాపత్తురాదేమి నీ
కీ మర్యాదను నిల్పనుండిన ధనం బీవేళ నే నిచ్చెదన్
స్వామీ వానిఋణంబు దీర్చు మనినన్ సంతోషసంయుక్తుఁడై. 142
సీ. హరి యిట్టు లనె నీమహామహిమంబు నే, నెఱుఁగనె ముని శ్రోత్రరమణితలఁప
నిపుడు కుబేరుని కీవర్థ మీనేల, నానాఁటి వడ్డి నిర్ణయము గాను
క్రమముగ నిచ్చుచుఁ గలియుగాంతంబునం, దంత మూఁ దీర్చి విశ్రాంతి నొంది
వైకుంఠపురిఁ జేరవచ్చునంతకు శేష, శైలమం దుండి భూజనుల నెల్లఁ
తే. బాలనము చేసి వారిపాపముల నింకఁ, బరిహరింపుము రక్షింప వలయు నెలమిఁ
గాన నయ్యప్పు తలఁప శీఘ్రంబ యీయ, వలద నెట్లన్న విను ప్రేమ వఱల నిపుడు.
సీ. కలియుగంబునఁ బాపకర్మంబు లొనరించు, ప్రజకు రోగాది తాపత్రయములు
కల్గఁగ వెఱచి తత్కాలంబుగా నన్నుఁ, జేరొక్కంచు కడుమొరల్ పెట్టునప్పుడు
వారియాపదలు నివారించి ప్రోవక, నే నూరకుండుట నీతిగాదు
గనుక యానరుల దుష్కర్మము ల్వారి ద్రవ్యంబుపై నాకర్షణంబు చేసి
తే. వచ్చు నాపదలను దీర్చి వారిధనము, నేను గొండకుఁ దెప్పించి నిష్ఫలుండ
నగుచుఁ దత్పాపరూప మైనట్టిధనము, మూఢజనులకు నిప్పింతు మొనసి వింటె.
ఎలమిఁ బుణ్యాత్ము [illegible] రిచ్చినట్టి, ధనమునం గొంతఁ [illegible] ని ధనదునకును
గొంతవడ్డికిఁ [illegible]ంతలి[illegible]లెస[illegible]లంబునఁ [illegible] బల్కె.

సీ. మఱల నిట్లను నో రమాదేవి ద్రవ్యంబు, నెల్లవారికిని నీ విచ్చుచుండు
మా ద్రవ్యమిచట్టి నాకర్ణముచేసి, సుజన దుర్జనుల కిచ్చుచుఁ గ్రమంబు
గాఁ బ్రభుత్వము నిందుఁ గడపుచు నీకలి, కాలంబు మానంబులీల నడుప
వలయుఁ గావున ధనపతికి న ప్పిప్పుడ, తీర్చఁ గూడదని నేఁ డిరముగాను
తే. వ్రాసియిచ్చితిఁ గడువిడి పత్రమలర, దాని నిప్పుడఁ జెలుపంగఁ దలఁప నేల
మఱియు మొకలీయ నేల నెమ్మదిగ నన[illegible]గ, వినిరమాదేవి హరిఁజూచి వెలయఁబల్కె.
క. దేవా మీచిత్తమునం, దీవిధముగఁ దలఁచి యుండి యీబుణ మిఁక నే
నేవిధమునఁ దీరుతు నని, యావేళ వినోదలీల నడిగిన దేలా. 147
క. అనుచు రమాసతి యడుగఁగ, విని హరి యిట్లనియె నీవు విత్తము ప్రజకుం
ఘనముగ నిచ్చిన నది నా, కొనియెద నని నిన్ను వేఁడుకొంటిని లక్ష్మీ. 148
వ. అనిన విని లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె. 149
క. మన్నరులరఁగ నే ద్రవ్యం, బనఘా నీకిత్తుఁ దీర్చుమా బుణమనినన్
వినక పరస్పరముగ భూ, జను[illegible] నే నియ్య ననెడి సరణిం జెపుమా. 150
సీ. అన విని మఱల నిట్లనియె నో ప్రాణేశ, కలియందు నరులెప్డు గఠినహృదయు
లగుచు దానములు [illegible]యరు గాన జన్మజ, న్మాంతరంబులను జంద్రాంశ నొంది
నశియింతు రటువంటినరులకు ధనము నీ, వీయ మటన్న నే నీయలేను
వరద నీకెంత ద్రవ్యంబైన నిచ్చెద, నీవె వారల కిమ్ము నెనరు మించి
తే. యనఁగ హరి యిట్టు లనియె మోక్షార్థులైన, వారలకు ముక్తి కోరికల్ కోరి పుణ్య
కర్మములు సేయువారి కాకర్షఫలము, లిచ్చి రక్షించు నదియ నా కిష్ట మతివ. 151
[illegible] కలుముల చెలి నీవు గావునఁ గలిమి లి, చ్చెడుపని నీవంతు చెలఁగి వారి
మెండు రూకల నాక్రమించి యాపదల ని, వారించి సంతానవరము లొసఁగి
సంతసించుటకు నా వంతని పల్కఁగ, హరిని వీక్షించి యి ట్లనియె లక్ష్మి
మనుజులు దానధర్మపరోపకారముల్, చేయరు వారికి సిరుల నొసఁగు
తే. టెల్ల వారది దెచ్చి నీ కిచ్చుటెల్ల, ధనము గల్గఁగ నే దంభ దర్పలోభ
ములను బెంచుదు రా ద్రవ్యమును నిజముగ, నీకు నొగిఁ దెచ్చి యిత్తురే నీరజాక్ష.
వ. అనిన విని హరి శ్రీలక్ష్మిం జూచి, నీవు చెప్పినయట్ల కలియుగమునందుఁ బుట్టిన నరు
లట్టి లోభు లగుదురను సందియంబులేదు నిక్కంబగు నందొక్కయుక్తి గల దది
యెట్లంటేని జనులు పాపంబులు సేయుదురు. దాన రోగాది బాధల ననుభవిం
[illegible] అట్టి కాలంబుల [illegible] కలంతురు. అట్టి దవ్వారి స్వప్నంబులం బ్రత్య
[illegible]ంబై వారి క[illegible] మొక్కుపులు గొట్టించి తద్విత్తంబునకు నధికంబుగ వడ్డి
[illegible] దండి[illegible] యీ వేంకటాద్రికిఁ నో
[illegible] వచ్చిన[illegible]ంచి పుణ్యాపే[illegible]ంబుల నేర్పరించి

సుజన దుర్జనులకుఁ బంచిపెట్టించి నాకు సంతర్పణంబు సేయుండని యాచించి వారిచేత నన్నదానంబులం జేయింపుచు నందున వారి ద్రవ్యాన్నదానంబులు చేసిన వా రగుచుందురు గావున వా రొనర్చిన స్వల్పదానంబైన నధికంబుగ నెంచి నీవు వారికి ధనధాన్యంబు లిచ్చుచుండవలయు, నేను వారికి నయాధయంబులం జూపి తద్ద్రవ్యాన్నంబు లిచ్చుటకిఁ జెప్పించి వారిచేత దానంబులు చేయింపు చుండవల యు నీ వేంకటాద్రియందుఁ జేసిన దానంబులకు నధికఫలంబుల నిచ్చు నందు నే నీ యుక్తి పన్నితి నీయుక్తి చేయకుండినఁ గలిపురుషుండు సకలధర్మంబులం జెఱచి ప్రజల ననేకవిధంబుల బాధించి నరకంబులం ద్రోయించుం గావున మదంశసం భవులైన జీవుల కలికాలంబులం దీప్రకారంబు రక్షించుకొఱకు నే నీ యద్రియం దు నిలిచితి నీవును నాకుఁ దోడ్పడి మదర్పణంబులు సేయుటకై ప్రజలకు భాగ్యం బుల నిచ్చుచుండుమని నిన్నుఁ బ్రార్థించిత నీ విప్పుడ కుబేరునియప్పు దీర్చితి నని నే నిందు నిరుద్యోగంబుగ నుండవలయు నటూరకుండుట ధర్మంబుగాదు గావున నీవిపు డిట్టి యుద్యోగంబు నాకొసంగుమనిన విని నవ్వి లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె. 153

సీ. ధన్యాత్మ నీతోడ దబ్బు రాడఁగరాదు, చెప్పెద నిప్పుడ సిద్ధముగను
మహియందు దానధర్మ పరోపకారము, ల్జేసి నీ కర్పణ చేయుచున్న
వారికి ధనధాన్యవరసంపదల నిత్తు, నందున లోభిపాపాత్ములైన
నరుల ధనంబులు నానాఁట నశియింపఁ, జేయుదు నది స్వృద్ధి చేయ ననుచు
తే. వారికి సమ్మతముగఁ జెప్పి నరులకెల్ల, సంపదల నిచ్చుచుండె నాసమయమునను
సకలజనములు వేంకటాచలము చేర, వచ్చి ధనరాసు లాస్వామి కిచ్చి మ్రొక్క.

వ. అదియునుంగాక శ్రీనివాసార్పితంబుగ ననేకబ్రహ్మణులకు సకల దానంబులు చేసి యిహపర సౌఖ్యంబు లనుభవింపుచుండి రా శ్రీనివాసుండు సకలజనుల నెలమి రక్షించుచుండె నని దేవదర్శనుండు చెప్పిన విని సంతసించి క్రమ్మఱ దేవలుం డిట్లనియె. 155

సీ. ఘనదేవదర్శనముని శుకాశ్రమమందుఁ, దపనీయచేలుండు తపముసేయు
నప్పు డాయోగీంద్రుఁ డెందుండెనో లేదొ, యనిన దేవలున కిట్లనియె నతఁడు
విను విప్ర వారి తపం బొనరింప కట ము న్నె, బ్రహ్మపదానందభరితుఁ డగుచు
శుకయోగిచంద్రుఁడు సూర్యమండలమునఁ, జొరఁబడి పో చూచి సూర్యుఁ డతని
తే. నిల్పి యిట్లని పల్కె నో నిర్మలాత్మ, నీకు గురుఁడైనవ్యాసుఁ డీలోకమునను
నిన్ను వెదకుచునుండఁగ నీవు నింగి, కెగిరిపోవుట పాడిగా దెట్టులనిన. 156

క. ఈ వాశ్రమధర్మములన్నియు బో విడిచి మహావిరక్తిఁ బొందుట తగునే
దేవర్షి పిత్రు[illegible], బావన[illegible] దీర్చి పై కరుగు మయా. 157

సీ. అధ్యయనం బమరంగ వేదముల్ చదివితి, వందుచే ఋషిఋణం బపుడ తీఱె
సతి నింకఁ జేఁబట్టి సవనముల్ గావించి, ధీరుఁడవై దీర్చు దేవఋణము
పుణ్యాత్ము లగునట్టిపుత్త్రకులను గాంచి, పెంచి క్రక్కున దీర్చు పితృఋణంబు
గాంకర ఋణవిముక్తుండ వై జ్ఞానివై, మహి విరక్తుండ వై మఱల నిటకు
తే. వచ్చినామండలముదాఁటి హెచ్చిపైకిఁ, గ్రమముగాఁబోయి మీదిలోకములుగడచి
పరమపదమునుజెందుమో పరమహాని, యనినఁ జిలుకనవ్వునవ్వి యిట్లనియె శుకుఁడు.

వ. నీ వాదిత్యుండవు త్రిమూర్త్యాత్మకుండవు కర్మసాక్షివి జగచ్చక్షుండవు భాస్కరుం
డవు నీచిత్తంబునకుఁ దెలియనియర్థంబు లేదైన నామనంబునం దోఁచినయర్థంబు
విన్నవించెద నెట్లనిన మాతృగర్భంబు సొచ్చి దేహధారియై భూమియందు నుద
యించిన దినంబు మొదలుకొని యుదయాస్తమయ వ్యాజంబునఁ బురుషాయువును
గాలంబు వంచించి కొంపోవుచుండును గావున జలబుద్బుదంబున నిత్యంబుగాని
దేహంబునందుండి చతురాశ్రమంబుల నడపి దేవఋషి పితృఋణంబులం దీర్చి
జ్ఞాన వైరాగ్యంబు లభ్యసింపవలయు నంటిరి వేదోక్త కర్మ మర్యాద [illegible]
గావున నాచరింపందగు నైనను దేహం బనిత్యం బైనంగాన ముముక్షుం డైనవాఁడు
కర్మారణ్యంబునం బ్రవేశింపఁ డనిన శుకుం జూచి సూర్యుఁ డిట్లనియె. 159

శా. ఆదిన్ విశ్వము వృద్ధిసేయుటకుఁ బద్మాత్మజుండు గల్పింపఁగా
వేదోక్తాశ్రమ ధర్మకర్మతతి భూవిఖ్యాతమై యుండఁగాఁ
గాదంచు న్విడనాడి నీ వెగిరిపోగా వచ్చునే యంచు న
య్యాదిత్యుండు వచింపఁగా శుకుఁడు నెయ్యంబొప్పఁగా నిట్లనెన్. 160

సీ. వనజాప్త విను సర్వవర్ణాశ్రమాచార, ధర్మంబులును మోక్షధర్మములును
మాతండ్రి బోధింప నాతత్త్వవిజ్ఞాన, మాత్మయం దుదయించె నపుడ గురుని
గాంచి యిట్లంటి నిక్కంబుగఁ బ్రథమాశ్రమమున నాత్మవివేక మమరఁ గలిగి
నట్టివాఁ డావలి యాశ్రమధర్మముల్, విడువంగ వచ్చునో విడువరాదో
తే. తేటగా నిశ్చయము నాకుఁ దెలుపుఁడంచు, నేను బ్రార్థింపఁగాఁ జూచి నెనరుచేతఁ
జెప్పెఁ జాలక మిథిలేశుఁ జేరి యడుగు, మనఁగ నేఁబోయి జనకు నట్లడుగ నతఁడు. 161

సీ. నను జూచి పలికె నోమునివర విజ్ఞాన, మబ్బుటకై చతురాశ్రమములు
వర్తింపఁగావలె నాటిన జన్మజ, న్మాంతరవాసన నంటినట్టి
సదమలవిజ్ఞాన ముదయించినప్పుడా, శ్రమధర్మకర్మముల్ సల్పకపుడ
వట్టైన స్వస్వరూప పరస్వరూపముల్, దెలిసి వర్ణాశ్రమాతీతుఁ డగుట
తే. విహితధర్మం బటంచును వీడుకొల్పె, నది మొదలు గాఢవైరాగ్యమందుఁ బొంది
నట్టినన్ను గృహస్థుఁడ వగుమటంచు, [illegible]గా [illegible]చు మీ[illegible]న తీయఁ దగునె.

చ. అని శుకయోగి పల్కఁ విని యంబుజమిత్రుఁడు నవ్వి యిట్లనెన్
జనకుఁడు జ్ఞానకర్మముల నల్పుచు సర్వసమర్థుఁ డొంది భూ
మిని బరిపాలనం బెపుడు మెచ్చఁగఁ జేయుచు నుండి బిడ్డలన్
గనినఁ బ్రవంటివాఁడు నిను గాఢవిరక్తిని బొందఁ జెప్పెనే. 163

సీ. హరియందుఁ బద్మజుం డజునియందు వసిష్ఠుఁ, డామునినాథునియం దుశక్తి
శక్తియందుం బరాశరుఁ డామునియందు, వ్యాసుఁ డావ్యాసునియందు నీవు
పుట్టి విరక్తిని బొంది యూరక పోక, పుణ్యాత్ముఁ డైనట్టి పుత్రు నొకని
గాంచి ధరిత్రిపై నెంచవచ్చిన నిన్నుఁ, బోనిత్తు నందాక పోవఁగూడ

తే. దంచు సూర్యుండు పల్కఁగ నా శుకుండు, సమ్మతించుచు నిజతనుచ్ఛాయ నొక్క
పుణ్యపురుషుని గాఁ జేసి బుద్ధి నిచ్చె, నప్పు డాపురుషుండు మహాత్ముఁ డనుచు. 164

చ. శుకునకుఁ బద్మమిత్రునకు సుస్థిరుఁడై ప్రణమిల్లి భక్తితో
ముకుళితహస్తుఁడై నిలిచి ముందర నుండఁగఁ జూచి సూర్యుఁడా
శుకమునియోగసిద్ధి కతి[illegible]ద్యము నొందుచు సంతసించి తా
నకుటిలచిత్తుఁడై జనితుఁ డైనకుమారుని చూచి యిట్లనెన్. 165

క. మాయగ శుకమునిదేహ, చ్ఛాయను బురుషుండ వగుచు జనియించిన నీ
వీయవనీస్థలి నరుమగ, ఛాయాశుకుఁ డనెడు పేరఁ జరియించు మయా. 166

క. అని సూర్యుఁ డానతిచ్చిన, విని ఛాయాశుకుఁడు చాల వినయము మీఱన్
వినుతించి యపల నాశుకుఁ, గనుఁగొని యిట్లనియెఁ జాల గౌరవ మొప్పన్. 167

క. జనకా నన్ను సృజించిన, పనియే మిపు డానతిచ్చి పంపుఁ డటంచున్
వినయంబున మ్రొక్కఁ గనుఁ, గొని ఛాయాశుకున కా శుకుం డిట్లనియెన్. 168

సీ. పుణ్యాత్మ నీవింక భూలోకమున కేగి, శ్రీవేంకటాద్రి దక్షిణము గాను
ముఖ్యమైన సువర్ణముఖరికి నుత్తర, తటమున వెల్గు సిద్ధస్థలమున
మహిమ నొప్పు మదాశ్రమంబున నీవుండు, మది గాక శ్రీగంగ కరిగి మాకుఁ
దండ్రియైనట్టి వేదవ్యాసముని నన్నుఁ, బేర్కొన్న నపు డతిప్రేమ మీర

తే. నీవు వారితిగా నందు నిలిచి పలికి, చెలఁగి వారికి శుశ్రూష చేసి వారి
యనుమతిం బెండ్లియాడి నందనులఁ గాంచి, కులము వభివృద్ధి సేయుము గొప్పతనర.

తే. ఇపుడు ముందుగ శ్రీకాశి కేగి యచట, నచలభక్తిని బాదరాయణుని గొన్ని
వత్సరంబులు గొలిచి యవ్వల మదాశ్ర, మస్థలంబునఁ జేరు కుమార యనుచు. 170

సీ. వానికి నియమించి వసుధకుఁ బంపించి, పంకజాప్తుని గాంచి పల్కె నిట్లు
మార్తాండ నీకృపామహిమచే సుతుఁ డుద, యించె నన్నింకఁ బోనిమ్ము మనిన
నగి సూర్యుఁ డిట్లనె నాస్వరూపంబగు, జీవతత్త్వం బెద్ది చెప్పు మనిన
శుకుఁ డిట్టు [illegible]గజ్జ్యోతిస్వరూప[illegible], చిన్మాత్రసత్తు నే చెప్పఁగ నన

తే. నాకుఁదోఁచినయంత నిర్ణయము గాను, మద్గురునిసత్కటాక్షసన్మహిమచేత
విన్నవించెద మదిని భావించి యంచుఁ, బద్మబాంధవునకు మ్రొక్కి పలికె గరిమ.

వ. నారాయణపరబ్రహ్మంబను చిద్బిందువువలనఁ బ్రణవస్వరూపంబైన శబ్దంబు పుట్టె నా శబ్దంబువలన బయలైననభంబునందు స్పర్శనలన వాయువుపుట్టె నవ్వాయువు గగన సంబంధముచేత నుష్ణరూపంబగు తేజంబు గలిగె నందగ్ని జనించె నయ్యగ్ని యధికంబై ప్రకాశించి తనయందు వ్యాపింపఁగ నాబిందువు రసాత్మకంబగు సారమును మహాజలముగ సృజించి తేజోరూపంబగు నప్పరమాత్మ తా నామహాజలమునందు నిలిచె నది యహిరణ్మయంబగు తేజంబై కొంతకాలంబునకు నారికేళవృక్షంబులు ఫలంబులు నొందుచందంబున ననేక కోటి బ్రహ్మాండంబులలో నొక్కొక్క బీజము వృక్షఫలంబులం దనేక బీజరూపంబై నిల్చినట్టుగ మూలకారణంబైన హిరణ్మయ తేజస్సు సూర్యరూపంబై స్థావరజంగమాత్మకంబైన జగత్తును దన రసాంశమువలన జీవమై పోషింపుచును, తేజాంశమువలన హరింపుచును వటబీజము భూజలసంబంధముచేత వృక్షాకృతియై వృక్షములో రసరూపమై నిలిచినట్లు హిరణ్మయ తేజస్సు సప్తద్వీప సప్తసాగర సప్తకులాచలాధారంబైన బ్రహ్మాండంబుగఁ బరిణమించి సూర్యరూపంబై నిలిచియున్న యది. ఆ స్వరూపంబు సకల భూతంబులయందును రసరూపమైన జీవంబగు నారసమునంద తైలవర్తియందు జ్వాల వెల్గినట్లు తెలివి వెలుగుచుండు నా తెలివియ తన్నును జెవులవినిన శబ్దంబులను జర్మంబువలనం దెలియు స్పర్శంబులను గన్నులవలనఁ జూచు రూపంబులను జిహ్వచేత గ్రహించిన రుచులను ఘ్రాణంబువలన నాఘ్రాణించిన గంధంబులను గర్మేంద్రియ విషయంబులైన వచనదానగమన విసర్జనానందంబులను మనోబుద్ధి చిత్తాహంకార విషయంబులైన సంశయ నిశ్చయ విచారకర్తృత్వంబులను దెలియు నెఱుకయ చిన్మాత్రంబైన స్వస్వరూపంబగు నింకఁ బరస్వరూపం బెద్దియనిన వ్యష్టిసమష్టి రూపంబులైన పిండాండబ్రహ్మాండంబులయందు నేకరూపంబై వ్యష్టిసమష్టిరూపంబులయందు మేఘమండలమందలి జలము వర్షించిన భూమియందుం గల వాపీకూప తటాకాదులయందు నిలచినచందంబున నీశ్వరచైతన్యంబను మేఘజలంబు జరాయుజాండజోద్భిజస్వేదజలంబు లను జతుర్విధ భూతలములయందు నిల్చియుండు నని భాస్కరుం డిట్లనియె. 172

తే. ఆ హిరణ్మయతేజ మీ యఖిలభూత, వితతులందును నెట్లు ప్రవేశ మగును
మఱల స్వస్థానమున నే క్రమమునఁ జేరు, నాసరణిఁ దెల్పు బాదరాయణకుమార.

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 174

సీ. కమలజాండమును బ్రకాశింపఁ జేయుచు, రమణీయ విశ్వకారణము నైన
మహిత హిరణ్మయమండలం బధికతే, జోరసాత్మకమై విశుద్ధ మయ్యె

వందు రసాంశ మాయమృతాంశరూపమై, నది కాలవశమున ననిల మగుచుఁ
దా మేఘ మగుచుఁ జంద్రగసాత్మకంబైన, జలముచేఁ బూర్ణమై చల్లనగుచు

తే. వర్షధారలు నిండింప వసుధయందు, సస్యములు వృద్ధిఁబొందు సస్యములయందు
సారతరమైన ఘనజీవసత్త్వ నిలిచి, ధాన్యమై మర్త్యతతుల కోదనము నగును. 175

వ. మఱియు దృఢరూపమై పశువుల కన్నం బగు వివిధఫల రూపంబుల నొంది విహంగాది జంతువుల కన్నంబగు వాయురూపంబై సర్పాదుల కన్నంబగు నయ్యన్నంబు తత్తద్భూతంబుల యందుండు జఠరాగ్ని వలనం బచనంబై పాలలో ఘృతంబు పైకిఁ దేలినవిధంబున బిందురూపమై పురుషులయందు నిలిచి స్త్రీగర్భంబులం జొచ్చి పిండరూపంబగు తత్పిండంబులయందు జరాయుసంబంధమువలన మాతృధాతృ సంబంధమువలన షాణ్మాసంబులు నిండ్న దానియందుఁ బ్రకాశించుకరణిఁ జైతన్యంబు దీపించుఁ దదనంతరంబు గాలకర్మపరిపూరితంబై వతతి నుదయించు, మఱియు నవ్వర్షజలంబే వృక్షాదులయందు గసాత్మకంబై జీవనంబగు నీ యుత్పత్తి ప్రకారంబింక లయప్రకారం బెట్టిదనిన, వాత పిత్త శ్లేష్మాది రోగంబులవలన భూతంబులు లోఁబడినప్పుడు పల్లముల నిలచిన వర్షజలంబుల సూర్యకిరణంబులు పీల్చుకరణిఁ గాలస్వరూపమగు సూర్యుఁడు సర్వభూతంబుల యందలి జీవరసంబుం బీల్చి పోవునప్పుడా రసస్వరూపంబు సూర్యకిరణంబులందు మిళితమై వాయుమండలంబున నేకమై గగనమార్గంబునఁ జంద్రమండలంబునం జొచ్చి చంద్రుఁడు సూర్యునియం దేకీభవించినప్పుడు సూర్యునియందుఁ జెందునని మద్గురుం డుపదేశించె ననిన విని సూర్యుం డిట్లనియె. 176

తే. దేవ రాక్షసముఖుల సుస్థితిలయముల, వరుసగాఁ జెప్పు మనఁగ నవ్వ్యాసుసుతుఁడు
జలజబాంధవు నీక్షించి సంతసించి, మఱల నిట్లనిపల్కె నెమ్మనము గాను. 177

వ. దేవా వటబీజంబునకు భూసంబంధం బొక్కటి యైనఁ గాని వ్రీహిపరిణామంబు షాణ్మాసంబులను వటపరిణామంబు సహస్ర సంవత్సర పర్యంతంబు గల దాప్రకారంబు బ్రహ్మాది దేవశరీరములకును మనుష్యశరీరంబులకును గాలభేదం బున్నయది, ఆహిరణ్మయ తేజస్సత్త్వాంశం బధికంబు గాఁగ నిలావృత ఖండాది దేశంబులయందు దేవజాతులు తృప్తులై దీర్ఘాయుష్మంతులై వర్తింతురు. సామాన్య దేవజాతులకు ముహూర్తావధియు నింద్రాదులకు మన్వంతరావధియు బ్రహ్మాదులకు బ్రహ్మాండప్రళయావధియుఁ గల్గియుండు నంతటికి నాధారమై సచ్చిదానంద నిత్యపరిపూర్ణుండై వాఙ్మానసాతీతుం డైన నారాయణుండు ప్రకాశించుఁ దత్ప్రకాశంబు నీవ నిశ్చయించి యుండుదువని మఱియు సకల వేదాంతసార నిశ్చితార్థానుభవక్రమంబు విన్నవింప విని సూర్యుండు శుకుం జూచి యిట్లనియె. 178

సీ. మహితమౌనీంద్ర నీమనోదార్ఢ్యంబు, యోగసిద్ధియుఁ దెలియుటకుఁ జాల
నాక్షేపములుచేసి యడిగితి నన్నిటి, కన్నియుత్తరము లీ వనుభవముగఁ
జెప్పితి వందుచేఁ జిత్తంబు రంజిల్లె, మహితాత్మ నీవు నామండలంబు
లోఁ జొచ్చి వెడలి పై లోకంబులను దాఁటి, పట్టిపైనుండెడు పరమపదము
తే. నందుఁ బొందు మటంచు నయ్యబ్జసఖుఁడు, చాల మన్నింపఁగా శుకసంయమీంద్రుఁ
డచలితానందరసమగ్నుఁ డగుచు లేచి, దినకరునిమండలంబు భేదించి వెడలి. 179

వ. తదనంతరంబున నూర్ధ్వమండలంబుల నూర్ధ్వలోకంబుల నతిక్రమించి శుకుండు నిర్వాణపదంబు నొందె నంత ఛాయాశుకుండు కాశిచేరి వేదవ్యాసులకు వివిధ శుశ్రూషాదులు చేయుచుండి కొన్నియుగంబుల కాకృష్ణద్వైపాయనుని యనుమతంబున శుకాశ్రమస్థలంబునందుఁ జేరి వివాహంబు చేసికొని సంతానంబు వడసిన దేవదర్శనుండు చెప్పినవిని దేవలుండు విని యిట్లనియె.

తే. శ్రీరమాదేవి పూర్వశరీరకలిత, యై తపము కపిలాశ్రమమందుఁ జేయు
చుండె నంటివి మఱల నీయుర్విమీఁదఁ, జేరినటు వెంటికథ నాకుఁ జెప్పుమయ్య.

మ. అని యాదేవలమౌని తా నడుగఁగా నావిశ్వయోగీంద్రుఁ డి
ట్లను నాదేవి సుశీలయై హృదయమం దాచక్రి నర్చింపుచున్
మన మాస్వామిపదారవిందములపై మగ్నంబు గావించుచున్
దనదేహస్మరణంబు లేక జగముల్ దైత్యారిరూపంబుగన్. 182
క. భావించుచుఁ గొన్నేండ్లా, శ్రీవనితామణి తపంబు సేయఁగ నపు డీ
శ్రీవేంకటగిరినిలయుం, డా వెలఁదిని మెచ్చి తలఁచె నపు డీరీతిన్. 183

సీ. తనుఁగూర్చి లోలుతన తప మాచరించితి, నని నన్నుఁ గూర్చి యయ్యాదిలక్ష్మి
పాతాళమందె తపం బాచరించుచు, నను జిక్కఁబట్టియున్నది ధరిత్రి
పైకివచ్చుట కేయుపాయంబు గావింతు, నని వీరలక్ష్మిహృదబ్జమందు
వెలిగెడితనరూపములను వచ్చుట తిరో, ధాన మొందింపఁగ ధ్యాననిష్ఠఁ
తే. జలన మొందక నప్పు డాశ్చర్య మొంది, కన్నుఁగవ విప్పిచూచి పంకరుహనాభు
నచటఁ గానక చింతించి యపుడు లేచి, కపిలమునిపాలి కరిగి శ్రీకాంత నిలిచె.

క. అపు డాలక్ష్మిని గనుఁగొని, కపిలమునీంద్రుండు మిగులఁ గరుణం బలికెం
జపలత్వరహిత మగునీ, తప మమలంబై ఫలించెఁ దామరసాక్షీ. 185
క. ఇఁక నీ విందుండక సని, ప్రకటితశేషాద్రిదిగువఁ బద్మసరసువం
దకుటిలమతివై చేరుము, శుకమునిసుతుఁడందు నిన్నుఁ జూచి ముదమునన్. 186

సీ. ఘనపాంచరాత్రప్రకారంబుగా నిన్నుఁ, బూజించునచటికే పొమ్మటంచుఁ
బలికి పంపింపఁగఁ బాతాళమందున్న, శేషుండు లక్ష్మి నీక్షించి మ్రొక్కి

బహురత్న విలసితాభరణాంబరంబులు, చందన సుమదామచయము లొసఁగి
రమణీయమగు దివ్యరథములోఁ దగు సహ, స్రారహేమాబ్జంబునందు వెలుఁగు
కర్ణికాపీఠమున నుంచి గజచతుష్ట, యంబుతో పీకుకొల్ప నయ్యాదిలక్ష్మి
సంతసింపుచు మధ్యాహ్న సమయమునకు, ధరణి భేదించుకొనుచు మోదమున వచ్చి.
మహిమతో నూట యెనిమిదిమంది సేన, కాజనంబులు గొల్వఁగ ఘనత మెఱయ
శేషపర్వతమునకు దక్షిణముగాను, గలుగు స్వర్ణముఖరికిఁ దద్భాగమందు. 188

ఘనతరంగయుతంబు గంగోపమానంబు, నలినకైరవకోకనదయుతంబు
భాసురమకరందపానమత్తమిళింద, పటలవిహారంబు పావనంబు
మత్స్యకచ్ఛపభేకమకరకుళీరక, ప్రాతనివాసంబు శీతలంబు
నిర్మలఘనసోపానావృతంబును, స్వాదుగంధాఢ్యమై జగతి మీఱి
రమ్యమైయున్న పద్మసరస్సునందుమ, వెలయు నావీరలక్ష్మి తా వెడలి రాఁగఁ
పారిజాతము లాలక్ష్మిపైననించి, చెలఁగి జయజయ శబ్దముల్ చేసి సురలు. 189

పొగడుచు నుండఁగా జలజపుత్త్రిక దివ్యశరీరకాంతు లీ
జగతిని నిండి దిక్కులను సాంద్రముగాఁ బ్రసరించి పిమ్మటన్
గగనము నావరింప నదిఁ గాంచి ఫణీంద్రగిరీశ్వరుండు దా
ఖగపతి నెక్కి యచ్చటికి గ్రక్కున వచ్చెఁ బ్రమోదచిత్తుఁడై. 190

క. అప్పుడు బ్రహ్మశివాదులు, తప్పక యచ్చటికిఁ బోయి తమవాక్యతతుల్
గొప్పగ మెఱయం జేయుచు, నుప్పొంగుచు లక్ష్మి లోచనోత్సవ మెసఁగన్. 191

సీ. చూచుచు గార్తిక శుద్ధపంచమి యుత్త, రాషాఢ భృగువార మమరఁగూడి
యున్న నాఁ డనుయుగ వ్యూహమహాలక్ష్మి, హరికి మున్ప్రత్యక్ష మయ్యె నట్టి
విమలదినమునంద వీరలక్ష్మి ప్రసన్న, మయ్యె నందుకు మహాదినంబు
ముఖ్యం బనుచు బ్రహ్మముఖ్యు లాలోచించి, ఫణిగిరీంద్రునిఁ జూచి పలికి రిట్లు
తే. దేవ యీపుణ్యమైనట్టి తీర్థమందు, వెలయుఁగా వ్యూహలక్ష్మియు వీరలక్ష్మి
వెడలివచ్చిరి గనుక నీవిమలతోయ, మునను పైఁ బద్మతీర్థాఖ్య నమరెఁ బొగడ. 192

వ. కావున నత్తీర్థంబున స్నానమాచరించి రేని సౌభాగ్యసంపన్ను లగుదురని నిర్ణయించి యందఱు స్నానంబుచేసి యప్పద్మతీర్థంబున కాగ్నేయభాగంబున దివ్యాలయంబు విశ్వకర్మచే నిర్మితంబు గావించి యావీరలక్ష్మిని బ్రార్థించి తోడ్కొని వచ్చి సకల లోకోత్సవంబులతో నాలయంబునందుంచి ఛాయాశుకునిచేతఁ బాంచరాత్రోక్తంబుగ సకలోపచారపూజలు చేయించి రంగుఁ డక్కి తన కంఠమున నున్న పుష్పహారంబు నవ్వీరలక్ష్మికంఠంబునందుంచి శుక్రాశ్రమంబు నగ్రహారంబు గావించి ఛాయాశుకున కొప్పగించి బ్రహ్మాదులకు విందుసేయించి వస్త్రతాంబూలంబు లిప్పించి సెలవిచ్చి వారి నంపించి వీరలక్ష్మితో నిట్లనియె. 193

సీ. లక్ష్మాలయా నీదు ప్రథమశరీరంబు, కనుఁగొంటి కన్నుల కరువుదీఱ
నీవ్యూహలక్ష్మితో నెనసి వేకంటశైల, మందుండ వచ్చి నీ వచటి కిపుడు
రమ్మన సారమారమణి చక్రికి మ్రొక్కి, పటుభక్తి దీపింపఁ బలికె నిట్లు
నాప్రాణనాయక నాకొఱకై నీవు, తపము చేసిన మహాస్థలము గనుక
తే. శ్రీకరంబైన దీ శుకక్షేత్రమంద, నిలిచెదను నాహృదయములో నీవు నిలిచి
వ్యూహలక్ష్మి నురంబుపై నుంచుకొనుము, నన్నిచట నుంచి రక్షించు నళిననాథ.
క. నాకిది యిష్టంబైనది, నీ కనుమానంబు వలదు నీఘనకరుణే
యీకాయమునం దుంచుచు, నాకనకాచలము సేరు మంబుజనయనా. 196
తే. నేను రాలేదనుచు మది నీవు కొనుమ, నుంచవల దింక నేనె శ్రీ వ్యూహలక్ష్మి
రూపమును దాల్చివచ్చి నీరొమ్ముమీఁదఁ, గుదురుగా నిల్చి తిరక నీకుఁ గొదువరయేల.
క. కరుణను బద్మావతి నం, దరమర లేకుండ రేయు మహిగిరిపైకిం
బరమజనుల రావించుచు, వరముల నొసఁగుచుఁ జెలంగు వనజదళాక్షా. 197
సీ. శుభకర కార్తికశుద్ధపంచమి వచ్చు, నప్పుడు నీవుప్పహార మొకటి
ప్రియమైనవస్త్రంబు ప్రేమతోఁ బంపించు, చుండుము నేను మహోత్సవముల
నంగీకరించి నాయాత్మలో వెలుఁగుని, కన్నియు నర్పించి యచలమతిని
నిన్నుఁ జూచుచు నింటె నే నుండెదను మీరు, శేషాద్రిమీఁద వసించియుండుఁ
తే. డనుచుఁ బాదంబులకు మ్రొక్కె నపుడు చక్రి
వీరలక్ష్మిని వీడ్కొని వేంకటాద్రి
చెంత నా వ్యూహలక్ష్మితో స్నేహ మెసఁగఁ
గలసి క్రీడించుచుండె నుత్కంఠ మెఱయ 198
ఉ. అపుడు శుకాగ్రహారవరమందు శుకుం డతిభక్తి మీఱఁగా
నెపుడు మహోత్సవక్రమము లిందిర కిచ్చట నాచరింపఁగా
నపరిమితంబుగాఁ గలుము లందఱ కిచ్చుచుఁ బూజ లందుచున్
విపులసుఖస్థితిన్ నిలిచి వీరరమామణి యుండె నచ్చటన్ 199
సీ. అంతకుముందుగ నాదిశుకుం డందుఁ, జేరినప్పుడ భూప్రసిద్ధముగను
బలరామకృష్ణుల భక్తిమై భావించి, యందుంచి పూజించి యాతఁడు చనిన
వెనుక ఛాయాశుకుం డనెడు విప్రుఁడు పొంచ, రాత్రో క్తముగ రమారమణి వచట
నర్పింపఁ బరకాంత యగులక్ష్మి హరిచెంతఁ, జేరియుండక యిందుఁ జేరినపుడు
తే. నే నిచట నిల్చియుండుట నీతిగాదు, తిన్నఁగా లేచి యిప్పుడ తీర్థయాత్ర
చనుము నని సిరి లేచె నాపమయమునను, బట్టె కృష్ణుఁడు గూర్చుండఁబెట్టె నతని.
క. అప్పుడు కృష్ణునిఁ గని బలుఁ, డప్పా కూర్చుండఁబెట్ట నర్హం బగునే
గొప్పై పరసతి వేడ్కల, నిప్పుడు దా నిందు నిలిచె నింతుఁ దలిరన్. 201